

Biblioteca Scriitorilor Români :

DIM. BOILĂȚINEANU

OPERE COMPLETE

P OESII

BUCUREȘTI
·1905·
INST. GRAFIC
·MINERVA...

Prețul: Lei 1.50.

DIMITRIE BOLINTINEANU

POEZII

LEGENDE ISTORICE. — FLORILE BOSFORULUI. —
BASME. — MACEDONELE. — REVERII. — DIVERSE. —
TRAIANIDA. — NOTIȚE.

EDIȚIE POPULARA

BUCUREȘTI

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE
«MINERVA», 6, STRADA REGALĂ, 6 * *

1905

Editura Institutului de Arte Grafice «Minerva»

Prin 1869 apărea la București o carte de «Poezii din tinerețe» cărora autorul le deschidea drumul în lume, punînd în fruntea lor următoarele rînduri :

«...Sub impresiunea școlii antice scrisei cele mai multe din aceste poezii pe care nu le-am publicat nici odată... Această carte este o cestiune de curiozitate, de sentimente inspirate în țară, în străinătate ; dar creațiuni ale imaginației. Ca curiozitate : exilații din 1848 n'au avut tinerețe. Această școală nu mai este *de timp*. Cată a se cînta eroii, faptele lor strălucite, durerile și aspirațiunile națiunei...»

Cu aceste cuvinte își încheia Bolintineanu prefața la cel din urmă volum de poezii în care se cuprindeau întîiele încercări poetice ale sale, scrise în fragedă tinerețe. Cartea nu avu nici un răsunset în public ; cîntărețul, nu de mult sărbătorit de o lume întreagă, se putea asemui acum unui mag care și-ar fi pierdut puterea de a fascina mulțimea. Iar cînd peste un an, la 1870, apăru «Traianida», acest poem nebulos și ciudat, scris într'o limbă și mai ciudată, în care scînteiază ici-colea versuri de o rară frumusețe, — poetul «Macedone-lor» și al «Legendelor istorice», atins de paralizia generală, tinjia în părăsire la Spitalul Pantelimon, unde pătrecu cei din urmă ani de suferință și uitare, până la moarte. Cîți-va prietenii — prea puțini la număr — însoțiră la groapă cosciugul sărac, lipsit de podoabele obicînuite la asemenea înmormîntări. Și cu toate astea nu trecuse decît vre-o 26 de ani de cînd cea dintîi poezie a sa — faimoasa elegie «O fată tînără pe patul morții» — fusese salutată ca zorile unei glorii naționale.

Dar în acest sfert de veac se petrecuseră prefaceri însemnate în gustul și spiritul publicului românesc — prefaceri la cari și Bolintineanu contribuise cu măsura talentului și a personalității sale, dar de cari el singur n'a voit să n'a putut să țină seamă.

Născut la 1826 în Bolintinu-din-vale, după cum se știe, Bolintineanu descindea dintr'o familie macedoneană. Tatăl său, Enake Cosmad, era român originar din Ohrida. Această origină depărtată ar explica până la un punct sensualismul oriental din cele mai multe poezii ale sale, potopul de «roze și rozioare, sîni de crini, farmeci voluptoși» cari se repetă cu o stăruință bolnăvicioasă în toată lirica lui din anii tineri, precum și înclinarea spre subiecte ca cele din «Florile Bosfo-

ruului» — flori ce și-au pierdut azi «profumele» și culoarea, cari însă pentru vremea cînd au înflorit în literatura noastră poetică, avură de sigur un farmec nebiruit. Aceiași origină și poate învățătura mai mult grecească și franțuzească ce o primise în copilărie, precum și influența directă a lui Heliade mai tîrziu, ar fi în măsură să ne lămurească și asupra multelor și neiertatelor greșeli de limbă ale poetului nostru, care uneori pare aproape lipsit de intuiția limbei romînești ¹⁾. Dar în atmosfera de înnoire și imitație, în care a trăit generația de scriitori de pe la 1830-60, acele rătăcirii erau șocotite de cei mai mulți ca o necesitate pentru limba zeilor. Ce păcat că un temperament așa de puternic și o imaginație așa de fecundă, n'a ajuns să-și însușească acea comoară de energie și frumusețe care zace în graiul adevărat romînesc, și care asigură pentru toate timpurile trăinicia operei unui Bălcescu, de pildă.

Cu toate slăbiciunile acestea, Bolintineanu rămîne totuși o figură simpatică în cadrul vremei sale. Ca ministru al lui Cuza, în scurtul răstimp cît a stat la departamentul învățămîntului, a căutat să dea ființă reformelor ce-i zăceau la inimă, cum a fost estinderea instrucției la sate și înființarea primelor școli în Macedonia; ca om, a știut să rămînă sărac și cîstit, chiar și după ce ajunsese în fruntea bucatelor; ca poet, a cîntat «eroii și faptele lor strălucite, durerile și aspirațiunile națiunii» pe care a iubit-o așa de mult și așa de sincer.

El moare la 20 August 1872, fără să fi avut așadară fericirea de «a-și vedea visul cu ochii»: luptele pline de isbîndă peste Dunăre în cari aveau să se îndeplinească profețiile sale de cîntăreț inspirat, și proclamarea independenței. Un monument modest împodobește astăzi mormîntul de la Boliptinudîn-vale, unde poetul uitat își doarme somnul de veci... Însă cînd, în 1877, trîmbițe sună alarma pretutindenii și cete grăbite de călărași treceau pe șleauri, spre Dunăre, făcînd să se zguduie pămîntul sub copitele cailor, cine știe dacă nu va fi tresărit țărîna aceluia care-a cîntat:

«Mergi la bătălie, pentru țară mori
Și-ți va fi mormîntul cununat cu flori!»

ST. O. IOSIF.

¹⁾ În textul acestei edițiuni s'au subliniat neologismele cari nu se mai întrebuintează astăzi, precum și greșelile de limbă, atît de numeroase în scrierile lui Bolintineanu.

LEGENDE ISTORICE

CEA DE PE URMĂ NOAPTE A LUÎ MIHAIŢ CEL MARE

Ca un glob de aur luna strălucia
Şi pe-o vale verde oştile dormia;
Dar pe-un vîrf de munte stă Mihaî la masă
Şi pe dalba'i mină fruntea lui se lasă;
Stă în capul mesei între căpitani,
Şi rechiamă dulce tinerii săi anî...
Viaţa noastră trece ca suava rouă
Cînd speranţa dulce ne suride nouă.
Astfel astă dată viaţa lor cura;
Cugetele triste nu-i mai turbura.
Luna varsă raze dulci şi argintose:
Austrul le suflă coamele pletoase;
Căpitaniî toarnă prin pahare vin,
Şi în sănătatea lui Mihaiu *închin*.
Dar Mihaiu se scoală şi le mulţumeşte
Şi, luînd paharul, astfel le vorbeşte:

— «Nu vă urez viaţă, căpitaniî mei!
Din potrivă, moarte: eată ce vă cei!
Ce e viaţa noastră în sclavie oare?
Noapte fără stele, ziua fără soare.
Cei ce rabdă jugul ş'a trăi mai vor,
Merită să-l poarte spre ruşinea lor!
Sufletul lor nu e mai presus de ferul
Ce le 'ncinge braţul, iaū de martur cerul!
Dar Romînul nu va cîmpuri fără flori,
Zile lurgî şi triste fără sărbători.
Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară:
Aripele taie-i, că ar vrea să moară!
Astfel e Romînul, şi Romîn sunt eū;
Şi sub jugul barbar nu plec capul meu».

PREDĂ BUZESCU

De trei zile lupta n'a mai încetat.
Și Tătarul pare c'a înaintat.
Dar Buzescu Preda vede cu durere
Floarea României ce pe vale pere.
Trece înainte pe un cal în joc,
Ce vărsa din ochi-i flacăre de foc.
Strigă cu tărie cetelor zdrobite
Ce la glasul-i mîndru se întorc uimite.
Eată că nepotul Hașului tătar
Trece pe-un sălbatec, ager armăsar:
Unde se arată pe întinsa vale,
Prin oștirea noastră își deschide cale.
Iar Buzescu Preda, cum îl întâlnește,
Îi eși 'nainte, și-astfel îi vorbește:
— «Dacă nu 'ți-e frică, ș'ai credință 'n tine,
O, Tătare! vino să te bați cu mine!»

Ei descălecară atunci amîndoi,
Și se iaă la luptă ca doi junii eroi.
Ochii tuturoră cată cu mirare
La Buzescu Preda și Tătarul mare.
Ei se bat la raza stelei cei de foc:
Flăcările-i albe pe-a lor zale joc.
Vîntul răcorește fruntea lor udată,
Și miniea dulce sufletul le 'mbată.
Ei se bat în spade — spadele se frîng;
Și se iaă în brațe — se smucesc, se strîng
Cînd tătărul scoate o secure mică
Și lovînd pe Preda, pavăza îi strică;
Dar el cu măciuca astfel îl lovi,
În cît de odată căzu și muri.

Iar după aceasta, oastea romînească
Pleacă și învinge horda tătărească.

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

I.

Pe o stîncă neagră, într'un vechi castel,
Unde cură 'n poale un rîu mititel,
Plînge și suspină tînăra domniță,
Dulce și suavă ca o garofiță;

Căci în bătalie soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n'a mai venit.
Ochiș săi albaștri ard în lacrimișle,
Cum lucesc în rouă două viorele;
Buclele-î de aur cad pe albu-î sîn
Rosele și criniș pe față-î se 'ngin.
Însă Doamna soacră lingă ea veghiază
Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

II.

Un orologiū sună noaptea jumătate:
În castel, la poartă, oare-cine bate.
— «Eū sunt, bună maică: fiul tău dorit;
Eū, și de la oaste mă întorc rănit.
Soarta noastră fusē crudă astădată:
Mica mea oștire fuge sfărămată.
Dar deschide-ți poarta... Turciî mă 'ncongior...
Vîntul suflă rece... ranele mă dor!»

Tînăra domniță la fereastră sare.
— «Ce faci tu, copilă?» zice doamna mare.
Apoi ea la poartă atunci a eșit,
Și 'n tăcerea nopții ast-fel 'i-a grăit:
— «Ce spuî tu, străine? Ștefan e departe;
Brațul său prin taberi mii de morți împarte.
Eū sunt a sa mumă: el e fiul meu.
De ești tu acela, nu-ți sunț mumă eū!
Însă dacă ce 'l, vrînd să 'ngreuneze
Anii vieței ele și să mă 'ntristeze
Nobilul să suflet ast-fel l'a schimbat;
Dacă tu 'î Ștefan cu adevărat;
Apoi tu aice fără hiruință
Nu poți ca să intri cu a mea voință.
Dute la oștire! pentru țară mori!
Și-ți va fi mormîntul coronat cu flori!

III.

Ștefan se întoarce și din cornu-î sună:
Oastea lui sdrobită de prin văi adună.
Lupta iar începe., dușmaniî sdrobiți,
Cad ca niște spice, de securi loviți,

FERENTARUL

(FRAGMENT DINTR'UN MARȘ VECHIŪ)

Nu e nici mîndria, nu e nici mulțimea,
Care 'n bătălie încunun' oștimea;
Nu e nici noroc.
Cela ce se bate pentru ne-atîrnare,
Are zece brațe, zece inimi are,
Inime de foc.

Roșiorul mîndru și frumos ca crinul,
Cînd pe mal s'arată, tremură Vidinul
La vederea sa.
Face de se miră toată arăpimea
Eniceri, Spahii, și Arnăuțimea,
Și-i strigă: ura!

Ferentarul ager și cu lîngă chică,
Intră în oștime fără nici o frică,
Tare ca un leu.
Iute ca săgeata tabăra străbate,
Bate zece singur, cincisprezece bate:
«Ferentar sunt eu!»

Ast-fel Ferentarul știe ca să moară:
Pentru țara dragă, pentru soțioară,
Cine n'ar muri?
Unul ca acela blestemat să fie!
Nimeni să nu-l plîngă! nimeni să nu-l știe
Cînd el va peri!...

Junele fecioare, tineri, luptători,
Pe mormîntul nostru vor culege flori!...

FATA DE LA COZIA

Trămbița răsună sus pe coasta verde;
Armia lui Țepeș printre brazî se perde.
— «Eată, strig' vitejii, mîndru căpitan
Ce-a ucis cu mîna-î Pașa musulman!»
Domnul îl sărută și cu bucurie:
— «Spune-mi, vreî tu aur, rînguri sau soție?
Dacă vreî avere, da'ți-voiu cît vei vrea,
Dacă vreî soție, da'ți-voiu fata mea!»

— Doamne! nu voiŭ aur, nici onori deșarte.
 N'am venit în lupte să-mi trag așa parte;
 Plîngerile țarei brațul mi-aŭ armat;
 Pentru-a ei scăpare astăzi m'am luptat.
 Iar de este vorba să-mi dai soțioară,
 Află că eu însă-mi sunt o fetișoară!»

La aceste vorbe, junele frumos
 Coiful își aruncă, păru-î cade-undos.
 Toată adunarea vede cu răpire
 O fetiță dulce ca o fericire.
 Domnul se răpește de mîndrețea ei.
 — «Care din boeri-mi, vreî bărbat să ei!

— Doamne, zise fata, vreî să fiu soție
 Unui din ostașii care-mi place mie?
 Toți sunt bravi la luptă; nu mă îndoiesc;
 Însă pe-al meu mire eu voiŭ să-l iubesc.»

Domnul fiu s'aruncă l'ale ei picioare,
 Și cu o vorbire dulce, rugătoare:
 — «Fiî a mea domniță, și îți jur pe cer
 Pentru tine 'n lume să trăesc, să per!»

La aceste vorbe tînăra fecioară
 Rumenind la față ca o rozișoară;
 — «Dacă vreî iubirea-mi să o dobăndești,
 Pentru țară, Doamne, să mori, să trăești!»

UN OSTAȘ ROMÎN ÎNCHIS PESTE DUNĂRE

Porumbiță întristată,
 Eu ca tine sunt strein!
 Și într'o țară depărtată
 Tu cîntî tristă, eu suspin!

Tu ai poate-o surioară
 Ce te chiamă ne 'ncetat;
 Iar eu am o drăgușoară
 Ce în lacrimi am lăsat.

Însă tu ai aripioare,
 Poți te 'ntoarce cînd vei vrea;
 Iar eu plîng în închisoare
 După dulcea țara mea!

Însă tu ai aripioare,
 Poți te 'ntoarce cînd vei vrea;
 Iar eu gem în închisoare
 După mîndrulița mea!

Sboară, pasăre curată!
 Și te 'ntoarnă 'n țara ta;
 Iar eu, floare aruncată
 Pe alt țârm, mă voiŭ usca!

MIRCEA LA BĂTAE

Armia maghiară țara a 'nvălit;
Soarele văzînd'o a îngălbenit.

Dar, bătrînul Mircea nu se înpăimîntă:
Cu o mică ceată de voinici s'avîntă.

Nu că el voește țara a scăpa;
Ci va să 'mplinească datoria sa.

Unde este timpul cel de bărbăție,
Cînd murea Românul pentr'o datorie?

Pe tîn cal ce mușcă sputna în zăbale,
Printre zi și noapte, el își face cale.

— «Frații mei! vorbește falnicul bătrîn,
Dumnezeu voit-a ca să mor român.
Cel ce a sa viață țarei sale 'nchină
Pere ca lumina într'a sa lumină.
Ce e 'n viața țarei viața unui om?
Ce e 'n primăvară floarea unui pom?
Ceea ce prin stele este-o stelișoară
Și 'n nemărginire un minut ce zboară!
Șoimul, cînd se vede prins de vînători,
Spun că își sfăramă cuib și puișori.
Astfel, de cît lanțul brațul să le 'ncingă,
Ce-î român, ce-î nobil, astăzi să se stingă.»

Unde este timpul cel de bărbăție,
Cînd murea Românul pentr'o datorie?

MIHAIU SCĂPÎND STINDARDUL

Noaptea se întinde și din geana sa
Argintoase lacrimi peste flori vărsa.
Dar, setos de lupte, în văi depărtate,
Un erou în noapte încă se mai bate.
Singur el se luptă în acele văi,
Unde mîna morței a culcat pe-ai săi.
Dar sub mîi de brațe trebue să cază:
Trece printre Unguri, fără ca să-l vază;

Și, stindardul țarei el înfășurând
 Către sîn, îl strînge înapoi cătînd.
 Și în umbra nopței armăsarul s'îsboară
 Ca o 'nchipuire albă și ușoară.
 Spre o apă lată calul s'a 'ndreptat;
 De maghiari resboinici fuge 'nconjurat.
 Luna după dealuri mergînd să se culce,
 Îi arată calea și-î suride dulce.

Cei ce îl preurmă se opresc pe maluri;
 Dar Mihaiu cu calul se aruncă 'n valuri,
 Și, de ceea parte singur ajungînd,
 El îmbrățișează calul spumegînd.

Apoi scoate frîul încă alb de spume,
 Și îi zice: «Liber mergi de-acum în lume!»

MIRCEA CEL MARE ȘI SOLII

Într'o sală 'ntinsă, printre căpitani,
 Stă pe tronu-î Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere 'nverzite,
 Un stejar întinde brațe vestejite.

Astfel după dealuri verzi și numai flori,
 Stă bătrînul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, țara în mișcare.
 Soli trimiși de Poartă vin' la adunare.

Toți staū jos, mic, mare, tînăr și bătrîn....
 Era nobil omul cînd era Român.

Solii dau firmanul, Mircea îl citește;
 Apoi, cu mărire, ast-fel le vorbește.

— «Padișahul vostru, nu mă îndoesc,
 Va să facă țara un pămînt turcesc.

Pacea ce-mî propune este o sclavie,
 Pînă cît Românul să se bată știe!»

La aceste vorbe sala-a resunat.
Dar un sol îndată vorba a luat.

— «Tu, ce înfr'această nație creștină
Strălucești ca ziua 'ntr'a sa lumină!

Tu, o, Doamne, căruî patru țări se 'nchin',
Alah să te ție, dar ești un hain!»

În murmură surdă vorbele-î se 'neacă;
Cavalerii *trage* spadele din teacă.

Mircea se 'ndreptează iute către ei:
— «Respectați solia, căpitaniî mei!»

Apoi către solii Porții el vorbește:
— «Voî, prin cari Șahul astăzi mă cinstește!

Mircea se înclină de anî obosit;
Însă al său suflet nu e 'nbătrînit.

Ochii săi sub gene albe și stufoase
Cu greu mai îndreaptă săgeți veninoase.

Dar cu toate acestea feru-î va lovi,
Ș'albele lui gene încă n'or clipi.

Cela ce se bate pentru a lui țară,
Sufletu-î e focul soarelui de vară.

Mergeți la Sultanul care va trimis,
Ș'orî ce drum de pace, spuneți că e 'nchis!»

Apoi către curte domnul se îndreaptă.
— «Fericirea țării de la noi s'așteaptă.

De deșerte vise să nu ne 'nșelăm:
Moarte și sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur țara noastră are,
Și prevăz prin secolî a ei înălțare.

Însă mai 'nainte trebue să știm
Pentru ea cu toți martiri să murim!

Căci fără această lanțul ne va strînge
Și nu vom ști încă nici chiar a ne plînge!»

CĂPITANUL DE VÎNĂTORI

Lăutarii cîntă, hora se 'nvîrtește,
 Și un cal în spume d'odată s'oprește.
 — «Pace vouă, oaspeți cu genele albe,
 Mume tinerele cu aure salbe!
 Bună zioă voă, junî dănțuitori,
 Vouă copilițe, tineri crinișori!
 Oști nenumărate țara ne *robește*,
 Și pe unde *trece* cîmpul înegrește.
 Soarele e galben, norii 'l învelesc,
 Rîurile albe în sînge roșesc.
 Cum subt o secure cade-o dumbrăvioară,
 Floarea țării noastre sub fer se doboară.
 Dacă e vre unul ce simte 'ntre voi,
 Vie a combate ș'a muri cu noi!»
 Soarele în abur ca un foc roșește.
 Lăutarii cîntă, hora se 'nvîrtește:
 — «Peste zece sute Căpitan sunt eu
 Și ca zece sute bate peptul meu.
 Ceata mea-î frumoasă, ageră ușoară,
 Și pe cai în spume ce ca vîntul sboară.
 Iar voinicii noștri se *chem* vînători:
 Aū lănci veninoase, iar la suflet florî.»

Lumea-l încongioară, ziua se sfîrșește.
 Lăutarii cîntă, hora se 'nvîrtește:
 — «Viața în sclavie este o povară,
 Iarnă nesfîrșită fără primăvară.
 Însă țara noastră nu e scrisă 'n cer
 Pintre cele sclave ce prin veacuri per.
 Căci Românul încă știe a se bate
 Și uraște viața fără libertate.
 Ast-fel o pădure, cînd s'a vestejit,
 Pasărea suspină, chîm'al ei sfîrșit.»

Nu sciū Căpitanul dac'-a așteptat,
 Dar cu două sute voinici a plecat.

MĂRIOARA

Dragul dulce-al vieței mele
 La oaste s'a dus.
 Și de-atuncea, soare, stele,
 Toate aū apus!

Mîna mea l'a lui plecare
 Calu-î a 'nfrînat.
 Și 'ntr'o dulce sărutare
 Inima mî-a dat.»

Ast-fel cîntă Marioara
 Dup' al ei iubit,
 Și pe față-î lăcrimioara
 Dulce a 'nflorit.

— «Ce zică tu, o neferice,
 Mîndrul meu iubit!
 Așa dar eu nu-ți voi zice:
 Bine ai venit!

Însă eată că sosește
 Mîndru ei amor,
 Și în noaptea ce domnește
 Spune al său dor.

Dar de nu poți fără mine
 În lume-a trăi,
 La bătae eu cu tine,
 Haide, voi veni!»

— «În cîmpia singeroasă
 Frații mi-am lăsat,
 Și la tine-a mea frumoasă,
 Iată c'am sburat.

Amîndoi pe cai s'aruncă
 Și prin noapte *sbor*,
 Și trecînd prin verde luncă
 Cîntă cu amor:

Căci, vezi tu, o dulce nume,
 Înger ce iubesc!
 Fără tine 'n astă lume
 Nu pot să trăesc».

— «Dacă nu poți fără mine
 În lume-a trăi,
 Pentru țară, eu cu tine
 Dulce voi muri.»

DOAMNA LUÎ NEAGOE

Neagoe cel mare, în al său palat
 Ce domnește p'Argeș, zice întristat:
 — «Monăstirea noastră nu e săvîrșită
 Și a mea avere este isprăvită!
 Dragi ostași, ce ziceți? nu ar fi păcat
 Ca să înceteze lucrul minunat?
 — «Biruri noi pe țară pot ca să se pue!»
 Aù răspuns ostașii ca să îl mîngie.
 Zic, și ei *decide* biruri pe Romîni,
 De la cei mai tineri pîn' la cei bătrîni.
 Doamna intră 'n sală; grațiile sclave
 Impletesc cu roze zilele-î suave.
 Ochii uzi de rouă spre pămînt se 'nclin;
 Rumenind la față, ea vorbește lin:
 — «Voi vreți biruri nouă! Neagoe, te teme!
 Mîne toată țara o să te blesteme.
 Astă monăstire ce atît iubești,
 Pintre fum de lacrimi poate s'o privești!
 Iată diamanturi! vinde-le, și-urmează
 Nobila lucrare ce te inimează.
 Căci aceste scule nu le pot purta,
 Cînd femeii pe față lacrimi vor păstra».

Zice, și arată un paner de aur,
 Unde închisese gingașu-î tesaur.
 Ea îl dă, și fața ca un frag cocînd,
 Rumenă surîde drăgălaș și blînd.
 Un bătrîn se scoală și-astfel le vorbește :
 — «Inima străbună încă viețuește;
 Țara care naște astfel de femei,
 Merită și viața și mărirea ei.
 Căci să știți cu toții că un neam se face
 Mare sau se perde cum femeii place,
 Și acum voi zice : Doamne ! pot să mor,
 Căci văzură ochi-mi mîntuirea lor !»

CUPA LUÎ ȘTEFAN

Într'o monăstire din trecut rămasă,
 În domneasca sală se întinde masă.
 Misail presidă ăst banchet voios,
 Și în timpul mesei zice dureros :

— «Ștefan după moarte lăsă moștenire
 Arcul său și cupa l'astă monăstire.
 Cu Cantimireștii, Leși au venit,
 Și, prădînd locașul, arcul au răpit ;

Însă nu răpiră cupa minunată !
 Ea trăește încă ; de mirare !.. eată !»
 El arată cupa., toți s'au minunat.
 Ea era săpată dintr'un matostat.

Servii varsă 'ntr'însa dulce tămîioasă.
 Fie cine 'nchină pentru o frumoasă.
 Cînd la cel din urmă rîndul a venit,
 Misail ia cupa ș'ast-fel a vorbit :

— Unde este timpul cel de vitejie ?
 Timpul de mari fapte, vai ! n'o să mai vie ?
 A căzut Moldova, căci orî ce Romîni
 Se roșesc la gîndul a mai fi stăpîni.

Ei îmbracă manta de înțelepciune ;
 Dar ca să-și ascunză trista slăbiciune.
 Dar înțelepciunea făr'a cuteza,
 E ca cutezarea, făr' a cugeta.

Cînd vedem sfoasă patria romînă,
Ne-aducem aminte vorba cea bătrînă :
Cel ce 'î mai aproape de mormîntul său
La ideea morţii tremură mai rău !

Ştefan nu mai este... însă o să vie
Alţi Ştefani cu viaţă şi cu bărbăţie.
Daca timpul d'astăzi ne apasă greū,
Viitorul este al lui Dumnezeu !

Însă, pîn' să vie lanţul să ne rupă,
Nu va mai bea nimeni din această cupă,
Cînd un suflet mare se va arăta,
Hîrburile cupei le va aduna».

Zice,-aruncă cupa şi o sparge 'n trei...
Nimeni n'a strîns încă hîrburile ei !

S O R A - A N A

De cînd a ucis prin ştire
P'ace bun Cantacuzin,
Doamna Ghica 'n monăstire
Se ascunde cu-al ei chin.

— «Sora Ana, Anioară !
Să nu 'ţi vadă faţa ta !
Gelozia e omoară
Tot ce-o poate supăra.

Chipul tău e rupt din soare,
Sînul tău din crîniori,
Păru-ţi din a serii boare,
Buzele-ţi din foc de zori.

Ochiî i-ai răpit din mare,
Sufletu-ţi e smuls din vînt,
De la flori a ta suflare,
Gîndu-ţi de la duhul-sînt !»

Sora nu dă ascultare,
Vorbilor ce i s'a zis ;
Înaintea Doamnei pare
Ca un fraged, dulce vis.

— «Spune-ţi, maici, fermecătoare,
Fără frică de păcat :
Pruncul meu cu cosicioare,
Cine mi l'a deochiat ?

Sora Ana cea plăvie ?
Sora Ana negreşit !
S'o zidească hilie :...»
Şi chilia s'a zidit.

Sora Ana, Anioară,
Ast-fel roagă pe zidari :
— «Să-'mi lăsaţi o ferestioară
În ferestrele mai mari :

Ca să nu se vestejească
Faţa mea ca 'ntr'un mormînt,
Pînă să se dovedească
Că nevinovată sînt !

Eū sînt tinără, le spune,
Traiul mi-e atît de drag !
Loc puţin eū ţiu în lume,
Rău puţin eū pot să fac.

— Nu se poate, copiliță!
Doamna ast-fel a voit.
Tacă-ți draga ta guriță!
N'ai nimic de dobândit!

— Spune-ți dară mamei mele
Că în lume nu mai sunt,
Ca să verse lacrimile
Să înceacă acest pământ...»

DANIEL SIHASTRU

Sub o rîpă stearpă, pe un rîu în spume,
Unde un sihastru a fugit de lume,
Cu vărsarea serii un străin sosi.
— «Ștefan al Moldovei, vine a-ți vorbi
— Ștefan al Moldovei! Daniel îi spune,
Să aștepte-afară! sunt în rugăciune.
— Bunule părinte! sunt rănit și 'nvins;
Însuși a mea mumă astăzi m'a respins!
Viu să 'ți cer povață: dacă nu-i mai bine
Turcilor Moldova d'astăzi să se 'nchine?»

Daniel Sihastru domnului a zis:
— «Mă înșeală-auzul ori eă un vis?
Capul ce se pleacă paloșul nu-l tae;
Dar cu umilință lanțul 'l încovoe!
Ce e oare traiul, dacă e robit?
Sărbătoare 'n care nimeni n'a zîmbit.
Viața și robia nu pot sta 'mpreună;
Nu e tot d'odată pace și furtună.
Doamne! tu ai dreptul a schimba 'n mormînturi
Pentru ne-atîrnare, oameni și pămînturi;
Dar nu ai p'acela ca să-î umilești!
Poți ca să îi sfărămî; dar nu să-î robești!
Dacă mîna-ți slabă sceptrul ți-o apasă,
Altuia mai harnic locul tău îl lasă!
Căci mai bine este supus lăudat,
De cît cu rușine Domn și atîrnat!»

Dup'-aceste vorbe, Ștefan strînge-oștire
Și 'nvingînd păgîinii, 'nalță-o monăstire.

F I A S T R I Î

Sub Mihaiu viteazul s'a făcut unire;
Dar fiiștii umblă pentru despărțire.
La Pătrașcu Domnul, al lui Mihaiu fiu,
Într'o zi s'arată și-ast limbăgiu îi țiu:

— «Nu mai vrem unire noi cu țara voastră :
Căci ea ne dăramă ne-atîrnarea noastră !»
Dar răspunde unul din cei cinci boeri
Ce Mihaiu numise mari consilierî :

— «Turcii vă însuflă astă cugetare,
Căci unirea face neamul nostru tare ;
Și ei vor să vază pe acest popor
Slab, ca să-l supue lanțurilor lor.

Sîntă Romînie ! oare nu suspini ?
Carnea ta se vinde la barbari străini ;
Sîngele și viața-ți sunt puse 'n vînzare,
Și tu, dragă țară, stai în nepăsare !

A slăbit poporul cel nebiruit ?
Sîngele lui tînăr oare-a 'mbătrînit,
Ca să vază astăzi, fără de simțire,
Pe cei răi ai țării dînd'o 'n perire ?

Și ce poate dînsul cît de tare-ar sta,
Cînd cei mari lucrează la robia sa ?
Cînd cîrmaci molateci vasul duc spre stîncă,
Ăstuî vas, tăria, ce-î ajută încă ?

Voi nu vreți unirea vechiului popor,
Căci stăpîniî voștri încă nu o vor,
Dacă cu robia ce vă umilește
V'ați dedat, cît viața fără ea lipsește ;

Cereți neamul vostru a se despărți
Mergeți, Lipovenii a vă stăpîni !
Țările romîne orî vor fi unite,
Orî vor fi în parte la străini robite ;

Dar vor fi unite de nu astăzi, mîne :
Căci tiranul trece... patria rămîne !
— «Piară toți fiastrii !» oastea a strigat.
Țara și poporul înc' au repetat.

Dar fiastrii țării fără de rușine
Merg s'aducă 'n țară oștile străine.

ÎNTOARCEREA LUÎ MIHAIÛ

De la lungi răboaie, Mihaiû cu mărire
 Intră 'n capitală cu a lui oştire.
 El se urcă 'n tronu-î, mîndru ocolît.
 Ceî ce aû puterea, ast-fel 'i-aû vorbit :
 — «Doamne ! focul arde în această țară ;
 Încă erî cu ură mulți se resculară,
 Dar răsvrătitorii s'aû întemnițat
 Și prin zelul nostru țara a scăpaț.
 — Voiû sdrobi răscoala ce țara uraște ;
 Dar voiû sparge încă pricina ce-o naște.
 Dacă astă țară umbl' a se scula,
 Este semn că n'aveți simpatia sa.
 Lui Rudolf voi scris-ați că e răsvrătire,
 Că ai noștri cată cu a lui *unire*.
 Dacă cel ce-o cere e resculător ;
 Țara mea, eû insumî sunt răsvrătitor...
 Am învins păgîinii, 'i-am gonit afară ;
 Dar a lor sămînță o găsesc în țară.
 Ea 'ncongioară tronul pentru a'î răci
 De inima țării, apoi a'î lovi.
 Neputînd acuma tronul să loviască,
 Ea îi urcă scara ca să îl mînjiască.
 Tronului nu-î pasă de loviri străine,
 Ca d'acea trădare ce s'ascunde 'n sine.
 Planta nu se teme de cei ce-o jicnesc,
 Ca de vermi ce 'n sinu-î nasc ș'o vestejesc.
 Dacăși ști că scepțrul se robește vouă
 Și orî cui să fie, eû 'l-aș rupe 'n două !
 Jugul celor barbari oare 'l-am spart eû,
 Ca sub jugul vostru să-mî plec capul meû ?
 Prinșii fie liberi ! aû cuvîntu-mî dat ;
 Voi ! intrați în noaptea d'unde v'am luat !»

MIRON COSTIN

— Mari dureri, ai surioară,
 De-mî rupî inima gemînd ?..
 — Mari dureri mă încongioară!..
 Zice Marioara blînd.

Și al morții vâl se 'ntinse
 Peste fața ei de crin.
 Viața-î tînără se stinse
 Intr'un dureros suspin.

Miron plînge cu suspine
 Și mai zice dureros:
 — «Cui mă lași aici pe mine,
 Suflet dulce și frumos!»

Marioara blîndă moare,
 Miron cade înjunghiat;
 Și în ȋiua viitoare
 Două cruci s'au rădicat.

Dar în sală se arată
 De la curte un trimis,
 Să ucigă astă dată
 Cronicarul cel proscris.

Dar pe groapa lor cea sîntă,
 Cum dă vînt de primăveri,
 Două păsărele cîntă;
 Cîntă ale lor dureri!

MONASTIREA PUTNA

Sub un chip de înger, într'un vis ferice,
 Domnului Vasile gîndul rău îi zice:
 — «Monăstirea Putna, ăst locaș plăcut,
 S'a zidit pe aur de un Domn avut.
 Mergi și o dărîmă pînă 'n temelie
 Și-ei găsi tu aur să faci alte-o mie.»

Iar Vasile Domnul, d'aur pătimaș,
 Pune să dărîme ăst frumos locaș.
 Cînd ostașii sapă pînă 'n temelie,
 Un bătrîn călugăr zice cu minie:
 — «Domniî mari nălțară sînte monastiri,
 Să aminte țării zile de măriri.
 Tu le surpî, o Doamne! tu nu le 'nțelegi,
 Căci tu nu ai fapte la urmași să legi;
 Cînd un Domn la aur inima-și robește,
 Tronul se degradă, țara veștejește.
 Insuși ca magnetul tragi și însușești.
 Aurul orî unde poți să îl găsești,
 Dar te teme, Doamne, să nu tragi la tine
 Cuile de aur ce de tronu-ți ține.

.

Domnul nu ascultă în a lui orbie.
 Sapele răstoarnă vechia temelie.
 Domnul și boerii între ei se cert...
 Însă ce găsiră? — un mormînt deșert!
 Pe mormînt sunt scrise litere străbune;
 Un tălmaciū citește și la toți le spune:
 — «Din comori ce strîngem pe acest pămînt,
 Iată ce-î al nostru: un tăcut mormînt!
 Pe atuncea Domnul pierde-a lui domnie,
 Și curînd în urmă moare 'n sărăcie.

GHINEA GRECUL

— «Doamne! focul crește: dă poruncă să piară
 Astăzi toți boerii ce-au născut în țară!»
 Astfel zice Ghinea lui Matei, rănit,
 Așteptînd la patu-i tristul lui finit,
 Dar Matei răspunde: — «Înțelege bine.
 Cînd la cîrma țării te-am chemat pe tine,
 Nu luaseși țara cu paloșul tău.
 Tu erai în lume un netrebnic rău.
 Nu ți-am dat eu cîrma să aduci în țară,
 Ura care schimbă fii săi în fiară.
 Cel ce de la cîrmă bate într'un popor,
 Este-o resbunare, nu cîrmuitor.
 Căci puterea cîrmei cu cît e mai vie,
 Cată să se plece spre mărînimie.
 Unde tronul poartă urî și resbunări,
 Moartea se așează p'ale sale scări
 Vezi să se 'njoască tronul țării mele.
 Făcîndu-l unealta resbunării *tele*:
 Asta nu se poate! Domnul, îți zic eu,
 Trebuie să fie drept ca Dumnezeu:
 Ca să piarz'o țară cerul cînd voește,
 Unii către alții fii învrăjbește.»

Zice; dar afară mii de voci *blestem*.
 Dorobanții strigă: capul Ghinei vrem!

STEFĂNIȚĂ DOMNUL

Stefăniță domnul pe Milescu chiamă,
 Cu aceste vorbe el îi cere samă:
 — «Tu erai de țară peste tot gonit:
 Din uitarea lumii eu te-am desvălit.
 Eu ți-am dat avere, cinste și mărîre:
 Și mai mult ca toate, chiar a mea iubire.
 Dar cînd al meu suflet ți se deschidea,
 Cugetai în sine-ți resturnarea mea!
 Tronul dar să fie țarin'arzătoare,
 Unde veștejește a credinței floare?

«Spre-a avea prieteni tronul, e prea sus,
 Și 'ntre domni cu robii cerul ură-a pus.
 Tu ai scris o carte Leșilor să vie
 Să coprinză țara și a mea domnie.

Fie-cine poate tronul a dori,
 Dacă simte dorul a o ferici;
 Dar lovește 'n față, căci un tron ce naște
 Printr'o mișelie, pier, vestejaște.»
 — Doamne, n'am scris carte Leșilor să vie,
 De va fi aceasta, să mă perzi c'urgie!

Domnu-arată cartea. El s'a spăimîntat.
 — «Vinzător, nu meriți spre a fi tăiat!»
 Zice și se 'ntoarce la călău ce-așteaptă:
 — «Să-î răteze nasul despre partea dreaptă!
 Însuși cu hangeru-mi pentru că-î boer!»
 Nasul lui s'abate sub tăiosul fer.

Ștefăniță Doamne! d'ai veni tu iară,
 Cîte nasuri încă n'ar cădea în țară?

MIHAIŢ LA PADURARUL

Mihaiu perduse lupta. El umblă rătăcit,
 Și omul și natura acum l'a părăsit.
 E noapte, vijelie... Vestmintele-î sunt ude
 — «Bine-ai venit streine!...» o voce se aude...
 O voce virginală... «Urmează-mi... ai scăpat!»
 Și-o mîna se întinse eroului mirat.

.....
 Într'o colibă mică la zece pași îl duce.
 El intră; la lumină zărește-o fată dulce.
 Copila îi suride cu cele d'întîi flori.
 Ce-anunță primăvara la tristeți călători.
 Părintele ei vine și amîndoi veghează
 Să aibă mulțumire acel ce-l ospătează.

— «Tu ești Mihaiu Viteazul!.. eu Ungur, tu Român,
 Dar nu ai nici o teamă! îi zice-acest bătrîn.
 Căci ospitalitatea în ceruri e născută
 Cînd ura între oameni era necunoscută.
 Ea își deschide sînul la toți ciți o doresc;
 Altminterea, ar perde caracteru-î ceresc.
 Sub simplele vestminte s'ascunde cîte-odată
 O inimă de ură și de trădări curată;
 Precum sub manta d'aur a omului bogat
 S'ascunde cîte-un suflet de patimi degradat.
 Așa dar, nu te teme! nu te 'ndoi de mine!
 Ca sufletu-ți și lutu-ți în pace să s'aline!»

Iar tînăra copilă cu buze de rubin,
 Eroulî la masă turna în cupă vin.
 Un plîns de tinerețe pe fața lui străluce
 Și crede înc'odată că viața este dulce.

COZIA

I.

Noaptea trece lină. Stelele voioase,
 Scutură în aer coamele-*auroase*.
 Dar pe lungul apeî, pe costiș întins,
 Miriade focuri Unguri-aû aprins.
 Ei cu fericire somnul dulce cată,
 Și de line vise sufletul îmbată.
 Mai departe caii, nechiază duios;
 Codrul după codru sună sgomotos.
 Dar sub cortu-i mândru, regele Maghiar
 Chiamă cavalerii, și le zice-amar:
 — «Miine domnul Mircea la bătaie vine,
 Cu-ale sale cete de tîlhari ca sine!
 Este timp s'aducem la îndeplinire
 Prin o nouă luptă planul de mărire;
 Plan pe care regiî marelui popor
 A 'ntărit cu viața, cu sîngele lor,
 Pînă unde Istrul să aruncă 'n mare
 Totul să se plece armelor maghiare!»

II.

Domnul chiamă capiî și le zice 'ndată,
 Cînd frumoasa-i coamă soarele ne-arată:
 — «Azi tiranul țarei e creștin popor,
 Și d'aceea-mî pare mai spăimîntător!
 Sub vorbiri creștine, pline d'omenie,
 El ascunde noă lanțuri de robie!
 Nu cătați ce nume, ce credință are
 Cea ce vă surpă sînta neatîrnare!
 Cîți străini ce calcă pe acest pămînt
 Voitori de bine vouă nu vă sunt.
 Orî ce-ar fi străinul ce vă calcă 'n țară
 Suburgia voastră trebuie să piară!
 Oamenii se pleacă la apăsator,
 Cînd le putrezește inimele lor.
 Dar un nobil popor pierе cu mîndrie
 Și, cit viețuește, liber va să fie!

Tări au stat străbuni pentru acest pământ,
 Să urmă în faptă cei ce nu mai sunt!
 Cum au fost părinții, fii n'or fi oare?
 Pirul nu coboară dintr'o dulce floare.
 Unde rosa moare, rosele 'nfloresc.
 Pe eroici urme, eroi strălucesc! »

III.

Aerul răsună... muntele răspunde,
 Geme pretutinden prin strîmtori profunde.
 Arme, coifuri, zale varsă raze pline
 Ce prin nori *pulberici* răspîndesc lumine.
 Astfel cînd dumbrava se încinge 'n foc,
 Printre fum, în aer, flăcările-i joc.

IV.

Regele își perde marea lui armie
 Și prin fugă, singur, scapă de robie.

După luptă, Mircea și cu-a lui oștime,
 Nălță monăstire la Sînta Treime.

OGOGENII

I.

Domnul șeade 'n sala cea de sărbătoare,
 Iar alături pare Doamna-i gînditoare.
 Cum mai multe magici și suave flori,
 În buchet, se 'ngîină cu-ale lor colori,
 Astfel sunt în față-i dulcea tinerețe,
 Maiestate, grații, rară frumusețe!
 Peste păru-i poartă regala cunună:
 Din cunună cade coama sa cea brună,
 Riurînd pe sînu-i ca două-aripori
 Ce un corb destinde iarna pe ninsori.
 Soli trimiși de Poartă dau al lor firman...
 Iată cum îi scrie marele Sultan:
 — «Pentru că e datul, cei ce-mi servă mie
 Terile-mi supuse, trei ani să le ție,
 Prin trimișii noștri te-am înștiințat
 Să depui puterea care ți-am fost dat! »

Matei se îndreaptă către toți și spune:
 — «Ne vom bate oare, sau ne vom supune?»

— Sabia străină, toți aș cuvîntat,
Să nu taie 'n țară nici un cap plecat !
Și d'a fi să cază țara în robie,
Încă să ne facem sînta datorie !
Căci mai dulce-î nouă liberi să perim,
De cît cu rușine robî să viețuim !
Strigă și toți jură cu-armele să piară
Pe cîmpia luptei, pentru sînta țară.

II.

Cîmpul Ogogenii luce despre zori,
Nu de turme grase, nici de dalbe flori,
Ci de multe corturi. Tabăra-î tăcută,
Vasile-al Moldovei pe străini ajută !
Ura care poartă domnului creștin,
Pune 'n mînă-î arme lîngă cel străin,
Și îi zice : — «Du-te ! sparge cu turbare
Orî-ce simpatie sîngele tău are !
Numai să astîmperi al tronului dor,
Sclav al vanității, *miser* muritor !

Matei Domnul vine cu cetele sale.
Sfăramă străinii răspîdiți pe vale...
Domnul de Moldova scapă rușinat
Și de conștiință dureros mușcat.

BOGDAN ÎN POLONIA

I.

Regele cu sora și cu mama ei,
Dintre toți oaspeții rămîn cite trei.
Lamele revarsă valuri lucitoare
P'ale-acestor oaspeți fețe gînditoare.
Tinăra princesă, stă răpită blind :
Păru-î blond pe umeri cade riurînd,
Ca un val de raze ce se vîrs din soare
Pe o delicată, fragedă ninsoare.
Brîul ei albastru cu-aur semănat
Luce ca eterul dulce înstelat.
Gaz ușor, poetic, sînu-î învălește,
Provocînd dorințe, dulce le 'mbrîncește.
— «Sire ! îi vorbește muma sa regină,
De amărăciune inima mi-e plină ;

Suferi-vei încă, ăst barbar Român,
 După ce înfruntă pe al său stăpîn,
 Cerîndu-ne nouă, mîna ficeî mele,
 S'arză, și să prade locurile *tele* ?»
 Regele-î răspunde: — Vaî! acest barbar
 Pretutindenî oastea mî-a înfrînt amar!
 Cererea făcută, să devie mire,
 Pentru noi, o maică, este fericire!
 Dulce surioară! pentru-al țării-amor,
 Oh! primește mîna ăstuî vîngător!»
 Dar Elisabeta pleacă-a sa cătare
 Îneacă 'n lacrimi și în întristare;
 Și, cu vorbă dulce ca inima sa,
 Fratelui său june îi răspunde-așa:
 — «Am jurat credință unui altui mire
 Și cu vorbă, dat-am inima mea, Sire!
 — Sora mea cea jună! sufletele mari,
 Nobile, frumoase, generoase, tari,
 Prin mari sacrificii, cugete sublime,
 S'osebesc în viață din oarba mulțime...
 Un eroi dă viața plin de fericire
 Pentru o frumoasă, nobilă gîndire;
 Un martir, la umbra negrei închisori,
 Vede cum se scutur ale vieții flori,
 Și 'mbătat de gîndul că el face bine
 Prin a lui durere, patrii în suspine,
 Uită greutatea lungilor dureri,
 Zilele-î ce cură fără de plăceri.
 Țara ta, prin mine, astă-zî zice ție:
 Dă-mî, a mea frumoasă, pace, bucurie!»
 Dar Elisabeta lacrime vărsa.
 Și sub alba-î mână fața-și ascundea.

II.

În aceeași noapte, Domnul trist s'abate,
 Varsă în tăcere lacrimi înfocate.
 Apoi cere calul. Cu o mie inși,
 Pasă către Liov, toți de ură-aprinși.
 Poarta este 'nchisă; dorul îl răpește;
 Domnu cu a lui lance, porțile lovește.
 Poarta e închisă, lucrul de mirat!
 O femeie 'n vălu-î i s'a arătat.
 Ese ca din umbră, la Bogdan se duce,
 Își ridică vâlul ce în aur luce...
 Luna, dintre neguri, ese un minut.
 E Elisabeta: chipul ei plăcut
 Pare trist și palid ca o frumusețe
 Dintr'o altă lume; plînsu-î arde 'n fețe.

— «Inima ta, Doamne, sub turbarea sa,
 P'o fecioară slabă cat'a-și răsbuna.
 Ai dreptate, poate; dar tu cazî pe țară,
 Cu a ta turbare, crudă și barbară!
 Dar ce e 'ntre mine, și acest pămînt,
 Ca să faci dintr'însul un întins mormînt?
 — O fecioară dulce! vino lîngă mine,
 Vino și-mî alină, tristețe-mî suspine.
 Pentru ce-ți voi spune cît te iubesc eă,
 Ce furtună geme în sufletul meu?
 Limba omenească n'are astă dată
 Vorbe să exprime patima-î turbată.
 Dar tu spune-mî mie oare nu te-ating
 Aste crude lacrimi ce-a mea viață sting?
 — Nu! răspunde fata, plină de 'ntristare....
 Ca să scap eă țara d'a ta resbunare
 Și să nu calc vorba ce în viaț'am dat,
 Unui nobil june a'l lua bărbat,
 Chiar în astă noapte am băut veninul
 Vezi această față unde rosa, crinul,
 Să 'ngînaă, ce tristă se arată ție?»
 Ea desface vălul. fața-î e plăvie.

— «Inimă, te rupe! brațe, vă 'nălțați!
 Iadurî! ură, sînge, moarte revărsați!»
 Strigă el atuncea... Paloșu-î lucește;
 Ochi-î varsă sînge... fața-î gălbenește.
 Spre Elisabeta calul a lănat,
 Însă umbra dulce s'a evaporat.
 Domnu 'nturnă fața ce să 'negura
 Și prin umbra nopții p'al lui cal sbura.

Mai un secol Leșiî arătau cu jale
 P'a cetăței poartă urma lăncei sale.

NĂVALA LUI ȚEPEȘ

Noaptea-î furtunoasă, și superbul Domn
 În deșert mai chiamă fugătorul somn.
 O gîndire mare sufletu-î îmbată;
 Printr'o faptă rară să triumfe cată.
 Printre noapte, ploaie, tunete de foc;
 Cu cincî mii de Roșii el își face loc.
 Cum furtuna cade p'ape dormitoare
 Și d'odată 'nalță valuri mugitoare,

În urdia turcă Roșii năvălesc...
 Turcii se deșteaptă, strigă s'amețesc.
 Sunetele d'arme, strigăte turbate,
 Printre vijelie sbor amestecate;
 Caii calcă rînduri de fărămături;
 Sîngele ca ploaia cură din securi.
 Mahomed sub cortu-i dulcea pace cată;
 Vise grațioase sufletu-i îmbată.
 Ușele, la cortu-i, iată se smicesc,
 Și pe cal apare Domnul romînesc.
 Mahomed p'o poartă repede dispare...
 Printre umbra deasă caută scăpare.

Cînd pe fruntea nopții zorile se joc,
 Domnul cu Romîniî las' al luptei loc;
 Dar Sultanul cearcă spaimă-atit de rară
 Cît la Miezul zilei, fuge spre hotară.

APA BÎRSEI

Ca un fluviu d'aur, splendida lumină
 Peste patru taberi, varsă luna plină.
 Turcii și Tătarii, somnului se dau;
 Ungurii la mese, grijele 'nșelau;
 Ast-fel prin furtună, printre nopți, pe mare,
 Lopătarii varsă tînăra cîntare.

Dar Șerban nu doarme: căci dulcele somn
 Rar resfață geana unui mare domn.
 Grijele, în horă, turbure se duce
 Încotro lumina mai splendidă luce.
 Către astea, cîntul paserei prin flori
 Spune că se varsă splendidele zori.
 Domnul către ceruri 'nalță rugăciune;
 Apoi dă semnalul buciului să sune.

Lupta se începe, cetele tătare
 Pasă înainte, strigă cu turbare.
 Turcii le dau sprijin — Turcii și Tătarii,
 Se *îndes*, s'amestec... sprinteni armăsarii
 Nechează, spumează... armele răsună;
 Tremură pămîntul... muntele detună;
 Soarele palește... apele roșesc....
 Pasările 'n aer sborul lor opresc.
 Omul se îmbată d'omenescul sînge...
 Muma către sinu-i copilașul strînge.

Ungurii resistă furiei celei vii.
 Dar cum în suflarea negrei vijelii,
 Arborii resistă cîte-va minute,
 Apoi își sfăramă crăcile bătute,
 Ast-fel stau Maghiarii cu 'nfocatul dor,
 Cu puterea dalbă sufletelor lor;
 Dar 'necați d'a noastră crîncenă putere,
 Eată că se pleacă, bărbăția pierе.
 Dar atunci începe crudă *măcelare*.
 Furia scăpată urlă cu turbare;
 Caii calcă 'n sînge pînă la *copiți*,
 Calcă și sfăramă, morții și răniți.
 Strigăte trufașe, celui ce învinge,
 Se *confund* cu plînsul celui ce se stinge,
 Ast-fel cum bachanta, l'al plăcerei loc,
 Vine despletită, și cu ochi 'n foc,
 Și cu voluptate și nesăturată,
 De plăceri sălbateci, și de vin se 'mbată.
 Secheli s'abate: zilele-î se curmă;
 Patru miî de nobili în mormînt îl *urmă*.

GROZEA VORNICUL

Îar prin lungul apeî, prin dumbrăvi, s'arată,
 Pasă pe tăcute o măreață-armată:
 Armia lui Rareș, domnul lăudat.
 Luna p'a lor cale raze-a semănat.
 Ungurii cu spaimă somnul dulce lasă
 Și la datorie fie-care pasă...
 La lumina stelei, cei armați s'opresc...
 Din ambele taberi, braviî se privesc.

Lupta 'ncepe crudă; buciumele sună;
 Caii lor nechează, văile răsună.
 Zorile se scaldă p'azurul ceresc,
 Pe armele roșii de sînge-omenesc.
 Dar lumina spune cetelor maghiare
 Că numai prin fugă pot afla scăpare.

Zapolia aude cu plăcere vie...
 La Moldavii noștri, pasă 'n bucurie.
 Chiamă căpitanul care-a comandat;
 Tinde mîna dreaptă și l'a sărutat.
 Apoi dă lui arme rari și prețioase;
 Aur îi oferă și săgeți frumoase.

Grozea, căpitanul, armele-a primit:
 — «Iaū eū arcu-acela la luptaşi dorit.
 Dar auru-ţi, Doamne, nu mi se cuvine.
 Domnul Petru Rareş m'a trimis pe mine
 Să sfăram vrăjmaşii într'acest resbel
 Numai pentru stima care-ţi poartă el.»

MIHAIU REVENIND DE LA DUNĂRE

Domnul Romîniei către ţară vine
 Strălucit de 'nvingeri de prin ţări vecine.
 Lasă să purcează corpu-i de soldaţi
 Şi rămîne 'n urmă cu şease bărbaţi.
 Dar le vine ştire că 'n dumbrava deasă
 Îi pîndesc cincî sute Turci, oştire-aleasă.

Printre-a serei umbră, cu-ai săi Scutieri
 Domnu-atacă 'ndată cincî sute-Eniceri.
 Turcii în bătae strigă cu putere;
 Iar eroii noştri se luptă 'n tăcere.
 O minune mare! Turcii sunt învinşi!
 Numai Domnul taie patru-spre-ce inşi!
 Apoi *urmă* calea-i. Iară luna plină
 Le aşterne drumul cu flori de lumină.

DOMNUL MAVROGHENI

Domnul Mavrogheni pleacă cu oştire
 Şi chemînd boerii, zice cu mărire:
 — «Astăzi este timpul să vă resboiţi,
 Şi prin dalbe lupte să vă nemuriţi,
 Cela ce roşeşte a trăi 'n robie,
 Către-o mîndră moarte să-mi urmeze mie!»
 L'aste sfînte vorbe, vai! boieri-aū rîs!
 Şi cu ironie Domnului aū zis:
 — «Portul nu ne iartă, Doamne, a ne bate!»
 Nobilă minie sufletu'î străbate,
 Dar frîgîndu-şi dorul iară le-a vorbit:
 «Ce? în ţara unde viaţa a domnit,
 Astăzi nu mai este nici un suflet mare
 Ce să bată încă de neatîrnare,
 Pe cîmpia unde numărau pe flori
 În trecut vitejii ageri luptători?»

Nu mai'e scăpare pentru ăst pămînt!
 Inimile voastre sunt un trist mormînt,
 Unde nici o floare nu mai înflorește,
 Unde nici o rază nu mai strălucește!
 Să-mi aducă caii astor mari boieri!
 Lor le dau eū ranguri pentru cavaleri!
 Ei merg la bătaie fără 'mpotrivire,
 Numai lor se cade cinste și mărire.»

Astfel zice Domnul trist și abătut.
 Însă din mulțime iată-aū apărut
 Căpitanî de frunte, plini de vitejie
 De amorul țării și mărinimie.
 — «În aceste locuri, de și suferim,
 Însă pentru țară mergem să murim!»

Ei plecară 'ndată să se resboească;
 La Tismana bate armia nemțească.

HAN-TĂTAR

— «Unde'î tînăra domniță
 Floare de cerești visări,
 Să mă 'mbete din guriță
 Cu drăguțe sărutări?
 Cine poate cu tărie
 Pentru dînsa a lupta,
 Către mine-acuma vie
 Lancea lui a sfărâma!»
 Astfel leapădă cuvîntul
 Han-Tătarul îngîmfat,
 Și pe cal fugar ca vîntul
 Întră 'n curte la palat.
 Domnul geme de durere,
 Căci de cînd a'mbătrînit
 A pierdut a lui vedere,
 Și-astfel toți 'l-aū părăsit!
 Pe un cal cu coamă plină
 Iată vine-un cavaler:

Fața'î arde de lumină,
 Ochi'î seamăn rupți din cer.
 Ei se lupt cu agerime.
 Valură fugarii lor
 Și se mușcă cu cruzime;
 Lăncile, în țandări sbor.
 Spadele lucesc la soare:
 Se 'nvîrtesc neconținut,
 Se lovesc fulgerătoare.
 Dar o spadă a roșit.
 Cavalerul cel mai june
 Se doboară după cal;
 Păru-î galben se depune
 Cum sub soare luce-un val.
 Este tînăra domniță.
 Ochiul dulci se 'nchid în dor;
 Iar pe mica sa guriță
 Rosele cu vorba mor.

ROSANDRA

I.

Țara geme de-oșți străine;
 Sînu-î un mormînt.
 Ștefan trece în festine
 Viața pe pămînt.
 La o masă strălucită
 El se desmerda
 Cu frumoasa lui iubită
 Și suita sa.
 — «Nu mai voiî, o, drăguliță,
 Vinul de Cotnar;
 Ci mă 'mbată din guriță
 Cu ceresc nectar!»
 Fața ei se rumenește
 Ca o roză 'n florî;
 Și cu mîna învălește
 Aste vii colorî.
 Pe cosița-î văluroasă
 Negri fluturași
 Cu-aripioară neguroasă
 Tremur drăgălași.
 Sînul ei îl învălește
 Valuri dulci de crin,
 Cînd suspinul înflorește
 Rotunziору-î sîn.
 Două flacări luminate
 Ochi-î poleiesc;
 Astfel negre diamante
 La soare lucesc.

Cine-o vede, se răpește
 De mîndrețea sa,
 Din suflarea ei dorește
 A se îmбата.
 Dăntuește răpitoare:
 Grațiile-o 'nsoțesc,
 Cum p'o rază din drag soare
 Fluturi ocolesc.
 Și în danțul ce-o îmбата
 Saltă grațios,
 Ca o stea lîn legănată
 Pe un riî fugos.
 Apoi cade leșinată
 Pe un moale pat.
 Unde Ștefan o desbată
 Cu un sărutat.

II.

Un poet cu plete albe
 La masă ședea;
 Și sub degetele-î dalbe
 Cupa strălucea.
 Cînd murmura contenește
 A cînta ceru,
 Și 'n tăcerea ce domnește
 Astfel începu:

— «Moldova mea cea dulce! o, țară mult iubită!
 De ce cu vâlul morței ți-e fruntea coperită?
 Nu ești tu semănată cu sînge vitejesc?
 Pe luncele-ți rîzînde eroii înfloresc;
 Fecioarele-ți sunt dalbe, plăcute, grațioase,
 Ca stelele de aur în serî primăvăroase.
 Cosița ta bălae cu dulci florî împletită
 De riulețe limpezî nu-î oare răcorită?
 O, țară! ce-ți lipsește de atît te-ai întristat?
 Dar ce strigare crudă tăcere-a turburat?
 Străinul intră 'n țară, și arma vitejească
 Nu să ridică însă pre barbarî să zdrobească?
 Ah! umpleți pînă mîine paharul meu cu vin!
 Să uit rușinea voastră, să 'nec al meu suspin!

Mă îmbătați pe mine de dulce frumusețe
 Ca să-mi aduc aminte de mindra-mi tinerețe.
 Atunci de zece brațe eu n'aveam nici o frică;
 Sburam la luptă dreaptă ca fulgerul ce pică;
 Iar sîngele din spadă cura ca un izvor!..
 Azi anii mă apasă cu greutatea lor,
 Și mina'mi tremurîndă abia mai cîrmuește
 Tambura ruginită ș'un cal ce 'mbătrînește.
 Mai slab ca mine este poporul românesc
 Ce-a strălucit odată în cîmpul vitejesc!
 Căci inima'mi tot bate la fală, vitejie;
 Iar el perdut-a toate: credință, bărbăție;
 Amara moliciune, mireasa celor morți,
 Intrat-a în locașul vechilor mei consorți!
 Dar către cine oare durerea mea voiți spune?
 Ah! cine la mărire vr'un preț aici mai pune?

— «Ah! să fie blestemată
 Suspina ta!
 Strigă Ștefan de odată.
 Doru 'l îneca.

Peste umeri rîzătoare,
 Cade coama ei
 Ce lucește 'n flori de soare
 Și în dulci scînteii.

Țara încă viețuește:
 Bravii n'aū perit.
 Tu, ce dorul te orbește,
 Bătrîne, ai mințit!»

Este dulcea soțioara
 Domnului Ștefan;
 E Rosandra-florioara,
 Crinul Moldovan.

Dar poetul de o dată
 Barba și-aruncă,
 Și 'ntr'o albă dulce fată
 Fața își schimbă.

Atunci Ștefan, domnul mare
 La oaste plecă
 Și de oștile barbare
 Țara curătă.

BĂRLAD

Turcii intră 'n țară, trec, se grămădesc;
 Alții tot d'odată la hotar murgesc.
 Dar Ștefan cel mare cu oștile sale
 Spre Bărlad se duce, și-i așteaptă 'n cale.
 Un boer îi zice: — «Doamne! mulți mai sunt!
 Mulți se varsă Turcii pe acest pămînt!»
 Ștefan îi răspunde: — «Și mai bine'mi pare:
 Nu vom sta noi nimeni fără de lucrare.»
 Zice. Late valuri, cetele-i pornesc:
 Pulberea se 'nalță, armele lucesc.
 Domnul pune oastea sub trei capî de țara.
 Avangarda pleacă... lupta 'ncepe-amară.

Numărul lor mare pe Moldavi îi strînge,
Soarele s'ascunde sub un nor de sînge,
Noaptea împrumută zilei vâl de dor;
Negură și pîclă pe pămînt *cobor*.
Cum din munți coboară două repezi unde,
Se 'ntîlnesc pe cale, scot muguri profunde.
Apoi preunate, pe un singur pat,
Spumegă, și-aleargă, și-alergînd se bat,
Astfel se 'ntîlniră ambele armate;
Și d'a lor lovire par împovărate.
Oamenii puși să sune, prin adînci păduri,
Sună din cîmpoaie, buciune, tamburi.
Turcii stați și-ascultă larma depărtată;
Cu trei alte armii cred c'ați să combată.
Riul îi constringe; umbra ce s'a 'ntins
Îndoiește spaima; focul lor s'a stins.
Ceî mai mari s'adună... te vor face oare?
Buciumele sună, răspîndesc teroare.
Unul ia d'a fuga... toți îl urmăresc;
Ca pulberea 'n vînturi toți se risipesc.
Ștefan îi preurmă; fuga lor nu'i scapă.
Mulți, coprinși de spaimă, sar și per în apă.
Alții, între dinșii singuri se ucig,
Alții 'n spada noastră, năvălind, să 'nfig.
Astfel multe paseri, prin furtuni turbate,
Sboară răsipite, par înpăimîntate!
Unele s'aruncă peste ripi și mor,
Altele pe sînul celor ce le-*omor*.
Riul spumă sînge: turburele-î valuri,
Strînse de *cadaveri*, să *revărs* pe maluri;
Ștefan, pretutindenii îi doboară-amar
Dîndu-le gonire pînă la hotar.
Cum pe calea coasei, pe întinse crînguri,
Maldărul cel verde zace rînduri, rînduri;
Astfel pretutindenii, zac și morții lor.
Corbii, cete late, peste dinșii sbor.

Dar Ștefan cel mare, capii oști-unește
La voioase mese și-astfel le vorbește:
«Raz' acestei lupte petrecută 'n nori,
Luce ca lumina soarelui la zori;
Dar a sa luminează foarte lucitoare,
Să nu ne răpească prin a sa vulvoare!
Fala e un soare mîndru strălucit,
Ce orbește ochiul care l'a privit.»
Astfel zice Domnul. Cupele-aurite
Chiamă, prin toaste, zile strălucite.
Tinere fecioare cununați cu flori
Cu-a lor dulce mină, braviți *vingători*;

Altele, pe harpe, cîntă, dulce, lin,
Gloria romînă și-al Moldovei chin.
Iar Ștefan ascunde fața-î strălucită
În regala-î mantă cu aur mîndrită.

B A I A

I

Trage-ți înc'o dată spada fulgeroasă,
Țară de mari fapte, țara mea frumoasă
Un minut în viață tu te-ai odihnit
Și pe păru ți mîndru florile-aū pălit!
Dulcile surideri pe buze fecioare
Stinsu-s'aū la umbra grijei gînditoare.
Peste tot răsună cîntece de dor
Cu suspine triste îngîinate-ușor!

II

Cetele maghiare pe cîmpii *s'adun*;
La cetatea Baia tabăra lor pun.
Mateiaș solește marelui Ștefan
Ca să-l recunoască drept un suzeran.
Dar eroul nostru încă-î dă de știre:
— «Pină ce Romîni, mîndri de mărire,
Pentru țară moartea vor desprețui,
Minele de lanțuri nu-și vor umili!»

III

În cetatea veche Unguri-aū rămas;
Și 'n plăceri molateci inimile *las*.
Într'o noapte tristă, într'o sărbătoare,
Ei înșeală dulce grijea gînditoare,
Viața, desbrăcată d'ale ei dureri,
Cură pentru dinșii plină de plăceri.
Dar p'atunci Romîni cu cel călător
Nu beaū dintr'o cupă viața țarei lor;
P'a fecioarei frunte, aste sărbători
Nu puneau plăpînde și suave flori.

IV

Noaptea toate *seamăn* mai spăimîntătoare,
Moartea le 'mprumută vălul de teroare.
Congiurați d'odată, în orgia lor,
Ei se daū ca mieii la cei ce-î *omor*.

Ștefan pune focul; flacăra s'unește
 Cu teroarea morții și pe toți uimește.
 Zorile se varsă. Pe cetatea lată
 Către cer se 'nalță flacăra turbată;
 Jumele bachante, bete, despletite,
 Mai cătînd cu gura sărutări dorite,
 Cu amanții tineri, spectacol amar!
 Într'un rîu de flacări, repede dispar.

Iar Corvin cel mare, răvărsînd suspine,
 Cu trei rănî și singur, fuge cu rușine.

CODRUL COSMINULUI

I

Vînturile negre, în a lor turbare,
 Nu bat fața mării fără încetare;
 Iar tu, dragă țară, pace nu mai ai!
 Nu se șterse bine sîngele pe plai,
 Și alt rîu de sînge mine o să-l ude!
 Mine alte lupte! alte doruri crude!
 Fii tăi trec viața sub armele lor;
 Pruncii lor îi uită părăsiți în dor!
 Eată vîntul luptei geme cu turbare!
 Un minut, o țară, cată desmerdare!
 Crude-aũ să fie luptele ce vin,
 Dar neperitoare fi-vor cel puțin!
 Ale tale lupte, splendide, sublime,
 Te-or scăpa de moarte în viitorime!

II

— «Nu a geme numai, și-a vărsa suspine,
 E lăsat la inimă nobile, sublime!
 Plîngerea purcede din suflet rob
 Unei vieți trîndave ce l'a umilit!
 Cel brav nu s'abate cînd cel rău îl frînge,
 Ci cu arma 'n mînă se îmbată 'n sînge.»
 Astfel strigă Ștefan și cu bravii săi,
 Pleacă cu urgie la Cosmin în văi.

Aũ intrat Polonii pe văi la Cosmin;
 Între două măguri ei coboară lin.
 Soarele răsare: focul splendid luce;
 P'armele lor mîndre, cade și străluce.

Liberă de grijă, moarte, sau robie,
 Inima lor sboară către bucurie.
 Gîndul lor întrece pasurile lor
 Către dulcea țară alergînd cu dor.

Dar mai sus de măguri cei din țară vin.
Herăstrez stejarii cîți pe rîpi se 'nclin;
 P'ale lor tulpine aninați îi lasă.
 Iar mai jos de dînșii armiele pasă.
 Un semnal, și'aceste cete vor peri.
 Soarele dispare... ceru 'ngălbeni!

III

Munți 'nalți vechi, scutur coama lor virgină:
 Arburii se mișcă, se 'nvîrtesc, se 'nclină.
 Umbra se mărește... Aerul tăiat,
 Strîns, s'aruncă 'n valuri, vijie turbat.
 Muntele tresare! trăsnete, mugiri,
 Șuerări bizare, vaete, răcniri,
 Să rădic în aer, cresc, se variază,
 Și din munte 'n munte, trec, se repetează.
 Brazil vechi ca lumea, peste tot s'abat,
 Cad din rîpă 'n rîpă; ori și unde bat,
 Stîncile pe cale, gem, trăsnesc și saltă,
 Se sfaramă, pleacă, bubuesc, tresaltă...
 Cerul și pămîntul par' că se lovesc,
 Par' că se confundă și se nimicesc;
 Și-unde se revarsă pe văile-adînci,
 Alți munți se formează din copaci și stînci,
 Muntele rămîne negru desvălit;
 Riul schimbă cursu-i, geme năbușit.
 Caii, cavalerii, cetele faloase,
 Armele, iau forme crude și hidoase;
 Riuri largi de sînge din pămînt țîșnesc;
 Codri 'n fund și 'n umbră urlă, clocotesc!..

Ștefan însă vine cu a lui armie,
 Ce mai e cu viață, sfăramă c'urgie.

ȘTEFAN LA MOARTE

Ștefan, Domnul țarei, pe cei mari unește
 La Suceava veche, și-astfel le vorbește:
 — «Fiul meu cel june! voi Romîni doriți!
 Moartea mă culege dintr'aî mei iubiți!

Dorul pentru viață nu m'atrîstă foarte :
 Omul chiar cînd naște face-un pas spre moarte.
 Viața-i ca fantasma cu chipul plîpînd
 Ce prin nopți s'arată și se stinge blind.
 Omu-î ca un verme ce 'n țărîna pare
 Un minut vederei și, lucind, dispăre.
 Dar mă 'ntrîstă foarte norul furtunos
 Ce pe cerul țării trece neguros;
 Soliman ca miine poate se prepară
 A lovi cu moarte draga noastră țară.
 Ungurul cel falnic se supune lui:
 În Poloni credință nu mai poți să pui.
 Un pilot cu minte prin furtuna tare
 Nu desface toate pînzele ce are,
 Astfel pîn' ce feru-î noi să-l încercăm,
 Cu temeiuri bune țara să 'nchinăm.
 Iar de-ar vrea să surpe legi și dalbe date,
 Să muriți cu toți pentru libertate!
 Nimeni nu e în lume măi desprețuit
 Ca cel rob ce poartă jugul mulțumit!
 Nimic nu ne 'nsuflă hulă ca poporul
 Ce dorește viața cu robia, dorul!
 E măi demn, măi nobil, oameni și pămînt
 Fața lor să'și schimbe sub un dalb mormînt,
 De cît în robie neamul să trăească
 Și de-a lui rușine lumea să roșească!»

DUMBRAVA ROȘIE

I.

Albert face știre lui Ștefan cel mare.
 — «Să depui puterea și-armele barbare!»
 Pentru-aceste zise Domnul îi scriea
 Aste vorbe dalbe: — «Vino de le ia!»
 Iar la-ai săi le zice: — «În această lume
 Cît cerescul soare va purta un nume,
 Nimeni nu va spune, cît am viețuit,
 C'a călcat streinul ăst pămînt iubit,
 Și-a găsit în țară cugete 'njosite,
 Inimi degradate, brațe putrezite!
 Nu cătați mulțimea celor ce sosesc,
 Și ascund în umbră soarele ceresc.
 Inima la doruri e măi călduroasă,
 Steaoa 'n noapte luce, e măi luminoasă!»
 Zice; cere calu-i... brava lui armie,
 Spre cîmpia luptei pasă cu mîndrie.

II.

Ce-ai făcut vitejii plini de bărbăție,
O trufașe rege? Eri tu cu mîndrie,
Le 'mpărțiai al țarei lăudat pămînt:
Astăzi n'aū nici locul unui strimt mormînt!
Plîngî, trufașe rege! căci a ta mîndrie
A lovit cu moarte splendida Lehie!

III.

Mii de pluguri ară. La fie ce plug,
Zece cîte zece robii Leși se 'njug.
Astfel ară cîmpul; iar prin arături,
Tot cu dinșii Ștefan seamănă păduri.

IV.

Doi trimiși de unguri la Ștefan sosesc.
— «Doamne! toți creștinii azi te fericesc
Dar, ilustre Ștefan! toți se roagă ție,
! enru robii voștriî prinși în bătălie...»
Astfel zic trimișii! dar Ștefan cel mare
Eată cum răspunde plin de turburare:
— «La vecinii noștri prăzi noi nu cătăm;
Însă cînd ne calcă, știm să ne-apărăm.
Nu-i în datul nostru cruda tiranie;
Dar un aspru exemplu am voit să fie.
Din această faptă naște-vor dumbrave
Ce-or vorbi prin veacuri d'armele Moldave...
Noi scrim istoria, nu pe cărți ce per,
Ci pe frunți de *popoli* cu paloș de fer!

MARIA PUTOIANCA

Maria cade roabă. E dusă la Divan.
Acolo se presintă superbului Sultan.
E jună și frumoasă sub ostășești vestminte!
Frumoasele-amazone, ea mîndru ne aminte.
E 'naltă și subțire, ca bradul copilaș;
Pe albu-i sîn, păr negru se varsă drăgălaș,
Cum plană întristarea pe cugete senine!
Iar gura-i e o rosă cu sînge și cu vine.
— «De ce-ai luat vestminte și arme de bărbat?
Ca să te lupți cu Turcii? Sultanul a 'ntrebat.

Urmat'ai tu în luptă vre un ostaş ce-ţi place?»
Şi a Mariei faţă mai rumenă se face.
— «Nu am urmat pe nimeni, şi, dacă arme port,
Voiu să'mi răsbun prin sînge părintele meu mort.»
— «Mulţi Turci ucis-ai oare? eă pot a'ţi da ertare,
De n'ai ucis nici unul! La astă întrebare,
Maria îi răspunde: — «Îţi jur pe Dumnezeu,
Ucis-am numai nouă, şi mult îmi pare rău!
Îmi trebuia o mie ca să răsbun un tată
A căruî scurtă viaţă fu de virtuţi bogată.»
Sultanul cu mirare pe fata auzi:
— «Fii liberă, trăieşte! eşti demnă a trăi!»

DRAGOMIR SAU CETATEA LUI RADU-NEGRU

Pe un pisc sălbatic şi vijelios,
Unde urlă 'n poale Argeşul spumos,
Este o cetate. Armia maghiară
Va să o supue printr'o luptă rară.
Acolo Romîniî s'apără cît pot.
Dragomir comandă oastea lui Laiot.
Dup'o zi de luptă se aşează mese
Cu plăcute vinuri şi bucate-alese.
La aceste mese toţi Romîniî vin,
Varsă vin în cupe şi voioşi închin'.
Soarele în aburi umblă să se culce,
Grijele, învinse, *las* banchetul dulce;
Orele se scură împletite 'n flori
Şi ostaşii uită că sunt muritori.
Dragomir vorbeşte către adunare:
— «Eată, fraţi de arme, ultima mîncare!
Nu mai sunt merinde, tot s'a mîntuit;
Ce-a rămas, de ripă eă am asvirlit.
Starea noastră tristă cere mîntuinţă,
Orî prin moartea noas'ră saă prin biruinţă.
Moartea nu spăimîntă de cît pe mîrşavi:
Moartea 'i logodită cu acei mai bravi.
Cela ce nu moare pentru-al ţarei bine,
N'are drept la viaţă, este mort de sine!
Să eşim cu arme din cetate-afară,
Să murim cu fală pentru sînta ţară!

Zice şi ostaşii strigă şi închin'.
Ale luneî raze îi sărută lin.
Dragomir coboară cu oştile sale,
Spulberă maghiarii tăbăriţi pe vale.

MUMA LUI MIHAIU

Lîngă Olt, la Monăstire,
Vine un ostaş din plaiu
Şi întreabă cu grăbire :
— «Unde-e muma lui Mihaiu?»
Teodora se închină;
Roagă pentru fiul său.
— «Maică schimnică, suspină,
Nu mai este fiul tău!
Ce nu ai putut repune
Patru-zeci de lupte mari,
Aū repus, vai! îţi voiū spune
Două săbiū de tilharī!
— Sub a morţii grea lovire
El, căzînd, s'a apărat?
— Prins în lance, cu mărire,
Scumpa viaţă el şi-a dat.

— Adevăr tu spui... el este,
Fiul meu cel prea iubit..
Dar poţi tu a-mi face veste
Pe Romîni de i-aū unit?
— N'a putut el să-i unească
Singuri nefiind uniţi;
Toţi voesc ca să domnească,
Şi-aşteptînd toţi sunt robiţi!
— Ştirea ta e tristă foarte,
Nu că fiū-meū a murit;
Dar că chiar prin a lui moarte
Pe Romîni n'a desrobit.»
Astfel zice Doamna mare
Şi 'n chilie s'a închis,
Pînă ce de întristare
Ochiū 'n lacrimi i s'a 'nchis.

POPA STOICA

Pe o vale verde, sub stejari bătrîni,
Trece Popa Stoica cu trei mii Romîni.
Luna plină 'nalţă discul ei pe munte.
Stoica stă la masă cu cei mai de frunte.
Acolo eroul, oaspeţii, beaū vin;
Pentru a lor ţară ei pe rînd închin'.
Un sol Turc ajunge, ş'astfel le vorbeşte:
«Cu cîinci-zeci mii de oameni Paşa vă loveşte.
Armele depuneţi, primiţi a vă da,
Căci cu caii numai vă vor sfărîma.
Padişahul viaţa vouă dăruieşte.»
Însă Popa Stoica astfel îi vorbeşte:
«Fiii Romîniei nu daū arma lor
«Fără să se bată. Ei cu dînsa mor.»
Zice, sună 'n cornu'i. Cei trei mii s'adună.
Ei se bat în noapte la raze de lună.
Cînd pe cerul negru zorile resfir
Coamele de aur şi de trandafir,
Caii peste cîmpuri de Turci învelite,
Înotaū în sînge pînă la copite.
Popa Stoica luptă; mor braviū Romîni.
Însă ca vitejii cu armele în mîni.

Paşa zice Popei: «Vino tu la mine.
Armele depune; un viteaz ca tine
E păcat să moară.» Popa cu-arma 'n mîni
Moare cum muriră cei trei mii Romîni.

DOAMNA LUI IEREMIA MOVILA

Doamna Ieremieî reîntră în Iaşi
Pe un car, urmată d'Enicerî trufaşi.
Ea perduse lupta în potrivea Porţei
Şi acum căzuse sub mînia sorţei.
Poporul, boerii, văd nepăsători
Doamna ţărei roabă la cotropitori.
Toţi însă 'i admiră rara frumuseţe.
Lacrimile sale curg p'ale ei feţe;
Părul ei în bucle, raze de lumină,
Rîură în unde p'al ei sîn de crînă.
Ea zăreşte 'n cale pe boierii ţărei.
«Ascultaţi, le zice; voi, fi ai trădărei!
«Neferici sunt domniî ce fac fapte mari
«Unde ţara este ţară de tilhari!
«N'aţi venit la luptă: aţi lăsat să peară
«Tronul; dar cu tronul pere-a voastră ţară.
«Unde-î vitejia boerilor bravi?
«Nu mai sunteţi nobili! Sunteţi robi mărşavi.
«În a mea onoare aû *fruntat* păgînî
«Chiar onoarea ţărei, ş'aû tăcut Romîniî!
«Pentru-această faptă blăstămaţi să fiţi,
«În urmaşii voştri să vă înjosiţi!
«Ale voastre mame de virtute pline
«La păgînî s'ajungă roabe ca şi mine!

Zice, dar boerii *tremur* ca mărşavi;
Nu mai erau nobili, ci turme de sclavi!

MIHNEA ŞI BOERII

1659

Mihnea armă ţara; la boeri el zice:
«Vă armaţi de luptă! timpul e propice.
«Să unim Romîniî într'un mare stat;
«Eu să vă fiu vouă mîndru împărat.

«Mulți creștini ne-ajută. Francia, Anglia,
 «Aū să ne admire viața, vitejia.
 «Sunt destule veacuri de cînd ăst pămînt
 «Nu înfățișează de cît un mormînt.
 «Să desmintem lumea crudă care zice
 «Că plugari, robî mărșavi, locuiesc aice,
 «Că ursita dulce *popolilor* bravi
 «N'o merit Romîni, născuți a fi sclavi.
 «Să lovim cu moarte demonii călcărei,
 «Să sdrobim prin arme lanțurile țarei!
 «Ca d'aici 'nainte numele romîn
 «Să răsune în lume că este stăpîn;
 «Să'l auză dulce, și la auzire
 «Toți să'l înconjoare de a lor iubire!

Zice; dar boerii, unii se ascund,
 Alții cu nedemne vorbe îi răspund:
 «Astă vorbă, Doamne ne 'nțeleaptă pare.
 «Ea poate să pearză ce azi țara are.
 «Paloșul Turciei este foarte lung
 «Și e scurt al nostru, 'n cît nu s'ajung.
 «— Sub aceste vorbe de înțelepciune,
 «Ascundeți a voastră tristă moliciune,
 «Ascundeți vînzarea! Mergeți și cădeți,
 «Tot d'a-una d'arme frică o s'aveți!
 «Să nu luați arme de cît spre-a vă bate
 «Între voi pe tronul țarei ce s'abate!»
 Da, boerii-aleargă și la Pașă 'l trădă,
 Însă nu putură ca să 'i dea dovadă;
 Pașa se încruntă, tăcere-a păstrat.
 Însă Mihnea domnul capul le-a tăiat.

COPILUL DIN CASĂ

Pe cîmpia verde de lîngă Focșani,
 Mohamet în cortu'i stă 'ncărcat de anî.
 Pașii lîngă dînsul, cu genuchi plecate,
 Ascultău fericite ordinele date.
 Lămpile lumină. Lupta 'ntre Romîni
 Și 'ntre Turci urmează. Eniceri păgîni
 Îi aduc în cortu'i un ostaș de țară,
 Prins în bătălie, încărcat de feară.
 Mîndru e ostașul și la față drag,
 Poartă lungă chică, e 'nalt ca un fag.
 «— Cine ești tu, spune, ghiaur al trădărei?
 — Sînt Copil din casă din oștirea țarei.

Suntem una mie, sub un steag creștin,
 Unde este-Elena și cu Constantin,
 Noi purtăm o lance, arcuri și săgeți...»
 — Alte cete încă oare mai aveți?
 — Dorobanți ai țarei, sunt un număr mare,
 Cîți stejari, brazi, frasină, țara noastră are.
 Roșiori de țară, Vînători semeți,
 Sărăcei, Scutelnici, ageri Călăreți;
 Ferentari, Aprozi și Lipcani mari cete
 Ce, ca fagi sub frunze, se ascund în plete.
 — Spune, unde'i Țepeș, de vrei a trăi!
 Dacă nu-mi vei spune jur că vei muri!
 — Unde este Țepeș, eu cunosc prea bine,
 Dar nu voi a spune; nu mi se cuvine.
 E ceva în lume mai spăimîntător
 De cît moartea: Viața unui vînzător
 Care vinde țara și 'i ursește ferul,
 Fă să mor îndată, ca să merit cerul!»

El primește moartea, nu se îmlădie.
 Eată cum Românul mare a fi știe!
 Dar Sultanul zice: Ca ăst om ce pere
 Să am mulți, pămîntul aș lua 'n putere.»

RADU DE LA AFUMAȚI

Sta în tronu'i Domnul mare,
 Radu de la Afumați.
 Lîngă dinsul Doamna pare
 Dulce cu ochii plecați.

Astfel lîngă bradul verde
 Ce se 'naltă către nori,
 Dulce-apare și se perde
 Edera cu dalbe flori.

Solul turc așa vorbește:
 «Dacă armele depui,
 «Viața vi se dăruește;
 «Spune, dacă te supui».

Doamna zice cu mîndrie:
 Domnii țarei, mari Romîni,
 Nu *plec* fruntea în robie:
 Mor cu armele în mîni.»

Căpitani strigă 'ntr'una:
 «Țara facă-se mormînt,
 Dar să fie tot-d'a-una
 Al Romînilor pămînt!»

Domnul zice cu măriă
 Domnilor din timp sublim:
 «Tronul cere datoria
 Pentru țară să murim!

Turcul țara ne robește:
 El miî cete-a ridicat.
 Pe un pașă domn numește,
 Crucea țări-a răsturnat.

«Bulevard umanității
 Fuse ast romîn popor;
 Sabia creștinătăței
 Azi o frînge sub picior.

«Țara facă-se țărină !
 Dar sub jug să n'o lăsăm !
 Să murim cu arma 'n mînă !
 Nobil moartea să 'nfruntăm.»

Astfel zice și pe gînduri
 Pleacă : pe vrășmași distrug.
 Bate Turcii 'n două rînduri,
 Scapă țara sa de jug.

CORVIN ȘI ȘTEFAN

În cetatea Baia, regele Corvin
 Trece noaptea dulce, bînd din cupă vin.
 Chiamă-acolo dame din înalte case
 Ca să'i toarcă oare d'aur și mătase.
 Cum încins de stele luce-un cer senin,
 Cu-ale lor ghirlande ele-aici *lumin*,
 Regele le zice : Eă vă voiă fi rege,
 Și regină mie din voi voiă alege
 De aici 'nainte Moldova în lume
 Numele 'și va perde într'un mare nume :
 Pîn' la Neagra mare unde voiă domni,
 De acum 'nainte toți maghiari vor fi.»
 Zice ; căpitaniî mîndri-aplaudară.
 Vor domni maghiarii în această țară !
 Toți ridic' atuncea cupele cu vin,
 Și în nimicirea patriei *închin*.
 Toți înclină capul !... zile dureroase !
 Cînd dintre ghirlanda oaspeilor frumoase,
 Ana ia paharul în mîna'i de nea ;
 De cer însuflată, astfel răspundea :
 «Omul își propune. Dar voiă zice eă :
 Cel ce face totul este Dumnezeu.
 Sire ! ai credință că această feară,
 Orî de unde vie, nu suferă țara ;
 Cîți au vrut să 'nvingă acêst vechiă pămînt,
 'Și-au făcut dintr'însul al lor trist mormînt.
 Bravii din Moldova cînd nu au putere
 S'apere prin arme patria ce pere
 Se ucig ei însuși, cu mîndrie mor,
 Inecînd vrășmași cu sîngele lor.»
 Zice, dar afară trîmbița răsună.
 Strigăte de arme ! este o furtună ?
 Cerul se despică ? fulgeru-a picat ?
 Morții din morminte oare s'au armat ?
 Fîlgerul e spada lui Ștefan cel mare,
 Focul pe cetate trece ca o mare ;
 Sîngele se varsă, marele Corvin
 Fuge cu trei oameni încă beat de vin.

Astfel el întinse cetele maghiare,
 Peste toată țara, pîn' la Neagra mare.

BANCHETUL LUI ȚEPEȘ

Mahomed-Sultanul cu oștire mare,
 Urmărind pe Țepeș vede cu mirare,
 O pădure deasă pe un câmp întins.
 El grăbește mersul, d'arșiță coprins.
 Oastea lui dorește umbre pădurateci,
 Aerul de arbori și de flori molateci.
 Dar când este-aproape, el ce a zărit?
 Căci de mare groază e! a tresărit?
 Arborii sunt țepe două-zeci de mii,
 Turcii 'n tot atâtea țepe, morți și vii!
 Peste-aceste țepe este-o țeapă mare
 Unde-un mare pașă la vedere-apare!
 Pe pădurea morței soarele lucea,
 P'ale lor benişe vîntul adiea.
 Pasări prădătoare pe d'asupra sboară
 Cîrduri flămînzite, așteptînd să moară.
 — «Ah! zice tiranul de fiori coprins,
 Acest om nu poate a mai fi învins.

Zice și se duce în pădurea morții.
 Țepeș stă la masă, rîde 'n fața sorții
 Gemetele celor ce în țeapă mor,
 Îl îmbată dulce și desfătător.

DOAMNA IEREMIEI LA BATAIE

Doamna Ieremieî tînară de anî.
 Tabără cu oastea lîngă Tătaranî.
 Ea va să ia tronul lui Ștefan ce 'n țară
 Cată domn să fie cu oștiri d'afară.
 Zorile în ceață palide se 'ngîn.
 Pe un cal sălbatec care mușcă 'n frîn,
 Doamna Ieremieî merge la bătaie:
 Vîntul dulce bate buclele'i bălaie;
 Luce ca un soare sub vesmînt d'ostaș;
 Armele'i cu nuri se 'ngîn drăgălaș;
 Viață, bărbăție, nobilă *asprețe*
 Se mărit ferice cu-a sa frumusețe;
 Părul ei bea aer, sînul ei bea vînt,
 Sufletu 'i bea flacări d'ură de mormînt.
 Ast-fel ea vorbește fiilor de țară:
 — «Moartea să lovească oastea mercenară.

Hula să se verse peste trădători,
Să se rușineze ai lor următori!
Dovediți prin arme, și lumea să vază
C'astă-zî o femeie a fost mai vitează
Decît aste turme d'oamenî degradați,
Și de cît femeea mai puțin bărbați.»

Zice și cu calul spre vrășmași s'aruncă.
Riură oștirea ca trîmbe pe luncă.
Caii mușcă frînul, sboară, tropăesc;
Armele răsună, scîntee, roșesc.
Doamna merge 'n frunte peste călărime:
Călărimea fuge. Dorobanți mulțime
Părăsiți se urcă pe un mal crăpat
Și se apăr' încă, apoi s'au predat.
O femeie bate pe boeri-oșteni!
Rise toată țara, pînă la Munteni.
Și cînd Ștefan domnul, părăsit de soartă,
Tronul țarei cere încă de la Poartă,
Padișahul zice: «nu 'ți dau eu putere,
Tu ce-ai fost odată bătut d'o muiere.»

RADU ȘERBAN

Aurora-așterne cosițele sale
D'aur și purpură p'a soarelui cale.
Soarele s'arată pe un pisc în foc;
Peste două taberi razele lui joc.
Dar în cort la Bator pare o femeie:
Jună și frumoasă, seamănă a zee.
Buclele'i umbroase cad pe albu'i sîn,
Ca noaptea cu raza zilelor se 'ngîin;
Lacrimile udă fața sa curată.
Este a lui Radu Doamna întristată.
Ea era captivă. Batori cînta:
— «Înainte oastei mă vei săruta?»
Rîd mult căpitani. — «Nație barbară,
«Dumnezeu să arză cu foc a ta țară!»
— «Să lăsați pe Doamna fără alt vestmînt
«De cît crini și ruje ce pe corpu'i sînt:
«Ast-fel printre cete să o plimbe 'ndată!»
Zice. O trompetă sună de o dată.
Radu Șerban vine cu-ai săi Roșiori
Ce-au în lance moartea și în vorbe flori.

— «Da-voiu una sută servi, barbarul zice,
«Căruî va aduce viu pe Radu-aice!»

Lupta se deschide. Centrul se pleca,
Însă Domnul țarei inimă îi da.
Cu cavaleria vine și lovește,
Ca cerescul fulger pe Maghiari trăsnește;
Cale de trei leghe este latul plaiu
Coperit de arme, sînge, oameni, cai.
Bator de la coifu'i penele aruncă,
Cu rușine fuge singur peste luncă.

Radu 'nalță-o cruce pe care scria:
Că acestui sînge cauza era
Batori, nu Radu Domnul cel din țară,
Zece miî de Unguri aici se 'ngorpară.

R A Ț U

Sechiel Moise, mîndru de oștile sale
Aștepta Romîniî pe o verde vale.
Dar p'un pisc sălbatic ce din nori eșia,
Ca o frunte d'aur luna strălucia.
Acolo s'asează căpitanî la masă,
Dulcelor speranțe inima lor lasă;
Între ei acolo stă Radu Șerban,
Domnul Romîniei, mare căpitan.
Ast-fel printre niște dealuri mai mărunte,
Muntele înalță gînditoarea frunte.
Plosca lată 'n pînteci cu pelin spumînd,
Ei la toți la masă o treceaû pe rînd;
Fie-care oaspe care o primește,
Către adunare un cuvînt rostește.
Cînd veni la Rațu, iacă cum vorbi:
«Sechiel d'a mea mîină trebue-a muri!
«Am jurat aceasta cînd Mihaiû cel mare
«A căzut cu viața prin a lui trădare.
«Ca o frunte d'aur luna luce 'n plaiû.
«În lumină 'i trece umbra lui Mihaiû;
«Ea ne-arată 'n noapte biruință mare
«Și ne cere noă sfînta răzbunare!»
Domnul îi răspunde: «Fericit cuvînt
«Rațu, împlinește al tău jurămînt
«În această noapte!» Zice. Toți plecară.
Și lovesc în noapte armia maghiară.

Crîncenă lovire! Ungurii cădeaû;
Primiaû întreită moartea ce dădeaû;

Raț pe Sechiel vede și îl înconjoară.
 Sechiel cade... viața'i către iaduri sboară.
 Unguri mulți se 'nclină. Suflitele lor,
 Părăsind pământul, fac pe cer un nor.
 Biruința noastră e acum deplină.
 Ca o frunte d'aur luna sus luminează.
 Valuri dulci de raze plouă peste plaiu.
 Iar în raze 'i trece umbra lui Mihaiu.

DOAMNA ȚAREI

Basarab încheie pace rușinoasă :
 La Maghiari închină țara sa frumoasă
 Și a lui coroană. Dar atunci erea
 Când pentru-a sa țară un Român murea;
 Brațul lui de lanțuri nu se umilise,
 Suflitul în vițuri nu se înjosise.
 Ungurii se 'nturnă în pământul lor:
 Printre stînci rîpoase se urcă, scobor,
 Însă Doamna țarei oștile adună:
 Unde trec Maghiarii la raze de lună,
 Printre stînci rîpoase, prin adînci strîmtori,
 Unde urlă apa, d'unde es deși nori.
 Dulce ca lumina ea *păru* călare.
 Trece printre rînduri. Soarele resare.
 Ochi ei sub gene ard d'un nobil foc;
 Buclele sub coifu'i larg în aer *joc*.
 «Fii ai Țarei noastre! fără a ne bate,
 «Țara noastră perde sînta'i libertate.
 «Un popor ce singur vrea a se robi,
 «Nu mai are dreptul liber de a fi.
 «Un mormînt răsună încă sub lovire.
 «Inimile voastre nu mai auz simțire?
 «Pentru ce noi arme încă mai purtăm,
 «Daca noi cu ele nu ne mai luptăm?
 «Aruncați din brațe armele făloase
 «Și luați îndată lanțuri rușinoase;
 «Va ședea mai bine brațului trîndav
 «Lanțul de cit arma ostașului brav.
 «Să lovim Maghiarii ce în țară pradă;
 «Să scriem istoria cu romîna spadă
 «P'a acestui *popul* frunte, spre a ști
 «Ș'alții ce-au să afle vrînd a ne robi.»

Ast-fel ea vorbește. Toți recunoscură
 Pe a țarei Doamnă. Mult ei se bătură

Luptă patru zile: patru zile iar
Riurile cură cu sînge maghiar.
Regele ia fuga, blestemă-a lui soarte
Tot Maghiaru 'mbracă doliul de moarte.

PUTEREA CÎNTECULUI

Domnul stă pe tronu'i cu mîndrețe mare,
Dar pe fruntea'i luce palida 'ntristare.

Intr'o mantă neagră el e coperit
Și e trist ca plopul ce s'a desfrunzit.

Împrejuru'i tineri cavaleri veghează;
O semighirlandă damele formează.

Însă Doamna nu e în mijlocul lor!
Într'un turn închisă plînge ea cu dor.

Domnul lasă ochii peste adunare.
«Unde'i cîntărețul? zise cu mirare

«Cum de roua serii cîmpul întristat
Are trebuință de a fi udat,

«Ast-fel al meu suflet plin de întristare
«Are trebuință d'o dulce cîntare.»—

Cîntărețul ese dintre căpitanî:
Are plete albe și opt zeci de ani.

— «O cîntare, Doamne, poate stinge dorul
Numai într'un suflet unde e amorul;

«Pentru tine însă în darn voiă cînta:
«Ca mărgeanul tare e inima ta.»—

— «Tu vorbești de Doamna... nu'mi aduce-aminte:
«Lasă, lasă morții ș'ale lor morminte!

O altă soție voiă alege eu
«Printre trandafirii palatului meu. —

Cîntărețul tace; dar harpa înstrună
Și de dulci armonii palatul răsună.

«Un Domn odată avea soție
«Jună, frumoasă, cu suflet blînd,
«Ce de fericire și bucurie,
«Din zi într'alta trecea cîntînd.

«La curte însă atunci gemea
«Un june nobil, pentr'o fetiță
«Pe a cării mică, dulce guriță,
«Sărutări dulce el culegea.

«Însă de față vrea s'o iubească:
«Nobilu'î suflet nu îl erta
«Această floare s'o veștejească
«În ochii lumii ce'l conjura.

«Dar e în lume o lege grea
«Care la unii zice: aveți toate!...
«La alții însă; nimic se poate!...
«Amor și lacrimă, el alt n'avea.

«Astfel la Doamna merge odată,
«O roagă, lacrimi de foc vărsînd,
«Să'î dea soție tinăra fată;
«Și în genunche cade rugînd.

«Atunci în casă Domnu-a intrat,
«Și în genunche un om el vede;
«Își șterge ochii, nu poate crede...
Apoi, trădare! el a strigat.

«În darn ei însă se îndreptează,
«Nu pot să fie nici ascultați:
«Nimeni la curte nu vru să'î crează,
«Și 'n închisoare fură-aruncați.»—

Cîntărețul tace; Domnul îl privește
Și cu nerăbdare astfel îi vorbește:

«Tu, ce nici odată nu m'ai amăgit,
«Cu ce 'ncredințare astfel ai vorbit?»—

—«Dup'a mea voință cavalerul june
«A'ndreptat Domniței a lui rugăciune.» —

La aceste vorbe Domnul s'a schimbat:
Palida sa frunte s'a rebucurat.

Cu un semn ce face, iată, Doamna vine;
Genele'i aurii cad în lacrimi pline.

Apoi lingă dinsul loc pe tron 'i-a dat
Și pe alba'i frunte dulce o a sărutat.

Apoi cavalerul și fetița jună
Fără 'ntârziere Domnul îi cunună.

MÎNIA LUI ȘTEFAN

Ștefan al Moldovei la Vaslui sosește:
Chiamă pe miniștri, ast-fel le vorbește;
— «Morți erați în viață și v'am înviat!
Cu a țarei cîrmă cinste vi s'a dat.
Să vă fac plăcerea fără mărginire,
Am lipsit pe rude de a mea iubire;
Am jertfit prietenii și ostașii mei
Ce-au lucrat cu țara, la mărirea ei;

.

Numai să domneacă pacea p'ast pămînt
Și să pociu a zice: pentru toți domn sînt

.

La mărinimia care am avut
Pentru toți, răspundeți ce fel ați făcut?
Voi primirați cîrma ca să o slăbiți!
Apărați coroana ca s'o umiliți!
Ca să cază Domnul, ați voit să piară
Cu neatîrnarea-i sînta noastră țară.
Ați cătat mărirea, cinstea să-i luați,
La străini hulită s'o ingenuchiați!...
Căci a ei mărire dată 'n al meu nume,
Mici și fără merit vă făcea în lume.
Neputînd să mergeți unde suntem noi,
Ați voit să cază Domnul pîn' la voi.
Dar Ștefan cel mare încă viețuește!...
O Arcași! imi spuneți țara ce dorește?»

Moarte! Strig' Arcașii... Sălile răsun...
Treii miniștri mîndri capul lor răpun.

APRODUL PURICE

S'aprinsese 'n luptă Hroit cel tiran,
 Cînd s'abate calul marelui Ștefan.
 Purice 'i oferă calul său îndată.
 Domnul nu ajunge scara ridicată,
 — Doamne! Moviliță mă voi face eu,
 Ca să poți să 'ncaleci după gîtul meu?
 Zice și se pleacă. Ștefan fără muncă,
 Prin mijlocu-acesta pe fugar s'aruncă.
 — Purice sărace! de voi cîștiga,
 În Movilă 'naltă eu te voi schimba.
 Omul este mare, nu prin al său nume,
 Naștere, avere, ci prin fapte bune;
 Faptele sunt nobili, nu țărîna sa
 Ce de o potrivă vermi o vor minca.

Si acum, Movilă, aidî a ne lupta!
 Căci urmașii noștri nu ne-or semăna!
 Mulți Romîni chiar astă-zî la străini aleargă
 Și prin ei așteaptă țara ca să meargă.
 Și cum vrei ca viața la ei a afla,
 Cînd tu nu o afli în inima ta!
 Cel străin nu'ți face nici odată bine,
 Fără să cîștige drepturi peste tine.
 Nu zic c'o să piara neamul romînesc:
 Dar sînt timpî în care *popoli* slăbesc;
 Cum sunt anî în care pomul ce rodește,
 Nu dă nici o roadă, de și înflorește.
Populi se pleacă cînd mai marii lor
 În descuragiare cu inîma mor!...
 Cînd sunt robî ei însuși l'a lor slăbiciune,
 Cum vor face liber un popor în lume?
 Poporul acela este ca sfîrșit,
 Este cel din urmă: e la robî robit.
 Căci în tot-d'auna un popor să face
 Mare, orî nemernic, celor mari cum place.
 Și să știi, Aproade, că vor trece anî
 Pînă să mai vie Dragoși și Ștefanî».

Zice, pleacă, învinge. Hroit se umilă.
 Purice aprodul s'a făcut *Movilă*.

COPILUL DIN CASĂ LA MONASTIREA PUTNA

Trage cu săgeata Scutierul mare ;
Unde-atinge face poarta de intrare.
Un copil din casă apoi a venit :
Turla se clădește unde a lovit.
Domnul Ștefan trage: unde-atinge, face.
Biserica Putnei ce 'ntre dealuri zace.
Alt copil din casă a 'ntrecut pe Domn,
A atins în dealul ce'l chema *Sion*.
Însă Domnul Ștefan zice cu asprime :
— «Un copil din casă m'a rămas pe mine.
«Umilit de dînsul, domn nu mai pot fi :
«Orî eă las domnia, saă el va muri!»
Un bătrîn îi zice: «Domniî din vechime
«Ar fi dat lui cînte căci a tras mai bine.
«Doamne al Moldovei: tu l'ai pismuit,
«Domnul pîn' la șerbu-î azi s'a coborît!
«Dacă dai tu morții cei cu hărnice,
«Cu acei nemernici ce-ar putea să fie?
«Vrei să fii domn mare printre cei mai tari?
«Pe supuși 'nainte fă-î să fie mari!
«Farul cît de luciă, focul lui dispare,
«Daca nu se pune p'o 'nălțime mare.
«La o curte unde meritu 'i gonit,
«Moartea și căderea scara 'i-aă suit.
«Dacă prin răsboaie Domnul este tare,
«Numai prin dreptate va ajunge mare».
Ștefan se gîndește; apoi a vorbit :
«O bătrîn cu mînte! bine ai grăit.
«Să se ierte dară cel copil din casă
«Și de azi să șează la domneasca masă!»
Mulți vrăjmași aă Domniî, însă cel mai rău
Este chiar mînia sufletului saă.

PETRU RAREȘ

Rareș l'ai săi zice: «Marele Sultan
A jurat să nu-mi dea tronul Moldovan,
Pînă nu va trece de trei orî călare
Peste mine... Spuneți, asta cum vă pare?»
Un bătrîn îi zice: «N'a jurat de loc:
Va să te umilească cu acest mijloc».
— Să mă umilească? asta nu mă-amină
Mîne-'oi fi în țară, și cu arma 'n mînă!»

— Mine-îi fi în țară, cel bătrîn 'i-a spus;
 Însă nu sub arme; ci ca Domn supus.
 La străini domnia cea ce o cere,
 Dă dovezi că n'are viață și putere.
 Tu ai fost o dată Domn neatîrnat,
 Căci ai fost de țară pus și apărat.
 Azi te pune Turcul; azi nu mai domnești.
 Dintre toți Romîniî singur tu rob ești.
 Nu poți să fii altfel fără de trădare;
 Și ea nu e arma sufletului mare.
 De-îi primi domnia c'umilința ta,
 Iară c'umilința tu o vei lăsa.
 Mulți au zis ca tine pîn' la tron să vie;
 Ș'apoi toți căzură sub a lui robie:
 Tronul are lanțul cel mai greu de spart,
 De cît cel ce Domniî la supuși împart.
 Unul e de aur, celalt de-acioaie:
 Unu-abate trupul celalt gîndul moaie.
 Rareș, dacă astfel Domnu'î umilit,
 Ce va fi poporul? oare ai gîndit?
 Orî mai jos ca tine el o să coboare,
 Orî tu vei ajunge l'ale lui picioare.
 Nu primi domnia și rămîi supus,
 Dar cu suflet mîndru și cu fruntea sus.»

Rareș nu ascultă. Merge Domn în țară,
 Și domnia-îi scurtă, viața 'i-e amară.

BARNOSKI DOMNUL

O săracă țară! Turcii cei mai răi
 Judecă și-omoară Domniî mari ai tăi!
 Încă azi Barnoski Domn cu nume mare,
 La serai purcede între Turci călare!
 Sala e întinsă; sfatul numeros,
 Chiar Sultanu-ascultă prin cafas umbros.
 — «Iată omul! zice satrazanul mare.
 Toți privesc la dînsul prinși de admirare.
 — «E 'nțeleș cu Leșii țara să predea,
 Astă carte spune în potriua sa.
 — «Cer să se ucigă el și toți ai săi!
 A mai zis vezirul marilor călăi».
 Dar Mufti răspunde: «Capul dacă pere,
 Gloatele reintră în a lor tăcere.
 — «Moară! strigă pașii — este osîndit!»

— «Voi mă dați la moarte. Domnul a vorbit.
 Voiți muri cu fală cum Românul moare
 Pentru țara sintă! nu-s Român eu oare?
 Nu voiți să mă apăra, căci nu voiți să dați
 Turcilor în țară drepturi ce ei n'au.
 Dreptul vă lipsește... patria română
 N'a învins'o nimeni cu armele 'n mină:
 Ea plătește vouă să o apărați;
 Nu ca să o spargeți, nu să-o 'ngenuchiați.
 Mindri de puterea cea materială,
 Peste țară drepturi vă luați cu fală.
 Dar acea putere fără de cuvânt
 E ca vasul mîndru părăsit la vînt.
 Dumnezeu repește sînta cugetare
Popolilor barbari supuși la pierzare.»

Moarte!.. strigă Pașii. Domnul jos pe piață
 Cu virtute rară perde-a lui viață.
 Dar cînd cade capul, calul său ce-l *port*,
 Nichează, tresare, apoi cade mort.
 Turcii se 'nspăimîntă. Ei 'și-aduc aminte
 A le lui Barnoski agere cuvinte.

MIHAIŪ ȘI UCIGĂTORUL

În cetatea Clujul, într'un vechiul palat,
 Stă MihaiŪ Viteazul rege coronat.
 Ungurii, Romîni, Sașii, i se 'nchină:
 Dacia revarsă vechea sa lumină.
 Dar atunci s'aduce capul lui Andrei ¹⁾
 Ce fugind din luptă fu ucis d'ai săi,
 Ucigașul pare; crima îl mîndrește;
 Lauda mulțimei încă o mărește.
 Capul se espune. Domnul gînditor,
 Cu aceste vorbe varsă al său dor:
 «Crima cînd se face chiar spre-al nostru bine,
 «Ea rămîne crimă, merită asprime.
 «Cela ce o iartă este vinovat
 «Pe cît cel ce-o face este degradat.
 «Cela ce în umbră pe vrăjmaș omoară.
 «Dumnezeu și omul insultînd, coboară.

¹⁾ Cardinalul Andreiu Batori.

«Piară ucigaşul! voi înmormîntaţi
«Pe acest om mare şi onoare 'i daţi!»

Ucigaşul piere. Şi cu pompă mare
Batori primeşte sînta mormîntare.

MOARTEA LUÎ MIHAIU VITEAZUL

LUÎ C. NEGRI

Pe cîmpia Turdeî, pe un verde plaiu,
Tabără oştirea marelui Mihaiu,
Acolo, în cortu'i Domnul se gîndeşte:
Fericirea ţărei inima'i răpeşte.
Are-o presimţire ce l'a turburat;
Şi pe mîna'i mîndră capul a plecat.
În deşert speranţa inima'i resfaţă,
Lacrămile udă gînditoarea'i faţă.
Înainte celora ce îl ocolea,
Cu o mantă d'aur el se ascundea.
Către căpitanii ce îl înconjoară:
— Dragii mei! ertaţi'mi astă lăcrămioară!
E o slăbiciune de care roşesc,
Toţi cîţi au un suflet tare, bărbătesc;
Însă sunt minute, cînd natura cere
De la cel mai tare partea'i de durere..
Astăzi pociu să număr mai la nouă ani
De cînd noi ne batem cu atîţi duşmani.
Este adevărul... am făcut, în lume,
Neamului acesta cel mai mare nume:
Însă, ce'i mărirea, fără de folos?
Ceea ce'i în noapte focul mincinos!
Singura mărire nu'i destulătoare:
Nu voiu foc de stele, ci voiu foc de soare.
Cîte mîi de inimi moartea n'a 'ngheţat?
Şi în cîte case dorul n'a intrat?
Ţara este 'n lacrimi şi se pustieşte;
Floarea tinerimei cîmpul învâleşte!
Şi în raza slavii unde strălucim,
Văz, pe nesimţite noi ne mistuim,
Astăzi lupta noastră ori ce luptă curmă;
Ea va fi lovirea cea mai de pe urmă..
Astăzi este timpul ca să isprăvim,
Său Romîni ne perdem, său Romîni trăim!

Astfel le vorbeşte... dar doi soli sosiră !
Doi trimişi ai Bastei... capii toţi eşiră.

— Basta vă trimete ? spuneți ce dorește !
 Basta, iară Basta !.. nu mai isprăvește !»
 — Ce dorește ? zice unul din calăi,
 Basta poroncește la vasalii săi !»
 — Să pornești îndată banda ta în țară.
 Îi răspunse celalt cu o vorb'amară.
 — Mergeți, zise Domnul, l'al vostru stăpîn !
 Spuneți-i că nu e încă un român
 Care să dea arma pîn'a nu se bate !..
 De-i bărbat aice vie a combate !»
 — Este timp !.. șoptește un ucigător.
 Celalt trage iute paloșul ușor,
 Și c'o lovitură repede și tare,
 Îl împlintă 'n sînul eroului mare.
 Căpitaniî iute sar și'l înconjor.
 Dar Mihaî le zice : «Fraților, eû mor...
 Spuneți Doamnei mele să nu se mîhnească,
 Și 'n iubirea țarei fiii mei să'i crească :
 Cînd vor fi în vîrstă să le spue ea
 Că nu voiû *răsbună* pentru moartea mea ;
 Numai pentru țară și neatîrnare
 Sînul lor să simță sînta răsbunare !
 Eară voi tovarăși, mie îmi jurați
 Nici odată mîna cu străin să dați !»

La aceste vorbe cade 'ntr'al său sînge ;
 Toat'a lui oștire cu durere 'l plînge.
 Apele pe cale staû și se opresc ;
 Păsările 'n aer triste ciripesc.
 Moartea cu-a ei mînă fața lui atinge !
 Inima'i înghiață, vorba i se stinge :
 Ear viața'i mîndră sboară către nori,
 Ca mirosul dulce unei stinse flori.

VISUL LUI ȘTEFAN CEL MARE

Seara răspîndește umbrele'i ușoare,
 Și melancolia trece gînditoare ;

Dar Ștefan cel mare, rătăcit prin văi,
 Dintr'un corn de aur chiamă bravii săi.

Inima'i zdrobită ca a lui oștire,
 Țara'i întristată ca a lui gîndire !

Pe un colț de peatră șade el în dor ;
Vîntul suflă păru'i lung fluturător.

Pentru 'ntîia oară inima lui plînge ;
Ochiî lui revarsă picături de sînge.

Acolo dă capul somnului mijind
Ce'i închide ochiî cu-aripa'i d'argint.

Eată că'i apare o fecioară jună,
Ale cărei plete strălucesc la lună,

Negre și bogate sub cununî de florî ;
Ochiî ei asupră'i cad pătrunzători ;

Cad cu doă rose, dulci și călduroase ;
Mîna ei atinge coamele'i undoase.

«Ce ? eroul mare, umbra a grăit,
Insuși el suspină și s'a îndoit ?

Înțeleg fricosul ce ascuns lovește ;
Robul ce sărută jugul ce'l strivește ;

Dar un suflet mare, suflet de bărbat,
Nu 'nțeleg, o Ștefan, cum s'a întristat ?

Mergi pe a ta cale, nu sta nici odată !
Urmă datoria care'ți e lăsată ;

Orî ce 'mpedicare, stavilî, vor peri ;
Cu-orî ce 'mpedicare țar'a ta va fi !»

Pe un nor de aur sboară ea cu fală ;
Un parfum de rose pasul ei esală.

Ștefan se deșteaptă, șterge fața sa
Unde-o lăcrimă dulce se scura.

Luna argintoasă rîde printre norî ;
Dulcea filomelă cîntă între florî ;

Iar la focul luneî, cînd mi se deșteaptă ;
Vede-a lui oștire, care îl așteaptă :

Vede căpitanii ce îl *înconjur*.
În tăcerea nopții le vorbește lor:

«Fraților de arme, fala românească!
Dacă o să peară țara părintească;

Dacă 'n cartea soartei este însemnat
A peri poporul cel mai lăudat;

Cel puțin atuncea peară vitejește
Remușcînd toiagul care îl lovește;

Ca un ager șarpe ce lovit și 'nvins
Caută să muște pe cel-ce l' atins!

Ast-fel e românul și 'n a lui cădere,
Cine îl rănește, după dînsul pere!

Ast-fel e românul, ast-fel să perim,
Și 'n căderea noastră chiar să ne mărim!»

Mii de glasuri strigă... luna bucuroasă
Dintr'un nor de abur pare mai voioasă;

Stelele de aur mai cu foc lucesc
Și 'n adîncul nopții văile mugesc:

«Ast-fel e românul, ast-fel să perim,
Și 'n căderea noastră chiar să ne mărim!»

RADU DOMNUL ȘI FATA DIN CASĂ

Vin de mă sărută, dulce copilă.
Și'ti voi face ție salbă și rochiță.»

— Salbă și rochiță, pentru'un sărutat,
Nici odată, Doamne, eu nu am purtat.»

— Dă'mi o sărutare, mîndră fetișoară,
Său te leg de coada unui cal ce sboară.»

— Printre cai sălbatici tu mă vei lega
Dar pe tine, Doamne, nu te-oi săruta.»

Calul se aduce ; suflă, bate, sare...
— Dragă copiliță, dă'mi o sărutare.»

— Pe-acest cal ce sboară tu mă vei lega
Dar pe tine Doamne, nu te-oiu săruta!»

Radu Domnul însă curtea sa adună,
Și cu mîndra fată vesel se cunună.

ȚEPEȘ ȘI SOLII

Țemerea domnește peste București;
Poporul îneacă curțile domnești;
Căci doi soli veniră de la 'mpărăție
Și aduc lui Țepeș ștreang și mazilie.
Toți boerii țării veseli i 'nsotesc,
Și cu pompă mare spre palat pornesc.
Țepeș îi primește într'a sa mîndrie.
Soli 'naintează... «Doamne, pace ție!
Însă încetează de a mai domni.
Său te pregătește astăzi a muri!»
Cu aceste vorbe toți sunt în unire,
Și toți *trage* pala spre a lui lovire.
«Ce? și voi? răspunde Domnul turburat,
Cu dușmanii țarei moarte 'mă-ați jurat!
Ascultați, voi, care mai aveți simțire
De romîni, și lacrimi în nenorocire!
Viață și domnie le nesocotesc;
Ale mele lupte vouă o dovedesc;
Însă țiū la țară, țiū la ne-atîrnare;
Țiū ca să'mi fac neamul lăudat și mare!
Am fost foarte aspru și ale mele mîni
Aū vărsat atîta sînge de Romîni;
Dar al vostru sînge ce mi se tinjește,
Îl plătea cu lacrimi cel ce vă vorbește:
În mijlocul celor ce mă 'nconjuraū,
Și pe o coroană țara lor trădaū.
Nu puteam într'altfel face eu unire,
Ca să scap Romîni de a lor robire
Dară, brațu-acesta este sîngerat;
Însă-ai țarei dușmani nu l'aū cumpărat!»

La aceste vorbe ceata ostășească
Strigă cu poporul: Țepeș să trăiască!
Speriați boerii, prin ferestre *scap*.
Iar pe soli îi bate cu piroane 'n cap,

MIHAIU ȘI CĂLEUL

Este ora ceea cînd un fluturel
Scutură de roă capu-î tinerel,
Și lăsîndu-și patul cel de florișoare
Pe o rază dulce sboară către soare,

Dar Mihaiu Viteazul șeade 'ngenunchiat
Și își pleacă capul spre a fi tăiat.
Lîngă el se vede tînăra Domniță
Tremurînd de spaimă ca o porumbiță;
Printre geana'î neagră ai ei ochișori
Ard ca două stele ce lucesc sub nori.
— De ce plîngi? întreabă bravul cu mirare.
Eú mor pentru țară și neatîrnare;
De aceea, dragă, să te veselești
Și cu florî cosița să 'ți-o împletești.
Cel ce pentru lege, pentru țară moare,
Își privește moartea ca o sărbătoare!»

— Pleacă capul! strigă palidul calău,
Iar Mihaiu întoarce spre el capul său.
Ferul se rădică... poporul șoptește;
Vă uitați!.. călăul se împletește;
Ferul său aruncă, cade fermecat
Sub căutătura mîndrului bărbat.

Cine îi sfărimă lanțurile sale
Și cu fală'l duce pe 'nflorita cale?
Fetele 'ncunună părul lor cu florî,
Tot Românul strigă de mai multe ori:
«Cel ce pentru lege, pentru țară moare.
Își privește moartea ca o sărbătoare!»

ANDREIU SAU LUAREA NICOPOLEI DE ROMÎNI

PARTEA ȂNTAIA

I.

De ce plîngi tu oare, o dulce Marie?
Ce abur umbrește voioasa-ți junie?
Uscatus'a rosa ce erî ai sădit,
Și 'n zîmbetu-ți tînăr azi a înflorit?

Perdut'ai vr'o cruce de mărgăritare,
 Saū paserea verde cu mîndră cîntare?
 Văzut'ai în cale vr'un chip mai frumos,
 C'un zîmbet mai tînăr, c'un păr mai undos?
 Copilă! dar este în lume fetiță
 C'o față mai dulce și mai drăguliță;
 Cu geană mai lungă pe verzi ochișori
 Ce flacăra 'și stinge în lungi lăcrimiori?

II.

Ca salbă de aur steluța zimbește.
 Ce fantasmă dulce în noapte albește,
 Și trece supt arbori cu pașii ușori.
 Călcînd în picioare plăpîndeale flori?
 Ai zice-o suavă și blîndă părere
 Ce 'n vise de noapte apare 'n tăcere.
 E dulcea Marie ce-așteaptă p'Andreî,
 Pe care 'l iubește ca zilele ei.
 Andreî se pornește, de astăzi în lume,
 Să'si facă, prin arme, avere și nume,
 Căci, poate Mariei să fie el drag;
 Dar lumea'i ciudată... Andreî e sărac.
 Andreî se pornește, și cine nu știe
 Cîți pleacă la arme, să nu mai revie?

Spre seară, noi ziua mai mult prețuim;
 Cînd viața ne lasă, mai mult o dorim;
 Așa, o durere! l'a lor despărțire,
 Nimic nu egală a fetei iubire.

În seara aceea era mai frumoasă
 De cît tot-deauna, nebun' amoroasă
 Vorbînd, făr' să știe, 'ce'i vine în gînd.
 Il strînge pe sînu'i rîzînd și plîngînd;

Și alba ei mînă cosița 'i răsfață,
 Inclînă pe buze-i suava ei față;
 Suspină pe sînu'i, 'necat de oftări,
 'L-ineacă, 'l-îmbată de lungi sărutări,

•Tu pleci, drăguliță?... Vai! nu mă iubești!...
 — O dulce Marie! ce vorbă grăești!
 Frumoasă copilă! vezi, cerul o știe!...
 Dar tu ești, drăguță, a mea bucurie!
 Ah! dacă junie și viață iubesc,
 Iubesc, pentru tine, o nume ceresc!

În razele d'aur ce pică din soare,
 Eă văz a ta față; în rouă pe floare,
 Eă văz al tău zîmbet; în vîntul cel blind
 Suflarea ta dulce aud eă trecînd;
 În cîntul mierliței, cereasca-ți cîntare;
 În freamătul florii, a ta sărutare!
 Dar ce vreî, Marie? vezî tu, de pornesc,
 Mă duc ca să merit să-ți zic: te iubesc!»

— Ah! zise copila de plîns înecată.
 Dar tu mergî la moarte!... o tată! o tată!»
 — La moarte, Marie? nu, îngerul meu!
 Nu'i moartea de care mă turbur azî eă;
 Căci moartea e dragă, cînd cel ce se duce
 E sigur să'l plîngă o inimă dulce;
 E-o moarte mai crudă, o suflet curat...
 E viața, e viața, cînd omu 'i uitat!»

— O mindrul meu dulce! să te îndoești
 De stelele d'aur ce tu le privești,
 De privighetoarea ce cîntă 'n cîmpie;
 Dar crede, dar crede în dulcea'ți Marie!»

Atunci păsărica lumina vestea.
 «Rămîi sănătoasă, o inima mea!»
 — Ah! dacă ursita așa risipește
 Orî ce fericire ce 'n viață'mî zîmbește,
 Purcede! îi zise copila cu dor;
 Dar cînd te 'i întoarce, o dulce amor!
 În dar căuta-vei pe mindra-ți iubită:
 Căci vîntul va geme pe piatra'i negrită!
 În dar întreba-vei, o dragă Andrei!
 În dar întreba-vei de numele ei!
 Căci florile vieței or să vestejească,
 Și ochi-ți în lacrimi or să se topească!..»

III.

«Porunca 'e dată... cînd dragile zori
 Vor pune'n cosițe ghirlande de flori,
 Vom trece pe ghiață, și vechea cetate
 În foc și în sînge, gemînd, se v'zbată.
 Mihaiu de oștire'i va fi mulțumit,
 Or cum se va 'ntoarce norocul cumplit;
 Căci orî cetățuia ne cade în mină,
 Sau toată oștirea se face țărînă!
 Dar noaptea e lungă și gerul cumplit...
 Să facem să sune paharu-aurit!

Căci cine ne-a zice, de azi într'o lună,
De azi pînă mine, de-om fi împreună?
Durerile noastre dar să le 'mpăcăm!
Și 'ntîi, pentru țară, cu drag să'nchinăm.
E dulce, e dulce să moară neștine
Spre-a țarei scăpare, mărire, și bine!
Ah, cerul aude! de cît a peri
Pe pat de mătase, topiți din zi 'n zi,
Și viața trîndavă cu lacrimi a plînge;
Mai bine, peri-vom pe cîmpul de sînge,
In crîncene lupte sub ferul păgin,
Cu armele 'n mină cum moare-un Român!»

În chipul acesta la focul cel mare,
Vorbeau căpitani, lovind în pahare.
E greu. Lăcrimioara pe față curgînd,
Se schimbă 'n ninsoare; iar steaua trecînd
În aerul rece, voioasă și plină,
Îneacă cîmpia de dulce lumină.

E mijlocul nopții. În aeru-umbros
Tăcutele stele clipest mai voios,
Așa cît s'ar crede că-și dau o mișcare
Ca să se 'ncălzească în frigul cel mare.
Ostașii la focuri *spăl* armele lor;
Iar unii modulă un cîntec de dor;
Un altul adoarme și lauri visează,
Un altul vorbește c'un cal ce nechează,
Un altul, din fluer, sunînd lîngă foc,
Privește alături alți zece ce *joc*.

IV.

De ce, o copile cu păr gălbior,
Cînd toți bucuriei dau inima lor,
Tu numai pleci capul, și în suvenire,
Deștepți, cu durere, o dulce gîndire?
Mărire, copile, tu poate visezi?
Dar știi, o sărmane, în ce zei tu crezi?
Mărirea 'i lumină; iar cei ce-o adoară
Sunt fluturi de aur ce nopți o 'mpresoară:
Vezi colo 'n lumină acei fluturi?
Pier toți cîți s'avîntă în flacăra ei!

.....
Andrei! unde este a ta bucurie?
Ți-aduci tu aminte de dulcea Marie?
Ți-e dragă ea încă?.. în dar te ferești,
Vezi tu, l'acest nume, te schimbi și roșești!

V.

Blind, noaptea închide stufoasele-î gene
Pe ochi-î de aur și trece a lene.
În vechea cetate tot pare-adormit ;
Abia cîte-odată, Neferul, trezit,
Ici, colo, pe ziduri, șezînd la veghere,
Precurmă prin glasu-î a nopții tăcere.

Cu toate acestea, se fac pregătiri
Să 'nfrunte în ziuă ghiaurele-oștiri ;
Dar mute ca moartea ce fără durere
Se 'ntinde cu 'ncetul p'o viață ce pere.

Da Pașa cetății, d'ai săi conjurat,
În somnul cel dulce era cufundat.
El nu se gîndește la lupta ce vine :
Mai multe mii pale lucesc lîngă sine.
Șai-zeci ani de viață răsboi a urmat ;
Cu-al armelor gemăt atît s'a dedat,
Că trebuie-a crede că 'n pace, tăcere,
El nu întîlnește aceeași plăcere :
Așa și vulturul pe piscul uscat,
De tunet, de crivăț, de ploî, îngînat,
Țîntînd orizontul ce 'n foc se 'nvelește,
Mai dulce se 'mbată, mai lesne-aromește.

Ca vița-amoroasă p'un abur uscat,
Pe sinu-î o sclavă căpșoru-a plecat.
Vedeți favorita, cît e de frumoasă ?
Văzînd'o, ați zice o floare voioasă
Născută alături d'un trunchi veștejit,
Ce-oprește să vadă un soare iubit.
Ea doarme tăcută, ușor coperită
De coama-î bogată, căzînd despletită,
Și de o maramă de albă rețea
Ce pare o pată alături cu ea.
Ea doarme... suflarea-î atît e de blindă,
Că fără parfumul ce sinu-î *respîndă*,
Ați crede că viața-î, ca fumul de crin,
S'a stins într'un tînăr și dulce suspin.
Dormi! ce-ți pasă ție de lupta ce vine ?
Înălță-se aburi de plîns și suspine !
Inece-se cîmpul în sînge omenesc !
Ce-ți pasă, ce-ți pasă, *imagin* ceresc ?
Așa fluturelul, cînd vîntul mugește,
Cînd ploaia se varsă, cînd norul trăsnește,
S'ascunde în floare, și-acolo răpit
D'amor, el adoarme voios, fericit.

VI.

Dar cine-î fecioara cu perî castanii?
 Cu gene bogate, cu ochi verzi şi vii
 Ce arde în lacrimi? sprincene rotunde
 A căror codiţe în păru-î s'ascunde?
 Pe mica-î guriţă un zimbet senin
 S'arată şi pierde gonit d'un suspin?
 Ah! cine-î fecioara a cării mîndreţe
 E dulce ca visul voioasei juneţe?
 E oare-o femeie saŭ înger d'amor
 Ce plînge pe oameni şi lungul lor dor?
 Ori-cine 'î fecioara, nimic mai frumos,
 Nimica mai fraged ca mîndra-î junie,
 Nu are un farmec de melancolie!
 O floare suavă născută în zi
 Să-şi lase mirosul şi 'n sear' a peri:
 Un dulce *imagin* ce 'n vise divine,
 Poetice, trece 'necată 'n suspine!
 E fiica lui Paşa. — Ea şede a-lene;
 O lacrimă lină îi pică în gene;
 Iar mîna ei mică, pe frunt-î trecînd,
 Părea că goneşte un cîrd dulce, blînd
 De tinere vise... sorbită'n gîndire,
 Prin lacrima-î lină, se'ngîn'o zîmbire.

Pe creştetu-î părul udat d'al ei plîns,
 În ace de aur cu graţie-î strîns.
 O candelă arde; fumînda-î vulvoare
 Se varsă pe faţa frumoasei fecioare.
 În casă s'esală un mîndru miros
 De lemne d'aloës, ce arde frumos,
 Şi într'o cătuie de aur turnată,
 Apururea pune a Istrului fată.

Păreţii odăii aci ne'nvălesc
 În scumpe covoare pe care lucesc
 Cîmpii roditoare, dumbrăvi inverzite
 De dafini, şi chitri cu roade aurite.

.
 Aproape de fată, la poalele ei,
 O tinăra roabă cu ochi frumoşei,
 Stă ca să mîngîie frumoasa-î stăpînă;
 Decî ia mandolina, şi coarda suspină
 În mînele sale micuţe-albişori,
 Ca vîntul cel dulce ce trece pe flori.

«Sărutarea se deşteaptă
Tremurînd pe buza mea;
Ea pe tine te aşteaptă,
Unde eşti, lumina mea ?

«Tu eşti tinereţea gândurilor mele;
Anii tăi *întunec* focul dulcei stele;
În lumina feţi-ţi zorile pălesc;
Ling'a ta iubire, pere-orî-ce iubire,
Soarele e rece ling'a ta zîmbire:
Îngerii din ceruri chiar te pismuesc !

«Buza mea e dulce ca un foc de miere :
Sînul meu albeşte ca un crin în sere:
Trandafiri pe buze-mî vecinic înfloresc;
Mirtul nu miroase ca a mea suflare,
Lacrimile-mî pică ca mărgăritare ;
Lasă la picioare-ţi să le răspîndesc !

«Călduroase lăcrămioare
Cură lin din geana mea ;
Unde eşti, al vieţi-mî soare ?
Unde eşti, inima mea!»

Aşa cîntă roaba, dar dulcea-î cîntare
Adaog' a fetii ascunsă 'ntristare.

— Bulbulă! Bulbulă! tu ai un secret?
Îi zise aceasta ce p'albul ei piept
C'o buz'amoroasă îi dă sărutare.
Ah! nu te ascunde! această schimbare,
Acele lungi lacrimi, vezi tu, te-au vîndut...
Sub alba ta mînă tambur'a tăcut
De cîteva zile... tu nu eşi din casă;
Şi viaţa ta dulce cu somnul te lasă!
Tu nu mai acoperi în dragi sărbători
Cosiţa ta mîndră cu petre şi flori!
Nimic nu-ţi mai place, şi'n visele *tele*
Aflînd mulţămire, reversi lacrimile!
O dulce Bulbulă! de ce-mi tînuieşti
Durerile tale? nu mă mai iubeşti?
Vai! unde sunt încă acele dragi zile,
Cînd una şi alta, voioase copile,
Dorinţele noastre cu drag le spuneam
Şi una de alta nimic n'ascundeam?...»

Bulbula, răpită de-o vie gîndire,
N'aude nimica... străină şoptire!...

Ascultă ce zice!... «O sufletul meu!
De ce nu sunt oare o pasere eă,
Să sbor spre acela ce inima-mă cere,
Să-l văd înț'odată, să mor de plăcere!»

Atuncea un zîmbet ferice și lin
Trecu p'a sa frunte gonit d'un suspin.

— În ce loc porți gîndul, frumoasă fetiță?
Ce vorbe șoptește micuța-ți gurică
Și nimeni n'aude? căci ori ce'i șopti,
Nu poate să fie, vezi tu, Bulbuli,
O rugă de noapte... ah! teme-te foarte!
Ce zici tu, copilă, te-ar duce la moarte,
S'auză urechea eunucului rău!
Căci nu este crimă ce'n sufletul tău
Se rostogolește; o crimă'i ertată;
Tu poți a ucide, tu poți totdeodată
Urî cu putere... dar nu a rubi,
Și amorul în sinu-ți s'a 'nfîpt, Bulbuli!

Dar cine-i acela? ce ochi vre odată
Prin vălu-ți, fetică, putu să străbată?
Chipșorul 'ți-e vergin de ori-ce cătat
Ca gîndul ce încă nu s'a exprimat...
Ah! cine-i acela, ființă cerească!
Urmează el oare credința turcească?
E Timariotul al căruia fer
Lucește 'n bătălii ca fulgeru 'n cer?
Zaimul cel june a căruia albețe
Întunecă crinul în prima-i junețe?
Un Beiū sau un Pașă, un șef, un Spahiū,
Și cum, pînă astăzi, el încă e viu?
Nu; crima ta este de trei ori mai mare;
Femeea adultă tot are scăpare;
Dar tu, vai! nimica nu e pe pămînt
Să nu te-osîndească îndată 'n mormînt!
Căci... cine-o să crează? o crimă cumplită!
Nu; moartea n'ajunge să fii osîndită!

VII.

Bulbula iubește un june străin,
Un om făr' de lege, un cîne creștin!
Eșind la plimbare cu sclavele sale,
Bulbula 'ntîlnise ghiauri p'a sa cale;
Ca roabă, voinicii o poartă cu ei
În tabăra noastră la hatmanu-Andreî.

Acesta, nu numai îi dă libertate ;
 Ba încă dă ordin s'o ducă 'n cefate.
 D'atuncea, în lacrimi se scurg ochii ei!
 D'atuncea iubește pe junele-Andrei.
 Ca robul ce zace în neagra 'nchisoare
 Și lasă departe gândirea-i să sboare
 La cei ce iubește și pot a'l uita
 Așa Bulbulica la el cugeta.

O vînturi! o vînturi cu line-aripale!
 Duceți către dînsul suspinele mele!
 Iar voi, nori ce treceți subț vesela stea,
 Departe, departe, duceți viața mea!

Dar vorbele fetiî rămîn spînzurate
 Pe buze-î ca niște bobițe rotate
 P'o mică răsura cînd ploaea a stat:
 Căci tunul, de luptă semnalul a dat.

PARTEA A DOUA

I

Voios aurora în aer zîmbind,
 Punea florî de aur în păru'i d'argintî.

Cu razele zilei Ali se trezește.
 S'ucigă toți robii ghiaurî, poruncește.
 «La arme! la arme! Zaimî, Iuruclerî!
 Voi Timarioțiî, Azapî, Enicerî!
 La arme! la arme!.. iar voi, ulemale,
 Rugați pentru Șahul și oștile sale!
 Nainte Deliii!.. să bată, să bată,
 Aici tembelicul!.. ghiaurul s'arată!..
 Să arză fitilul! topciiî la loc!..
 Odată, de două, a treia ori, foc!..

Alarma se dete, toți *sbor* l'apărare ;
 Bătrîniî și junii, cel slab și cel tare.
 Femeia cu prunciî rămîne plîngînd ;
 Iar spaima, pe strade, aleargă țîpînd.

II.

Răsboiul, *strig* unii, dar e barbarie!
 Nu numai atîta, ci chiar nebunie ;
 Cu toate acestea orî care răsboi
 Iși are o țîntă : sau ca să despoî,

Său să se păstreze aceia ce are ;
 Un mijloc s'ajungem un țel oare-care.
 Dar ce folosește că tunul e mut,
 Că pala adoarme, că flint'a tăcut ?
 Prin alte mijloace noi tot ne slujim
 S'ajungem la țelul ce atîta dorim !
 Mijloace mai barbari căci ele s'arată
 Sub masca iubirei ce Iuda odată
 Luă să înșele p'al său Dumnezeu,
 Și alții în urmă, luară mereu !
 Să peară războiul, căci e barbarie :
 Dar' peară înainte acea lăcomie
 Ce, cînd nu armează pe oameni cu fiare
 Împarte veninul printr'o sărutare !..

Mii ani se scurară, și această-omenire
 Nu s'afă pe drumu-î de *înaintire*.

Războiul, îmi place să crez că odată
 O să înceteze ; dar cînd ? cîu ce plată ?
 Cu jertfe, cum zise un vechi Ateneu.
 Cu jertfe, *demni* numai de un Dumnezeu.

III.

Ca cele nisipuri ce în vijelii
 La poale de dealuri să strîng în pustii,
 Așa și Romîni s'*avînt* spre cetate ;
 Iar boambele roșii înuntru s'*abate*
 Și unde se lasă, *ard, stric, înspaimînt*,
 Și fie ce casă o schimbă 'n mormînt.
 Ca gemete d'oamenî ce 'n mări furiate
 Se 'neacă'n mugirea de vînturi turbate,
 În vuetul crîncen al bombei de foc,
 Orî ce-altă strigare se 'neacă pe loc.

O ploae de gloanțe în vînt vijiește :
 Îneacă Pandurii ; ninsoarea roșește.

Dar cine'î acela ce s'a ridicat
 Pe poarta cetății, și ce a strigat ?
 Apare și pere ca o nălucire !..
 Ah ! poarta se creapă !.. a noastră oștire
 Aleargă acolo și află p'Andrei
 Ce poarta deschide și intră cu ei.

O spaimă adîncă aleargă 'n cetate ;
 Aci Musulmanii vin toți a combate.

O luptă amară... miî săbii lucesc,
 Și locul se 'neacă de sînge-omenesc,
 Acolo bătrîni, copii și neveste
 Cu petre și apă aruncă'n ferestre.
 Un Danu Spătarul, călare trecînd,
 În dreapta și 'n stînga pe trupuri călcînd,
 Un june turc, falnic, aci 'l întîlnește
 Și, vrînd să'l lovească, pe cal îl rănește.
 Viteazul răspunde: iar mîndrul Osman
 S'abate sub brațul Spătarului Dan.
 Cadîna îl vede, și de la ferestre,
 Ochește!.. Spătarul căzu făr' de veste,
 Romîni văd glonțul de unde-ă venit,
 Turbați, la femee mai mulți s'aû suit:
 Ca lei 'n minie o sfișie 'ndată;
 Iar casa 'ntr'o clipă căzu sfărămată.

În capu-unei strade stă Pașa cu-aî săi
 O mie, din cei buni mai falnici flacăi.
 O ceată de Roșii aci se oprește;
 Andrei, cu mîndrie în frunte'i pășește.
 O ageră luptă începe 'ntre ei;
 Din pala tăioasă se varsă scînteî;
 Iar sîngele cură și flinta trăsnește,
 Și calul turbează, voinicul răcnește.
 La pepturi se luptă, se strîng, se lovesc;
 Cu dinții se sfișiu, cu pumnî se isbesc!

Doi fii, la o parte se lupt lîng' un tată;
 E Pașa. În sînge 'i-e pala muiată.
 Odin căpitanul aleargă spre el.
 Sub brațul său cade un fiu tinerel.
 Bătrînul său tată geme cu turbare...
 Ear oastea Romînă se face mai mare,
 Îneacă tot locul... și Pașa cu dor,
 S'avîntă înainte pe calu'i ușor.
 Fugînd armăsarul mai colo s'abate
 Lovit de un glonte ce coasta 'i străbate.
 Bătrînul coboară, aci adăstînd
 Cu sabia 'n mînă să moară luptînd.
 Dar hatmanul Udrea acolo sosește;
 Rădică baltacul, pe Pașa lovește;
 Acesta se 'nclină, iar pîn' a muri
 Ursita voise amar a privi
 Căzînd lîngă dînsul, în prima junie
 Doi fii în morminte și-o fată 'n robie.

Îndată ce cade bătrînul Ali.
 Oștirea turcească începe-a fugi.

Îci calul înfige potcoave ușoare
 În fruntea și 'n peptul celui ce moare,
 Și care, 'n durere'i, ca șearpe călcat,
 Picioarul ce'l calcă, scîrșnind, a mușcat.
 Un cal mai colo, vărsînd cavalerul,
 Al căruî braț falnic tăiatu-l'a fierul,
 În voia'i turbată ici colo-alerga,
 Și o mîină tăiată de friu se 'ncleșta.
 Îci unu 'n ninsoare dă zilele sale;
 Iar altul, din fugă 'ntîlnindu'l pe cale,
 Se 'mpiedică cade și alții sosesc,
 Și toți se restoarnă și se 'nvălmășesc.
 Iar alții, dînd arme își cer ertăciune:
 Un altul preferă, de cît a depune
 Jos armele sale, și a se preda,
 Să-și spintece sînul cu sabia sa.

IV.

Andrei, către-acestea, mergea mai nainte.
 Pe cale Bulbula îi vine în minte:
 Se teme de soarta ce-ar fi 'ncercînd:
 Decî, către seraiu'i pornește sburînd.

Seraiul e 'n flacări. Soldații 'n turbare,
 Ard, surpă și taie mai tot ce le-apare.
 Acolo aflară frumoase femei
 Ce, fără gilceavă, le 'mpart între ei.
 Cadîne sfoase, plîngînde, gingașe,
 Cu față-albișoară și mult drăgălașe,
 A căror picioare nu aū fost călcat
 Decît pe covorul de flori semănat;
 A căror buze micuțe, rumioare,
 Abia sărutase o rază de soare,
 Acum, prin ninsoare, prin sînge omenesc,
 Aleargă desculțe, și plîng, și roșesc:
 De ger înghețate, de spaimă uimite,
 În brațul oștirei leșin despletite!
 Andrei se arată în mijlocul lor.

— Ce? Nu mă'nșel oare? le zice cu dor.
 Un șarpe nu mușcă pe cît îi dai pace;
 Nu suntem mai barbari, căci ce rău ne face
 Aceste ființe!... tovarășii mei!
 Cruțați slăbiciunea acestor femei!»

V.

O tu ce poezi, în vise cerești,
 Îți dară coroana mîndreții-omenesti;

Iar tu, spre resplată reversi pe-a lor liră
 Parfumul juniei ce drag îi inspiră!
 O tu, ce noi nu știm de unde-ți ei sborul,
 De naști ca o roză când suflă amorul,
 De vii ca un zîmbet ce o *ziuliță*
 Ne lasă să pice din mîndra-î guriță!
 O tu, ce suflarea-ți esală miros,
 Ce'neacă parfumul de crin grațios!
 O tu, ce privirea-ți lumina îmbie,
 Pălind primăvara la dulcea-ți junie
 O tu, ce suspinul ai tînăr și lin
 Ca vîntul de seară ce suflă pe crin!
 Femeie! femeie! de unde vii oare?
 Din cer, sau din iaduri, din umbră, din soare?
 Tu naști, o femeie, pe tristul pămînt,
 Ca floarea ce crește pe negrul mormînt!
 Nimic nu-î mai tînăr c'a ta tinerețe,
 Nimica mai dulce c'a ta frumusețe!
 Precum statuarul antic s'amora
 D'o Venere mîndră ce mina-î săpa,
 Așa Creatorul l'a ta săvîrșire,
 Zîmbi d'e plăcere, d'amor, fericire!
 Dar spune, o fermec al vieți-omenești!
 La ce zeităte fatală slujești,
 Și care se joacă cu inima-ți blîndă,
 Ca crivățul toamnei cu unda plăpîndă?
 O dulce ființă! o chip îngeresc!
 Tu ești, o femeie, un flutur ceresc,
 Ce după o floare pe alta s'avîntă
 Și ceea ce luce mai mult o încîntă!

VI.

Acel ce se duce, se uită îndată:
 E zisă cam proastă, dar adevărată;
 Și trebuie-un suflet ce'n lume e rar
 Să nu bea-al uitării prea rece pahar.
 Vai! omul nu este și nici n'o să fie
 Cum visul juneții adesea'l descrie!
 Mai mare durere e-atunci cînd perdem
 Iluzia dulce în care credem!
 Orî cine va zice aceia ce-î vine;
 Dar viața aceasta nu este un bine!
 Întreabă pe acela ce a suferit
 Și vede cu lacrimi, perind ce-a iubit?
 Nu, nu, viața este o grea datorință
 De gemete, plîngerî și de suferință;
 Iar dacă vr'odata fericire gustăm,
 E, ca suferința mai crud să'ncercăm.

Andreï era însă o rară ființă;
O inimă plină d'amor și credință,
Gîndind ca fecioara ce 'n junii ochișori
Se'mbată de toate, de vise, de flori,
Maria'i ocupă gîndirea-i senină,
Ea   pentru dînsul virtutea divină;
Și nu'i vine'n minte să-l poată uita
Acea ce domnește în inima sa.
Această uitare ar stinge îndată
A lui tinerețe de vise 'mbătută.

VII.

Andreï, către-acestea bogat, fericit,
Avînd și un nume ce'n gloate rostit,
Acel ce'l aude, se'ntoarce, șoptește,
Se duce'n Moldova la cea ce  ubește.

Andreï pe-a sa cale era însoțit
D'un june rob negru de care'i iubit,
Cu care împarte a lui întristare,
A lui bucurie, a lui nerăbdare.

VIII.

Dar seara se'naltă tăcută din văi;
Andreï e'n p m ntul părinților săi,
Prin umbrele nopții, el vede 'n departe
Lumină jucătoare în vechia-i cetate,
Cu albele-i turnuri pe care se *joc*
A lunii-argintoase cosite de foc.

IX.

E timpul acela c nd steaua cerească
Privește în față planeta lumească;
C nd apele cură în lungi *lăcrimiori*!
C nd paserea c nt  speranța în flori:
C nd totul re'nvie și  nsufletește,
Și inima sboară la or  ce dorește.

C rsteiul ce 'n rouă voios se scălda,
Ici colo, prin tufe p r u 'ngina;
Iar ceru 'mbr case cămașă cusută
Cu flori aurite... o *aură* mută,
Purt nd pe arip -i parfumul de flori,
Imbat  ai serii tăcuți călători.

Andrei întilnește o dulce plăcere
Și tot de-odată o vie durere,
Văzînd tirgușorul în care-a născut.
Nainte să intre, la porți a stătut.
O lacrimă dulce pe față-i coboară
Și gîndu-i aleargă la-acea ce adoară.

El intră 'n cetate... Ajunge acasă.
Bătrîna lui mamă ședea lîngă masă:
Ea nu îl cunoaște pîn' nu 'i-a vorbit.
— Vin! zise bătrîna, o fiu prea iubit!
Căci întîrzasem aicea 'n viață,
Să văz înc'odată drăguța ta față!»

X.

Tăcerea și umbra domnesc în cetate;
Iar stradele de-oameni erau deșertate:
Abia cîte-o dată, cîte-un trecător
Lasă să s'auză un sgomot ușor.
Doi inși trec p'o stradă... ici colo s'arată
O mare ogradă c'o casă 'ntristată,
Pe care mulțime de umbre trecea
De cîte ori luna din aburi eșea.
Asupra cetății se 'nalță *tristătoare*
Vechi turnuri cu tormă 'nspăimîntătoare:
Ca geniuri triste cetatea domnesc;
L'a lor tinerețe se par că gîndesc.
Aici cucuveaoa, în noapte, cobește:
Poporul, pe ziduri, adesea zărește
Fantasme ușoare ici-colo trecînd
Ce 'n noapte adîncă s'aud suspinînd.

Andrei, la aceste vederi cunoscute,
Și-aduce aminte minute plăcute
Din copilărie, iar tînăru-i dor
Îi smulge din ochi-i un plîns arzător.

Aproape de casa Mariei străbate,
Și-oprește cu mîna al său sîn ce bate.

XI.

Ce muzică dulce eū am auzit?
Ce mare lumină în ochi m'a isbit?
Ah! poate că moartea a stins al ei nume!
Său ce va să zică aci acea lume!..
«Vai! dacă ursita așa risipește
Ori ce bucurie în viață-mi zîmbește,

Purcede! 'î zise Maria cu dor,
 Dar cînd te-î întoarce, o dulce amor!
 În dar căuta-vei pe dulcea-ți iubită:
 Căci vîntul va geme pe piatra-î negrită!.

Așa gîndea mîndruî, cu temere stînd
 Și multele focuri din casă cătînd.

Andreî, prin fereastă înăuntru-a privit...
 Ce vede el oare? căci a 'ngălbenit!
 Ce vede el oare?.. făclii numeroase
 Răvarsă o undă de raze voioase
 Ce 'n *speculi* răsfrînte, *lumin* îndoios
 Și fac să străluce în părul undos
 Al junelor dame și *tineri* fecioare,
 Ca niște rizînde și dulci lăcrămioare,
 Cununi de brilante, de roze și crini,
 Și zîmbetul dulce acestor virgini.

Aci tinerimea, nebună-amoroasă,
 S'avîntă în danțuri săltînd grațioasă,
 Și-uitînd orî ce chinuri ce ani *înconjor*,
 Pe sînul plăcerii, descarc' viața lor.
 În ochi-î atunce Maria s'arată
 Voioasă, rizîndă, de flori coronată.
 Alături stă mîndru-î și tînăr bărbat,
 Subt draga-î privire cu drag fermecat;
 Nimic nu umbrește a sa fericire,
 Andreî nu mai vine 'n a sa suvenire.
 Ea nu îl mai crede aici pe pămînt;
 P'acest vis d'o noapte s'a 'nchis un mormînt,
 Pe care frumoasa copilă lăsase
 Gîndirea din urmă și 'ndată 'l uitase,
 Precum pe mormîntul a tot ce-a 'ncetat
 O ultimă floare să caz' am lăsat.
 Andreî la această fatală vedere,
 Crezu că încearcă un vis de durere.
 El perde d'odată pe cea ce iubea
 Mai mult de cît viața. Ah! inima sa
 Era generoasă, și-această lovire
 Putea s'o primească cu *indiferire*,
 Ca multele jertfe ce 'n viaț' a făcut
 De tot ce dorise de cînd s'a născut!
 Dar el avea încă credință 'n iubire
 Ca cea mai din urmă a sa fericire,
 În cît, pentru dînsul, în lume a fi
 Era de acuma, a crede, a iubi...
 Așa dar ideea c'amorul în lume
 Ca alte dragi vise, nu fu de cît nume,

În inima jună atît a lovit,
Cît părul pe capu-i d'odat' a albit.

XII.

El intră în sală pe cînd se 'ncepu
O horă voioasă... Maria 'l văzu.
Andreï lîngă dînsă se prinde îndată;
A ei mîină 'n mîină-i era îngheţată.
— Marie, Marie! de ce m'ai vîndut?
— «Ce zici?.. nici odată eu nu te-am văzut!»
Răspunse mireasa... Andreï se uimeşte:
S'abate, şi moartea îndată 'l răpeşte.

XIII.

La Iaşi, pe o stradă trecea un convoi
De junî, cu cai agerî. Un car cu doi boi,
Cu coarne-aurite, urma acea turmă;
Mulţime de *popol* mergea mai pe urmă.

Flăcăii descarcă pistoalele lor,
Şi caii se spariu, nechiază şi *sbor*.

Lăute, cimpoae, în aer răsună;
Iar lumea, pe poduri, din ce 'n ce s'adună.

În car e Maria cu nunele mari;
Aproape de ele mai mulţi lăutari.

Cu toate acestea, nuntaşii s'opresc;
Un mort p'alor cale, aci întilnesc.

Naintea celui ce pleacă din viaţă,
Acela ce vine, înclin' a sa faţă.

Nuntaşii fac cale, se strîng, se abat,
Şi lasă să treaca al mortului pat.

Cu toate acestea, în sgomotul mare
Al nunţii, se 'necă funebra cîntare.

Un june rob negru coşciugul urma,
Tăcut ca durerea, şi lacrimi vărsa.

Pe lângă mireasă convoiul pornește.
 Maria din caru-i, pe mort îl privește;
 Dar repede 'ntoarce atunci ochii ei,
 Căci ea cunoscuse în mort pe Andrei.

XIV.

Într'una din zile, într'o sărbătoare,
 O ceată de tineri și june fecioare,
 Mergînd la mormîntu-i, aflară aci
 P'Arăp făr' de viață... era Bulbuli.

SORIN SAU TĂEREA BOERILOR LA TÎRGOVIȘTE

P R O L O G.

MEDICUL

(O casă rău mobilată ale căreia ferești dau peste rîu. Pe o masa cărți risipite și o hîrcă de mort. E noapte. O candelă luminează cînd și cînd).

Herman, (singur)

Nimic, nimic... Lumina mi se ascunde mie!...
 O studiū fără roadă ce m'ai înveninat,
 Tu 'mi-ai răpit plăcere și viață și junie,
 Și nu 'mi-ai dat nimica în loc ce 'mi-ai luat!
 A trebuit a trece cincizeci de ani de trudă
 Plecăt pe cărți, să aflu că nu pot ști nimic...
 Căci, Belzebut din Tartar să-mi fie mie rudă,
 De știu mai mult ca prostul ce n'a 'nvățat nici pic!
 Am căutat misterul în lumī necunoscute:
 Pe oameni, pe natură, pe toți am întreat;
 M'am coborît în lumea mormintelor tăcute,
 Și pe țărîna lumei adînc am meditat;
 Am despîcat țărîna precum și cugetarea;
 Si nu știu cugetarea e care-ar fi urmat
 Materiei, sau lutul a urmărit suflarea
 Sau alt-fel cugetarea (să fiu mai acurat?)
 Mai bine jucam ursul la porțile străine!
 Căci cel puțin ursarul tot crede în ceva;
 Dar eu nu cred nimica și nu știu de fac bine
 Sa nu cred; nu știu iara de fac eu rău cumva?
 Dar am aflat că nu e mai mare bogăție
 De cit credința noastră, ș'atunci am pismuit
 Pe prostul care crede și trece 'n bucurie,

O viață 'n care nu știm la ce am mai venit...
Ciudată, Doamne, este ființa omenească!..

(După o pauză, luînd hîrca de mort în mînă)

Ah! eată ce rămîne în lume după noi!...
Ce-ai fost în astă viață, țărină pămîntească?
Tu poate-ai fost ca mine, împinsă de nevoi?
Orî poate-o frumușeță l'a căreia picioare
Ca pulbere-aurită junimea a călcat?
Ai fost ferice poate? și mîndră, rizătoare,
Ca visul tinereței din lume ai sburat?
Dar unde e mîndrețea și dalba ta junie?
Voi, care ați fost iubit'o, vedeți ce ați iubit?
Vedeți tot de-odată a voastră nebunie,
Vis dulce ce se stinge îndată ce-ați gîndit!..
Dar ce zic?.. el fu poate, vr'un domn aci în lume:
Această hîrcă poate ce vîntu a *trențurat*
Nu s'a plecat în viață: și poate l'al ei nume
Mai multe milioane de sclavi aș tremurat?
Dar unde 'ți este tronul, coroană și mîrire?
Ah! unde 'ți-e mîndria, poporul credincios?
Un cap de sclav alături, nu este osebite
Din tine și dintr'însul; — aveți acelaș os.
Copii răi se joacă cu mîna-ți ce odată
Țiînd un sceptu falnic popoare cărmuea;
Iar hîrca-ți ce fusese odată coronată
E adăpost de șoareci care adorm în ea!..

(După o lungă reflecțiune).

Dar eată noaptea trece!.. bălăia dimineață
Trimite înainte-î urî dulce foc ceresc,
Să stingă lampa d'aur ce ardea încă 'n ceață,
Noroasă coam' a nopței ce visele împletesc...
Colo se sparge undă de undă alungată;
Colo din frunză sună ai noștri călători;
Colo privighitoarea suspină 'namorată,
De vînturi legănată pe patul ei de flori...
Răsaî, o dimineață! și fie ca să paie
Ca tine bucuria 'n sufletu-omenesc!
Desfășură în aer cosița ta bălaie
Pe care flori de aur și roze strălucesc!
Sburați, minute blînde, cu arip' *aurică*!
Vărsați-vă, o flacări, dintr'al zilei sin!
Iar tu coroana lumei, o soare! te ridică
În calea-ți semănată cu mîndre flori de crin!
Vin, vin de dă lumină la cei ce vor viață,
La cei ce fericirea în lume moștenesc!

Cît pentru mine, soare, tu n'ai nici o dulceață;
De-aceea de la tine nimică nu voesc!..

(După o pauză).

Ași da eu ori ce bunuri pe-o clipă de credință,
De dulce fericire, speranță și amor...
Dar vai! deșerte vorbe! căci nu mai e putință!
Unica-mi mângîiere ar fi numai să mor...
Ca pulbere de aur ce toamna răsipește
Din coame-î, de ce ani-mi bătrîni nu se *avînt*?
Ah! dac' al nostru suflet ca visul se topește,
De ce nu caut pacea îndată în mormînt?..
Dar dacă din potrivă, spărgînd a lui prinsoare,
Nemuritor, s'avîntă... eu încă voiû să mor...
Și p'ale vîntulețe cu line aripioare
Ca un miros de rose în spațiu voiû să sbor...
Și ca acele stele ce scînteie 'n lumină
Pe bolta cea cerească voios să mă înclin;
Să mă îmbăt de viață în aria senină,
D'amor și de plăcere, și dulce să suspin;
La sgomotul ușure de-aripi de vîntulețe,
La freamătul cel vesel al sărutărei lor,
La flacăra suavei, eternei tinerețe,
Răpit de fericire într'un suspin să mor!..

Herman, Sorin.

Herman.

A! eată-te, copile!.. ce vii să faci la mine
Așa de dimineață? Ai poate vr'un necaz?
Vin, vin! A ta vedere îmi face mie bine...
Dar ce vād? întristarea ți-e scrisă pe obraz
Ești bolnav?

Sorin.

Nu, stăpîne. Dar de un timp încoace,
Nu știu de ce, mă crede, că așa voi să mor...
E turbure-al meu suflet... n'am un minut de pace...
Și aflu tot odată plăcere 'n al meu dor...

Herman.

Dar care e cuvîntul?

Sorin.

Cuvîntul? n'am cuvinte...

Herman.

Tu te ascunzi de mine... Ascultă, fiul meu!
Tu poți a-mi spune toate ca la al tău părinte...
Ce? nu mai are credet învățătorul tău?

Sorin.

De ce îmi vorbești astfel, iubitul meu părinte?
Cum n'ai avea tu credet la cel ce, aruncat
La poarta casei tale, gol, fără de veșminte,
A fost cules de tine, crescut și învățat?

Herman.

Nu îmi vorbi de asta!.. și spune-mi ce povoaă
Ce verme 'ți roade floarea plăpîndeii tinereții?

Sorin.

Tu vrei? Ei bine, ascultă!.. Mi-e dragă o fecioară
Frumoasă ca lumina aceștii dimineții..
Nu mă mustra, stăpîne!.. căci m'am luptat eu tare
Cu inima-mi aprinsă; dar nu am isbutit...

Herman.

Și care-i al ei nume?

Sorin.

Fiorița... cum îți pare?

Herman.

Fiorița? o sărmane! ce nume ai rostit!
O, jună nebunie! cum ai crezut vr'o dată
Un vis atît de dulce! să aibî inima sa!
Tu ce n'ai loc în lume la masa cea bogată,
Ce între-ai săi, roșesce de tine mîndra ta?
Dar tu ai zis: ce-mi pasă de sunt strein în lume?
Cu cei mari eî prin suflet de o potrivă sînt...
O inimă frumoasă nu-i cît un mare nume?
Săracul și bogatul nu merg tot în mormînt?
Dar inima de înger ascunsă'n sărăcie
Este ca diamantul în pulbere 'nglodat
Ce lumea în picioare îl calcă făr' să 'l știe,
Și 'l prețuește numai vîzîndu-l la bogat.

Știi tu ce va să zică, Sorine, sărăcia?
Ea este mai amară de cât și moartea chiar.
Ea degradează omul... Durerea, bucuria,
În moarte-s de-o potrivă, căci una ș'alta iar
Sînt amuțite! mortul nimica nu mai simte,
Iar tu sărac, ai voe, și nu poți a voi;
Ai ochi, dar n'ai vedere; ai gură, n'ai cuvinte;
Ai inimă 'nfocată, dar nu poți a iubi;
Sărac, tu nu ai parte la nici o fericire.
Sărac, tu porți pe frunte al ursitoarei semn;
De tine întorc capul făr' de copătimire;
Toți oamenii de dinșii te socotesc nedemn
Cînd nu află în tine un interes ori care...
A omenirei lege de ast-fel a voit...
Și cel ce 'ți strînge mîna... dar fie-un suflet mare...
Făr' interes, copile, mi te-ar fi ocolit!
Amorul de femei, sărmanul meu Sorine,
E ca acele paseri ce nu se las' din sbor
De cît pe: 'nalte vîrfuri de mîndre stînci senine,
Și-i scurt ca fericirea de-un vis amăgitor...

Sorin.

Nu, nu... Fiorița nu e cum ție ți se pare.
Ea are suflet mîndru și de iubire plin...
Ah! sufletu-i e plînsul căzut din întîmplare
Din geana unui înger înamorat de-un crin.
Sufletul ei e rază ce-o mîndră dimineată
Șezînd lăsă să cază din sinișorul său;
Și 'n lume-i rătăcită ca steaoa seri 'n ceață.
Ca zimbetul cel dulce pe-o față de om rău.

Herman.

Aceste sunt frumoase în cărți de poezie
Ce fermecă o fată de zece anișori...
Iubește a ta țară ce geme în robie!
Ori ce iubire alta, aici, la muritori,
Afară de iubirea a toatei omenire,
Pe lîngă cea a țarei se află mai pe jos.
Ascultă, o Sorine! a mumei chiar iubire
N'are nimic de mîndru, de rar, de generos.
Aceasta o să-ți pară ciudat, amar, crud poate,
De n'ai gîndit mai bine la ceea ce 'ți vorbesc.
Dar este adevărul... Ah! de le-am ști noi toate
Greșelele ce facem!.. ascultă ce 'ți vorbesc.
O mumă-iubește fiul căci este al ei sînge,
Căci l'a purtat în sinu-i, căci este viața sa;
Dar inima-i e rece cînd fiul străin plînge...
Aceluia i-e sete, el poate 'nsetoșa;

Aceluia i-e foame; i-e frig; poate să moară!
 Ce 'i pasă? el nu este un fruct din viața sa:
 Nu este al ei sînge și doru-i n'o 'nfioară...
 Iubirea țarei însă, Sorine, nu-i așa...
 Căci ea ne 'nsuflă nouă o nobilă simțire
 Ce-avem pentru dreptate... Sorine, fătul meu,
 Iubește a ta țară, și uită o iubire,
 Ce inima-ți usucă și 'ți face traiul greu!
 Și cînd atîția oameni se dau la moliciune
 Subt jugul unei mîndre ca robii lăntuiți,
 Pe cîmpul nemurirei te du s'aduni cunune!
 E dulce-a șterge plînsul la cei nefericiți!
 Pe țara ta, copile, cînd lași a ta cătare
 Și vezi străinul barbar subt feru-i tot trecînd,
 Călcînd ale ei drepturi în oarba lui turbare,
 Și ale bătrîneței *albă* plete insultînd;
 Nu ai tu lacrimioare în inima-ți rănită
 Să verși pentru dreptate și pentru cei trudiți?
 Ce? o femeie numai îți este mai iubită
 De cît o țară mare ș'atîți nefericiți!

Finele Prologului.

FIORIȚA.

Pe malul Ialomiței, eterne lacrimioare
 Ce din Carpata geană se varsă 'ncetinel,
 În fundul unei *silve* cu dese frunzișoare
 Se înălța o dată, un mititel castel.
 Acolo subt o leasă, pe mîna-i rezemată,
 Ca florea ce se pleacă pe lăstărica sa,
 Fiorița se gîndește, și 'n geana sa bogată,
 O lină lacrimioară, plăpînd se legăna.
 Era momentu-acela, cînd paserea răpită,
 S'ascunde 'n coama verde a cîmpului rouos:
 Cînd cerul se prevede în valea înflorită,
 Sau valea înflorită în cerul cel stelos.
 O *aură* suavă juca pe floricele
 Și răspîndea 'ndeparte mirosul dulce al lor;
 Iar und' armonioasă, rîzînd pe petricele,
 Vârsa în sinul serei un vuet plîngător,
 A serei aripioară, muiată 'n lacrimioare,
 Pe pletele cîmpiei ici colo se lăția.
 Departe unde ziua apune după soare,
 Pe niște stînci de abur o rază mai lucia,
 Ca un crater ce arde și 'neacă în văpae
 De felurite fețe, vecinii munțișori,
 Ghirlandă de flori roșii pe coama-i cea bălae
 Ce ziua după sine, las' a tîri prin nori.

Fiorița-i jună, mîndră, și crește 'n fericire:
 E jună ca 'nceputul a tot ce-i grațios!
 Iar frumusețea-i dulce ca tînăra gîndire
 Ce fermecă un suflet de fericiri setos.
 O frumuseță rară, streină, îngerească,
 Pe care, osebind'o din alte chipuri miî,
 Stă ochiul cu plăcere ca să se odihnească
 Ca pe stejarul verde ce-apare în pustii.
 O coamă resfătăată de dalbe vîntușoare,
 Părea că-i împletită cu gălbioare flori!
 Bogată și rebelă, rupea a ei prinsoare,
 Și ca o ploae d'aur, cădea adese ori.
 Subt fruntea ei rotundă s'arcau două sprincene
 Ca două salbe d'aur, iar ochi-i limpezi, viî,
 Ardeau sub ale fetei stufoase mîndre gene,
 Cît fluturul ce-aleargă prin spațiu și cîmpii,
 Cătînd să întilnească modesta viorică,
 Văzînd ai ei ochi mîndri, pe față-i se lăsa,
 Și beat de voluptate, gurița cea mică,
 Să fure-o sărutare din ochii ei, căta.
 E albă ca cea spumă de valuri fugătoare
 Ce vîntul risipește p'al mărilor pustiu.
 Gurița ei descrisă pe flori de lăcrimioare,
 Ecsală tot d'odată mirosul lor cel viu.
 Ea este fericită, și 'ntîmpină 'n viață
 Ori care auroră ce vine a'î zîmbi;
 Ca și amantul care așteaptă cu dulceață
 Să cază-o sărutare din gura ce-ar iubi.
 Dar de o zi durerea pe fața ei s'abate!
 Sorin turbură traiu-i senin și rîzător.
 Ea 'nțelesese păsul ce pe Sorin străbate,
 Și nu putea răspunde la tînăru-i amor.
 A stelelor regină se 'nalță cu mîndrețe
 Pe calea-i înflorită cu aur în azur,
 Vărsînd lumină dulce p'ale copilei fețe,
 Pe ochii ei albaștri, umbriți d'un blond *amur*.

Sorin stă la picioare-i... Sorin cu lăcomie
 Privește fața-i dulce, precum un călător
 Ce vîntul rătăcește p'a mărilor pustie,
 Și-aruncă către țărături un ochi cuprins de dor.
 — «O viaț' a vieții mele, a vieți'mî turburată!
 Îi zise cu căldură Sorin cel întristat.
 Eū voiū pleca pe-o cale... pe-o cale depărtată,
 De unde nu mai vine acel ce a plecat...
 Sunt de prisos aice, sunt chiar o greutate
 Ce turbură în lume ai tăi dulci anișori...
 Lipsirea mea va șterge genele tale-udate,
 Și pe frumoasa-ți față va semăna ea flori.»

— «Crezi tu că ești povoaă în viața mea, Sorine?
Nu, nu! dar dacă 'n lume tu vrei să rătăcești,
Și dacă crezi că dorul ce simți tu pentru mine,
Cu mijlocul acesta tu poți să 'l risipești,
Te du atunci îndată! iar soră-ta rămasă
Gîndi-va l'al ei frate în lume 'nstrăinat:
Ea îi va toarce strae de aur și mătasă,
Pe cînd el va străbate pămîntul depărtat.»

Sorin atunci răspunde: «în țara depărtată
În care mă voi duce, o înger prea curat!
Nu este trebuință de manta ta bogată;
Acolo al meu suflet, de vînturi legănat,
Se va 'nveli în aer ca în mărețe strae:
Iar florile de aur cusute pe vesmînt,
Vor fi acele strae frumoase și bălae...»

Fiorița pleacă capul și cată în pămînt.
«O dulce copilă! urmă cu tinerețe,
Tu singurică viața făcuși să o iubesc.
Tu singură-i dai fermec, plăcere și blîndețe,
Și mă 'ndemnai pe mine în lume să trăesc.
O viaț' a vieții mele! de mă iubiai tu oare,
Sub dulcea ta privire, ani-mi ar fi 'nflorit;
Dar vai! aici în lume amara ursitoare
A scris de mai 'nainte: al morții logodit!»
— «Ah! zise Fiorița, de-ași fi avut putere!
Dar inimei, Sorine, nu poți a porunci.»
— «Nu, nu, răspunse încă copilul cu durere,
Orî-care e ca mine, nu-i locul lui aci...
Frumoasă copilă! eu voi pleca din lume,
Și după mine nimeni, nu va mai întreba.
Lua-voi după mine și umbra mea și nume,
Și nimeni nici odată nu mă va mai chema!
În urmă-mi nu va plînge nici o ființ' iubită:
Căci lacrima ce udă mormîntul de străin,
E roua dimineții pe miriști risipită;
Iar glasul care-l plînge i-al vîntului suspin!
În ziua ducei sale d'aici, în nici o casă,
Cu vâluri negre pragul n'o fi acoperit,
Și cupele de aur suna-vor l'acea masă
În mînele acelor ce-atîta a iubit.
Cînd crivățul sufla-va în văile-oflitate,
Ei plînge-vor cel arbor ce timpul a uscat!
Iși vor aduce aminte de zilele 'nflorite;
Dar călătorul singur va fi de toți uitat!»

Așa vorbi copilul, dar plînsul îl îneacă...
Fiorița simte 'n sînu-i un dor sfîșietor:

Se umple ochi 'n lacrimi și capul i se pleacă :
In sînul unei roze, s'unește plînsul lor.

.

Sorin purcede 'n gînduri ; iar mîndra Fioriță,
Revarsă singurică un plîns răcoritor.
A stelelor regină sărut'a ei guriță.
Și austrul resfață bogatu-i perișor.

MISTERUL.

(O sală la curtea Domnului).

Ghinea Vistierul, singur.

« Ferice mă numește acel ce nu mă știe !
El are drept a zice, căci eu sunt fericit.
Eri încă n'aveam masă, trăiam în sărăcie,
In umbra neaverei ascuns, desprețuit.
Un cîne chiar, un cîne, nu fu mai rău ca mine.
Iar astă-zî veneticul ce n'avea ce mîncă
Nu numai are stare și gustă ori-ce bine ;
Dar cîrmuește țara și face ori-ce va.
Acel ce mai 'nainte nu vreau nici să-mi vorbească,
Acel ce în picioare ieri încă mă strivea,
O, rîs al omenirei ! azi, mîndri să-mi vorbească,
Cu laudă, cu fală, aștept la scara mea.
Am aur, am putere : și cu o vorbă, stare
Și viața fie-căruî pot da și pot răpi :
Voința mea în cale-i nu află 'ntîmpinare,
Și prostul se grăbește spre a mă pizmui.
Ei bine ! dac' aceste se chiamă fericire,
Ei aū cuvînt să zică că eu sunt fericit.
Nu știu în ce 'ntunec se perde a-mea gîndire,
Cît viața mi-e amară, cît traiul mi-e sucit.

(Își vede chipul într'o oglindă).

Ah ! fața mea cea slabă, gonește-orî ce privire !
Eu însumi în oglindă privind mă înspăimînt !
O clipă, s'am o față ce-ar insufla iubire,
O clipă, și-a mea viață apue în mormînt !
Orî care-i fi, Putere, tu, ce mi-ai pus pe frunte
Ast semn ce mă 'nfoară, ce nu l-am meritat ;
Tu, ce sub flori ascuns'ai năpîrci spurcate, crunte,
Și viața omenească cu boale-ai întristat ;
Tu nu ești, nu, dreptatea !.. Saū toate-acele rele
Produsu-s'aū în lume fără de știrea ta !
De sunt aceste toate făpturi de ale tele,
Nu, nu, eu nici odată, tămîe nu-ți voiū da.

Cînd nu cunosc pricina, din care nasc în lume
 Nicî erburî veninoase, nicî șearpele-otrăvit,
 Nicî boale, nicî... ah ! spune, misterioase nume,
 Făr' de aceste rele ființ'ar fi perit ?
 Printr'însele se ține a lumei armonie ?
 A fost trebuincioasă neapărat aici ?
 Ca binele prin rele să poată să se ție
 Precum ne-a spus atîția filosofi mulțamiți ?

Dar tu, pe-a căruî voe a 'naintat ființa,
 Tu, care le faci toate, dîn chaos, dîn nimic !
 Ce stavilă fatală ți-a 'mpedicat voința,
 În cît fără de rele binele-ar fi nimic ?
 Dar ce zic ? spre a ține a lumei armonie,
 A trebuit ca forma să mi-o batjocorești !
 O lume ! ești ferice, și mulțamește mie,
 Căci prin a mea slujire, tu miști și viețuești !

Dar vorbele, sunt vorbe ! eû ce voiû face oare ?
 Ce am să fac ? aice nu vine astă-zî ea ?..
 Nu o să fie nunta-î la curte astă seară ?
 Cîți-va 'voinici în umbră... Fiorița este-a mea.»

GHINEA, DOMNUL MIRCEA.

Mircea, intrînd pe gîndurî.

«Tu ești, sărmane Ghineo ? ce vreî să-mî spui tu mie ?
 Eû am a-ți spune multe ; vezî tu, voiû a sfîrși...
 Făcutu-ți-am vr'o dată, vrînd saû nevrînd, rău ție ?
 Asupra mea nimica tu nu ai cărti ?
 N'ascunde, ci îmi spune, ai să te plîngî de mine ?

Ghinea.

Nu ! nu, din împotrivă, prea 'nalt stăpînul meû !

Mircea.

O taină ce 'mî înghiață sîngele meû prin vine,
 Ce-mî depărtează somnul și-mî face traiul greû,
 Voiû să descopăr ție... dar ca otrava vie
 Ucide pe acela ce umblă rău cu ea !
 O taină ce tot omul, 'nainte să o știe,
 Ar trebui să roagë, și-a se cumenica !
 Dar nu ; tu nu'mî ești omul, cu toat'a ta credință...
 Acela vroiu să n'aibă nicî gură a vorbi,
 Nicî ochi ca să zărească, nicî inimă să șimță,
 Nicî voe... ca cuțitul ce trebuie-a lovi...

Ghinea.

Stăpîne, fă cu mine tot ce mi se cuvine...
Sdrobește-mă 'n picioare, și zi așa voiî eu!
Voiî săruta picioru'ți, zicînd : ucis de tine,
E dulce să las viața, o scump stăpînul meu!

Mircea.

Atuncî ascultă, Ghineo, și fie-a ta credință
Să nu-și răpue viața... ce știi? ce ți-am vorbit?
A! știu... dar m'ai 'nainte, arunc' a ta voință!
Arunc' a ta gîndire! fii rece, amuțit!...
Fii rece ca o stîncă! dar mă pricepe bine!

Pe cînd al meu părinte domnea p'acest pămînt,
Cîți-va boeri din ură porniră către sine
Și-i dară-un fel de apă ce'l dusă în mormînt;
O apă care-adoarme, dar care nu omoară;
Și bunul meu părinte fu îngropat de viu...
Ce? tu nu tremuri, Ghineo? nimic nu te'nfioară!...
Dar întîmplarea face în țară Domn să viu,
Cîți-va pe la ureche sunară coarda morței
A celor ce-l ucise... tu știi? l'am desgropat...
Și bunul meu părinte, această pradă-a sorței,
În groapă'i, în coșciugu'i pe față era culcat!
Semn cum că se bătuse în chinuri, în durere,
Pe cînd în sînul morței d'odată s'a trezit!...
Tu înțelegi, o Ghineo, ce sete, ce plăcere,
Eu simț de răzbunare?... minutul a sosit...
Acei ce or să peară sunt peste doisprezece...
Vezi, numele lor toate le-am însemnat aci!...
De-seară este nunta... tu înțelegi? fii rece:
Acei ce or să vie d'aci n'or mai eși!...

Ghinea.

Măria ta, dă-mi voie s'adaug două nume...

Mircea.

Ce? tu cunoști și p'alții? zi, zi, să-î știu și eu!

Ghinea, (La o parte).

E vreme... unul și-altul îmi sunt urîți în lume;
Și făr' de ei mai lesne ajung la țelul meu.

(Scoate o listă și o dă lui Mircea : apoi tare).

Cetește ! toți aceștia erî seară s'adunase ;
Vorbiră să te surpe... vezi lista tuturor !...

Mircea.

Ah ! să'mî răpească tronul ! minia mă apasă
Ah ! să'mî răpească viața ! și ei încă nu mor !
Sorin, și Filip încă !... ciudată întîmplare !
Sorin crescut la curte-mî, și Filip ce'l cunun !
Ei încă mă înșeală !... o lume ! o turbare !
Mânia mă abate... să mor ori să'mî răsbun !
Ah ! vino, vino iute, amară răsbunare,
Și-adapă cu-al tău sînge setos sufletul meu !

Ghinea.

Stăpîne, la picioare-ți eu sunt în așteptare...
Zi, și a ta poruncă îndeplini-voi eu...

Mircea,

Să'nceapă nunta 'ndată !... da, preoții să vie,
Și'n umbră tot d'odată săpați mormînt cu zor ;
Sub ale sărbătoareî coroane rizătoare
Șerpî veninoși și negri s'ascunză limba lor».

SMARALDA.

Sorin o zi ș'o noapte nu reintrase-a casă
El rătăcea 'mprejurul castelului numit.
Acolo întristărei el inima își lasă,
Acolo chiamă moartea de viață obosit.
Dar oarele se scurtă... El trebuie-a purcede.
Plecă dar spre locașu-i, trist, însă liniștit.
Urmează lungul apei în care se prevede
Jucînd al luneî pline imagin' aurit...
Mai nici odată seara nu 'i-a părut mai dulce,
Nici lună mai voioasă, nici stele mai sglobii !
Nici dulcea filomelă 'nainte să se culce
Nu a ținut concerte mai tinere, mai vii !
Tăcută, lină seară, pășind maiestuoasă,
Și aerul cu-aripa-i ici colo despicînd,
Sculă miî vîntulețe în aria seroasă,
Ce după dînsa toate veneau ușor săltînd.
În treacătul lor dulce, aceste vîntișoare
Se legănau p'aripe în spațiul undos,
Sau se jucau cu-a serei cosițe plutitoare,
Ori adunau pe vînturi al florilor miros.

Iar unele din ele, fiind mai indiscrete,
 Mergeau ca să surprinză în umbră doi iubiți;
 Jucau cu răsfățare în lungele lor plete
 Rizind de nebunia acestor fericiți.
 Piriul lin și dulce mugind în calea'i lată,
 Unea a lui murmură cu-al paserei suspin,
 Cu fremătul de frunze, în vînturi legănată...
 Aceste îmbătară pe junele Sorin.

El caută în apa în care luna vie
 Și stelele de aur *apare* luminînd;
 Acest tablou ecsală prea dulcea'i nebunie,
 Îl fermecă, 'l încintă, înalță al său gînd.
 « — Aicea apa este măreață și curată
 Ca plînsul de fecioară ce cură p'al ei pept;
 De pulbere de stele 'i-e fața semănată:
 P'aici dulci păsărele prin cîntece se *cert*.
 Ah! unde pot să aflu o seară mai frumoasă?
 Și a'mî depune anii, mormînt mai rizător?
 Aici dar să să curme junia'mî viforoasă!..
 Vezî! stelele de aur mă caută cu dor,
 Și apa murmurîndă în cale'i se oprește;
 Imi zice: vino! vino! de mult eū te doresc!
 Vezî, cît sunt de curată în luna ce lucește,
 Așa sunt credincioasă cu cei ce mă iubesc,
 Rămîneți sănătoase, voi zile tinerele,
 Dar pline de'ntristare, și tu, o cerul meu!
 Nemuritoare carte cu litere-aurele,
 În care învățații cetesc pe Dumnezeu!
 Și tu, și tu luniță, lumină argintoasă!
 Ce mă 'necai adese cu dalbe sărutări,
 Și voi, o floricele cu tinere miroase,
 Și voi, o filomele, cu mîndre, dulci cîntări!
 Ah! dacă a mea viață fu scurtă, o ursită!
 Și-a trebuit a trece făr' de a fi iubit,
 De ce nu fuse oare încaltea strălucită
 Ca steaoa care cade; dar dacă a lucit?
 Aflați-mî, o! aflați-mî necazurile mele,
 Voi, marturii acelor ce în ascuns *suspin*?
 Eram eū tînăr încă, o luminoase stele!
 Dar nu plîng tinerețea ce s'a curmat în chin.
 Nu plîng nici mîndrul nume, lumină trecătoare,
 Ce fermecă ș'orbește pe cei ce o-aū privit.
 Imi pare rău d'un lucru: în viața'mî gemătoare
 Și scurtă, niminî încă, niminî nu n'a iubit;
 Eū pot trăi, dar viața'mî e întristată foarte!
 Se zice că sunt oameni ce uită ce-aū iubit;
 Eū pot trăi, dar colo pătruns'a cruda moarte,
 Și eū voi fi în lume un arbur trist pîrlit,

A căruî uscăciune va fi periculoasă,
Va întrista dumbrava de tineri copăcei...
O lume! crudă lume! rămii dar sănătoasă!
Ca vara cu flori dalbe, mă duc cu anii mei!*

Aşa Sorin gîndeşte. Tot pare că se plînge.
Se stinge luna 'n aer şi stelele se *joc*;
Cîmpia se preface în ocean de sînge;
Şi florile 'n şopîrle, şi aerul în foc.
Şerpi se *rădic* pe coade şi limbele arată;
Ei fug ca să se scape şi 'n sinu'i se strecor,
Şi inima'i se simte de ei înfiorată!
Iar bufniţe ţipînde se las pe el în sbor,
Nori negri se ridică, şi foc şi apă varsă,
Cît nu încape locul aice pe pămînt.
Pămîntul se despică în inima lui arsă,
Şi morţii îşi scot capul şi strigă din mormînt.
Iar riul cură dulce cu undele-i spumoase,
Ca vîrsta tinereţii ce trece în cîntări;
În sinul lui *s'aude* suspine amoroase
Ş'armonioase şoapte de calde sărutări.
Din sinul apei ese o horă graţioasă
De tinere fecioare, frumoase, *rîzător*,
A căror coamă cade pe sinul lor undoasă,
A căror guri essală parfumul cel de flori.
Sorin urmat de hiară, de foc şi de văpae,
Era să se arunce în iazul recoros...
Sub formă Fioritei, frumoasă şi bălae, '
Eşi din apă moartea. «Vin', mîndrul meu frumos!
Vin', vin', de încălzeşte cel sîn străin şi rece
Şi mîna'ti înghietată la sinu'mi călduros!
Şi buza ta uscată pe care setea trece,
Pe buza mea ce arde cu soarele focos.»
Aşa perdut în noaptea închipuirii rele,
Copilul şovăeşte... voeşte a s'arunca
În apa strălucită de lună şi de stele;
O ridere amară trecu pe faţa sa.
Un pas şi 'n sinul apei ar fi aflat scăpare,
Cînd, o suavă umbră, trecînd ca un suspin,
C'un viers plăpînd şi dulce, dar plin de tremurare,
Îl strigă şi îi zice de două ori: Sorin!

O jună copiliţă îl chiamă pe-al său nume.
— Te caut, zise-aceasta, de cînd a amurgit,
Prin tîrg şi pe acasă... am auzit din lume
Că te-a zărit pe-aice... şi fuga am venit,
Să'ti spun a nu te duce de seară pe acasă...
Tu nu ştii ce se trece acolo la palat

Pe de o parte nuntă, petreceri, danțuri, masă,
 Iar pe de altă parte, tot pare turburat!
 În umbră se lucrează sicrie de morminte.
 Popi vestmîntați cu sfințe în casă stau pitiți!
 Ostași, pe la ferestre, cu lungile lor flinte
 Pîndind prin întuneric, abia șoptesc sfiți!..
 Eșiam de la Domnița; un Ciohodar îmi zise
 Că o să curgă sînge și lacrimi de foc;
 Că 'n cartea crud' a morții sunt multe nume scrise
 Acelor ce de Domnul zic rău sau își bat joc.
 Eă m'am temut de tine, ce zici adese-oare
 Că Domnul și Boerii despoae țara lor.
 Ce ai să te amesteci într'astea, dragă Soare,
 De ce nu ești cu-minte, s'ascuți pe a ta sor'?»

Smaralda orfelină, de-o rară frumusețe,
 De mică o luase Domnița lîngă ea.
 Aci i se formase a vieții tinerețe.
 Aci, în pace dulce mîndrețea'i înflorea.
 Era datoare viața amicului ei june.
 De-atunci ea îl iubește cu călduros amor.
 El nu știe nimica; nimica nu îi spune
 Că dorul ce'i arată nu-i alt de cît de-o sor.
 Ea este-o frumusețe de-acele ce răpește
 Ori care ochiū o vede... un chip fermecător;
 O talie subțire ce vîntul îndoește,
 Un păr bogat și negru d'eben strălucitor;
 O față ce nici soare nici vînt nu sărutase;
 O frunte rotunjoară; ochi negri, mari, focoși;
 Umbriți de niște gene stufoase de mătase;
 Obraji, de și nu rumenî, dar frageți și voioși;
 Micuțe buzișoare cu purpură 'ndoite,
 Și albi ca cele fulguri căzute pe Carpat,
 Și mici ca niște boabe de roă risipite;
 Un sîn ca ghiocelul cel alb nesărutat
 De arșițele verei, și care juna fată
 Temîndu-se ca vîntul ce 'n plete 'i juca,
 Cu sărutări ce'i fură, să nu'i iea tot d'odată
 Secretul ce ascunde, cu grije acoperea.
 Purta o rochie albă ousută cu mătase;
 Pe capu-i o măramă cu dese flori de-argint
 Cădea cu-a sa cosiță ce 'n doă înodase,
 Ca două aripî linse ce corbu 'ntinde 'n vînt.
 La gît purta 'nodată o salbă *auroasă*;
 O lăasă de mătase întrepletită 'n fir,
 Cu două pafte de-aur pe talia-i mlădioasă,
 Se prevedea prin vălu'i cel alb și rar la fir

Sorin l'a ei vedere rămase în răceală.
 «Îți mulțumesc, Smaraldo, îi zise însă el.

Dar viața mea nu face această osteneală
 Ce tu ți-ai da cu dînsa, o mîndru îngerel!
 Eu pot muri și nimeni să nu se întristeze:
 Și lipsa mea pe nimeni să fac' a întreba!
 Eu pot muri și nimeni să nu mă cerceteze:
 Și nici un sîn să bată, sau lacrimi a vărsa.
 Căci fără de-o iubire de-o seamă între toate,
 Viața'i o povară, o înger răpitor!
 Iubesc cu înfocare, cu nebunie poate:
 Dar oamenii prin ură răspund la-al meu amor».
 — Tu zici că nimeni încă nu te iubește, Soare?
 Că pentru aceea traiul ți-e dureros și greu?
 Dar tu, tu însuți, spune pe cine iubești oare,
 Ca să te plîngi de alții, o Sorinelu! meu?»

Așa vorbi Smaralda c'un aer de mustrare:
 O vie rumenială cuprinse fața sa.
 — Smaraldo, îi răspunse Sorin cu înfocare
 Lăsînd din a lui geană o lacrimă a pica,
 Văzut'ai tu în visuri o dulce frumusețe
 Ce nu vezi nici odată aevea pe pămînt;
 Arzînd de frăgezime, dulceață, tinerețe,
 Un înger blind și dulce, vorbind într'un cuvînt?
 Și poți tot de o dată să'ți faci închipuire
 Cît poate că să simță un suflet îndrăgit?
 Un suflet ce 'nsetează de dulce fericire,
 Un suflet ce iubește și nu este iubit?
 Ei bine! ast-fel este această frumusețe
 Pe care o iubește ăst suflet turburat.
 Dar vai! această dulce, străină tinerețe
 E rece la iubirea ce ea mi-a înșufiat!
 Tu o cunoști, Smaraldo... de seară se mărită
 La Curte, unde-a merge voiai să mă oprești!»
 — Fiorița! zise fata cu inima rănită,
 Turnînd a ei cătare spre bolțile cerești.
 — Fiorița! îi răspunde Sorin ce mîna'i strînge.
 Ah! plînge-mă, copilă, căci sunt neferici t
 Ah! plînge-mă, Smaraldo, cu lacrimi de sînge;
 Și varsă mîngîiere în sufletu'mi zdrobit!
 De cînd iubesc, Smaraldo, vezi soarele e rece,
 Și stelele în aer, s'aū stins și aū perit;
 În darn se face zioă și noapte, timpul trece;
 Nimic nu mă deșteaptă din visu'mi fericit...
 N'aud, nu văd nimica de cît a ei făptură,
 A cării frumusețe mă 'mbată de amor,
 Și vorbele'i de miere ce cad din a ei gură
 Ca florile de aur din mîndrul pomișor.
 C'o vorbă ea ar face să cure al meu sînge.
 Pe-un zîmbet al ei numai ași da eu viața mea.

Ca slabă floricea ea sub picior m'ar frînge.
 Ucigător, copilă, m'ar face dac'ar vrea!
 Cînd ochiul meu o vede arzînd de frăgezime,
 Din creștet pînă 'n talpe mă prinde un fior
 Ce m'arde și mă 'ngheață, m'apasă cu cruzime,
 Și gura mi se 'nchide, și capu'mî pare 'n nor!
 Atuncea al meu suflet, cu sufletu'î de-odată
 Lăsînd a lui țărîna pe țărnul pămîntesc,
 Ași vrea ca două raze să se cufunde 'ndată,
 Și să s'avînte dulce în leagănul ceresc!

Smaralda 'neacă doru'î, și varsă lacrimioare,
 Al căror curs fericit alină pasul său.
 Ea a simțit în sînu'î, și pentru prima oară,
 O crudă gelozie ce'î face-un mare rău.
 — La Curte este nuntă; iar teamă'mî este foarte,
 Că sub acele danțuri, plăceri sărbătorești
 Și cîntece voioase, s'ascunde cruda moarte.
 Tu poți scăpa mireasa pe care o iubești;
 Ia dar inelu-acesta cu pajură domnească,
 Ce spre a'ta scăpare chiar Doamna mi l'a dat!
 Cu el orî cine poate orî ce să uneltească;
 Tot lui i se supune, tot este lui plecat.»

N U N T A

Mîi de făclii luminează în sala spațioasă.
 Dar nu lucea nimic măi mîndru, măi voios,
 Ca ochii celor dame ce 'n hora sgomotoasă
 La sunetul vioarei s'avîntă grațios.
 Dar ca să descriu danțul, vai! muza mea nu are
 Nici grația cerută, nici bucuria lor!
 În dar o chem la horă! ea stă în nemișcare.
 Și gîndu'î în departe s'avîntă după dor;
 Căci de un timp încoace ea este gînditoare,
 Și sgomotu'î desplace, rari lucruri o răpesc;
 Marchisa scăpătată, așa 'î supărătoare;
 Lumina, fumul, danțul, îndată-o ostenesc!

Lăsînd dar tinerimea s'adune bucuroasă
 Pe sînul desmierdărei plăpîndeale ei flori,
 Vezi! muza mă invită atît de grațioasă
 Ca să salut mireasa cu periî gălbiori.
 Fiorița cununată, trecut' aici în sală,
 Cu toată adunarea ce-acum o admira.
 Frumoasa'î dulce față era puțin cam pală,
 Dar umbra întristărei un farmec nou îi da.

Pe capu'î de o parte, saricu'î de *velură*,
 Rouat de petre scumpe, lăsa pe sînul ei
 Să cadă 'n resfătare o fundă lat' *aură*,
 Ce atîrnînd sărută rotunzi-î umereî.
 Cosița'î împletită cu mîrgăritărele,
 Se despica în două căzînd pe spete'î strîns,
 Ca două ghirlăndițe de flori de micșunele,
 Ca doi șerpî lungi de aur, stropiți de-al sereî plîns.
 În sînul ei, a căruî albețe răpitoare
 Se prevedea prin vîlu'î de gaz ce'l coperea,
 Ca marmurul în fundul de ape limpezioare,
 Ca crinul printre rouă își înfipsea ea
 C'o grație *eschisă*, buchet de floricele
 Ce ecsala în preajmă'î un răpitor parfum,
 Și nu știaū orî ochi'î, plouate viorele,
 Saū gura'î răsuriică, nășteaū dulcele fūm?
 Pe briul ei de aur, astrînsă cu 'ngrijire,
 Se mlădiea ca floarea pe rāmurica sa;
 Și semăna, copila, c'o dulce 'nchipuire
 Ce 'n visele juniei vine-a ne fermeca.

E fericită ziua cînd junele vergine
 Incep ca să iubească de faț' amantîi lor!
 Căci din acea zi numai pot ele să esprime
 Cît inima lor fuse 'necată de amor.
 Dar astă fericire nu 'mbată pe Fiorița:
 O presimțire-amară o turbură mereū.
 Acolo, în tăcere, suspină copilița,
 Și lăcrimînd se uită la soțiorul său.
 Femeile geloase de-a fetei frumusețe,
 Găsesc c'acele lacrimi anunță un mister:
 Că umbrele întristărei pâlise-ale ei fețe,
 Că fata n'ar fi tocmai un îngerăș din cer.
 Dar printre toate una, și jună și frumoasă,
 Soția unui Stroe ce-era biv-vel Spatar:
 Dar rea, nesuferită, zuliară, vanitoasă;
 Crezîndu-se născută de neamuri foarte mari;
 Natura însă 'î dase o formă foarte rară
 Diametral opusă cu caracterul ei;
 În fața-î frăgezimea de serî de primăvară,
 În ochii săi dulceața de ochi de *columbei*!

Aceasta ia chip dulce și vorbă prefăcută.
 — În ziua nunței tale, îi zise fetei ea,
 Eū nu pot înțelege să fii tu abătută,
 În loc să fii voioasă, tu plîngi, copila mea!
 Bărbatul, copiliță, e seara ce umbrește
 Ș'ascunde de-ochiî lumei pe cei ce noi iubim,
 Cînd fața pentru inimî se'ntimplă de roșește.
 Ia spune, Fiorițo, ce s'a făcut Sorin?*

Copila se roșește. Rivala'i triumfătoare
 O vede cu plăcere, și sub piciorul său,
 Sdrobește-a ei mândrie precum sfărîm' o floare,
 Și face să zîmbească ascultătorul rău.
 Pe o sofa prea scumpă, sta Doamna *conjurată*
 De mîndre jupănese, prin care s'osebia,
 Prin rara-i frumusețe, Smaralda, juna fată.
 De-acolo copiliță rivala își privia.
 Ah! mult e mîndruliță! zicea copila 'n sine.
 De ce, o Doamne sfinte, n'am chipul ei frumos!
 Și ochii ei albaștri, și genele'i blondine,
 Și fața'i bălăioară, și păru-i auros!
 Atunci, ah! cine știe? putea c'a lui iubire...
 A mă iubi?... o dulce, fermecător cuvînt!
 Iubirea lui e viața... unica-mi fericire!
 E tot ce-mi face bine! e dorul cel mai sfînt!
 De ce nu mă iubește? el mi-ar fi drag mai tare...
 Căci fără' să mă iubească atîta îl iubesc!
 'L-ași fi iubit atîta, cît ura mea e mare
 Asupra Fioriței ce nu pociu s'o privesc!..
 Și iar nu pociu a ține aști ochi să o privească,
 Ca cînd mă trage-un farmec...» Aci ea se opri,
 Și ochii s'ațîntară pe fața îngerească
 A tinerei mirese, pe cînd o umili.

Smaralda le ascultă. Vorbirea lor îi place!
 Se simte răsbunată... apoi iar se gîndi:
 — El nu e drag Fioriței... femeia dar rău face
 Cu-atîta răutate pe fat'a umili!
 Dar poate jupăneasa, chiar ea poate'l iubește».

Fiorița, am zis, roșise; ea n'are-apărător,
 Nici chiar o căutare ce-ades îmbărbătește;
 În dar cu ochii cată pe dragu'i soțior!
 Căci toți, mai toți boerii eșiseră afară,
 Lăsînd pe jupînese uitate 'n jocul lor.
 Din ordinea lui Vodă cu toții s'adunară
 În altă sală mare, în sala de omor.

A oaspeților voie se răsipește 'ndată,
 Și spaima 'nfiorează pe privitori uimiți!
 Căci de fustași cu flinta e sala înecată,
 Și cîți voesc să easă la uși să văd opriți.
 Aici s'aduce-o masă, pe care'i așezată,
 O carte și o cruce, mai multe cununii;
 Și popi cu patrahire, în sală se arată
 Urmați de o mulțime de slugi și ediclii.

Înmărmuriți de spaimă, toți tac în adunare,
 Și nimeni nu 'nțelege acest amar mister.

Aici rămîne mută orî care întrebare;
Nimic, nimic nu ştie, nici garda, nici chiar cler.

Dar Ghinea eat' apare în sală cu trufie.
Sinistra lui rînjire pe toţi a 'nfiorat:
Pe faţa lui luceşte aceeaşi bucurie
Ce a simţit Satana cînd pe-oamenî a 'nşelat.
— Bărbaţii voştri, (zise femeilor uimate,
Spuind tot de o dată numele tuturor).
Aû tras spre dînşii moartea cu crime dovedite!
Muerele d'acuma şi tot avutul lor,
Le vor lua ciocoiî ce 'n coadă le slujeşte...
Muerî! eată bărbaţii ce vouă se cuvin!...
El zice — şi un vuet în sală se lăţeşte,
Femeile strig... ţipă, şi unele leşin.

Femeile, la urmă, văzînd că nu'î scăpare,
Se hotărâsc la toate cu suflet curagios.
Apoi, aceiaşi soartă n'aveau fişte care?
Chiar a muri 'mpreună cu alţi'î mîngaios.
Dar unele zîmbiră!... căci scena dureroasă
Şi crudă tot d'odată avea comicul ei.
Esemplu Spătăriţa, cea mîndră şi frumoasă
Ce-a fost privit boerii cei-lalţi ca pe lachei;
Ea se văzu redusă în marea ei mîndrie,
Să iea de soţ ciocoiul bătrîn şi uricios;
Iar altele din ele trecute 'n ilichie,
(Cum zice într'aceasta un cronicar voios)
«Nu ştiu de ce pricină la faţă se roşise?»

Din toate Fioriţa priimi mai cu amar
Această lovitură! Sărmana, mai murise!
Pe soţul ei cu ţipăt îl chiamă în zadar!
Ea tremură, şi plînge, şi pierde-orî ce simţire,
Văzînd tradus în faptă decretul pronunţat.

Doi Ciohodari profită de lunga-î amortire,
Din ordinul lui Ghinea, cu ea s'aû depărtat.

SILA ŞI MOARTEA

(O cameră abia luminată de o lampă. Fioriţa leşinată pe un pat.)

«Acea ce-a mea formă pocită, uricioasă,
Să-mî dea nu fu în stare, imî dete capul meû,
Căci eată-mă la ţălu-mî... vedeţi acea frumoasă,
Cea mîndră ne-'mblînzită ce-atî o iubiam eu?»

Ce-o apără? nimica... și nu mai e scăpare;
Nici o putere 'n lume nu poate-a o scăpa!

.
Vedeți cît e de jună, de albă, de frumoasă?
Ce gură mititică! ce păr lung și bogat!
Din geană-i cură încă o rouă călduroasă.
Și sînu-i saltă dulce, și chîm' un sărutat!
Ea doarme... o, plăcere! ce mă oprește oare?»

Așa vorbește Ghinea, cu capul amețit
De fumul unei patimi brutale și-arzătoare.
El perde minte, vorbă... obrazu-i e palit,
Și ochii lui acuma sunt încruntați în sînge,
Ca ochii unui tigru ce prada și-a găsit.
O mîna infernală se pare că-l împinge;
Se clatină pămîntul... lumina-a dispărut.
Abia 'și atinge mîna turbatul de fecioară,
Aceasta de o dată atunce s'a mișcat.
Mișcarea copiliței mai mult îl înfioară
De cît un șerpe negru de care ar fi călcat.
El geme 'n a lui sete văzîndu-și cupa plină;
Dar cînd la gur' o pune, paharul a secat!
Mânia lui e mare, și furia-i străină...
Nimic nu 'l mai oprește... Fiorița a țipat!

O luptă ne-egală... ca vulturul cel tare
C'o dulce porumbică ce va a o sdrobi...
Pericolul dă fetei putere-atît de mare,
Cît două-trei minute ea se împotrivi;
Dar brațu-i ostenește, puterea sa slăbește;
Bărbatul înțelege... adaoge al său zor...
Cînd Ghinea-țipă, cade, sub ferul ce 'l rănește....
Lovit în pept de-o mîna ce vine 'n ajutor.

El cade 'n al său sînge... o fată tinerică,
Naintea Fioriței atunci s'a arătat.
Aceasta e Smaralda!.. intrînd pe-o ușă mică
Ascunsă în părete... «Copilă, te-am scăpat.»
— Dar care-i interesul ce iaî tu pentru mine?
Întreabă Fiorița luîndu-i mîna sa.
Îți sunt datoare viața... ah! ce zic? fără tine,
Mai mult de cît viața, barbarul îmi lua!
Smaraldo, voiû fi ție o soră călduroasă;
Voiû face pentru tine ori ce tu vei voi.»
— Ah! zise copilița cu geana neguroasă,
Ce voiû? dar ce voiû alta de cît a mi'l iubi!...
Dar-spune, Fiorițo! o, spune-mi, dragă mie
De ce ești rece oare la dorul lui Sorin?

El, ce iubește viața căci ți-este dragă ție,
 Ce-ar da zilele sale să 'mpace-al tău suspin ?
 Dar de un timp încoace, e trist, îngălbinește ;
 Pe gânduri tot-deauna, el umblă adîncit ;
 Nimică nu-î mai place ; îl vezi că se topește,
 Ca floarea dimineții ce brumele-au lovit ;
 În sufletu-î se *trece* gândiri spăimîntătoare...
 El vrea să se ucidă... o dulce îngerel !
 Tu, care ești frumoasă și blindă ca o floare,
 Tu, care te iubește, îndură-te de el !»

— Ce pot să fac, Smaraldo ? mi-e inima 'nghetată
 Nu simț nimic văzîndu-l: lipsind, nu îl doresc.
 Dar spune-mi copiliță, e oare adevărată
 A mirelui meu moarte ? sau eă mă amăgesc ?
 — Ah cel puțin, îi zice Smaralda gînditoare,
 Tu poți să-l scapi de moarte, o Fiorița mea ;
 Ea zise, și din ochi-î curg calde lacrimioare...
 — Poți, să-l întorci la viață, îi zise încă ea !
 Apoi luîndu-î mîna o udă 'n lacrimioare,
 Și-o 'ncarcă tot d'o dată de calde sărutări.
 — Ah ! scapă-l, zise fata căzîndu-î la picioare.
 Nu știu vorbi, o doamne ! și n'am de cît oftări
 Și lacrimi ! ah ! copilă, să fi putut a-ți zice
 Cum simte al meu suflet, la slabul meu, trist graiū,
 Cu lacrimi de sînge tu ai fi plîns aice !...
 Căci inima-ți e caldă ca soarele de Maiū !
 — Dar ce te întristează ? întreabă Fiorița,
 Atînsă pîn' la suflet ; ce păs ai de Sorin ?
 Ești oare a lui soră ? mai zise copilița.
 El îmi spusese-o dată că 'n lume e străin.»
 — Eă, sora lui ? răspunde șoptîndu-î al lui nume.
 Ascultă, surătică, și află ce sunt eă :
 N'am nici părinți, nici frate ; pe nimeni n'am în lume.
 Dar el le ține locul la toți, îngerul meu !...
 Urechea-mi de 'l aude, și ochiu-mi de 'l privește,
 Perd graiul și cuvîntul, și mînele îmi frîng :
 Și singele în sînu-mi arzînd se grămădește ;
 Vorbesc orî ce îmi vine, și plîng, și rîd și plîng !
 Ah ! scapă-l de la moarte ! o vorbă mîngăioasă,
 O căutătură dulce pe rîpă 'l va opri...
 Mîngie-l cu cuvinte, surata mea frumoasă !
 Mîngie-l cu cuvinte, de nu poți a'î iubi.»
 Zicînd aceste vorbe, Smaralda 'ngenunchiată,
 Picioarele Fioriței, plîngînd le 'mbrățișa ;
 Iar tînăra frumoasă, răpită și mirată,
 Pe lingă dorul fetei uita durerea sa.

ÎNCHISOAREA.

(Un beciu, paie așternute).

Stroe Spătarul ; Coadă Vornicul ; frate-său Radu Comisul ; Dragul Stolnicul ; Vintilă Comisul ; Filip Căminariul, mirele Fioariței ; și alți boeri hotărâți la moarte.

Filip, (Către Stroe).

Cu toate aceste nunta se începuse bine ;
 Mireasa frumușică și ginere voios !
 Hori, muzică și masă, pahare cu vin pline...
 Dar dracul viră coada, și totul cade jos !
 Dar cui să-î treacă'n minte, Spătare, mare-nune,
 Că moartea 'n ziafete de-al d'astea ascundea
 A ei sbărcită frunte?... Dar trebuie a spune :
 Ideea este rară, ba încă nu e rea !
 Și dacă'n ceea lume o fi să mă însoare,
 Spre-a nu mai cădea'n cursă lua-voiu măsuri tari !
 Acum rămîne numai, în viața viitoare
 Să știu de este nuntă, și domni și boeri mari?...
 Dar tu ești dus pe gânduri ! ca popa ce rămîne
 Ne-ales de parohie la tronul păstoresc.

(Boerii se ceartă în fund).

Hei ! cine strig' acolo?... ascultă, o stăpîne !
 Pe marginile groapei, ei încă se sfădesc !

Stroe.

Ce crezi tu despre suflet în viața viitoare ?

Filip.

Nu te grăbi, Spătare... mai rabdă și vei ști.
 În viața ce-o să vie, ca'n viața trecătoare,
 Cît pentru mine, frate, tot vesel am a fi.
 Tot ce mă ne-odihnește e temerea cea mare
 Ce am să nu mă puie în raiul cel ceresc,
 Să staū cu umbre triste ca tine, o Spătare !

(Poarta închisorii se deschide ; intră Sorin repede).

A ! iată unul însă cu care să glumesc...
 Ce ! și tu vii, Sorine ? pe Dumnezeu, bădiță,
 De știu ceva din toate ce ochiul mi-a văzut...

Sorin, (Trăgîndu-l la o parte).

Ascultă-mă, Filipe ! Sărmana Fioariță
 În mîna lor spurcată se zice c'a căzut...

Ia, ține inelu-acesta, și manta de la mine ;
Și sboară spre scăpare'!... doi cai afară sint...
Să vă ajungă ziua în țările străine !...
Ia, ia inelu, du-te ! și nu zi un cuvînt...

Filip.

Îți mulțumesc, o frate ! dar tu, ce-o fi de tine ?

Sorin.

Nu te'ngriji de mine... aceasta'î treaba mea.

Filip.

Nu, nu ! orî staū aice, orî vei eși cu mine !

Sorin.

Te du, te du, grăbește ; și sboară către ea!...

(Filip, ia inelul și manta : pleacă, apoi iar se întoarce).

Ascultă-mă, Sorine ; dă-mî mîna a-ți o strînge.
Îți jur pe al meu suflet să fiu fratele tău.

Sorin.

Dar, du-te ! mergî ; o clipă mai mult, și al tău sînge
Va curge... sboară, sboară, de ești fratele meu.

(Filip arată inelul, și gardele-I fac loc de ese).

Acuma vie moartea ! mă va afla în pace...
Fiorița e scăpată... acuma pot să mor.
Să mor ca să trăiască aceea ce îmi place...
Îți mulțumesc cu lacrimi, stăpîne ziditor !...

ÎNCHEIERE

A doua zi Fiorița, cu soțu-î împreună,
Trecuse în Moldova, voioși și mulțumiți.
Boerii se tăiară ; și chiar Sorin cel june
Perise de o dată cu-acei nefericiți.
Iar într'o dimineață, mulțimea curioasă
Pe malul unei ape s'adună a privi
Cadavrul unei fete... Smaralda cea frumoasă
Se asvîrlise'n apă, neavînd ce mai iubi !

FLORILE BOSFORULUI

E S M E

Ca Esme mai dulce floare
Cu desmerdător parfum,
N'a mai strălucit sub soare
De la Tunis la Batum!

Sub privirea'i s'aurește
Unda lină din Bosfor,
Și Văzînd'o, Gul roșește,
În grădină la Nichor.

Ca mărgăritarul albă,
Și cu părul de Ebin,
Ochi de foc, și mină dalbă,
Gura, grațios rubin;

Naltă, delicată, fină;
Dar cu brațul rotunjour,
Sînul ei, sîn de vergină,
Unde dulci mistere *sbor*;

De un an e măritată;
De ghiaurî, de musulmanî,
Și de frencî e lăudată;
Are opt-spre-zece anî!

Cînd o vezi la preumblare
Sub iașmac adus din Șam,
Ca o stea prin nori apare
Dulcea fiic' a lui Osman.

Feredjeaoa-i se 'mlădie
Pe kiahîul, bogat cerkez,
Cu dalga de selemie,
Cu șalvarî largî de geanfez.

Cînd ea lasă cu dulceață,
Vălul ei a flutura,
S'ai trei zile-aici în viață,
S'o vezi ast-fel tu, le-ai da!

Cînd Esme umblă prin casă,
Coamele-i de talpe trec,
Și 'ntr'o mie cozi se lasă
P'al ei sîrmali-elec.

La pilmbare cînd ea ese,
'Noadă păru'i elegant
Peste cap, în văluri dese
Cu un ac de diamant.

Oh! amar cui o privește
Un minut făr de iașmac!
Mai amar cui o iubește!
Dorurile nu'i mai țac!

De la frunte, la picioare,
E un farmec grațios!
Sufletul ei e un soare,
Corpul ei un crin frumos!

A sa inimă se duce
În secret dup' un ghiaur!
Patimile, strînse dulce
În arzîndu-i sîn, *murmur*.

G H I A U R A .

Sub verdea leasă,
Unde se 'ndeasă
Visele 'n cor;
La umbră lină,
Unde suspină
Linul Bosfor;
Cînd raza beată,
Ca o săgeată
Cade mereu;

Sub neagra stîncă
Aș vrea, da, încă,
Să m'aflu eu,
Pe flori molateci,
Verzi și sălbateci
Flori de păduri,
Cu frunte-arzîndă,
Pe bucla blîndă,
Unei ghiaurii!

R A B I E

E ora cînd s'aprinde a lui Lial făclie
Și varsă valuri d'aur pe marea azurie,
Lăsînd ca să se vază mișcînd din aripiorî,
O pulbere-argintoasă de mîi de peștișori;
Frumoase mosaice, divine, infinite,
Ce schimbă-ale lor forme bizare, strălucite!
Lucrare minunată, tablou desfătător,
Ce ne *amîntă* încă p'al vieții autor,
Făcînd ca să se uite durerea ce dărimă!
O fiu al periciunii! om, *miseră* țerină,
Ce într'o zi trăește și un fatal minut
Coboară în morminte nestabilul tău lut!
Grăbește-te de gustă, cît viața ta lucește,
Acele frumusețe ce dulce ne răpește,
Ast fermec fără moarte, aceste străluciri,
Ce, resfătîndu-ți dulce arzîndele simțiri,
Îmbată al tău suflet și-l face de tresare
Sub mîna providinții, d'amor și desfătare!
Oh! mină a ta țerină de vînt se va răpi!
Căci moartea stă ascunsă sub floarea ta d'o zi.
Alături cu lumina e umbra care zace;
Alături cu o stîncă prăpastia se face!
Dar să te bucuri numai nu este de ajuns;
Căci robul ce trăește de lanțul său pătruns,
Tiranul stînd pe tronul-î, aș tot acea durere,
Unul să poarte lanțul, cel alt a sa putere,
Și toți de o potrivă se bucură aci
De răul ce pot face 'nainte d'a peri.
De crimă-î ucigașul, vai! e fericit încă!
Și orbii chiar se bucur' în noaptea lor adîncă.

Tu, bucură-te însă d'aceste dulci vederi
Ce fac de o potrivă pe omul de dureri
Cu zeii! Fii ferice, când ai putut în lume,
Prin fapte generoase, să-ți lași un dulce nume!

Sultana favorită, în kioskiu'i răpitor,
Cu ochii uzi de lacrimi; se uită pe Bosfor.
Nici șoapta sărutării suavei *aurele*
Pe unda semănată de pulbere de stele,
Nici dulcile suspine ce'n pomi la Iscudar
Exală 'n sinul serii fia lui Ilbahar,
Nici cîntul ce modulă pescarii 'n depărtare,
Nici splendida lumină ce scînteie pe mare,
Nimic nu răspîndește din sufletu-i rănit
Ideia răsbunării ce'n doru-i a zîmbit.
Dar ea era frumoasă și jună și plăcută!
Cînd cu atîtea grații de Ceruri fu născută,
Ea fusese destinată să șteargă cu amor
Pe-a oamenilor frunte al patimilor sbor,
Așa precum o floare cu bucurie vine
Și'n lacrimile noastre s'amestecă cu bine.
Dar lumea îi schimbase destinele-i cerești;
Căci omul e ca focul din care fîi urzești
Unealtă ce omoară sau care trebuiește.
O lume! dacă suferi chiar ție-ți mulțumește!
Dar valul ce se sparge pe 'ntinsa Marmara
În nopți de vijelie, nu are-albeața sa.
Și bolta înstelată nu e strălucitoare
Ca ochii favoritei, Rabia, dulce floare!

Un om stă în genunche, și-ascultă cu tăcere.
— «Ali, tu nu știi încă adîncă mea durere?
Întreabă favorita pe vechiul ei hadîn.
— «Nu știi nimic! răspunde fățarnicul bătrîn.
— «Toți vor ca să mă peardă! Allah! toți mă înșeală!
Căslar-aga imi dete în fine o rivală...
Știi tu ce'î o rivală? E moartea mea, Ali!
Ambițiunea mică de a putea domni,
Îl face să urască a mea înriurire
Și prin mijloace crude să cheme-a mea peire.
Rivala ce-mi dă mie usurpatorul meu
Se zice că-i frumoasă! nu cred nimica eu!...
Voiu singele, voiu viața acei ce mă doboară!
O crimă! vezi, eu tremur! dar trebuie să moară!
Sultanul de trei zile în kiosk la Candili,
Petrece cu Cerkeza... tu o cunoști, Ali.
Almeea ce în danțuri atît de rușinoase
Ș'arată, cu talentul și formele-i frumoase!

Bogazul curge iute sub kioskiul ce am numit,
Și care, despre mare, nu este îngrădit...
Cerkeza dănțuește c'un negru oare-care,
Pe-a cărui față scrie: *minciună și trădare!*
Cinci-zeci de pungă de aur... pricepi ideea mea?
O răpede săltare ne va scăpa de ea.
Sultanul o s'o crează 'necată din timplare,
Tu, ca să faci să uite această înecare,
Veți pune foc îndată pe mal la Scutari!
— Întocmai se va face! răspunde-atunci Ali.

În kioskiul său cel verde, la Cantili, pe mare,
Sultanul se îmbată de dulce desfătare,
Privind când focul zilei pe dealuri strălucind,
Când luna se'nalță ca salbă de argint,
Când alba baiaderă ce'n danțuri grațioase
Arată ale-ei talente și forme voluptoase.
Mărețul kiosk își udă picioarele'n Bosfor,
Și'n unda fugătoare se *miră* cu amor,
Sub kiosk curentul trece cu vie regegiune,
Iar murmura-i invită la dulce moliciune.
O sală octogonă formează acest local
În care strălucește tot lux oriental.
O grupă d'odaliște apar aici în sală
Ca visele juneții ce inima ecsală,
Colo, fumînd tăcută, o tînără hanîmă
Se pleacă visătoare pe mica-i albă mină;
Iar rumena-i guriță ca fragul părguit,
Din narghelea ecsală un fum îmbălsămit.
Mai colo o cercheză se joacă c'un handjer,
Și pare ca fantasma ce a venit din cer,
Cînd lupta încetează, la bravul adormit,
Și joacă cu armura și coifu'i aurit.

Dar eată baiadera ca steaoa în lumină,
Ea arde 'n frumusețe lumească și divină!
Cosîțele-i se scutur' pe umerii de crin
Muiate'n diamante, ca focul cel divin
Al stelelor de aur, ce 'n umbră și tăcere
Cu umbra împreună tresare de plăcere.
Doi ochi focosi, dulci, negri, frumos se recoriau
În umbra unor gene prelungi ce-o coperiau,
Ca razele de soare ce printre nori văzute,
Își perd vioiciunea, făcîndu-se plăcute.
Dar Mahomet o chiamă, alături o invită.
— «Vin! zice Padișahul, copilă fericită!
Ești tu o muritoare d'aici din astă lume,
Său hurie eșită din ale mării spume?»

Orî ești o dulce floare ce tinerele zori,
 Jucîndu-se, perdură din sînul lor de flori?
 La sunetul tamburei, copila răpitoare,
 S'avîntă înc'odată pe scumpele covoare.
 Hadînul o preurmă.. Ea cade cîte-odată
 Pe brațele lui negre, în aer legănată,
 Și seamănă, pe brațe-i, un farmec virginal,
 Ca o steluță dalbă în fruntea unui val.
 Dar musica 'ncetează. S'aude o strigare,
 Frumoasa baiaderă alunecă în mare!

Din lungă-i amîntire Sultanul deșteptat,
 Caicul să-î presinte la robî a ordonat,
 Cît pentru baiadera ce unda o răpise,
 Sultanul cînd se duse, femeilor le zise:
 «Era o floare dulce ce tinerele zori
 Jucîndu-se, perdură din sînul lor de flori,
 Și cu apusul zilei, se întoarce către soare
 Așa precum venise, frumoasă, rîzătoare!»

ALMELAIUR

Pe unda poleită de miriade stele
 Se leagăn'un murmur,
 În horă grațioasă, suave aurele,
 Se *joc* cu resfățare în bucla dulcei mele,
 Frumosei Almelaiur.

Colo suspină valul sub maluri cununate
 De kioscuri de porfir;
 Colo delfinul saltă în jocuri resfățate
 Pe undele încinse de brîuri colorate
 De raze dulci de fir.

Și cerul, și pămîntul, și marea fără punte,
 Saraiuri, toate *sbor*;
 Și luna cu chip d'aur se leagănă pe munte!
 Iar dulcea mea hanîmă ascunde alba frunte
 În sînu-mî arzător.

Cu vorbe amoroase, cu tînără mustrare,
 Îmî zice ea duios:
 «Cu mult e mai plăcută a noastră resfățare
 «Decît acele raze ce scînteie pe mare,
 «Amantul meu frumos!»

Ea zice, și suspină, și două lacrimi le
Se scură tremurînd
Pe ale feței albe garoafă dulci *junele*,
Ce tremură sfioase ca razele din stele
Pe valul mării blind.

Eă, ca s'adorm suspinul ce încă rătăcește
În sînu-î delicat
Rădic atunce vălu-î ce fața ei umbrește.
P'o mandolină d'aur ce dulcea mea iubește
Eă astfel am cîntat :

«Vino, dulcea mea iubită!
Valul doarme liniștit.
Vezî, ȃaicul meă ȃnvită
Cu catartul aurit!,

Coardele-î sunt de mătase: '
Velele-î sunt de atlas,
Printre unde, de vînt trase,
Să plutim drag pe Bogaz!

Pentru muncă, floare dulce,
Eă alt aur nu primesc
De cît aurul ce lăce
Printră părul tăă ceresc!»

Așa cîntam pe mare și 'alba mea frumoasă
Pe brațu-mă adormea,
Soptind cu resfățare: «O' noapte grațioasă,
Oprește sborul dulce pe lumea mincinoasă,
Pe fericirea mea!»

SĂRUTAREA

— «Sus pe stîncă luna luce,
Valul pare-adormitor,
Lasă-mă, hanîmă dulce,
Să-î daă un sărut d'amor!»

— Nu voiă vorbă ce ne minte!
Caidji, nu! nu voiă eă!
Cînd iubim, să fim cu minte!
Ce privești tu, dragul meă?»

— «Văz un val de vijelie,
Altele în urmă-î vin!
Ce îmi pasă însă, mie?
Noi mai iute-o să plutim!»

— «Să ne'ntoarcem! mor de frică!
Vîntul vine... a sosit!
Simţ că valul ne ridică!
Oh! sărută, crud iubit!»

LEILI,

O străine, vino, şi te desfătează
Pe aceste maluri pline de 'ncîntări,
Unde tinereţea încă se păstrează
Unde-amarul are încă dulci visări,
Unde huriqara edenului dulce,
L'ale halaicii cîntece de dor,
Vine şi resfaţă pînă să se culce,
Florile rizînde dup' acest Bosfor;
Unde o femeie are frumuseţea
Stelelor de aur ce în nopţi, lucesc,
Şi fecioara dulce are tinereţea
Roselor sălbateci care ne răpesc;
Unde ziua 'i albă, noaptea înstelată,
Şi-aerul bea dulce roua după crin.
O eden al lumii! faţa ta curată
Cu atît ne 'ncîntă cu cît te privim!
Cît de mult copiii lui Osman cel mare
Cată să blasfeme frumuseţea ta,
Causă de lupte şi de turburare
Ce-a făcut şi face lacrimi a vărsa!
D'astă frumuseţe, dar fatal şi dulce,
Spiritele noastre le-am văzut slăbind!
In locaşul vieţii moartea se 'ntroduce,
Ea le ţese viaţa cu aur şi argint.
Nu! nimic nu schimbă cruda ursitoare!
Tot ce fu prea mare, cată a slăbi!
Pretutindenî unde Dumnezeu, sub soare,
A creat o ţară demnă d'a răpi,
Popoliî suspină sub a lor durere
Şi trăesc cu lanţul viaţa de amar!
Crimele virtuţii urmă cu plăcere,
Peste tot în lume relele răsar!
Am putea să zicem, viaţă şi lumină
S'a făcut, viază de la început,

Numai ca s'ajute a se face-o crimă,
 Și cu toate astea soarele'i plăcut!
 Totul *favorează* pe cei răi în lume!
 Nu mai e speranță pentru ăst pământ!
 Libertatea fuse însuși ea un nume?
 Nicî acea speranță fică de mormînt,
 D'a vedea odată într'o crudă oară
 Aste triste rele fără de finit,
 Nedreptăți amare ce ne înconjoară
 Dispărînd cu lumea care le-a hrănit?

Aurele line trec cu resfățare
 Inflorind *surfața* latului Bosfor
 Și formînd o cale 'n mozaici bizare
 Care 'ncîntă ochii cu lumina lor.
 Pe această cale unde se îngîna
 Ale luneî raze c'umbra deseî serî,
Scînteî. peștișorii, splendidă țărînă,
 Cum în visul dulce sboară dulci plăcerî,
 Albe odaliște se *cobor* pe mare
 Pline de plăcere din al lor seraî,
 Ca un cîrd de paserî ce cu resfățare
Sbor la focul dulce soarelui de Mai.
 Sgomotul lor însă umple de plăcere
 Și de gelozie dalba Bulbuli
 Ce l'aceste șopte cînt' a sa durere
 Printre chiparișii de la Candili.

O sultană jună se uită pe mare
 De la fereastră]din al.eî seraiū,
 Care *miră* 'n unde formele bizare;
 Mina sa resfătă părul eî bălaiū,
 Un caic sosește în tăcere-adîncă
 Și pe sub ferestre la seraî a stat,
 Luna se ascunde dup'un vîrf de stîncă
 Și o voce dulce astfel a cîntat:

«Eū nu am seraî pe mare
 «Cu coloane de porfir,
 «Ca s'atrag a ta cătare;
 «Nu sunt pașă, nicî vizir.

«Dar ce este-un mare nume
 «Și averî ce noi dorim?
 «Cine-a moștenit a lume
 «Ca și noi s'o moștenim?

«Ca o dulce sărutare,
 «Ca un val p'acest Bosfor,
 «Omul rădăcină n'are
 «Pe pământul cel de dor.

«Gustă dulcea bucurie
 «Astăzi cînd ea ne-a suris!
 «Mine dorul a să vie
 «Să-și ia locul lui promis.

«Cum o floare e ursită
 «A 'nflori, a se usca,
 «Viața noastră e trăită
 «D'am iubit pe cineva.

«Vin și dă-mi să bea e dulce
 «Roua de cerești plăceri,
 «După floarea ce străluce
 «P'ale tale primăveri!»

Cîntă — Dar o umbră blîndă și ușoară
 Din seraiuri ese 'naintînd spre mal.
 Zice două vorbe, în caic coboară;
 Iar caicul pleacă legănat p'un val.
 Marea își încinge fața-i încrețită
 Într'un briu de aur dulce a privi
 Și a serii boare cu-aripa 'nflorită,
 Resfăța cosița albei Leili.
 Unde mergi, sultană, singură c'un june
 Pe aceste valuri, sub un cer stelat,
 Tu ce garda neagră, noapte zi supune
 Privigherei sale ce i s'a 'nsemnat?
 Oh! cît de arzîndă trebuie să fie
 Flacăra ce arde sufletu-ți d'amor,
 Cînd sdrobești tu astfel viață și junie
 Și onori ce-ți dase tronul răpitor!
 Ea iubește! Eată ce esplică toate.
 Înțelepți ai lumii, fruntea înclinați!
 A înțelepciunei carte de se poate,
 O rupeți îndată și o aruncați!
 Dumnezeu pe fruntea omului ce moare
 Scris'aū aste vorbe prin trăsuri adînci.
 «Dumnezeu și amorul!»

In a lor *amoare*

Să urmăm amantii într'aceste stînci!
 — «Ali-bei, ea zice cu nespusă-ardoare,
 Lasă-mă a soarbe ochi-ți înfocați!
 Tu ești vîntul serii și eū sunt o floare,

Vin și șterge-mă ochii de amor rouați!
 Caldă-ți e privirea! dulce-ți este fața!
 Dragă-ți sunt, oh! spune?»
 — «Te iubesc cu foc!
 Și pot face alt-fel mai ales când viața
 Și a ta junie tu le pui în joc?
 Tu ce lași mărirea, ca să vii cu mine!
 — «Oh! de sacrificii nu voi să-mi vorbești!
 Fericirea vieții-mă este lângă tine;
 Unde e mărirea, amor nu găsești.
 Fericirea este o ființă dulce
 Ce-și deschide poarta numai de amor!
 Auzi tu, o dragă, tu ce fața-ți luce
 Mai plăcut ca focul zilelor ce *sbore!*
 Ești frumos, ești dulce printre dulci fecioare,
 Brav printre viteji ce te *înconjoar*,
 Cum prin stele dalbe a lucit un soare
 Tu lucești în ochi-mă, visul meu d'amor!
 Soarele meu dulce! rosa se exprimă
 Prin al ei ferice și plăcut miros.
 Pasărea prin cântu-î, steaua prin lumină;
 Eă, n'am vorbe-a spune doru-mă amoros!
 Inima-ți dau ție, corpul-mă al tău este.
 Eă sunt a ta roabă, poți să mă sdrobești!
 — «Spune, spune mie, ca cereasca veste,
 Vorbe amoroase, zi-mă că mă iubești!
 Tu nu ești, nu, roabă! ci a mea amantă;
 Tu ești fericirea, Dumnezeuul meu!»

Luna și cu noaptea, dulce, odorantă,
 Inunda sultana și p'amantul său.
 Kioscuri și seraiuri după două maluri
 Ca fantastici umbre după dinșii *sbore*;
 Iar delfinii sprinteni trec ușori prin valuri
 Urmărind caicul și al lor amor.
 La Isar pe maluri ei s'opresc, coboară.
 — «Am scăpat!» îi zice Ali-bei, răpit.
 Însă tot d'odată iată-î înconjoară
 Garda ce-î urmase de când au fugit.

E ora de-amoruri, când în horă lină
 Viile dorințe ne 'necat plutesc
 Pe vergine sinuri ce d'amor suspină,
 În aceste țărături unde înfloresc.
 Stelele de aur peste marea lină
 Se prevăd bochete, dulce infinit!
 Din azurul mării luna naște plină,
 Ochiul vede dulce discul aurit

Și prin albe valuri pare și dispăre
 Ca suris ferice p'un chip suferind!
 Ochiul se îmbată; vă uitați pe mare,
 Valul alb de spumă trece clocotind.

Cinci hadîni toți negri în caicul mare
 Merg pe Propontidă unde se *cobor*!
 Printre dînșii însă o hanimă-apare
 Este o sultană, floare de Bosfor!..
 Un mister, o crimă! Să fugim îndată!
 Păru-i este d'aur, fruntea-i e de crin!
 Unde mergi, Leili! Ochiu tăi, vai! cată
 Printre umbra nopții visul tău divin!
 Printre valuri, raze, umbre și tăcere
 Caută să vază pe al ei iubit,
 Ca un gînd ce sboară prin anî de durere
 După fericirea ce ne-a părăsit.
 — «Ai făcut namazul astă dimineată?
 Strigă capul bandei c'un ton rece, sec;
 Și cu mîna neagră paloșul resfață.
 Ordinul meu este ca să te înec.»
 — «Ale tale vorbe inima-mi sfăramă,
 O hadîne! nu știu ce vrei tu să zici.
 Fruntea-ți e umbroasă!..»

— «Tinără sultană!

Veî muri îndată înecată-aici!»
 — «O hadîne, moartea-i plină de durere!
 Eū sunt jună încă, voiū să viețuiesc!
 Aerul e dulce, viața e plăcere...
 Am puținî anî încă, lasă să'i trăesc!
 Eū murind acuma, plină de junie,
 Soarele de mîne, cînd va răsări,
 Crezi tu, c'o să aibă raza sa mai vie
 Ale lumii rele se vor îndulci?
 Nu ai tu o mumă? soră nu ai oare?
 Eū mă dau lor roabă numai să nu mor!
 Voiū scălda cu lacrimi ale lor picioare,
 Dacă n'ai pe nimeni, eū îți voiū fi sor'!
 Cînd de bătrînețe viața ta s'o stinge,
 Pe mormîntu-ți negru voiū depune flori!..
 Dar hadînul aspru brațul ei atinge,
 — «A sosit furtuna... trebue să mori!»
 — «Oh! hadîne-ascultă, poți tu spune mie
 Ali-bei ce face?» — Astăzi a murit.»
 — «L'a ucis! murmură ea cu bucurie.
 Mort, și după dînsul eū am mai trăit!
 Iartă pe Leili, sufletul meu mare,
 Dacă după tine am trăit o zi...
 O hadîne, vino și m'aruncă 'n mare...
 Cu amantu-mi dulce, eū voiū a muri!»

SUSPINUL BOSFORULUI

Ai vărsa pe mare luminele-î în valuri,
Strălucitoare flori,
Formînd un pod de aur, unind ambele maluri,
Ca cînd erau să treacă ai zeilor *amor*î.

Acest frumos pod d'aur, văzut din depărtare
Pe-o parte de Bosfor,
Părea că ne'nsoțește, și sta tot într'o stare!
Era senină seară și plină de amor!

Pescariî în caice, ușure legăname,
Veghiaî neîncetat
Pe valuri, în tăcere, cu frunțile plecate,
Cu inima aprinsă d'un pescuit bogat.

Pe coastele 'nflorite, cîntări melodioase
În aer se vărsaî;
În umbra de seraiuri, suspine amoroase,
Profunde cîte-o dată nășteau și se stingeau.

Acolo halaica, frumoașă, dulce floare
Ca crinul din Tabor,
Cu fruntea pe briliante, se vestejește, moare,
Său Bosforul o soarbe cu dulcele-î amor.

La o fereastă pare o halaică dulce!
Cafasul a deschis:
Privește peste mare pe care luna luce,
Sorbînd parfumul nopții, poetic, magic vis!

Suspina și se pleacă: se lasă ca să cază
Ferice în Bosfor.
Și marea soarbe viața-î precum ar soarbe-o rază:
Era senină seara și plină de amor!

MEHRUBE

Asta e Bosforul d'unde s'aripează,
Pe-al lor car de roze fragedele zori,
Din a cărui undă și-a făcut *mirază*
Bolta azurată, *aurînd* de flori.

Ale sale fice sunt strălucitoare
Ca stelele d'aur rătăcind prin nori ;
Dulcea frumuseță este fugătoare,
Piere ca o rouă după dalbe flori.
Pe aici domnește blînda poezie
Ce din cupa-î d'aur varsă drăgălaș
Un parfum de roze și de ambrozie
Care 'mbată dulce sufletul gingaș.
'Î ora cînd tresare lina Propontide
Sub al *aurelii* tînerel sărut,
Scînteind la focul stelelor splendide
Semănate 'n fundul cerului plăcut.
Colo se arată niște insulițe
Strălucind la raza stelei lui Lial.
Astfel ca un negru cuib de alunițe
Care încunună sînul virginal.
Muntele Olimpul cu a lui cunună
De ninsori eterne se zărește'n fund ;
Albele-î cosițe strălucesc la lîună,
Se răsfrîng pe sînul golfului profund.
Însă cadrul dulce care ne răpește
Peste Propontide, se schimbă 'n Bosfor :
Arta cu natura acolo s'unește
Să formeze cadrul cel mai răpitor.
Căci Selim Sultanul merge de primește
La gîmăia mare de la Top-hane
O fecioară jună ce îi dăruiește
Pe tot anul încă vechia Valide.
Ori și ce luminează ce 'n Bosfor se frînge,
Își alungă forma cu un plop de foc ;
Iar cînd vîntul sereî marea o restrînge,
Acești plopî de flacări, se sdrobesc, se *joc*.
Peste fața mării, dalbe caicele,
C'odaliști cu văluri trec și se deșir',
Ca acele vise dulci și tinerele
Ce lucesc în fundul unui suvenir.
Aerul răsună de strigări voioase.
Augusta mireasă trece... vă 'nclinați !
Ochii să nu vază grațiile frumoase !
Și să nu profane *fermecii* curați !

Soarele apune peste Propontide :
Însă la suflarea valului cel lin,
Pare că se leagăn' boltile splendide
Dulce poleite d'aur și rubin.
Unda, încrețită *d'aurele* line,
Scînteie sub brîul stelei purpurat,
Cu colorî suave, magice, divine,
Ce încîntă ochii, inima *îmbat*.

Dar Selim se uită, din seraiu, pe mare,
Unde-aruncă boabe de mărgăritar,
Ce picînd, formează fără încetare
Mii de grațioase cercuri ce dispar.
Lîngă el se vede favorita nouă:
Capul ei pe mînă cade gînditor,
Ochii săi de flacări 'noată 'n dulce rouă;
Un suris *aură* chipu-i răpitor,
— «Șterge aste lacrimi, resfățată floare
Ce-am cules din munții vechilor Carpați!»
La aceste vorbe alba plîngătoare
Către el întoarnă ochii lăcrămați.
«Strălucite Doamne, lacrimile mele
Cură pentru țara d'unde m'ai răpit...
— Dacă pentru asta riurează ele,
Șterge-le îndată, farmec înflorit!
Mehrube! aruncă dulcea ta privire
P'al acestor unde fraged legiwer!
Numai focul tînăr din a ta privire
Poate fi mai magic pe pămînt și 'n cer!
Uită țara voastră unde nu 'nflorește
Sicomorul verde! unde nu vedem
Alcovanul tînăr care răspindește
In havuzu-mi d'aur apa care bem!»
— Colo unde raza unui dulce soare
Peste stînci uscate nu s'a spulberat,
Unde ca fecioara într'o sărbătoare
Cu flori dulci de aur cîmpul s'a îmbrăcat;
Unde limba dragă, tînăr' amoroasă
Sună ca suspinul vîntului ușor,
Prin dumbrava verde, fragedă, umbroasă,
Printre flori rizînde, eu aş vrea să sbor!
— Dar sub ceru-ți rece, omul nu iubește:
Inima înghiață de al ernei vînt;
Dalba-ți frumusețe care nu răpește,
Trece ca o floare lîngă un mormînt.
Impărțește amoru-mi! el e o comoară
Ce tot răsăritul s'aibă ar voi!
Ai tu vr'o dorință? Cine vei să moară?
Cine să trăiască? spune, și va fi!
— Colo unde limba dulce și-armonioasă
Sună ca suspinul vîntului ușor
Prin dumbrava verde, fragedă, umbroasă,
Inima mea sboară la un alt amor!
— Dacă numai astă perlă albioară
Face-atîtea cercuri pe acest Bosfor,
Cîte nu ar face tînăra fecioară
Ce în altă țară are alt amor!»

Unda se despică geme cû turbare;
 Valurile albe cresc și se topesc;
 Niște late cercuri se restrîng pe mare,
 Și la focul undeî grațios lucesc.

O NOAPTE DE VARĂ

Suave aurele se legănă voioase
 Pe luciul Bosfor
 Ce, treerat de delfinî cu aripe lucioase
 Revarsă ici și colo torente de fosfor.

În umbra ce domnește pe lumea adormită,
 Steluțe rătăcite scânteie ne 'ncetat
 Ca hora aurită
 A viselor ce sboară p'un suflet întristat.

Atunce de o dată resună 'n depărtare
 Pe Bosforul senin
 O șoptă de lopată, și-o tînără cîntare
 Pe vînturile nopții lăsă acest suspin :

«Ah ! sboară de la mine, speranță-amăgitoare !
 Din cupa-ți înflorită, eû nu mai voiû să beaû ;
 Din cupa desperării, a morții precursoare,
 Eû hrana voiû să-mî iaû !

Te du și amăgește o inimă iubită
 De-adoarme legănată de tinere plăceri,
 Și scutură asupra-î aripa aurită !
 Iar eû voiû trece viața în lacrimi și dureri !

Un șir de suferințe a fost a mea junie :
 O zi frumoasă 'n viață nu pociû să număr eû ;
 Singurătatea tristă chiar din copilărie,
 S'a așezat în lacrimi la căpătîiul meû.

Și nimenî nu cunoaște durerea ce m'abate !
 Suspinele-mî amare pe vînturi aû sburat !
 Și lacrimile mele, în rîuri turburate,
 Cu sînge aû picat !»

Dup'un cafaz, în umbră, ascultă o hamină
 Aceste dulci cîntări !
 Deschide lin cafazul și, cu o albă mînă,
 Îi aruncă o floare umidă în sărutări.

Iar vasul se ascunde prin marea adormită
 La umbra unui mal.
 Și cîntecul se stinse p' o lacrimă sdrobotă.
 Zefirul dulce-al nopții se legănă p'un val.

CAICGIUL

Caicgiu! vezi, noaptea vine	Este ora cînd suspine
După dealuri fumegînd;	Omul varsă lăcrămînd!
Ca o salbă de rubine,	Mergi spre stîncă neguroasă
Luna trece luminînd?	Unde-i kioskiul răpitor,
Caicgiu! vezi! să mîni bine!	Unde dulcea mea frumoasă,
Valul geme spumegînd;	Plînge dulce de amor!

ODALISCA

Sub o durere-adîncă sărmanu-mi suflet geme
 Și ochi-mi varsă lacrimi! d'ar fi s'aleg din dor
 Și din mormîntul negru de care tot se teme,
 Mai bine ași vrea să mor!
 În fundul astei inimi deșertul se 'ntroduce,
 Și nimenea nu știe! și cui voiă spune eu?
 Și cine mă ascultă, o Dumnezeu! meu!
 Ce suflet bun și dulce?
 Ilusiuni de viață, d'amor ce ne îmbată
 Pe sufletu-mi adesea se lasă și plutesc
 Ca focul dimineții pe marea azurată;
 Dar vai! se risipesc!
 Adîncă întristare pe viața mea, vai! zace!
 Și nici o mîna dragă nu șterge plînsul meu!
 Și cine poate stinge un dor atît de greu?
 Ferice a mă face!
 Dar tu puteai a face să piar' această ceață,
 Să 'ntorci inimei mele ilusiile dragi,
 Să dai plăcere lumii, chiar morții să dai viață,
 Un zeu chiar să mă faci!
 În darn eu voiă atinge, o dulce neînvinsă,
 Amorul tău ce 'n sînu-mi mă arde ca un foc!
 Nimic nu-l poate stinge! vai! viața mea e stinsă!
 El însă stă pe loc!
 Eu nu cunosc, o dragă, nimic de cît durere
 Din patima frumoasă ce-mi dai, sufletul meu!
 Unic dar ce-mi faci mie la cîte sufer eu,
 În noapte și 'n tăcere!

Tu care cu plăcere mă legănai în lume
 De grații infinite, de vise dulci d'amor,
 Oh! trebuit'a oare, să faci, o dulce nume,
 Din viața mea un dor?
 Nu! nu mai e speranță să gust eu cu plăcere
 Odihna ce-mi lipsește de cît într'un mormînt?
 Și numai moartea poate la cruda mea durere,
 Să plîngă pe pămînt!»

Așa cînta pe mare sub dalbele seraie
 În umbra nopții dese un june trecător,
 Și luna vărsa dulce lumina ei bălaie
 Pe luciul Bosfor.
 O voce din fereastră, suavă ca o miere,
 Unindu-se ferice cu al tamburei *sun*,
 Lasă să se auză ăst cîntec de durere
 Ce munții drag îl spun :
 «Dar inima mea are atîta trebuință
 D'amor, de fericire! ca tine sufer eu!
 Dă-mi sufletu'ți ce arde de foc și de credință,
 Să arză cu al meu!»

Ea cîntă și natura păru că se îmbată
 A nopții stea de aur în sînul unui nor,
 Și marea azurie și noaptea parfumată
 Tresar d'un sînt amor!

CÎZ-CULESI

Știți ceva mai dulce de cît o zîmbire
 Ce s'arată 'n lacrimi, spuneți, muritori!
 Mai frumos ca arcul cel de strălucire
 După ploi, ce-și lasă razele pe flori?
 Ce voi eu a zice, nu-i o rază dulce
 P'aripele d'aur a lui Ilbahar;
 E Sultana jună, Suade ce luce,
 Și'nfloreste'n turnul de la Iscudar.
 Văduceți aminte, fii voioși ai vieții,
 Cruda profeție unui învățat,
 Că la cinci-spre-zece ani ai tinereții,
 Va muri d'un șearpe crud și veninat?
 Chiar d'atunci Sultanul, vrînd ca s'o ferească,
 O depuse 'n turnul unde astăzi ștăm.
 Însă mine soarta va să se'mplinească...
 Pentru-aceea, dulce noi să ne'mbătăm!

În această noapte mulți au ca să moară!...
 Însă ce ne pasă cine va peri?
 Cu fatala moarte cine nu să'nsoară?
 Astăzi, mine, moartea trebuî a veni.
 D'astăzi pînă mine, vai! e lungul vieții!
 Iată ce cu lacrimi plîngem mulți aci!
 Ah! să soarbem încă roua dimineții
 Pînă miezul zilei n'o va risipi!
 Care om în viață crudă cît și dulce
 Gustă fericirea, numai un minut,
 O secundă numai, poate a se duce;
 Nu se mai întoarce ceea ce-a trecut!
 Temerea de moarte meargă'n locuința
 Fiilor robiei care'n viața lor
 N'au sorbit din cupa ce dă biruința
 Celor care'n lume pentru lege mor.
 Pentru noi toți frica e necunoscută
 Iar amorul vieții este mult mai jos
 De cît o voință lui Alah plăcută.
 Astfel musulmanul moare bucuros!»

Astfel printre fumul cupei rîzătoare
 Cuvîntău în noapte garzii Ianiceri.
 Tînăra dorință cu dulci aripioare
 Scutura pe dinșii vise de plăceri.

Un veghetor.

«Cine-î îndrăsnețul care'n vijelie
 În caic se luptă cu turbatul val?
 Vă uitați în umbră!... mi se pare mie
 Său că'naintează colo către mal?
 Dar, p'Alah! el cîntă!... cîntul lui e dulce
 Ca mirosul Ghiulii, fiia lui Omar;
 Amoros ca plînsul dragii bulbuluce
 În grădina verde de la Iscudar!...»

Astfel veghetorul c'un pahar în mînă,
 La fereastră'n turnu-î, soților vorbea.
 Oaspeții cu pace înc'odată'nchină,
 P'a lor geană somnul aripa 'ntindea.

Dulce și frumoasă ca lumina vieții
 Pentru cel ce vede viața-î declinînd,
 Apărea Sultana, visul frumuseții!
 Cinci-spre-zece roze anii drag formînd.
 Însă vijelia care dură încă
 Turbură Sultana de la Iscudar.

«Marea încă muge, noaptea e adîncă...
Iară n'o să vie, dulcele Omar!»
Astfel își vorbește amoroasa fată :
Două lacrimi udă geana-i d'abanos;
Dar d'odat'o voce dulce, adorată,
Îi gonește grija din sînu-i frumos.
«Nu veni! îi strigă Saude cu teamă,
Tremur să te vază venind servii mei!»

Vocea-i îl respinge, inima-i îl chiamă.
Aruncă o scară pe fereastra ei.

Cine poate spune dorul și plăcerea
Ce simțea Sultana cînd Omar sosi,
Și-i căzu 'n genuche, și sorbea vederea?
Oh! atunci furtuna chiar se liniști!
În această noapte ea e răpitoare:
Ochii ei aū focul cel Dumnezeesc
Ce revarsă ochii dulcelor fecioare
Stînd în rugăciune în extas ceresc.
Brîul ei lucește p'un mijloc subțire
Ca un cerc de raze p'aerul umbros;
Părul lung pe sînu-i cade 'n negre fire,
Și mai alb îi face sînu-i grațios.
«Iată-mă, o jună și frumoasă floare!
Zice-amantul tînr, 'naintînd spre ea.
Dar de ce se scură aste lacrimioare,
Pe frumoasa-ți față, Suadica mea?
— Pentru ce se scură lacrimile mele,
Viața vieții mele! ce? tu nu ghicești?
Mă întrebî tu încă? cum n'ar curge ele
Cînd de lîngă mine de cinci nopți lipsești?
— Astfel tu mă mustri, dulce Saudică?
Îți retrace vorba! (melaicul meu!
N'am venit, știi bine, o mai zic, de frică
D'a te compromite... jur pe Dumnezeu!
— Moartea? și ce-mî pasă? Moartea este viața;
Viața fără tine! Auzi tu Omar?
Vino tot-d'auna! toată dimineata!
A muri cu tine, e un fermec rar!
Nu! tu nu știi încă cît fără de tine
Viața-i dureroasă, suflet dulce-al meu!
Însă tu te afli tot atît de bine
Pretutindenî poate unde nu sînt eu.
Ce? nu sînt frumoasă? spune, spune mie!
— O transport! o farmec! ce stai de gîndești?
E ce-va mai dulce cît a ta junie?
Cît aceste grații frumuseți cerești?

Mult mai drăgălașă și mai delicată
De cît fluturêlul, ce sburînd din flori,
La lumina zilei, vie, și curată,
Scutură de rouă dalbele-aripiori;
Încă mai curată ca o sărutare
Ce pe *buzi* fecioare pîrguește lin,
Ca Gun-agarmasi ce rizînd resare
Și se sparge 'n aur pe al nopții sîn!
Asfel vii și scuturi roua grațioasă
Viselor de rose ce ai secerat..
Curgî în dulci torente, flacăr'amoroasă,
Și răpește-mî viața într'un sărutat!
—Vai! aceste vorbe, nul nu le mai spune!
Orî de fericire trebuie să mor!.

Brațu-i alb ca crinul grațios ea pune
După gîtul celui ce iubia cu dor.
Și cu mîni de rose dulcea voluptate
Îi resfață valul părului noros.
Vorbele pe buze-i mor întretăiate
Și un riû de lacrimi varsă amoros.
Resfătări plăcute, plîngerî tinerele,
Fragede suspine dulce se urmau!
Iar în vijelie două cucuvele
În apropiere dureros cîntău.

În seraiul splendid pe costișe malui,
Padișahul șade între curtezani.
Ochi-i cu plăcere rătăciau pe valuri,
Părul lui scînteie înălbit de ani.
«Mare și întinsă fie-a ta putere
În această lume! zise-un om sosit.
Dulce și eternă fie-a ta ședere
În Eden la dreapta celui fericit!

Dar a tă copilă a 'ncetat din viață:
Astă noapte încă șarpele-a venit
Cînd *Gun-agarmasi* scutură de ceață
Și de roua nopții păru-i aurit.
— Ați ucis pe șarpe? întrebă Sultanul,
Pricepînd ce șarpe fica i-a mușcat;
Și cu mîna-i dalbă, mîngăie-Iataganul.
— «Sîngele lui negru turnul a scîldat.»

FATA DE LA CANDILI

Cunoști tu pe alba fată,
Ea pentru care Biulbiul
Toate nopțile se 'mbată
În grădina din Stambul?

Sub arzînda ei cătare
Muguriî îmbobocesc;
Și pe cîmpuri, și pe mare,
Stelele se amuțesc,

Cu păr negru, fața albă
Ca un crin după Burgaz,
Și surîde lumii dalbă
Ca lumina pe Bogaz.

Ast-fel viața mea 'ntristată,
Caicgi, s'a ameuțit,
Oh! de cînd frumoasa fată
Cu dulceață mi-a zimbit.

Și-a mea inimă se duce
Unde cîntă Biulbiuli,
Pentru draga mea cea dulce
În grădină la Candili.

FURTUNA

N'auzi tu acele valuri
Jos sub stîncă suspinînd?
Către-aceste negre maluri
Mîna, caicgi, curînd!

Iar tu, alba mea iubită!
Lasă pe gurița ta,
Să citesc a ta ursită,
Dacă ne vom îneca!

INSULA PRINCIPO

* Stii tu, lopătare, o insulă verde,
Eden bălsămit,
Ce 'n valuri de spumă și d'aur își perde
Picioru 'nflorit?
Acolo 'nflorește frumoasa mea dulce,
Un vis răpitor!
Acolo în nopțe eă voi a mă duce,
În vasu-ți ușor.
— Sunt insule multe ce 'n marea spumoasă
Prin nopțe privești;
Dar spune-mi cum este această frumoasă,
De care-mi vorbești?
— Pentru dalba mea fetică,
Roua luce peste flori,
Și un fluturul ridică
Grafioasele-aripiori.

Cerul e făcut *mirază*
 Din albaștri-î ochișori,
 Diminiața cu-a sa rază
 Unge dulcii periori!»

SANTA SOFIA

Pe cîmpiile senine
 Ce Bizanțul *înconjur*,
 Pe un cal spumegător
 Mahomet Sultanul vine,
 Cătră seară, gînditor.
 El oprindu-se, privește
 Cadrul serii înzeit,
 Sînul mării înflorit.
 Sînta Sofia 'l răpește
 Cu-al ei creștet aurit.
 P'acel creștet dulce plană
 Raze rumpte în scînteî
 Ca un cîrd de flutureî
 Cu aripă diafană
 P'un buchet de brebeneî.
 Iat' o tînără fecioară
 Pare înaintea sa;
 Pe fugarul ce sbura,
 Ca o pasăre ușoară
 Ce pe vînt s'ar legăna,
 Fața-î are frumuseța
 Aurului de la zori
 Ce se varsă printre nori;
 Iar divina-î tinerețe
 E ca roua de pe flori.
 Ce vii tu să faci aici?
 Zise fiica de 'mpărat
 Padișahului mirat.
 — Să te ia! Sultanul zice.
 Sunt de tine 'namorat.
 Umbră dulce, spune mie,
 Spune, spune, mă iubești?
 Pentru ochii tăi cerești,
 Dare-ași viață și junie,
 Și tesauri omenești.
 — Fugî, tirane, și mă lasă.
 Cum te voi iubi, vai! eă!
 Martor este Dumnezeu!

Mina ta de fer apasă
 Țara și poporul meu!
 — Umbră dulce! mîne poate
 Eă Bizanțul voi prăda;
 Roabă mie te-oî lua;
 Voiă călca 'n picioare toate,
 Insăși frumuseța ta!

Zice, apoi el s'aruncă
 Către dînsa transportat;
 Umbra dulce a sburat;
 Și aleargă peste luncă
 Cu fugaru-î ne 'nfrînat.
 Ale sale cosicioare
 Drag în aer fluturaă
 Și în urmă aruncaă,
 O lumin' amăgitoare,
 Raze ce pe toți uimiau.
 Ca bălaie stelioară
 Ce declină scînteind
 Și se sparge strălucind,
 Pare tînăra fecioară
 Printre negurî filfiind.

Mahomed nu s'odihnește:
 L'Adrianopol, în palat,
 Chiamă somnul ne 'ncetat;
 Insă somnul părăsește
 Al său suflet întristat.
 O dorință îl străbate!
 Printre lacrimi a zărit
 Visul lui cel fericit:
 A Cesarilor cetate
 Ce ferbinte l'a răpit.
 El se plimbă prin odae.
 Gîndul său este aprins;
 Fruntea-î arde 'n foc nestins,
 Și o undă de văpaie

Peste ochi-î s'a destins.
 «O Bizanțe răpitoare!
 Dare-aș viața, sceptrul, eă,
 Un minut să fii al meu,
 Cu-ale tale dulci fecioare,
 Dulci ca foc de curcubeu!
 Dar o soartă ne 'mpăcată!
 Nu pociu scopu-mi să-l ating;
 Și ca visele se sting
 Dulci dorințe ce mă 'mbată
 Și cu focul lor mă 'ncing!»

În a zorilor albețe
 Ce prin umbre străbătu,
 Umbră dulce-î repăru
 Strălucind de frumusețe;
 Mahomet o cunoscu.
 Astă umbră grațioasă
 Fața drag și-a desvălit,
 În lumin' a strălucit
 Ca planeta radioasă
 Sub umbrosul răsărit.
 «Vino, sintă 'nchipuire!
 Strigă junele 'mpărat,
 De suspine înecat.
 Vino, dalbă fericire,
 Ce-a mea viaț' ai turburat!
 — O dorință răpitoare,
 Mahomet, de s'a 'mplinit,
 Tot d'odată a perit
 Ca un fulger de ninsoare
 Ce pe apă s'a lovit.
 — Piară via mea dorință,
 Numai ca să-mi împlinesc,
 Tot ce 'n viață mai doresc!
 Piară chiar a mea ființă!
 Lumea n'am să moștenesc!»

Dar fecioara grațioasă
 Răpede a dispărut
 Ca un vis frumos, plăcut;
 Brasdă, dulce, luminoasă,
 După dînsa s'a văzut.
 Peste marea că spumează

Trece valul sângerat,
 Și se sparge 'nfuriat:
 Val pe val înștiințează
 Că Bizanțul s'a predat.
 Constantin, c'o gardă mi-ă
 Se mai luptă p'un ~~crempart~~
 După coiful său cel spart,
 Scuți de sînge încă pică
 Și pe părul lui se 'mpart.
 Soarele se culcă 'n mare
 Sub un nor întunecos
 Și resfață grațios
 C'o duioasă sărutare
 Părul bravului frumos.
 Turcii intră prin cetate,
 Moarte, foc ei răspîndesc,
 Sfarmă ori ce întilnesc,
 Și 'n a lor *crudelitate*
 Nimic ei nu prețuesc.
 Mohamet mergea 'nainte
 La Palatu 'mpărătesc:
 Ianiciari îl însoțesc;
 Peste strade de morminte
 Pașii lui se rătăcesc.
 Când d'odată el zărește
 Chiar în poartă la palat
 Pe fecioara ce-a visat.
 Iașmac negru învelește
 Chipu-î dulce și 'ntristat.
 Minele-î sunt lăntuite,
 Ochiî săi lăcrimători,
 Siniî ei sîngerători,
 Cosicioarele-aurite
 Umede de lăcrimiori.
 «Vino, sintă 'nchipuire!
 Strigă junele 'mpărat,
 La vederea-î turburat.
 Vino, vis de fericire,
 Ce-a mea viaț' ai fermecat!»
 Dar fantasma plîngătoare
 În iașmac s'a învelit,
 Și p'un abur aurit
 A sburat stălucitoare
 În eterul înflorit.

SCLAVELE IN VÎNZARE

Oh! veniți, cumpărători!
 Eată sclave delicate
 Ce au genele plecate
 Cum sunt nopțile pe zori!

Eată cele vînzătoare:
 O negresă, corp frumos,
 Negru ca un abanos
 Ce d'amor se 'mbată, moare!

Eată Copta din Misir
 Albă sub ferbinte soare;
 Frumusețe fugătoare
 Ce încîntă pe Șair.

Eată una cu drag nume
 Dulce crin din Iemen:
 Sînu-î alb ca un Eden,
 Cuib al viselor din lume!

Alta de la Ispahan,
 Gene negre, mîină dalbă,
 Tinără, suavă, albă
 Ca o floare din Liban.

O Cercheză cam nebună,
 Ochî albaștri, păr de fir:
 Ea combate pe beghir,
 Și-î frumoasă, blîndă, bună.

Fiica de la Curdistan,
 Tip de rară frumusețe,
 Rosă cu arzînde fețe
 Din munți de l'Aderbaidjan.

Guega vie și plăcută
 Arde 'n ură și 'n amor.
 Oh! amar cui o sărută
 Și o lasă 'n al ei dor!

Greaca dulce, spirit fin,
 Cu perfidă frumusețe,
 Rîde cu lacrimi pe fețe,
 Ploaia verii din timp lin!

Sîrba și Bulgara blîndă,
 Viorele ce *înflor*:
 Cumpărați cea mai rîzîndă
 Vă 'mbătați d'al lor amor!

Dar n'atingeți nici de cum
 Pe frumoasa mea Ioană,
 Pe Romîna Macedoană
 Floare cu plăcut parfum,

Ea mă costă... scumpă foarte!
 Vr'o trei-zeci mii de madjarî;
 Zece mii askerî la moarte,
 Și trei-zeci de palikarî:

Are 'n meși piciorul ei,
 Nud, alb, mic, ca o Diană,
 Sub al persicii tulei,
 Sub șalvarii de sultană!

Anteriū de selemie
 Cu dalgal de fir deschis!
 De se vede, credeți mie,
 Sînu-î fraged ca prin vis!

Din frumosul ei fakiol
 Cu bibliuri aurite,
 Cad cosițe împletite
 Cum se poartă 'n Anadol.

Poartă soare pe figură,
 Grația pe viața sa,
 Gura-î mică picătură,
 Sînge ce-a picat pe nea!

GULFAR

P'o coastă rizîndă ce'n mare își perde
 Picioru 'nflorit,
 Apare prin arbori cu creștetu-î verde
 Un kiosk aurit,
 O mie de lampe revarsă lumină
 În kioskul lucsos,
 Pe care maslinul și mirtul se 'nclină
 În noapte voios.
 O grupă de sclave în kiosk se adună
 Și toate *lumin*,
 Bălae și brune, ca raze de lună,
 Pe valul senin.
 Dar cine precurmă a lor desfătare
 Și cîntecul lor?
 D'odată resună o dulce cîntare
 Pe linul Bosfor.

«Prin Ișmacul feții tele
 «Am văzut un foc ceresc,
 «Doi ochi dulci ca două stele
 «Ce p'albastru val plutesc.
 «Două coame bălăioare
 «Peste sînu-ți rotunzior,
 «Aripî ce un dulce soare
 «Poleiește cu amor.
 «Ele chiar în nopți lumină!
 «De atunci fața ta

«Vine 'n noaptea vieții-mî lină
 «De amor a mă 'mbăta.
 «Blînda *Ai* se coboară
 «Peste valul poleit.
 «Dormi, frumoasă hurioară,
 «Dormi sub lanțul aurit!
 «Cela căruî ești iubită
 «Astă noapte va sosi:
 «Din prinsoarea'ți înflorită
 «Te-o scăpa saū va muri!»

Cîntarea ce lasă aceste dulci șoapte
 De tînăr amor,
 Se stinge cu 'ncetul departe în noapte
 P'azur în Bosfor.
 Prin grupa de sclave, ghirlandă suavă
 A cestui harem,
 Lucia prin mîi grații o tînără sclavă,
 Un vis din Eden;
 Buchet drag și fraged format de delicii.
 Bătrînul vizir
 Iubia pe cerkeza cu dalbe capricii,
 Cu bucle de fir;
 Frumoasă ca valul ce 'n noapte lumină
 Sub focul divin!
 El este!» își zise gentila hanimă
 Cu sînul de crin.

Și fruntea-î se pleacă ca frageda floare
Visînd amoroș.
Ea este frumoasă și desfătătoare
Lăsînd ochi 'n jos.
— «Vizirul!» strigară timidele sclave!
Pașa Baraictar
Prin albele huriî cu gene suave,
Văzu pe Gulfar.
Cerkeza-î surîde; se 'nchină tăcută
La vechiul Vizir;
El mîna-î întinde și apoî sărută
Cosița de fir.
In ochiî lui însă o lacrimă luce.
«Eû nu m'amăgesc...
Aî tu vr'o dorință, o suflete dulce,
Ca să-ți împlinesc?
Oh! zi! și să fie chiar scepstrul puterîi
In mîna de Șah,
Va fi împlinită, o floare-a plăcerîi!
Îți jur pe Alah!
— Nu! nici o dorință acum nu mă 'mbată,
Pașa Baraictar!»
Și alba sa mîna se joacă distrată
Pe albul handjar.
L'aceste cuvinte, umbroasa lui față
Reîntineri
Sub mîna cerkezîi ce fruntea-î răsfață!
Eî șed a vorbi,
«Frumoasă copilă, tu nu aî în știre
Cît eû te iubesc?
Dar ești tu ferice d'această iubire,
O farmec ceresc?
— Ferice! se poate!...» Gulfar îi răspunde.
Și 'n mânele'i albe ea fața-și ascunde
Și tace gîndind.

Tambura răsună sub mîna noroasă
A unor eunuci;
Iar danțu'nfiară ghirlanda voroasă
A sclavelor dulci.
Văzuta-ți voi oare pe faț' azurată
A splendidei mări
Cînd soarele varsă o ploaie-argintată
De dulci sărutări,
Cum scînteie dulce aceste suave
Torente de foc?
Așa pe tapete frumoasele sclave
In danțuri de joc.

Șerbetul cel dulce în cupe aurite
Se varsă spumat :
Din ambru s'ecsălă sub buze 'nflorite
Un fum odorat.

Iar noaptea purcede pe calea 'nflorită
De stele cerești
Și pare străină la tot ce agită
Pe fiii omenesți.
Făclia de aur se leagănă încă
Pe linul Bosfor;
Pe urmă dispare sub umbra de stîncă,
Perdută în nor.
Auzi tu departe o surdă strigare
In aeru-umbros,
Ca gemet de vînturi ce 'nalță pe mare
Un val furios ?
Ascultă ! nu este gemînda furtună
Pe mările-adânci ;
Nici djinii fantastici ce noaptea adună
Sub negrele stînci ;
Ei sunt ianicerii ! pe negrele strade
Ei rînduri se 'nșir,
Și pleacă s'atace, să arză, să prade
La vechiul Vizir.

In kiosk sărbătoarea îmbată, aprinde
Pe dănțuitori,
Și moalea plăcere, pe viața lor tinde
Aripa de flori.
Dar garda albană, d'afară, vestește
Pe vechiul ostaș
Că oastea rebelă, armată-ocolește
Mărețul locaș.
«Să tacă tambura ! Și roabele mele
Să urce 'n harem !
Tu dulce copilă, să nu ai griji rele !
O să ne vedem !»
El zice. S'armează, sărut' a ei frunte
Și sinu-i de flori.
Și ese cu garda în noapte să 'nfrunte
Pe conjurători.
Acei ce pe Pașa voiesc să 'mpresoare,
S'abat la pămînt,
Și sub a le sale giganteci picioare
Găsesc un mormînt.
Plîngi, Pașa bătrîne, cu lacrimi amare,
Căci trebuî să mori !

Dă-mi alba ta sclavă cu dulce cătare
 Cu sînul de flori!
 Ea-mi este amantă!» Aşa îi vorbeşte
 Un crud Ianiciar.
 Iar paşa aude insulta, păleşte,
 Şi geme amar.
 Se 'ntoarce în kiosku-i la dulcea frumoasă,
 O află plîngînd.
 «Hanimă! îi zice cu vorbă feroasă,
 Bătrînul gemînd.
 Juri tu pe profetul al lumii părinte,
 C'ast om a minţit?»
 Iar sclava răspunde: «Bătrîn fără de minte,
 Poţi tu fi iubit?»
 El varsă un răcnet; luînd o făclie,
 Aprinde-acel loc;
 Indată dispăre cu alba-i soţie
 În valuri de foc.

SANDALUL

Peste unda aurită
 Ce adoarme cu murmur,
 Peste brasda înflorită
 În cîmpia de azur;
 Caicci! nu vezi tu oare
 Printre umbre un caic?
 Pe cărarea plutitoare
 Crini de aur se despic?

Caicci! de mă vei duce
 Către visul meu cel dalb,
 Biulbiuli hanimă dulce,
 Cu păr negru, cu sîn alb;
 Îţi voi da bacşiş sandalul
 Ce-are vâlul de atlas
 Ce întrece 'n fugă valul
 Când aleargă pe Bogaz!

Z I U L E

E timpul când pe valuri eterul înstelat,
 În toat' a sa podoabă, se scaldă în tăcere;
 Cu murmur dulce vîntul adoarme legănat,
 Iar inima-mi e plină d'amor şi de plăcere!

Şi timpul urmă cursu-i de rose împletit.
 Oh! să sorbim din unda plăcerii ce se duce!
 Vezi, noaptea e frumoasă, Bosforu îmbălsămit?
 Să ne îmbătăm de viaţă, amanta mea cea dulce!

Amoru-ți mă răpește! iar ochii dulci ai zeilor,
Mă 'mbată de plăcere, robesc a mea cătare;
Sufierea gurei tale, e frageda suflare
Ce răspîndește gura amabililor zeilor.

Plăcerea se 'nsotește cu crude suferinți,
Așa cum pe mormîntul frumoaselor fecioare
Cu lacrămele calde ce *vărs* tristeții părinți,
S'amestecă ghirlande de flori desfătătoare;

Dar florile se *fană*! dureri ce ne deșir',
Și lacrămele calde rămîn cu a lor tristețe...
O lacrimă lucește pe genele-ți de fir;
Să soarbem dar plăcerea, o dulce frumusețe!

Îmi place ca să turbur frumosul încarnat
Pe fața ta cea albă, prin vorbe tinerele;
Să văz nălțîndu-ți sînul sub gîndurile mele,
Și părul tresărîndu-ți, simțînd un sărutat!

Ca mine se va stinge amorul tău dîvin.
De astăzi pînă mine, vai! timpu-o să lipsească!
De astăzi pînă mine nu are timp un crin
Să nască, să surîză și să se vestejească!

Atît el trece iute! un dulce sărutat
Mai lungă urmă lasă pe buza virginală
De cît nu lasă omul, ce zilele înșală,
P'această vale tristă pe care-î esilat.

De este loc în lume, e numai pentru dor;
Să geamă, să suspine, să sufere într'una,
Să spargă doru'n locrami, e timpul totdeauna.
Oh! vin, a mea frumoasă, să ne'mbătăm d'amor!

Din sînul tău d'ivoriu de vise dulci plutit,
Permite mie-a trage complîngerî amoroase,
Să văz surîsul candid cu focul aurit
Jucînd cu răsfățare pe buzele-ți frumoase!

Cînd am băut plăcerea, oh! fie un minut!
Ursita-î împăcată, și viața împlinită,
Atuncea moartea vie! mormîntul e plăcut:
Ce mai rămîne vieții la patimă ursită?

Frumoșii tei tesauri ce ai adus din cer
Peri-vor cu-a ta viață și tu vei fi uitată,
Și soarele tot dulce va arde în eter,
Îmbată-mă d'amoru-ți, copilă adorată!

F A T M E

Ca o copilă blondă, frumoasa dimineată
În undele-azurate se scaldă cu dulceață.
Într'un serai ce-și perde piciorul în Bosfor,
Fatme abia născuse un prunc desfătător;
Pe patu-i de mătase din somnu-i se trezește;
Știind că este mumă, ea fericit zîmbește,
Și zice să-i arate copilul ei iubit,
Ce'n leagăn sub vâl mîndru e încă adormit.
În vise ea își face copilului său dulce
Un leagăn splendid d'aur cu-un diamant ce luce
Ca soarele; veșminte curate ca un crin,
Și grațios cusute cu petre de rubin;
O sută halaice tot fete de mușiri
Să-l legene prin cînturi de tinere iubiri,
Și ea, sărmana mumă! să șează lingă el,
Să vază și să soarbă surisu-i tinerel;
Să nu-i dea timp a plînge, nici să se înpăimînte,
Să cate o femeie ce știe să descînte
Deochiul, ca să șeadă în casă lingă el,
Și cînd s'o face pruncul ce-va mai măricel,
Să-i facă-o cărucioară cu roate aurite;
Să-l tragă porumbițe cu pene poleite,
Pe care să le mîie o fată de vizir
Cu buzele de rîze, cu coamele de fir.
O palidă hanîmă încet îl desvălește.
Sultana cu ardoare pe pruncul ei privește
Și brațele-i întinde ferice, surizînd...
Dar vai! copilul doarme, de somnul de mormînt!
Cînd muma-adormise, o palidă bătrînă
Se strecură în casă, țiind un ștreang în mînă:
Ea sugrumă copilul, și astfel, sugrumat
Cu ștreangul de mătase, îl lasă înodat.
«E mort!» strigă Sultana. Durerea sa de mumă.
Frumoasa-i jună viață d'odată o consumă.
Sultană! ai putere de'nfrînă al tău dor!
A curții voastre lege făcu acest omor:
Copii din viața voastră, din parte bărbătească
Avînd drept la domnie, n'au dreptul să trăiască.»

Aşa vorbeşte manca ; iar muma suspinînd,
 Pe pruncul mort răsfată, dulci lacrimi vărsînd.
 Resfăturile sale sunt dulci şi graţioase :
 Acei ce le ascultă, *vărs* lacrimi călduroase.»
 Ea chiamă pe Sultanul ; el vine, şi Fatma
 Salută p'al său frate şi îi vorbeşte-aşa :
 «O Doamne strălucite şi fratele meu mare !
 Vezi fiul meu în leagăn ? e mort prin sugrumare.
 O mîna protegiată de datine, gazi !
 A stins această floare născută de o zi.
 Această crudă moarte ucide-a mea viaţă.
 Eū mor ! pe ani-mi tineri se'ntinde trista ceaţă
 Şi nici un soare dulce n'o poate risipi !
 Vream să te văz, o Doamne, 'nainte d'a muri.
 Nu ca să-ţi fac muştrare că ai lăsat să fie
 O lege-atît de crudă sub blînda ta domnie ;
 Dar ca să vărs în sînu-ţi amarele-mi dureri
 Ce-mi stinseră o viaţă frumoasă de plăceri,
 Şi să te rog cu lacrimi, murînd în mare trudă,
 Ca moartea mea să schimbe o lege aşa de crudă!...»
 — Îţi jur ! strigă Sultanul, nimic eū n'am ştiut !
 Această crudă lege de astăzi a căzut.
 Ca cel puţin în urmă-ţi, o soră, al tău nume,
 Prin moartea ta amară să *vieţuie* în lume !»

El zice ; dar Sultana, luîndu-î mîna blind
 Şi sărutînd'o dulce, adoarme suspinînd.
 Sultanul ţine vorba, şi datina trufaşă
 Se stinse prin martirul Fatmei drăgălaşă.

D O R I N Ț A

Eū aş vrea să fiū sultană
 În seraiū la Padişah !
 Pe ghiaură, musulmană,
 Să le văd geloase, Alah !

Să privesc de la Seraie
 În deniz, pe cînd Lial
 Vars' a dragostei văpaie
 Pină 'n sînul virginal.

Voiū să am eū halaice
 Cum aū cei mai mari sultanî ;
 Talici d'aur şi caice
 Cu caicgiī musulmanî.

Să ascult p'amanţi, ferice,
 Ce 'ntîrzie pe Bogaz,
 Geana unei halaice
 Ca s'o vază prin cafaz.

Să mă plimb, tot însoţită
 De hadîni, la keat-hanea
 Şi pe marea poleită
 Să plutesc cu curtea mea.

Să depuiū pe flori vestmîntul
 Să-mi desfac coama de fir,
 Şi să 'not uşor ca vîntul
 În havuzul de porfir.

S'am cercei, rubine dalbe,
Demne de al meu sultan;
Să am djaruri, negre, albe,
Ce ne vin din Ispahan;

Și-ai goni aceste turme
De femeî de la Seraiu,
Florî ce mor fără de nume,
Fără d'a iubi încă!

Să fiu roabă fericită,
Odaliscă m'ați vedea;
Chiar sultana favorită.
Mumă de un șah-zadea;

E rușine să mai fie
Aste datine, e rău!
Numai eu cu bucurie
Voi servi sultanul meu!

Vai! dar sunt o biată fată
N'am cîflicuri, nici seraiu;
Am o inimă 'nfocată,
Am un păr lung și bălaiu!

MORMÎNTUL EI

Colo unde se închină
Sicomorul plîngător
Cînd a lui Lial lumină
Cînge marea cu amor;

Unde 'n serile curate
Valurile murmuiesc
Pe sub maluri întristate,
Ca suspinul omenesc;

Caicgi, acolo mină,
Indreptează vasul tău,
Căci pe dulcea ei țărînă
Voi să vărs, vai! lacrimi eu!

NU MAI ESTE

Eată stîncă cu furtuna
Unde barca mă ducea
Cînd în nori s'ascunde luna,
Ca să văz pe dulcea mea!

Insă dalba mea frumoasă
Nu mai vine sus pe mal
Cînd în raza luminoasă
Vasu-mî lunecă p'un val;

Stelele, ca d'altă dată
Scaldă coamele 'n Bosfor;
P'al ei pat d'azur plecată
Luna rîde cu amor.

Căci pe anii vieții sale
Moartea mîna și-a întins;
Și d'atunci p'această cale
Fericirea mea s'a stins!

APLEC OCHIÎ

În caicul meu coboară
O frumoasă hurioară,
Hurioară din eden
Cu cosite de eben!

— Te voi duce cu plăcere
Dacă tu l'a mea vedere,
Veî roşi, d'acum frumos
Şi-i pleca dar ochii jos!

Caigii! poţi a mă duce
Unde viaţa este dulce,
Cerule lin neconţinut
Şi amorul infinit?

Iar hanima se uimeşte:
Drăgălaşă, ea roşeşte
Ca un trandafir născind,
Şi-ochii dulci ea pleacă blind.

SINGURĂTATEA

În nopţi d'amărăciune, în zile de plăcere
De cînd în umbra vieţii, străin, mă rătăcesc.
Văzută-am pretutindeni o tinăra părere,
Frumoasă, ideală, cu chipul fecioresc;
Divina-i frumuseţe pe privitori imbată
Ca dulcile dorinţe ce prin suspine trec;
Cosita-i e umbroasă şi fruntea i-e curată;
Dar palidă i-e faţa şi lacrimile-o 'nec!
Cînd ea mi se arată prin seră de desfătare,
O văd plecîndu-şi capul pe mîna sa visînd:
În locuri singurateci fantasma dulce-apare;
În serbători voioase ea vine lăcrimînd.
Adesea pleacă fruntea pe fruntea-mi abătută
În sînul ei vărs lacrimi şi mă răpesc d'amor!
Atît e de frumoasă, poetică, plăcută,
Cînd lacrimile mele pe faţa-i se strecoar!
Voi ce de fericire vă bate sînul foarte,
D'amorul ei cel tinăr, o fraţii mei, fugiţi!
În sufletele noastre amoru-i poartă moarte,
Cînd aţi iubit pe dînsa, mai mult nu mai iubiţi!
Eu am iubit această divină frumuseţe
Şi de atuncea lumea mereu o părăsesc;
Pe sînul ei se stîns frumoasa-mi tinereţe:
Singurătatea este fantasma ce iubesc!

CERCHEZA

Ah! dacă fie-care din lacrimile-mi line,
Curgînd, răpeşte mie o zi din viaţa mea,
Atunci te sparge 'n lacrimi, o inimă, mai bine!
Căci altă răsfaţare eu nu mai pociu avea.

Cînd rozele se 'nclină de vijelii suflate
Poeticele paseri se risipesc și *sbor*;
Eû sînt c'aceste paseri, de ce iubesc private,
Cu dinsele în lume eû voi acum să mor!

Amăgitoare vise! dorinți dulci și frumoase,
Plăceri cu aripi d'aur, angelici fericiri,
Plutiți în calea vieții! surîdeți amoroase!
Încingeți fruntea voastră cu magice răpiri!

Acea fință dalbă, angelică și dulce
Ce vieții dă ferice un farmec răpitor,
Perit'a pentru mine; nimic nu mă produce
Acea voioasă floare ce vindecă-al meu dor!

Cînd zorile se 'ngină cu lacrimile mele
În nopți d'amărăciune în sufletu-mi gemînd,
Imaginea-i cerească cu zilele-i *junele*,
Cu dulcea-i frumusețe mi-apare lăcrimînd.

Văz coama sa umbroasă pe sînu-i alb ca crinul
Jucînd cu răsfățare sub florile-i cerești,
Aud suava-i voce ce plînge ca suspinul
Și-mi zice cu durere: «de ce nu te grăbești?»

E Ū V I Ū

Luna doarme amoroasă
Peste roze, peste crini,
Iar tu, dulcea mea frumoasă
Ești deșteaptă și suspini!

Chiamă somnul ce adie
Genele-ți a săruta;
Iar de nu va el să vie,
Eû viu cum mă vei chema.

LA LUISA

Ah! dac' a mea cîntare avea cea dulceată
A freamătului undeî cînd boarea îi răsfață
Cosița de argint,
Și grația cerească de fluturi ce în soare
Își scutură de rouă arzindele-aripioare
În aer scînteind;
Atunci aceste versuri, mai dulci, mai tinerele,
Ar fi putut să spue buchetul vieții *tele*
Cit este răpitor;

Dar lira mea perdut'a cerească poezie,
Și inima-mi străină de orî ce bucurie
 Se 'nclină către dor;
Cînd voiû să cînt un cîntec de dulce desmerdare,
Vai! umbra țării mele d'odată îmi apare
 La căpățiul meu;
Cu ochii plini de lacrimi și întristată foarte,
Imî cere mie cîntec de doliu și de moarte,
 O Dumnezeu meu!
Dar tu, suavă floare, care-ai păstrat ferice
Profumul tău din ceruri, de unde vii aice
 Pe carul aurit,
Cu hora grațioasă a viselor divine,
Cu zorile, cu roua, cu *aurele* line
 Ce viața-ți a 'ndulcit?
De ce, frumoasa-ți frunte se 'nclină întristată?
Oh! crinul nu gîndește la vîntul ce-a să bată,
 Să plece fruntea sa!
Pe rîul vieții tale, ferice legănată
De vise, de junețe, te lasă și te 'mbată,
 Uitînd a suspina!

IDEALUL

Rizătoare, blindă ca o suvenire
Din frumoase timpuri în nefericire,
 Dulce ca un vis,
Ce în faptul zilei dînd din aripioare,
Își răpede sborul către ceruri, soare,
 Către paradis;
Dragă ca murmura ce sărutul dulce
De amor, ferbinte și curat produce
 P'al fecioarei sîn;
Pură ca lumină ce cu răsfățare
Stelele de noapte scutură pe mare,
 Peste valul lin;
Numai ast-fel poate să aveți idee
Cît de răpitoare este o femeie
 Ce p'acest Bosfor,
Pe aceste maluri verzi și rizătoare,
Aû adus'o 'n carul fragedelor oare,
 Viselor d'amor.
Cum o floare smulsă din a ei grădină,
A păstrat parfumul dup' a sa tulpină,
 Ale ei colorî,

Ast-fel al ei suflet încă răspîndește
Roua ce în ceruri face de 'nflorește
Miriade florî.
Brîul ei e splendid, fața 'i este dulce,
Bucla sa în valuri bălăioare luce,
Rîură ușor ;
Ochi-i *port* azurul, și a sa cătare
Varsă bucurie, varsă întristare
Și ceresc amor.
Care 'i a sa țară? Nu voiū ști a spune.
Îngerii poetici aū ei națiune?
Patima de foc,
Visele de aur ce ne încongioară,
Dulcea fericire ce pe viață sboară,
Pot avea un loc?
Intr'o seară lină ea vine cu mine
Pe Bosforu-albastru ce cu dulci lumine
Luna 'l auria;
Un caic despică undele gemînde,
Malul cu seraiuri și grădinî rîzînde
Dupe noi fugia.
In tăcerea nopței dulcile-aurele
Răsfătaū ferice coama dragei mele;
Stelele sglobii
Revărsaū pe mare valuri de lumine
Și formaū fantastici, splendide grădine
Cu-ale lor scînteî.
Valul geme dulce sub o coastă verde
Unde, printe dafinî, un seraiū se perde
Cu-a le lui lumini;
Unde miî de paseri cu voce suavă
Fac ca să răsune vesela dumberavă,
Magice grădinî.
Vis de fericire! Eū priviam pe mare
Raza și cu umbra dîndu-și sărutare,
Cadru ce răpea
Și în care-această dulce bălăioară
Ca o floare d'aur, ca o stelișoară,
Dulce se perdea.
Ea parcă ghicise gîndurile mele,
Că înclină dulce genele-aurele,
Rumenind ușor !
O iubiam ca viața cînd această viață
Ni s'arată încă plină de dulceță,
Plină de amor.
Eū visam ferice. Alba mea frumoasă
Scutura de raze coama sa undoasă,
Ca un val spumos

Ce eşind din umbră fulgeră la soare,
Său ca crinul care roua lucitoare
Scutur' amoros.
«Cine eşti tu oare, tu ce 'n zile rele
Îmi aparî în umbra lacrimelor mele
Şi cu răsfătări
Faci ca să surîză inima-mî sdrobită,
Şi mă 'mbeţi în vise, dulcea mea iubită,
De dulci sărutări?
Porţi în ochi-ţi focul ce îmi arde viaţa,
Porţi pe a ta frunte raza şi dulceaţa,
Porţi pe sînişor
Rosele şi criniî vieţii ce se duce,
Porţi p'a ta cosişă ce în umbră luce
Visele d'amor!
La aceste vorbe, pe frumoasa-i faţă
Purpura 'n ivoriu 'noată, se răsfaţă,
Rîură senin.
«Eû sunt Idealu-ţi. Ceru 'î al meu mire....
Dalba-mî locuinţă e într'o gîndire,
Ca o rază 'n crin!
— Dacă al tău suflet ţi-e gentil ca faţa,
Lasă-m' a-î culege graţios dulceaţa,
Floare de o zi!
Vino şi mă 'mbată cu a ta amoare,
Vis de tinereţe, flacăre din soare,
Vin' a mă răpi!»
Dulcea mea frumoasă tace trei minute,
P'a sa faţă cură lacrime tăcute!
Ochi-i plîngători
Se 'nălţau la ceruri plini de voluptate,
Pe acele plaiuri d'azur semănite
Cu-aurite flori.
Stelele se scaldă în a lor vulvoare,
Austrul ne suflă pletele uşoare
Cu dulci sărutări.
Murmura ne 'ncîntă, valul ne conduce,
Şi amorul magic ne îmbată dulce
Cu cereşti visări.
Iar la raza d'aur a divinei stele,
Eû unesc cu plînsu-i lacrimele mele,
Doru-mî cu-al ei dor;
Şi p'a sa guriţă cu înflăcărare
În tăcerea nopţii pun o sărutare
Şi mă 'mbăt d'amor.
O! curgeţi, torente dulci şi voluptoase!
Vă 'mbătaţi, vă stingeţi, stele auroase,
! e albastrul cer!

Cînd se stinse visul ce mă fermecase,
 Dulcea mea frumoasă zborul își luase
 În suav eter;
 O văzuî prin umbre, o văzuî prin stele
 Și simții pe frunte-mi lacrimile *sele* !..
 Din acel minut
 Viața pentru mine nici un farmec n'are,
 Ceru-i fără stele și Bosforu-mi pare
 Un mormînt tăcut.

LEGIVERA

Către Carsa depărtată
 Unde șease luni e nea,
 Ca o floare ecsilată,
 Piere Legivera mea !

Cine coama-ți aurată
 O resfață grațios?
 Gura ta pe cine 'mbată
 Cu nectaru-i amoros?

«Pe la tine cine merge
 În deșertul înghețat?
 Lacrimile cine-ți șterge
 Suflet dulce, delicat?

Cine, micile-ți picioare
 Le 'ncălzește 'n mîna sa?
 Pe ce buze arzătoare
 Tremură gurița ta?

Sufletu-ți cu bunătate
 Imi răspunde printre vînt:
 Palida singurătate
 Mă răsfață pe pămînt!»

SE SCALDĂ

Vedeți voi la umberă plină
 Unor sălcii ce se 'nclin',
 Pe această mare lină,
 Uu corp dulce șa un crin?

Ear prin spumă, capu-i dulce
 Coperit de păr bălaiu
 Pare luna, vrînd să culce
 După codrii ninși de plaiu.

O ghiaură, albă, jună,
 Ce se scaldă, o vedeți?
 Venerea eșind din spumă
 Cu cosiți de aur creți.

Apa face garofițe
 Peste corpu-i răpitor
 Și îi soarbe din cosițe
 Aurul strălucitor.

Unda bea cu voluptate
 Corpul ei amăgitor;
 Ea o sparge și o bate;
 Face spumă din picior:

Cînd pe undă se zărește
 Dreaptă, coama-i tresărind,
 Cînd pe spate s'odihnește
 Ca o pavază d'argint,

Grațiile o 'nconjoară;
 Dulcele dorinți d'amor
 O preurmă turmușoară;
 Peștii mici o înconjur.

Singurele ei vesminte
 Este apa de cristal,
 Ear amorul cu-ochiū ferbinte,
 Stă sub florī ascuns pe mal.

D I L R U B A M

I.

Cine-ī tînăra hanimă
 Ce pe finul mosaic,
 Rezemată lin pe mînă,
 Bate apa din fîntînă
 Cu piciorul alb și mic?
 Ochi-ī, dalbe bobioare
 Adunate din Bosfor:
 Aurite 'n dulce soare
 Varsă raze arzătoare
 Prin azurul dulce-al lor;
 Ei îngin' cu voluptate
 Genele-ī de abanos
 Și sprincenele-ī arcate
 Negri, lucii, *velurate*,
 Farmec dulce și frumos.
 Dilrubam învăluită
 D'al ei păr desfătător
 Ca o dulce stea sub nor,
 Intr'o lespede 'nflorită,
 Se prevede cu amor.
 Lîngă dînsa o fecioară
 Cu ochi dulci și amoroși
 O sărută, o devoară,
 Cînd pe lungă-ī cosicioară,
 Cînd pe sîniū grațioși.
 Dar frumoasa ecsilată
 Scoate iute din canal
 Apa rece și curată
 Și stropește juna fată
 Peste sînu-ī virginal.
 Una p'alta se stropește
 Și 'n resbelul lor voios
 Printre arborul apos,
 Numaī aburu 'nvelește
 Corpul lor cel grațios.
 Dilrubam, îndestulată,
 Cere pace, se predă
 Cu gurița-ī parfumată

Pe învingătoarea fată
 Cu căldură sărută.
 Ast-fel juna favorită
 A marelui Șeik-Islam,
 Grațioasa Dilrubam,
 Trece 'n Brusa liniștită
 Viața în ecsil d'un an.
 Printr'o frumusețe rară
 Dilrubam a fost născut
 Gelozia cea amară
 În sălbateca ghiulnară
 A Sultanului Mahmud.

II.

L'ale-Olimpului picioare
 Se întinde-un verde plaiū,
 Printre florī desfătoare
 Mii de păsări cîntătoare
 Cîntă 'n soarele de Maiū.
 Cu-ale sale minarele
 Ce se 'nalță strălucind,
 Brusa pare, predominind
 Dealuri verzi cu verzi vâlcele
 Cinse 'n rîuri de argint.
 Pe torentul ce mugește
 Printre chiparoși și brazī
 Pe cînd soarele sîntește
 O talică se oprește
 Ocolită de cavazi.
 Servi-aleargă cu covoare
 Ce le-așterne lîngă rîu;
 Iar o grupă rîzătoare
 De hanime răpitoare
 Vin să șeadă la pîrîu.
 Una drag își împletește
 Perii săi strălucitori,
 Altele adună florī,

Alta 'n apă își privește
 Ochii negrii, arzători.
 Dar frumoasa ecsilată
Fumă dintr'o narghilea,
 Și gurița-i purpurată
 C'un parfum de flori ce 'mbată
 Fumu 'n aer răspîdea.
 Grupa lor se risipește
 Printre iarbă, printre flori;
 Dilrubam le însoțește
 Cu-a sa roabă ce iubește,
 Și cu negrii veghetori.
 Dar frumoasa hanimică
 Urmă-un flutur aurit
 Ce în sboru-i amețit,
 Îi luase-a sa gurică
 Pentru fragul părguit.
 Grațioasă și ușoară
 Fuge 'n cîmpul însmăltat;
 Desfăcut de cosicioară,
 Vălul ei se desfășoară,
 D'aurele legănat.
 Dintr'o leasă înflorită
 Ese șeful veghetor
 Ce urmează al ei sbor.
 «Fața-ți este desvălită,
 Te-a vedea v'un trecător!»
 Dilrubam se învelește
 În ișmacu-i suptirel,
 Căci hadînul ce-î vorbește
 Cu cazacii săi sosește
 Și-i vorbește 'ncetinel.

«Cînd al vieții soare dulce
 Dupe munte va sîni,
 Viața ta va vesteji.

Eată soarele se duce
 Dilrubam tu vei muri!
 Toți cavazii cu ardoare
 Iataganul ridicău.
 Dar hanima plîngătoare,
 Le aruncă la picioare,
Vălii ce o coperiau.
 Frumusețea sa divină
 Fermecă p'ucigători.
 Din albaștrii ochișori
 Cade-o lacrimă senină
 P'ale feței sale flori.
 Ei lăsară să le cază
 Ferul lucitor, încet,
 Și jurară pe profet,
 Fața lui să nu o vază
 De-ar sdrobi acel alb piept.
 Vai! dar șeful se răpede,
 Strînge gîtul ei de crin,
 Cu-al ei lung păr de ebin.
 Printre arbori se prevede
 Încă soarele senin.
 Seara vine parfumată
 Lîngă-un corp ne 'nsuflețit,
 Și de flori acoperit!
 Plînge-o roabă 'ngenuchiată
 Sub un arbor înflorit.
 La a stelelor lumină
 Vine crudu-ucigător.
 «Care fuse a sa vină
 Zice fata ce suspină
 S'o ucideți fără dor?
 — Asta moarte, căzuliță,
 De la mine n'am făcut.
 Dacă traiul ți-e plăcut,
 Fă ca mica ta guriță
 Să nu spuie ce-aî văzut!»

TU DORMI

Seara-î dulce și senină,
 Aerul îmbălsămit;
 Luna poleită, plină;
 Umbrele s'au aurit.
 Roza, drag simbol al vieții,
 Răspîndește-al ei parfum;

Ear tu, fiica frumuseții,
 Dulcea mea, tu dormi acum?
 Tu lipsești și tot lipsește!
 În deșert a nopții stea
 Cu dulci raze strălucește,
 Tu lipsești, o! dulcea mea!

Vai tu dormi, cînd timpu-aduce
 Un minut atît de rar,
 Și cînd gura ta cea dulce
 Ârde plină de nectar !
 Și cînd eũ cu întristare
 Însoțesc un imn de dor
 Cu plăcuta suspinare
 Dulcelui privighetor ?
 Uiți că timpul trece iute ?
 Uiți că traiul e un vis
 Ce pe florile născute
 Orî ce dimineat' a scris ?
 Mine juna-ți frumusețe
 Fața ta va părăsi,

Rîsurî, grații tinerețe,
 Orele le vor cosi.
 Coama ta cu spicuri d'aur
 Se va scutura sub nea
 Și al sinului tesaur,
 Va seca, frumoasa mea !
 Fluturatica junime
 De la tine va fugi,
 Numai genele-ți divine
 Lacrimele vor stropi.
 Alta poate să-ți ia locul.
 L'alta rosă va zîmbi ;
 Pentru tine siminocul
 Singur va mai înflori.

BLĂSTEMUL DERVIȘULUI

«În toată viața voastră p'a voastră tristă casă
 Să cînte baibuh!
 O rudă să vă moară, cu orî ce an ce pasă
 Și voi să trăiți încă, domniți d'al morții duh !
 Durerile trecute să le-aduceți aminte !
 Uitarea dorul vostrul să uite a împăca !
 Flăminzi să roadeți iarba ce naște pe morminte !
 Ghiaurul să refuze mormînt a vă săpa !
 Să vă vedeți voi vița prin alții rădicată !
 Căzuți la băuturi,
 Să vă mușcați și brațul și mîna deșirată !
 Din lacrimele voastre să v'adăpați, ghiauri !
 Să vă tirîți pe strade cu brațele rănite
 Pe hărburî, ne 'ncetat !
 Ca să simțiți ce chinuri, ce suferinți cumplite
 Această semînție în lume a 'ncercat !
 Să auziți în noapte pe boarele sălbateci
 O șoaptă ca de lanțuri ce robii 'n lume *port* !
 Pe ce veți pune fruntea în visele fantasticî
 Să vi se pară voă că-i capul unui mort !
 În casa unde puneți piciorul vre odată
 S'aflați v'un adăpost,
 Să între cruda moarte de boale 'ncunjurată,
 Să nu mai fie pace, să nu mai afle rost !
 Pe orî ce-ți pune mîna, țărîna să se facă !
 Să vestejească floarea de care v'ați atins !
 Să se usuce vinul ce grijile vă 'mpacă,
 Sau să se schimbe 'ndată în plîns de foc nestins!»

N A I D E

I

«O, veniți la rugăciune,
Credincioșilor iubiți!
Căci mult rău e încă 'n lume,
Mulți sunt încă rătăciți!»

Peste Brusa domnitoare
Ast-fel cînt' un muezin;
Paserile cobitoare
Îl îngîină c'un suspin,
Dar prin noapte și furtună
Niște umbre se strecor,
Și, tăcute, se adună
Într'un loc întristător.
Fulgerul c'o vie rază
Șerpuește printre nori;
Tună; face să se vază
Preoți turci conspirători.
Unii intră 'ntr'o gîmie;
Alții pe la porți pîndesc;
Alții printre vijelie,
Printre arbori rătăcesc.
Dar îndată ce s'adună
Un șeh mare le vorbi:
«Mahomet ne împreună
Pentru lege a muri...
Astă noapte printre vise
Ingerul lui Mahomet,
Se arată și îmi zise:
«Fiu al Marelui profet!
«De-ți lăsa mai mult în lume
«Și pe tron, pe Soliman,
«Va peri al vostru nume
«Din pămîntul lui Osman.»
Umbra dulce și frumoasă
Către mine se uita;
Ear pe fața-i luminoasă
Dalbe lacrimi rîura.
Pe cereasca-i cingătoare
Mii de raze străluciau;
Două splendide-aripioare
Dulce 'n noapte scînteiau.
Lacrimile își ascunde,
Aripele-a desfăcut

Și 'n eterul ce pătrunde
Prin flori de-aur s'a pierdut».

Astfel șehul le vorbește.
Toți imamiî au strigat:
«Mahomet ne poruncește;
Padișahu-i condamnat!»
Și pe vesele covoare
Ei în horă se 'nvîrtesc,
Și cu arii de teroare
Urlă, saltă, dănțuesc.

II

O femei coperită
În gîmie a intrat,
Porumbică rătăcită
Ce 'ntre vulturi a picat.
Toți imamiî cu teroare
Poartă mîna la hanger;
Iar hanîma, gînditoare,
Naltă ochii către cer:
«N'aveți temere, le zice
Cu glas dulce fecioresc,
Căci eu n'am venit aice
Pacea voastră să răpesc!
Sunt o jună ecsilată;
Mă descoper... vă uitați!
E o crimă; dar ertată
Către voi, divini bărbați!
Ce-așteptați și nu dați semnul
Perderii lui Soliman?
Voi aveți a da îndemnul,
Voi onoarea lui Osman!
Și cu dînsul voiû să moară
Însuși crudul său Vizir».
Zice; vâlul se çoboară
De pe părul ei de fir.
«O, splendidă tinerețe!
O, minune!» toți striga,
Căci o rară frumusețe
Înflorește fața sa.
Păru 'n valuri rizătoare
Rîura pe sînu-i alb,

Cum se varsă pe ninsoare
Focul soarelui cel dalb.
Ochi-î au cea dulceată
A fecioarelor cerești
Ce promit în ceea viață
Sufletelor vitejești
Apoi, ca un vis de noapte
Ea în umbră dispărea,
Ale vijeliei șoaapte
Încă 'n noapte s'auzia.

III.

«Caicgii, veniți la masă!
Viața-i dulce pentru noi:
Grijele ce pe-alți apasă
Nu au lacrimi pentru voi!
Dulce este-a trece 'n lume
Liber și neatirnat;
Dar mulți port un mîndru nume;
Știm mai mult de un bogat
Care-ar da chiar avuție,
Libertate chiar ar da,
Caicgii ca noi să fie
La viziru-Ahmet-Pașa.
Dar, pe viață ce-a să fie!
Unde-i albul Abdulach!
Nebuneasca lui mîndrie
Ne înfruntă, pe Alah!
Nu ia parte nici odată
L'ale noastre desfătări;
Duce viața *relirată*
Pradă crudei întristări.
Astă noapte el se duce
Cu vizirul, prefăcut,
Către alba lui cea dulce
Cu caicul cel tăcut.
Sadrazanului îi place;
Asta este un favor:
Dar aceasta nu ne face
Să-l urim, pe Ziditor!»

Ast-fel la o masă mare
Caicgii cuvînta.
«Abdulah! caicu 'n mare!»
Oare-cine îi striga.

IV.

Umbrele misterioase
Se coboară pe Bosfor;

Raze dulci și argintoase
Luna varsă dintr'un nor.
Valurile spumeginde,
Sub al stelei briu de foc,
Scutur coamele rîzînde
Și pe fața mării joc.
Malurile colorate
De seraiuri și grădini,
Miră 'n undele spumate
Milioane de lumini
Aurele frăgezele
Poartă încă din grădini
Un parfum de vioarele
Florî de roze și de crini.
Tot răpește și îmbată
Simțurile omenești:
Crezi că viața-i transportată
În cîmpiile cerești.
Dar în umbra unor maluri,
Lîngă un măreț sălaș,
Aștepta, jucînd pe valuri,
Un caic și un vislaș,
Eat' o umbră se strecoară
Și s'apropie de mal;
Intră 'n vasul care sboară
Vesel legănat de-un val.
«Abdulah! de mă vei duce
Printre valuri sănătos
Către alba mea cea dulce,
Dați-oîu sufletu-mî voios!»

Luna palidă dispăre
După vîrful unui mal;
Vîntul geme 'n depărtare.
Vine 'n fruntea unui val;
Stelele scînteietoare
Printre nori acum lucesc;
Valurile plîngătoare
Se fac mari și se albesc.
Iar caicul e departe;
El aleargă grațios;
Și se 'nclină de o parte
Tras de vălu-i fluturos.

«Caicgiu! te uită bine;
Vîntul geme pe Bosfor!
Vijelia urlă, vine;
Valul este 'nșelător!

— Mai puțin el ne-amăgește
De cît omul căruî dăm
Inima ce ne sdrobește,
Viața ce-î încredințăm!
Nu m'ai înșelat pe mine?
N'ai sdrobit sufletul meu?
C! dar iată moartea-ți vine;
Roagă-te lui Dumnezeu!»

Zice; luna după munte
Luce încă un minut
Și revarsă pe-a lor frunte
Un torent de foc plăcut.
Abdulah atunci coboară
De pe cap turbanu-î greu,
Și o coamă gălbioară
Rîură pe sinul său.

«Naide!.. o, fii-mî bună!..
Cer ertare... te iubesc!..
— După crimă, și minciună?..
Morî!.. Eu nu te mai voesc!»

Zice: trage o supapă
Ce 'n caic a fost făcut;
Vasu 'noată plin de apă,
Și sub unde-a dispărut.
Ea aruncă o cătare:
Vede pe Vizir perind;
Apoi singură dispare
În torentul de argint.
Dar un vas sosește 'ndată;
Poartă patru musulmanî;
Scapă alba înecată;
Scăpătoriî sunt imamî.

HALALIA

Cîntă, biulbiuliță bună,
Prelungește somnul tău;
Tu frumoasă, blondă lună,
Trecî pe noriorul tău!

Căci pe marea azurie,
Într'un chiosc dalb de profir,
Doarme dulce halalie
Cu cosițele de fir!

UNDE MERGI?

În această dumbrăvioară
Ce în nori s'a învelit,
Nu cunoașteți o căscioară
Cu coloane de granit?

Acolo eă mă voiă duce
Acolo eă voi să sbor,
Și pe sînul eî cel dulce,
Dulce legănat să mor!

CHIAMĂ-MĂ

Luna doarme sus pe stîncă
Și p'aceste verzî grădinî,
Iar tu, dulcea mea, ești încă
Deșteptată și suspinî.

Chiamă să-ți sărute ție
Somnul geana d'abanos;
Iar de nu va el să vie,
Chiamă pe al tău frumos!

FATA POPII

De-aş fi Paşă sau Vizir,
N'aş avea sileaf de fir,
Nici seraiul de granit
Cu pridvorul aurit;
Nici bogate caicele,
Nici eunuci privighetori,
Nici harem cu cadinele,
Nici grădini cu scumpe flori;

Dar mă jur pe prooroc,
Să mor fără de noroc!
Aş veni la voi aici,
Cu o ceată de voinici,
Şi-aş fura, făr' de păcat.
Fata popii din Galaţi,
Cu păr negru şi bogat
Cu ochi dulci şi lăcrimaţi!

O NOAPTE DE AMOR

I

În fundu acestui cadru ce ochii ne îmbată
Eterul şi cu marea unesc azurul lor;
Iar soarele ce-apune, pe marea azurată
Revarsă un fluviu d'aur, măreţ desmerdător!
Pe luciul orizonte acolo unde ceru
Cu marea se îmbină, apare luna blînd;
C'un pas uşor pătrunde din ce în ce eterul,
Şi stîncă se 'nveleşte sub umbre negurînd.
Îmbălsămatul aer ce cîmpul răspîndeşte,
Cu aerul de mare s'amestecă plăcut;
Sub malul singuratic un val abia mugeşte;
Zefirii dulci aleargă şi undele *sărut*.
Eram pe faţa mării în baroa mea uşoară,
Perdut sub raza d'aur cu ceea ce iubesc,
A cărei dulce buză atunci întîia oară,
Trăda cu fericire amorul ei ceresc.
Vai! ale noastre simţuri erau ca îmbătate!
O flacă' amoroasă în inime curgea.
Speranţa şi 'ndoiala, cu patima 'nginate,
Din sufletele noastre suspine-adîncî scotea.

II.

Cine eşti, sufletul meu?
Soarele are o soră?
Auror' altă-auroră?
Dumnezeu alt Dumnezeu?
Raza este-a ta zîmbire,
Crinul lacrima-ţi de dor:
Aurora a ta gîndire,
Şi suflarea ta d'amor!

Iei surîsul de la zori,
Strălucire de la stele,
Şi în raza feţii tele
Nasc ale plăcerii flori.
Raza soarelui poleie
Buza-ţi mică de rubin
Lacrimile, o femeie!
Îţi dau farmecul divin!

III.

Oh, te iubesc! și 'n focul ce sufletu-mă aprinde,
 Când eă te văz cu dor.
 Simț voluptatea care p'o flacăără cuprinde
 Când ea are să arză un crâng desfătător.
 Cu cât voiă să astîmpăr această sete-adîncă
 Prin calde sărutări,
 Cu-atît ea se 'ntărește și se mărește încă,
 Căci sufletu-ți revarsă comori de desfătări!

IV.

Ca un fluture ce sboară
 Prin deșertul azuros
 Legănat pe aripioară
 În eterul luminos,
 Sufletu-mă la tine sboară
 Printre valuri de amor,
 Ca o profumată boară,
 Beat ferice d'al său dor.
 Ești un farmec de 'mbătare,
 Spune blînd, sufletul meu?
 Ești tu, sînta răsfațare,
 A acestui Dumnezeu?
 Grațiile varsă dulce
 Trandafirî sub al tău pas,
 Și pe fruntea ta ce luce
 Visele din cer se las.

V.

Cît de frumoasă și dulce ești!
 Ochi-ți se umplu d'un rîude rouă,
 De blînde raze, rechiamă nouă
 Visele vieții celei cerești!
 Coamele tale, umbre curate,
 Par'c'ar fi vâlul grațiilor dulci!
 Pe sînu-mă capul tinăr cînd culci,
 Coama-ți tresare de voluptate!
 Ca vița verde și mlădioasă
 Ce 'ncinge-un arbor cu brațul ei,
 Pe viața-mă tristă, pe anii mei,
 Te plecî tu blîndă și amoroasă!
 Cînd al tău suflet arde d'amor,
 Sînu-ți ecsală vorbe-adorate,
 Cerești tesauri de voluptate,
 Necunoscute de muritor!

Viața cu rose încunună
 Ca o fecioară în sărbători
 Aceste inimă, ca două florî,
 Ca două flacări ard, se consumă.

VI.

Vin' iubita vieții mele,
 Răspîndește ne 'ncetat
 Cupa tinereții tale
 Cu nectarul parfumat!
 Vin', te 'mbată de plăcere
 P'al meu sîn ce arde 'n dor,
 Unde, vai! ca tot ce pierde,
 Va peri al meu amor!
 Oh! amoru-î vînt de noapte,
 Inimele sunt un lac!
 Vîntul cade fără șoapte,
 Undele d'odată tac!
 Vin' la cel ce te adoară;
 Nu mai perde un minut;
 Căci pe fiecare oară
 Fuge farmecul plăcut!
 Cînd din viață te vei duce
 Sufletu-ți va fi 'ntrebat
 Ce-ai făcut parfumul dulce
 Anilor ce au sburat?
 Caută a face știre
 C'ast parfum desfătător,
 L'a sorbit cu fericire
 Gura dulcelui amor!

VII.

Vorba-ți desfătări mi-aduce,
 O, amantul meu plăcut!
 Voiă să lupt; dar fața-ți dulce
 Cum o văz, eă m'am perdut!

Dulci sunt ochi-ți pentru mine!
 Domnul meu! amantul meu!
 Dulci ca zorile divine!
 Dulce câtă să-ți fiu eu!

VIII.

Tu mă iubești? zi încă acest cuvînt frumos!
 El dulce mă învinge!
 Vai! pentru 'ntîia oară cuvînt așa voios,
 Așa plăcut, ferice auzul meu atinge.
 La aste vorbe luna suride voluptos
 Și de amor tresare!
 Și florile pe vînturi revars' al lor miros
 Și sufletu-mi s'aprinde, suspină cu 'ntristare.
 Suspină! dragă suflet, te temi c'al ei amor
 Ca roua ce străluce
 Cînd soarele răsare, peri-va 'n viitor?
 Nu risipi, o soartă, credința mea cea dulce!

IX.

Cînd văzui înîntîia dată
 Chipu-ți dulce și plăcut,
 O, frumoasă adorată,
 Chipu-ți mi-era cunoscut!
 Printre vise ideale
 Ce pe viața-mi aș plutit,
 Prin imagini virginale,
 Totd'auna te-am zărit.
 Ce 'mi-aduci, o, bucurie!

Din locașul tău ceresc?
 Vino și îmi spune mie...
 Ești frumoasă, te iubesc!
 Adu-mi sînul tău ca crinul
 Unde dulci dorințe cresc,
 P'a ta buză chiar suspinul
 E un *sun* Dumnezeesc!
 Oh! dă-mi mie, dulce nume,
 Aste daruri ce aduci,
 Căci prin suferinți în lume
 Merit aste bunuri dulci!

X.

Tu mă iubești, o dragă, și temerile mele
 N'aș fost de cît păreri?
 Tu n'ai avut pe altul în gîndurile *tele*,
 Și nimeni n'a zis ție cuvinte de plăceri?
 Te superi, mi se pare? vai! ochi-ți lăcrimează!
 Suspini, o dulce dor!
 Amorului meu iartă! și lasă ca p'o rază
 Să mi te soarbă ochii-mi sau lasă-mă să mor!

XI.

Fruntea ta din negru-ți păr
 Ese ca o dimineată
 Din a nopții deasă ceață
 Revărsînd lumină din cer:

Dar pe buzele-ți arzînde
 Sărutări divine cresc;
 Unele se pîrguesc
 Ș'altele se nasc plîpînde.
 Peste sînul tău de crin
 E o vale ce pătrunde

Sub o umbră ce-o ascunde,
De mistere loc divin!
Nimenea nu desvălește

Ast frumos, ceresc locaș!
Nici o umbră nu umbrește
Raza-amorului gingaș!

XII.

Tot de amor se 'mbată pe undele plăcerii
Și zice; «să iubim!»
Pe mare focul lunei, pe rose vîntul serii,
Și buza mea pe buza-ți, o, suflete sublim!

XIII.

Ceru-î semănat de stele,
Aerul îmbălsămit.
Noaptea, dulcea vieții mele
Cursu-î dulce și-a oprit;
Raza serii 'mbălsămită,
Respîndește-al ei parfum...
Vino, dulcea mea iubită,
Să bea sufletu-ți acum!
Orele-ale tale sclave
Îți deschid frumosul sîn,
Și cu degete suave
Vars' amorul tău divin.
Ție-amorul împletește
Verzi cununi de desmerdări!
Fericit cel ce răpește
Tinerele-î resfățări!
Vezi tu, noaptea e nebună,
La suspinele d'amor.
Cer, pămînt, eter și lună,
Aiurează, se 'nflor!
Timpul veștejește toate;
Mîine nu te va cruța!
Dulce floare, mîine poate,
Tristă te vei scutura!

XIV.

Vino, sînu-mi astă dată
Ți-e deschis, amantul meu!
Vino iute și te 'mbată
De plăceri ce-ți dau drag eă!
Te grăbește, dulce soare!
Orele se schimbă 'n sbor!
O femeie este-o floare,
Floare este-al ei amor!
Astăzi ne surîde nouă;
Dar se 'nturnă despre vînt;
Vin pe sînul meu de rouă,
Apoi stinge-te 'h mormînt!
Sîniî mei sînt dragi grădine
Ce amorul, numai el,
Le deschide pentru tine,
Pentru tine singurel.
Timpul chinuri ne urzește,
O, amantul meu divin!
Ora trece, se topește
Și ne zice: să iubim!
O, cerească desfătare
Ochiî mei în foc se scald',
Mor! și corpul meu tresare
Ca un crin sub vîntul cald!

XV.

Vezi tu pe orizonte azurul mării line
Cu-azurul cel din spațiu unindu-se, perind?
O rază cu o rază, luminează cu lumină,
Și umbrele cu umbre, ființa lor unind?
Așa să se unească în astă noapte-arzîndă
Amorurile noastre, ce 'n flacări se consum'!
Suflarea-mî cu suflarea-ți cerească, îmbătîndă,
Sărutu-mî cu sărutu-ți, și fumu-mî cu-al tău fum!
Dar pentru ce plîngi oare, o, dulce adorată!
De ce frumosu-ți sîn

Revarsă dulci suspine în noaptea parfumată ?
 — Oh! sunt prea fericită, amantul meu divin!
 — Tu ești prea fericită! o fericire lină
 Revarsă-inima mea
 În inima-ți arzîndă ca flacăra divină;
 Și-a sărutării tale dulceață va să bea.
 Mă lasă, al tău suflet să-l bea cu fericire
 Într'un sărut de foc!
 Mă lasă-a ta suflare s'o bea eu cu uimire
 Apoi să mor pe loc!

LA O MICĂ FATĂ DE GREC

Îmi ceri a-ți face versuri, a poeziei floare,
 Născută 'n vînturi calde, în țări de desfătări,
 Ce-alese aurora să-și *mire* rîzătoare
 În ale vieți-ți rose cereștele-î colorî.
 Să cînt copilăria-ți? ah! cată dar a-ți spune:
 Ar trebui un cîntec mai dulce, mai curat,
 Ca șopta sărutării ce zefirul depune
 Pe sinul dalb al mării de stele sărutat.
 Și lira mea perdut-a parfumul tinereții!
 Și dacă câte-odată am mai versificat
 Acele versuri seamăn, sub umbrele tristeții
 Ca niște flori ce 'n iarnă au fost întîrziat.
 Copilă, cînd buchetul ce anii junî formează,
 Va străluci pe frunte-ți cu focul său cel sfînt,
 Peri-vor ale vieții-mi flori ce mă desfătează,
 Și viața-mi, și cîntarea-mi se vor răpi de vînt,
 Atunci, ferice perlă, după-aceste maluri,
 De-î fi tu întrebata de bardul călător,
 Zi că el suferise pe-ale vieții valuri,
 Dar că iubia copila chemînd'o mică sor'.

VERMELIUL

Oh! cît e de răpitoare
 Roza împletită 'n crin!
 Cît sunt de strălucitoare
 Razele p'al serii sîn!
 Fluturul dormind p'o floare,
 În frumoase dimineți;

Lacrima udînd cu-amoare
 Geana dulcii frumuseți!
 Dar eu știu ceva mai dulce
 Părul tău pe sînu-ți alb,
 Fermec rar, ceresc, ce luce
 E *vermeliul* cel dalb.

SUSPINUL

Auzi tu pe lina mare
Cîntecul cel trist și blînd?
Cu arzîndă căutare
Vezi un om în vas trecînd?
Ca o stea ce se privește
În Bosfor, pe anii mei,

Prin cafaz vezi ce lucește?
Este ochiu-unei femei.
Vîntul suflă cu plăcere,
Valul trece mut și lin;
Prin cafaz și în tăcere
N'auzi tu un lung suspin!

ÎNTOARCEREA

La umbra păduroasă pe mîgura bătută
De valurile mării, de zefiri trecători,
Cu fruntea visătoare, ea, dulce și plăcută,
Venia de multe ori!

Acolo'n al meu suflet ea sufletul vărsase,
Și lacrimile sale cu plînsu-mi s'au încins;
Și inimile noastre ce-amorul îmbătase
Aū ars în foc nestins!

Acolo stîncă pare de *silve* cununată;
Acolo geme riul pe patu-î spumegos;
Și razele și umbra pe mare azurată
Se joacă delicios!

Acolo dimineată văz marea cristalină
Posomorîndu-și fața sub cerul aurit,
Vestind că vine boarea cu resfățare lină
Din malu'mbălsămit.

Acolo ochiul vede cînd soarele dispare
Azurul cum se'nsmaltă d'un splendid vîl de fir,
Ce tremură, scîntee, la dulcea sărutare
A dulcelui zefir.

Îmi pare că sunt încă în timpul vieții mele
Cînd eū veneam adesea în ast frumos locaș
S'aspir a ei suflare, avînd martori pe stele,
Și-amoru-î drăgălaș!

Ea singură lipsește, și dorul mă 'nconjoară!
În darn cat a sa umbră, prin umbre, prin lumină,
În darn o cer la grații, la farmece ce sboară
P'aceste verzi grădini!

Nimica n'o întoarce dorinții și tandreții!
Vai! unde pot să aflu acest tesaur sint,
Pe care timpul aspru răpit-a tinereții
Pe durerosu-i vînt?

Și cine'n al meu suflet va'nchide ran'adîncă?
Și cine șterge urma durerii ce-a bătut?
Nici inima ta dulce, nu poate, dragă, încă
Să-mi dea ce am pierdut.

Căci suflul crud al lumii ast suflet vestejește!
Prin cîntecele-mi pline de vise de amor,
Nu vezi tu ce'ndoială de moarte se zărește?
Nu vezi adîncu-mi dor?

Din flacăra credinței amorul ș'aripează;
Dar sînta sa făclie s'a stins, sufletul meu!
Și cruda îndoială a stins ultima rază
Pe tot ce iubesc eu!

Nu! sufletu-mi nu poate cu lumea să se'mpece;
Prin oameni, el se crede străin și sficios;
Cătat-am făr' să aflu în lumea asta rece
Ast bine mincinos!

Orî unde pasul trece, el cată să'ntîlnească
O urmă de lungi lacrimi ce *populi* presar',
O crudă nedreptate, o crimă omenească,
Și un destin amar.

Nemeritul de fală ferice se'ncunună,
Și vițiul asupra virtuții triumfînd,
Și răul peste bine domnînd ca totdeauna;
Ah! iată-acest pămînt!

Nu! nu mai e scăpare în cugete frumoase!
Visări cerești în lume, amici, nu semănați!
În loc de flori divine, vai! lacrimi dureroase,
Odat'o s'adunați!

Tu nu mai ești aice, o umbră fericită!
Dar pentru ce în sboru-ți, desfătătoare stea,
Nu ai luat cu tine și viața mea sdrobotită,
Luînd inima mea!

ȚI-ADUCÎ AMINTE

Ți-aducî aminte seara cînd noi plutiam pe mare,
O suflet grațios!

Torente d'aur luna vărsa cu răsfățare,
Și 'n părul tău zefirul se legăna voios!
Iar valul s'alinasă sub coasta 'ntunecată;

Abia se auzea

Ca sgomotul de pasuri pe valea depărtată
Ce moare cu încetul în noapte, dulcea mea.
Se auziau dulci cînturi trecînd p'acele unde

De spumă și d'azur.

Noi nu vedeam amănții ce noaptea îi ascunde,
Și se părea, sub valuri, că vocele murmur'.
Cînd terminarăm cursul vorbirei amoroase,

Tăcuți, noi am visat.

O lacrimă lucise în genele-ți umbroase
Și sufletu-ți de doruri părea înconjurat.
Tu ridicaseși ochii arzînd de tinerețe

Spre cerul strălucit;

Și cînd văzuși că-mi cură o lacrimă pe fețe,
Strigași cu întristare: «Oh! de ce m'ai iubit!
— Oh! Dumnezeu voiește, și singur, dragă, știe
De ce te-am iubit eu.

— Și ce Dumnezeu oare atît de crud să fie
Să vrea ca să sdrobească amar sufletul meu?
Acela ce cu suflu-i crează o dulce floare

Ca să se stingă 'n vînt,

Ca să parfume viața cu drăgălașa-i boare
Și 'n urmă ca o roză să lase-acest pămînt;
Ce te-a făcut frumoasă ca să iubești în viață,
O fericirea mea!

Ce învelește păru-ți cu aur și dulceață
Și degetele tale cu roze și cu nea.»

În lacrimi amoroase i se 'nvălea vederea;
Și vîntul bălsămit,

Și umbră și lumina ce răspîdesc plăcerea,
Te resfățau pe frunte, o farmec fericit!
Tu blestemaî în gîndu-ți aceste *eleminte*,

Complici misterioși,

Ca cînd simțiai asupra-ți tot farmecul ferbinte
Ce răspîndiaî în sînu-ți și 'n periî tăi undoși.

O D Ă

Cerească frumusețe, o, tu ce *vener* ești!
 Ascultă cîntul dulce al celui ce te-adoară!
 Moderă-a ta minie! mîndria ta coboară!
 Respectă dorul meu!
 Alin' aceste-amare și crude suspinări!
 Vezi viața mea în lacrimi se schimbă și declină;
 Aceste crude lacrimi, o dulcea mea le-alină,
 Cu (dalbe sărutări!
 Tu, Doamne, ce pe păru-î pui aurul ȳeresc,
 Și verși în căutarea-î angelică langoare,
 Ce semenî pe gurița-î parfum și rozioare,
 Ce dulce părguesc;
 Zeu ce-mî însufli cîntul, tu singur ai aflat
 Ce cauză produce durerile-mî sublimе;
 Deschide-mî la cîntare-mî și tinere suspine
 Al ei sîn adorat;
 Ascultă plînsu-mî dulce, prea strălucite zeu!
 Suspinele s'ecsală prin cînturile mele,
 Dă-mî inima-î curată ca niște floricele,
 Său curmă traiul meu!

L A S Ă - M Ă

Vîntul nopții răspîndește	Cerul semănat cu stele
Un <i>profum</i> îmbălsămit;	Cură 'n aur peste val,
Valul mării <i>murmurește</i>	Lasă, dulcea vieții mele,
Și se stinge adormit.	Să bea suflu-ți virginal.

LA DOAMNA I

O, tu ce fumusețea, divină, poetică,
 Ecsală farmec dulce ca fumul după flori,
 Ești tu ilusiune dulce, melancolică?
 Său raza dimineții ce trece printre nori?
 Din hora înflorită a viselor de îngeri
 Tu poate ai venit,
 Cu mina ta suavă să ștergi amare plîngerî
 Și să reversî lumină la cel ce-a rătăcit?

Vin', răcorește dulce pe bardul ce suspină,
În față cu durerea ce lumea a coprins!
Fă să se uite răul, la dulcea ta lumină,
Ce 'n viața s'a întins!

LA VICTORIA Z.

O, tu ce n'ai, copilă, alți inimi în viață
De cât acele roze ce nu văd cu ochi bun
Pe nimeni ce le 'ntrece prin farmec și dulceață
Și tînărul parfum;
D'o zi femeie numai, bea, jună adorată,
Acele fericiri
A căror dulci răsfrîngerî pe fața ta s'arată
Ca zimbetele rozei în dulcele-i iubiri.
Cînd se va 'ntinde norul pe fruntea ta senină,
Nu ține socoteală, el este trecător.
Mai dulce printre umbre e-a soarelui lumină
Și omul naște 'n lume, să sufere în dor.
Dar dorul e departe de inima ta jună.
Ghirlanda vieții tale lucește grațios
Sub roua și lumina ce dulce o 'ncunună:
O dulce dimineată cu sînul amoros.
Pe fața ta frumoasă, amara întristare
Florî nu a secerat;
Și gura ta păstrează divina sărutare
Din raiul ce-ai lăsat.

B A S M E

FATA DIN DAFIN

I.

« Deschide-te, dafin ! eă voiu a mă duce
Spre rîul senin,
Căci stelele d'aur se leagănă dulce
Pe valul cel lîn».

Aşa se *complînge* fecioara frumoasă
Ca viaţa din raiu,
Închisă 'ntr'un dafin p'o vale pletoasă,
Cu plete de maiu ;

Ear fata coboară voioasă din laur,
Aleargă prin flori,
Şi luna ce apare, ca bulgăre d'aur,
Luceşte prin nori.

Aleargă prin valuri de flori virginal
Cu vîntul uşor ;
Şi boarea o 'mbată ; privirile sale
O turbur' d'amor.

II.

« Cosiţele tale ce cad bălăioare,
Îi zise-un drumaş,
Lumină pe sinu-ţi ca focul de soare
P'un crin drăgălaş !

Dar fie rău zisă cereasca-ţi mîndreţe,
O vis fericit !
Căci inimă, viaţă şi dulce juneţe,
Acum mi-a răpit ! »

Atunci rumeneala plăcutei fecioare,
Pe faţă-i luci
Ca sîngele mierlei, ce alba ninsoare
Voios ar stropi.

El zice și-aleargă spre fata sfinxă
Cu chip purpurat;
Dar dalba copilă se duce voioasă
Pe plaiul cel lat;

Aleargă prin iarbă și când e departe
De Domnul frumos,
Își ostie pasul și șeade 'ntr'o parte
Cătând amoros.

III.

«Regina bălăe cu dulcele stele
Adoarme pe nor!
Adormi, o mireasă, pe brațele mele
Uitînd al tău dor!»

Iar vergura doarme pe brațele sale
Șoptind amoros:
«O Doamne din ceruri! fă să nu mă 'nșale
Străinul frumos!»

Adoarme fecioara; dar cînd se trezește
În darn l'a chemat!
Buchet de flori dalbe sub capu-și găsește;
Dar el a plecat.

IV.

«Deschide-te, dafin, acum pentru mine
Să m'adăpostesc,
Căci noaptea purcede și soarele vine
Și-o să mă topesc!»

— Te du, copiliță cu coam' aurită,
Cu chipul plăcut,
Căci dup' a ta frunte cununa 'nflorită
Acum a căzut!»

MIHNEA ȘI BABA

DUPĂ O TRADIȚIUNE

I.

Cînd lampa se stinge la negrul mormînt
 Atinsă de aripă, suflată de vînt, —
 Cînd buha se plînge prin triste suspine —
 Cînd răii fac planuri cum aș a reține
 În barbare lanțuri poporul gemînd, —
 Cînd demoni și spaime pe munți se adună
 De urlă la stele, la nori și la lună,
 Într'una din peșteri în munte rîpos,
 Un om oare-care intră curagios.

II.

În peștera Carpaților
 O oară și mai bine
 Vezi templu Pacinaților
 Ce cade în ruine.

O flacăra mistică
 Dă palidă lumină;
 Iar stîlpii în biserică
 Păreau că se înclină.

Aci se fac misterele
 De babe blestamate
 Ce scot la morți arterele
 Și hîrcele uscate.

Și liliecii nopților
 Ce aș aicea locul
 Ascunși în hîrca morților,
 Umblau să stingă focul.

Aci se ferb și oasele
 În vase aurite,
 Aci s'adun frumoasele
 Cînd nu mai sunt dorite.

O babă ce oroarele
 Uscaseră în lume
 Tot răscolea vulvoarele,
 Șoptind încet un nume.

III.

S'aude un sgomot de pași pe aproape,
 Cum calcă strigoiul cînd va să desgroape
 O tinăra fată... — Colo... ascultați!
 Să fie Satana cu ochii de focuri?
 «Hei! cine să calce în negrele-mi locuri,
 Se'ntreabă bătrîna... aici nechemați?..»
 Ea zice, și'n urmă un om se arată
 Cu ochi de sînge, cu fruntea uscată,
 Teribil ca locul în care intra.
 «Bătrînă, el zise îți fă datoria!»
 Și vorba-i cum geme în zid vijelia
 Din colțuri în colțuri grozav răsuna.

BĂTRÎNA.

«Ascultă-mă, doamne! aveam în ostime
 Un fiu oare-care vestit în mulțime
 Prin luptele sale; era fiul meu;
 Plăcut ca seninul, frumos ca o floare,
 Și pentru aceasta mai stam eu supt soare;
 Era pentru mine al meu Dumnezeu,
 Și pentru aceasta m'am dat în perzare:
 Să-l fac între oameni ferice și mare,
 Am dat al meu suflet la negrul tartar.
 Tu știi mai departe. Ce? gemi de turbare?
 Vrei sîngele mumei, tu vrei răzbunare?
 Lovește! na sinul, tirane barbar!
 Căci viața îmi este acum blestemată.
 Oh! cum nu pot oare să sorb astă dată
 Și zilele tale și sîngele tău!
 Dar nu pot, că fiu-meu în ultima-i stare
 Opri ori-ce mină a da răsbunare
 Tirane! vezi prada'ți, vezi cugetul său».
 Pe urmă c'o mină uscată și arsă
 Intr'una din hîrce un sînge ea varsă,
 Și dîndu-l lui Mihnea îi zise: «să bei!
 E sîngele fiu-meu, na! soarbe-l mai tare;
 E cald și e tînăr, cum vrei tu, barbare!
 Na, soarbe, să eu sorb p'al tău de nu vrei.»

IV.

Toți morții din mormînturi,	Iar vîrcolacii seriî
Cu ghiarele 'ncleștate	Ce chiar din luna pișcă
Ca frunzele uscate	Cînd frunzele se mișcă
Ce sbor cînd suflă vînturi,	În timpul primăverii,
Spre Mihnea alergau;	Țîpînd, acum sburau.

Șoimanele ce urlă
 Ca vîjelii turbate,
 Coloase deșirate
 Cu forma ca o turlă,
 Din munți în văi călcau.

V.

Un glas în mulțime teribil gemu
 Și ceata *infernă* îndată tăcu.

VI.

BLESTEMUL.

«Ori unde vei merge să calci, o tirane!
 Să calci p'un cadavru și'n visu-ți să-l vezi!
 Să strîngi tu în mină-ți tot mîini diafane,
 Și ori-ce ți-or spune tu toate să crezi.

Să-ți arză plămîinii d'o sete adîncă,
 Și apă, tirane, să nu poți să bei!
 Să simți tot'd'auna asupră-ți o stîncă!
 Să'nclinî a ta frunte la cine nu vrei!
 Să nu se cunoască ce bine vei face!
 Să plîngi! însă lacrimi să nu poți vărsa,
 Și orî-ce dorință, și orî-ce'ți va place
 Să nu poți, tirane, să nu poți gusta!
 Să crezi că ești geniū, să ai zile multe,
 Și toți ai tăi moară, iar tu să trăești!
 Și vorba ta nimeni să nu o asculte
 Nimic să-ți mai placă, nimic să dorești!>

VII.

Așa vorbi bătrîna
 Și Mihnea tremură:
 Ear Naiba, ce fîntîna
 O soarbe într'o clipă
 Și tot de sete țipă
 La dreapta lui zbură.

Ear nagodele-urîte,
 Ca un mistreț la cap,
 Cu lungi și strîmbe rîte
 Cu care de pe stîncă
Rîm marea cea adîncă
 Și lumea nu le 'ncap;

El are cap de taur
 Și ghiare de strigoiū,
 Și coadă de balaur,
 Și geme cu turbare
 Cînd baba tristă pare;
 Ear coada-i stă vulvoiū,

Și șease legioane
 De diavoli blestemați
 Treceaū ca *turbiloane*
 De flacări infernale
 Călări toți pe *cavale*
 Cu perii vulvoiați;

Și miî de miî de spaime
 Veniaū din iad rîzînd
 Pe Mihnea. să defaime
 Căci ast-fel baba are
 Mijloc de resbunare
 Pe mort nesupărînd.

VIII.

Mihnea încalecă, calul său tropotă;
 Fuge ca vîntul;
 Sună pădurile, fișie frunzele;
 Geme pămîntul;
 Fug legioanele, sbor cu *cavalele*,
 Luna dispare;
 Cerul se 'ntunecă, munții se cleatenă
 Mihnea tresare.
 Fulgerul scînteie, tunetul bubue;
 Calul său cade;

Demoniî rîseră; o ce de hohote!
 Mihnea jos sare.
 Însă el repede iară încalecă,
 Fuge mai tare;
 Fuge ca crivățul; sabia-î sfîrîe
 În apărare:
 Aripî fantastice simte pe umere,
 Însă el fuge;
 Pare că-l sfişie guri însetabile,
 Hainele-î sugе;
 Baba p'o *cavală* iute ca fulgerul
 Trece 'nainte
 Slabă şi palidă, pletele-î filfie
 Pe osăminte!
 Barba îi tremură, dinţii se cleatină,
 Muge ca taur;
 Geme ca tunetul, bate *cavalele*
 Cu un balaur.

IX.

O, ce de hohote! rîseră demoniî;
 Iadul tot rîse!
 Însă pe creştetul munţilor, zorile
 Zilei venise.

DOAMNA ŞI SCUTIERUL

O, scutiere frumos şi june!
 De ce verşi lacrimi neincetat?
 Vai! a ta viaţă s'a întristat
 Ca zi senină ce 'n nor apune!

Care e vîntul ce suflă rece
 În aste ziduri dragele florî?
 Ca o ghirlandă de sărbători
 A ta junie apune, trece!

Stinsu-s'a floarea ce 'ncoronase
 Cu tinereţe acest palat;
 De cînd tu capul ai înclinat
 E tristă viaţa în aste case!

Cupa-mî de aur şi de rubine
 Nu se mai umple de pajul meu;
 Faţa lui dulce n'o mai văz eu
 Surîzînd vesel pe lîngă mine.

Seara cînd vine luna auroasă
Pe bucle-mî lină a se juca,
Nu mai resună gîitara ta
Pe stîncă naltă și neguroasă.

Dar spune mie a ta durere,
Ah! spune doamnei de ce suspini,
De ce de lacrimi ochi-ți sunt plini,
Și 'n plîns se 'nchid, o scutiare?»

Tînăru-ascunde a sa 'ntristare,
Dar spre fereasta doamnei, 'ntr'o zi,
Cătînd el încă, curtea-l găsi
Rece ca peatra, fără suflare.

O NOAPTE LA MORMINTE

Mergeam pe căi sălbatice,
Cătam adăpostire;
Ear fantasme lunatic
Rideau p'o monăstire.

Țipa în sînul norilor
Vulturi cu grele pene;
Și vuetul prigorilor
Se auzia a-lene.

Lătra departe cîinele
La duhuri neguroase,
Scoteau din groapă mînele
Scheletele hidoase.

Un fulger!.. norul fumegă;
Ear tunetul răspunde,
Și ploaia cade, spumegă,
În turburoase unde.

Pe munți regina nopților
Păruse gălbenindă,
Așa cum fruntea morților
Se vede suferindă.

Apoi s'aud răsunete
De vaete, suspine;
Înspăimîntat de tunete,
Un mort veni spre mine.

Atunci trecură ielele
De mîini în horă prinse;
Ș'un abur toate stelele
Îndată le coprinse.

În preajma monăstirelor
Umblînd, mă rătăcisem;
La locul cimitirelor
Văzui că mă oprisem.

MORTUL

«Dechideți, schelete, aceste mormînturi
Căci ploaia se varsă pîrae din nor,
Căci vîntul mă bate, și cîni mă 'nconjoară,
Și ielele albe duc hora pe vînturi.

Aseară cînd umbra cădea pe pămînt,
Eşii să văz luna jucînd pe ruine,
Căci două schelete gemeau lîngă mine
Şi-un verde balaur sbura prin mormînt.

Dar luna s'ascunde d'o dată 'n furtună
Şi, ast-fel ca spicul de vînturi uscat,
Vîrtejul pe mine în văi m'a sburat
Pe unde infernul sabatul adună.

«Schelete tăcute, am fost împărat :
Cum soarele trece din lume în lume,
Din poluri în poluri sbura al meu nume ;
Din poluri în poluri eram lăudat.

Precum un luceafăr străluce prin stele,
Luciam printre prinţii din epoca mea ;
Dar vai ! amăgire ! virtutea-mă lipsia
Şi sceptrul se sparse în minile mele !

Toţi îmi spunea mie că lumea e-a mea,
Că pot p'un capriciū s'o calc în picioare ;
Că ori ce dorinţă, de rău voitoare,
Un semn, şi 'mplinită să-mi fie putea.

Dar ochii Satanei în noapte luminează,
Ca două stelute ce 'n nori strălucesc,
Ca doi cărbuni roşii ce 'n umbră roşesc,
Şi negrele-î aripă pe capu-mi se 'nclină !

Credeam eu acestea, şi-aşa am urmat !
Pîrae de sînge vărsam cu cruzime,
Şi-aceast' omenire ce geme în crime
Un cap vream să aibă ca eu să-l abat.

Dar cîinii mă latră şi corbii crocnesc !
Colo pe morminte *joc* albele Iele,
Ce rid cu hohot de oasele mele,
Ear ochii Sataniî în noapte lucesc !»

În cele din urmă furtuna trecuse
Şi toată natura cu 'ncetul tăcuse ;

Scheletul acela ce morţii rugase
La locul său umed intrarea să-î lase,
În groapă intră,
Iar echo departe apoi repetă :

«Dar ochii Satanei în umbră lumină,
Ca doi cărbuni roșii în noapte roșesc,
Ca două steluțe ce 'n nori strălucesc,
Și negrele-î aripă pe capu-mă se 'nclină!»

ZINA DOAMNA

Zina Doamna se coboară
Pe-ale serei dese scări,
Scuturînd din aripioară
Ale lunei sărutări.

Printre valuri fugătoare
De lumină ce treceau,
Și sub albele-î picioare,
Crini de aur se spărgeau;
Pe cosițele-î rizînde
Mii de raze s'aninau
Și în *aurele* blînde
Grafios se legănau.

Mii de paseri poleite
Cîntă 'n arbori înfloriți,
Uni 'n roade aurite,
Alții înc' abia 'nverziti.
Ear pe unde ea se duce,
Unde pași-î rătăcesc,
Pasările *cînt* mai dulce,
Florile îmbobocesc.

Alba, juna zinuliță,
Șeade sub un pleop d'argint,
Și ascultă în cosiță
Vîntul nopții murmuind.

Dar mai colo 'n depărtare
Auziți un dulce cînt,
Răsunînd cu desfătare
Printre pomi și printre vînt?

«Stele dulci și dragulițe!
Unde este zina mea,
Ce vă poartă în cosițe
Și vă are tot cu ea?
Spuneți, mie, viorele,
Care 'n ochi-î străluciți?
Spuneți mărgăritărele
Ce sub buze-î înfloriți!

Cosicioara-î strălucește
Ca-arcu ploaei printre nor;
Și pe față-î pîrguește
Florica de bujor.
Este mîndră și ușoară
Ca un flutur aeros,
Scuturînd din aripioară
Roua plaiului voios».

— Spuneți mie, floriore!
Ați văzut un păstorel
Ce-are 'n plete flori din soare
Și la briu un flutur?

El e viața vieții mele:
Pentru dînsul am venit
Printre flori și printre stele
Din eterul înflorit.»

La lumina călătoare
Eată trece-un păstorel
Ce-are 'n plete flori din soare
Și la briu un flutur.

«Vino, dulcea mea iubită!
 Și pe ani-mă rîzătorî,
 Din cosița-ți înflorită
 Scutur' ale vieței flori».

Zina Doamna se uimește;
Turnă chipu-i rumenel;
 Alba-i mină rătăcește
 Printre păru-i *aurel*.

«Du-te! du-te de la mine!
 Du-te! eă nu te iubesc!»
 Și se 'neacă în suspine;
 Lacrimile-i rîuresc;
 Și c'o vorbă înfocată:
 «Vino! vino! zise ea,
 Și din viața mea te 'nbată
 Tu ești fericirea mea!»

Zice, și cu resfățare
 Îi dă scumpele-i comori.

Sînul ei de desfătare
 Și gurița ei de flori.

Printre umbrele tăcute
 Mii de raze se strecor:
 Sbor ca visele plăcute
 Într'un negru viitor,
 Stelele scinteietoare
 Legănate strălucesc,
 Și 'n cereasca lor vulvoare
 Se topesc și înfloresc.

Ear în vînturi parfumate
 Fluturi auriți
 Peste florile rotate
 Se *balanță* adormiți.
 Printre flori și printre rouă
 Zînele voioase *sbor*,
 Și din genele lor plouă
 Un torent scînteietor.

DOMNUL DE ROUĂ

I

Luna ca o sferă după-o stîncă verde
 Varsă dulci lumină.
 O copilă jună trece și se perde
 Printre verzi grădini.
 Fața ei e dulce ca lumina nouă
 Lunii pe un nor:
 Ea 'mpletește 'n raze și își scaldă 'n rouă
 Părul bălăior.
 Poartă o cămașă splendidă ca focul
 Soarelui pe riș;
 Ca un arc în ceruri îi strîngea mijlocul
 Străluciosu-i brîu.

II

«Oh! ferice fie calul ce aduce
 Pe amantul meu!»

Căci de șapte zile fața lui cea dulce
 N'o văzusem eu.
 — De n'ai fost tu bine, zise cu mustrare,
 Mult îmi pare rău;
 De-a fost ne'ngrijire, și mai rău îmi pare,
 Sufletelul meu!
 Apoi pleacă fruntea ca să o sărute
 Domnul cel frumos!
 Fața ei cea albă cu trăsuri plăcute
 Luce grațios.
 Ear la focul lunei sclava cu plăcere
 Plimbă calul alb,
 Ce sub mîna-î mică, merge în tăcere
 Peste plaiul dalb.

III

«Lasă-m' a purcede! nu vezi tu, fetiță.
 Razele de zori?
 — Nu e raza zilei; ci a mea guriță
 De *vermelii* flori.
 — Nu... aceasta-î ziua!.. trebue a mă duce
 O amanta mea!
 — Nu! vei sta cu mine, viața este dulce!
 Fata îi zicea.
 — Printre vise rele trista mea ursită
 Una dată-a zis:
 «Lero împărate! tu iubești o Scită
 «Dulce ca un vis;
 «Cum se face noapte de la Istrul mare
 «Către Olt te duci,
 «Ca să ștergi de lacrimi cu o sărutare
 «Ochii ei cei dulci...
 «Află că odată soarele pe cale
 «De te va găsi,
 «Intr'o rouă dulce cu zilele tale
 «Te va răsiți!»
 — Este încă timpul, mirele meu dulce!
 Ziua n'a sosit...»
 Să aducă calul!.. Calul se aduce;
 Stelele-aū albit:
 Pe un drum de piatră domnul își repede
 Sprintenu-î fugar;
 După-un vîrf de stîncă draga lui îl vede
 Lăcrămînd amar.
 «Noapte-oprește-ți sborul! stele mîndrioare,
 Mai stați în eter!»
 Astfel roagă încă juna plîngătoare
 Căutînd la cer.

Eară printre umbră o cetate-albește ;
El s'a bucurat.
Însă, o, durere ! soarele lucește...
Domnul s'a 'nroat !

C O R N U L

Noaptea cu încetul văile-aburia,
Și trăsura noastră pe un deal suia.

Suspînînd, o fată, dulce creatură,
Mă 'nsoția în cale pînă la trăsură ;

Pe străine țărături fiind a pleca,
Unde nici un suflet nu mă aștepta.

Îmi era ea mie mai mult de cît soră :
A zilelor mele dulce auroră.

P'ale ei cosițe luna se juca,
Ș'o rouă de lacrimi din ochi-î cura.

Un corn de departe s'auzia p'o stîncă
Revărsînd în noapte o 'ntristare-adîncă.

«Sunetul acesta cînd vei auzi
«În străinătate unde tu vei fi,

Zise copilița revărsînd suspine,
«Cel puțin atuncea, cugetă la mine !»

Zile, ani trecură, toate s'aũ schîmbat ;
Sufletu-mî în doruri, vai ! s'a întristat !

Nu mă mai cunoaște dulcea mea iubită :
În străine brațe ea e fericită.

Dar cînd sună cornul nu știu ce simt eu
Că un rîu de lacrimi udă sînul meu !

DOAMNA LUI NEGRU ȘI BARDUL

E splendidă masa și vinuri străine
Se varsă spumînd
Prin cupe de aur; iar Domnul rîzînd
Voește să 'nchine.
Aici cavalerîi, vestiți în bătae
Prin luptele lor,
Cu tinere dame, brunete, bălae,
Vorbiau de amor.
Iar Doamna frumoasă și jună soție,
Cu ochii în jos,
Lăsa să se vază a sa bucurie
Rîzînd grațios.
«Să vie străinul ce cîntă afară,
Să cînte aci!»
Așa vorbi Domnul și toți așteptară;
Străinul sosi.
«Cu voi bucuria și dulcea plăcere,
Oaspeți străluciți!
Iar viața-vă cure ca riul de miere,
Să fiți fericiți!»
Dar ce ai tu, Doamnă? ce iute schimbare?
Ce-ai tu de suspini!
Ca spicul cel galben tu fruntea înclinî,
O, dulce suflare!
De ce tăceți, oaspeți? o, doamne frumoase,
De ce stați tăcînd?
— Ia harpa, străine, cu bucle-auroase,
Ia harpa curînd!
Și pentru aceasta să dați lui îndată
Tot ce-am mai scump eu;
Să-i dați lui chiar cupa-mi în aur lucrată
Și chiar calul meu!
— La alții dă cupa, la alții dă calul!
O Doamne, eu cînt,
Cum fișie plopul, cum vîjîie valul,
Cum vuvue-un vînt!»
Străinul începe o tristă cîntare,
Oaspeții, uimiți,
Se 'ncînt d'armonie, deșertă păhare,
Se cred fericiți.
«Mie credință tu mi-ai jurat
Pin' la morminte unde tot moare,
Oh! frumuseții putem noi oare
A nu îi crede cuvîntul dat?
Pentru mărire mi-ai făcut rău;
Jerfind iubire și resfățare

Viața ta trece în întristare :
 Cerul răsbună pe bardul său.
 Vai pentru tine eū pățimesc !
 Viața-mi se scurse fără junețe
 Plină de lacrimi și de tristețe ;
 Cu toate astea eū te iubesc !
 Amorul arde în sinul meū
 Bătut de doruri apăsătoare, •
 Ca roua dulce p'o tristă floare
 Ce se înclină sub doru-i greu.,
 Adesea chipu-ți desfătător
 Ca o lumină printre morminte,
 Vine, suride, mi-aduce-aminte
 D'acele timpuri de sînt amor !
 Astfel aruncă ochii pe flori
 Pasărea blîndă pînă ce moare ;
 Murind ea încă ar vrea să sboare
 Pe o ghirlandă de sărbători.
 O rugăciune voiū să-ți fac eū.
 Și a mea frunte să se încline !
 Revarsă două lacrimi line
 Căci azi mă lasă sufletul meū !
 Străinul precurmă cîntarea-î îndată,
 El nu mai putea,
 Să cînte de lacrimi ; iar Doamna zimbea
 Prin plîns astă dată.
 A doua zi însă pescarii găsiră
 In Argeș *pescînd*,
 Un june cadavru și apoi o liră
 Aflară cătînd.

N'AUDE, N'A VEDE, N'A GREUL PAMÎNTULŪI

I.

Unde rătăciți voi oare,
 Spuneți mie, copilași ?
 De ce sînt în lăcrimioare
 Ochii voștri drăgălași ?

Copilița mai isteată
 Vorba repede-a găsit,
 Și cu viersuri de dulceață
 Aste vorbe a vorbit :

Nu vă temeți : spuneți nouă,
 Spuneți, tinerelor flori !
 Astfel florile în rouă
 Întrebaū pe călători.

« Flori de veselă cunună !
 Suntem fi de împărat ;
 Dar o vitrigă de mumă
 De-a casă ne-a alungat.

— Vezi tu, soră mîndruliță,
Păsărelele ce sbor?
Taie-o viță din cosiță
Să fac arc ucizător!»

Iar copila albioară
Smulge vițe din cosiți,
Și fac arcul ce omoară
Porumbele și merliți.

II.

Dimineața aurită
Se arată printr'un nor.
Pe o vale înflorită
Doarme micul vînător.

Sorioara-î se trezește ;
Spală fața-î la isvor ;
Și de raze despletește
Părul ei strălucitor.

Coscioarele-î pe undă
Joacă 'n aurite flori,
Și voioase, se confundă
Cu luminele de zori.

Ea își vede alba-î față
În torentul argintos,
Ca un vis ce se răsfață
Într'un suvenir frumos.

Iar privindu-și fața dalbă,
Frăguitu-î sînișor,
«Mult sunt mîndră, mult sunt
[albă!]
Zice suspinînd cu dor,

III.

Eată colo pe potică
Un domn tînăr că trecea.
Ea 'nvălește în *cosică*
Fața ei ce strălucea.

«Mult ți-e fața rumeoară!
Mult ți-e ochiul înfocat!
Ești tu tînără fecioară,
O dorință ce-am visat?

— Du-te!.. zise mînioasă
Și roșind plăcut, ușor.
— Tu ești bună și frumoasă
Pentru ce voești să mor?»

IV.

«Sorioara mea frumoasă!
Cine oare te-a răpit?
Urs, Lup, Vulpe credincioasă!
Ce și voi m'ați părăsit?

Ast-fel plînge vînătorul,
Cum se vede singurel...
— Nu te turbura cu dorul!
Îi răspunde-un voinicel.

Sora ta desfătătoare
După mine a venit...
Hiarele-ți sunt în prinsoare;
Să-ți iau viața am sosit!

— Sunt copil și n'am putere
Pept la pept a ne lupta;
Dar, o doamne! pot a-ți cere
O cîntare a-ți cînta?

O N'aude! o N'a-vede
N'a greul pămîntului!..»
Hiarele prin crînguri verde
Vin' cu sborul vîntului.

V.

«Mîndrulică sorioară,
Am ucis pe-al tău iubit.
Ast-fel aș dori să moară
Toți cei ce n'aū amăgit.

Însă eată-ți daū ertare,
Ca să plîngi, să te căești;
De-ai pierdut a vieței floare,
Sufletul să-ți curățești!»

FĂT-FRUMOS

Intr'o zi cu dulce soare,
 Drăgălașul Făt-Frumos,
 Prin troene de ninsoare
 Trece mîndru și voios.
 Pentru dalbe păsărele
 Poartă arc săgetător,
 Pentru fete tinerele
 Poartă-n față flori ce-omor.
 El zărește-o porumbiță
 Cu cap mic și poleit;
 Și sub aripa-î liliță
 Cu săgeți o a rănit.
 Pe troene de ninsoare
 Sîngele s'a 'mprășiast,
 Și la razele de soare
 În flori dulci a înviat.

«De-ași avea o fetișoară
 Cu cosițe gălbior,
 Rumenă și albioară
 Ca cel sînge scurs în flori;
 Și s'o fac să mă iubească
 Măcar numai într'o zi:
 Apoi moartea să sosească,
 Că ferice ași muri!

— De te-î ține de cuvinte,
 Eū pe fată țî-o voiū da!»
 Zice-eșînd ca din morminte
 Un om negru în manta.

— Dă-mî copila ce-mî lipsește,
 Intr'o zi, apoi să mor!
 — Aî cu mine, ș'o găsește,
 Și te 'mbată de amor!

Omul negru îl conduce
 Sub o stîncă 'ntr'un palat
 Către-o fată albă dulce
 Precum el a fost visat:

Rumenă și albuliță
 Și cu perii bălăior,
 Cu grumazî de porumbiță
 Și cu flori pe sinișori.

«Vin cerească 'nchipuire
 Strigă albul vînător.
 Să mă 'mbeți cu-a ta iubire,
 Apoi fericit să mor!»
 Copilița rușinoasă
 Pleacă ochii suspinînd,
 Și pe fruntea ei frumoasă
 Trece mîna-î cugetînd.

* * *

La palat e nuntă mare:
 Preoți, oaspeți sînt chemați,
 Junii miri de desfătare
 Și de-amor sunt îmbătați.

Dar, minune negîndită!
 Omul negru a sosit.
 «Iată pofta-ți împlinită!
 Zise mirelui iubit.
 Știi tu vorba de-altă dată?
 Iată fata; ești iubit.
 Eū sînt Moartea ne'mpăcată:
 După vorbă, am sosit!

— Moarte!'nceată de-a mă cere!
 Alții 'n lume te-aū chemat;
 Mergî de curm' a lor durere,
 Al lor plîns neîmpăcat?
 Eū sînt june, sînt ferice;
 Nu voiū încă eū să mor!
 Bucuria înc' aice
 Înflorește cu amor!»

L'ale candelelor flacări
 Tot în negru se 'mbrăca;
 Florile se schimbă 'n lăcrimi;
 Cîntecele înceta.

DOMNUL TIGHINEI

Domnul Tighinei șeade la masă
Cu dame june și cavaieri;
Viața lor fuge pe dulci plăceri.
Domnul, durerii sufletul lasă.

Ochii în lacrimi pururea sînt;
Inima 'n gînduri tristă se duce
Către-o fecioară jună și dulce
Stinsă sub vâlul cel de mormînt.

Astăzi e ziua de sărbătoare
A junei fete ce-a fost perit;
Altă femee n'a mai iubit
În cursul vieții cei fugătoare.

Fruntea-i pe mină-i cade, răpită,
Ochii de line lacrimi lucesc;
Dar el ascunde plînsu-i ceresc
În alba-i mantă cu-aur înîndrită.

În sală-apare nouă cavalier!
Vorbe, vestminte se par străine.
«Doamne! scăpare cer de la tine,
Cer de la ceea ce-astăzi e 'n cer!

— Ori care fapta-ți poate să fie,
Ori care fie cei ce te vor,
Tu chemi un nume desfătător
Astfel scăpare plină dau ție!»

Doi soli veniră de la Tătari.
Cîr desertorul cu-amenințare;
Oaste străină stă la hotare
Să prade 'ndată țările-amar.

Domnul răspunde: «Țara căzută,
Cu timpul încă vom desrobi:
Numai onoarea de va peri,
Pe tot d'auna va fi pierdută.

Romînul încă n'a fost trădat
Străinul care scăpare-i cere;
Nu va fi 'n lume, bunuri, durere,
Care să-mi schimbe vorba ce-am dat!»

Zice, se 'narmă, pasă, combate,
 Pune pe fugă străinii răi;
 Dar în bătae mulți per d'ai săi,
 Și Domnul însuși, rănit, s'abate.

De cruda moarte crud el coprins,
 Scoate din sînu-î floare trecută,
 O scaldă 'n lacrimi, dulce-o sărută,
 Și 'n sărutare-î viața-î s'a stins.

SENESLAS

Consulul Seneslas strigă în orgie:
 «Lumea-î fericită numai sub robie;
 Lumea se coprinde de proști și-ipocriți;
 Ceî d'intîiî sînt prada, ceî alți folosiți.
 Cine crede 'n altfel, vie-aici pe dată,
 Vie să-mî răspunză, vie să combată!»

Eată pare-un june d'arme coperit...
 «Doamne, fie-ți bine; dar eū am venit!»

— Vom lupta pe dată! Consulul răspunde,
 Dar alină dorul, care te pătrunde:
 Bea din astă cupă d'aur și rubin!
 — Setea ce mă 'ncinge, nu-î sete de vin:
 Dar onoarea sîntă-a mîndruliței mele
 Cere să se spele cu zilele *tele*!

Eî se-apuc' la luptă. Spadele răsun;
 Domnul cade 'n sînge, zilele-î apun.

PEȘTERA MUȘTELOR

I.

În dumbrăvî poetici, în basin săpat
 În granit cu fețe,
 Se scaldă frumoasa fată de împărat
 Cu-ale sale sclave rări în frumusețe.
 Soarele se culcă 'n aburî de rubin
 Și se varsă dulce
 Pe-ale lor cosițe ce *nundea*ză lin.

Apa 'n bobișoare, p'al lor fraged sîn
Ca roua 'n crini luce.
Peste-ai lor albi umeri care strălucesc,
Sub a lor ninsoare,
Grațioase rose răpede 'nfloresc,
Și lucesc la soare.
Sclavele Domniței par în acest loc
Astfel cum pe mare
Printr'al lunii pline briu voios, de foc,
Miriade raze scinteie, se *joc*
Fără de 'ncetare.
Dar un smeul sosește p'un fugar spumos,
Intră în grădină;
Caută din dosul unui pom stufos,
Sclavele frumoase ce se *joc* voios
Cu-alba lor regină.
Ochii lui se lasă pe regina lor
Și-ai săi ochi se 'ncintă.
După cal coboară, și pășește-ușor.
Stă, privește, ascultă, și c'un iute sbor,
Pe basin s'avintă.

II.

Smeul încalecă, fuge cu vergura,
Fuge pe vale;
Calul se turbură; sboară, se spumegă,
Mușcă 'n zaba

Smeu 'i ia frinele, răpede-i sîngeră
Coasta spumoasă;
Calu-i se 'naripă, fuge ca negura
Vijelioasă.
Cerul se scutură, munții se leagănă...
Brazii săltară;
Cerul cu stelele, brazi cu stincile
Se confundară.

Văile murmură, frunzele freamătă;
Aerul sună;
Pletele verginei, sparte sub aure
Scinteie 'n lună.

Insă la peștera stincilor alpice
Calul atinge;
Sforăe, nichează. Smeul cu vergura
În umbră se stinge.

III.

Regele preurmă, cu călări d'ai săi,
 Calul lor ce sboară.
 Dar din peșteri smeul varsă pe flăcăi
 Muște veninoase ce 'n acele văi
 Caii lor omoară.

De atunci când pasă turmele pe plai,
 Lîngă grota lată,
 Smeul socotește că 's ostași pe cai
 Și revarsă musca care-ucide, vai!
 Orî-ce vită 'ndată.

H E R O L

Herol la morminte se duce și plînge
 Promisa lui moartă cu fruntea sub flori.
 Din fruntea lui cură sudoare de sînge;
 Iar stelele d'aur se'ngîină cu nori.

O rară minune! mormîntul tresare,
 Și'ndată deschide și sinu-i de lut.
 Frumoasa promisă pe marmură pare,
 Iar luna Jumină din spațiul tăcut.

Pe mantia-i albă, cosițele-umbroase
 Ca noaptea cu ziua se'ngîină, apărînd,
 Și briul ei d'aur cu raze lucioase,
 Încinge ferice mijlocu-i plăpînd.

Dar fața-i străluce d'acea frumusețe
 Ce nu-i cunoscută la neam omenesc,
 Și rozele's stinse pe dulcele-i fețe,
 Cătarea-i perdut-a cel foc fecioresc.

«Părinți-mi nu vrură să fiu eū-soție
 Acelui ce'n viață-mi atît am iubit!
 D'atunci în durere, plăpînda-mi junie
 Se stinse cu viața, cu tot ce-am dorit.

Dar relele tale mă turbură foarte
 În lumea de pace din care sunt eū,
 Și viū să te mustru de ce lași spre moarte
 Să caz'al tău suflet, o sufletul meu!

Acela ce moare se perde'n uitare ;
E lege-a naturii ce tot a coprins ;
Un om nu se perde căci alt om dispăre ;
Un crin nu se *fană* căci alt crin s'a stins !

— Prea dulce fantasmă ! pe lumea de doruri
Sunt singur... d'acuma, vai ! nu mă lăsa !
Cînd ești în locașul cereștilor horuri,
O zi de plăcere mai pot eu gusta ?

Oh ! fără de tine tot este durere ;
Pămîntul și cerul în doliu îmi par ;
Și sufletu'n viață nimica nu cere.
Ori-care plăcere se schimbă 'n amar.»

Într'astfel amantul fantasmei vorbește ;
Fecioara-l ascultă pătrunsă de dor ;
Rădică la ceruri, ce'n aur lucește,
Cătarea sa plină de plîns și de-amor.

«Vai ! dacă crezi însuși, mai zise răpită,
Că nu poți 'n viață să fii fericit,
Dorința ta dulce, să fie 'mplinită !
Pe brațele mele dormi, suflet dorit !»

Pe sînul fecioarei el capul înclină,
Se'mbată de vise și dulci resfățări ;
Și'n noapte s'aude șoptire divină
De blînde complîngerî, cerești sărutări.

Dar cînd aurora prin noapte s'arată
Și varsă flori d'aur pe tristul pămînt,
Drumașii găsiră cu fața'ntristată
Un june cadavru zăcînd p'un mormînt.

PAJUL BĂTRÎN

Cînd aurora rîură'n țări
Valuri largi de-aur și de purpură
În depărtare toate-mi părăuă
Pline de viață și de plăceri.

Văzuî eroii cei străluciți ;
Armii de lauri încununate ;
Cetăți și sate nenumărate ;
Populi de dulce pace răpiți ;

Văzuî palatul împărătesc,
Domni, cavalerii plini de mărire,
Văzuî regina ling'al ei mire,
Pletind cu roze traiu-i ceresc!

Sîngele tînăr pe fața sa
Cura 'n dulci valuri pe lină-albețe
Tineri surîderi p'a sale fețe,
Voia cea bună le semăna.

Dar către seară tot se stingea;
Palatul mîndru se părăsise,
În sala dalbă tronul perise,
Regina dulce nu mai era.

Timpuri ce-abateți tot pe pămînt,
Cu-acele visuri îmbătătoare,
Răpiți și viața-mi apăsătoare,
Căci azi sunt singur p'acest pămînt!

C E R B U L

ÎMPĂRATUL.

Cerbulețe, mai privește
Soarele ce-apare 'n nori,
Căci cu ziua ce-asfințește
În lungi doruri ai să mori!

Viața trece-așa de lină!
Soarele-i strălucitor!...
Doamne! n'am eu nici o vină,
Nici o vină ca să mor!

ÎMPĂRATUL

Ai să mori căci porți un nume
De divin său prooroc...
N'ai știut c'aici în lume
Prin tăcere ți-faci un loc?»

«Cerul cu-umbre dulci se'ncinge.
Dragă, nu mai suspina...
Plînsu-ți inima-mi atinge...
Și nu pot a te scăpa!

CERBUL

«Doamne! lasă-mă cu viață
Pin' ce crinii vor păli,
Pin' ce merla cu dulceță
Printre flori va ciripi!

Moartea-ți Doamnei mele place...
Șterge-acele lacrimiori...
Mori ca să rămîn în pace!
Pentru mine, dragă, mori!»

CERBUL

Doamne! sunt atît de june,
Sunt atîta de frumos!
Pentru ce mă vei depune
În mormîntul dureros?

«Voia ta 'mplinită fie,
De te face fericit!
Dar ascultă-o profeție
De la cerbul tău iubit;

Pin'ce soarele v'apune
Două petre rădicați,
Una pentru cerbu-ți june,
Alta peatră de 'mpărați !

Din mormîntu-mi o să crească
Brădiu cu virful lin
Cu-a lui ramuri să umbrească
Doamne, groapa-ți de străin.»

La lumina de la stele
Împreună vom peri,
Tu de mîna Doamnei tale
Ce cu-amantu-i va domni.

Anul încă nu trecuse
Și pe cîmpul uscăcios,
Peste un mormînt crescuse
Brădiu de munți frumos.

Bradul se pleca 'n durere
Peste-un alt tăcut mormînt,
Ca sinceră mîngiere
Pentru cei ce nu mai sînt.

UMBRA RESBUNĂTOARE

Frate-meu spre tronu-mi cată,
Oamenii m'aū credințat...
Capul său dar să se-abată
Astă noapte la palat !»

Somnul ochii nu-i atinge,
Visele plăceri nu-i *port*,
De cum soarele se stinge
Vede fratele lui mort.

Ast-fel Domnul își zicea
Și pe cer o stea pălea.

Mîna fantasmei ce plînge,
Îi arată cînd și cînd
Hircă plină cu-al lui sînge,
Cu-al său sînge fumegînd :

Iată fratele cel june.
«Dulce frate, de te chem,
Sunt coprins de-amărăciune...
Umpleți cupele să bem !

Și-i vorbește : Doamne, bea,
Sîngele și viața mea !»

Viața-i plină de 'ntristare.
Fericirea pe pămînt
Trece ca și-o sărutare
Ca și-o floare pe mormînt !

Domnul caută scăpare
În ospățuri și 'n orgii,
În noui crime și turbare,
În turbate bătălii ;

Fratele mai mic zicea :
«Doamne ! ține cupa mea !»

Dar în lupte-omoritoare
Bravi-alături toți s'abat ;
Numai el stă pe picioare,
În cadavre îngropat ;

Fratele cel mic murise
De venin omorîtor ;
Dar din ora ce perise
Domnul suferă greū dor.

Și 'n orgiile turbate,
Cînd mesenii varsă vin,

Umbră junelui său frate
Vine printre cei ce 'nchin,

Și-i mai zice: «Doamne, bea,
Sîngele și viața mea!»

Iar pe patu-i de zăcere,
Unde capul și-a 'nturnat,
Vede-a fratelui părere
Ce-ocolește tristul pat.

Și-i vorbește: «Doamne, bea,
Sîngele și viața mea!»

CAPUL AVARILOR

Prin văile Carpaților
Misterici, neguroase,
Trecea capul Avarilor
Cu oarde numeroase.

Zărește ling' o peșteră
Dărămături romane,
Un templu de-albă marmură
Al Junei daciane:

Iar luna, suflet umbrelor,
Pe-o neagră stîncă-apare
Și varsă foc pe fețele
Columnelor bizare.

În vestibulul templului
Se văd mai multe stane,
Cu chipul guvernorilor
Aî Daciei Traiane,

Dar turma călătorilor
Văzîndu-le, hulește;
Și capul lor, cu furie,
Descalcă, vorbește:

«Cît mi-ôr lovi vederile
Aceste chipuri mute,
Nu pot să 'mpac eu inima-mî
Cu visele-mî plăcute!»

El zice, trage paloșul,
Spre chipuri apoi trage,
Lovește-o stană repede
Pe sînul ei cel rece.

Atunci în aer stelele
Cu nori apoși se 'ngîină,
Iar Stana 'nalță repede
Pe dinșul recea-i mîină.

Se mișcă toate stanele,
Pășesc spăimîntătoare,
Și 'n noapte, calcă, sfarmă,
Barbarii sub picioare.

MUREȘUL ȘI ALUTA (OLTUL)

I.

Dă-mi o floriceică din a ta cosiță
Să mă lecuiesc de-al meu aspru dor;
Căci așa se zice, dulce copilă,
Și-ar fi rău, rău foarte să mă lași să mor!

— Mureșe! dă-mi pace; nu-s vindecătoare:
Din a mea cunună nu dau nici o floare».
Zice. Noaptea deasă cade peste vale.
Ei se perd sub măguri, dupe brazî stufoși.
Iar Aluta plînge: lacrimile sale
Cură 'n caldă rouă din doi ochi frumoși.

Sub un ulm Aluta cată să se culce,
Și cu flori de munte face fraged pat.
Mureșul îi zice: «dalbă mi-ești și dulce,
Oh! fii bunicică, dă-mi un sărutat!
— De-î dormi cu pace și de-î deștepta,
Mîne mai în urmă poate că-ți voi da».

Amîndoi se culcă; fata 'n florioare;
El mai pe departe sub un plop umbros.
Amîndoi s'ascultă cine doarme oare,
Pină ce-î răpește somnul mîngăios;
Dar Aluta dulce, se deșteaptă lin,
Pleacă și pe cale-i zorile lumin'.

II.

Soarele sărută Mureșul pe gene.
Mureș se deșteaptă, chiamă mindra sa;
Nimeni nu-i răspunde, numai codru geme,
Nume al său suflet dulce suspina.

El aleargă plaiul fără s'o întîlnească,
Via lui durere, crește neîncetat.
Ursitoarea vieței, ca să-î îndulcească
Dorul ce pătrunde sufletu-î curat,
P'amîndoi îi schimbă'n două rîuri late,
Mureșul și-Aluta puțin depărtate.

Aste două rîuri de atunci țintesc
Ca să se ajungă și nu se 'ntîlnesc.

D O C H I A

Candela licurătoare
Strălucește 'ncetișor...
Ascultați?.. un pas ușor!..
Luna mai dînd o vulvoare
Se ascundă într'un nor.

Umbra Dochiei ușoară,
Pătrunzînd închise porți,
Vine-apare, se strecoară
În camer' acestor soți.

E frumoasă biata fată!
 Înșă chipu-î e pălit;
 Intr'un giulgiu e înfășată,
 Ca un om ce a murit;

Umbra candela aprinse,
 La oglindă s'așeză,
 Și din suflet suspină;
 Apoi fețele ei stinse
 Ea cu lacrimi le spală.

Domnul se deșteaptă 'ndată,
 Și deodat' a tresărit
 Ca tot omul fericit
 Ce al morței glas deodată
 Impregiur a auzit.

«Fugi, o umbră întristată!
 Fugi, eă nu te mai iubesc;
 Ah! mă lasă să trăesc.
 Eată ziua se arată,
 Umbrele se risipesc!

— Dar eă sunt a ta Dochie;
 Lingă tine-î locul meă...
 Scoală, dragă; eă sunt, eă...
 Pe-a ta viață și junie
 Mi-ai jurat, sufletul meă!

— Fugi, o umbră! și mă lasă;
 Să nu scolî mireasa mea.
 Ți-oiă da aur cît vei vrea;
 Dar te du din astă casă
 Să nu se sperie ea.

— Morții nu aă trebuință
 De-avuție pre pămînt.
 Viă din tristul meă mormînt
 Ca să-ți cer a ta credință,
 Al tău dulce jurămînt.

— Fugi! și peste piatra-ți rece
 Candele voiă atîrna;
 Mîndre florî voiă semăna,
 In cît cela ce va trece
 S'a opri și-a lăcrima!

— Oh! nu! eă voiă, drăguliță,
 Lingă tine să trăesc;
 Mi-este frig, ș'acum voesc
 Inghietata mea guriță
 L'al tău foc s'o desmortesc!»

Zise, și c'o minușită
 Ea vestmintele-și strîngea,
 Să se culce se gătea:
 Și din mîndra ei cosiță
 Floricelele scotea.

«Fugi, o umbră fericită!
 Nu-î aicea locul tău
 Du-te în mormîntul rău!
 Pe-a mea inimă răpită
 Alta 'nclină capul său.

— Nu-ți mai sunt eă dragă ție,
 Viața sufletului meă?
 Ah! dar ce ți-am făcut eă?
 Doamne, Doamne, spune-mî mie
 Care fu păcatul meă?

Dar tu plîngî, o mîndrioare?
 Ah! tu plîngî? mai zise ea.
 Pentru ce, inima mea,
 Curg aceste lăcrimioare
 Ce-ard ca focul mîna mea?..

Te mîhnește-a meă mustrare?
 Nume dulce ce iubesc!
 Spune să nu-ți mai grăesc
 Vorbe aspre și amare,
 Lucruri care te mîhnesc?

Vino, vin': să ne cunune,
 Drăgușorul meă bărbat!
 Ah! tu nu știî ce-am răbdat,
 Al meă mire drag și june,
 Să te vād tot depărtat!

Cînd gîndesc că o femeie
 Capul ei și-a odihnit
 Pe-al tău sîn, al meă iubit,
 Soare, stele-aș vrea să pee
 Intr'un ceas nefericit!

Marturi sunt în nopți senine
Stelele la al meu dor;
Morții care mă 'ncongior
Și la triste-mi suspine
Se trezesc din somnul lor.

Vin' căci umbrele se 'ndeasă...
Vezi? ce bine m'am gătit!
Cum mi-e părul împletit!
Vezi ce tinăra mireasă
Ai tu, mîndrul meu iubit!.

Moartea cea fără'ndurare
Văzînd cit am suferit,
Insuși ea s'a îmblînzit;
Ca să curme-a mea 'ntristare
Către tine a venit.

Ea vorbește cu căldură,
Și pe sînu-î se pleca,
Calde lacrimi revărsa.
Iar micuța-î rece gură
A lui frunte săruta.

A venit... ea ne cunună...
Vino, scumpul meu bărbat!
Vin' căci ora a sunat,
Să trăim d'aci 'mpreună
În al mormintelor pat.

Dar cocoși 'n luncă cîntă...
Umbra-atunci a tresărit...
«Ah, te las al meu iubit!
Căci se-arată ziua sîntă,
Și 'n cer zorî aū rumenit!»

FLUTURELUL

Într'o vale lată
Cu florî semănată,
Trece-un fluturel
Mic și sprintenel.
Iată se oprește,
Stă, se odihnește;
Vede-o viorea;
Merge lingă ea.
«Viorică, lică,
De-ai fi bunicică,
Cît ești frumușică,
Tu m'ai ospeta
În foița ta!
— Dute; fluturel,
Mîndru, mititel.
Cu-aripă pestriță
Cu puf pe guriță,
Flutur resfătat
De florî sărutat!
Căci mi-î săruta
Cu gurița ta.
N'am credință 'n tine;
N'am credință 'n mine;
Căci mi-ești frumușel
Ca un îngerel.
— Viorică, lică,

Lasă-mă! mi-e frică!
Vîntu-o să mugească,
Ș'o să mă răpească;
Cît sint de frumos
Sînt și de fricos;
Voiu fi înțelept
Culcat p'al tău piept;
Nici nu voiu sufla,
Nu te-oiu săruta;
Și voiu fi tăcut
Împetrit și mut.
Iar de vreî mai bine,
Voiu vorbi cu tine
Și voiu spune ție
Dalbă istorie
Ce nime nu știe.

Dă-mî, o viorică,
Bună, frumușică,
Loc în sînul tău!
Căci e ceasul rău:
Morții s'aū trezit,
Din gropi aū eșit!
P'aici aū sosit!
Elele pornesc
Saltă, dănțuesc,

Mi-e frică de mor
De sgomotul lor.

— Dacă este așa,
Vino! zise ea,
Șireată ce-era!
Vino pe-al meu piept;
Dar fii înțelept
Și îmi spune mie
Dalbă istorie
Ce nimeni nu știe!

Floarea a primit
Fluturul aurit.
— Viorică, lică,
Lică, mititică,
Dă-mi un sărutat
Că-s de ploii udat,
Și voi spune ție
Acea istorie
Ce nime n'o știe».

Cu un sărutat
Ea mi l'a uscat.

«Mîndră răsuriică
Fost-au o fetică;
Soarele 'ntr'o zi
Trecînd o 'ntilni

Pe un verde plaiu.
Fata cea de craiu
El că mi-o văzu
Și aci stătu;
Aci se opri
Cît nu trebui,
A mi-o căuta
A mi-o săruta,
Pe a ei guriță,
Pe a ei cosiță,
Răpit de iubire
Și de fericire,
Cerul supărat
P'acest împărat
Că a 'ntîrziat
Schimbă pe fetică
Intr'o răsuriică:
D'atunci, surățică,
Mîndra răsuriică
Cînd se 'nalță soare
Plînge 'n frunzișoare.

Iat'o istorie
Ce nime n'o știe».

Ast-fel a vorbit,
Fluturul-aurit,
Cu-ariță pestriță,
Cu puf pe guriță,
De flori resfătat,
De flori sărutat.

CAVALERUL ȘI FLUTURUL

O albă fecioară, pe vale de munte
La rece pîrîu
Adapă fugaru-î cu stemă pe frunte,
Cu aur pe frîu.

O rouă de lacrimi scînteie în față
Pe roze și crini;
Cosita-î rîzîndă, săltînd se resfață
De austrul lin.

Cu ochii în unda ce trece spumoasă
Visează tăcînd;
Iar calu-i privește pe doamna-i frumoasă
Ce-o vede plîngînd.

E timpul cînd ziua și umbrele mute
Pe piscuri se *joc*;
Iar văile 'noată în valuri tăcute
De umbră și foc. .

Atunce din umbre o umbră s'arată,
Un june ostaș:
El pleacă genuchi-i, la timida fată
Cătînd drăgălaș.

«O, albă regină! tu ești grațioasă
Ca visul din zori
Ce scutură dulce pe-o frunte umbroasă
Aripa-i pe florî!

Cînd ochi-mî văzură la cea dintîi oară
Al tău chip frumos,
Mi-eraî cunoscută, o dulce fecioară!
O vis grațios!

Cu hora de vise, voios legănată
Pe caru 'nflorit,
Să ștergi de plîns ochi-mî, mai mult de odată
La mine-ai venit.

Ca 'n visele-acele, o! vino, mă 'mbată
Și azi de amor!
El zice și fața-i de lacrimi rouată
Esprim' al său dor.

L'aceste cuvinte, fecioara uimită
Roși tinerel:
Distrată, răsfață cu mîna 'nflorită
Al ei călușel.

«Nu... nu... nici odată!...» ea zice, ș'ușoară
Pe cal s'arunca;
Iar calu-i prin noapte ca vultur ce zboară
Voios înota.

II.

«Străine! Știu toate secretele tale!
Îi zice sburînd,
Un flutur de aur cu mici aripele,
Gingaș și plătînd.

Pe-o rosă 'nflorită aproape de tine
Dormiam legănat,
Cînd vorbele tale 'nterupte 'n suspine
Din somn m'aû sculat.

Ea nu te iubește, sărmane străine!
Dar trebuî să mori!
Mai bine o uită... fă, frate, ca mine
Cu dulcile flori!

Poți încă să afli atîte fecioare
Cu sîniî de crin.
Se perde din lume acela ce moare,
Sărmane străin!

— Dar poate, sărmane! ea însuși răspunde
La tînăru-ți dor,
Adesea femeia iubește ș'ascunde
Simțirea-î de-amor.

Oprește dar doru-ți! aproape de sine
Eû merg a pîndi;
Pe dulcea ei faț, pe-ale ei suspine
Voiu ști a ceti.»

III.

«Străine! te scoală și du-te îndată,
Căci ești așteptat.
Vezî; gura mea-î încă cu drag parfumată
De-al ei sărutat!

La dragul tău nume răsuri tinerele
Pe frunte-î nășteau.
Vezî ș'aripa-mî udă de dulci lăcrimele
Ce 'n gene-î ardea!

Dar vino cu mine; în valea 'nflorită
E albul ei cort!
Iar tînărul tace — la vestea dorită —
Căci el era mort!

STRĂINUL

Lîng' un riuleț
 Brîu de cîmpuleț,
 Brîuleț d'argint
 Ce cură mugind ;)
 Tristul călător
 Se oprește 'n dor,
 Și acolo plînge
 Cu lacrimi de sînge,
 Plînge fără seamă
 Și pe moarte cheamă.

Eată, mare, eată !
 Moartea i s'arată
 Cu perii sburliti,
 De lacrimi stropiti,
 De șerpî împletiți ; !
 Naltă și uscată,
 De boale urmată,
 Boale furioase
 Boale gălbicioase,
 Din aripî plesnind
 Ca esme rînjind.

«Eată-mă-am venit,
 Voinicel iubit !
 Puținței în lume
 Cheamă al meu nume ;
 Care-î dorul tău
 Atîta de rău ?
 — Moarte ! sunt străin ;
 Curmă al meu chin !
 — Știi cine sunt eu,
 Voinicelul meu ?
 Al meu sărutat
 Este înghețat,

Vorba-mî fîroasă,
 Mîna-mî singeroasă...
 Cine a intrat
 Într'al meu palat,
 Nu a mai eșit
 Nu a mai simțit
 A purure-a stat
 Mut și nemișcat.

— Cine a intrat
 Într'al tău palat,
 Nu a mai eșit,
 Nu a mai simțit ;
 A purure-a stat
 Mut și nemișcat ;
 Dar nu ești mai rea
 De cît viața mea !
 Nici o bucurie
 Nu-mî mai rîde mie.
 — Ah ! de este-așa
 Vin, inima mea !
 Sărbătoare-așteaptă ;
 Morții se deșteaptă
 Iat'o cade, nea !
 Vin, inima mea !»

Astfel ei vorbesc
 Boalele răcnesc,
 Saltă se 'nvîrtesc
 Din aripî bătînd,
 Împrejur săltînd,
 Asupră-î sărînd
 Ca esme rînjînd.

IELELE

I.

Veți spune voi mie, o dulci *aurele* !
 În ce loc se află frumoasele Iele,
 Ca să le sărut
 Pe sînul plăcut ?

Căci cin' le sărută îi dau cu plăcere
 Ce ochiul dorește și inima cere :
 Și am să le cer
 Ai maichî-ochișori
 Ce-î țin' în ulcer
 Smăltat tot cu flori !»

Intreabă pe *auri* ce umblă perdute
 Prin flori și prin umbre, pe căi nebătute,
 Păstorul cel dulce
 Cu păr aurit.
 O aură 'l duce
 Pe plaiu 'nflorit.

II.

În dămbrovă la răcoare
 Ielele *cobor* din cer,
 Scuturînd din aripioare
 Raze dalbe din eter.
 Pe cămeșile lor albe
 Și cusufe 'n flori d'argint,
 Brîne lungi de roze dalbe
 Cîng mijlocul lor lucind,
 Iar din coamele lor plouă
 Raze d'aur și de foc
 Și bobite dulci de rouă
 Peste sînul lor se *joc*.
 Hora lor se învîrtește
 Peste albul păstoraș,
 Ce se face c'aromește
 Printre iarbă drăgălaș,
 «Cîntă, june păstorele,
 Cu-al tău fluer înflorit,
 Printre flori și printre stele
 Să jucăm necontenit !»
 Voiu cînta, o dulci fecioare ;
 Dacă voi mă veți erta
 Florile din fețișoare
 Cîte un' a săruta !
 — Nu se poate, păstorele,
 Căci ești om de pe pămînt !»
 Aū mai zis albele Iele
 Legănîndu-se pe vînt.
 Iar de vreî, cîntă-ne nouă
 Și ți-om da un cal c'un friu

Splendid ca lumina nouă
 Ce se scaldă peste-un riū.
 — Nu se poate, albe zîne !
 Căci eū flueru-am perdut ;
 Iar de vreți, veniți cu mine
 Lîngă plopul cel căzut,
 Ca să-l spargem împreună
 Și să facem flueraș.»

Vesel Ielele s'adună
 Lîngă mîndru păstoraș,
 Colo plopul se despică
 Fără a se deslîpi.
 «Pune mîna, zînulică !
 Toți cu toți !.. eat' aci !..»

Dar abia prin tăetură
 Ele mînele-aū întins,
 Că el trage-a sa secură,
 Și copaciul s'a închis.

Hora Ielelor se plînge,
 Și se roagă de păstor ;
 Căci sînt sclave și le strînge
 Plopul verde mîna lor.

Dar pe mica lor guriță,
 Pe-al lor sîn de desfătări,
 Și pe lata lor cosiță,
 El adună sărutări.

B U J O R U L

Frumușică copiliță,
Cu dulci stele în cosiță,
Fii-mi mie draguliță;
Caci de cînd tu ai venit
Din locașu-ți înflorit
Nici odată n'ai iubit.
Să te fac nemuritoare
Prin cîntări desfătătoare,
Prin iubiri răsfătătoare!»

— Nu se poate, voinicele,
Să dau floarea vieții mele
Pentru cîntecele tele.
Să am inimă de dat,
Buze dulci, de sărutat,

Aș alege-un împărat!
Ast-fel zice, apoi sboară
Ca o stea ce se coboară,
Iar voinicul făr' noroc
Varsă lacrimi de foc,
Pîn' ce dreptul ursitor
Îl preface în isvor;
Iar pe fata făr' amor
O preface în bujor;
Floare mîndră, răpitoare,
Însă nemirositoare.

De-atunci cîte fetișoare
Aū un suflet uricios,
Se fac toate florioare,
Floare fără de miros.

L Ă U T A R U L

Într'o noapte furtunoasă
Prințul cu-ai săi cavaleri
Într'o sală luminoasă
Se 'mbătaū de dulci plăceri.

Cupele de aur sună
Candelele strălucesc;
A plăcerilor cunună
Damele drag o 'mpletesc.

Noaptea este foarte rece;
Iar afar' un călător,
Prin furtuna nopții trece,
Intonînd cîntări de dor.

«Aduce-ți îndat' aice
Pe drumășul lăutar!»
Scutierilor le zice
Domnul casei cel barbar.

Lăutarul se aduce
Coamele-î voios se joc;
Fața-î palidă și dulce;
Ochi-î varsă dulce foc.

«Cîntă nouă, lăutare,
Tu ce 'n lume ai născut
Pentru-a noastră desfătare,
Pentru-al nostru traiū plăcut!»

Lăutarul cu mîndrie,
Sparge harpa de pămînt:
«Pentru inimă de robie,
Nu voiū, Doamne, eū să cînt!»

Dacă cînturile mele
June suflete răpesc,
Ale voastre inimă rele
Inimă moarte, nu 'nfloresc.

Ast-fel vîntul desvălește
Cu-al său fraged sărutat
Crinul care 'mbobocește,
Dar nu crinul cel uscat!»

Zice și pe loc dispăre!
Dar prin vînturi care gem,
Oaspeții cu 'nfiorare,
Auziră āst blestem:

MACEDONELE

ROMANELE DIN CAVAIA

Tropotă, bubue, plaiul Candavii
Lîngă Cavaia.
Caii se spumegă, puî ai Moravii
Răpînd bătaia,
Eată-î alunecă! umbra pămîntului
Nu îi soseşte :
Coama lor flutură p'aripa vîntului,
Nara lor creşte.
Nu vezi mişcările ce fac picioarele
Iuţi şi uşoare ;
Şi cum miroasele le poartă boarele
Pe aripioare !
Ei *port* femeile, dalbe ca zorile
Cele de vară.
Brîul cu armele luce ca florile
De primăvară.
Nu sînt Avlonele, nici Tiranesele
Cele plăpînde.
Nici Elbasanele, nici Belardesele,
Fragede, blînde ;
Nu sînt nici Gueguele aspre, sălbatice,
Nu sînt Albane ;
Sînt flori de măgură, flori păduratice,
Mîndre Romane ;
Fugî, trecătorule ! pleacă-ţi cătările
A nu le strînge
Flacăra ochilor ! Căci înfruntările
Se spâl cu sînge !
Boarea le scutură aurul pletelor
Ce riurează
Drag sub *fakioalele*, fermecul fetelor
Ce le visează !
Eată-le ! armele şi frumuseţele
Le împovară !
Crinii şi rozele mîngîie feţele.
Ochiî ard în pară.

Trec și în urmă-le umbra ce scînteie
 Se mai umbrește!
 Tropotul cailor, scade, se mîntuie,
 Se risipește.

PĂSTORIȚA ȘI MIAOA

Miorică, Miorea,
 De ce-ți faci inimă rea?
 Tu ești tristă, lincezioară?
 Eă te port pe sînul meu.
 Spune ce vrei să-ți dau eă
 Să fii veselă, Mioară?
 Vrei să-ți dau eă flori de fin,
 Ce-am uscat în al meu sîn?
 Spune, draga mea frumoasă.
 Cere mie ce vei vrea.
 Și îți dau, pe viața mea,
 Numai fă-te sănătoasă!..
 — Nu-mi da mie flori de fin
 Ce usuci pe albu-ți sîn.
 Nu mai este vindecare
 Pentru viața mea în dor...
 Nu vezi, dragă, că eă mor?
 Dă-mi mai bine-o sărutare!
 Oiă să mor, stăpîna mea,
 Să nu-ți faci inimă rea!
 Și să nu spuî maiciî mele!

Spune-i numai că m'ai dat
 La o fată de 'mpărat
 Și mi-a pus la git mărgele.
 — Ce zici tu, mușata mea,
 Ce vorbești de maica ta?
 Inima mi se sfășie!
 Ce cuvinte ai rostit?
 Vai! măicuța-ți a murit
 Intr'o noapte de urgie!
 — Smulge florile de fin
 Ce usuci pe albu-ți sîn!
 Nu mai sînt trehuincioase,
 Nu mai voiă ca să trăesc...
 Nu mai am ce să iubesc!
 Zile nu mai sînt frumoase
 Mă îngroapă sub un fag
 Unde vîntul bate drag.
 Primăvară viitoare
 Cînd la Pînd te-i înturna
 Și-amintind oița ta,
 Să verși dalbe lăcrimioare».

LUPTA ÎN PĂDURE

• Ascultă plînsul, dulce a celui ce-i ești dragă,
 O, floare din Clissura, o, vis desfătător!
 Fă ca a ta zîmbire zîmbirea mea s'atragă!
 Copilă, vezi, eă mor!
 — Voiă îndrăgi păstorul ce vă lupta cu mine
 Ce mă va 'nvinge 'n luptă prin cînturi, dragul meu,
 Că va putea să cînte mai dulce și mai bine
 De cît știă să cînt eă.
 — Oh! să eșim în luptă, vis drag de tinerețe!
 Eă voiă cînta mai dulce, încins de-al tău amor,
 Și Dumnezeu să verse cereasca frumusețe
 În cîntecu-mî de dor!

— Prea bine, zise fata, aidem colo în vie,
 Ca să alegem martori; dar iată că sosesc!
 De-oîu perde eă, bădiță, voiă fi a ta soție;
 Dar dacă isbîndesc?

— Voiă fi eă soțu-ți, dragă! vezi ce ciudată glumă!
 Atunci să-mi dai tărîmul ce-ai tăi ne-ău fost călcat!
 Așa! zicea păstorul. Și martorii s'adună;
 Ei astfel ău cîntat:

ZIOARA (*Roza*).

Dintre flori eă sunt frumoasă,
 Dragă dulcelui poet;
 Și Cybela grațioasă
 M'a născut într'un banchet.
 Sunt frumoasă pe cununa
 Mirilor desmerdători
 Cînd în cupe cură spuma
 Vinului în sărbători;
 Degetele aurorii
 Eă ferice le 'nvălesc;
 La apus cu mine norii
 Drăgălaș se poleiesc.
 Daă domneștilor mantile
 Roșul cel strălucitor
 Și pe buze de copile
 Îngrădesc zîmbirea lor.

CRINUL.

Fără crin ce-ai face oare?
 Ori și unde te-ai afla,
 Crinul cu a lui ninsoare,
 Naltă rumenețea ta.
 Dacă degetu-aurorii
 Tu ferice învelești.
 Și l'apus cînd pasă norii
 Drăgălaș îl îngrădești,
 Nu știi tu că lîngă tine
 Pretutindenii eă lucesc?
 Cu frumoasele-mi lumine
 Oamenilor te vestesc?
 Gura junelor fecioare
 Nu-i înconjurată 'n crin?
 Drăgălașa mea ninsoare
 Nu plutește p'al lor sîn?

ROSA.

Dacă tu ești lîngă mine
 Ori pe unde mă-aflu eă,

La amîndoi dar se cuvine
 Sceptrul ce a fost al meu!

PĂSTORUL.

Roză, dor de tinerețe,
 Eă în toate te zăresc
 Strălucind de frumusețe,
 Și de farmecu-ți ceresc!
 Tu, drăguță, și rivală,
 A molatecului crin,
 Frumusețea-ți vergurală
 Ochiii mei adapă lin.
 Cu cosița dulcei mele
 Drăgălaș te împletești,
 Și pe buzele-i junele
 De surîsu-i te-aurești.
 Cînd te văz pe sînul dulce
 Celei ce e umbră ei,
 Soarele ce 'n cer străluce,
 Se îmbată ochii mei!
 Tu dai frumusețea vie
 Dragii mele, sînt amor?
 Sau ea împrumută ție
 Farmecul desfătător?
 Tu imi pari și mai frumoasă
 Între bucele-i ce *joc*!
 Cum și ea mult mai voioasă
 Sub al tău ferice foc.
 Dar tu-i iea cînd din guriță
 Farmecele rumeori,
 Cînd din sînu-i de liliță
 Drăgălașele ninsori.
 Tu ai viața sufletească!
 Tu născuși, ceresc odor,
 Pe o buză femeiască
 Dintr'un sărutat d'amor!
 Popolul care se teme
 Să sfârame lanțul său,
 Toate aste frunți nedemne,
 Nu ău, dragă, focul tău!

Nu ești tu, frumoasă floare,
 Umbra vieții omenești?
 Tu ca omul naști la soare
 Și ca dînsul vestejești!
 Pe o frunte de mireasă
 Faci locașu-ți rizător
 Și te împletești voioasă
 Cu privirile-î d'amor.
 Coperi fața ce lucește
 A nevestei fără vâl
 Cînd imenul desvălește
 Frumuseți ce ne înșăl.
 Cînd ziceam frumoasei mele
 Lucruri ce atît iubea,
 Oh! de roze tinerele
 Fața ei se coperea!
 Cînd te văz eū, tot d'odată
 Simț un dor adînc și sînt:
 Tu vei coperi odată,
 Al Ziorii trist mormînt!

ZIOARA

Fericit e călătorul
 Ce 'n deșertu-î rătăcit,
 Abătîndu-se cu dorul
 Află-un arbor înflorit!
 Astfel în această viață,
 Dulcea mea, tu ai părut
 Și în umbra-ți de dulceață
 Mă așez eū un minut.
 Un minut! vai! tot ne spune!
 Este viața pe pămînt.
 Eri eram un mîndru june,
 Astă-zî abătut eū sînt.
 Viață, nuri și fericire
 Tot ce fermecă plăcut,
 Amicie și iubire,
 Tot șoptește: «*un minut!*»

PĂSTORUL

Oh! femeia e ca vîntul
 Și nici un cărmaciū mintos
 Nu dă nimenui cuvîntul
 Socotind p'un timp frumos.
 Voi, copii, vă perdeți viața
 De voiți să o schimbați!
 Rozei nu luați roșeața,
 Cît de mult să o spălați,

Cine știe ce mai este!
 Dacă chiar schimbarea ei,
 Nu e bine, la neveste,
 Nu-î un farmec, dragii mei?
 Apoi ce puteți a zice?
 Suntem noi mai credincioși?
 Suntem noi mai fără price?
 De cît acești draci frumoși?
 Oh, lăsați să se desmerde
 Roza, ce născînd în zori,
 Pînă seara totul perde,
 Viața și parfum, colorî!

ZIOARA

Fete, tinere lilițe,
 Ruga mea îmi ascultați!
 Rozele dupe gurițe
 Toate astăzi le-adunați,
 Și-mi faceți cunună mie!
 Mîne moartea va veni,
 Astăzi poate chiar să vie,
 Poate lingă mine-a fi?

PĂSTORUL

Mă gîndeam gîndiri frumoase,
 Și beam apă din pahar
 Cînd ce-va frumos miroase;
 Un miros ca de nectar!
 Cînd în amintire-mî luce
 Ceea ce-î adevărat,
 A drăguții gură dulce
 Mai n'ainte-am sărutat.

ZIOARA

Soarele dulce și luminos
 În tot-d'auna o să lucească,
 Și cîmpul verde o să 'nflorească
 Și e să fie cerul frumos;
 Dar eū ca frunza ce 'ngălbenește
 Din zi într'alta fruntea înclin,
 Și al meu suflet rece, străin,
 Vai! numai simte, nu mai iubește!

PĂSTORUL

Dragii mei, vedeți voi oare
 Ce-am ajuns p'acest pămînt?

Nici o față rîzătoare!
 Pe toți duce-al urei vînt!
 Nu vezi doi să-și strîngă mîna,
 Să-și vorbească blîndîșor.
 Oare a învins țerîna
 Focul sufletului lor?
 Ei visează fală naltă!
 D'al ei farmec îmbătați,
 Uită că din oră 'n altă
 Moartea le va zice: stați!
 Știu ei cîte griji amare
 Pe mîrire se abat?
 Peste stîncă cea mai mare
 Vînturile mai mult bat!
 Eū plecasem p'altă cale,
 Dar o mîna m'a oprit:
 «Fugi d'această tristă vale
 «Unde moartea a sosit!
 «Căci puținî ajung la țintă;
 «Ceî mai mulți cad pe pămînt.
 «Staî cu mine și-mî amîntă
 «Arii dulci ce ne încînt'.
 «Și-ți voiū da, să te inspire
 «O fecioară cu chip drag,
 «Dulce ca o fericire,
 «Cu gurița ca un frag.»
 Astfel zîna mea îmi zice.
 Ea de vorbă s'a ținut.
 Cu Zioara mea ferice
 Cînt plăceri ce ne încînt'.

ZIOARA.

Nu te plînge, o, junică,
 Căci nu ai pe sinu-ți crin!
 Viorea-a-î ochesică;
 Însă știî, cît o iubim?
 Nu știî, dragă, că amorul
 Locuiește-al nopții sîn?
 Fulgerul îl naște norul,
 Zorile din nopți lumin'.

PĂSTORUL.

Aerul bea foc de soare,
 Soarele bea negrii nori;
 Roua cea tremurătoare
 O bea tinerile flori.
 Dar a rozei sărutare
 O bea însuși draga mea;

Și eū beaū a sa suflare,
 Și cît beaū, voiū a mai bea.
 Aer, soare ce străluce,
 Rouă, flori ce beaū mereū,
 Tot nu beaū atît de dulce
 Și de drag precum beaū eū!

ZIOARA.

Cînd să fiū eū soarele,
 Aș lăsa pîrîū și mare,
 Aș bea lacrimioarele
 Ce tu verși cu întristare.
 Cînd să fiū 'un fluturaș,
 Aș lăsa zambilele
 Și pe sinu-ți drăgălaș
 Eū mi-aș trece zilele,
 D'aș fi vîntul plaiului
 Aș răpi a ta cîntare,
 Și aș duce-o raiului
 De-unde rătăcită-mî pare.

PĂSTORUL.

Stele frumoase, *aure* flori,
 Cu care noaptea lină, curată,
 Incinge coama-î întunecată,
 Mai stați în cale, dalbe surori!
 Seara 'mprumută cu tinerețe
 Musei parfumul desfătător.
 Nu voiū s'auză nici un păstor
 Cîntu-mî ce arde plin de junețe!
 Hora de grații să însoțească
 Cu fericire imnu-mî divin;
 Și dulci mistere vie, plutească
 Peste-al ei sunet de doruri plin!
 Sînul meū fierea soarbe mereū;
 Zilele-mî cură fără plăcere;
 Nimeni nu știe cruda durere
 Ce împovără sufletul meū!
 Somnul pe toată fruntea se 'n-
 [tinde;

Numai pe frunte-mî el n'afă loc!
 Și cum să afle, cînd ea s'aprinde
 Și ochi-mî varsă rîuri de foc?
 Timpul, nici lipsa nu aū răcit
 Inima-mî caldă de-a mea iubită;
 Și-a mea iubire neadormită
 Prin suferință s'a mai mărit.

Dar jos în lume unde tot moare
 Și fericirea și crudul dor,
 Vedea-voiu fața-i cea zîmbitoare
 Prin ale mele lacrimi de-amor
 Vedea-voiu coama-i vâl aurit
 Jucînd ca raza, cu resfățare
 Pe sînu-i dulce ce-o sărutare
 Făcu odată de-a răsărit.
 Eū auzi-voiu pe buza-arzîndă
 Murînd suspinul îmbălsămit,

Eșînd din sînul ei fericit,
 Bea-voiu suflarea dulce și blîndă
 Oh ! dă-mi aceste cerești comori
 Ce al tău suflet mie-mi ascunde
 Și beat de focul ce mă pătrunde
 Lăsa-voi lumea și muritori !
 Dar dimineața eată se 'ntinde
 În valuri d'aur p'al nopții 'nor.
 Stelele nopții lumin' murînde,
 Noaptea iuțește pasu-i ușor.

Ei cînt' ; ascultătorii nu știu ce au a face,
 Cînd tînăra Zioară le zice dulce lor :
 «Vai! eū sînt cea învînsă; acest păstor ce-mi place
 M'a 'ncins c'un dulce dor».

COPĂCIARUL

«Fată albă din Beliță,
 Unde mierea după fragi
 Strălucește
 Răspîndește
 Ca frumoasa tă guriță
 Dulcele miros de fragi!
 Ești tu fată sau muiere?
 Spune-mi mie mai curînd?
 O vulvoare
 De la soare?
 Ești tu dulce fag de miere?
 Ești tu nurul unui gînd?
 Spune mie, ești tu fată,
 Să te fac nevasta mea?
 Și 'n ospățuri
 Și 'n răsfățuri
 Și în cînturi legănată
 Să se 'mbete viața ta?

Să sărut cu înfocare
 Fir cu fir cel perior,
 Și pe sînul,
 Alb ca erînul,
 Sub ori care sărutare,
 Să răsară-un nou amor?
 La Sestița răpitoare
 Am palate și grădini
 Cu băi dalbe
 'N marmur albe
 Să-ți scald albele picioare
 Și-acei perî de aur plini!
 — În Sestița răpitoare,
 Nu voi case, nici grădini,
 Nici băi dalbe
 'N marmur albe
 Să-mi scald micile picioare,
 Să-mi scald fragezii mei sîni;

Nu voi să-ți dau a mea mîină,
 Nu voi șerbă să-ți fiu chiar,
 Căci nu-î fire
 De iubire
 Eū sunt fată de romîină,
 Și tu ești un copăciar!»

FECIOARA DIN MILIA (AMERUL)

«Spune, albă copiliță,
Cum nu porți tu pe cosiță
Roza, rumenă liliță?
Plîngi o mumă? plîngi un tată?
Plîngi o soră 'nmormîntată,
Saū ursita ne'mpăcată?
Soarta ta fu pătinoasă:
În Milia muntenoasă
Nu e fată mai frumoasă!
Coama ta-i o rază plină,
Fața ta e o lumină,
Sînul tău e o grădină!
Cîte flacări trec pe lume,
Pe Ohrida albe spume,
Și pe Pind Romîni cu nume!
Cîte raze sunt în soare,
Sînt pe sînu-ți, dulce floare,

Vise dragi, desmerdătoare.»
— Nu plîng mumă, nu plîng tată,
Nici o soră 'nmormîntată
Nici ursita ne'mpăcată;
Orî-ce Pindul naște 'n ceață
Are farmec, are viață,
Fiicele lui aū dulceață:
Flacăra le e periorul,
Zorile le sînt chipșorul,
Crinul le-este sîniorul,
Și a rozelor suflare
Este a lor sărutare;
Gura lor foc, miere are.
Dar în Milia cea bună,
În biserica străbună
Limbă străine-acum răsună.

LUPTA PĂSTORILOR

«Aici primăvara desface-al ei sîn.
Pe maluri de riuri
Oleandru roșește; pădurea cu briuri
De viță se 'ncinge, de plopîi îngîn
Sub boarea cea caldă, amanta verdeței!..
Cîntați, păstori tineri, dulcețile vieței!
Acel ce în luptă va fi 'nvingător
Prin dulce cîntare,
Pe sînu-unei mîndre va da sărutare!»
Așa le vorbește bătrînul păstor.
Doi inși se arată, doi tineri feciori
Cu fața plăvie,
Cu buzi rumeoare, cu păr de gazie,
Din cei mai de frunte vestiți cîntători.
Un cerc se formează pe niște verzi lese
De miî de viorele suave și dese:

ÎNȚIUL PĂSTOR.

Oh! de cînd ea împletește
Pentru altul coama sa,
Coama sa ce strălucește
Ca un soare p'alba nea,
Umbra s'a întins pe viață,

Cu nimic nu mă împac,
Soarele se schimbă 'n ceață,
Toate lacrimi se fac.
Moartea crudă fioroasă,
Numai ea p'acest pămînt,
S'a făcut acum frumoasă
Și mă chiamă în mormînt.

AL DOILEA PĂSTOR.

Cît un flutur locuiește
 Sinul unui dulce crin,
 Vai, amorul viețuiește
 Pe al frumuseții sîn!
 Fericit acel ce știe
 P'o guriță de răsuri
 Să se 'rbete de-ambrosie
 Și să cate alte guri!
 Dintr'o cupă toată viața
 Cine oare a băut?
 Cine, rozei dimineța,
 Viața lungă i-a cerut?

ÎNȚIUL PĂSTOR.

Ea lucea aici în viață
 Sub cosița sa de fir,
 Cum sub soare dimineța
 Strălucește-un trandafir
 Trecătorul cu răpire
 Se uita la ea privind,
 Lingă junele ei mire
 Sub mestecăni de argint.
 Fuse părul aurorii
 Ce pe flori să zugrăvea?
 Fuse umbra zîniî Florii?
 Seara, vai! nu mai erea!

AL DOILEA PĂSTOR.

Numai grațiile line
 Să 'ncunune cîntul meu!
 În cîntări, nu voi suspine,
 Intristare nu voi eu!
 O femeie ce iubește,
 Ce iubim, pe viața mea!
 E o cupă ce lucește
 Și se umple spre a bea,
 N'o să moștenim noi viața,
 Ca plăcerea s'aminăm!
 Se arată dimineța?
 Dimineța să o bem!

ÎNȚIUL PĂSTOR

La Ohrida la fîntînă
 Sta p'o stană de profir

Și plecase pe-alba'i mină
 Capul ei cu păr de fir.
 Ea visa... O, dulce seară,
 Pentru ce nu am murit!
 Ochiî săî se ridicară,
 Sufletul mi-a 'ntinerit.
 Palid, tremurînd ca firul,
 Vream să-î zic ceva frumos;
 Am roșit, am pierdut șirul,
 Și ea lasă ochii 'n jos.

AL DOILEA PĂSTOR

Alba Dora din Castrița
 Demon cu cosiți de fir,
 Ce ridică sus rochița
 P'ale-ei pulpî de trandafir,
 Cînd ea trece riurașul,
 Riû de șease luni uscat,
 Unde nici chiar fluturașul
 Aripa nu și-a udat,
 Mă numi, și în livadă,
 Piere 'n lesî de trandafir,
 Dar lăsînd să i se vadă
 Capul ei cu păr de fir.

ÎNȚIUL PĂSTOR

Ce vrei, dragă, să-ți dau ție?
 Am trei oi și un berbec;
 Valurile 'n vijelie
 Prin albețe nu le 'ntrec.
 Am un cal sirep sălbatec,
 Să te poarte printre nor,
 Am un suflet de jeratec
 Să te ardă cu amor;
 Dacă pașa pentru ele
 Șapte roabe îmi va da,
 Nu le dau pre cer, pre stele!
 Numai ție le voi da.

AL DOILEA PĂSTOR

Vai! ce e mai greu din toate
 Este simplu a vorbi:
 Fie-care om nu poate,
 Nu e dat la cine-a fi.
 Fetei de la Soagora
 Drăgălașă ca un vis

Ce urmează aurora,
Intr'o zi așa i-am zis:
«Tu ai două porumbițe
Colo 'n sînul tău cel drag,
In micile lor gurițe
Fie-care ține-un frag».

ÎNȚIUL PĂSTOR

O voi, ce prin floricele
Fragi sălbateci căutați,
Buzele drăguții mele
Nu cum-va să sărutați!
Ca să știți: la umbra genii
Ochii varsă-un dulce foc,
Printre salba sînti-Elenii
Poți petrece-al ei mijloc.
De la cap pîn' la picioare,
Se coboară păru-i drag:
Ride ca o sărbătoare,
Fragedă cum este-un frag.

AL DOILEA PĂSTOR

Mirta amăgi păstorul,
Și păstorul s'abātu.
Nimănuî nu spune dorul!
Nimeni nu îl pricepu!
Dorul mare nu se spune.
In pădure, într'o zi,
In adîncă rugăciune
Din păstori îl întilni.
Adormind, el trist la față.
Și răpit ca într'un vis,
Ochii către cer înaltă,
Și plecîndu'i i-a închis.

ÎNȚIUL PĂSTOR

Oaspeții voioși la masă
Beau vin dulce de Bojanî,
Uită grija ce 'i apasă,
Uită jug și cruzi tirani.
Greaca jună toarnă vinul
In pahare pentru ei,
Mina 'i albă cum e crinul
Te invită să mai bei.
Dar amar celui care
Bea din cupa grecii vin!

Și depune sărutare
Peste sînul ei de crin!

AL DOILEA PĂSTOR.

Printre vise o vergină
Imi întinse mina sa,
Intre umbră și lumină
Ea era așa ceva
Par'că zorile s'arată!
Căci avea păr aurit!
Printre noapte de odată
Sînu'i alb eu am zărit,
El era ca trandafirul
Cînd în noapte s'a deschis...
Nu pot a mai duce șirul...
Căci se stinse al meu vis.

ÎNȚIUL PĂSTOR.

Toți se 'mbată în natură:
Pasărea de ciripiri,
Arborile de căldură,
Riurile de mugiri,
Florile de rouă lină,
Aerul d'al lor miros,
Și de valuri de lumină
Fluturile cel frumos.
Eu, o, dulcea vieții mele!
P'al tău sîn desfătător,
Plin de vise tinerele,
Voiu să mă îmbăt d'amor.

AL DOILEA PĂSTOR.

Toți murim, nimeni nu scapă
Mai tîrziu sau mai curînd
Malul de sub noi se sapă,
Cînd va fi al nostru rînd!
Regii tronul lor îl lasă,
Robii lasă lanțul lor,
Regi și robi, murind, le pasă!
D'o potrivă toți simt dor!
Fericit cel ce se duce
Și se stinge în mormînt
După ce se 'mbată dulce
D'un amor curat și sînt!

ÎNȚIUL PĂSTOR.

E o luptă astă viață
 Între bun și între rău,
 Noaptea 'ntinde a 'sa ceață
 Peste luptătorii săi.
 Perdere, ciștig, sunt una,
 Zis-am eu la cei ce lupt',
 Întră 'n luptă tot d'auna,
 Chiar furnica d'un minut.
 Eu mă lupt cu o frumoasă,
 Are ochii drept săgeți
 Paveză, geana-î noroasă
 Ce se lasă 'n valuri creți.

AL DOILEA PĂSTOR.

Cîntă visul meu cel drag.
 Dulcea mea cerească zîină,
 Cu cosițe de lumină
 Cu gurița, rumen frag!
 Cum la masă ride ea,
 Cum mă 'ncinge ca o viță,
 Cu micuța ei guriță
 Pare-un flutur ce 'n roză bea!
 Și de poți a o descri,
 Ast-fel precum ea s'arată,
 Sparge lira ta îndată,
 Nu mai ai la ce trăi.

ÎNȚIUL PĂSTOR.

Nu! nimic nu pere 'n lume.
 Suntem? încă vom mai fi,
 Cu altă formă, cu alt nume,
 Poate chiar o rază-a fi.
 Eu aș vrea să fi schimbată,
 Într'o rouă, dulcea mea,
 Eu în rază înflăcărată,
 Pentru-ca să te pot bea!

AL DOILEA PĂSTOR.

Lupul urmă o căpriță,
 Capra iarba de păduri,
 Eu urmez o păstoriță
 Cu ochi dulci ca două muri.
 Lupul s'o mănînce cată,
 Capra iarba de păscut,
 Eu urmez pe alba fata
 Ca să-î dau un drag sărut.

ÎNȚIUL PĂSTOR.

Dulcea mea, știi ce se zice
 Că tot omul peritor
 Bînd nectarul cel ferice,
 Se făcea nemuritor?
 Dragă, gură-ți rumeoară
 Este plină de nectar,
 Las' să bea, o surioară,
 Gura ta, ceresc pahar?

AL DOILEA PĂSTOR.

Voiu să fiu martir și eu,
 Unul ars în flăcări moare,
 Altul pierde în prinsoare,
 Sub un lanț amar și greu;
 Eu vă spui adevărat
 Voiu să mor acum aice,
 P'al Lili braț ferice
 De crini, roze, sugrumat!

Dar' soarele-apune, dînd luptii
 [ncetare

Păstori amîndoi,
 Merită isbîndă: dar care din doi
 Pe fruntea fecioarei va da să-
 [rutare?

Și unul și altul această cătară,
 Și pentru aceea ei nu sărutară.

FECIOARA MARIA

Vă uitați cît de frumoasă
 Se înalță în azur
 Într'o ceață argintoasă
 Cu flori d'aur împregiur!

Sînul nopții se despică;
 Norii fug să lase loc;
 Heruvimii o rădică
 Pe aripa lor de foc.

Coama-i d'aur riurează
 Peste umăru-i de crin;
 Grațiile o urmează
 Stelele pe dînsa vin.

De-o rochie de purpură
 Corpul ei e coperit;
 O cunună de vergură
 Cu lumina s'a 'mpletit.

Prin azur și printre stele
 Intră, îngerii-o admir.
 Ast-fel între viorele
 Se înalță-un drandafir.

Oarele s'opresc în calé,
 Vînturile se îmbun',
 Și sub pasurile sale
 Naște un ceresc parfum.

Cine poate ca să fie
 Și să meargă-atît de sus ?
 E fecioara, e Marie,
 Muma dulcelui Isus.

CÎNTECUL NUNȚII ÎN CASTARIA

Danțurile să 'nceteze !
 Pin' l'ai zilei trandafirî,
 Orele să se păstreze
 Numai pentru junii mirî ;
 Zilele sunt ale noastre,
 Noptile sunt ale lor.
 Plecați dar frunțile voastre
 Celui mai curat amor !
 Să se verse dulci parfume
 În cămara de mister !
 Crinul, roza să 'ncunune
 Patul dulcilor plăceri !
 Căci o roza mult mai dulce,
 Căci un crin mult mai cochet
 Grațiile vor aduce
 Să 'mpletească un buchet.
 Luptă dragă o să fie,
 Mirele învingător,
 Va fi 'nvins cu bucurie...
 Luna se ascunde 'n nor.

Vino, rumenă mireasă
 Pin' ce zorile nu vin !
 Arde fața ei frumoasă !
 Tremură frumosu-i sîn !
 Muma ei o desvelește.
 Fața ei a rumenit,
 Și de ciudă că roșește,
 Și mai mult ea a roșit.
 Cum o roză de iubire,
 Sub al seriî vînt iubit
 Tremură de fericire,
 Ast-fel ea a răsărit.
 Cu rotunda'i albă mină
 Învălește fața sa
 Unde trandafirî 'ngîna
 Cea mai drăgălașă nea.
 Însă iată se arată
 Al ei mire sficios ;
 Amîndoi roșesc d'odată,
 Tac și lasă ochii 'n jos.

SAN-MARINA

San-Marina astăzi are
 Sărbătoare de pastori,
 O serbare
 De plecare
 La Vardar ce cură 'n mare
 Alergînd pe pat de flori.

Se întinde masă dalbă
 Pe un plaiu lîngă Cătun
 Cu smîntînă
 De la stîna
 Cu faguri de miere albă
 Și cu vin de la Zeitun.

Dintr'o mină 'n altă mină
Cupa pregiurată 'n flori
 Trece plină;
 Bea, închină
Pentru țara lor Romîna
Pentru turme și păstori.

Cei bătrîni cu albe plete
Cei d'întîi la masă 'nchin';
 Hora pasă
 Lîngă masă
De flăcăi și june fete
Cu păr negru, cu alb sîn.

Fluerile și cavale
Sună vesele cîntări.
 Lîngă mese,
 Cete dese,
De copii se joc pe vale
Ca 'ntr'un vis de desfătări.

Popii bine-cuvintează
Și atunci toți s'aū mișcat
 De plecare
 Către mare,
Turmele înaintează
Toți cu totul le-aū urmat.

Caii poartă în spinare
Corturi, paturî, așternut,
 Toată casa,
 Toată masa
Și vestmînte de 'mbrăcare,
Tot ce aū, tot ce-aū avut.

Mumele în glugî pe spate,
Poartă prunci cu păr bălaiu
 Saū mioare
 Lîncezioare.
Clopotele, legămate,
Sună depărtat pe plaiu.

Turma beagă, cîniî latră,
Caii nîchează ușor;
 Mai departe,
 La o parte
Sub o măgură de piatră
Cîntă 'n fluer un păstor.

Și pe cale mic și mare
Stă, mai cată către sat
 Cu plăcere
 Și durere,
Îi trimite fie-care
Cîte-un dulce sărutat.

Seara vine, și păstoriî
La pîriū toți se opresc.
 Și fac focuri
 Și fac jocuri
Pîn' ce razele-auroriî
Peste geana lor plutesc.

Ast-fel trece scurta viață
De străini neatîrnați,
 Ca cocorii
 Și ca noriî
Cînd pe cîmpuri de verdeață,
Cînd pe munții cei înalți.

Oamenii aū arme dalbe
Și femeile dulci nuri,
 Cu gurițe
 De lilițe,
Coame d'aur, fețe albe,
Ochiî lor ca niște muri.

Dar durerea, vai! nu lasă
Nicăiri pe muritor.
 Ce dor mare!
 Ce 'ntristare
Inima lor le apasă
Cînd oițele le mor!

D O R A

Ați fost voi la Călăreți
Unde sunt Romîni semeți
Ripe negre, case albe
Ce se 'naltă prin păduri
Ca locașuri de vulturi
Agățate de stînci dalbe?
Acolo ascunse 'n nori,
Nasc fete, mîndre flori.
Soarele nu le pălește
Fermecul desfătător.
Dar prin ele strălucește,
Dora ce e doamna lor.
«Dora, Dorioara mea
Coama-ți lucea ca o stea
Peste marmura cea albă
Semănată de porfir.
Și gurița ta cea dalbă
E un dulce trandafir!

Spune mie unde duci
Frumuseți atît de dulci?
Ele nu sunt date ție
Să le duci la un mormînt
Ci să le dai pe pămînt,
Poate chiar să le dai mie?
Ia aminte, draga mea,
Cînd la raiu tu vei intra
Îți va cere socoteală
Omul căruia le-ai dat,
Le-a 'nțeles, le-a meritat?
Dă-le mie, n'ai sfială!
Pune masa, viața mea,
Să serbăm logodna ta.
Nu voi cupe aurite
Căci eu am gurița ta
Nu voi vinuri bălsămite,
Căci am sufletu-ți a bea!»

I O A N A

Știi voi crinul ce străluce
În Vescopolis frumos?
Păru-i ca o rază dulce
Cînge corpul pină jos.
Este tînăra Ioană
Nimfă albă din Vardar,
E Romîna macedoană,
Dulce ca ceresc nectar.
Patru neamuri o reclamă,
Șapte sate mîna 'i cer.
Toți cu toți o aclamă,
Rază ce-a venit din cer!
Acvila lăsîndu-și sborul,
Boabe ia din mîna sa,
Turcul părăsind Bosforul
Vine a o vizita.
Grațiile 'i sunt surate,
Poartă jocu 'n jocul ei
Și plăcerile-adorate
Sbor pe ani 'i tinereți.

Geniul pe frunte-i sboară;
Peste umbre și vulvori
Umbra 'i dulce și ușoară
E o noapte peste zori!
Buza ca mărgăritarul,
Are-un farmec foarte rar,
Crez că a băut nectarul
Din al zeilor pahar.
Ochi 'i sunt dulci viorele
Ce la soare strălucesc,
Genele lungi, aurele,
Resfrîng umbre și lucesc.
Sînu 'i e o dulce floare;
Două roze pe două crini,
Sub al amorului soare
Tremură pe dulcii sîni.
Eu mă duc, vis de dulceată!
Tu n'o să mă mai zărești
Tu mă lași să plec cu viață
Și vai! inima'mi oprești!

LA OSPĂȚ

Pentru ce frămîntî tu gîndul
Pe cei răi să îmbunești?
Știi tu dacă mai bun ești?
Mine o să'ți vie rîndul
Toate să le părăsești!
Faci ca cel ce rătăcește
Prin deșertul arzător,
Și sădește doritor,
Unde tot se vestejește,
Unde tot e peritor!
Bea din cupa'mî aurită
Visul meu fără prepus,
El aruncă spuma 'n sus,
Ca amantă el te 'nvită!
Din Morea este-adus.
Arapoaică, fă să vie
Chiar oglinda astui vin.
Știi hanima mea plăvie
Cu cosița aurie
Și cu brațele de crin?

Fața-i dulce dă lumină!
Cînd se scutură de șal,
Umerale ei oval,
Luce ca o lună plină
Peste riul de cristal.
Coama-i d'aur s'o resfire
In colanul ei de fir,
Și pe mijlocu-i subțire
S'aibă briul de safir
Ce se varsă 'n dalbe fire;
S'aibă portul dimineții
Cu cămașa de rătea,
Să se vază drag prin ea
Trandafirii tinereții
Printre crini, pe viața mea!
Cu picioare descălțate
In papuc de la Seris;
S'aibă sinul cam deschis,
S'aibă genele plecate
Ca un farmec într'un vis.

PASTORUL MURIND

«Toți păstorii se cobor';
Toți resuflă desfătare;
Numai tu, frumos păstor,
Te înclinî în întristare?
Spune nouă ce gîndești?
Spune nouă ce voiești?
— Dați-mî pace, dragi oițe!
Dați-mî pace, dragi fete,
Că eu doru-mî nu vă zic
Pînă 'n ziua de tunsoare;
Iar atunci, în sărbătoare,
N'am să vă ascunz nimic.
— Azi e ziua de tunsoare.
Cînd ne zici să ne vestești
La această sărbătoare,
Pentru ce tu pătîmești?
— Ici la murmura fîntinii
Ascultăți dar dorul meu.
Dar chemați să vie cîni.
Cîntec trist am să cînt eu:
«Ați văut o dulce stea,

«Ați văzut lilița mea,
«Cu cămașa d'albă lînă
«Fluturată de lumină?
«Roză e a sa guriță,
«Flacără a sa cosiță,
«Ochiu ei în lacrimile
«Sunt ca două viorele;
«Sufletu-i miros de floare,
«Inima-i chiar foc de soare.
«Vorba ei mă desfăta,
«Cîntecu-i ma îmbăta!
«Nu l'ați auzit voi oare
«Printre nopți desfătătoare,
«Cît scotea de multe ori
«Lacrimi de la călători?
«Dar acum acele șoapte
«Nu mai sună printre noapte.
«Sufletu-i s'a dus pe vînt,
«Lutul într'un trist mormînt.
«De cînd ea nu mai trăește,
«Viața mi jună vestejește.»

TESTAMENTUL UNUI PĂSTOR

Mor, copile, dragi oițe,
 Ale Pindului lilițe!
 Însă voi când veți avea
 Stăpîni greci cu firea rea,
 Fără dor și căutare,
 Suferiți, aveți răbdare!
 Numai pe mormîntul meu,
 Sa vă spuneți dorul greu!
 Cîinii groapa mea să-mi sape
 De Zioara mea aproape.

Să-mi dați armele, o, cîni,
 Nu la greci, ci la romîni!
 Să dați pila mea cea largă,
 Lanțurile lui să-și spargă,
 La Românul ardelean!
 Paloșul la un muntean!
 Moldoveanului să-î lase
 Arcul meu cel de mătase.
 Calul meu la albaneaz
 Că e drept, că e viteaz.

AMANTELE CILII

Dup' o lipsă 'ndelungată,
 «Ma întorc de la Vardar,
 «Gura mea e însetată
 «De cerescul tău nectar.
 «Ochii mei nu te priviră,
 «Brațul meu nu te-a simțit,
 «Vorbele-ți nu se-auziră,
 «Și eu încă am trăit!
 «Am trăit, dar crudă viață!
 «Cerul fața-și învălea!
 «Soarele era o ghiață,
 «Umbra nopții mă ardea,
 «Dar mă 'ntorc și tot dispere
 «Ca un vis ce a trecut:
 «Viața mult mai dulce-mă pare,
 «Chipul tău mult mai plăcut.

«Viersul meu pe vînt se duce,
 «Al ei viers nu mi-a răspuns!
 «Numai riul geme dulce
 «În tufișul cel ascuns!
 «Eată dragele oițe,
 «Eată cîinii pe vilcea!
 «Spuneți, spuneți, voi lilițe,
 «Unde e Cilia mea!

OILE.

O stăpîne, ai răbdare;
 Într-o noapte de amar

A venit o doamnă mare,
 Și-a luat-o p'al ei car.
 Ea nu vrea s'o însoțească.
 Doamna mare îi zicea:
 «Lasă viața omenească,
 «Vin' cu mine, draga mea!
 «Vin' cu mine, albă floare,
 «Către cerul înstelat,
 «Unde viața nu mai moare,
 «Unde-amoru-î necurmat!
 «Unde visul tînăr duce,
 «Unde roua trece 'n fum
 «Și dorințele sbor dulce,
 «Cu al crinilor parfum.»
 Ochii ei de lăcrămioare
 Ca de rouă se umplea,
 Și cu vorbe întristătoare
 Nouă astfel ne zicea:
 «Voi oițe, voi mioare,
 «Cînd păstorul va veni
 «Ochii lui în lăcrămioare
 «Lipsa mea îi va topi.
 «Spuneți lui cu 'ndemănare
 «Că 'ntr-o noapte de amar
 «A venit o doamnă mare
 «Și m'a luat pe al ei car.
 «Că în roche de mireasă
 «Ea pe mine m'a 'mbrăcat,
 «Și mi-a pus pe frunte leasă
 «De lilițe de grenat.»

PĂSTORUL.

Ce îmi ziceți voi, oițe,
Nu pricepeți c'a murit?
Și prin vorbe drăgulițe,
Dulcea mea v'a amăgit?

PĂSTORUL. (Cintă).

Ea veni aici în viață
Cu al viselor lin hor
Ce plutește cu dulceață
Pe acest pământ de dor!
Dar aceste vise line
Se 'nturnară către cer
Și pe valuri de lumine
O răpiră în eter.
Vai! în urma sa în lume
Cite lacrimi nu lucesc?
Cite flori cu dragu-î nume
În trecut nu se 'mpletesc?
Buzele ei parfumate
Cu dulci aure ce sbor

Își schimba cu voluptate
Dulcele miros d'amor.
O gazie se-ofilește
Și se 'nclină la pământ;
Dar mirosu-î ce răpește
Sboară către cer pe vînt,
Astfel dulcea sa junețe
Către soare s'a 'nturnat;
Al său sîn în frumusețe
A căzut, s'a scuturat!
Dar în viața trecătoare
Zilele ce s'aū grăbit,
Cu plăceri desfătătoare
Cursul lor și-aū împletit.
În morminte în tăcere,
Dormi acuma, suflet blind!
Vîntul nopții cu durere
Ne va zice cînd și cînd:
«O junie, te grăbește!
«Viața, trece, să iubim!
«Omul un minut trăește...
«Timpul nu îl mai găsim!»

LA MORMÎNTUL CILII

Aici se stinse a ta frumusețe,
Și anii tăi tineri ce-avuși pe pământ,
Acea drăgășie, aceea tinerețe,
Aici în mormînt!
Cununa de dafin nu e veștejită,
P'acest mausoleu.
Eri încă în lume visai fericită
Roșind ca răsura, l'al tău imeneu;
Și moartea răpește junica ta viață
Pe vîntul geros;
Și lumea se-umbrește, și soarele 'nghiață,
Deșertul se 'ntinde pe tot ce-î frumos.
În păru-ți de aur, a ta mînușită
Nu trece d'acum;
Răsurile stinse pe mica-ți guriță
Perdut-aū coloare și dulce parfum;
Răcit-a vai! sînu-ți 'nainte s'apuce,
O visul meu lin,
Amorul și tînăr, și rumen și dulce
Să-î sfișie vâlul cu mîna de crin!

Tu ești ca răsura ce n'a văzut soare
 Bînd mustu-î dorit,
 Ce sub răsfățarea sălbaticii boare
 Ce-î soarbe mirosul. vai! n'a tresărit!
 Și care îndată ce naște în lume,
 Se 'nclină sub dor,
 Cînd vîntu-î zîmbește, cînd roua îi spune
 Că viața-î plăpîndă, dar plină d'amor;
 Cînd cupa în mină-ți era abia plină
 Cu al vieții nectar,
 Vai! moartea amară, în ziua senină,
 Varsă de odată acest drag pahar!

LA BALȚAT

În serile de eamnă la Mezzova frumoasă,
 Păstorii se adună cu toți la un loc.
 A tinerimii floare acolo e voioasă;
 Lucrează, cîntă, joacă în casă lingă foc.
 Dar pînă să nu joace, cîntări de dor ei cîntă,
 Decî iată cum o dată Balțatū-a început.
 Un lăutar jucase, cînd Lina ce încîntă
 Prin versu-î drag și dulce să cînte a cerut:

«O cîntare de iubire!
 Tu ce sufletul răpești
 Și îl scalzi cu fericire
 Printre visele cerești!
 Ca un fluture ce sboară
 Către cerul înflorit

Legănat pe aripioară
 De un foc ceresc răpit,
 Sufletul meu se avîntă
 În al tău locaș ceresc
 Unde dorul chiar încîntă,
 Lacrimile chiar răpesc.»

Un june se ridică și cere ca să cînte.
 Inima-î e un foc
 Ce s'aprinsese-atuncea în simțăminte sînte
 Și iată cum revarsă cîntare în ăst loc;

«O, lilică a plăcerii,
 Ce ca fluturul pe plaiū
 Rîzi în sînul primăverii
 Cu dorințele ce dai!
 Lasă inima-ți s'adie
 Un parfum d'amor voios,
 Ca un crin ce pe cîmpie
 Cîmpu 'mbată de miros.

Pe-al meu suflet ce s'abate
 Scutură din dragu-ți sîn
 Fermecile lăudate
 Ce cu crinii se îngîn'!
 Fă să uit că timpul sboară,
 Fă să uit că sunt pămînt,
 Fă să uit că orî ce pară
 Poate ascunde-al meu mormînt!»

PĂSTORIȚA.

Rîul în vale cu drag îngînă,
 Pasărea cîntă lingă isvor;
 Floarea resare beată d'amor
 Sub boarea dulce lingă fîntînă:
 Și călătorul cîntă voios,
 În umbra serii în depărtare,
 O nouă viață la toți apare;
 Grijele triste sbor rușinos.
 La tot dai viață și tinerețe
 Venind pe carul viselor dulci.
 Dar țării mele ce îi aduci?
 Viață, mărire, ani de blîndețe?
 Vai! pentru dînsa nu te-ai gîndit!
 Pentru ea toamna e neschimbată,
 Pentru ea frunza cade uscată,
 Chiar cînd mormîntul a înverzit!

PĂSTORUL.

Brațu-î e de flori frumoase!
 Este încă poleit
 De tulleie auroase
 Ca o persică d'Ismit,
 Coama-î întunecătoare
 Și-aurită ușurel
 Ca d'o rază de la soare,
 Demnă d'un măreț penel!
 A Olimpului lumină
 Arde 'n ochiul ei focos
 Cu-o dulceață mult străină,
 Gîtu-î neaoa din Sigos.
 Unde fruntea ei se curmă
 Două arcuiri fac hotar,
 Nasc și mor și las în urmă
 Dulci dorințe ce resar.
 Sufletul ei este-o boare
 Și suflarea-î un parfum;
 Inima-î un dulce soare;
 De puteți, ghiciți acum!

PĂSTORIȚA.

Rîndunelele plăpînde
 Cînd trec marea, ostenesc:
 Pe cocori se lasă blînde,
 Berzele nu le gonesc.
 Numai oamenii pe cale
 Ce ursita le-a 'nsemnat,

Pe cel slab în astă vale
 Îl resping neîncetat.

PĂSTORUL.

Rouă, semn de tinerețe,
 (Tu amînți p'acest pămînt
 Vise, nuri și frumusețe
 Ce plutesc pe-al lumii vînt
 Tu ești dulcea ambrosie
 Ce-auritele surori
 Deșteptate, pe cîmpie
 Beaū din cupa lor de flori.
 Viața ta e-o dimineață.
 Cu flori te-aș asemăna
 Dacă vai! a noastră viață
 Mai mult nu ți-ar semăna!
 Roua scaldă roza blîndă
 Fără a-î răpi nici cum,
 Nici roșeața ei arzîndă,
 Nici plăcutul ei parfum.
 Vai! ca roua e plăpîndă
 Păstorița ce-am iubit!
 Dar sub buza ei arzîndă
 Sufletul meu s'a răpit!

PĂSTORIȚA

O păstori, goniți de cînturi
 Umbra negrelor dureri!
 Și chemați prin nori, prin vînturi,
 Raza dragelor plăceri!
 Fluierul ce încă sună
 Sub dragi flori, e mai frumos,
 De cît cele ce răsună
 Sub foi verzi de chiparos.

PĂSTORUL

Voî, tulleie aurite
 Ale soarelui ceresc!
 Zori! cît sunteți de iubite
 Cînd în umbră vă zăresc!
 Cînd în noaptea ce se duce
 Spargeți umbre ce se 'ngîn',
 Arătînd ninsoarea dulce
 Pe-al fecioarei tînăr sîn!
 Cînd aripele de flutur
 Voî de rouă le svîntați,

Și la focu-vă se scutur
De-al lor lanț ce fărâmați,
Cînd prin vise ușurele
Voî luciți și eu vă iau
Drept cosița dulcii mele,

Și din nou la somn mă dau;
Cîte ori, o raze blînde!
Voî la rugă m'ați găsit
Lacrimi revărsînd arzînde
Pentru cruda ce-am iubit!

Dar păstorița curmă cîntarea ei cea lină;
Ea simte sinu-î tinăr d'amor curat arzînd;
La dragul ei privește și drăgălaș suspină.
Feriți-vă de versuri, femei cu chipul blînd!

LA O PĂSTORIȚĂ

Lasă, dulcea mea frumoasă,
Cortul tău perdut în nori.
După stinca furtunoasă,
Vin' la mine 'n sărbători!
Vin'! te-așteaptă bucuria,
Jocuri, risuri, desfătări,
Și amorul, ambrosia
Să ți-o dea prin sărutări!
Vino, neîmpodobită
Sub ilecul alb de fir

Sub o cingă împletită
Cu boboci de trandafir.
Coama-ți d'aur, înodată
Pe la spate drăgălaș,
Să se verse și să bată
Ast picior de copilaș.
Grațiile jumătate
Nude, spun că dănțuia
Cînd în timpuri depărtate
Zeii la ospățuri bea.

FLUTURUL ȘI FLOAREA

Pe un verde delușel,
Fluturul
Vede drăgălașă floare.
«Viorea,
Draga mea,
Mă primești în foișoare?
— Fugi d'aice, mic limbut,
Cunoscut!
Tu ce porți p'a ta guriță
Lăcrimiori
De dragi flori,
Du-te-aiurea, măi badiță!
Mi-este frică! tu și eu,
Dragul meu,
Suntem tineri fără minte!
Ne-î putea
A nu bea
Sărutarea mea ferbinte.

Inimioara unei flori
Trecătoare
E aproape de guriță,
Fluturaș
Drăgălaș
Cu-aripioara ta pestriță!
— Junioară Viorea,
Nu fii rea,
Vezi de umbre mi-este frică!
Aspru vînt
Î e pămînt
Sufală tare, mă ridică!
Vezi cît sînt eu de frumos,
Sînt fricos!
Și a-ți da o sărutare
Ar fi zău,
Foarte rău;
Ar fi, dragă, o trădare

Voi dormi dar lin și blînd
 Și visînd
 Că sărut a ta guriță.
 Ear de-î vrea,
 Draga mea,
 Îți voi spune, drăguliță,
 De trei zile dragi *amori*,
 Dintre flori,
 În această luncă mică,
 E frumos,
 Grațios.
 Mă primești, o viorică?
 — Ah! tu știi dar dragi *amori*
 Dintre flori
 Din această luncă, bine!

Unde-ai fost,
 Și-adăpost
 Imi mai ceri? nu ți-e rușine!
 — Nu sunt, dragă, vinovat
 De păcat.
 Roza nu îmi place mie,
 Are nuri
 În păduri,
 Dar e mîndră nebunie!
 — Vin atunci în al meu sin:
 Spune lin,
 Ale lor amoruri nouă,
 O amant
 Intrigant,
 Dar te scutură de rouă!»

CÎNTECELE GRAMOȘTENILOR

M O A R T E A

Nu-î întreagă fericire
 Pe acest pămînt de chin!
 Ori ce tînără zîmbire
 Are 'n umbră un suspin.
 În deșert tu strîngi avere,
 Viața n'ai s'o moștenești;
 Moartea vine și te cere,
 Și cu aur n'o oprești.
 De te urci pe tron, ea vine
 Lîngă tine a ședea,
 De te 'mbarci spre țări străine,
 Dupe tine vine ea.
 În ospețe răpitoare
 Cînd închini ca să trăești,

Ea s'arată rizătoare:
 Cupa morții tu lovești.
 Cînd pe sînul frumuseții
 Tu pleci capul fericit,
 Moartea-ți tae firul vieții
 Și îți zice: «ai iubit!»
 Dorul nostru se precurmă,
 Viața cînd o părăsim:
 Moartea-î vorba cea din urmă,
 Și cu ea nu socotim!
 Cu ori-cine e grăbită,
 Cu bogat, cu cerșetor.
 Moartea este mai cinstită
 De cît omul muritor.

PĂRUL ALB

Anii tineri, vai mă lasă?
 Perii mei se *căruntex*,
 Grațiile mele pasă
 Și cu ei se *depărtez*.
 De junia cea din urmă

Maî avar eû voiû să fiû;
 Dragostele, dulce turmă,
 Rid și strigă: «*î prea tîrziû!*»
 Prea tîrziû! e vorbă mare!
 Cînd auz așa grăind

Anii mei, atunci îmi pare,
Că-î aud pe toți fugind.
Dar ce-mi pasă oare mie,
Dacă lutul a slăbit
Și-a pierdut a lui junie?
Sufletul n'a îmbătrânit!
El iubește, el visează
Și îi place a visa;
E bătrîn cel ce 'ncetează
De-a mai crede în ceva!
Am văzut în tinerețe

Junii bătrîni ce nu mai *port*
Nici o urmă de junețe
Fără timp întorși la port;
Abătuți de-amărăciune
Și înviși cum aū venit,
Și am zis: «eū sunt mai june,
De și părul mi-a albit!»
Nu rîdeți, fetețe crunte,
Că pe părul meu port crini,
Eū îi port pe a mea frunte;
Iar voi îi purtați pe sîni?

V I S U L

Coama rumenelor zori
Vălura pe negri nori,
Cînd d'odată somnul dulce
Vise și mai dulci mi-aduce.
De odată într'un vis
O femeie mi-a suris,
Părul ei făcut cosițe,
Cade pe-albu-i sîn în vițe:
P'a ei față, p'al ei sîn,
Rosele pe crini îngîn'.
Ai fi zis o fată dulce
Ce la patul nunței duce,
Și roșește ca un frag
La un gînd ce-î este drag.
Ochiu ei vii viorele,
Inotau în lacrimile.
Două arcuri de mătase
Fruntea ei îi însemnase;
Unde ele începeau
Nesimțit, treptat mureau.
Pe mijlocu-i roche albă,
Cîngă d'aur, scumpă, dalbă,
Sînul ei cel tinerel
Părea pept de porumbel.
Mîna mică și piciorul
E făcut să calce norul,
Cum trec boarele pe nori,
Cum trec razele pe flori.
Eū sătul de vise d'aur,
Ce se scutură ca laur,
Ochiu bine i-am închis
Și cu suspinări am zis:
«O, fugiți, figuri iubite,

Printre vise rătăcite!
Toată viața mă încînt'
Pe al vostru sîn de vînt!»
La aceste vorbe, ea,
Rumenind, așa zicea:
«Nu sunt raza ideală
«Ce pe muritori înșeală.
«Păru-mi d'aur poți să tinzi,
«Mijlocu în mîni să-mi prinzi;
«Peste sînu-mi nea ce luce,
«Poți să pleci tu fruntea dulce;
«Gura-mi să săruți de vreî
«Și suflarea mea să bei.
«Uîde merg, plăcerea vine,
«Relele se schimbă 'n bine,
Lacrimile se fac flori,
«Noptile se schimbă 'n zori.
«Port pe față strălucirea
«Și în suflet fericirea,
«Pe cosiță foc de zori,
«Pe guriță fum de flori.
«Am în ochi-mi lăcrimioare,
«Am pe buze rozioare.
«Unde port ușoru-mi pas,
«Un parfum de ceruri las.
«Toate astea 's pentru tine;
«Bea acum, căci rîndul vine!
«Însă mine să nu ceri
«Să mai guști tu noi plăceri.
«Bea acum și fi ferice!
«Mîne moartea îți va zice,
«C'un suspin amar și greū:
«Astăzi este rîndul meu!»

LA OSPAȚ

Destul muncirăm vara prin munți și pe pîraie,
 Să ne odihnim acum,
 La masă între fete cu geana lor cea laie
 Și frăgede lilițe cu drăgălaș parfum!
 Vă puneți toți la masă sub ulmii de cîmpie
 Pe ast pîrîu spumat;
 Să cure vinu 'n cupe! să cînte cine știe!
 Tu, albă păstorită, să-mi dai un sărutat!
 Ospățul este rodul ce pacea ne aduce,
 Deci să ne folosim
 De zilele de pace a trece viață dulce,
 Căci mîne griji amare noi poate să 'ntîlnim!
 O, dragă, spune mie, acești crini împrumută
 Cu-albețe al tău sîn
 Sau sînul ă lor rază? Din cupa ta plăcută
 Pe brațu-ți de ninsoare se varsa-un pic de vin!
 Te șterge! o batistă... nu te sfii de oaspeți!
 În gura mea de foc!
 Ce? Soarele nu șterge pe trandafirii proaspeți
 Bobițele de rouă ce 'n foaia lor se *joc*?
 Bună oaspeți, ea acuma pe viața mea domină
 O dragă, te rog eu,
 Desfă a ta cosiță ce 'n valuri de lumină
 Din creștet pîn' la talpe aură corpul tău!
 Arată-le lor pulpa ce 'n jos se subțiază,
 Cu talpele se *cert*!
 Arată-le piciorul să vază și să crează
 Că zînele din basme n'au fost un vis deșert!
 Dar vai! ascunde bine acele două mere
 Atît de dulci, de dragi,
 Ce Venerea c'o mină le-ar prinde cu plăcere
 Și care dau mirosul sălbatecelor fragi.
 Junețea e nebună și poate să îmbete
 Parfumul dulce-al lor;
 Și slaba bătrînețe sub albele ei plete,
 Nu este mai cu mînte, o drăgălaș amor!

CILIA CULCÎNDU-SE

Revarsă-te, roua cîntărilor mele,
 Și fii invalidă de-un dulce mister
 Ca prime săruturi, și dragi, și junele
 Ce caută umbra și liniște cer!

Eu cînt păstorița cu sălbî albioare,
 Și chipul ei fac,
 Cînd dulcile grații cobor jucătoare
 Și vâlul pe sînu-î de nea îl desfac.
 Ea umblă sub lene și luna lumină
 Depune vestmîntul pe ramuri de fag
 Precum un crin dulce de puf-se desbină,
 Cosița de vâlul-î se scutură drag.
 O pasăre mîndră cu pene noroase,
 Rupînd legătura ce greū o strîngea,
 S'oprește, întinde aripe noptoase
 Pe valul de nea;

Așa și pe sînu-î tot păru-î se lasă,
 Pe-o peatră ridică frumosu-î picior,
 Descalță condurul, ce greū o apasă,
 Un hor de dorințe în jurul ei sbor.
 Se culcă pe maldăr și grațiile dalbe,
 D'amor îndemnate, cu mîna de crin,
 Apucă cămașa de poalele-î albe
 Și-o face să crape spre albul ei sîn.
 Ca floarea de rodii atunci ea roșește
 Și brațu-î gol trage un țol albior,
 Dorințe plăcute pe brațu-î ce-albește,
 Ca fluturi pe-o rosa plutesc cu amor.

ZI DE SĂRBĂTOARE

Azi e zi de sărbătoare
 Cîntecele vin' cu ea.
 Bucuria se coboră
 Astăzi peste casa mea!
 Moșii noștri înainte
 Își rîdeau de sărbători
 De necazuri, de morminte,
 Cupa cununînd cu flori.
 Noi în gînduri turburate
 Sărbătorile uităm;
 Umbre triste, negurate,
 Viața grijelor o dăm!
 Cel bătrîn pe gînduri pare
 Capul clătenînd sfiit,
 Martorii cu întristare
 Văd cum părul le-aū albit.
 Iar flacăii cu durere
 Pleacă fruntea, se gîndesc
 Tinerețea lor le pierde.
 Frunțile lor le palesc,

Pruncii jocul încetează;
 E bătrîn orî-care prunc.
 Fetele ce se 'ntristează
 Florile din păr arunc'!
 Nu mai ascultăm cuvîntul!
 Oare ne închipuim
 Ca să moștenim pămîntul,
 Cînd cu zilele murim?
 Nume, fală și putere
 Merită atîta dor?
 Tot, cu noi se stinge pierde,
 Satură pe muritor.
 Toți avem tot o menie.
 Trageți oasele-omenești,
 Huma lor, domni, robî să fie,
 De-o potrivă o găsești.
 Ast-fel vie bucuria!
 Mesele împodobiți!
 Danțul cheme-aici junia!
 Bine fie toți veniți!

Pin' la anul ce-a să vie
 Mulți din noi nu vor mai fi!
 Cine-î ăla? Cine știe?
 Poate însu-mi voi peri?
 Ce folos am de la soare
 Când sub raza-î sufer eu?
 Când pe tot minutul moare
 Inima în sînul meu?

Pare că o văd cum rîde
 Printre dalbe lăcrimiori!
 Garofina ce *arîde*
 Printre roua despre zori!
 Timpuri, voi ce stingeți toate,
 Ce-ați făcut al ei amor?
 Spuneți mie, nu se poate
 Să 'nturnați al vostru sbor?

LA O UMBRĂ

Unde ești, o umbră dulce?
 Ori te-ai dus tu către cer,
 Cum un fluture se duce
 Cu zefirii din eter?
 Stea frumoasă cu lîngi *vele*,
 Ești pe-acest pămînt de dor?

Ești tu pusă printre stele,
 Cu al razelor drag hor?
 Dacă nu mai ești în viață,
 Spune, suflet ce iubesc,
 Să las lumea cu-a sa ceață,
 Și să viū să te 'ntălnesc!

LA O PĂSTORIȚĂ NECREDULĂ

Iasomia în cădere
 Perde tîna-ru-î parfum,
 Se usucă, tristă, piere,
 Vîntul fură al ei fum.
 Ast-fel ca plăpînda floare
 Ai perdut al tău amor;
 Însă tu, nepăsătoare,
 Nu te veștezești sub dor!
 Ci mai jună, mai voioasă,
 Tu ceri nouă desfătări,
 Și-a ta buză amoroasă
 Cată alte sărutări!
 Oh! ce depărtare 'ntinsă!
 Cîte riuri, cîte mări
 Mă despart d'acea ne 'nvinsă
 Cu arzînde răsfătări!
 Însă gîndul meu se duce
 Către tine ne 'ncetat
 Și pe sînul tău cel dulce,
 Se desmeardă legănat.
 Pare că te văd frumoasă
 C'ochii plini de foc divin,
 Cu cosița neguroasă
 Peste umăru-ți de crin!
 Și în mîna ta gingașă
 Ascunzîndu-ți fața lîn

Ca o roză dragălașă
 Ce s'ascunde după-un crin.
 Vai! dar cine îmi va spune
 Dacă timpul n'a cosit
 Dragălașele cunune
 Ce amorul ți-a 'mpletit?
 Jos ori-care tiranie,
 Ori de Turci, ori de Ghiauri,
 Ori de unde ea să vie,
 Din seraî ori din păduri!
 Fruntea mea cu umilîntă
 La tirani nu voi pleca,
 De mi-ar face-ori-ce voință,
 Sau chiar moartea de mi-ar da!
 În tot locul, o, Cilie,
 Eu voiū sparge jugul greu,
 Contra-a ori ce tiranie,
 Mă voiū face hain eu!
 Toți sunt d'o potrivă'n lume,
 Toți făcuți dintr'un pămînt,
 Toți ne stîngem fără nume
 Într'un neguros mormînt.
 Numai brațu-ți de ninsoare
 O, Cilie, pot purta,
 Sub ast jug de rozioare,
 Și de crini, eu voiū a sta!

LA AGNESA

Draga mea, să ai tu parte
De-al tău perișor frumos,
Mina-ți albă a-l desparte
Până pe călcîie jos!
Și de dulcea rotundire
Ce-are brațul tău cel alb,
Și de frageda zîmbire
Pe obrazul tău mult dalb!
Iar gurița să-ți rămie
Ca al rozelor boboc,
Sinu-ți tot rotund să-ți fie,
Pân' la moarte, o, te rog!

Nu lăsa cînd sunt de față,
Ochii tei pe ochii lui,
Plini d'amor și de dulceață!
Vai! și cată să-ți mai spui,
O, Agnesa grațioasă,
Că i-ai rîs și i-ai vorbit
Și numindu-te frumoasă,
Ai tăcut și ai roșit!
Căci de-mi vei minți vr'o dată
Păru-ți lung se va rări,
Pe gurița-ți parfumată
Trandafirii vor păli!

ARMELE NOASTRE

Cu cît dorul e mai tare,
Cu atît mai tari să fim!
Prin a noastră nepăsare
Grijele să lăntuim!
Arma noastră să ne fie
Cînturile ce răpesc,
Muzică și poezie
Cu parfumul lor ceresc!
Cum și-amorul ce pe lume
Ține vâlul lui de flori,

Cum și-al dragii mele nume,
Aurul din periori!
Fie florile curate
Ce pe chipu-i rătăcesc!
Sărutările-amorate
Ce pe buza ei mijesc!
Dorul ce-o să ne lovească
Nouă nu ne va strica.
Moartea însă-și să sosească,
Nici nu mă voiî turbura!

A M O R U L

Ce-i amorul? o beție:
Dar frumoasă'n al ei sbor!
Dulce-î a lui bucurie!
Dulce este a lui dor!
Vai! în viața fugătoare
Nu mai știu ce să doresc!
Zilele strălucitoare?
Noptile ce răcoresc?
Bătrînețe, te înclină!
Cărturari, tăceți acum!
Voi vreți foc făr' de lumină,
Trandafiri făr' de parfum!

Inima fără iubire
Încă 'n viață nu a stat!
Inima 'n a sa simțire,
Cu cuvîntul s'a certat.
Dacă legături ce place
M'a oprit să iubesc eu,
Legătura o vom face,
Dar p'amor, chiar Dumnezeu!
Să 'nceteze să iubească
Muritorul obosit
Ce pe calea omenească
Inima i-a vestejit;

Eū voiū tămăia amorul,
 Și 'n parfumul lui ceresc
 Beat, uitînd ferice dorul,
 Zilele voiū să-mî răpesc!
 Chiar robia-î place nouă;
 Lanțurile-î sunt de flori;

Lacrima-î o dulce rouă,
 Doliul lui sărbătorî.
 Dar departe o iubire,
 Și plăceri ce obosesc!
 Ce degrad' a lui mărîre
 Și parfumul lui ceresc!

LA O VIORICĂ

Viorică după cale,
 Drag odor venit din zori,
 Înaintea serii tale
 Tu pleci capul printre flori!
 Eū ca tine jos în lume
 Am a trece pe sub vînt,

Și ca tine, fără nume,
 Mă voi duce în mormînt;
 Însă tu, în frumusețe
 Strălucit-ai un minut;
 Eū în scurta mea junețe,
 Zi ferice n'am avut!

CINE SUNT

Colo sub o neagră stîncă
 Geme riul spumător;
 Pacea nopții e adîncă.
 Luna doarme pe un nor.
 Și-al meu suflet în tăcere
 De-al său lut deslănțuit,
 Se întrebă cu durere
 Viața ce i-a trebuit?

Cine ești? ce-ți pasă ție?
 Unde mergi? ce-ți faci tu dor?
 Frunzele în vijelie
 Știu ce sunt și unde sbor'?
 Crede, crede, și iubește!
 Iată, frate-al tău ursit.
 Și cînd moartea te lovește,
 Să poți zice: «am trăit!»

LA O FEMEE SÎNTĂ

Timpu-adună cu cruzime
 Nuri după sinul tău;
 Întristarea peste tine
 Își întinde vâlul său.
 Ori ce gînduri de dulceață
 În dureri s'au prefăcut.
 Ești ca valea înflorită

Cînd al toamnei rece vînt,
 Suflă fața-î aurită
 Și o schimbă în mormînt.
 Vai! și nu poți încă zice:
 «Pot să mor, căci am trăit!»
 Nu, o, dulce neferice,
 Tu în viață n'ai iubit!

F E M E E A

O femeie ca o floare,
Are un parfum ceresc,
Și întocmai ca un soare
Razele ei strălucesc.

Cum pe gura lui păstrează
Fluturile puf din crin,
A rămas și mă urmează
Dulcele-ți parfum din sân !

S Ă N E B U C U R A M

Timpul fuge, ne împinge
Ca un val de vînt purtat ;
Viața omului se stinge
În trecutu 'ntunecat.
Să uităm dar dorul vieții
Și cu flori să împletim
Lanțul anilor juneții
Ce-ale morții mîni îl țin !
Nu voiû desmerdări nebune
Ce nebunii junî răpesc !
Ce 'nctînd să ne cunune,
Urme de desgust opresc !
Cum o fată în junime
Cu blîndețe s'a 'nvălit,

Traiul nostru cu rușine
Cat' a fi acoperit !
În iubire ce se stimă
Într'un suflet mîndru, lin,
Limpede ca o lumină,
Dulce ca un fum de crin ;
În simțiri mari inimoase ,
Ce din oameni zeî ne fac
Fapte bune, generoase,
Ce cu viața ne împac' ;
Iată riul de plăcere
Unde voiû a fi răpit,
Apoi vîntul de durere,
Sufle, căci am viețuit.

G R I J A

Grija este umbra vieței,
Ea ne urmă pe pămînt,
Din ajunul tinereții
Pîn' ce mergem în mormînt,
Peste viață ea se 'nclină
Ca un nuor ce ar pluti ;
A măririlor lumină
Nu o poate risipi.
Nici coroana 'mpărătească,
Nici comorile lumești,
Nu pot ca să risipească
Grijele pe cît trăești.
Grija mai curînd se duce
Unde toți plăcerea cred ;

Unde rosa mai viû luce,
Umbrele mai mult se vîd.

Nu-mî vorbiți d'această lume,
Nici de domniî ce domnesc !
Osebirea este 'n nume :
De-o potrivă prețuesc.
Ca tiranî să se mai vază,
Trebuie să fie sclavi ;
Un tiran e chiar mirează
Unui popol de mîrșavi.
Cînd tiranul se precurmă
Toți se fac tiranî măreți !
Lumea este-o tristă turmă
Dată celor mai șireți.

Varsă, dulcea mea frumoasă,
În paharu-mi vin de plaiu,
Și pe buza mea setoasă
Sărutări născute 'n raiu !

Între sărutări, o, dulce,
Și paharele cu vin,
Nu e loc a se 'ntroduce
Umbra celui mai mic chin !

LA ZIUȚA

M'ai iubit ; plăceri și chinuri
Inima-ți au înginat.
Multe visuri și suspinuri
Sînu-ți drag au legănat.
Multe ori, cînd să se culce,
Printr'un vâl între-deschis
Ea zărindu-și sînul dulce
Ca plăcerea într'un vis,
Nu a zis cu bucurie :
«Pentru dînsul le păstrez !»
O durere, o mînie ;
Ce doar trebuie să crez ?
Astăzi p'al tău pat aice
Altul pune capul său,
Și cu mîna sa ferice
Desvălește vâlul tău !
Timpul care trebuiește,
De-a trăi, de-a se usca
Rozei, este cit trăește,
Draga mea, iubirea ta !
Vino, dac' amorul dulce

Arde buza-ți de porfir !
Mine poate se va duce
Cu al zilei trandafir !
Voî, păstori, umpleți paharul
Și priviți ce am pierdut !
Zeii ar fi dat nectarul
Pe parfumul ei plăcut !

Varsă vinul în pahare !
Azi eu însu-mi voiu a bea !
Cea din urmă închinare
Fie pentru țara mea !
Știți ce este ăst drag nume ?
E mormîntul fericit
Unde merge tot ce 'n lume
Tot ce 'n viață am iubit.
O păstori ! jurați-mi mie,
Pe-acest vin desfătător :
Să muriți cu bărbăție
Pentru-al țerii viitor !

TILIA

— Tilia, ce mi-ai făcut
După buza-ți de vergură,
Boboceii de resură ?
Care vînturi i-a bătut ?
Soarele i-a 'ngălbenit ?
Toamna le-a răpit junețea ?
Lacrimile frumusețea ?
Saū durerea i-a pălit ?

— Vîntul nu i-a scuturat
Nici nu au pălit la soare,
Nici s'au stins de lăcrimioare ;
Toamna încă i-au cruțat :
Iar imenul fericit
I-a răpit în noapte-arzîndă
Floarea sînului plăpîndă,
Trandafirul a pălit.

INȚELEPȚII NEBUNI

Obosită căruntețe,
De mărire tu vorbești,
Și pe-amor, pe frumusețe,
Pară că le desprețuești!
Dar mărire, nume, stare,
Se câștig' mai puțin greu
Ca o dulce sărutare
Peste sinul dulce-al său!
O cetate 'nconjurată
Totd'auna a căzut;

Ea rămîne nemișcată,
Ori ce salturi am făcut.
P'ale gloriei cunune
Capul meu am odihnit;
Dar pe sinu-i alb și june
Pân'acum n'am adormit:
Ce mărire pentru mine
Toată lumea s'o supui,
Cînd eu însu-mi, voi știți bine,
Ca un rob ei mă supui?

LA O GRĂMUȘTEANĂ

Eu te rog, grămuștenică,
Învălește brațul tău
Pân' la mîna-ți mititică.
Ce faci tu e foarte rău!
Tigrului ce flămînzește
Îi arăți tu prada sa?
Nu te temi că se gîndește
Într'o zi a te minca?

Brațu-ți, tînără femeie,
E un lucru foarte rar!
Alba zină Dionea,
E pismașă d'acel dar.
Roza, crinul, îl congioară,
Vise dulci îmi dă el, zeu!
Vai! ascunde-l, surioară,
Său îl dă pe gîtul meu!

LA PRIMĂVARĂ

Tu vii încă, primăvară!
Paseri, fluturi, flori aduci
Pe aripă ta de ceară,
Pe-ale tele coame dulci.
Vino, viața'ntinerește
Cu arzînde resfățări!
Dă aceluî ce iubește,
Drăgălașele visări!

Pune roze pe cosița
Fetelor ce te salut',
Și parfumă-le gurița
Cu un drăgălaș sărut!
Eu voiî toamna să s'arate,
Să văz frunzele în crîng
Coborîndu-se uscate,
Una, una... voiî să plîng!

I N S E C T A

O insectă trecătoare,
Naște ziua, seara moare,
Traiul ei e foarte mic;
Ea trăește cît o floare;

Timpul nu face nimic!
Omul mai statornic este,
Și nu pere fără veste
Într'o zi p'acest pămînt,

Lutu-î nu se risipește	Făr' a face nici un rău?
Ca un fum gonit de vînt!	După moarte se vădește
Noi nu știm din doi, vai! care	Care e mai bun din doi?
Drept mai mult în viață are;	Cine se cheazășuește?
Omul crud, al ei calău,	Vîntul nu îi risipește
Orî insecta ce dispăre	De-o potrivă p'amîndoi?

DAC' AVEAM PUTERE

«Dacă eū aveam putere	Ca un crin arzînd sub soare
A săruta,	Ai tremura!
Astfel pe cît am plăcere,	— Corpul meu cel de ninsoare
Gurița ta;	Să nu săruți!
Gură, sînu-ți de ninsoare,	Neaoa se topește 'n soare
Nu aș cruța.	Vai! să nu uiți!»

LA TILIA

Roza înflorește cînd amorul suflă.
 Pasărea ce 'n frunze cîntă al ei dor
 Lîngă o fîntînă, oare nu se 'nsuflă
 De un sînt amor?
 Tilia! amorul face de tresare
 Crinul la suflarea dulcelui zefir,
 Cînd p'a ta guriță un surîs apare
 Și o rouă udă geana ta de fir;
 Cînd o sărutare gura ta dogoară
 Și tu ceri o buză să o răcorești,
 Află că pe frunte-ți a trecut o boară
 De amorî cerești!
 Rara frumusețe și a ta dulceață,
 Farmecele-ți mîndre ce te încongior,
 Ele-ar fi, copilă, reci cum este-o ghiață,
 Făr'al tău amor.
 El face frumoasă aspra urîciune,
 Părului alb încă dă el farmec rar,
 El învinge însuși pe înțelepciune
 Prin cerescu-î dar.
 Tot ce viețuește, tot ce-î rău sau bine
 Este dară fapta astui foc ceresc.
 Pentru ce, Tilia, mă oprești pe mine
 Ca să te iubesc?

LA ACEEAȘI

Îmi ziceai, o ce idee !
Să culeg, ca un buchet,
De la ori și ce femei
Și să fac un rar portret ?
Am răspuns, ți-aduci aminte ?
«Brațul tău de trandafir
Eu îl iaș mai înainte!
Apoi... părul tău de fir.
Apoi gura-ți d'amarante
Mică cât un sărutat ;
Ochii tăi, vii diamante,
Ce 'n azur s'au înecat...
Să mai iaș, a mea Tilie,
Mijlocu-ți de zână strîns,
Și parfumu-ți d'ambrosie,
Rîsu-ți mestecat în plîns ;
Genele-ți ce se coboară

Cînd roșește fruntea ta,
Ca bălaia aripioară...
Apoi cat' a mai lua
Zîmbetu-ți dupe guriță
Flutur d'aur pe buchet !
A ta albă minușită...
Eu aș face un portret.»

Tu păstrai tăcere mare ;
M'ai lăsat d'am terminat,
Iar atunci cu o strigare
La cuvînt tu m'ai chemat.
De atunci de cîte oare
De portrete îți vorbesc,
Tu schimbi vorba gînditoare
Fețele îți rumenesc !

CÂT VA VIEȚUI

Cât va viețui amorul,
Dragul meu nu pot a ști.
Care zi lua-va sborul,
Nu pot încă a ghici ;

Dar va ține, o bădiță,
Pînă ce vei termina
Fir cu fir a mea cosiță
Aurită-a săruta !

TILIA, DULCE NUME

Tilia, o, dulce nume !
Eu în toate te privesc.
Toate par c'aici în lume
Cîte-un farmec îți răpesc !
Eu văz ochii tăi în soare,
Și în noapte păru-ți brun,
Sufletu-ți îl simț în boare,
Răspîndind al tău parfum.
Văz junețea gurei tele
P'ale primăverii flori ;
Văz surisele-ți junele
Printre aurele zori.
Dar cînd văz p'o roză dulce
Umbra după buza ta,

Și văz roza ce străluce
Într'o zi a se usca,
Mă gîndesc la tine 'ndată
Și încep a suferi
Căci ca roza purpurată
Tu vei trece într'o zi !
Depărtați curînd d'aice
Aste roze ce 'mî *amînt*
Că Tilia mea ferice
O să piară în mormînt.
Iar tu, jună, albă fată,
Pîn' a nu te vesteji,
Cu parfumul tău mă 'mbată.
Astfel beat eu voiuri muri !

FATA DIN TURN

I.

Umbra serii cum se lasă
Pe Bitolia prelin,
Episcopul grec la masă
Și alți oaspeți beau la vin.
Dar în sală a venit
O copilă, o romînă;
Episcopul necăjit,
Zice: «ce-ai făcut, păgînă!
Vrei să te măriți, știu bine...
Cu o rudă, c'un Țîntar!
Lumea plînge pentru tine!
Eă te scap d'acest amar.
Fugî de dînsul ca de dor!
Său te pui în închisoare!
— Sfînte! pune-mă 'n prinsoare,
Mai voioasă sunt să mor!
— Aruncați-o 'n închisoare,
Strigă către doi askeri,
Ca să moară în dureri
Fără aer, fără soare!»

II.

Două primăveri trecură.
Fața sa s'a veștejit;
Ochiî 'n lacrimi s'aû topit.
Rozele s'aû stins pe gură.
«De vreî tu să-mî fî iubită,
Lanțurile-ți voiû sdrobi;

Iar de nu, tu vei muri
În durere părăsită.»
— O, prea sfînte! voiû muri
În durere părăsită;
Însă nu-ți voiû fî dorită,
Nici chiar servă nu-ți voiû fî!»

III.

Alte două veri trecură,
Moartea crudă i-a sosit;
Moartea crudă i-a răcit
Sînul dulce de vergură.
«Lanțurile-ți voiû sdrobi
De vreî tu să-mî fî iubită.
— Sfînte! moartea ne 'nblînzită
Vine-acum a mă răpi.
Nu-ți fac nici o grea mustrare
Pentru cîte sufer eă.
Dar te du la mîndrul meă
Ce se-abate de 'ntristare.
Spune-î, spune-î c'am perit;
Dar nu-î zice că 'n durere
Pentru dînsul viața pier
Să nu-î spuî c'am suferit.
Ci să-î spuî că 's vinovată,
Că de mult l'am fost uitat,
Să nu sufere 'ntristat...
Ci pe loc să fiû uitată!»

BLESTEMUL PĂSTORULUI

Draga mea cu gene crețe
Pentru altul tu mă lași!
La nebuna tinerețe
Tu 'ntorci ochii drăgălași?
Te blestem dar cu căldură:
Părul tău cel bălăior,
Scutură-se ca răsură
În al toamniî vînt de dor!
Gura-ți de mărgăritare,
Îngrădită cu rubin,

Mică cît o sărutare,
Să pălească de suspin!
Brațul cînd gros cînd subțire
Alb și rumen și grăscior,
Să se schimbe c'o clipire
Într'un fus saă răschitor!
Mijlocu-ți ce brîul strînge
Cu sfială, binișor,
Tremurînd a nu îl frînge,
Să se 'ngrașe ca un nor!

SFIICIUNEA

Pentru 'ntîia oară 'n viață
 Eū i-am zis cuvinte dragi.
 Ea întoarce alba-i față
 Unde pîrguiaū dulci fragi.
 Dar atuncî îndat' aice,
 Știre bună i-a sosit.
 Ea se 'ntoarce și îmi zice:
 «Ce-am dorit tot s'a 'mplinit!
 Mai de mult, mi-aduc aminte,
 Lî ziceam drăguț, încet:
 În cinci ani de-aici 'nainte,
 Îți voiū spune un secret.»
 Rumenind ea îmi mai zise:
 «Pentru ce nu-mî spuî acum?
 Zilele noastre sînt scrise
 Pe al crinilor parfum!»
 Erî i-am zis că altă dată
 O iubiam atîta eū:
 Dar iubirea înfocată
 Am ascuns-o 'n sînul meū.
 Ea atuncea îmi răspunse:
 «Bine este c'ai tăcut;
 Dragostele cele-ascunse

Sînt tot ce e mai plăcut.»
 Am răspuns atuncea, încă:
 «Crezi că cine a iubit
 Cu o patimă adîncă,
 Vre odată s'a răcit?
 — Ca o soră mă iubește!»
 Îmi zicea neconținut.
 Vai! dar inima gonește
 Tot ce gura a vorbit.
 Mîna-i mică, albioară
 De la sînu-mî retrăgea
 Și-a sa frunte rumeoară
 Se pleca sub gura mea
 Și zicea cu dulci suspine:
 «Ob! te jur, de mă iubești,
 Apără-mă chiar de mine!
 Dute! ca să nu slăbești!»

Eū m'am dus, o nebunie!
 Astăzi văz că am greșit
 Și că numai cel ce știe
 Să cuteze fu iubit.

M A R I N A

Ați văzut voi păstorița
 Ce-al meū suflet a răpit,
 Și a turburat Castrița
 De trei zile ce-a venit?
 Lî cîntam d'acele multe
 Cîntece. Ea îmi zicea:
 «Ce femei pot să te-asculte
 Și-al lor suflet să nu-ți dea?»
 Apoi mă 'ntreba pe mine
 Pentru cine le-am făcut,
 Răspunzînd că pentru sine,
 Îmi zicea: «eū am știut!»
 De atuncî mi-a dat parfumul
 Sufletului înfocat.
 Sufletul fiind dar fumul
 Floareî, floarea ea mi-a dat.

Cînd amorul îi aduce
 Cupa cu nectar și bea,
 Și cînd grațiile, dulce
 Vin de se îmbăt cu ea;
 E nebună și tresare
 Ca un crin în vîntul cald;
 Intr'o dulce sărutare
 Buzele-i de foc se scald;
 Uită moarte, uită viață,
 Aiurează, n'are loc,
 Plînge, rîde, se resfață,
 Tremură și arde 'n foc.
 Cine poate ca să văză
 În acest minut de-amor
 Păru-i ca o dulce rază
 Peste sînu-i albior;

Brațul ei formînd cunună
De crini, roze, un minut,
Gura ei cerînd nebună
Ca să spargă un sărut,
Și al rozelor tesaur
Într'o clipă dispărînd,
Sub o pulbere de aur
Pe tot chipul ei arzînd ;
Cine poate să privească
Toate aste frumuseți

Și să nu se ametească
De plăcere dulce beți ?
Cînd pe fruntea-mi gînditoare
Tresărind simț bucla sa,
Ast minut, p'acestui soare
Sceptru d'aur n'ași schimba !
Cîntecele-mi amoroase
Se revarsă 'n al ei sîn,
De aceea și miroase
Cînd a roze, cînd a crin,

E D E S S A

Eū vā salut, o, noapte și voi o, stele albe,
Ce disputați domnia acestui loc mereu !
A voastră luptă 'i demnă s'o vază Dumnezeu !
Vai ! omul trece iute cu faptele lui dalbe
Ce perd pe calea vieții nestătătorul pas !
Tu singură natură, tot tînără-ai rămas !
Ce s'aū făcut acele troene de popoare ?
Acele generații ce 'n lume aū trecut ?
Și sclavi și 'mpărații ? trăiră un minut,
Născînd spre a se face țărînă trecătoare !
Ce s'aū făcut acele divine frumusețe
Ce 'mpodobeau cu rose paharele 'n ospete ?
Acei luthi cu sun dulce ca miera Adoniei
Ce rechiemaū nectarul și zeii drăgălași !
Epiriana floare ai cărei sîni gingași
Produs-a pe eroul, Europei și Asiei ?
Junia, frumusețea pe ani-i se certaū
Și visele din secolii ideea ei ne daū.
Vai ! tot s'a stins ! putere, și viață, și mărire
Urmat'aū în uitare pe generațiuni !
Tot ce lăsară 'n lume aceste națiuni,
Sunt negrele morminte ce n'aū nici amintire.
A numelui lor șoptă, dintr'un trecut de dor,
Ca sgomotul ce moare, ajunge 'n viitor.

Chiar dacă amintirea ne-ar fi păstrat mărirea
În secolii ce-aū să vie, morți, ce-ați fi știut voi ?
Și cugetele voastre trăesc ori printre noi ?
În negrele locașuri aveți voi mulțumirea ?
Vai ! moartea despărțit'a prin ziduri pîn' la nori
Pe morți de vii, în lume, sărmanî, slabi muritorî ?
Tot cade în uitare ! popoare 'mpovărate,
Popoare fără țintă și fără obiect

Să rătăcesc în noapte: durerea le deștept.
Dar grecul, rob el însuși, aspiră libertate
Și cată să supue pe poporul român!
El singur va să fie și liber și stăpîn!
În aste locuri viața atîta de frumoasă,
Dar și atît de tristă, e toată în mormînt
Mai mult de cît în oameni, p'acest căzut pămînt!
Omoară crud p'un popor sclavia rușinoasă!
Poporul, sub robie se 'nclină abătut,
Atunci cînd energie, virtute a pierdut.
Colo din vîrfurile stîncii cascada gemătoare
Se varsă 'n valuri albe și geme printre noapte:
În lac d'azur ea fuge, vărsînd duioase șoapte
Îndată ce s'aruncă din coasta 'ngrozitoare.
Colo revarsă luna torente dulci de foc,
Și stelele ca vise bălaie vin, se *joc*;
Zimbesc cu fericire acestor triste locuri
Ca cugete plăcute ce plană un minut
În suflete zdrobite d'un chin neabătut.
Lumina lor pe unde se varsă 'n dalbe focuri.
Mai colo în pădure șacalul de mormînt
Amestecă urlatul cu murmura de vînt.
Pe orizonte ochiul zărește cum se 'ntinde
O mare azurie sub focul cel ceresc...
Plăceri neesprimăte ne 'mbată, ne robesc;
Căci marea tot-d'auna vederea drag aprinde.
Cu cît suntem aproape d'al veștii creator,
P'atîta fericirea alin' al nostru dor!
Să cercetăm țărîna scăpată insultării
De timpuri care seamăn' și secer' totul jos,
Tot pîn' la suvenirea d'un nume mincinos
Ce moare d'o potrivă în nopțile nitării!
Să turburăm mărirea mormintelor în dor,
Și să vedem în urmă-î ce lasă-un muritor!
Edessa nu ne lasă de cît țărîna oarbă,
Ce omul și cu timpul în fine aș stricat:
Umana lăcomie chiar moartea-a despoiat
În restele lăsate mormintelor să soarbă.
Așa se vor abate ce noi am ridicat,
Așa lua-va vîntul cenușa ce-am lăsat!
Așa peri-va încă a gloriei lucire;
Țărîna răsipită de crivățul gemînd
Nu va putea să știe de am lăsat trecînd
Pe viitorul lumii a noastră amintire.
În darn locuitorii acestui loc frumos
Cred să auză noaptea, în vîntul dureros,
Pe piața unde fuse Edessa altă-dată,
Sunări de muzică, sgomot de cupe ce închin',
Și nichezări profunde, ce strigătele 'ngîn',

Strigări de oameni, sgomot ce face o armată.
 În darn ei cred să vază în nopți cum se formează
 Grădină, palate, teatruri, lumină că variază !
 Nu ! moartea nu întoarce aceea ce răpește !
 Trufia ce încinge pe *populi* cei mari,
 Pe regi, cată să cază sub timpii cei amari ;
 Căci Dumnezeu răsbună pe cel ce s'asuprește.
 Cascada varsă 'n noapte desfătătoare șoapte
 Și luna d'aur trece pe sinul negrei noapte.

Z I O A R A

Mult bine ție, țară, locaș desfătător
 Și unde vîntul poartă parfum îmbătător
 Mulți secoli de durere, pe față-ți se 'nsemnează :
 Străinul, spada, focul trăsura lor păstrează.
 Dar răul ce-ți făcură sălbatecii tirani,
 Se șterge sub suflarea celor din urmă ani.
 Ori ce popor ce geme sub oarba tiranie,
 Și cheamă c'ochii 'n lacrimi ursita în minie,
 Se liberă odată de al robiei semn,
 Cînd Dumnezeu îl află de libertate demn,
 Prin fapte meritorii, și prin virtuți plăcute.
 Durerile-unui popor din viciu sunt născute.
 Tiran și rob aicea, sunt de-o potrivă răi,
 Tiranul pierde, robul urmează pașii săi.
 Căci nu mai e barbară, Turcia se 'mlădie ;
 Avea ce-va virtute această barbarie.
 Azi ea se *civilează*, credințele-î antici
 Se scutură de vîntul ce suflă-acum aici.
 Civilizațiunea pe jumătate încă
 Ucide : ochiul vede mai bine 'n noapte adîncă,
 De cît între lumină și umbre ce mijesc.
 Tiran și rob d'aceleași nevoi se bintuiesc.
 Aū dreptul de-o potrivă toți la acea iubire :
 Le trebui de-o potrivă și viață și gîndire.
 Ce-mi pasă dacă astăzi domnește-un musulman,
 Sau un creștin ? și unul și altu-ar fi tiran.
 Și am vedea alți populi sub altă tiranie
 Plîngînd ale lor drepturi pierdute în robie.
 Colo se plînge greul sub jugul otoman.
 Dar plînge libertatea, visînd a fi tiran.
 Albanul și Românul, Bulgarul ce 'ntîrzie,
 El îi privește astăzi născuți a fi 'n robie ;
 Popoarele adesea prin nedreptatea lor.
 Daū viață și tărie ursitei lor de dor.

* * *

Ioanina adoarme pe linul lac al său,
 În noapte, tremurîndă, sub ghiara unui leu
 Ce-ascultă și veghiază în somnu-i de durere,
 Ali pașa satrapul! Tot este în tăcere;
 Abia în depărtare un cîine cînd și cînd,
 Neodihnit de-o umbră, a răsărit lătrînd.
 Ici colo o lumină pe a cetății frunte
 Trăsurile-i de moarte le face și mai crunte.
 Eă nu cunosc nimica mai trist, mai suferînd,
 Decît surîsul dulce pe-o față d'om murînd!
 Saraiul strălucește în valuri de lumină
 Și se prevede astfel în lacul ce suspină
 Sub poalele-i bătute de valul spumegos.
 Un gemăt se aude adînc, misterios;
 E resuflarea apei, e plînsul ce vestește
 Durerile cetății sub jugul ce-o strivește?
 Pe vîrfu unu munte văzut de la seraiu
 Se 'naltă printre umbre a lunei disc bălaiu,
 Ca un turban de aur, vîrsînd a sa lumină
 Pe unda încrețită d'a serei boare lină.
 De la seraiu, în noapte, ciți ochi, arzînd d'amor,
 Pe unda azurată se rătăcesc cu dor!
 Ici colo la ferestre perfida, blondă lună
 Ne lasă să se vază mai mult d'o față jună,
 Mai mult d'o buclă d'aur, mai mult de doi ochi vii,
 Murînd de voluptate și crude gelozii.

* * *

Pe o sofa lucsoasă stă palida Almee,
 A lui Ali nororă, a lui Muhtar femee,
 Almee e frumoasă; dar ca acele flori
 Ce 'n țerile geroase nasc iarna sub ninsori;
 E marmura și arta; e marmura cea rece
 Ce ea o formă dulce sub foarfecele grece.
 Ca doi smaranzî în aur, verzuii ochi lucesc,
 Sub genele-i bălaie ce grații le 'mpletesc.
 Pe coama-i de beteală se vede-o velă albă,
 E neaoa și cu soare! amestecare dalbă!
 Gurița-i ca rubinul în marmur încrustat.
 Ea semăna c'un arbur ce 'n flori s'a desvoltat.
 Amorul e în sînu-i: cum vermele fărămă
 Un crin, așa amorul în inima-i deramă.
 Ea își iubește soțul; dar gelosia ei,
 Ast monstru ce devoră și anii tinerei
 Și dulcile amoruri, făcea să simță dorul,
 Și ochii săi să verse un rîs de plîns ca norul.
 Muhtar era sburdalnic. Pe altele iubea.
 «Curați, arzînde lacrimi! Almee își zicea;
 Deșarta-mi frumusețe faceți să vestejească!
 De ce folos ea-mi este în viața omenească?

Sunt oare eu frumoasă doar ca să desfătez?
 Aceste ziduri triste, ce viața mi-atrîstez?
 Am inima mea plină d'amor, ca să se spargă?
 Născut-a frumusețea-mi ca în mormînt să meargă?
 De n'ași fi fost frumoasă și nu ași fi iubit,
 I-ași fi ertat eu poate că el m'a părăsit?
 Știu p'ale lui amante, ghiauri fără rușine
 Ce își arată fața la cel d'întîiu ce vine,
 Ce fără martori încă cu oamenii vorbesc.
 Neam necurat și negru ce blestem și urăsc!
 Ar trebui să scape acest pămînt de ele!
 Am să le 'nchiz eu ochii cu flacări tinerele!
 Ca soțul meu cel june, neavînd ce mai iubi,
 La dulcea lui Almee să poată reveni.»
 Ea zise și o rază de-adîncă răsunare
 În ochii săi scînteie cu vie 'nflăcărare.

Ali atunci s'arată. «Ce vrei, frumoasă floare,
 Tu ce p'a ta tulpină te plecî surizătoare?
 Vrei oare să-ți dau știre de soțul tău Muhtar?
 Acest iubit al nostru, făcut cu Ilbahar?
 Tu plîngi, Almee dragă? știu ce-î a ta durere.
 Dar să ședem! vin' spune, ce inima ta cere.»
 Ali pașa fusese tiran; să cercetăm!
 Era 'nzestrat cu patimi ce noi le condamnăm.
 Amorul despre aur, din sufletu-i făcuse
 Un apostat fantastic, ce în tiran trecuse.
 Al său scop fu averea, puterea un mijloc,
 Minciuna, prevedința-î, și crima al său joc.
 Silit ca să se scuze de ale sale crime,
 Se face protectorul principiilor sublime,
 Și ascunzîndu-și gîndul de falsitate plin,
 Chemă la libertate al său popor creștin.
 Reformator fu încă cum hoții pot să fie,
 Prădînd, și vîrsînd sînge în oarba-î tiranie,
 Și reformînd tot lucru, și neînțelegînd
 Că-acela ce dărimă, clădește l'al său rînd,
 El, însuflat de rele, pornind d'al său capriciu,
 Va să regenereze popoarele prin viciu.

«Dar să vedem ce face să cure plînsu-ți lin?
 Urmă bătrînul pașă. Eu cam ghicesc puțin.
 Muhtar nu-ți scrie încă: crezi că te ne'ngrijește?
 E la răsboi; răsboiul la grijă îl robește.
 — Dar astăzi chiar, știu sigur, că soțul meu a scris
 Frosini, as'ă greacă, printr'un tatar trimis.»
 A gelosiei umbră pe fața ei s'arată;
 O face mai frumoasă. Ali răspunde 'ndată.

«Și ce pot eu a face? — Pe greacă să omori!»
 Răspunse juna turcă, și dalbe lacrimiori
 Din genele-î bălae pîcară pe-a ei față.
 Vai! lacrima menită de a ruga de viață
 Ruga acum de moarte! «Almea, fata mea,
 Această cugetare nedreaptă e și rea.
 Vorbește-mi de amendă eu înțeleg mai bine,
 Căci soțu-î are aur mai mult și de cît mine.
 Să fim cu sînge rece și drept a judeca!
 Frosina nu se cade s'o crezi rivala ta.
 Tu n'ai în ea rivală; nu merită ast nume.
 Ea este o femee cum sunt atîtea 'n lume:
 O floare ce surîde pe un buchet de-o zi,
 Ce trece și se uită, menită a peri;
 Ea este-a tutulora și nimeni poate zice:
 «E-a mea!» Ea nu iubește pe nimene aice.
 Muhtar nu o iubește.» Almea, suspinînd,
 Cu vorbe prefăcute și vîers plăcut și blînd,
 Răspunde! «O stăpîne, el poate să iubească:
 Aceasta nu m'atinge; nu poate să privească
 O soață musulmană supusă la bărbat,
 Dar trebuie a-ți spune? Muhtar e ruinat!
 Averea sa se schimbă în pietre prețioase
 Și trece la aceste ghiauri nesățioase.
 Sunt ele cincî-spre-zece!.. curînd și casa ta
 Va rămînea săracă!» Almea triumfa.
 Ea atinsese coarda ce răsuna mai tare.
 Ali pașa visează o crudă răsbunare.
 «Vai! sunt pierdut cu totul! strigă acest avar.
 Căzut în sărăcie!.. o traiu crud și amar!
 Ce trebuie a face ca să trăesc, îmi spune?
 Pe bunele raiale imposite voiî pune.
 Voiî sărăci bărbații, ucid pe muierî.
 Căci ei produc, iar ele risipă în plăcerî.»

* * *

Ați cunoscut voi floarea acestui lac dormind
 Născută la suflarea zefirilor din Pînd?
 Ea vine rîzătoare ca visul dimineții!
 A soarelui lumină e umbra frumuseții.
 Zioara se numește; părinți-î sunt români.
 Ioanina formase frumoși-î, tineri anî.
 A lacului murmură junia-î legănase
 Și vîntul lui cel fraged cosița-î răsfățase.
 De opt luni măritată, ea trece viața lin
 Și-î pare o comoară de farmec, drag, divin.
 Durerea ce în lume tot omul însoțește,
 Cum fumul tot-d'auna pe flacără unește,

Părea că o lăsase, a se 'mbăta puțin
De vise mincinoase, dorințe ce declin'.

În casa lor întinsă, pe lacul azuratic,
Ea lasă să se joace privirea ei, molatic.
Era frumoasă seara, și cerul înflorit;
Iar lacul cel albastru părea însuflețit,
Sub lina sărutare de zefiri și de stele
Ce se scâldău în sînu-i ca fete tinerele.
Și umbra, focul, vîntul, vărsînd un lin murmur,
Unite, mișcătoare, cu viață și junie
Trădînd o tain' adîncă, străină armonie,
Păreau a se 'nțelege, păreau a-și zice lin
Misterioase lucruri într'un limbagiu divin.
Atunci, înția oară, Zioara cea frumoasă
Simți gîndirea tristă în inima-i voioasă.
I se păru că traiul e prea desfătător
Ca să nu aibă 'n urmă și zilele de dor...
Gîndind la a sa țară, de-o frumusețe rară,
Și-atît de apăsată sub sabie barbară,
Simți o lăcrimioară în ochii săi curgînd!
Cu degete de roze o șterse, suspinînd.
Atuncea soțu-i june, se înturnă a casă
Scăpat de ale zilei griji care îl apasă.

Ce-ai tu, o dulce suflet! te văz cam îngrijit?
Cu umbra grijei fruntea-ți de ce s'a 'mpodobit?
Ce nor de întristare, trecînd pe lîngă tine,
Lăsat'a a lui umbră pe zilele-ți senine?
Oh! pentru 'ntîia oară, acuma dragul meu,
Te văz răpit de gînduri și simț că-mi face rău.
Făcut'am eu vr'un lucru ce ție nu îți place?
Imi spune; altă dată mai mult nu voiū mai face.
Eū voiū să-ți plac în totul, căci voiū să mă iubești,
Auzi, o soț ferice! tu ce abia zîmbești?
Vin'! dă-mi o sărutare sau lasă să-ți dau ție,
Și grijea s'o preface în dulce bucurie.»
Ea îi luase mîna și o strîngea pe sîn...
O lacrimă cerească luci în ochi-i lin.
«Ascultă-mă, Zioară, să-ți spuî o cugetare...
Tu n'ai făcut nimica să meriți o mustrare.
Eū te iubesc. Virtutea, înțelepciunea ta,
Egală frumusețea-ți; decî nu te turbura.
Dar ce mă preocupă, o, soața mea iubită,
Și face ca să tremur în viața mea 'ngrijită,
Și 'n mijlocul plăcerii m'oprește a zimbi,
E umbra astui tigru, acest tiran Ali.
Sunt fiii lui sălbateci, e cruda tiranie
Ce casa lor exerță și nu-mi convine mie.

Știi tu, Zioară dragă, ce este un tiran?
Deluviu, trăsnet, lavă și negru uragan,
Nenorocirea, moartea ce cade, ce răpune,
Aă încă a lor lege, și-adîncă rațiune;
Tiranul ce lovește, nu poate-avea cuvînt.
E mai absurd ca moartea ce naște un mormînt.
Mă tem dar că tiranul ce ne 'ncetat veghiază
Să nu te smulgă, dragă! aceasta mă 'ntristează.
Am din păcate, nume de om cu mari averi,
Și tu ești drăgălașă ca stelele din cer.
Aceasta ne ajunge să tragem a lui ură
Pe viața fericită ce 'n casa noastră cură.
Zioara mea, îmi spune, vrei tu ca să plecăm
Cu dulcea libertate o țară să cătăm?
—Ori ce tu vrei, voiî însu-mî! Zioară îi răspunde.
Ordonă! eă voi face, nu-mî pasă cînd, nici unde.
Cînd sunt cu tine, dragă, eă sunt cu țara mea!
Ea zice, fericirea în ochii săi ardea.
«Eă voi să fii ferice! de astăzi într'o lună,
Aice saă acolo, tu știi, eă voi fi mumă?
Auzi? eă voi fi mumă? știi tu acest cuvînt?
Atunci voi fi mai mîndră de mine pe pămînt.
Știi tu ce este o mumă? e mult. . sunt încîntată!
Ceva ce face-a rîde și-a plînge tot-d'odată!
Eă bine nu știu lucrul; dar simț că-i un mister
Că este un mare bine, că este dat de cer,
Va fi ferice ziua cînd pruncul cu plăcere
Printr'o zîmbire dragă al meu sîn drag va cere.
Cum o să mă desmerde! și cum va fi frumos!
Dar tu, nu este astfel? tu nu vei fi gelos?...»
Așa vorbi femeea, el fericit se simte
De dragele ei vorbe, de inima ferbinte,
De farmecele-i rare, de grații, de amor,
Și zilele lui bete, se uită 'n al lor sbor.
Dar ea era frumoasă cu coama-i cea norată
Ce 'n sînu-i de ninsoare d'amor par că se 'mbată;
Cu ochii vii sub gene noroase, ce se 'nclin',
Cu brațele rotunde, de nea și de rubin.
Pe soțu-i înclinată, cu gura-i răsărîndă,
Sub un suris ferice ca roza părguindă!
Dorințe, grații, vise d'amor, în ăst locaș,
Din horele divine coboară drăgălaș,
Il schimbă 'n raî de viață, frumoasă poetică,
Vărsînd parfum din ceruri și rază serafică,
Si îmbătând tot simțul, și inimele lor:
Iar orele din aer îi cununaă cu-amor.
Fericea e ca visul ce 'n nopți se risipește,
Ce nimeni nu atinge și nu se împlinește.

Dar fericire poate aici în lume-a fi,
 Acolo unde viața e numai de o zi?
 Și-adesea zioa însăși de timpuriu declină!
 Nu! fericirea dulce în lume nu domină!
 Ah! dacă omu 'ncepe în lume traiul său,
 El cată să'l termine prin moarte!... viața 'i rău!...
 Atunci ce-ar fi cuvîntul ce la produs aice?
 Ce-ar fi dar încă scopul acestui neferice?
 Nicî unul! ne veți zice. Dar mîndrul univers,
 Planetei cei de flacări neschimbătorî în mers,
 Și spațiul și timpul, și-această armonie,
 Ca omul, tristă umbră, tot fără scop să fie?
 Om muritor, știi însu-ți, ce este-un infinit?
 Il știi tu mai 'nainte, spre-a știi la ce-ai venit?
 Să nu punem pe lume speranță și credință!
 Căci ea va fi eternul locaș de suferință.
 Durerea-i e nestinsă, și binele-i ușor.
 Și răul o să fie stăpîn în viitor.
 Da, lumea este dată a celui rău avere.
 Și răul, în domnie-i, un drept mereu va cere.
 Și cel ce vre odată ăst drept crud îl lovește
 Va perde al său suflet ce crede și iubește.
 Pe ăst pămînt de doruri, să nu întirziăm!
 Și ce lăsăm în urmă să nu mai regretăm!
 Că cît apropiî capul acestii căi a vieții,
 P'atît ajungî la scopul iubirii, tinereții.
 Căci dincolo de noapte e zioa ce dorim,
 Și dincolo de moarte, e viața ce iubim.
 Iar moartea e un bine; spre a trăi se cere,
 Ca să murim 'nainte: fericea e 'n durere;
 Ce este, o să fie, nimica n'a perit;
 Nu este transformarea al omului finit.
 Atuncea, și d'odată, o voce tunătoare
 S'aude. E satrapul! urgie și teroare!
 O ușă se deschide. Ali pașa intra
 Cu garda dupe sine și ochiu-i sîngera.
 D'odată către garda el zice cu teroare:
 «S'o ducă la Perama, s'o pue în prinsoare!»

* * *

Acolo unde lacul termină lungul său,
 Sub o rîpoasă stîncă, se 'naltă un sat rău.
 Aproape e Perama. O 'casă și o bae,
 Și schitul ce-are nume de sîntul Nicolae,
 Capelă ce se surpă. Aici să ne oprim,
 O dramă sîngeroasă prin noapte să privim.
 Trei nopți se împliniră: era a treea noapte
 De cînd se arestase Zioara. Triste șoaapte
 Avea atunceă lacul și palide vulvori
 Varsă bălaia lună sub vălu-i rupt de nori.

Gemea sub valuri lacul. Nu auziți voi oare
În schitul ce se surpă, în neagra închisoare,
Suspine dulci și triste? vai! în acest mormînt,
Zac cinci-spre-zece mume! și toate june sunt!

O popor neferice, său popor miserabil
Ce mori cu tot minutul sub rău-ți incurabil,
Și nu ai bărbăția odată ca să mori
Sau să îți sfărîmi jugul și-ai văi asupritori!
Te temi să mori, sărmane, cînd moarte îți răpește
Neîncetat tot lucrul ce inima-ți iubește?
Cînd viața și averea, și onoarea ne 'ncetat
Sunt sparte, vestejite! în sufletu-ți stricat
Atîta lașitate domnește, îl înghiață,
Că 'n loc de-o moarte dulce să vrei o tristă viață?
Orî ce popor de moarte cu spaimă va fugi,
Sub brațul tiraniei curînd se va sdrobi.

* * *

Pe valurile-albastre, locaș de frumusețe,
De boare parfumate, p'aceste unde crețe,
Spumate, aurite, d'odată a părut
O barcă. Printre trestii lopețile-aū gemut.
La luciū barca ese, acolo se oprește.
Din aburi luna plină, apare și lucește.
Ai fi crezut că este momentul cel de dor
A unor cataclisme 'nainte mergător,
Ce sufletul ne-apasă, și 'l sparge, și 'l topește,
În lacrimi de 'ntristare; momentul cînd lovește,
Din cer pe muritorii plăpînzî, nedreptî, trufași,
Pe robul și tiranul tot pe atît culpași.
Dar unda mi se pare să fie amețită,
Și bolta neguroasă cu fulgeri e 'mpletită,
Și stelele în aer par că de tot se sting,
Și cat s'ascundă fruntea în nori ce le resping.
Și vîntul între trestii dă sunete sălbateci
Ce se unesc cu vocea de vijelii fantastici,
Cu urletu-unui cîne făcînd concert amar
Și-adap' al nostru suflet din crudul lor pahar.
Am zis că 'n luciul apei caicul se îndreaptă.
Acum sosește, eată, ceva pare c'așteaptă.
Acolo geme lacul de cinci-spre-zece orî;
D'atîtea orî se crapă, se 'nchide cu bolhori,
Spumînd, și spuma piere, mari cercuri se formează,
Se 'ntind, se perd departe, și altele urmează,
Și se lătesc și iară dispar la rîndul lor;
Și apa se alină, și luna dintre nor,
Arată la fereastra castelului Peramei
Un cap cu plete albe: pe autorul dramei.

REVERII

O FATA TÎNĂRĂ PE PATUL MORȚII

Ca robul ce cîntă amar în robie,
Cu lanțul de brațe, un aer duios, —
Ca riul ce geme de rea vijelie,
Pe patu-mî de moarte eă cînt dureros.

Un crin se usucă și 'n laturî s'abate
Cînd ziua e rece și cerul în nori,
Cînd soarele 'l arde, cînd vîntul îl bate,
Cînd grindina cade torînte pe flori;

Așa făr' de veste pe zilele mele
O soartă amară amar a bătut,
Și astfel, ca crinul de viscole rele,
Pe patu-mî de moarte de-odat' am căzut.

Abia 'n primăvară cu zilele mele
Plăpîndă ca roua abia am ajuns;
Atuncea cînd cîntă prin flori filomele,
O crudă durere adînc m'a pătruns.

Amară e moartea cînd omul e june,
Și ziua 'î frumoasă, și traiul e lin,
Cînd paserea cîntă, cînd florile spune
Că viața e dulce și n'are suspin!

Să moară bătrînul ce fruntea înclină,
Ce plînge trecutul de anî obosit, —
Să moară și robul ce 'n lanțuri suspină,
Să moară tot omul cu suflet sdrobot!

Iar eă, ca o floare ce naște cînd plouă,
Creșteam pe cunună să am desmerdări,
Și mie amorul cu buze de rouă
Cu inimă dulce îmi dă sărutări,

Ca frunza ce cade pe toamnă cînd ninge
 Suflată de vînturi aici pe pămînt,
 Ah! juna mea viață acuma se stinge
 Și anii mei tineri apun în mormiut!

V I S I U N I L E

Precum se varsă norul în unde gemătoare
 Cînd este foarte greu,
 Asemenea în cînturi amare și plîngătoare,
 Și inima zdrobită revarsă dorul său.
 De ce p'această lume lucește încă soare?
 De ce pămîntul are atîtea dalbe flori,
 Cînd sub a ei durere, vai! inima mea moare,
 Și varsă lungi plînsori?
 Din toate aste zile d'amor și de plăcere
 Ce peste lume sbor',
 Nicî una pentru mine s'aline-a mea durere?
 Ce? sub amărăciune eî trebuie să mor?
 O, zile de plăcere, d'amor, de fericire,
 Ce mă'nbătați d'un farmec, ceresc, necunoscut,
 Ce atrăgeați din sînu-i dulci valuri de iubire,
 Ce oare v'ați făcut?
 Îmi pare că-i acolo, ca dulcea dimineață
 Frumoasă surizînd.
 Că văz suava-i coamă ca o cerească ceață,
 Schimbînd cerești sărutări cu umăru-i albînd.
 C'auz cite odată în vîntul ce se duce,
 A sa frumoasă voce ce dulci dorinți congior
 Și vorbe amoroase ce dau un farmec dulce
 Plăcerilor d'amor.
 O, sînte mesagere, voi visiuni ce-amorul
 Răvarsă drăgălaș,
 Nu mai veniți la mine! de cum luați voi sborul
 Și mă lăsați, mai negru îmi pare ast locaș!

CĂLĂTORUL ȘI SUFLETUL

Călătorul nopței în a ei tăcere
 Trece și revarsă cînturi de durere
 Printre stînci îndreaptă pasu-i tremurînd,
 Și din aburi luna îi suride blînc.
 Dar cînd steaua nopței după munți s'ascunde
 O'ntristare-adîncă sufletu-i pătrunde

Și cătînd în urmă stă cugetător...
 Vai! prin întuneric ce va face or?...
 Drumul nu se vede; noaptea e adîncă;
 Colo este riul, dincolo o stîncă.
 Însă tot d'odată aurele zori
 Par surizătoare dincolo de nori.
 Ziua răspîndește umbrele ușoare;
 Fluturii se joacă p'o rază de soare;
 Florile suave cu parfumul lor
 Face de surîde tristul călător;
 Paserile cîntă, aurea adie
 Și speranța vine ca o bucurie.
 Astfel, al meu suflet, nu te întrista
 Cînd această viață se va precurma!
 Dincolo de noapte ziua aurită,
 Dincolo de groapă viață infinită.

CÂNTEC DIN EGZIL

Insecta chiar se 'mbată de soarele cel dulce
 Sub care provedința un loc i-a însemnat,
 Și paserea, în toamnă în alte țări se duce,
 Dar iară se întoarce cînd timpul s'a schimbat.
 Dar pentru noi, al țării plăcut și dulce soare
 A încetat în viață d'acum a lumina.
 Oh! plîngeți țara voastră cu lacrimi arzătoare!
 Oh! plîngeți România ce 'nclină fruntea sa!
 Da, inima bătut'a l'a țării înviere;
 Decî inimile voastre, să se fărâme 'n chin!
 Da, ochii-aū vîrsat lacrimi la marea sa durere;
 Decî ochii să se stingă pe un pămînt străin!
 De ne luaū ei viața, o patrie iubită!
 Nu ar fi fost mai aspri cu fii egzilați;
 Am fi voit cununa martirilor iubită
 De cît pe alte țărături de tine depărtați.
 Ei ne-aū respins, o, țară! în țările străine
 Ca astfel să răcească amorul ce 'ți păstrăm,
 Și inimile noastre să fugă de la tine,
 Și amărîți de doruri noi să te blestemăm!
 Mă bucur d'aer liber, de viață, de lumină,
 La neamuri ce virtutea a nobilat măreț,
 Aicea nici o frunte sub sabie străină
 Nu vine să se plece în hulă și dispreț.
 Dar este fericire cînd nu sunt lîngă tine,
 Cînd știu ce suferințe vin a te întrista?

Pot fi ferice oare, și pot gusta vr'un bine,
Cînd sabia străină înclină fruntea ta?
Acela care vede plătînda fericire
Perind ca visul d'aur sub ochiu-î întristat,
Acela care vede sărutul de iubire
Pe a miresei buză sub moarte înghețat;
Acela ce 'mpletește ghirlanda cea de nuntă
Și 'n loc d'o dulce frunte, o pune p'un mormînt,
Acela singur știe ce suferință cruntă
Simțit'a al meu suflet la dorul țării sînt!
O, țară, Romînie, o, dragălașă floare!
Tu plecă pe moarte fruntea în dimineața ta,
Ca o fecioară dulce ce jună încă moare,
Și lacrimile noastre nu pot a o scăpa.
Ah! dacă aste plîngerî ca un parfum de noapte,
Spărgînd acele valuri albastre de eter,
Ajunge-vor la tine în dureroase șoapte,
Divină prevedință, fă 'ndată ca să per!
Ce rău făcut'am ție, o, țară de durere!
Ca să atragem ura-ți? într'un egstas d'amor
Am vrut să fii ferice, s'ai viață și putere,
Și pentru-a ta mărire, voios am vrut să mor!
Cu toate-acestea, țară, tu ești nefericită,
Și te iubim mai tînăr în suferința ta.
Imaginea ta dulce ca fantasma iubită
În nopți d'amărăciune vine-a mă îmbăta.
Eū te iubesc, o țară, precum iubim o floare
Pe care vîntul morții înclină pe pămînt;
Mi-ești dragă ca lumina ce 'n sînul nopții moare,
Ca o amantă dulce ce cade în mormînt,
Ferice este-eroul cu fruntea 'mpodobită
De lauri glorioase, și 'nceată d'a trăi!
Ferice este-amantul ce vede-a lui iubită
Ca floarea dimineții pe sînu-î a zîmbi,
Și savurînd nectarul în prima sărutare,
Depune a sa viață și zice: am trăit!
Cînd ochii te văzură, o țară de 'ntristare,
Săltînd de fericire, de ce nu am murit?
O, timp ce schimbî în lume tot lucrul, rău și bine,
Și țară și plăcere tu nouă ne-ai luat,
Lăsîndu-ne abateri, dureri, amare chine,
Și-o inimă în care credința s'a uscat;
Nu-ți cer eū fericire, nici zile dulci și line,
Nimic din cîte 'n viață eū încă n'am gustat,
Nu voiū, nu pot a-ți cere nimica pentru mine:
Îți las cu trista-mi viață tot ce tu nu mi-ai dat;
Dar cer o zi frumoasă, o zi de bucurie,
De glorie de viață, acestui drag pămînt.
O, timp, dă-î libertatea, dă-î vechea vitejie!
Și astăzi sufle vîntul pe tristul meu mormînt!

SCOPUL OMULUI

Spre țărmul ce se perde în noapte și' în ceață
Curînd o să atingă al vieți-mî vas fragil.
Și mă întreb pe mine aici în astă viață,
De cînd trăesc în doruri, la ce am fost util ?

Și sînt mai mult în lume ca umbra trecătoare
Ce-o lacrimă aruncă în cursu-i d'un minut,
Ce nici nu 'nveselește, nici dă acestui soare
Mai multă strălucire, nici farmec mai plăcut ?

Mă 'ntreb ce este oare a noastră misiune
Noi care-aici în viață n'avem de cît o zi ?
Noi ale căror fapte, țărină, fală, nume,
Se spulberă în vînturi 'nainte d'a luci ?

Cărarea mea în lume se șterge de sub soare :
Amara calomnie pălește-al său color.
Tot omul lasă 'n urmă-i, ce lasă-o dulce floare :
Parfumul d'o secundă pe vîntul trecător.

A unei soarte ast-fel, vai ! prețuia durerea
Ce inimele noastre adapă cu venin ?
Necazul unui nume, ce și-a sdrobit plăcerea
Veghind cum se formează al ei prunc pentru chin ?

Acest argil molatec ce vîntu-o să răpească,
Orî merită onoarea să poarte 'n al său sin
O flacără de spirit, răsfrîngerea cerească,
Ce ca un rob ascultă de lut ăst crud stăpîn ?

Așa mă 'ntreb și Domnul răspunde blînd dorinței :
«Tot ce trăește 'n lume are cuvînt profund,
O floare să parfume în capiștea ființei !
O rază s'aurească abisul fără fund ;

O lacrimă s'aline un suflet în durere,
Și roua să *fragile* arșitele de zi.
Și tu s'aduni p'o frunte sărutul de plăcere.
O, muritor ! iubește, că mine vei peri !»

LA LAMPA MEA

Tu te consumi, o, lampă! dînd raze luminoase;
La lucrul meu ca tine eă însumi mă conșum,
Voind a da lumină acestei țări frumoase
Ce relele supun.

Avem aceiași țintă, aceiași misiune.
Dar tu de cînd servi mie, o, lampă-ai ruginit,
Și eă de cînd serv țarei, vai! trebuie a spune?
Cu inim' am slăbit!

Și n'am produs nimica! Acum ca altă dată
Căpii săi cei vitregi în taberi se desbin':
Acum ca mai 'nainte ea este 'ngenunchiată
Sub jugul cel străin!

Nu simte nici durerea ce suferă de hiară,
Nu simte nici rușinea de umilința sa,
Nu simte că mai bine într'un mormînt să piară
De cît a se pleca!

Tu știi, o, dragă lampă! acele nopți amare,
Trecute în veghere, ca să-ă aflăm cîntări,
Prin care să-ă aprindem, în sufletul ei mare,
Frumoasele-aspirări?

Dar vîntul de la dînsa aă dus aceste cînturi;
Ea nu le-a ascultat.
Tot ast-fel și suspinu-ă s'a mestecat pe vînturi,
Și lacrima-ă cu sînge în rîuri a picat!

Cîntarea libertății acum e înecată
De strigătul acelor ce chiamă arzător,
Să-ă urce la putere, și să devie 'ndată
Tirani, la rîndul lor!

Și sufletele slabe, și fără de mărire,
L'a patimilor voce, mai repede alerg,
Tirani, și robi în noaptea de moarte 'n rătăcire,
De o potrivă merg.

Lumină încă, lampă! o odă, o cîntare,
Și dacă, și d'acuma noi nu vom isbîndi,
Atunci, avînd dovadă că nu mai e scăpare,
Chiar eă te voi sdrobi.

ÎNGERII LA RUGĂCIUNE

ÎNȚIUL ÎNGER

Tu ce viață dai la toate
De la sorii ce plutesc
Pin' la magicele șoapte
Ce pe aer rătăcesc!
Ca o delicată rouă
Ce se lasă peste flori,
Varsă-o bunătate nouă
Pe plăpânzii muritorî!

AL DOILEA ÎNGER

Sune coarda lirei mele,
Cum o boare lină 'n noapte
Scoate după vioarele
Dulci și delicate șoapte,
Tu, ce vise lași să sboare
Lângă pruncii care crești!
Și gurița lor cu soare
Și cu purpură 'mpletești;
Delicata lor junețe
O formează de acum
Cu cereasca frumusețe,
Cu al grațiilor parfum!

AL TREILEA ÎNGER

Cum suspină vînt de seară
Pe ai frumuseții perî,
Lirele răsune iară
În tăcere-acestei serî!
Pentru tînăra fecioară,
Viața are desmerdări;
Mii dorințe 'n sinu-i sboară;
Și revarsă resfățări.
Unda vieții-î schimbătoare
Și amoru-amăgitor;
Înima-î, debilă floare,
Se înclină după dor;
Fă ca frageda-î junie
Să se scure 'n viață lin,
Și-al ei suflet să nu știe
Al regretului suspin!

AL PATRULEA ÎNGER

Cum un plop în vijelie
Varsă plîngere de dor,
Nalțe-se o melodie
P'aure ce 'n noapte sbor!
Vin'! protege, o, părinte!
Orfelinul delăsăt
Căruî nimeni ia aminte
De-î voios orî întristat!
Varsă o speranță dulce
P'a lui chinuri, lacrimiorî,
Cum dușmanul vrînd să culce
Află 'n nopți un pat de flori.

AL CINCILEA ÎNGER

Cîntul meu acum răsune
Ca un rîu în vijelii!
Astfel plîng d'amărăciune
Națiile sub tiranii!
Ceî răi încă sînt în lume
Biciu de foc apăsător,
Națiile la al lor nume
Pleacă încă fruntea lor.
Varsă pe a lumii față
Adevărul cel sublim
Și 'n lumina ta 'î înalță
Cătr' amorul cel divin!

AL ȘEASELEA ÎNGER

Ca suflarea parfumată
Fluturilor în sbor,
Ca murmura delicată
Primei sărutări d'amor,
Cîntecele-mî să ia sborul
Spre eterul fără norî!
Tu ce 'n inimă pui amorul
Și parfumul dulce 'n flori:
Doamne, 'n sinul tău primește
Rugăciunile-omenești!
Dorul încă vestejește...
Tu poți face ce voești!..

CHORUL

Glorie! onoare, ție,
Tu al vieții creator!
Orele p'a ta junie
Nu înseamnă urma lor.

UMBREI SORU-MEI CATERINA

Dragă sorioară, te duci și nici odată
Nu ne vom mai vedea!
Nici plîns, nici rugăciune, pe moartea ne'mpăcată
Nu pot s'o împlînzească, o, surioara mea.

Copiii tăi se miră de palidele-ți fețe;
Te rog să te deștepți,
Și mîna ta e rece, nu poate să resfețe
Cosîta lor bălae, o, drăgălași băieți!
De cînd aceiași moarte cî-aceiași nepăsare,
Pe soțul tău lovi,
Pe viața ta se'ntinse o noapte de'ntristare;
Crezuși o datorie a nu mai viețui!

Aceasta e durerea sub care viața plină
De griji, s'a abătut!
Durere fără nume, și rară, și sublimă,
Și demnă d'alte timpuri ce'n lume aū trecut!
Ah! tînără în lume, tu n'ai avut junie!
Bogată, n'ai cules
Pe sînul vieții tale o zi de bucurie!
Voiai să mori și nimeni, vai! nu te-a înțeles!

Tu vrei să mori? dar locul ce lași deșert în casă,
Cu ce-ai înlocuit!
Tristeța c'ochi 'n lacrimi s'așează l'a ta masă
Și pentru totd'auna ea pare c'a venit!

Simț viața jumătate de umbră coperită!
Ea poate-a mai zîmbi;
Uitarea să'nvălească ființa ta iubită;
Dar plină fericire eū nu mai pot simți

PALATUL DOMNILOR

Junele fecioare, delicates flori,
Cununa cu roze junii vingători,
Său cîntău eroii abătuți de dor
Pe cîmpia luptei pentru țara lor.

Dar ajunse timpul unde tot se stinse
Ca parfumul dulce risipit de vînt;
În domneasca sală doliul întinse
Cu a morții mîna vîlul de mormînt.

La banchete brave nu se mai adună;
Aurita cupă d'astăzi nu mai sună;
Mîna virginală s'a topit de flori,
Nu mai încunună pe învingători.

Umbra și tăcerea, ficele de moarte,
Predomnesc în sala cea de sărbători;
Paserea nopturnă varsă, tristă foarte,
Cîntecele sale pline de flori.

EGZILATUL

Rizînda bucurie luminează juna față;
Cu vise dulci speranța tot sufletul resfață;
Dar tu stai în tăcere, străin necunoscut!
În sărbătoarea noastră tu singur ești tăcut!
Îmbată-te de viața ce ne surîde nouă!
Căci viața omenească se duce ca o rouă!
—Nu voi plăceri molateci născute 'n sărbători!
Nici tinere fecioare, fragile, blînde flori;
Dar dați-mi mie țeara ce sufletului place,
Și grijile-mi amare în flori se vor prefăce!»

LA PATRIE

I.

Revarsă, dulce patrie
În cînturile mele
Și tinerețea dorului
Și lacrimile tele!

Aici afla-vor sinceră
Și caldă răsfațare;
Aici ori care lacrimă
Se va prefăce 'n floare.

În cîntecele-mî tinere,
În doru-ți nobilate;
De grații dulci, angelice
Vor trece 'ncununate.

În noaptea viitorului
Durerea ta vor spune,
Făcînd să cure lacrime
Din inimele june!

II.

Nu mai este țară mai desfătătoare!
Ceî străini se mir!
Acolo străluce ca june fecioare,
Luncile la soare
Cu briuri lucioase, cu plețe de fir!

Dar, o crudă soartă! cetele străine.
Smuls-aū din cosițe florile divine;
Sub a lor picioare sinu-î a călcat,
Oh! și nici un suflet dorul n'a mișcat!

III.

Albele fecioare cu cosiți frumoase
Colo dănțuesc,
Ca fluturi ce scutur' aripă auroase
Pe crinii ce cresc;

Dar vai! ochiul nostru dacă le privește,
Intr'un riū de lacrimi dulce se topește,
Cugetînd c'aceste fice sunt ursite
Să desmerde numai inimă înjosite!

IV.

Multe harpe cîntă cînturi tinerele,
Blinde ca murmura dulcei aurele
Printre viorele;
Dar aceste harpe nu mai îndulcesc
Chinurile tale, țară ce doresc!

V.

Fii tăi sunt mîndri de mîndrețea lor!
Dar ce folosește
Patriei romîne chiar al lor amor?
Umbra-î învălește!

Viața lor se scură fără de mărire;
La banchetul vieții n'aū nici o numire!
Ceî mai răi acoper pe ceî bunî-ai tăi
Cum coprinde pirul rozele pe vâi!

NU MAI VOIŢ CONSULAŢIUNE

Colo se'naltă luna prin umbrele seroase.
Aşa o cugetare luceşte 'n sînul meu,
Şi ca această rază în undele umbroase,
Ea vine, mă mîngie, în dorul lung şi greu.

Un gînd de mîngiere? ilusiuni? minciună!
E o durere-adîncă ce nu pot vindeca!
Dar mîngierea este ca vise ce s'adună,
Dorinţele umane cu dor a legăna.

Noi coperim mormîntul cu flori desfătătoare!
Dar cine se înşală? suntem noi toţi copii?
Suntem mai mult în lume ca ori-ce trăitoare?
O mină de ţărină expusă 'n vijelii?

Suntem mai bine oare, căci vise surîzînde
Ne-aŭ legănat ferice 'nainte d'a peri?
Am rezolvat problema acestor lumi plătînde
Ce o ursită crudă le naşte spre-a muri?

Aceste rele crude ce datorim chiar nouă
Le-am vindecat noi oare, o, visători născuţi!
Tot secolul ne-aduce sub altă formă nouă
Aceleaşi suferinţe ca secolii trecuţi!

La rău urmează răul, sub nouă poleire.
Acesta-î rezultatul atîtor stăruinţi!
Şi ce? atîta sînge vărsat, şi suferire,
Aŭ fost ca să ne întoarcem l'aceleaşi suferinţi?

Dreptatea nu fu oare aici de cît un nume?
Cu care speculează cel rău pe crezător?
Şi cerul părăsit-a pe om aici în lume,
În voia unei soarte de lacrimi şi de dor?

Tot moarte, tot se perde? şi spirit şi ţărină?
Şi omul este jocul acestii crude sorţi?
A sufletului nostru mărire se dărimă?
Fu numai ca s'ascunză fiinţa asprei morţi?

Ştiu că 'n mormînt tot omul o zi o să se culce;
Dar eu nu am nevoie de loc de mîngieră.
Sunt abur, sufle vîntul! suflarea lui e dulce,
El are să răpească şi lungile-mi dureri!

Sub dor un suflet crește saū se sfăramă, pierе.
 Al meū a prins putere sorbind veninul său;
 Uleiul lampii mele e valul de durere;
 La raza lui deșertul în tot văzut-am eū.

PLÎNGERILE POETULUI ROMÎN

«O pentru ce, poete; în cînturile tale
 Tu plîngi această țară în care te-ai format?
 Și florilor ce crește în astă verde vale
 Le spuī cu ochii 'n lacrimi că iarna-a'naintat?

Dar ce lipsește oare acestor țări frumoase?
 Nu vezi locuitorii cît sunt de mulțumiți?
 Că nimeni nu se plînge de zile dureroase;
 S'aceasta dovedește că ei sunt fericiți.

Cînd plîngi această țară tu ești în amăgire;
 Legi, arte, instituții, în sînu-i înfloresc;
 Tot ce cheazășuește o dulce fericire,
 O dulce 'ndestulare, nimica nu lipsesc.»

— «Nimica nu lipsește din cîte zici tu mie:
 Aici pămîntul nostru e bine-cuvîntat:
 El varsă rîuri d'aur; dar îți voi spune ție:
 Lipsește libertatea, și tot e întristat.»

FERICIREA

În fundul unei ripe, mugind adînc, albește
 Un rîu ce umbra serii ascunde de acum,
 Pe munte luna blondă se 'nalță și privește
 Din norul ei cum focul s'acopere sub fum.

Și stelele, flori d'aur, în spațiu drag se scaldă,
 Azurul le aspiră cu sete de amor.
 Recoarea se revarsă; și 'n inima mea caldă
 S'aprinde de odată un simțimînt de dor.

O, inimă, te 'mbată de vise, de plăcere,
 Ce-ți dă natura ție în sînu-i fericit!
 Întoarce lumii cupa unde-ai băut durere
 Crezînd să bei delicii din visu-i aurit!

Vai! fericirea n'are în lume rădăcină!
În darn dorește omul aice pe pământ,
Uitînd că timpul schimbă pe oameni în țărînă
Și tot se risipește pe al durerii vînt!

O, farmec drag al vieții! o, magică natură!
Tu îmi îmbeți simțirea, și gîndul meu mărești!
Dar poți lungi tu viața ce către moarte cură?
Poți spune ce-î ursita ființii omenești?

A regreta trecutul, a cere viitorul,
Și a vedea în viață dorințele perind,
Și a lăsa prezentul să-și ia în lacrimi sborul,
A aspira la fală, și-a s'amări dorind.

A geme 'n sărăcie precum și în avere,
Pe piatra țărinoasă, pe patul aurit,
A geme 'n întuneric, a geme la putere,
Acesta este-al lumii destin neîmblânzit.

Și ce îmi pasă mie de visul ce ne 'mbată,
De imoralitatea ce-atît ne-a legănat?
Voiu face bine 'n viață să merit o răsplată?
În sufletul meu arde un foc mult mai curat!

MOARTEA

Stiî unde am a merge, știu ce m'așteaptă încă:
Că viața e făclie espusă 'n aspru vînt
Pe care o să treacă curînd o noapte-adîncă...
Dar ce e bună viața, în față c'un mormînt?

În darn al nostru suflet vom îmbăta în viață;
Cu razele puterii în darn ne-am coperi;
În darn dorim a soarbe a gloriei dulceață,
Cînd tot ne strigă nouă: «tot este pentru-o zi!»

Acel ce trece viața de lacrimi învălită,
Va zice celui mare: «ești tu mai fericit?
Ce? moartea doar nu varsă și 'n cupa-ți aurită
Veninul în plăcerea ce ție a zîmbit?»

Cel tare îi răspunde cu recea sa zîmbire:
«E adevăr că moartea ne seceră pe toți;
Eû mor culcat pe aur și petre de porfire,
Tu mori pe lutul rece: tu nici să mori nu poți!»

Ferice cel ce spune cînd dată să coboare
În negrele morminte, l'ai săi bunî cunoscuți
Acele vorbe sînte: «ferice cel ce moare
Cu fruntea cununată de stimă și virtuți!»

UN TÎNĂR ROMÎN MURIND ÎN STRĂINĂTATE ¹⁾

Cum paserea ce pleacă în locuri depărtate
Se'ntoarce iar în țara de unde a plecat,
D'o suvenire dulce, vai! inima mea bate
Și sboară spre pămîntul în care s'a format.

Căci am văzut adesea pe muma doritoare
Copilului său dulce, o lacrimă ștergînd;
Eû nu aveam o mumă să-mî șteargă-a mea plînsoare,
Eû nu aveam pe nimeni, și am trecut plîngînd.

Dar hora grațioasă a zilelor junele
Acum se înterupe; eû trebuie să mor!
Frumoasă rîndunică, pe aripile tele
În țara mea iubită, de ce nu pot să sbor!

O! moarte, mai așteaptă, căci eû sunt tînăr încă:
De douăzeci de roze îmi număr anii mei!
O! moarte, crudă moarte, abia-am ajuns subt stîncă,
Și tu din vîrfu-î numai, ai dreptul să mă cei!

Cînd toamna vieții vine, o frunte se'ntristează;
Amorul rupe arcul și sboară rîzător;
Ghirlanda aurită de vise încetează,
Și inima ce'ngheață nu simte nici un dor!

Așa acel ce trece pe-o vale'ncîntătoare
Și-adună toată floarea ce el a întîlnit,
Mai caută să vază d'a mai rămas vr'o floare,
Și dacă nu mai vede se duce mulțumit;

¹⁾ Goga, mort la Paris.

Iar eu a căruia viața fu numai poezie,
Ghirlandă împletită de grații și d'amor,
Voiam să gust suava-i și dulce ambrozie
Și'n aurora zilei eu nu voiam să mor!

Așteaptă, dragă moarte, ca să mai văz odată
Acele văi frumoase în care m'am născut;
Să simț, murind, pe sinu-mi o lacrimă'nfocată,
Să'mbrățișez părinții și frații ce-am avut!

Dar vai! deșartă rugă, căci viața-mi se va stinge
Cu soarele de astăzi pe-acest străin pământ,
Și fruntea mea cu roze, ah! nimeni nu va'ncinge,
Și nimeni nu va plînge pe tristul meu mormînt.

PROSCRISUL

O văi încîntătoare, dumbravă înverzită,
Ce-ați desfătat adesea copilăria mea,
Cascade murmuroase, și tu a mea iubită,
O dulcea mea frumoasă, nu vă voi mai vedea!

Proscris, în a mea țară, eu nu mă voi re'ntoarce;
Și ochii mei în lacrimi va'nchide un străin;
Dar către voi adesea gîndirea voi întoarce
Șoptind al vostru nume în ultim-mă suspin.

O frunză deslipită de ramura sa verde,
Îngălbenește'ndată, nu poate exista:
Asemenea proscrisul ce patria își perde,
Pe aripele morții înclină fruntea sa.

Și-aicea stîncă neagră ascunde fruntea 'n ceață,
Și-aici doi ochi albaștri în lacrimi strălucesc,
Și-aicea valea are cascade și verdeață;
Dar țara e străină, nu pot să le privesc.

Ah! tînăra ghirlandă ce fruntea mea încinge
Usuce-se acuma! eu nu simț nici un dor;
Căci inima-mi sdrobotă nimic n'o mai atinge;
Depart de a mea țară, eu voi acum să mor!

Căci am văzut pe frate dînd dulce sărutare,
Pe frate cu căldură la sinul său strîngînd;
Eu nu aveam un frate să-i spun a mea 'ntristare,
Eu nu aveam pe nimeni, și am trecut plîngînd.

Așa o păsărică pe calea sa percută,
Tot zboară înainte neîncetat cîntînd,
Căci pentru dînsa nu e dumbravă cunoscută,
Nici floare ce-î e dragă să-și pue capul blînd.

Proscris, în a mea țară eă nu mă voiă re'ntoarce,
Și ochii mei în lacrimi va 'nchide un străin!
Dar către ea adesea gîndirea voiă întoarce
Șoptind al său scump nume în ultimul-mi suspin.

E L E G I E

De lacrimi înfocate, vai! genele-mi sînt pline
Si mîna-mi acum rece pe harpă a 'nghețat;
Străină mi-este lumea d'acuma pentru mine,
Căci ce-am iubit în viață ca visul a 'ncetat.

Aveam un frate tînăr, a căruia junie
Ca riușor de lapte luase cursul lîn,
Ce în a sa ferice, plăcere, bucurie,
Zicea cu vorbă dulce: eă nu voiă să suspin!

Aveam și-un tată încă, amic cum și părinte,
A căruî gene albe în plîns aă fost albit,
Dar vai! eî dorm acuma în tristele morminte,
Copilul lîngă tată, precum aă viețuit.

Iubeam o copiliță, o tînără suflare,
O floare matinală ce crește surizînd,
Ce fără să adune în viață-o sărutare,
În dimineața vieții a încetat cîntînd.

Tot ce-am iubit în lume a încetat din viață,
Și iarba primăverii sub pași-mi s'a uscat;
Al vieții mele soare s'a stîns colo în ceață
Și anii mei de tineri în dor s'aă întristat.

Eă am trecut cu floarea aici în astă lume,
Dar inima-mi sdrobotită atît a pătimit!
Ah! d'aș fi fost o floare purtînd un dulce nume,
Aș fi trecut prin viață și n'aș fi suferit.

ELEGIE LA O TÎNĂRĂ FATĂ

Eû trec pe frunza ce 'ngâlbe-
[neşte]
Şi cade tristă subt arbore jos ;
Eû trec pe valul ce murmuşte;
Eû trec pe cîntul melodios.

Aşa străinul, cîntînd se duce
Şi varsă lacrimi pe calea sa :
Eho al văii cu şoptă dulce,
Trecînd, ne spune că el ofta.

Eû sunt ca iarba primăvăroasă
Ce vîntul toamnei o va usca ;
O tu, fetiţă, dulce, frumoasă,
Atunci pe mine nu mă uita !

Dar` vai ! se uită acel ce moare !
Astfel în gîndu-ţi voiû fi uitat :
Fecioara pune la sîn o floare ;
Dar o asvirle cînd s'a uscat.

DEŞERTUL

Primeşte-mă în sînu-ţi, natură, bună mamă,
Auzi cum al meu suflet suspină 'n doru-î greû
Eû ție îţi voiû zice ce dor adînc consumă
Acum sufletul meu.

Ast suflet înflorise în vise de juneţe.
Aşa în primăvară un cîmp a *înflorat*.
Dar visele căzură sub vîntul de tristeţe,
Sub plînsu-mî înfocat.

Aşa un arbor pare în toamna ce soseşte :
El poate să 'nfrunzească în timpul de plăceri ;
Dar inima-mî sdrobotă ce viaţa părăseşte,
Nu are primăveri !

Ea nu mai are viaţă, nu are nici iubire ;
S'a stins a sa lumină d'al chinurilor vînt ;
Din valul întristării se 'mbată cu răpire
Ca şi un trist mormînt.

Nu ! focul nu aprinde cenuşa ce se stinge,
Pe care el a ars'o c'un suflu furios.
Tot astfel p'acest suflet d'acum nu-l mai atinge
Avîntul generos.

A inimii juneţe s'adapă de credinţă ;
Dar inima-mî nu crede d'acum în viitor.
Din dimineaţa lumii trăim noi cu dorinţă
Şi tot gemem în dor !

Frumoase zile, nouă, de soartă n'a fost dată!
O singură dorință măcar nu s'a 'mplinit!
Nici să vedem în lume o oară de dreptate!
Vai! răul crud domnește ori unde ai privit.

Ne-amicul cel mai mare al omului e omul.
Voî, stînci, pe care iarna își face-al ei locaș,
Colnice, unghiuri sterpe din care crește pomul,
Tu vulture trufaș!

În sînul vostru aspru primiți a mea ființă
Ce-a frămîntat-o lumea în tot ce are sînt:
Voî nu-mi puteți întoarce junețe și credință;
Dar dați-mi un mormînt!

M O R Ţ I I

N'o să mai vie ziua cînd am să las ăst soare
Ce nu 'mi dete viața de cît să pătesc?
Sub o durere crudă, vai, inima mea moare!
Și eu tot mai trăesc!

Nu ești sătulă, soartă, acum d'atîta fiere,
D'atîta apăsare sub care m'ai sdrobit?
D'atîta suferință, tu palidă durere,
Ce? nu ai obosit?

Durerea vrea o pradă și prada-i muritorul!
Dar e născut el oare aici a suferi?
Aceasta-i este viața ce-o risipește dorul?
Cuvîntul lui d'a fi?

Plăcerile plăpînde și-atîta de dorite
Ce într'a vieții umbră pe suflete se 'nclin',
Aū fost dar ca să facă mai vii și mai simțite
Durerile ce vin?

Așa cînd cerul nopții în negură dispăre,
Prin umbra vijeliei s'arată dragi luminî;
Dar ele fac mai aspre, mai negre, mai amare
Acele 'ntunecimi.

Căci ce sînteți voi oare, o, fericiri frumoase,
Mai mult ca niște flacări în nopți de mare dor?
Voî ați lucit pe viață-mi ca raze mîngîioase,
P'abisuri ce 'nfior';

Și cînd lăsarăți ochii să vază-aici în viață
 Tot ce ne înspăimîntă, tot ce e dureros,
 Luarăți iute sborul, vă stinserăți în ceață,
 Cîntînd melodios.

Văzuî 'naintea serii perind de lîngă mine
 Ființele plăpînde ce 'n viață mă iubeau!
 O, Doamne! dacă ast-fel căta ca să decline,
 De ce să mai nășteaui!

Ferice cel ce poate ferice să 'ntilnească
 Deșertul trist ce moartea alături i-a făcut,
 Prin vise că în ceruri odată-o să 'ntilnească
 Pe cei ce a pierdut!

Această mîngiere nu este dată mie!
 Pe cei pierduți odată, noi n'o să-i mai vedem!
 Sunt morți să nu mai nască, sunt duși să nu mai vie,
 Să nu-i mai revedem!

F E C I O A R A

Plîngeam pe sînu-i fraged un plîns d'amărăciune
 Și lacrimi înfocate pe frunte-mi se scura,
 Căci tînăra vergină șoptea o rugăciune
 Suavă ca amorul ce 'n sînu-i palpita.

Era un înger dulce ce 'n visurile mele
 D'atunci în tot d'una plîngînd am întîlnit;
 Așa ca o fantasmă ce 'n noapte fără stele
 Trecînd printre morminte, șoptește: am trăit;

Odată, dimineața cînd vesel se resfrînge
 Purpura matinală ce omu-i zice ziori,
 Cînd muritorul palid, subț lanțul ce îl strînge,
 Salută aurora în cerul fără nori:

Mergeam atunci la dînsa cătînd la alba lună
 Ce 'n unda aurorii cu 'ncetul se 'neca!
 Frumoasa copiliță lucra la o cunună
 De rozî ce 'n răsfățare pe sînu-i se juca.

Cu flori încongiurată ca cerul cu lumină,
 La candela murindă ea tristă căuta;
 Iar aurele-i bucle ca spice ce se 'nclina
 Și strălucesc subț roă, în lacrimi unda.

«O vin', iubite vino, căci iată vîntul bate
 Și floarea dimineții curînd va veștezi:
 Veni-va călătorul din locuri depărtate
 Și ochii săi în lacrimi nu o va mai găsi.

Dar vino lîngă mine, și moartea-mă va fi dulce
 Pe ale tale brațe cînd capul voiî pleca!
 Așa drumașul serii în cîmp voind să culce,
 Ferice-î cînd p'o floare își pune fruntea sa!

Acel ce-mă dete viața, la moarte mi-o espune,
 Unui străin cu aur va mîna s'o dau eû;
 Și n'am spre apărare de cît a mă supune,
 Și n'am a le răspunde de cît suspinul meu.»

Acolo unde luna din cale se oprește
 Și lasă o cătare mai dulce pe pămînt,
 Acolo unde mirtul mai vesel înflorește
 Acum eû merg adesea și plîng p'al ei mormînt.

O CUGETARE

Vedeți acele măgure
 Înalte, furtunoase?
 Acolo cugetările
 Sunt libere, frumoase.

«Aceste țări eroice
 «Pot să se desrobească
 «Și numele romînilor
 «De fală să lucească!»

De-acolo căutările
 Coprind vechea Dacie,
 Colonia Romanilor
 Ce pare sub robie.

Dar coborînd din măgură,
 Să merg în valea mare,
 Fecioara dulce, candidă,
 Stă, ride și dispare,

Acolo 'n vîrfurile stîncilor
 O cugetare dulce
 Ca fața unei vergine
 În umbră îmi străluce.

Revin, bălae vergină,
 Cu coame plăvioare
 Și arată calea 'negură
 Acestor dragi popoare!

O PATIMĂ

Vai! un foc mă arde! arz și tremur eû!
 Ca un crin în vînturi saltă pieptul meu.
 Ochi-mi varsă lacrimi și tot de odată
 Razele-aurorii în față-mă s'arată.

Cugetele mele sunt ca niște nori,
 Și tot de odată ca dulcele zori.
 Blestem muritorii ș'ale lor suspine,
 Și tot de odată află toate bine :
 Când pe carul morții eă voesc să sbor,
 Când găsesc că viața e numai amor ;
 Și cu toate astea dorul meu cel mare
 Dulcea mea l'ar stinge cu o sărutare.

C Î N T E C

Valuri de aur, mărgăritare, Purpură, roze și diamant, Din carul zilei de amarant Răvarsă Febus fără 'ncetare.	Soarele dulce și luminos În tot-d'auna o să 'ncălzească, Și cîmpul verde o să 'nflorească, Și o să fie cerul frumos.
--	---

Iar eă ca frunza ce 'ngălbenește,
 Din zi într'alta fruntea înclin,
 Și al meu suflet rece, străin,
 Va! nu mai simte, nu mai iubește!

MUMA TÎNĂRĂ

I.

Lăutarii cîntă hore grațioase ;
 Tinerii feciori
 Cată după părul fetelor frumoase
 Să răpească flori.
 Ca dulci fragi de cîmpuri albele fete
 Dulce rumenesc,
 Apărînd cu mîna mîndrele cosițe,
 Sărutări pe gură las' de le răpesc.

II.

«Dar tu, femee tinăără, De ce stai gînditoare? În gene-ți văz o lacrimă Ca roua pe o floare. Vezi! pruncul tău ne farmecă Cu chipul său cel dulce; Ca fluturul sub 'auru-i, El sub cosiță luce.	Da tu-l privești și lacrima În gene-ți strălucește... O, spune, mumă, tinăără! Ce cuget te răpește? — Când ochii mei îi caută, Eă cerc durere-amară, Gîndind că 'n cursul anilor Va fi rob el în țară!»
--	--

INVOCAȚIE

O Doamne-al bunătății, putere creatoare,
De care nici o dată eu nu m'am îndoit!
Tu ce ai pus amorul în inimi simțitoare,
Și floarea aurorei cu rouă-ai învelit;

Tu ce-ai sădit în inimi speranța și credința,
Căci una fără alta nu poate egzista,
Ce-aduci după durere surîsul și dorința
Și după vijelie un soare-a lumina;

Ce fără încetare dai zilelor lumine.
Și cîmpului verdeață, și pasării cîntări,
Și frunzelor șoptire, și undelor suspine,
Și pe vergine buze suave sărutări!

Aruncă o cătare asupra țării mele;
Ea este ca o barcă pe-un ocean plutind
Cînd geme uraganul în nopțe fără stele,
Ce, încă o suflare, ș'o vom vedea perind.

Trimite-ne, o Doamne! lumina ta cerească,
Căci lungă fuse noaptea în care suspinăm;
Ca să vedem furtuna ce va să ne răpească
Și sub un mal ferice un port să căutăm!

CÎNTECE ȘI SĂRUTĂRI

«Ia harpa de aur, poetule june,
Și cîntă, căci ochi-mi de lacrimi sunt plini.
Iar pentru aceasta, pe frunte-ți voi pune
Ghirlande de crini.

— În darn tu vei pune, suflare curată,
Pe frunte-mi ghirlande; eu tot voi pune.
Vai! roua nu poate p'o floare uscată
A re'ntineri.

— Ia harpa de aur și fă să răsunе
Palatul acesta, d'aure cîntări,
Iar pentru răsplată pe frunte-ți voi pune
Eū dulci sărutări.»

Apoi copilița cu cît săruta
Cu atît poetul mai dulce cînta.

LA O RÎNDUNICĂ

Păsărică trecătoare
Ce eterul străbătînd,
Legănată pe-aripioare,
Vii din patrie cîntînd !

Te salut cu bucurie
Pe acest pămînt străin,
Unde nimene nu ştie
De-s voios său de suspin !

Numai ție, draguşoară !
Îţi voi spune dorul eû:
Depărtat de ţărişoară
Nu mai tace plînsul meu !

D'aurele legănată
În eterul înflorit,
Du-te, du-te, înc'odată
În pămîntul fericit ;

Iară noi prin ţări străine
Plîngem ţara ta cu dor,
Trişti de ale ei suspine,
Însetaţi d'al ei amor.

Cînd în ţara 'nstrăinată
Încă te vei înturna,
Vino, dragă, înc'odată
Pe ai tăi a cerceta,

Însă la a ta privire
De-ar fi unul mai puţin,
Nu'ntreba de-a lui lipsire
Din pămîntul cel străin ;

Pe mormîntu-î de tăcere
Părăsit de trecători,
Mergi şi cînt'a lui durere,
Mergi şi sparge lăcrimior !

ZIUA BUNĂ LA ȚARĂ

Țară dulce și frumoasă,
Tu ce-ai fost gloria mea,
Eu mă duc, fii sănătoasă !
Nu știu de te-oî revedea.
Dar ce-mi pasă oare mie
Dacă pe pămînt străin,
Dacă în călătorie
Moartea îmi va zice: vin' !
Vai ! în sînu-ți dulce oare,
Sunt eu mai puțin străin,
Cînd pe toată ziua moare
Visul sufletului lin ?
Iată să ridică norul...
Vasul tău nu este 'n port'.
Vînturi rele, ca și dorul,
Către negre stînci te port.
Mîne va veni străinul
Să te prade, țara mea !
Mîne îți vor smulge sînul,
Mîne te-or îngenuchia.

Și tu n'ai nici mîngăerea
Apărîndu-te să mori...
Ei ți-au degradat durerea !
Și mormîntu-ți n'are flori !
Ți-au făcut cununii de spine
Ca Iudeii lui Isus,
Și rizînd amar de tine,
'Ai unirea !' ei ți-au spus !
Dar ei ți-au luat din mînă
Armele ce ai avut.
Dragă patrie romîna,
Ce rău oare le-ai făcut ?
La străini te-or da 'n prădare.
Vai ! și pe cămășa ta
Fii vitregi cu turbare
Sortii lor vor arunca.
Te-au lăsat în slăbiciune,
Fără legi, să putrezești,
Și prin dulce moliciune
Te-au lăsat să te slăbești !

Cînd chiar fii-ți te ucide,
 Ce blestemî pe cel străin?
 Țara mea se sinucide!
 Moartea este 'n al ei sîn!
 Fii tăi nu vor dreptatea;
 S'a văzut atîția ani!
 Ei invoacă libertatea
 Ca să fie ei tirani!
 Către-acestea, dragă țară,
 Tu poți încă a trăi,

Numai cei ce te 'ncărcară
 Numai ei vor vestezi.
 Ast-fel toamna cînd sosește
 Frunzele în pomi pălesc,
 Vîntul aspru le răpește,
 Putrede se risipesc;
 Dar cînd primăvara vine
 Pomul a reînverzit,
 Paseri cu cîntări sublime,
 Nouă viață i-au vestit.

1862.

T I M P U L

Pe malul cel verde ce riul stropește,
 Un om dupe cale puțin se odihnește,
 Visînd fericit;
 Iar razele zilei cu umbrele serii
 Sub ochi-i se luptă în sînul tăcerii
 Pe valu-adormit.
 Pe măgură luna se 'naltă-atunci plină
 Și varsă pe fluviu un val de lumină,
 Un brîu lucitor;
 Eterul albastru cu stele-aurite
 Se scaldă prin valuri ușor încrețite
 De vîntul ușor.
 Pe fluviul luciū o barcă s'arată
 Cu pup'aurită, cu flori cununată,
 Cu vâl de satin,
 Cu june fecioare ca visuri frumoase
 Ce-n viața fugindă se 'nclin' amoroase
 P'al nostru trist sin.
 Un om cu cosițe și gene albite,
 Cu brațe secate, cu fețe pâlite,
 Cu coasa de fer,
 Apare în barca cu dalbe fecioare:
 E Timpul; iar ele sunt blindele oare
 Ce vin' și iar pier.
 Și barca se duce prin valuri purtată;
 Iar grupa de fete, de visuri se 'mbată,
 De viață se 'ncînt';
 Cosița lor saltă sub aurea dulce
 Și flacăra lunei pe brîul lor luce,
 Și iată cum cînt':

«Vin' cu noi străine june,
 Să te 'mbeți de răsfătări,
 Vin' pe tinere cunune
 De adună desfătări!

Vin' cu roze de'mpletește
 Anii tei cei fugători
 Pîn' ce timpul nu cosește
 Ale vieții tale flori!

Să n'amîi plăcerea dulce !
 Timpul este-amăgitor :
 Ce răpește, nu mai duce
 Fragedului muritor,
 Astăzi toate pentru tine
 Jos în lume strălucesc,
 Și plăcerile divine
 Cu-a ta viață se 'mpletesc.
 Mîne se vor stinge toate
 Ca parfumul serii 'n vînt;

Al tău suflet mîne poate
 S'o prefacă în mormînt
 Timpul trece... vin' mai tare,
 Toate cîte 'n viață plac
 Trec cum trece-o sărutare;
 Toate lacrimi se fac.
 Vin' acum la fericire!
 Mîne fi-va prea tirziu,
 Vîno pînă ai simțire,
 Pînă sufletul ți-e viu !

Spre barca ce fuge pe fluviu la vale
 Străinul îndreaptă cîntările sale,
 Ce rîură dor ;
 Întinde-a sa mînă și sufletu-î bate
 Răpit de dorința ce viu îl străbate .
 De vise d'amor ;
 Dar vasul se duce și 'n umbră dispare !
 Se stinge cu 'n cetul cereasca cîntare
 Pe riul tăcut.
 În darn călătorul s'o urme se 'ncearcă,
 Și rîuri de lacrimi ai săi ochi îneacă,
 Căci timpu-a trecut !

LA ȘTEFAN GOLESCU

S'a găsit și pentru tine
 Hulitori, cu un cuvînt !
 Pentru ei nimica bine
 Nu mai este pe pămînt !
 Fruntea ta cea fără pată
 Turbură pe hulitori.

Cobea nopți-î mai turbată
 Cînd e cerul fără nori !
 Tu surizi cu bunătate
 Calomniilor ce sbor' ;
 Nici o ură nu străbate
 Sufletul tău ertător !

LĂ CONSTANTIN NEGRI

O Negri ! inamicii a tot ce dă mărire
 Și viața Româniî nu-ți vor putea erta
 Că ai luat o parte de lauri la unire
 Prin insistența ta !
 A face-un singur *popol*, o singură domnie,
 Din două ; a restrînge atîtea *postulanî*,
 Crezi tu că o să facă vr'odată bucurie
 Acestor sclavi tirani ?

Cuvîntul datorie spre țară, e un nume !
 Și patria o umbră, mărirea, un eres !
 A face să rămîie disprețuită 'n lume,
 Și 'n umbră mai ales ;
 A pune interesul persoanelor 'nainte
 De interesul țării ; a nu simți vr'un dor
 Cînd jugul rău apasă aceste locuri sfinte,
 Aceasta-î legea lor !
 Ei nu știu că rușinea, că viața degradată
 A țării lor, pe dinșii d'o dată îi lovesc,
 Că arborul cînd cade, și frunzele-î d'o dată
 Cu el se ofilesc.
 Întrebe pe un verme ce naște într'o floare
 De-î pasă dacă planta, plătînd locaș al său,
 E verde și frumoasă, sau veștejește, moare
 Sub dintele lui rău ?
 Întrebe-l dacă știe că floarea ce devoară
 O dată veștejită, surpată pe pămînt,
 El însuși se abate și trebuie să moară ?
 Să între în mormînt ?
 Nu face însă astfel văslașul cel cu minte :
 El îngrijește vasul a nu cădea pe stînci,
 Căci vasul spart, el însuși coboară în morminte,
 In undele adînci !
 Unirea are încă mulți inamici puternici,
 Căci noaptea și cu ziua se 'ngîină depărtat,
 Și paserile nopții, simțindu-se netrebnică,
 S'agită ne'ncetat !
 Nu ! noaptea nu își lasă umbra ce ea apucă
 De cît cînd e respinsă de soarele ceresc.
 Ne trebuie lumină, ca noaptea să se ducă
 Cu cei ce o doresc !

MIREASA MORMÎNTULUI

Fost'a cînd în noapte aurora luce,
 Cînd se luptă omul cu adîncu-î chin,
 Pe atunci cînd somnul, mincinos și dulce,
 Curmă-al său suspin.

Ea era tăcută, tristă florioară !
 Fruntea-î visătoare, dulce se'nclina ;
 'N aurul cosîței mîna-î albioară
 Distrată juca.

Vino mai aproape ! dulcea mea-mi vorbește,
Ascunzîndu-și ochii plini d'amor ceresc ;
Tînăra mea viață cursul își oprește,
Pentru totd'auna eu te părăsesc.

Și uitarea tristă mine o să vie
Cu-ochii plini de lacrimi pe al meu mormînt :
Dorul ce m'apasă nimenea nu-l știe
Pe acest pămînt.

Rara-i frumusețe arde de splendoare...
Să rugăm ! îmi zise, în genuchi căzînd,
Ochii plini de moarte și de lăcrimioare
Se 'nălțau la ceruri, amoros și blînd.

Cînd se curmă ruga, dulcea ei cătare
Se 'nturna spre mine plină de amor ;
Peste ochi-i geana cade cu 'ntristare
Consumată 'n dor.

LA UN ORB

Tu n'ai văzut prin ochi-ți lumina nici odată :
O noapte fără fund
Vederea ta absoarbe și, viața ți s'arată
Un riu ce geme 'n umbră și umbrele-l ascund.

Da, tu ghicești lumina prin ochii minții tale,
Printr'inșii, tot despici ;
Prin ei tu mergi la bine, și te ferești de rele,
Prin ei d'amorul țării atît de drag ne zici !

Sînt însă orbi în lume de inimă, de minte :
Aceștia, c'un cuvînt,
Merită ca să-i plîngem de tine înainte,
Trăesc, orbi în lumină și morți în viață sînt !

Orb este cel ce cată lumina să oprească.
În cursu-i regulat ;
Ce crede-această viață ironie cerească,
Că lumea moștenire la cei vicleni s'a dat !

Insecte mici de noapte ce luptă cu vulvoarea
Și arse 'n sînu-i, per.
Dar tu nu ești ca dinșii ! speranța și amorea
Revarsă p'a ta față luminii ce vin din cer.

LA UN AMIC SĂRAC

Bogații, în mijlocul plăcerilor nebune,
 Tresar de multe ori,
 Crezînd că umbra morții pe fruntea lor se pune,
 Și că se schimbă 'n lacrimi ale ursitei flori!

Tu știi că tot ce are o formă, se sdrobește.
 Tu știi amicul meu,
 Că după om în viață nimic nu mai trăește,
 De cît virtutea dalbă a sufletului său.

De îți lipsește ție o casă strălucită
 Cu marmor răpitor,
 Și dacă locuința de toți e părăsită,
 Tu știi ce preț a pune pe vizitele lor;

Tu știi că interesul conduce astă lume,—
 Și-acești trăitori morți
 Speculă simțimîntul, virtute, fală, nume,
 Și pe a țării viață aruncă ai lor sorți.

La poarta sărăciei, nu, cîinii nu s'adună!
 Și tu ce-ai deșirat
 După a lumii frunte rîzînda ei cunună,
 Ce trebuie să cugeți 'nainte ai suflat!

Ferice cel ce poate, de ori ce lanț 'nainte,
 Să spargă jugul său!
 Acela singur poate să meargă în moșminte
 De ori ce lanțuri liber, cum tu faci, dragul meu!

LA UN MARTIR

Tu ce mori cu fericire
 Pentru cei-lalți muritori,
 Cine ești tu, o, martire?
 Cine te trimite ori?
 Ești om? și un zeu mai bine,
 Căci adesea ai căzut
 Pe cînd nu lași după tine
 Niçi un nume cunoscut!

Norul oare se gîndește
 Cînd se sparge, ca să dea
 Văii ce îngălbenește,
 Viața, frăgezimea sa,
 Dacă lasă după sine
 Numè bun p'acest pămînt?
 O, martire, porți în tine
 Voia unui nume sfînt!

N'ai în viață nici o oară,
 Tu nu ai nimic al teu,
 În martiri ce ei omoară
 Ei ucid pe Dumnezeu!
 Mergi, fărămă, risipește
 Al tău suflet și-al tău lut.
 Pentru țară te jertfește!
 Cerului va fi plăcut.
 Ceî răi au să calomnie
 Numele și-al tău mormînt.
 Un tâlhar are să fie
 Lîngă tine un om sfînt!

Căci pe viața mea curată
 Calomniile-omenești
 Lasă mai adîncă pată;
 Trebuie să te gîndești.
 Oamenî fără de onoare,
 Vor huli onoarea ta;
 Sufletele tiritoare,
 Gloria îți vor lua.
 A eroilor țărîna
 Pe acest pămînt de orbi,
 Este ca în tot-d'auna
 Prada turmelor de corbi.

LA UN SCHELET

Ce-ai fost tu aici în lume?
 Rege, sau un sclav nădărn?
 Căci pe frunte-ți nici un nume,
 Nu ne spune nici un semn.
 Regi sau sclavi, tot se abate.
 Oasele ce le-a rămas
 Au aceeași greutate,
 Pentru ceta ce le-a tras.
 Sceptrul, lanțul, nu lăsară
 Peste brațe urma lor;
 Pe nici unul nu cruțară
 Orele în sborul lor.
 Regi și sclavi ce au să facă?
 Nu sunt tot un trist pămînt?
 D'o potrivă nu-i atacă
 Vermele cel de mormînt?

Unul beat d'a lui truție,
 Altul de al său lung dor,
 Se deșteaptă cu urgie
 Cînd se curmă viața lor.
 Vai! amar acelui care
 Zi ferice n'a avut!
 Și cu-a vieții chiar perzare
 N'a trăit nici un minut!
 Tu, schelet, ne-aduci aminte
 Că e scurt al vieții pas,
 Și-orî ce cugetă, ce simte,
 Vai! ca tine a rămas!
 Poate că ai fost ferice
 Tristă urmă! noi nu știm!
 Gura ta par'că ne-ar zice:
 «Timpul trece, să iubim!»

LA FLORI

Flori frumoase! sunteți oare
 Dulci surîsurî de la zori!
 Căci p'a lor încingătoare
 Voi luciți, o, scumpe flori?

Sunteți vise aurite
 Ce din cer se risipesc?
 Căci ca ele 'mbălsămite
 Foile vă strălucesc.

Sunteți sufletele blînde
 Fetelor ce numai sunt?
 Ah! ca ele de plăpînde,
 Treceți viața pe pămînt?

Sunteți raze fugătoare
 Ce plutesc prin sărbători?
 Ca luminî de sărbătoare,
 Voi luciți, suave flori!

Sunteți lacrimi divine
 Dup'al frumuseții sîn?
 Căci cu voi în zile line
 Grațiile se îngîn!

Vai! ca voi strălucitoare,
 Sufletu-mi avea plăceri,
 Și ca voi nestătătoare
 Aă perit în lungi dureri.

Voi pe sînul primăverei
 Către viață a-ți venit.
 Numai eu nu iaă dureri
 Anii care 'mi-a răpit.

LA UITĂRE

Tu ești o ferice floare
 Ce în cîmpul morții crești;
 Pururea surizătoare,
 Dorurile lecuești.

Dar cu tine, ori ce rele,
 Ori ce bunuri, se topesc
 Și pe urma fugei tale,
 Nuoă dorințe înfloresc.

Între cei rămași în viață
 Și'ntre cei ce nu mai sînt,
 Tu reverși o dulce ceață;
 Tu ascunzi al lor mormînt.

În durerea lui, amorul
 Te consultă multe ori;
 Tu îi vindecă dulce dorul
 Cu-ale tale triste flori.

Cu o mină înflorită
 Lacrimele ștergi plăcut
 Și durerea infinită
 O gonești către trecut.

Și cînd vinul se revarsă
 Cînd ospetii dănțuesc,
 Sînul tău pe lume varsă
 Un parfum Dumnezeesc.

LA ROMANI

Romîni! ce faceți oare mormintele străbune?
 Ori ce popor ăar fi
 Ce n'are monumente, aceste mari cunune
 De secolî de mărire, nu are drept a spune
 Că este el un popor! nici are drept a fi!

Mormintele se află; dar turme rătăcite,
 Romîni! de robî tiranî,
 Ce aă trecut pe țară cu inimî înjosite,
 Lăsară să se surpe; erau prea strălucite;
 Și ei prea orbi să rabde lumina-acelor anî!

Vai! secolii din urmă deschiseră intrare
Străinilor perduți:
În pături nopțiale, aceste sanctuare
De unde altă dată, spre fală și mirare,
Nășteau eroii țarei și dalbele virtuți.

Străinii risipiră țărina strămoșească,
Și ce n'aū risipit,
Romîni dărîmară!.. o, țară romînească!
Fii demnă prin virtute, de fala strămoșească,
Său leapădă un nume ce tu ai umilit!

LA PIRAMIDE

I.

Acei ce vă 'nălțară, periră în uitare.
De cincî-zeci evi, pe dinșii s'a 'nchis al lor mormînt.
Țărîna lor perit-a l'a vîntului suflare
P'acest deșert pămînt.
Popoare noui venit-aū și aū trecut din viață.
Mai multe tronuri mîndre d'atunci s'aū răsturnat
Și lumea fugătoare schimbat-a a sa față
În cursu-i minunat.
Chiar mintea omenească luat-a o schimbare;
De zei săi poetici și cerul a scăpat;
Iar voi, o, monumente d'eternă admirare,
Nestrămutate-ați stat!

II.

Colo se arată valea dalbă, verde,
Unde Nilul vesel, șerpuind, se perde
Printre sicomori;
Cairul înalță albele-i palate,
Vesele moschee, grațios săpate
'N marmură cu flori.

III.

Dar mai colo se zărește
Cel deșert spăimîntător;
Unde viața își oprește
Pasu-i verde, rizător.
Emblemă de tăcere a tristelor mormînturi,
În, care tot adoarme, plăcere, lungul chin;

În care numai pasul fantasticelor vînturi,
Deşteaptă un suspin.

Unde vîntul ce omoară
Nalţă munţii de nisip,
Ce pe fie-care oară,
Schimbă forma, se risip'.

Dar luncele deşerte atît sînt de măreţe,
Atît de melancolicî, cît ochiul privitor,
Ce cată tinereţe,
Se 'ntoarnă să ascundă o lacrimă de dor!

IV.

Dar ziua se abate. — Pe undele pălite
A mării de nisip
Se luptă umbra tristă cu razele ei mute
Ce 'n noapte se risip';
Iar formele lor albe se schimbă cu durere
Pe fie ce minut,
Şi tremurînd înnoată în umbră şi 'n tăcere
Sub vîlul lor tăcut.

V.

Dar colo pe hotarul deşertelor tăcute
Era odinioară acel vestit Memfis.
Luminese, ştiinţa şi artele plăcute
Făcuseră acolo al lumii paradis.
Aici era cetatea cu magice palate,
Aici locuitorii trăiau ca 'n sărbători;
Dar una dată moartea aice se abate
Şi mîna lor înghiaţă pe cupe şi pe florî.
D'atuncea, în tăcerea anticelor deşerte
Şacalul cel sălbatec se plînge întristat,
Şi vînturile 'ntoană lugubrele concerte
În vechile ruine ce timpul a 'nfruntat.

VI.

Voî umbre nevăzute, o fiî de 'nchipuire!
Sculţaţi-vă odată din ăst tăcut mormînt!
Iar tu, lumina vieţii! învie c'o zîmbire
Al lor trufaş pămînt!
Tăcere! eată noaptea!.. o umbră se arată...
Răsare din pămînt!
Ea face semn cu mîna-î plăpîndă şi uscată,
Şi miî de alte umbre, se 'nalţă din mormînt.
Treî regi' ce rădicară aceste piramide,
Treî umbre, în tăcere s'aşează la banchet;

Trei cupe aurite, la stelele splendide
Rădică de odată o mină de schelet.
O tânără princesă s'așează în tăcere
Și chiamă lingă sine fantastici trecători,
Și întonind armonii d'amor și de plăcere,
Deschide vălu-i d'aur pe sinul ei de flori.
Dar iată se aude o surdă nechezare
De agerî cursieri
Cambis pășește 'n capul popoarelor barbare...
Mii țipete se 'naltă în sinul deseî serî!
O luptă cruntă 'ncepe și armele în vînturi
Răsună cu tărie pe brațele de os;
Iar cetele-Egiptene reintră în mormînturi
Și aerul răsună d'un sgomot fioros.
Eroul Macedonic în urma lor apare.
El trage după caru-i popoliî cei cuprinși;
Acele turme sclave se luptă cu turbare;
Să 'nvingă în robie alți popoli neînvînși!
Oh! nu mai e speranță d'această omenire!
Tu, dulce libertate! ce lumea-ai amăgit,
Ori nu ai fost tu oare de cît închipuire?..
O popol, încetează d'a cere-o fericire
Pe care nu știi însu-ți s'o lași la cel robît!

Dar cine sparge încă nisipurile dalbe?
Soldații lui preurmă al său car aurit;
Ei sunt fieroși și falnici și pletele lor albe
Sub arme aū albit;

O mantă de purpură pe umeri-i s'abate;
Iar brîul lui lucește ca cerul înstelat;
Alături stă amanta-i: divina-i voluptate
Pe toți a fermecat.

El trece; dar s'arată ordiile păgîne:
Sub pașii lor pămîntul în doliu s'a 'nvălit;
Dar ei chiar se strecoară și 'n urmă nu rămîne
De cît o suvenire de dor ce a perit.
Dar cine e eroul a cărui strălucire
Pe toți a întrecut?
Soldații lui sunt palizi de lungă nedormire;
Ei n'aū nimic în față și 'n vorbe neplăcut.
Eroul îi conduce în valea glorioasă;
In purpură, în aur, el nu-i învesmîntat:
Un redingot albastru, o șlapă colțuroasă,
Acoperă scheletu-i, de vînturi legănat.
Dar ochiul lui străluce de-o flacără străină
La cei alți muritori!

Tăcere! Mamelucii s'adună, se desbină,
 Prin umbra nopții deasă pe caii lor ușori.
 El face semn din mână... ostașii lui s'adună;
 Scadroanele s'avintă prin câmpul nisipos;
 O luptă crudă 'ncepe și armele răsună
 Pe albele schelete ce strălucesc la lună
 Pe hîrcele de os.

Dar Mamelucii zboară prin câmpii cei sălbateci
 Ca pulberea în vînt,
 Și umbrele lor mute, cu caii lor fantastici,
 Reintră în mormînt.

O tu, sublimă umbră, a unui zeu mărit!
 Tu ai trecut în lume și globu-a tresărit,
 Și tronurile mîndre săltară spăimîntate,
 Și regii coborîră, cu frunțile plecate
 Pe noul domn al lumii, smeriți întîmpinînd,
 Și dreptul vechiu cu frică la poale-î aruncînd,
 Orî ce putere, suflet și viață, și tărie,
 Voință, libertate, adîncă energie,
 O zi într'un om singur, unic, s'aû concentrat;
 Și jugul lumii veche măreț a sfărămat.
 El este, Bonaparte, saû flacăra divină
 De care Creatorul formă a lui țărîna
 Așa cum form' un fulger și-un vînt vijelios
 Și îl aruncă 'n aer și urlă furios,
 Și cînd se 'mplină aste proiecte-adînci, sublime,
 Al vieții Domn le cheamă în negrele *abîme*.

LA ȚĂRĂ

Pilotul are ochii, prin nopți de vijelie,
 Pe al busolei ac;
 Și regii ce plecară să afle pe Mesie,
 O stea strălucitoare priveau pe cer cu drag.
 Tu, țara mea frumoasă! în ținta de mărire
 La care tu pășești,
 Ce stea împodobită de sîntă strălucire
 Ți-arată a ta cale cu razele-î cerești?
 Ești jună, ești frumoasă, ai munți cu stînci rîpoase,
 Ai riuri argintii,
 Ai văi cu plete d'aur, păduri verzi și umbroase,
 Și pulbere pe turme, femei cu ochii vii.
 Prosperitate, pace, amorul și plăcerea,
 În sînu-ți locuesc.

Și călătorii cari nu îți cunosc durerea,
 Răpiți de-atîtea daruri, stați și te fericesc.
 Dar astăzi soartă dulce ce oare-ți folosește,

O, țară de amor!

A spiritului pine, lumina, îți lipsește,
 Și toate aceste bunuri, perd farmece lor!
 Dă toate-aceste daruri p'o zi de luminare

O, dulce țara mea!

Tu ai născut în lume, și liberă, și tare...
 Și astăzi ignoranța înclină fruntea ta.
 Străinul ce te știe, plîngînd l'a tă durere,

La numele tău bun,

Își zice: această țară în întineric piere!
 Cu-oțetul te adapă, cu spinii te încunun'!
 Acele certe surde ce 'n sinul tău răsună,

O, țară, te slăbesc:

Și cauza lor fie în fundu-i cît de bună,
 Tot pe străini slujesc.

Fii, țara mea, unită, de vreî să fii tu mare!

În cap cu al tău domn,

Așteaptă! ziua vine și fericit e care

La dulcea ei sosire n'o fi surprins de somn!

LA ROMÎNIA

Astfel cum se'nclină crinul
 Fără viață și color,
 Cînd un verme-î roade sinul
 Fraged, și desfătător;
 Astfel, duce Romînie,
 Tu începi a te *fana*,
 Și nimic n'aduce ție
 Viața și mărirea ta!
 Dragă, moartea locuște
 Chiar în sinul tău frumos.
 Unde mergi ea te'nsoțește;
 Ori ce faci e de prisos.
 Cînd, în dorul ce te-abate,
 Tu încaleci să combați,
 Un fiastru urcă'n spate,
 Și îți zice să abați;

Cînd pe rîu-organisării
 Vasul tău vei a-l purta,
 Un fiastru, al perzării,
 Pune mîna 'n cîrma sa.
 Unde mîna ta plăcută
 Scrie fericire,-amor,
 Altă mîna nevăzută
 Scrie'ndată: *ură, dor!*
 Cînd tu faci o faptă bună,
 Fii tei o veștejesc,
 Rozele pe-a ta cunună
 Cum le puî, se ofilesc,
 Și speranța ta se curmă!
 Cu nimica nu te'mpacî!
 Toți s'arată pentru cîrmă;
 Dar eă nu mai văz cîrmaci!

LA PISMĂ

Pismă, tu eșii resplătirea
Faptelor celor mai mari!
Tu stingi pacea și iubirea
Și faci zilele amari.

Tu faci ca să nască calomnia rea;
Ast cărbun ce arde fruntea ce atinge,
Dar care mînjește, după ce se stinge,
Insuși pe acela care îl ținea.

Tu'mpletești cununa morții
La martirii renumiți,
Tu tragi jos în lume sorții
Regilor neodihniți.

Pismă, ori și unde naște o virtute
Un talent, un merit, un present ceresc,
Ale tele umbre palide și mute,
Nasc de o potrivă și le învălesc!

În colibă tu născută,
Fugi de dînsa ne'ncetat,
Și cu forma ta plăcută
În palaturi ai intrat.

Tu faci de pălește viață, tinerețe,
Dulce bucurie între muritori;
Fragedă junie schimbă în bătrînețe
Și prefaci în lacrimi ale vieții flori!

Nimănuî nu dai cruțare!
Cînd se varsă-al tău fior,
Regii sînt a ta suflare
Și pălesc pe tronul lor.

Cei ce-î înconjoară, cearcă-a ta putere:
Inima se umple cu al tău venin,
Care o îmbată și o schimbă'n fere.
Ura'nlocuește amorul divin.

Eû te văz pe ori ce față,
De la domni până la sclavi.
Fumul tău pe toți răsfață,
Pe cei slabi și pe cei bravi.

Tu inspiri adesea pana care scrie,
 Vorba roditoare unui orator,
 Ce combate crincen oarba tiranie,
 Și reverși minia până în amor.

Lauzi cu nerușinare
 Pe acei ce slabi gîndești;
 Și pe cel ce merit are
 Îl ascunzi, cînd nu-l lovești.

Cum în bătălie vulturul de pradă
 Urmă o armată, șade priveghind,
 Și cînd se doboară corpuri în grămadă,
 Se aruncă-asupra-î însetat crocnind,

Astfel tu aștepți în noapțe
 Laurii a se'mpleti
 Și cu ne'mpăcate șoapte
 Te repezi a le sdrobi.

LA UN AVUT

Da, dintre toți avuții din astă țară mică
 Acela care știe mai bine-a risipi
 Comorile de aur cu arta cea antică,
 Ești tu, nu te'ndoi!
 Porfirul, și ivorul, și aurul, îngînă
 Locașul tău ferice în gustul cel mai fin.
 În luxul cel mai splendid la care-a artei mînă
 Dă sufletu-î divin.
 La masa ta de oaspeți cu inime voioase,
 Cristalul rivaliză cu porțelanul dalb,
 Și rozele, și crinii, cu june grațioase
 Cu gîtul lor cel alb.
 În cupe rîde vinul cu spume 'mbălsămite,
 Și face să recheme pe zeii cei uitați,
 Și roabele antice să vadă înlocuite
 De servi muiați în aur ca fii de 'mpărați!
 Dar poți a-mi spune mie cum în apropiere
 D'a trece astă vale pe' care ai albit,
 Tu mai înalți palaturi la viață și plăcere,
 Cînd viața s'a finit?
 Știi dacă de la tine și pînă la morminte
 Mai este loc d'o noapte, sărmane peritor?
 Te-ascunzi fricos, de moarte, bătrîn fără de mînte,
 Cînd tu ești muritor?

În darn vei da tu aur arhangelului morții,
El nu primește mită, și-atuncea, vai! în plîns,
Vei înțelege oare, că împotriva sorții

În darn averi ai strîns.

Vei părăsi palatul, femeile frumoase,
Și oaspii tăi, și servii, și toți te vor lăsa.

Moștenitorii însă la mesele-ți luxoase

Bînd, vai! te vor uita!

LA UNIRE

Așa dar nici Unirea, a Romîniî soartă
Nu poate să o schimbe aicea pe pămînt?
În cărțile ursitei ea este scrisă moartă,
Ca cele alte neamuri ce astăzi nu mai sînt?
Așa răsună tristă cîntarea desperării
A celor ce văd umbra plăpîndeî lor ființi
Mai mare de cît umbra nemărginită-a țării
Și a viitorimii! bărbați cu mici credinți!
Nu! nu, Unire dragă! tu nu faci ce zic ei!
Un rîu, eșind din sînul sorgintii ce îl varsă
E mic, dar cît se scură, cît trece printre văi,
Se umflă, se lățește, și mare se revarsă.
Așa și tu vei crește, cu timpul, o, Unire!
Peri-vor și tiranii și robii demni de ei.
Ursita îți păstrează în viitor, mărire.
Și viață și putere să dai la frații mei
Atunci aceste patimi ce nu cunosc cuvînt,
Ce nu cunosc nimica a fi mai sus de ele,
Unire! se vor stinge ca niște nori la vînt
Ce 'ncongiură de umbră lumina unei stele.
Al lebedei pui este, cînd a venit la viață,
Urît; nimic nu spune că va veni o zi
În care o să fie o pasăre măreață.
Așa, Unire sîntă! tu ești ursită-a fi.

LA UN POET

O poete, musa ta,
A perdut a sa junie
Și suava poezie
Ce pe toți îi îmbăta
Cu torente d'armonie?

Unde rozele-aū zîmbit,
Spiniî le luară locul;
Floarea morții, siminocul,
Peste crini a răsărit.
Ghiata 'nlocuește focul!

Nu știm noi c'aice jos
 E o vale de suspine?
 Cată să o știm prin tine,
 O! poetul meu frumos,
 Cu cîntări dulci și divine?
 Cerul roza-a născocit,
 Prin parfum să ne răpească,
 Boarea să ne răcorească,
 Și poetul fericit
 Inima să 'ntinerească.
 Iară tu, poetul meu,
 Poți să verși veninul tău,
 În cîntările senine

Dar atît cît să faci bine,
 Și să nu îneci în riū
 Zilele cele puține.
 Pasările negrii serî
 Sunt destule să cobească
 Vijelii, să vestejească
 Florile de primăveri,
 Și tirani ca să lovească.
 Tu încinge lira ta
 Cu a zeilor cunună,
 Și cum varsă dulcea lună
 Varsă inima ta jună!

LA AVERE

Fericire-adevărată
 Este a se mulțumi
 Cu ursita ne'mpăcată
 Ori și care ea ar fi.
 Fericit e cel ce știe
 Pentru țară a muri!
 Mai curînd mort vrînd să fie
 De cît rob a vieții.
 Fericit e cel ce 'n lume,
 Fără de a fi roșit,
 Poate încă a ne spune
 Cu mîndrie: sunt cînstit!
 Muritori, gîndiți la moarte!
 Strigă orele ce sbor;

Și nu uită să ne poarte
 Viața pe aripa lor?
 În mormînt ce-ți folosește
 Aurul ce-ai aduna?
 Și în lume cît trăește,
 Cine-î singur a-l păstra?
 Dacă însuși el se 'ntrună
 Către muma lui pămînt?
 Dacă toate aū la urmă
 Resultatul un mormînt?
 Fală-onoare și virtute
 Singure mai dănuiesc.
 Faptele mari și plăcute
 Urma noastră o vestesc.

LA CILIA

Cum palida roză, se 'ntoarce de ploae,
 Roșește, surîde la viață voios,
 Sub roua ce-o scaldă, sub vîntul ce-o 'ndoaie,
 Sub soarele zili, o, suflet frumos!
 O, dulce Cilia, din lînceda stare
 Te 'ntruni către viață, ca roza la ploi;
 Din zi 'n zi pe față fericea repare,
 Purpură, surîsurî, și fermece noui!
 A ta mînușită, se 'mplină, s'albește,
 Și brațul se umflă sub dragi aluniți,
 Și sînul tău, dragă, iar se rotunjește,
 Bărbia se 'ntinde și face gropiți;

În ochi-ți un soare mai viu acum luce ;
Zăresc sănătatea pe tot corpul tău
Vărsînd crini și roze cu mîna ei dulce,
Și hora de grații urmînd pasul tău.
Amorul în umbră așteaptă, veghează,
Aruncă asupra-ți un hor de visări ;
Dorința în sînu-ți roșind, s'aripează,
Și buza-ți s'aprinde de dulci sărutări.
În timpul acesta, amara ta soarte,
Rugaiū ca să scape al tău așternut
D'această bătrînă ce-i zic toți *moarte* ;
Oprește-mi dar mie întîiul sărut.

CLAVECINUL

Cum sub visē d'aur frageda junețe
Pare la vederea minței omenestei,
Apărut în sală, dulcea frumusețe,
Sub grații cerești.
Adunarea toată răpede 'ntorcea
Ochii, cu plăcere, către dulcea mea,
Între păru-i negru strîns în cosițele
Albele cameli se perdeau plăcut,
Cum prin geana nopții, depărtate stele
Scînteie-un minut.
Fie-care sunet ce-orlogiul vărsa,
Sufletu-mi, lovindu-l, crud îl fărâma,
Astfel sună 'n inimă or ce lovitură
De ciocan pe cuiul tristului sicrin,
Unde se închide dulcea creatură
Care noi iubim.
Ea 'nțelese dorul ce mă 'mpovăra
Și de rozioare fața-și scutura ;
M'adora pe mine, dulcea mea frumoasă ?
Cine poate spune misteru-i divin !
Se 'ntrista tăcută, se punea sfioasă
Lîngă un clavecin.
Mînele-i p'octave se jucau ușor
Deșteptînd lugubre sunete de dor.
Ochi aprinși de flacări ce-i îndivinau,
În născînde lacrimi dulce se scâldau.
Ca plătînda rouă peste-o rozioară,
Ca la zori deschide grațiosu-i sîn,
Rătăcea surîsul p'a sa buzioară
Cu purpur divin.
Sub or ce mișcare, formele-i lumești
Răspîndeau tezauri de grații cerești.

Danțul urmă cursu-î... muzicele sună;
 L'a plăcerii undă sufletele sbor';
 Numai eă cu rideri, vorbe de minciună,
 Ascundeam crud dor.
 Căci la faptul zilei fost-am preursit,
 Ca să las pămîntul inimei dorit.
 Vocea-î adorată, dulce,-amăgiitoare,
 Dar învăluită de profundu-î chin,
 Se 'ntruni cu aceste vorbe 'ntristătoare,
 Dureros suspin:

«Dacă și cerul încă a voit
 Ochi-mi d'acuma să nu mai vază
 Chipul tău dulce ce mă 'nviază,
 Decretul soartei fie 'mplinit!
 Uită-mă 'ndată! la ce vei duce
 Cu tine dorul unei simțiri,
 Din care nu știî de cî tridiri
 Și nici odată farmecu-î dulce!
 Vai! pentr'un suflet ce s'a sdrobit,
 Uitarea-î floarea vindecătoare
 Floare ce crește surizătoare
 În cîmpul morței cel veștejit;
 Eă mă voiă stînge p'acest pămînt
 Ca crinul dulce ce 'n lacrimi pere
 Și nimeni știe cruda durere
 Ce-î pleacă fruntea către mormînt.
 Cînd te-î întoarce din întîmplare,
 Afla-vei toate la locul lor,
 Pline de viață, junețe, amor
 Precum fusese l'a ta plecare.
 Ochiî tăi poate m'or căuta...
 Eă voiă fi lipsă, vai! dintru toate!
 Atuncî la mine, gîndi-vei poate,
 Și-ochi-ți de lacrimi s'or îneca!»

Astfel răspîndește tînăra-î cîntare;
 Dalbe lăcrămioare 'nrouă fața sa.
 Sufletul ei fraged, într'o căutare,
 Se părea că-mi da.
 Aă trecut pe viața-mi zile de durere,
 Chipul ei cel dulce de cînd n'am zărit;
 Dar nimic nu stînge din a mea vedere
 Îngeru-mi dorit.
 Iar cînd văz femei lîngă-un clavecin
 Inima-mi ecsală un adînc suspin!

LA BĂILE CLEOPATREI

I.

Să stăm p'această stîncă ce se prevede 'n valuri!
Acele scări tăiate în lespezi de granit,
Rechiamă o regină ce 'n umbr'acestor maluri
Venea să răcorească al ei sîn înflorit.
Vedeți această scară de dalbe mosaice

Ce duce către băi?

Picioarele-î plătînde călcat-au pe aice
Cînd trupa grațioasă de vergine Finice,
Ierihoene roze puneau sub pașii săi.

II.

Dar soarele se culcă... tăcere!.. o femeie

Apare 'n acest loc!

Cosița-î voluptoasă, în aure, scîntee
Și brîu-î scump răspînde torente dulci de foc.

Ca soarele în raze-î ea arde 'n voluptate.

O mantă de regină pe umeri riura:

Iar albele ei sclave, de vise îmbătate,

Tapete prețioase aștern în calea sa.

Pe lespede de marmur cu aur poleite,

Mantila-î purpuroasă, se mișcă... a căzut!

Și sclavele-î suave, ca vise înflorite,

Formează împregiuru-î un cerc nestrăbătut.

Dar iată steaua dulce din umbră se ridică

Pe umedele-î scări;

Și razele-î tăcute resfață-a lor cosică

Și albele lor sînurî cu dalbe sărutări.

Căci grupa-acestor vergini, *folatre*, tinerele,

Prin valurile limpezi, prin raze, se juca,

Lucind ca vise dalbe ce'n nopți amari și grele

Vin' a ne înșela.

Pe albele tunicе în flori d'argint cusute,

Se sparge-al stelei foc,

Cînd vesele, uitînde, în undele tăcute,

Fecioarele se joc'.

Dar alba lor regină cu genele umbroase,
P'o lespede-aurită, răpită șeade 'n dor.
«O dulce tinerețe! o zile mult frumoase!
Nu-î oare cu puțință s'opriți al vostru sbor?»

Așa vorbi regina. Din harpa-î aurită
Atrage cîntec dulce, curmat de dulci oftări;
Iar vocea-î întristată, cu cîntecu-î unită,
Lăsă să se audă aceste suspinări:

«În darn cerem se 'nturne frumoasa tinerețe,
Fatalei noastre sorți!
Căci zilele umane sunt flori de frumusețe
Născute în grădina neîmpăcatei morți!

Oh! cursul vieții trece cum trece-o sărutare
Aicea pe pămînt!
Putere, fericire, și nume mîndru, mare,
Nu vor putea să 'mpuiă la vermi din mormînt.

O floare se usucă de crivețe bătută;
Dar soarele cel dulce o poate 'ntineri;
Iar tu, o vană umbră! odată abătută,
Nu vei mai înflori!

Dar unde-î frumusețea a cării dulce rază
Atîta fermeca,
Cît August nici odată n'a vrut ca s'o mai vază,
De frică să nu pice în fermecarea sa?
Și unde-mî e puterea, averile-mî pompoase
Și populi-umiliți?
Și voi, gentile turme de inimi grațioase,
Frumoșii mei iubiți?
Ah! toate-acele bunuri luciră 'n dimineață
D'un farmec strălucit;
Dar la apusul zilei, a morții tristă ceață,
Tot a învăluit!»
Așa cîntă regina și mîna-î diafană
Pe marmuru 'nflorit
C'un ac de aur mîndru a scris: o lume vană!..
Și 'ndată a perit.

O D A

O Doamne cu tron d'aur, cu fulgerul în mină,
 Ce locuești în cer,
 Aruncă o privire pe patria Romînă,
 P'aceste dulci popoare ce în durere per!
 Și tu, Marie dulce cu coama aurită,
 Cu ochii lăcrimați!
 Oh! faceți o minune popoarelor iubită!
 Din trista lor cădere Romîniî înălțați!
 La voi e cu puțință tot ce la oameni pare
 Neputincios și greu.
 Căci nici odată omul prin slaba-i cugetare
 Nu va ghici natura-ți, putere, Dumnezeu!
 Dar tu ce 'nalți un munte cînd trebuința cere,
 Al zili-imperator!
 Înălță și gîndirea Romînului ce piere,
 Lumină a lor suflet în noaptea cea de dor!

O U M B R Ă

Stinsu-s'a timpul desfătător
 Cînd printre hora de dulci fecioare,
 Cu frumusețea strălucitoare
 Treceai în lume, umbră ce-ador!
 D'acum 'nainte, vai! nici odată
 Nici o ființă nu va putea,
 Aici în lume, o, dulcea mea,
 Să-ți vază fața ta adorată!
 Ca din dormire azi mă deștept;
 Mi-aduc aminte vorbele tale!
 Cu ochii umezi de lacrimi de jale,
 Mi-ai zis: «în ceruri ești te aștept!
 În ceruri poate să se unească
 Umbrele noastre, o, dragul meu!»
 D'atunci în lume, drag aștept ești
 Aceste vorbe să se îplinească.

O timp, repede caru-ți fugos,
 Răpește-mi viața fără plăcere.
 Sufletu-mi geme plin de durere,
 Ia-mă pe caru-ți alunecos!

UN REGRES

Viața trece în durere,
Dorurile nu mai tac,
Orî ce vise de plăcere
Toate lacrimi se fac.
Zile, serî desfătătoare,
Trec p'al lumii dulce sîn ;

Nasc și sting orî ce suspin
Cu suavele lor oare.
Pentru mine noapte-amară,
Noapte ce nu are ziorî,
S'a întins cu întristare
Peste aniî-mî trecători.

L A . . .

Ce distanță infinită !
Cîte riuri, cîte mări,
Te despart, a mea iubită,
D'ale mele sărutări !
Însă sufletu-mî se duce
Către tine ne'ncetat,
Și pe sînul tău cel dulce
Doarme dulce legănat.
Eû prin vis te văz tot jună,
Cu ochii plini d'amor divin,
Cu cosița lată, brună,
Rîurînd pe albul sîn.
Buzele dulci, parfumate
Sufletu-ți ceresc trădînd
Prin cuvinte înecate
D'un suspin adînc și blînd,

Și răpită de plăcere,
Murmurîndu-mî: «te iubesc !»
Apoi iară în tăcere,
Recăzînd, amor ceresc !
Și în alba-ți minioară
Ascunzîndu-ți fața lin.
Ca o roză rumeoară
Ce s'ascunde dup'un crin.
Astăzi cine îmi va spune
O' suav și dulce dor !
Dacă 'n sînul tău cel june
Nu s'a stîns al tău amor ?
Căci se zice c'o iubire
În al femeilor sîn,
Trece ca o fericire,
Ca un zefir pe un crin !

L A . . .

Cînd o floare în durere
Perde dulcele-î miros,
Veștejită cade, pierе:
Suflet dulce, amoros !
Ca această dulce floare,
Tu perduși al tău amor ;

Dar nu parî suferitoare,
Nu plecî capul tău sub dor ;
Ci mai jună, mai voioasă,
Tu surîzi la desfătări ;
A ta buză voluptoasă
Cată alte sărutări !

FECIOARA DIMINEȚII

Văzuiu fecioara, vis răpitor
De dimineață lângă-al ei mire;
Plină de viață, de fericire,
Dorințe d'aur, ecstaz, amor.

Și fie-cine zicea răpit:
Eată mireasa lângă-al ei mire!
Oh! bucurie! o fericire!
Natura toată dulce-a zîmbit.

Pe alba-i frunte purta cunună,
Și p'a sa față roze și crini,
De tinerețe, de viață plină,
Înginau dulce inima-i jună;

Dar seara vine, și pe pămînt
Văzuiu fecioara, cine va spune?
Făr' alte roze, și-alte cunune
De cît acelea după mormînt!

Purpura dulce și polcită
De dulci surîderi, se legăna
Pe mica-i gură precum ar sta
P'o roză-o rază, dulce-aurită.

Văzuiu mormîntul făcîndu-i cale,
Și cum se 'nchise pe sînu-i blînd,
Văzuiu uitarea vesel ștergînd
Din calea vieții urmele sale.

LA O NĂLUCIRE IUBITĂ

Dulce fantasmă, unde ești oare?
Luat-ai sborul lin către cer,
Ca fluturelul, ce în eter,
Legănat sboară pe aripioare?
O, înger dulce al vieții mele!
Al tinereții vis fugător!

Ești pe pămîntul acest de dor,
Sau arzi ferice sus între stele?
Dacă pămîntul ai părăsit,
Spune-mi, ferice și dulce nume,
Să las îndată viață și lume,
Să sbor la tine, ce am iubit!

LA ZIOA ANIVERSALĂ

Zi aniversală! zi de bucurie,
Ce-așteptam atîta într'a mea junie!
Ce-mi aduci tu oare pe acest pămînt?
Dulce fericire sau al meu mormînt?
Cînd veneai o dată, zi de bucurie,
Cîte dulci dorințe n'aduceai tu mie!
Cîte mîni iubite mîna-mi nu strîngea!
Cupa unui frate: cupa mea lovea.
Ochii unei mume, plini de lăcrimioare
Mă cătau ca floarea pe un dulce soare!
Astăzi eu sunt singur, în străin pămînt!
Maica mea iubită doarme în mormînt:
Oaspeții în giuru-mi nu se mai adună;
Cupele, la masă-mi, vai! nu mai răsună!

Casa părintească la pământ;
 Earba verde crește pe coperământ;
 Pasărea de noapte geme fără seamă;
 Cînele în lanțuri cînd și cînd mă chiamă:
 Cînd se va întoarce tînăru-î stăpîn,
 Nu-l va mai cunoaște, căci va fi bătrîn.
 Inimiî îi place să se amăgească...
 Tot sperînd că viața poate să-î zîmbească;
 D'ar p'această față roze de mai sunt.
 Ele-s flori d'acele triste de mormînt.

1846.

CRINUL ȘI ROZA

CRINUL

Regii m'aŭ ales pe mine
 Drept simbol de multeori.
 Sceptrul dar mi se cuvine
 Între celelalte flori.

Daŭ regalelor mantile
 Purpurul strălucitor,
 Și pe buze de copile
 Încadrez surîsul lor.

ROZA

— Eŭ sînt florilor regină,
 Toți poeții m'aŭ făcut.
 Știi antica 'mî origină?
 În Ohmp eŭ m'am născut.

Și d'atuncî aici în lume
 Încunun pe muritori,
 Cînd nectarul varsă spume
 În plăcute sărbători.

Degetele aurorii
 Eŭ ferice învelesc;
 La apus cu mine norii
 Grațios se 'mpodobesc.

CRINUL

— Dacă degetu-Aurorii
 Tu ferice învelești
 Și l'apus cînd pasă norii
 Grațios îi împletești.

Nu știi tu că lingă tine
 Pretutindenî eŭ lucesc?
 Cu-ale mele vii lumine
 Oamenilor te vestesc.

Gura junelor fecioare
 Nu-i înconjorată 'n crin?
 Grațioasa mea ninsoare
 Nu plutește p'al lor sin?

ROZA

Dacă tu ești lingă mine
 Ori pe unde sînt și eŭ,
 L'amîndoî ni se cuvine
 Sceptrul ce a fost al meŭ.

Din «Buctumul» pe anul 1863.

D I V E R S E

P O R T R E T U L E Î

Știți cum este-a mea frumoasă?	Maî puțin, maî mult să fie
Să încep cu părul său :	Cu o linie,-ar strica.
Coama-î creață, undioasă,	Sînu-î, cuib de vise blînde,
Cade maî pe jos de briu ;	Seamănă un plaiu divin
Gura-î mică, surizîndă,	Unde două roze-arzînde
Este darul cel maî rar :	Se înalță peste crin.
Crezi că a băut arzîndă	Talia-î suavă floare
Din al zeilor nectar.	Cu o mină pot s'o țîu ;
Ochii, raze'nflăcărâte	Brățele-albe, rotunzioare,
Ce plutesc p'un lac d'azur ;	Către mină se suptîu.
Gene crețe, lungi, plecate,	Gîtu-î, fragedă ninsoare,
Grațios îi înconjor'	Perii ei îl învălesc,
Două arcuri său sprîncene	Astfel razele de soare
De la frunte nasc ușor,	Pe ninsoare strălucesc.
Și sub valuri aurele	Apoi dacă vreî, iubite,
Către tîmple dulce mor.	Într'o bae s'o privești,
Nasu-î este 'n armonie,	Prin cosițele-aurite
Cu frumoasa față-a sa,	Dulci mistere-ai să zărești.

S I N G U R

Stelele misterioase	Orele ne-așteptătoare
Scutur' discul lor tăcut ;	Iaû plăcerile în sbor.
Aurele grațioase	Eû pe patul meu de <i>chine</i>
Florile voios sărut' ;	Șingur în tăcere sînt ;
Pasările cîntătoare	Ale candelii lumine
Se îmbată de amor ;	Strălucesc ca p'un mormînt.

L A D U M N E Z E U

Tu putere creatoare,	Nu știm ce-î a ta natură,
Ce dai viață și mișcări	Însă știm că tu trăești
Și la legi neschimbătoare	Și a lumilor făptură
Pui sublimele-ți lucrări ;	Cauza sublimă ești.

Tu ai cununat eterul
 Cu 'ntunerec și lumină;
 Ai încins ferice cerul
 Cu planeteii tăi divini.
 Zorilor în dimineată
 Dai frumoasele culori;
 Văilor le dai verdeață
 Roua o reversi pe flori.
 Zilelor le dai splendoare;
 Florilor parfum divin;
 Serilor le dai recoare;
 Aerului sborul lin.
 Cu divina ta suflare,
 Tu țărina înviezi,
 Și la prima ei mișcare
 Cu cuvîntul o veghezi.

Nu-i iubire mai curată,
 Mai sublimă pe pămînt;
 Fericit cel ce se'mbată
 În extasul tău cel sînt!
 Ideala ta iubire
 Orele n'o mărginesc,
 Nu aduce obosire,
 Florile-i nu vestejesc.
 Dacă viața are *chine*
 Lîngă-atîtea mulțumiri
 Relele fac mai senine
 Fragedele fericiri.
Dar e viața dată nouă!
 Cea care ne-a creat,
 Nu era dator el nouă
 Zilele ce ni le-a dat.

MIHAIU ȘI CALĂUL

Cu Mihaiu se vede tînăra domniță
 Tremurînd de spaimă ca o porumbiță;
 Printre geana-i lungă, ai ei ochișori
 Ard ca două stele ce lucesc la nori.

«De ce plîngi? întreabă bravul cu mirare,
 Eū mor pentru țară și neațîrnare:
 De aceea, dragă, să te voioșești,
 Și cu flori cosița să-ți o împletești.
 Cel ce pentru lege, pentru țară, moare,
 Vede a sa moarte ca o sărbătoare!

«Pleacă capul!» strigă palidul calău,
 Iar Mihaiu întoarce spre el capul său.
 Ferul se rădică... poporul șoptește;
 Vă uitați!... calăul se împletește;
 Ferul său aruncă;... cade fermecat
 Sub căutătura mîndrului bărbat.

Fetele'ncunună părul lor cu flori.
 Tot Românul strigă de mai multe ori:
 «Cel ce pentru lege, pentru țară, moare,
 Vede a sa moarte ca o sărbătoare!»

H O Ț I Î

Am cîntat destul onorul,
Țara, și am fulgerat
Pe tilhari! dar unde-î sporul
Grijelor ce eu mi-am dat?
Tot ce e tilhar în lume
S'a sculat asupra mea,
Să negrească al meu nume.
Să răspundem prin a bea!
Cînd cel ce ocupă cerul,
Universul a creat,
Și a cununat eterul
Cu lumină minunat,
El a deșteptat în noapte
Pe insecte ce-au dormit;

Dar nebunele lor șoapte
Lucrul lui nu l'aū oprit.
Varsă vin, a mea frumoasă,
El mă va îmbărbăta:
Vinul vechiū de tămioasă
Mai bătrîn ca viața ta!
Și în lupte ce-aū să fie,
De s'o perde al tău sclav,
Să ai fală și mîndrie
C'aī iubit un june brav!
Oaspeți, închinați cu mine!
Pentru moarte un pahar!
Pentru moarte'nchin măi bine!
Moară dar orî ce tilhar!

ZIUĂ ONOMASTICĂ

Tilia, te fă frumoasă!
Astăzi este ziua ta
Fă-ți cosițe,
Negre vițe
Peste față-ți grațioasă
Ca ur. nor a se crăpa.
Peste păru-ți nici o floare,
Și la gît nici un briliant!
Ai pe gură
O răsură,
Și în ochi un dulce soare
Ce'ntrec orî ce diamant.
Pune rochia ta de *moare*
O camelie pe sîn
Cingătoare
Rizătoare
De o stofă de purpură
Și cu funda de rubin.
Lasă brațul, lasă sînul,
Să se vază grațios
Prin dantele
De Brucele
Unde roza și cu crinul
Se îngîn misterios,

Și picioru-ți să străluce
Alb și rumen prin călțuni
Rar în fire
Și suptire
În condur sub pulpa'ți dulce,
Unde dulci dorinți s'adun.
Și pe urmă, o Tilie,
Chiamă grațiile cerești
A aduce
Farmec dulce
În mișcarea ta cea vie
Și 'n zîmbiri ce răspîndești!
Fii frumoasă și răpește!
Pin' la anul, ce știu eu?
Cîte plante
Odorante,
Cîte roze nu cosește
Coasa timpului cel greu?
Dacă locuri sînt la masă:
Ale noastre neapărat,
Știm noi care,
Dragă, oare,
Sub ursita ce ne-apasă
O să fie deșertat?

Poate locul tău să fie,
Poate încă, ce zic eu?
Să-l apuce
Altă dulce?
Și uitarea se prescrie
Pînă și numele tău?

Să intrăm în sărbătoare
Dîndu-mi mie-un sărutat:
El ne spune
Că în lume
Viața noastră fugătoare
P'al său curs s'a măsurat.

V I A Ț A

Sînt în viață astă dată;
Deci pot încă a mai fi,
Dacă am venit odată
Pentru ce n'oiu mai veni?
Viața este-un rîu ce cură,
Suflet dulce de iubit!
Omul este-o picătură,
Ce din sînu-î a eșit.

Astfel viața partiară
Despărțită ne'ncetat,
Ne'ncetat să 'nturnă iară
Către matca ce-a lăsat.
Mîine tu aici sub soare
Altă formă vei avea.
Mîine-î fi o dulce floare,
Poate, o frumoasa mea.

LA DREPTUL CELUI MAI TARE

Drept, născut cu esistența,
Mulți de mult mort te-aū crezut,
Alții ți-aū negat ființa,
Alții să te surpe-aū vrut.
Însă tu ca înainte
Stai tot tînăr pe pămînt,
Și desfizi bătrîna minte
Și puternicul cuvînt!

Regii ca să te susție,
Cu dreptatea te-aū mascat,
Și mai mult ți-aū dat tărie
Și mai mult te-aū ridicat!
O, justiție din lume!
Adevăr de toți gonit,
Invocînd al vostru nume,
Cel mai tare v'aū lovit!

LA ISUS PE CRUCE

O Christ, cu păr de aur și cu cuvîntul dulce,
Din care se revarsă al mîngîierii dar!
Tu însuși ai zis Christe, cînd te-a urcat pe cruce:
«Nu vei să faci, părinte, să treacă-acest pahar?»
Ce te gîndeai tu oare vorbind așa, Isuse?
Gîndeai că o să piară ce tu ai semănat?
Gîndeai că Fariseii aū să întoarcă mîine
Poporul din credința ce azi ai însuflat?
Nu sînt acei puternici ce 'mpiedică-o doctrină
Cu toată stăruirea și influința lor?

Ea însăși, cînd nu are principiul de lumină
De viață și dreptate, ucide al ei sbor.
Doctrina ta e sfîntă și are viață 'n sine,
D'aceea pretutindenî lăstări adînci a prins.
Cu cît aflat-a piedici, și suferinți sublime,
Cu-atîta, peste lume în noapte s'a întins.
D'atunci de tiranie noi nu ne temem foarte
Cînd se arată încă aice pe pămînt!
O tiranie 'n sînu-î aduce a ei moarte,
Și se arată 'n viață cum naște un mormînt.

PANDURUL BĂTRÎN

Tinerică rumeoară,
Cu cosiță gălbeoară,
Cu albaștri ochișori,
Florică trecătoare
Ce-ai venit surîzătoare
Să culegi în lume flori!

Pasăre primăvăroasă
Cu aripioară auroasă,
Și cu tinere cîntări;
Dalbă dulce copiliță,
Pe a căria guriță
Ceru-adună sărutări,

Sui-te sus pe măgurică,
Unde luna se ridică
Ceața norilor spărgînd;
Și te uită peste lume,
De-î vedea pe cai în spume
Cete de panduri trecînd.

Căci mi-e viața turburată
Și mi-e inima 'ntristată
De cînd țara s'a robît;
Ș'a trecut destulă vreme
Vai! de cînd romînul geme
În robie obosit.

Noaptea cade 'ntunecată
Pe cîmpie și pe munte!
Aduceți-mi calu 'ndată
Calul meu cu stema 'n frunte.

Să sbor unde Jiul plînge,
Să m'arunc prin cele cete,
Și din lacrimi și din sînge
Să astîmpăr a mea sete.

Căci e mult de cînd romînul
Varsă plîngerî înfocate,
Și e mult de cînd păgînul
Tae capete plecate.

COPILUL

Într'o seară colo 'n vale
Singurel eă mă jucam,
Și cu foi de portocale
După fluturi alergam.
Sub o salcie pletoasă
Unde lin isvor curgea,

Clora, floare grațioasă,
Flori în poală culegea.
P'albu-î sîn cădeaă ușoare
Bucle lungi de abanos,
Astfel corbul pe ninsoare
Lasă aripele 'n jos.

Și frumoasa copiliță
 Flori din poala ei mi-a dat,
 Și cu dulcea ei guriță
 Dulce ea m'a sărutat.
 De atunci pe floricele
 Fluturii se joacă'n sbor,

Căci mai mult cu rămurele
 Nu măi turbur pacea lor!
 Însă pacea pentru mine
 De atunci s'a turburat;
 Peptu-mi saltă în suspine,
 Lacrimi vărs neîncetat.

CINTEC NAȚIONAL

Tu, ce-ai salbă gălbeoară,
 Tu, ce ești o garofiță,
 Frumușică bălăioară
 Cu inele în cosiță!
 Cum adun pe floricele
 Fluturii miere nouă,
 Lasă, dulce frumușică,
 Pe guriță-ți s'adun rouă!

— De am salbă gălbeoară,
 Nu sunt floare garofiță,
 Iar de sunt eu bălăioară,
 Dar n'am roă pe guriță;
 Iar de vrei să-ți fiu soție
 Și de vrei să-ți fiu iubită,
 Mergi atunci la bătălie
 Căci e țara vai! robită!»

C Î N T E C

Noaptea cade 'ntunecoasă,
 Oastea trece la bătae
 Iar pe stinca aburoasă
 Arde luna cea bălae,
 Ai, băeți, p'acele măluri
 Unde armia s'adună,
 Unde Oltul geme 'n valuri
 Să ne batem împreună.

Mindra mea cu față albă
 Și cu buze rumenite
 Dete spre această salbă,
 Și paftale aurite;
 Dete salbă la domnie
 Și paftale și rochiță;
 Însă mie, însă mie
 Mi-a dat dulcea ei guriță.

P L O P U L

Eă aveam un plop de vale
 Verde ca un smărândel;
 Trecătorii stînd în cale
 Înoptaă cătînd la el;

Dacă prințul ce domnește
 Ar fi vrut a mi-l schimba
 Pe coroana ce lucește
 Ca un soare 'n fruntea sa,

Însă toamna a venit,
 Plopul meu s'a veștejit!

Încă nu aș fi schimbat
 Plopul meu ce s'a uscat.

Vîrfu î peste stînci pletoase
De departe îl vedeam,
Și 'noptînd prin văi rîpoase
După el mă îndreptam ;

Dacă tînăra domniță
Plopul meu mi-ar fi cerut
Dîndu-mî dulcea ei guriță
Șapte ani ca s'o sîrut,

Însă toamna a venit,
Plopul meu s'a veștejit !

Nici atunci eu n'așî fi dat
Plopul meu ce s'a uscat.

LA O DAMĂ ROMÎNĂ.

Tu vrei să-ți spun, acuma de ce nu te iubesc ?
Ei bine ! mă ascultă și află ce gîndesc :
Ești jună și frumoasă ca rosa pe cîmpie
Și ochiul tău durerea o schimbă 'n bucurie.
Iar fruntea ta se pleacă sub gîndu-ți amoros
Ca crinul primăverei în vîntul călduros.
Pe buza-ți rumeoară, trecînd a ta suflare,
Intr'un parfum de rose își ia a sa schimbare ;
Dar cînd tot spui că neamul îți e strălucitor,
Amoru 'ntoarce capul și fuge rîzător.

Să te iubesc, pe tine ? dar inima ta-î veche
Și generositatea nu 'ncîntă-a ta ureche.
Văz sufletul tău, dragă ! sub vălu-î grațios,
S'ascunde ca un verme prin crinul cel frumos.
Patriotism, virtute, frumoasă cugetare,
Sunt niște simțiminte ce inima-ți nu are.
O formă analogă ea, dragă, de-ar avea
Ar fi cu plete albe și dinții i-ar cădea.
Așa te vede însă al meu tînăr amor,
Și de aceea, dragă, el sboară rîzător.

Arunc' a ta privire pe-o inimă uscată
Ce egoismu 'nchide și micșorarea 'mbată ;
Pe-o inimă ce-î mută ca un mormînt fioros
La tot ce este nobil plăcut și generos ;
Acea va 'nțelege cînd tu vorbești în lume
De aur, de cordele, de titluri și de nume.
Eu voiî o vale verde ca tinerețea mea,
Ș'o floare grațioasă să plec capul pe ea :
Ș'acolo la a mea țeară, visînd eu în tăcere,
S'adorm pe sinu-î dulce, cu fragedă plăcere.
Dar tu vrei aur, titluri ; și tînăru-mî amor
La sunetul monetei, s'avîntă rîzător.

De vreî să-mî fi iubită, vin' către ţarmul vieţii,
În care tot e dulce ca visul tinereţii.
Acolo, dragă dulce, atît te voiî iubi,
Cît riul de plăcere în calea-î s'ar opri;
Şi stelele în spaţiū s'ar sparge voluptoase,
La ale gurei mele şoptiri armonioase.
Dar vai! a ta gîndire pe cînd eū îţi vorbesc,
S'avîntă după titluri ce visele-ţi răpesc,
Ş'amorul meu, o dragă, tu vezî, s'avîntă, sboară
Rizînd de bătrîneţea ce inima-ţi congioară.

LA OSTAŞII ROMÎNÎ DE ASTĂZI

Măi copii de Romînaşi,
Măi băeţi, frumoşi ostaşi,
Inimi calde, iubitoare,
Dar cu arme 'nvingătoare
Şi de ţeară apărătoare;
Spaima vînzătorilor,
Mîndru braţiū alū ţărilor,
Ţării Romîniilor
Cuib al vitejiilor !
N'auziţi voi pe Maghiar
Cum loveşte de amar;
Fratele nostru ce plînge,
De un nume, de un sînge ?
Inima nu vi-se frînge?
N'auziţi voi că ei pun
Steagul ţărei, steag străbun,
Steagul ţărei Romîneşti,
Între steaguri Ungureşti ?
Şi că Sînta noastră ţeară
O numesc acum Maghiară ?
Că această Romîniă
Este vechea lor moşiă,
Şi că Domnilor Romîni
Le scriaū ei ca stăpîni,
Ca să meargă spre 'nchinare
La picioarele Maghiare ?

Ştiţi cînd astfel ei scriaū
Cum Romîni rîspundeaū ?
Cînd pleca oştirea 'ngrab
Cu *Doamna* lui Basarab
Şi pe valea din Carpat,

Unde curge Oltul lat
Murmurînd de miî de ani :
Daţi-mî, sînge de tirani !
Cum mergeaū spre închinare
La picioarele Maghiare ?
Armele trăsneaū sălbatic,
Soarele lucea roşatic ;
Miî de trupuri Ungureşti,
Căi şi arme vitejeşti,
Steaguri, care, coifuri, zale,
Pe această mare vale,
Unde moartea încă plînge,
Inotaū în mări de sînge ;
Şi Maghiarii, plîngînd soartea,
Resuflău cu toţi moartea !

Arătaţi, viteji ostaşi,
Toţi copii de Romînaşi,
Voi, mîndria bărbătească,
Voi, speranţa romînească,
Că sufletul de eroi
Trecuţi, astăzi este 'n voi !
Cei ce merg în bătăliă
Pentru Sînta Romîniă,
Şi se luptă, şi trăesc,
Văd, se bucur', se măresc !
Cei ce mor în lupta sîntă,
Al lor nume se avîntă
Pe a veacurilor frunte
Ca şi stele mari, mărunte,
Ce lumineă sus pe cer
Şi fac ziuă în eter !

SUVENIRE DESPRE CĂLĂTORIE

Într'o dimineață, zi de primăvară,
Eă umblam p'o vale în streină țeară.

Dintr'un nor de aur soarele eșea,
Ș'ale nopții lacrimi de pe flori ștergea.

Nu ștergea el însă lacrimile mele;
Anii mei atunci 'mă erau poveri grele.

În descurajare eă înaintam
Și scîrbit de toate în mormînt cătam.

De odată însă ochii mei văzură
Gotici monumente sus pe o măgură;

Mă urcaiă pe coastă. La poartă stătuiă,
Și o mînăstire în curte văzuiă.

Domnea într'aceste monumente sfinte
O tăcere-adîncă ca cea de morminte.

Spre aceste locuri am înaintat,
Și într'o capelă apoi am intrat.

Auzii d'odată orga plîngătoare
Întonînd armonii dulci și rugătoare.

La aceste cînturi sufletu-mă săltă
Ș'o roă de lacrimi pe sînu-mă cură,

Pentru că un suflet sdrobit de întristare
Se deșteaptă încă d-o dulce cîntare.

O femeie jună, cu păr auros,
Lîngă o Madonă ruga călduros.

Ș'ale sale fețe albe, gălbioare,
Cura în tăcere doă lăcrimioare.

Ea era un înger tinăr, dulce, blînd,
Și intra în lume lacrimi vărsînd.

Pasurile mele nu le-auzi încă,
Atît rugăciunea îi era adîncă.

Ea compătimire mie 'mî-a 'nsuflat
Cît din rugăciune o am turburat.

Și c'o vorbă blîndă căutînd la sine:
«Pentru ce verșî lacrimi și adîncî suspine?

«Cîmpul vieții tale 'î semănat cu florî;
«Pentru tine viața are sărbători,

«Apele murmură, pasărea cîntare,
«Și amorul dulce, dulce sărutare!»

— «Anii mei sunt tinerî, dar s'aû întristat
«Ca acele roze care s'aû uscat!

«Nu mai sunt în lume plăcerî pentru mine,
«Și surîsu-mî dulce s'a stins în suspine.

«Astfel bucuria poate reveni;
«Însă al meû suflet nu-l va 'ntineri.

«Astfel pe o floare ce se vestejește
«Poate cădea roua, dar n'o 'nveselește.

«Steaua vieții mele pe norî a trecut;
«Familie, țeară, eû tot am perdut!»

Mai în toată lumea am călătorit,
Dar cel înger dulce nu l'am re'ntîlnit;

Însă ea adesea în somnu-mî apare
Cu acele vorbe pline de 'ntristare:

«Steaua vieții mele pe norî a trecut:
«Familie, țeară, eû tot am perdut!»

EPOPEA DELA TIRGOVIȘTE

Kindia ce odată în turnul Țalt suna
Azi tace, buha tristă își varsă vocea sa.
În curte nu e gardă, în sală nu e masă,
Tăcere de morminte ce sufletul apasă.

La masă nu sînt oaspeți, și cupele sînt seci
 Și sparte. Lira tace, gem vînturile reci.
 Și Doamnele romîne cu coamele-auroase
 S'au dus ca niște raze cu nopțile frumoase.
 Așa trecu lumina și fala la romîni
 Și cei ce se luptară cu armele în mîni
 Vin încă pe morminte, cînd nopțile domnesc
 Și cu ochii plini de lacrimi ruinele privesc.
 În murmura ce vîntul deșteaptă în ruine
 Ne cîntă-o epopee cu fapte mari, sublime.

(Din Poezii din tinerețe, ed. 1889).

CIND TU MĂ VEI IUBI

Desfătătoare roze sub pașii tăi în lume,
 O dulce mea frumoasă, aici vor înflori.
 Va scînteia o ploae de glorii p'al tău nume,
 De fericiri pe viață, cînd tu mă vei iubi.
 Amoru-o să reverse cu mîna sa de rouă
 Pe fața ta surîderi, și rozele cerești
 Plăcerile pe viață-ți ca razele ce plouă
 Din ceruri să 'ți amintă că tu din ceruri ești.
 Reginele geloase la dulcele tău nume
 Pe care universul cu-amor îl va șopti,
 Vor regreta că nu sînt ce tu vei fi în lume
 Ferice și frumoasă, cînd tu mă vei iubi.

(Din Poezii din tinerețe, ed. 1769).

Ț A R A N I I

Vine Brabobete, cap de primăvară
 Viață și căldură se revarsă în țară,
 Poartă raze de-aur și riuri de flori,
 Păsări călătoare trec prin mări de nori.
 Norii de pe ceruri fug în depărtare,
 Soarele mai dulce sărutarea are,
 Cîmpul, gîndul-rîde; tristul muncitor
 În muguri ghicește un an roditor.
 Toți la lucru! munca e viață, avere.
 În ea e mîndrie, în ea e putere.
 Cine-o lucra bine va face bunî ani,
 Fetele vor face zestrea lor în bani.
 Țară fericită, nesfîrșit tezaur
 Unde din tot lucru naște rîu de aur.

La raza de soare, la yntul cel cald
 La roua în care țăraniî se scald',
 Țara este bună, dar viața e grea —
 Căci nu e dreptate și legea e rea.
 Doamne dă-ne acele zile
 Cînd zilele străluceau
 Ca niște dalbe copile
 Ce la viață drag zîmbeaŭ,
 Fără a fi 'ntunecate
 De-ai durerilor nori,
 Ci ca răsuri parfumate
 Și ca miera după flori.

(Din Poezii din tinerețe, ed. 1889).

ÎNȘIRĂ-TE MĂRGĂRITE

Mii de candelu lucesc
 La palatu 'mpărătesc
 Căci se face clacă mare
 Spre a 'nșira mărgăritare.
 Dintre cei-ce sînt veniți
 Alții nu-s mai străluciți,
 Mai frumoși, mai răpitori
 Ca doi tineri frățiori
 Părul lor în undă lină
 'Noată dulce sub lumină
 Ca părul fugător
 Sub un soare lucitor.

Fie cin' istorisește
 Istoria se dorește,
 Iar cînd toți aŭ săvîrșit,
 Copilașii aŭ vorbit:
 «Două june surioare
 Dulci ca razele de soare,
 Pe sub lesele 'nflorite
 Torc mătăsuri aurite.
 'Șir'te mărgărite!

Iar pe drumul lăturat
 Trece fiul de 'mpărat.

— «Doamne, fă-mă-a ta mireasă
 Fă-mă a ta femeie-aleasă,
 Și-oiu aduce ție în dar
 Vase cu mărgăritar.

Ast-fel zice sora mare
 Cu trufie și 'ngîmfare.

— Fă-mă, Doamne, nevestică
 Zice sora cea mai mică,
 Și'ti voi face doi feciori
 C'ale părului meu flori».
 — «Tu să fii a mea mireasă
 Dulce, mîndră 'mpărăteasă!»

Nouă lunî, de nouă ori
 Străluciră printre nori,
 Iar cînd fu de nouă ori,
 Doamna naște doi feciori
 Cu cosițele-aurite...
 'Șir'te mărgărite!»

Și cu-atîta cît vorbeaŭ,
 Mărgărelul se 'nșira.

«...Iară soru-sa cea mare
 Cugetînd spre răsbunare
 Aducînd doi arăpei
 I-aŭ ascuns în patul ei.
 Iar p'acei frumoși feciori
 Drăgălași ca niște flori,
 Îi îngroapă în grădină
 Lîng'o veștedă tulpină.

Din copiii bălăiori
 Răsărit'au brădiori,
 Dar cînd stelele voioase,
 Flori din aer auroase,
 Incunună coama seri
 Cînd sînt dulci și limpezi *cerii*,
 Ceî doi brădiori ce cresc
 Intre dînșii-așa vorbesc :

Dormi tu, dulce frățior,
 Căci eă cerc un aspru dor
 De măicuța mult iubită
 Ce se plînge părăsită ?
 — «Nu dorm, căci am auzit
 Vîersul maicii mult dorit,
 Ea ne chiamă plîngătoare
 Colec'n umeda 'nchisoare!»

VIERSUL MAMEI

«Lanțurile greă mă 'ncing
 Ochii lăcrămînd se sting;
 Dar să văz pe copilași
 Bălăiori și drăgălași
 Stinge-s'ar a mea 'ntristare
 Intr'o dulce sărutare!

«Unde sînteți, dragii mei
 Plăpînziori și mititei?
 Spuneți, mîndre florioare,
 Cîn' vă scaldă 'n lăcrimioare?
 Cîn' vă leagănă 'n cîntări,
 Cîn' v'adoarme 'n sărutări?

COPILAȘII

«Seara primăverii caldă
 Cu dulci lacrimi ne scaldă;

Austrul ne-adoarme lin
 În duiosul lui suspin;
 Iar a nopței stea tăcută
 Cu dulci raze ne sărută;

«Dar noi nu mai adormim
 De cînd plînsul ți-auzim.
 Maica noastră, nu mai plînge!
 Plînsu'ți inima ne frînge!

— Sora mare-era mireasă
 Dalbă, mîndră 'mpărăteasă.

Sora mare tot aude
 Și cu-aceste gînduri crude.
 «Împarate! — zise ea —
 «Dacă mîne n'eî tăia
 Ceî doi brazi ce fruntea 'nchină
 Pe fereastra din grădină,
 Casa ta voiă părăsi
 Și'n deșerturi voiă fugi.

Doamna zice și pe loc
 Brădiori cad în foc,
 Dar prin iarba cea 'nflorită
 Și de rouă poleită,
 P'un tapet de ghiocei
 Iată c'au sărit schinte
 Și schinteile, picate
 Și de soare sărutate
 Se schimbă 'n doi feciori
 Drăgălași ca niște flori...
 Cu coștele-aurite...
 'Șir'te, mîrgărite!»

(Din Poezii din tinerețe, ed. 1869).

T R A I A N I D A

CÎNTUL I.

În templul Dochiei lumina pătrunde,
În umbră, și tradă larcinii d'amor,
Amanților tineri ce umbra ascunde,
Ce vin și aduc Zeiei ofrandele lor.
N'auzi de cît imnuri d'amor profumate,
Un freamăt de rochii, plăcute mișcări,
Și blinde complingeri, suspine-amorate,
Proteste și rise, și dulci sărutări.
Un foc de dorințe pe fața juniei,
Purpură 'și face să ardă al ei sîn ;
Se varsă în aer parfumul ambrosiei,
Și simțul se 'mbată d'amorul dîvin.

Pe lirile de aur un imn melodios
Răsună 'n are dulce, dîvin și amoros.
«Permite a mea cîntare să se 'ndrepteze ție
«Soția lui Zamolxis, al lui spirit și-amor,
«Credință, viață, forță, eternă armonie,
«Din care toate 'n lume iaă existența lor ;
«Al tău sîn alb parfumă ca primăvara dulce
«Așa ca al Hydaspei mal verde, înflorit,
«Ca sînul aurorii prin umbre dulci și line,
«Așa fenicul încă în cîmpu 'mbălsămit,
«Din florile suave ferice se parfumă
«Cînd merge ca să moară pe buherul iubit.
«Obiect de fericire ce viața îi consumă
«Spre-ași da o nouă viață și-a naște 'ntinerit ;
«Suavă ca murmura de vînt ce 'n nopți suspină,
«Plăcută ca zefirul în zilele de foc,
«Al tău spirit scînteie ca raze de lumină
«Ce 'n zilele de vară lucesc și 'n aer joc.
«Cum aurora varsă pe cîmpuri a sa rouă,
«Tu verși în inimi roua speranțelor ce-aduci,
«Langorile odihnei tu ni le aduci nouă,
«Cum varsă noaptea brună repausele dulci.
«E dalbă a ta coamă în două despărțită
«Și valurile-î d'aur resfață ea gentil.
«Cînd rochia ta din cingă de aur răspîndită
«Sărută cu amoare picioru-ți de copil.
«Al tău braț strălucește d'o fragedă lumină
«A grațiilor horă fîți urmă pași-ușori ;
«În ochii tăi privirea prin geana ta blondină

«S'anunță ca un soare sub fragedele zori.
 «Al tău păr răspîndește pe fața ta frumoasă
 «Colorile de aur, torent voluptuos,
 «Cum peste mal revarsă un riù unda spumoasă.
 «Cum soarele poleie un nor vijelios.
 «Orî unde mergî, se face coloarea primăverei.
 «Ai crede luna plină ce-apare între nori
 «Și lasă-a sa zîmbire pe negrul sin al serei
 «Pe lacul unde joacă zefirii răpitori».

Dar regele Decebal și nobilii s'adun
 N'aintea astui templu, urmînd un dat străbun.
 Un mesager trimite lui Zamolxis a'î supune.
 Că Cesar cu armate sosește a-î supune.
 Decebal ast-fel zice: «morî ca să duci la cer
 A noastră rugăciune, căci fiii țarei per».
 El zice. Mesagerul lăsat dintr'o înălțime
 Să cază, cade 'n sulii, o datine d'asprime!
 El cade, iar prin sinu-î trei sulite pătrund;
 Și preoții și nobilii și poporul răspund.
 Dar sufletul lui sboară prin undele-azurate
 La cerul cel din urmă, la Zamolxis străbate,
 Pe carul Cosînzeanî cu fragede zîmbiri.

Pe vîrfu-acestui munte s'arată străluciri,
 Sunt suflete umane, plutesc scînteitoare
 Cum iarna 'n aer luce scînteii de ger la soare.
 Pe Cocaion în vîrfu-î, în unde de lumini
 Eudochia-are templu și fragede grădini.
 Aici veni Zamolxis cu zei și cu zeițe,
 Cu roze și surîderi pe ale lor gurițe;
 Ei șed pe bănci și care de care mai frumos,
 Pe un parchet de aur ca cerul scînteios.
 Șed zeile de mîină, ținîndu-se împreună.
 Formează o suavă și rumenă cunună,
 Țesută de divine și june frumuseți;
 Colori strălucitoare de păr, d'ochi drăgăleți.
 Colo ședea Zamolxis, alături un balaur,
 Sta l'ale lui picioare cu aripe de aur.
 Acolo se arată poetica Dochie
 Ce răspîndea din păru-î parfum de ambrosie.
 Ea este Mitra; pare la dreapta ei Murgil.
 Ce ține sus o faclă, la stînga e Zoril;
 Ea dă orî-ce mișcare, pe bancă șade jos
 Alături de Dochia bălaiul Phosphoros.
 Nimic nu perē 'n lume, nici spirit nici țărîină,
 Ci totul se transformă d'a providenții mîină.

Orî ce trăieşte 'n lume, a fost, decî poate fi,
Nimica din nimica nu poate răsări.
Acea ce trăieşte a fost, decî o să fie.
Dar sufletul ia forma sa nouă 'n vecinicie:
«Voi ştiţi aceste toate; aceia ce nu ştiţi
E că Cesar cu arme şi căpitanî vestiţi
Aicea o să vie. El a decis n'ainte
Această bună ţară s'o schimbe în morminte.
Decî să-î zdrobim armata cu orî şi ce mijloc!»
Aşa zicea Zamolxis, cu vorbele de foc.
Iar Cosînzeana zice: «Dacia fie sclavă.
Fecioara din Dacia e dulce şi suavă
Şi are frăgezime ca tinerele zori,
Parfum, colorî şi graţii, ca fragedele flori.
Din însoţiri vă naşte alţi populi ce vor face
O naţie romînă!»... Ea zice, apoi tace
Şi ochii săi înclină sub pleoape ce se pleacă
Cu genele aurite ce lacrimi le 'neacă.
Dar Zamolxis atuncea mult se posomorăşte;
El Dacia iubeşte şi pe Cesar urăşte.
«O zee cu surîsurî dulci ca dulcile zori;
Dar cu vorbiri fluide ca roua după flori,
Şi mai uşoare încă de cît chiar o zîmbire
Pe buza omenească, ce nu are trăire
Ce are 'n fruntea rozei un zephir trecător
Şi fericiire 'n viaţa orî-căruî muritor!»
«— Să nu mă mustri, mare şi generos părinte.»
Ea zice răsucindu-şi al său braţ din vestminte.
Ce strălucia ca ziua, şi păru-î tremurînd
Parfumul ambroziei în aer revărsînd.
«Ce eă vă zic sub forme atîta de fragile,
Ascunde-n'ntealepciune ca timpu 'n sinu de zile!
Amorul este viaţa, şi ura e mormînt.
Şi tu, şi zeii, viaţa, toţi din iubire sînt».
Ea zice, şi în ochi-î o lacrimă străluce.
Şi către ceruri 'nalţă privirea sa cea dulce.
Colo stînd izolată p'o bancă e Izis,
Frumoasă; dar severă, şi fără de surîs.
Ea este doamnă 'n iaduri: e răul, este moartea,
E ură. Ea ajută ca să lovească soartea.
Chiar zeii, chiar Zamolxis, se teme mult de ea.
Formează trinitatea. Ea şi Eudochia
Cu marele Zamolxis, ea luptă 'n viitor
Să 'nvingă elementul de viaţă şi de-amor,
Să ia puterea 'n mîna. Ea singură să fie
Unica suverană — şi cei doi să devie
Supuşi voinţei sale ce este crudul rău,
Ce este ura, moartea, să schimbe tot în rău.
Imagine a lumii, o luptă între viaţă

Și moarte, amor și ură, lumină și 'ntre ceață,
Morală și între viciu, ce omul pe pământ
Urmează în ori-ce timpuri aproape de mormînt.
Ea este tot în luptă. Dar candida Dochie
Cu dulci zîmbiri pe buze, d'amor, de armonie,
Simbol drag de speranțe, de bine e emblem.
Pe brațele Izisei cad bucle de eben,
Privirea e severă și fruntea-i mohorită
Și fața sa sub păru-i părea posomorită.
«O zee! Eudochie! 'tu bine te gîndești,
Cînd în aceste locuri pe Cezar îl dorești.
Schimbările dau viață: nu poți să ai ceva
Cînd nu faci o mișcare — și nu riști viața ta.
Din Daci prin încrucire cu vițele latine
Vor naște noi popoare — va fi un rău, un bine?
Nu știu de va fi bine, voi face totul rău.
De va fi rău, e însăși aceia ce voi eu».
Ea zice; dar Zamolxis, ce urele încruntă,
Cu aste crude vorbe pe Izis o înfruntă.
«Puternică zeiță, *natută*, și trist lut.
Tu n'ai moralitate, chiar de la început.
Tu n'ai nici o pudoare, cinică și fatală,
Iluziile tale d'atîți secolî te 'nșeală.
Materia se strică căci stricăciunea sa
Găsește-un loc de unde ea poate ataca;
Dar duhul e aer, neprins, nepipăit,
Rezistă ast-fel duhul cel bun din cer venit,
Va triumfa de duhul materiei brutale,
Și binele de fapte ursite, imorale,
Credințe și iluzii ale acestui lut,
Ce numai este astă-zî ce-a fost în început.
Ori-ce societate și lumea împreună
Aū cîte o misiune, dumnezească, bună.
Ca la perfecțiune să-ajungă și p'ăst tron
Ce duce unîversul, să fie speciul d'om.
Prin națiune, darul ce de la cer primește,
Tot ce la rațiune, aici se 'npotrivește,
E ca acele neguri de aburi trecători,
La care muritorii dau numele de nori,
Ce vin, trăsesc și pasă goniți de vînturi, soare,
Născute de o lege supremă 'ntietoare.
Progresul este legea și ținerea în loc
E amortirea tristă, e moartea al soartei joc,
E moarte, o mișcare se cere a produce:
Un bine, unde este, imi spune-ăst bine dulce?
A Daciei cădere sub Cezarii Romani
Va face? Ori-ce bine va fi pentru tyrani.
De-aceea, fieți știre, că eu mă voi sili
Pe Cezar Traian August în cale a-l opri».

Cosînzeana s'arată: ea vine cu ochii 'n jos,
 Ca zorile pe cerul din răsărit ambros,
 Cu Zînele Daciei de apeși de munte
 Cu coame neguroase ce cad dup' a lor frunte
 Ca noaptea după măguri, ca negrele 'ntristări
 Pe cerul vieții dulce, și alb de desfătări.
 Al ei ochi vii străluce că razele de soare
 Când soarele-ar fi negru, Veni strălucitoare.
 Zamolxis zice Zeii: «frumoasă Cosînzeană!
 A Eudochiei fică, ce munții ai în seamă,
 A muzicii zeiță, și a dulcii poezii
 Ia carul tău și sboară, prin nopți și vijelii,
 La peștera lui Istru în verdea Hercinie,
 Și spune-i că Cezarul cu oaste o să vie
 Spre a robi Dacia; că face peste ri
 Un pod să treacă armată, să nu mai afle friu,
 Să spargă-ăst pod îndată, tu poți să-i duci daruri
 Pe două din frumoase cu buclele lor auri,
 Să-l fermece prin grații, prin inimă, cîntare.
 În peștera ce naște tăcere și 'ntristare!»
 Frumoasa Zee pleacă cu zînele p'un car
 Și aerul se umple d'o rouă de nectar.

Ursitele s'arată, iar una furca ține
 În briu. Ea e tăcută, privirile-i senine.
 A doua trage firul din aer din cînjeu.
 A treia înfășoară pe fusu-i firul său.
 Iar fusu se 'nvîrtește în aer și sfîrșe.
 Zic palidele ursite un timp dalb o să vie
 Când Dacia măreață prin nații va luci.
 Dar asta o să vie cît liberă va fi.
 În silvele umbroase, prin măguri Hercinine,
 Perdute 'n aburi negri, o peșteră era.
 Acolo este Istrul cu murmurele line,
 Însușitoare unde, cristalul său vărsa;
 În grotă e locașul Danubiului cel mare
 În apă și în mină un sceptor pare țind
 Pe cap o cunună de papură el are
 Iar Cosînzeana vine la dînsul strălucind.

E dulce, frumoasă, e palidă, brună
 Precum strălucește o lună în nori,
 Pe fruntea-i suavă, ea poartă cunună
 De aur cu petre de multe colori.
 Cosița sa neagră se varsă rizîndă
 Ca dulcea plăcere pe albul ei sîn.
 Și cînga lucește pe mijloc arzîndă,
 Și vîntul resfață al ei braț de crin.

Iar Istrul în scorburî apare d'odată.
El poartă pe capu-i cunună de flori,
Iar zea de silve de cum se arată
Inclină jos ochii săi scînteitori.
Cu buze de rose, ea zice: «o Istre!
Dacia se perde, căci Cesar Traian
Cu oaste măreață, s'arată s'atrîste
A Dacilor țară. El este-un tiran.
O rege, te scoală, și sparge cu valuri
Tu podul ce Cesar pe tine-a 'nălțat!
Și pentru lucrare ți-aduc ție daruri
Frumoase, dulci zîne, cu sînul curat.
Alege tu două din astă junețe
Ce vine cu mine, le ia 'n casa ta,
In zilele tale de dor, de tristețe
Cu mîna de roze te vor răsfața.»
Ea zice și hora de zîne frumoase
Se joacă cu grații pe malu 'nflorit
La umbra pădurei, suave, voioase
Și danță, — ai zice un hor aurit
De vise ce sboară p'o tristă gîndire.
O ploaie de raze, divine luciri
Ce 'noată în umbre cum și 'n străluciri
Ca hora arzătoare de dragi fericiri.
El lasă privirea pe hora de zîne
Cu mîna arată pe două mai vii
Ca raze de soare, suave lumîne
Ce luce pe norul de mari vijeli.
Danubiul răspunde: «să fii tu pe pace!
O zee-a cîntării și dulce 'n zimbiri!
Ce-mî ceri tu, o zee, îndată voi face!»
Ea pleacă — și unda revarsă mugiri,
Sub albe și foșii micuțe picioare.
Dar zinele albe ca niște zimbiri
Duc carul zeiții, el luce ca soare.
Și caii revarsă din ochi străluciri.
Peuca și Tera în unde d'odată
Dispar, vai! și unda crăpată, spuma.
Se 'nchide, le soarbe, și ochiuri s'arată.
Dar Zea-a sa mîna pe frîu o lăsa.

Dar Roma dă tributul la Daci, o ce rușine!
Ce crudă umilință, Domițian cu tine!
Ai fost învins pe Istru, tu ce plătea tribut.
Aveai triumf la Roma, tu ce erai bătut.
Te lăudau pe tine atunci modulatorii.
Dar îți formau cunune de spine rizătorii...

Traian ridică armate și vine 'n Moesia.
 Se turbură barbarii și tremură Dacia.
 Popoarele sălbateci, — Sarmații din Euxin
 Cu armele în mână, s'ajute Dacii vin.

Soarele riură raze pe Taurum
 Ce-are și numele de Alba Greacă.
 Toate castelele, toate cetățile
 Dup'ale Istrului ripe se seacă.
 Es legiunile Romei din porțile
 Castrelor, Istrul cură sub punți
 Unde molatecul Drava dă undele
 Riului Istrul, venind din munți.
 Trec cei cu acvile și cu imagine,
 Gravi cu privirile; blăni de lei crunte
 Coperă creștetul capului bravilor
 Și p'al lor umere cad după frunte.
 Unii port lăncile căroră vârfele
 Poartă cununile său mici figuri
 Ale Cesarelui, zeilor; altele
 Cari represintă mîndre sculpturi.
 Caii Cesarului, șelele, frînele,
 Velele 'n aure flori strălucea;
 Ei aū imaginea vie a vîntului,
 Oamenii frînele lor ce țineau.
 Lusius Quintius la capul podului
 Ține pețetele ce le primește.
 Dă la toți ordine; poartă o sabie,
 Poartă o mantie ce strălucește.
 Unii duc statua d'aur a 'nvingerei.
 Statua 'nchipue Vergura jună:
 Pe un glob aurit, șeade, de laure,
 Ține cu mîna sa verde cunună.
 Pasă Tibicini ce cînt din fluere,
 Ei dau semnalele. Vin lăncieri,
 Garda Cesarului, floarea Pretorului.
 Urmă ei șirile d'acviliari.
 Pasă stindardele. Pe al Cesarului
 Mărgăritarele 'n aur se 'mbină;
 Merge alătura cu imperatorul:
 Toate stindardele lui se închină.
 Unu-al prefectului, roșu ca purpura;
 Altu-al senatului, este d'argint;
 Altul al flotelor, plumbul îl poleie.
 Pasă oștirile rinduri venind.
 Iar cînd Cesarele trecu 'n Iasigia,
 Urcă cu cei mai mari pe o tribună.
 Vede armatele. Poartă vestmintele

Mari. Imprejurul său capiî s'adună.
Stînga Cesarelui face semn oștilor
Să se apropie, — dreapta-î arată,
Capilor armiei locuri pe scaune.
Sura amicul lui cel bun s'arată,
Seade la dreapta sa : Lusius, Masiam
Apoi pretorele de la Panonia,
Sed ei pe scaune lîngă Traian.
Iar în consiliul mare-al Cesarelui,
Gravi cu figurile, staû în picioare
Ai legiunilor capi, opt cu numărul.
Fețele-eroilor par gînditoare.
Este o capiște unde Cesarele
Vine, sacrifică marelui zeu :
Preoții templului poartă vestmintele
Ritului ce îi zice ritul galbin.
Toate sunt galbene. Cîntă ei imnele.
Gravul pontifice-apare 'ntr'un lin,
Mantie galbenă, lungă ce filfie ;
Ține în mîna lui vasul în care
Moaie cu mîna sa a pămîntului
Frunte și roură pe adunare.
Popa cu lauri încununîndu-se,
Nud pîn' la mijlocu'î, poartă un lin
Pentru sacrificiul vitelor. Cesarul
Care sacrifică, varsă 'n vas vin,
Cîntă el imnele zeilor cerului ;
Iar melancolicul lor sunător
Joacă cu fluerul, cînd imperatorul
Cesar sacrifică, 'nalt, gînditor.
Imperatorul apare 'n vestmintele
Albe ce riură pîn' la pămînt ;
Varsă cu mîinile lui peste flacăre
Smirna, parfumele dulci se avînt'.
Varsă el fructele, florile, sîngele
Care sacrifică, în potir d'aur.
Popa cu mîinile ține strîns coarneau
Vitei, cînd paloșul cade pe taur.
Cînd sacrificiul face, stindardele
Toate în juru-le s'aû înclinat.
Tuba, și bucina, litia, sunete
Fragede modulă neîncetat.
Cînd sacrificiele curmă, Cesarele
Urcă cu preoți mari pe tribună,
'Naltă el brațele, ochii lui scîntee
Și la dorințele'i oastea s'adună.
«Fii ai Romanilor ! voi ce învinserăți
«Lumea cu armele ! — zice Cesar. —
«Poporul-Italiei, Rege al lumilor,
«Regelui Daciei fu tributar.

«Astă condiție este-o supunere.
«Faceți cu armele să nu mai fie!»
Zise Cesarele; strigă cohortele,
Tot are aerul de bucurie.
Marele Cesare cercă-augurile,
Apoi dă ordinea a face punți
Cinci p'ale riului Tibiscul, repede
Drum face-oștirilor pînă la munți.
Naltă castelele — naltă stindardele
Cale de trecere oștilor face.

În resfățatele case, a le Lazeii —
Zilele, nopțile sboară ca oare —
Orele rumene împletind rosele
Cu sărutările, desfătătoare,
Rise și lacrimi, cu resfățările,
Și cu delirile, răpiri cerești,
Beau fericirile, și-adun miresmele
Și amintirile ce se-îngîn,
Ce din plăcerile dulci a le omului
De azi ce a trecut încă rămîn.
Taie pădurile vechi ale Daciei
Ca să desvăluie cursele Dace!

Sargeția stropește regala reședință
A regelui Daciei. Ast rîu lua ființă
Din muntenației vîrfuri, și apoi el unit
Cu rîurile toate ce trec pe înflorit
Cimp care peste Hațeg în Mureș se strecoară.
Cetatea este pusă pe munți între ripi mari,
Priveliști grandioase, sălbatece, barbari.
Traian împarte-armata în două corpuri: unul
Trimite 'n valea Cernei, ca să ocupe drumul
Pe Teisa 'n tot lungul; iar cel-alt corp Traian
Pe lîngă Olt trimite sub un eroi roman.
Ajung la Turnu-Roșu, și mai departe chiar
Așa Traian închise pe regele barbar.
În munți între rîu Oltul și Porțile-de-fer,
Pe stînci vijelioase ce se perdeau în cer,
De n'ar fi făcut astfel, ar fi avut greu val
Traian. Dar să ne-'ntoarcem acum pe al Teisei mal!

În silve Dacii *ospăt*, și șed toți în tăcere,
Ei nu mănîncă carne, ci azimă de grîu,
Și ierburî, și fructe, și faguri dulci de miere.
Mănîncă între silve pe un mal de păriu.

Dar floarea armatei la rege se duce ;
Ei sed pe piei dalbe de heare, toti jos.
Lazeea princesa, frumoasa si dulce
Apare la masa cu parul frumos.
Ea pare 'ntre nobili cum steaoa de seara
Apare 'ntre neguri. Cum prin pomi stufoși,
S'arată vederei un crin primăvara
Pe albul ei umăr cad perii-amoroși.
«Fii ai Misenilor! — zice ea Dacilor,
«Regi ai popoarelor învecinate!
«Nobila Dacie și libertățile
«Sale de Cesar sunt sfărimate.
«Dacii cu armele, oastea Romanilor
»În unda Istrului au înecat,
«Și biruințele pe fruntea timpilor
«Cu-armele Daciei au însemnat.
«Astăzi chiar scîntee fruntea trecutului.
«Știți umilințele lui Domițian?
«Dar p'a Romanilor oaste puternică
«Astăzi e Cesarul mare, Traian.
«Iacă vin zilele cele de glorie,
«Zilele luptelor cînd ăst pămînt
«Are să fulgere Roma cu armele,
«Său să le spulbere ea în mormînt.
«Dacilor, armele vreți ca să fulgere?
«Pentru o nobilă moarte, voi oare
«Nu faceți cugetul? Cel ce sub armele'i
«Pentru-a lui patrie cade, nu moare!»

Ceata zarabilor, și a pileaților,
Preoții zeilor se bucura.
Tinăra Lazeea, dulce cu coamele,
În frunțele ei înota.
Frageda vergură poartă pe creștetu'i
Vălu: ca edera dulce 'i-e parul,
Cad căpățile d'eben pe umeri'i;
Ochi'i în flăcări caută cerul.
Viața, energia scîntee 'n fețele'i,
Cu frumusețile sale se 'ngîna.
Cetele Dacilor ș'ale Sarmaților
Văd și se farmecă, 'nalță-a lor mîna.
Face consiliul, planul resbelului.
Certe mari *murgură* între Pileai.
Sfrigă mult Vesias, Oneu și Oretis,
Mare cu spatele, cap de sarmați.

Creștetul cerului scînteie, umbrele
Palide tremură. Cesar Traian

Chiamă pe Lusius Quintiu Maurul,
 Pe al pretorului comit Levian
 Și p'alți ce în luptele de la Germania
 Se încărcaseră de nemurire,
 Când imperatorul Nerva văzându-se
 Slab și prestigiul său în perire,
 Scrise eroului contra lui Elien :
 «Vin cu săgețile să mă resbuni!»
 Când se fac punțile, Cesar lui Leviar
 Zice să plece cu cei mai buni.

Buriî Carpaților iacă trimiseră
 Prin soli Cesarului niște bureți,
 Scriind pe margine : «Buriî, Cesarului
 «Zic să nu turbure pacea la Geți!»

Ese din porțile mari ale castrelor.
 Oastea Romanilor, trei legiuni.
 Pleacă cohortele. Tremură Dacia.
 Cruntă sprâncenile graviî tribuni.
 E infanteria cu câte-o aripă
 De cavalerie ce a plecat.
 Colo la porțile castrelor gardele
 Pretorianilor aū înălțat
 Mina, Cesarului jură credințele ;
 Astfel e datina lor în bătae.
 Trec legiunile punțile riului.
 Soarele zilelor, dulce văpaie,
 Masiam Levian, Lusiū Quintiū
 Și alți cu numele mari aici sînt.
 Ducii cohortelor urmă o legie
 Ce e germanică, toți se avînt'.
 Dacii se turbură. Scînteii labarele
 Și cu balauri asupra lor.
 Arme aū coifele, spade săgețile.
 Mantiî ce filfie pe corp ușor.

Partea Romanilor cari rămaseră,
 Fuse cu numărul ei cea mai mare.
 Ținea reservele, floarea Romanilor,
 Trupele bravilor zise Triare. —

Lazeea dulce vergură
 Și sora lui Decebal,
 Are ea pe mica-i gură
 Purpura, semn virginal.
 Merge cu a sa suită
 De daci, de besî și de buri

Să vîneze fericită,
 Heare, 'n negrele păduri.
 E călare și sirapul
 De odată-a tresărit.
 Ciulă urechi, 'nalță capul,
 Și trufaș el s'a sbîrlit.

El un zimbru crud văzuse,
 Zimbrul către el venea.
 Garda fuge; se perduse
 Lazeea și 'ngălbenea.
 Ochiul zimbrului scînteie:
 Gura 'n spume, apare 'n fum
 Părul sbîrlit în minie;
 Către fată face drum.
 Vergura lanță săgeata
 Dar săgeată s'a respins.
 Heara se păru turbată
 Viața Lazeei s'a stins.
 Cînd din silva 'ntunecată
 Pare-un cavaler roman

La heara crudă, turbată:
 E superbul Massiam.
 Lancea lui în aur luce,
 Heara 'n sînge a căzut;
 Lazeea frumoasă dulce,
 Ochiul plecînd, a tăcut.
 «Ești tu zîină sau femeie?»
 Massiam zice cu-amor,
 «Ești mai dulce ca o zee!
 Vin cu mine! te ador!»
 Lazeea în scăpătoru-î
 Altă heară a aflat.
 Tremură, apoi ia sborul
 Pe calul neînfrinat.

Eudochia geme și lacrimi varsă,
 Ea zee iubește pe un muritor;
 Cînd zorile blonde pe cer se revărsă,
 Ea încă nu doarme, suspină d'amor.
 În pulbere d'aur se 'nvăluie Domnul
 Luminelor, lasă o ploaie de foc,
 De purpură dulce ce 'nconjură tronul
 Pe riuri, pe cîmpuri, pe silve se joc.
 P'o vale de munte un riș ca cristalul
 Se scură în spume, prin arbori în flori
 Asupra pădurii ce coronă malul
 Se 'nalță al lunei disc d'aur în nori,
 În undă se scaldă a dragostei zee
 Cu zînele sale ghirlandă de crini,
 Ca fața de apă e orî-ce femeie:
 La zori ele-s line și n'aș suspini.
 L'amiază arzîndă în flacăra-apare
 Și seara la lună, la stele, la vînt,
 Tăcută, amoroasă, visînd desfătare
 Ca tînăra floare căzînd pe pămînt.
 Ea este frumoasă ca dulcea plăcere
 Ce nu ni se iartă de a sa vura.
 Și unda suavă al ei corp de miere
 Îl leagănă dulce spre a-l încînta.
 Pe brațele-î riur' azurul, isvorul
 Și purpur, se 'ngînă cu dulci frumuseți
 Cu grații ce varsă asupră-î amorul.
 Cu flori delicate de dulci tinereți.
 Lucește ca stea o ce seara p'un munte
 Apare splendidă eșînd dintr'un nor.
 Pe gitu'î d'ivoriu pe unde termină
 Cosița de aur, murînd cu amor,
 O umbră resfrînge; o dulce lumină

Lucește pe undă precum curcubeul
Străluce pe cerul umbros după ploă.
Aude un cîntec. «Acesta-î Oneul
Le zice zeița sburați, zîne voi!
Legati-î cu lanțuri, de crini, și de roze,
Din brațele voastre mi-l dați sau eă mor!»
Și zînele sboară, fără să se repoze
Îl prind și-l aduc pe brațele lor.
Femeia frumoasă e cea-ce pare
Frumoasă atuncea cînd n'are *paruri*.
Așa Cosînzeana, frumoasă apare
Ca rosa rîzîndă ce vezî în păduri,
Ea ese din unde cu mîna umidă
Și unda o strînge pe albu-î ei sîn.
«Al cui ești, copile, cu fața rozată
Mă fermeci! în ochi'ți e cerul divin.
Ești tot ce în lume, în cer, vre-o dată
Văzuî mai ferice, văzuî mai frumos.
Vin și mă iubește! Vezî noapte se face
Frumoasă — și cerul se 'nclină în jos,
Cu stele s'asiste la nuntă. Îți place
Mireasa ta zee, o mire sfios?»
Oneu îi răspunde: «Ești dulce, frumoasă,
Ca zorile albe ce 'n neguri lucesc.
Tu ești vre-o zee, căci ești radioasă.
Sburînd la o roză un flutur ceresc,
Drept roza-a ta gură se ia, să-o sărute.
O zee, se poate a se amăgi.»
«Vin'» — zice zeița, cu vorbe plăcute,
Îl chiamă la dînsa în brațe-a veni.
Îi cîntă, îl resfață, cu mîna de rouă.
Îl strînge pe sînu-î, pe fruntea lui plouă
Sărutări arzînde, ce dulce-l ardea.
Oneu se arată ca stîncă cea rece.
În dar ea-î da viață, și prin frumuseți
Îl fermecă, — mîna în sînu-î o trece,
Și dulce-ale guriî îi dă lui dulceți.
El zice: «o zee, ești dulce, frumoasă.
Dar p'o muritoare în lume ador!»
«Pe Lazeea dulce, striga amoroasă.
Nebună, perdută; ce-auz? dar eă mor!
De tine, ingrâte o crudule, spune.
Ești fiu de o hiară, foc fără scînteî!
Pe brațu-Eudochiî tu fruntea ta pune,
Și bea și te 'mbată de farmeciî ei!
Îa gura de roze, și dulce-o sărută.
Ce ai tu rușine? atunci, dragul meu,
Pe ochiî tăi lasă cea geană plăcută,
Să nu vezî — și vin-o să te sărut eă.»

«Oh! lasă-mă, zise Oneu, o zeiță,
 Să plec — aura roșește pe cer?...»
 — «Nu este aurora, ci a mea guriță.
 De purpur ce luce prin bucle de păr».
 — «Simț aerul zilei ce varsă dulceața
 De flori ce se scaldă în rouă, 'n senin».
 — «Nu este aroma de flori dimineața,
 E sinu-mi ce-esală parfumul divin».
 — «Vai! ce o să zică frumoasa Lazee
 Aflînd că o noapte d'amor am trecut.
 Cum ești de frumoasă, fi bună, o zee,
 De-ți sînt drag, mă lasă, căci vezi sînt pierdut!»
 Dar zeea pe brațe îl leagănă dulce,
 «Vin, zice ea beată de dulce delir,
 Tu căruî figura ca soare străluce,
 Bea gura mea dalbă, divin trandafir»
 Ea zice, nebună, perduta-î deschide
 Al ei sîn divoriu și flori de purpur,
 Dar zorile d'aur, suave, splendide,
 Se varsă roșinde în cerul d'azur.
 El fuge din brațe-î; iar ea furioasă,
 Cu nude picioare aleargă prin spină,
 Și ghimpîi o sîngeră. Ea cîntă-amoroasă,
 Și sîngele-î roșu fac rose din crini.
 El fuge. Ea jură pe zei să-și răzbune.
 Pe el și p'amanta ce el adora.
 Și-'n flacăra ce-arde în sufletu-î june,
 Ea plînge cum cerul în soare ploua.

Ea cîntă un cîntec în verdea pădure
 Și stelele albe în cale s'opresc,
 Și zefirii tremur, în umbrele oscure,
 Și dulci filomele, plăcut ciripesc.

EUDUCHIA CÎNTĂ

«Vin la zeea cea plăcută
 Care pentru a sa gură
 De la zori le împrumută,
 Perle, zimbete, purpură,
 De la soare focul dulce
 Ce în ochii scînteiază,
 Și coloarea ce străluce
 P'a sa coamă ce undează,
 Iaū grațiile perdute
 Și parfumul de la boare

Rotunjirile-î plăcute
 La planete lucitoare.
 P'a mea viață și junie
 Care nu aū mărginire,
 Frumusețe, poezie,
 Grații, dulce strălucire,
 Fac ghirlanda amoroasă
 De azur, și de lumine.
 Nu e zee, mai frumoasă,
 Nici muritoare ca mine.
 Tu ai născut p'a mea față
 Roze dulci, suave *vele*.

Vin acum de le resfață.
Le culege,-s ale tele.
Vin căci ori-ce frumusețe
Ca rozele aurorii
Fuge; umbre de tristețe

Vin și fumegă ca norii.
Sufletul meu în iubire,
Se scaldă desfătător,
Cu stelele în strălucire
Cînd zorile se cobor».

«Fiul meu Făt-Frumos, drag la femeî,
«Du-te la Lazeea nepăsătoare.
«Ca să se farmece sufletul ei
«Varsă-î în inimă para arzătoare,
«Ast-fel cînd fără el trece-va zilele,
«Aspru să negure suspiniî seî.
«Să vrea să sfărâme dorul în lacrimi,
«Și ochiî ei lacrimi dulci să nu plîngă,
«Și în durerile mute, misterice,
«Focul durerilor sînu'î să strîngă.
«Iar cînd privirile pe el lăsa-se-vor,
«Fețele-î rumene s'arză în foc!
«Și 'n resfătările dulci ale-amorului,
«Ea să se torture, să n'aibă loc!
«Să uite cer, stelele, zeii și oamenii,
«Și nebunatică, înflăcărată,
«Soarbă ea sufletul dulce-al Romanului.
«Moară și leșine, dulce 'mbătată».

Făt-Frumos rumenul sboară la Lazeea.
Cearcă săgețile toate, s'aū dus
Toate în aere; mîna lui Zamolxis
Toate le 'nlătură și trec în sus.
Ura în inimă'î arde și Făt-Frumos,
Arcul, săgețile le răspîndește.
Merge la maică-sa cu ochiî 'n lacrimi:
«Zamolxis, zice el — se 'mpotrivește!»
«— Lasă săgețile ce rănesc inima». —
Zice Eudochia, ochiî plecînd. —
«Spada și pavăza ia-le, o fiule!
«Sîngele Daciei varsă curînd.
«Fă ca sălbateca capră-a Carpaților,
«Sclavă lui Masiam mine să cază,
«Ca curtesanile, ca Mesalinele
«În al Romanului pat ea să șează!
«Astă-zî cîmpiile aū să se sîngere.
«Sboară cu armele, bate pe Geți!
«Însu'mî eū merge-voiū și ochiî Dacilor
«Vor găsi 'n razele'mî aspre săgeți».
Zice și ochiî săî scînteie flacăre,
Pune în minele'î fața și plînge,

Smulge torentele d'aur din coamele'i,
 Fața își sfișie, sceptrul își fringe.
 Apoi cu genele pline de lacrimi,
 Merge la muntele dintre păduri,
 Unde e Zamolxis și unde zinele,
 Ce aș picioarele nude 'n conduri,
 Varsă în cupele de argint, zeilor.
 Pare Eudochia cu ochii plecați,
 Lacrime riură pe fața'i palidă,
 Sîni'i de mînele-î sunt sfișiați:
 Părul pe spatele'i cade în galbene
 Valuri și riură 'n jos de picioare,
 Ast-fel reginele lasă în urmă-le
 Roba să fluture mult plutitoare.
 «Zamolxis!» — barbara vergură a Daciei
 Zice Eudochia, a înfruntat
 «Zeii și zeele, căci la voințele
 «Mele de farmece nu s'a plecat!
 «Cer la voințele zeilor Daciei,
 «Sufletul vergurei ca să se facă
 «Într'o sălbatică formă de viperă,
 «Pînă cînd corpu-î să se transfacă».
 «— Fie molatică! — zice ei Zamolxis,
 «Cum intră 'n sufletu-ți dulce și blind
 «Ura sălbatică care te 'nflacă ră?
 «Cum a lui dragoste urei dă rînd?
 «În interesele mari ale patriei,
 «Uită, Eudochio, că tu ești zee!
 «Apără Dacia și mult te bucură
 «Cînd tu ca Lazeea ești o femeie».
 Zice. Cu mînele slabe și palide,
 Dă răsfățările coamei de fir.
 Șterge ei lacrima și peste fața ei
 Face să mugure un trandafir.
 Geme balaurul, mișcă aripele.
 Zamolxis oastia sa minuește.
 Monstrul se scutură tare și gemete
 Surde respînde, se îngrozește.

Peste-ale Daciei rînduri în tabără
 Luce balaurul cu-aripi de pește
 Infîpt pe pîntece în virf de sulite;
 Capul și coada sa 'n aer plutește.

Valuri de cerești lumine
 Pe Dacia se vărsaș;
 Sclave dulci ca niște zîne
 Prin pădure se duceaș.

Ai fi zis hori înflorite
 Din zîne ce rătăcesc;
 Coame negre și-aurite
 Pe sinul lor alb plutesc.

Ele 'n mîna de ninsoare
 Țin un lanț, de lanț legat
 Un Roman dat lor s'omoare.
 Ele l'ar fi sărutat!
 Intră în silva umbroasă.

«— Cum vreî să mori? să ne
 [spui!]

Zice regina frumoasă,
 «— Cu păru'ți să mă sugrumî!»

Dar regina se roșește
 Ca boboc de trandafir.
 Ne-știind ce ea voește
 Desface păru'i de fir,
 Toată sclava ca ea face
 Ochiul reginei ardea,
 Pleacă capu 'n jos și tace
 Și părul îl împletea.

Cea d'întăiu legie intră 'n bătălie.
 Ea din Germania a fost venit,
 Dup'ale Rinului margini, din poporul
 Care Cesarele a biruit.
 Ea dă piept Dacilor. Furia Gheților
 Crește, săgețile fac pe ei ceață;
 Luptă cu furie, gemeuciderea,
 Nimeni nu caută la a sa viață.
 Suflul mormîntului trece pe frunțile
 Bravilor. Inima bate, se strînge.
 Cerul înegură. Sboară săgețile,
 Cură pe miriște cel întăiu singe,
 Tibiscul undele umflă roșatice,
 Gîlgie singele. Pieptul roman
 Sprijină furia ghetă, teribilă.
 În poarta castrului pare Traian,
 Vede pericolul că se apropie
 Și legiunile în discordare.
 Chiamă pe Lusiu Quintiu Maurul
 Căru'i dă vorbele cu apăsare:
 «Cu cavaleria Maură, fulgeră
 «Umbrele Daciei, sparge-al lor piept.
 «Ești în bătălie fulgerul cerului,
 «Ești pretutinderea brațul meu drept».

Cesar încalecă. Garda pretorului
 Urmă Cesarelui — mîndră ea vine.
 Pleacă, și acvile cum și imagine
 Scîntee 'n razele zilei senine.
 Scutură frînele, șelele aure;
 Bat cu picioarele, strîns ei ținuți.
 Popii cu spatele nud și cu paloșul
 Înjunghierilor trec, sunt tăcuți.
 Sboară cohorte, caii se leagănă,
 Lăncile scîntee, vîjiu, străpung.
 Caii lor tropotă, apoi se'nfurie,
 Pintenul pîntecul crud îi împung.

Bubue, rapătă fața tărîmului,
Vuvue aerul, geme pămîntul;
Urlă deșertele cerului, muntelui.
Coamele cailor leagănă vîntul.
Pe un car Lazeea pare. Pe umere-î
Filfie mantia. Dreapta-î lucind
Ține o sabie, mîneca-î flutură,
Stînga-î înfășură hățul plutind.
Părul ei riură, Soarele 'l aură,
Seamănă zeelor din Cocaion.
Cînd ea Romanilor pare, săgețile
Plouă pe pavăza-î, se face svon.
Levian repede trece, pe Lazeea
Vede, el tremură; ea rumenește,
Lanță săgețile cari în pavază
Zei le 'nșipseră, Levian mugește.
Zice el Lazeei: «O tu ce inima,
«Țînără vergură, 'mi-ai amăgit,
«Nu mă tem d'armele-ți cari vârs sîngele,
«Ochi-ți sunt armele ce m'aū rănit».
Lazeea rumenă zice Romanului:
«Tu ce-mi ieși patria, ia-mi viața mea!»
Zice, cu ostia peptul eroului
Vrea ca să sfărâme, se svîrcolea.
Vine ca fulgerul marelui Zamolxis,
Cînd el se'nvîrteje din Cocaion,
Cu vijeliile negre-ale Istrului,
Coborîtoarele din Cotison.
Colo cu paloșul spintecă inima
Lui Curiu Apiul, cum o secure
Taie a fagului inimă fragedă;
Astfel și arborul cade'n pădure.
Vede pe Feuru, fiu al Ispaniei,
Luptele galice 'l-aū ilustrat,
Venise'n Dacia să ceară armelor
Laure: zilele-î s'aū scuturat.
Maniu, Devola, Criu, Apiciu.
Cad sub lovirile-î ca pomi în flori.
Cînd tîrma cînilor leul înconjură,
Așîțați repede de vînători, '
Leul privirile-î trece asupră-le
Cu dispreț, caută omul cu arma,
Apoi ca fulgerul drept la el năzue,
Lasă potăile ce dau alarma.
Astfel privirile Dacului caută
Peste cohortele lor de soldați,
Capii cohortelor, ș'astfel ca fulgerul
Merge asupră-le. Sunt sfărîmați.
Vede pe Masiam. Amîndoi, galbenă
Ura îi turbură, ei aū răcnit.

Alba Eudochie vede pericolul,
 Ese din aburul său aurit,
 Vine la Levian, şade la spaţele'i,
 N'o vede nimenea. Braviî combat,
 Daū ei cu lăncile, ele se rupseră;
 Daū cu săgeţile mari de departe,
 Daū cu securele; amîndoi scudele
 Văd în picioarele cailor sparte.
 Zeea înlătură toate lovirile
 Dacului, mînele'i împedicînd.
 Masiam Levian sfărîmă zalele
 Dacului, spintecă sinu'i plăpînd.
 Cade în braţele Dacilor! Strigăte!
 Zeea în aburul d'aur sbura
 Către a cerului margine; medită
 Daciî cu razele'i a'i săgeta,
 Daciî aū scările, chingile late,
 Nu cunosc frînele, — fără frîu mînuie.
 Toţi ei încalecă pe deşelate.
 Buri ţin mijlocul oştilor Dacilor.
 Aū măciuci ce sdrobesc, sulii ce'npung.
 Pasă reservele mari ale Burilor,
 Turme sălbatică cu părul lung.
 Oastea Romanilor mişcă ca frunzele
 Plopilor muntelui cînd o furtună
 Suflă pe stincile cele sălbatică;
 Iată cum Decebal cu vocea tună:
 «Iacă, o Dacilor, ziua cînd patria
 «Cată-a fi liberă saū un mormînt!
 «Daci învinseră oastea Romanilor
 «Cînd cotropiseră al lor pămînt.
 «Gaiu cu oştile sparte din Dacia
 «Ese şi Apiu capu'şi repune.
 «Toată Iliria şi Macedonia
 «Şi Vindelicia mi se supune.
 «Ceară lovirile Dacilor agere,
 «Roma se turbură, lumea tresare.
 «Rapis nu tremură cînd el cu oştile
 «Cade Romanilor, prins prin trădare.
 «Moare cu oştile! Singur el sfarăcă
 «Viaţa cu orele din viitor,
 «Moare el victimă a datoriilor
 «Cum şi a gloriei astui popor.
 «Merge-vom, vinge-vor, zeii şi patria
 «Cer! Saū noi zilele nestătătoare
 «Da-vom cum arborii daū vijeliilor
 «Frunzele palide şi fugătoare!
 «Căci datoriile filor Daciei

«Sunt să se spulbere pentru-a lor țară.
«Per libertățile țerei yitejilor,
«Ceî ce port armele cată să peară!»
Astfel ostașilor zice Decebale,
Soarele umbrele nopții a gonit.
Strigă oștirile, muntele bubue,
Calul se scutură, a sforăit.

Cai Numizilor iar bat picioarele,
Mușcă zăbalele care îi țin;
Astfel pe creștetul rîpei trec negure,
Cînd vijeliile vin și suspin'.
Astfel cum arburii cari se 'nhîrjîe,
Scapără, fulgeră, trăsnete, ploaie —
Nasc din isbirile bravilor, armelor,
Raze și gemete, sînge și roaie.
Mîndre sunt cetele, cai Numizilor
Sunt fii ai vîntului; calul pe cal
Mușcă și nichează. Trec și vin altele,
Astfel cum undulă val după val;
Astfel durerile urmă durerile
În viața omului, cînd o durere
Vine și 'ntunecă soarele anilor,
Unde se scutură ori-ce plăcere.
Lusiu Cințiu urmă cohortele,
Coiful său scîntee, ochi'i lucesc,
Calul său spumegă, paloșu'i scînteie,
Zalele peptului său strălucesc.
Toți la vederile lui se cutremură.
Paloșu 'n dreapta sa pe mulți abate,
Sparge a Dacilor frunte și sîngele
Gîlgie, riură unde 'nchegate,
Coheris, ducele Burilor munților,
Vine cu populi ce 'i-se supun.
Între cohortele Romei întîmpină
P'Altiu; pletele'i albe ne spun
Anii și luptele care el numeră.
După el cavălă doi fii ce are,
Viața, energia, formă podoabele.
Coheris, ducele lor, le apare.
Ard să se măsure, chiamă pe Coheris:
«Vin-o, barbarule, să ne lovim!»
Lupt' cu securile. Coheris barbarul
Scudul Romanului sparge, despică
Coasta și Altîu cade în sîngele'i
Și își dă sufletul. Spaimă și frică
Întră în cetele de luptători.
Corpul lui Altîu vin de înconjură.

Vor să'l ia Burilor cei doi feciori ;
Dar cum sub secera cultivatorului
Spicele fragede fruntea înclină,
Și pe tărîmele luncei zac veștede,
Fără a zilelor viață, lumină, —
Cînd sub lovirile crudului Coheris,
Staū legiunile de îl privesc
Ca p'o sălbatică heară ce sfișie
Turmele oilor ; nu îndrăsnesc
Lupta cu barbarul. Coiful lui Masiam
Scîntee 'n pulbere, vine îndată.
«Vin-o tu, barbare, vin-o cu-amele,
«Luptă și tartarul să te abată !»
Dar crudul Coheris peptul și brațele
Nude 'n loviturile lui le lăsa
Să se descopere groase, gigantice :
Vîrtejă răpede măciuca sa,
Svîrle în creștetul tare-al tărîmului,
Sare în pulbere, doă roți face,
Apoi sălbaticul din sboru'i răpede
O prinde 'n mînele-i ; peptul desface,
Sumete mîneca, bîta teribilă
'Naltă pe creștetul lui Levian.
Levian tremură căci nu îl apără
Slaba lui pavază ; mîndrul Roman,
Rece cu sîngele, paloșu-i scîntee,
Cade ca fulgerul pe sub măciucă.
Coasta barbarului sparge și sîngele
Cură și tremurul morții 'l-apucă.
Dar cînd el sîngele vede, se scutură,
Rupe cu mînele codrul petros,
Răcnet din peptul lui scoate ca taurul,
Strînge și svîrcolă brațul vînos.
Ploaia săgeților cură pe Coheris.
Dar ale Burilor cete se duc ;
Numai a Dacilor oaste stă luptelor,
Ține cu sufletul ; mor, dar nu fug.
Cînd vede oștirile, tremură Cesarul.
Zeilor cerului rugă trimite,
Vorbe de glorie zice prefecților,
Naltă gîndirile lor înumbrite.
Zeea Eudochia 'n aur și purpură
Luce și scînteie către apus.
Ficsă armatele Daco-Ramanilor ;
Fețele Dacilor îl vād de sus.
Zeea Romanilor le vede spatele :
Fii romanilor, seara priyesc.
Daciî la razele soarelui. Razele
Vii ca săgețile ochii isbesc.

Zeea 'n cugetu'i zice : «molatecul
Fiū al Eudochii, cu blonde plete.
Astăzi dă inimă, oștilor Dacice —
Turna d'asupra le spade, săgete.

Deci el învingere are a da Dacilor.
Dar eū cu raze-le'mi voi să orbesc
Ochiū ne-amicilor, astfel învingerea
Plină Cezarelui să-i oferesc.»
Zice cu mînele-ī de nea și purpură
Zeea împrăstie umedul nor,
Și-n fața Dacilor scînteie-o flacără
Care le turbură vederea lor.
Nu mai dau cu-armele, ei perd vederile.
Cînd legiunile vād a se bate.
Daciū las armele, fug în pădurile
Munților, rîpelor ne-abordate ?
Ast-fel învingerea perde Decebale.
Daciū las' armele, fug peste munte.
Ast-fel se scutură arborul inimei
Regele Daciū pleacă-a sa frunte.
Cerul se 'ntunecă, munții se 'nflacăără,
Daciū cad repede peste cîmpii.
Las' Daciū 'n urmă-le castrele, armele,
Semnele, văile pline de sînge.
Moartea și flacăra trec peste Dacia !
Geniul Daciei în noapte plînge !
Noaptea Cezarele ocupă castrele
Dacilor, castrele cade sub foc.

De la o dacică urbe d'alătura,
Vin solī la Cezare : pace ei vor,
Să nu dea armele, nici să desverige
Oastei Cezarelui porțile lor.
Cezare clatină manta de purpură.
Dreapta sa solilor ce se înclin',
Arat-o ramură verde de salcie,
Semn de bătălie, moarte și chin.
«Lupta ! Cezarele zice prefecților.
«Nu voi pe urmele-mi ca să mai fie
«Urbe, cu armele și cu macinele,
«Tot în puterile mele să vie !»

Cezar înconjură urba cu oștile,
Daciū se apără, urba s'abate.
Mor pentru patrie, drepturi, familie,
Mor și se 'mormîntă toți sub cetate.
Cezare augustul laudă faptele,
Cruță femeile, prunci. În foc

Ard locuințele. Dacii trec Tibiscul,
Mulți per în undele-î într'acel loc.
Doi dintre cei ce port pe lănci labarele,
Scap cu balauri de ceea parte.
Ei 'nalț balauri, duc rămășițele
Oastei prin ripele negre, departe.
În ajutoru-lor vin atunci cetele
De cavalerie, cete sarmate.
Poartă mari barbele, poartă lungi pletele.
Părul și fața le au roșcate.
Cai și oameni poartă cuirasele,
Ca solzi înconjură tot corpul lor.
Ei au săgețele, scudele, lăncile,
Ca niște viscole caii lor sbor.
Cu-ale sarmaților cete ce-ajunseră,
Cu rămășițele noastre d'armate,
Cu-ale recruților cete noi meraserăm
Ca să asediem altă cetate
Din reședințele regelui Daciei
Este; o capiste are, palate,
Pietele feerice, tunuri, columele
Și amfiteatrul său unde combate
Geți cu hearele cele sălbătice.
Vine-a sarmaților grea cavalerie,
Apoi încunjură murea cei tari
Unde oștirile Romei intraseră;
Trag ai sarmaților buni săgetari,
Daă cu mașinele, murea îi fărîmă;
Geme berbecile cel de aramă,
Geme sub poalele mari ale turnului
Și ale murilor ce îi dăramă.
Scări fac din oameni carii înconjură,
Unii pe cei-alți urcă armați,
Printre săgețele care îi fulgeră,
Din vârful murului cad fărîmați.
Sub a mașinelor forță se fărîmă,
Cale ostașilor li se ivește.
Dulce învingere armelor Dacilor
Printre uciderea lor le zîmbește.
Însă Cesarele vine, provizie
Mare ostașilor săi a adus.
El, trecînd Isterul noaptea cu gardele
Pretorianilor, vine. De sus
Capii Romanilor merg de'l întîmpină,
'Nalță făcliile peste cetate.
Cesare laudă face ostașilor,
Apoi dă ordine de a combate
Și-a opri oștile daco-sarmatice
Unele cu-altele a se uni.

Cesare August zice lui Lusu
Toate cetățile a părăsi.
Insuși Cesarele vine cu trupele
De cavalerie și pedestrime.
Pe un cal răpede, fața-i amenință,
Stînga lui augustă sabia ține,
Dreapta o sulită, calul său sfirîie,
Capătul frînului leagă de șea.
Alți cai cu șelele urmă Cesarului,
Frînele aure luna le-ardea.

Noaptea își scutură roba cu stelele,
Roba să undoe lină pe lume.
In încrețirile'i palide, umede,
Fîlfie orele fără de nume
Ce port durerile său desmerdările
P'ale lor aripe, slabului om,
Al trebuințelor și al dorințelor,
Fără de margine, miser atom!
Lusu Quintiu sboară cu cetele,
Aerul spintecă, solul trăsnește,
Bubuie, tremură, văile uruie,
Și întunericul împărătește.
Caii Numizilor 'nalță urechile,
Fumul și flacăra ese pe nări,
Sforăie, nechiază, corpul lor spumegă
Și călăreții lor se 'nfig în scări.
Varsă zăbalele, spuma și sîngele,
Joacă copitele. Sună 'n trompetă,
Caii se 'nbarbătă, țintă urechile.
Strigăte, sgomote lung se repetă.
Oastea sarmaților dă cu săgețile.
Sîngile riură, mulți eroi per,
Zac peste miriște; astfel zac spicele
Sub ale omului coase de fer.
Zeea Eudochia zice atunci Zorilor
Orele lîncede să 'ntreacă 'n sbor,
Umbrele palide să le împrăstie
Și să dea oștilor razele lor.
Par între umbrele negre-ale munților,
Deschizînd porțile nopței umbroase
De la palatele lor azuratice
Unde sunt zilele cele frumoase.

Lupta se regulă. Cetele maure
Văd că pericolul fu trecător.
Strigă: *Invingere!* Ceata Sarmaților
Fuge; ei leapădă armele lor.

Dulcea-Eudochia-apare pe creștetul
Oștilor, mînele 'î țin un vâl fin
D'aur și purpură în jurul capului.
Luce ca soarele chipu'î divin,
Marele Cesare pleacă privirile.
Zeea din aburul ei aurit
Zice : «Bătălia cursul să-și urmăre.»
Oastea Romanilor a biruit!
Duciî Romanilor pe locul luptelor,
Zeiî-Eudochiei templu ridic.
Marele Cesare, după învingere,
Își luă numele de sarmatic.
Însă Cesarele n'a învins Dacia.
Altă bătălie el preurzește
Și în dorințele cari îl farmecă,
Inima-î turbure se oțelește.

Luptă cu bătele, Daciî lui Diege.
Moartea ea singură se 'nfiorează.
Daciî dau morțile, mor pentru patrie,
Cad peste pavăza care'î armează:
Nu e învingerea dorința Dacilor,
Moartea cu glorie, e tot ce vor!
Cetele Burilor vin în bătălie,
Bravi, însă blastemă ursita lor.
Marele Visias vede pe Masiam.
Ură teribilă pentru el are.
Prețul învingerei lui era Lazeea.
Luptă cu lăncile, crudă turbare!
Lăncile fulgeră iute pe paveze.
Visias tremură și după cal
Cade în pulbere, riură singele-î.
Rîde în ochiî săi crudul rival!
Acolo Visias mort prefăcîndu-se,
Scapă cu zilele; șerbi-l luară,
Cînd legiunile lasă cîmpiiîle,
Mîndre de 'nvingerea ce ciștigară.

Masiam seceră floarea oștirilor,
Daciî se apără, la rînd revin,
După ce morțile dau cu săgețile
Care au țepele lor cu venin.
Lusiu Maurul, chiamă cohortele
Care la vorbele-î se îndemnară:
Ele vin răpede și în bătălie
Toate teribile se înșirară.
Lusiu seceră cetele Dacilor.
Vede și fulgeră pe bravu-Arsase,

Al Roxolanilor cap ce în Scîția
Numę de glorie își căpătase.
Doi urși cu peile formă peptarele-î,
Mare în minele-î e toroipanul,
Trunchiul stejarului vechiu al Carpatului.
Prețul învingerei lui Roxolanul,
Puse pe Lazeea. Surpă cu furie
Rînduri, la Lazeea merge turbat,
Farăma armele ce se opuseră.
Trîmbele Maure a despîcat.
Cum ochii lupului scînteie, buzele-î
Spumegă, clănțăie dinții în gură,
Prada dorințelor lui cînd îi fremetă;
Astfel și ochii lui de cum văzură
Capul pretorului, se ațintiseră
Crunt peste Luceu. «Mindru Roman!
«Tu ce ești fulgerul Romei puternice,
«Morî sub lovirele de Roxolan!»
'Naltă pe Luceu bîta teribilă.
Zeea-Eudochia vede și sboară,
În nor de purpură pe lîngă Lusiu.
Norul de purpură îl înconjoară.
Bîta teribilă spintecă aerul,
Barbarul lunecă, cade pe plaiu.
Zeea împrăstie norul și Lusiu
Merge la barbarul, intră 'ntre cai,
Spintecă inima-î, sîngele riură,
Și în durerile omorîtoare
Care le suferă, geme cu furie,
Muscă copitele calului: moare!
Cetele Burilor și Roxolanilor
Și-ale Sarmaților, vād, apoi fug.
Cetele maure înbărbătîndu-se,
Cetele burilor crud le distrug.
Însă ursitele nu hotărîseră
Moartea-atunci regelui. Moartea fugia.
Singur cu armele luptă Decebale,
Marele Zamolxis îl protegea.
Cad sub lovirile-î multe din viețile
Scumpe Romanilor, mor mulți Romani,
Mulți capi de armie dintre sălbatica
Oaste a Rinului, populi germani.

Cesarē Augustul urcă p' o măgură
D' unde vederile lasă p' armate.
Colo ostașii săi poartă Cesarelui
Ale Sarmaților capuri tăiate.

Dar peste poalele muntelui Tabeei
Tremurătoarele umbre mijesc
Și, printre undele ce se posomoră,
Norii de suflete d'oamenii plutesc.
Mulți zac pe văile unde dă sufletul
Carnea lui miseră, moartea desleagă.
Caii și oamenii zac cu grămezile.
Sîngele riură cald și se 'nchiagă,
Umbrele coperă fața cîmpiilor;
Brațul și sufletul a obosit,
Curmă lovirele, ridic cadavrele.
Peste tot luptele-au adormit.
Moartea și doliul coperă Dacia.
Gemătul omului naște 'n durere,
Pare că gemătul mare-al pămîntului
Ce și-ar da sufletul și-a lui putere.
Scamele, cîrpele n'ajung să 'nfășure
Rănilor bravilor. Rupe Cesare
Însă-și vestmintele-i, să lege ranele,
Într'a sa inimă o întristare :
Oștile Dacilor, Burilor, silvele
Umplu. Cohortele fără de frîu,
Pradă cetățile, satele, holdele,
Trec peste undele latului riu;
Fugară cetele Dace, Sarmatice,
Urmă uciderea. Stînd pe tribună,
Cesare laudă pentru învingere.
Iar prinșii Dacilor la el s'adună.

Colo femeile purtînd pe umere
Pruncii cu sufletul în suferință,
Fug cu picioarele nude pe petrele
Munților; caută p'ai lor părinți,
Soți, fii, frați. Coamele riur' pe umere
Cu căpățiile maramei albe,
Peste cămășile lor port tunicile
Scurte și brînele de argint dalbe.
Cu cavaleria auxiliarilor
Vine-a Romanilor grea pedestrime,
Luptă cu armele, Dacii retragere
Fac. Soli la Cesare merg să se 'nchine.
Pacea cer! Cesare urmă bătălia.
Nuzii Germanilor cu toroipan
Sînt pe la aripe, ei încep luptele,
Lor le dă semnele luptei Traian.
Noi avem lăncile, spadele Dacilor,
Însă macinele încă ne-ajută.
De sub o măgură oastea Sarmatilor,
Trîmbe, se turbură, ea vine mută.

Razele soarelui solzii lor aură.
Fug și iar repede înapoi vin,
De mai dau morțile; mare e sgomotul,
Crude săgețile lor cu venin!
Marele Cesare vine, oștirile
Sale le 'mbărbătă ca să omoare
Daci; cohortele cele sarmatice,
Dau cu săgețile lor către soare.
Chiamă pe Eudochia în ajutoru-le,
Chiamă cu strigăte ce înfior'.
Însă la vocile crude-ale hordelor,
Zeul lor seamănă nepăsător.

Fug în munți fetele, mumele tinere
Pruncii în brațele lor drăgălași.
Însă în urmă-le pleacă cu armele
Maurii Africei, barbari ostași!
Astfel câpșitele se urcă pe măgure,
Haitele lupilor când le 'nconjoară.
Sclave Romanilor nu vor, femeile;
Vor a fi libere sau vor să moară.
Ele la Cesare merg și 'nalț' minele,
Ochii în lacrimi; Cesare tace;
Însă prefectilor zice: «voiți liniște;
«Prunci, femeile să aibă pace!»

Marele Cesare trece iar Tibiscul
Cu legiunile sale romane,
Cu ajutoarele lui din Panonia
Și cu popoarele sclave germane.
Cesare Augustul cere berbecele
În ale Dacilor taberi să 'nfigă, —
Semn de ucidere, pradă, devastare.
Oastea Romanilor falnică strigă.
Stînga din aripe are săgețile,
Dreapta cu praștia; iar în mijloc
Luciu cu Maurii. — Ceî cu ciomegile,
Nuzi, încep luptele, armele joc'!
Intră 'n bătălie o nouă aripă.
Este Germanică și o compun
Vițe sălbătice, fice-ale Rinului;
Ele Cesarului i se supun.
Unii au fețele negre și armele
Negre; în nopțile negre combat;
Poartă lungi pletele ce de la naștere
Nu le mai piaptănă pin' ce n'abat
Capul neamicului. A Temiterilor
Viță eroică, buni la călare,

Și a Bructenilor ceată sălbatică,
 Și a Grivonilor bunî de prădare,
 Și a Camavililor, și a Heruscilor,
 Și a Nariscilor celor bărbați,
 A Hermondușilor vițe sălbatice
 Cari în bătălie sînt însemnați,
 A Marcomanilor cei din Germania
 Care Cesarelui azi se supune.
 Fiice-ale Rinului cum și-ale Istrului,
 Aū dat Cesarelui o legiune.
 Cesar sacrifică. Se pleacă stindardele.
 Apoi prefectilor mîndru vorbește.
 «Marele Jupiter, zice el, armele
 «Romei și oștile le pîrtinește».
 El trecînd Tibiscul, taie pădurile.
 Daciū iaū poalele munților mari,
 Nu scapă de furia crudă a Romanilor
 Și-a desbrăcaților și cruzi barbari!
 Lupta e ageră din ambe părțile.
 Daciū cu furie cad pe barbari.

Dacilor umilă pace propuseră:
 Daciū se numără prin tributari.
 Greū surpi o nație unde credințele
 Dreptului patriei încă sînt tari.

«Arma Romanilor n'a supus Dacia!»
 Zice Cesarele către ai săi.
 «Încă o bătălie, fie ea ultima!»
 Apoi sacrifică marilor zei,
 Cît el sacrifică pleacă stindardele,
 Toate oștirile sunt pe picioare.
 Scroafa și taurul și cu berbecule
 Cad sub lovirile sîngerătoare.

Pe stîncă perdută în munții Tabei
 Lucește la lună în noapte-un castel.
 El naltă prin silve la razele zeii
 Selbatice turnuri, cu vîrf de oțel.
 O undă cristală castelul străbate
 Și cură cu murmur din stînci p'alte stînci,
 În apă se miră cu forme norate
 A pomilor umbră în văile adînci.
 A brazilor frunză în vînturi murmură
 Și 'ngîină torentul, cu dulci armonii.
 Din ceruri se varsă un vâl de purpură
 Pe fruntea pădurii cu razele vii.
 Acolo Lazeea palatul ei are
 Acolo zi, noapte, ea trece plîngînd.

Căci inima'î varsă o dulce 'ntristare,
Și 'n lacrimi se perde. Ea mestecă blînd
Cîntarea sa tristă cu dulce murmură
De vînturi în frunze de ulmi și de brazi,
Cu rîul ce geme pe calea ce cură
Ea lacrimi revarsă pe dulcii obraji.
Căci zeea iubirii în sînu'î revarsă
O dulce simțire, ce o arde d'amor.
Și orî ce se trece, în sînu-î revarsă
Dureri, suferințe, dorințe și dor.

În spațiu strălucește o pulbere de stele
Și Masiam în noapte se scoală și schimbat
Se duce plin de gînduri și suferințe grele:
Pe fața lui se vede al său suflet norat.
El merge la cetate, la Lazeea cea dulce
Nu are nici o gardă — ce face, nu știa.
Perdut el la cetate voiește să se urce,
Se urcă, și o gardă o poartă deschidea.
Murgil cu dulce roze apusul îl cunună,
El chiamă atunci pe umbre, pe stele și pe noi;
Iar luna se ridică, în umbra nopții brună,
P'a Lazeei cosită revarsă foc de flori.
Dar la a sa luminează ea vede-amantu'î june,
Tresare și nu știe ce ar zice — cată 'n jos.
Și minele distrate în buclele ei brune
Ca stele 'n nori se perd și apar iar grațios.
Ei șed muți pe o stîncă în razele de lună.
Un vînt suav și dulce se joacă 'n părul lor.
Lazeea pleacă ochii sub geana lor cea brună
Și purpura îneacă al ei chip răpitor.
«O Lazee frumoasă și dulce ca o zee!
Tu ești o strălucire, un vis Dumnezeesc.
Mai dulce de cît tine nu e nici o femeie.
Mai dragă alta nu e în lume. Te iubesc!»
Dar Lazeea cu voce suavă, tremurîndă,
Abia putu să'î zică: «Ce este acest amor?
Căci flacăra aceia ce te înflăcărează
Tot astfel mă consumă și simț că aș vrea să mor.»
«Știi ce'î amorul, îi zice cu voce amoroasă.
Vin în această noapte în al naturei sîn
Să vezi a sa ființă suavă grațioasă,
Cu buzele de roă, cu sufletul divin.
El naște și 'nflorește și dă colorî și viață
Și grații și speranțe, la toate pe pămînt.
O voce depărtată, un sunet ce resfătă
Misterios și dulce prin umbre și prin vînt,
Al frunzelor lin fremet, a apelor murmură
Exprimă tot amorul în brațul lui de crin.

În mica sa guriță de rouă și purpură
Suride cu plăcere un farmec ce-î divin.
În tinăra mișcare a brațului — scînteie
O grație cerească, și a lumii armonie
Într'o espresiune din cîntarea sa.
Dar pentru amor lumină frumoasele-aurore,
Deștept ori-ce fință și dau la tot culoare
Și nici odată roua ce buzele inund',
Cu care el îmbată un suflet cald, nu are
Mai mult și mai drag farmec, mai dulce desfătare,
Ca 'n noapte cînd toți ochii invidioși s'ascund,
Și luna se ridică și razele ei sumbre,
Îngîină voluptatea ce 'noată printre umbre.'
Dar cel ce nici o dată în viață n'a iubit
Nu poate să 'nțeleagă cît lumea e frumoasă.
Nu a gustat simțire sublimă, radioasă:
Acel ce nu iubește nu este fericit.
Vin dar a mea frumoasă, căci omul se distruge.
Să nu perdem în umbre surîsul cel senin.
Din buzele de rouă amorului ce fuge,
Să bem 'naintea morței nectarul cel sublim.»

Lazeea de plăcere suspină, rîde, plînge.
Oh! zice ea, un cîntec din Dacia să-auzi!
Eu l'am făcut, de tine plîngînd lacrimi de sînge.
Ea zice cu o lyră. Ea cîntă lăcrimînd:
«Din ale tale dulci frumuseți,
Ce sunt resfățul inimei tale.
Hora de grații dulci, tinerele
Fac lor cununa de tinereți.
Cum lîngă tine dorul meu tace!
Totul îmi pare fermec divin.
Și sub privire'ți ori-ce suspin,
Ori-ce 'ntristare, roze se face.
Ești tu departe? ceru'i umbrit.
Viața ia vâlul de 'ntristare.
Musica sunet dulce nu are.
Somnul se duce — tot e uimit.
O fericită închipuire!
Tu vii cu buza ta de nectar,
Dar mincinoasa ta strălucire,
Dorul meu face mult mai amar?
Prin aste unde dulci din eter
Chipul tău tînăr vine la mine
Un nor de aur și de lumine,
Te port prin aripă din al tău cer.
Gura ta dulce ca trandafir

Ca primă-vara zilelor tale,
 Parcă sărută buzele mele,
 Te scaldă 'n unde păru'mi de fir.
 Toate sunt vise, toate s'avînt,
 Singurătatea 'mî-e credincioasă.
 Pe sîn mă ține tristă, umbroasă:
 Sînt a ta dragă pîn' la mormînt!
 El mînele'î sărută și cere a sa lyră,
 Ascultă o romanță romană, zise el.
 Ea se adresă ție — amorul tău respiră.
 El cîntă și răsună a sa voce 'n castel:
 «Te iubesc ca viața; dar
 Ce-am zis eu? este 'n lume
 Vre-un lucru, vre-un nume
 Cu tine ca să compar?
 Marea, pămîntul și cerul
 N'aū lumină, parfum, colorî,
 De cît are raze părul
 Și sînu'ți parfum și florî?
 Voi junî ce 'ncîntă iubirea
 Și'n lume vreți a sbura,
 D'o vedeți, plecați privirea,
 De nu vreți a vă 'ntrista!
 Am privit a sa figură.
 Ochiî de plîns s'aū umflat.
 Și-a frăgezimei purpură
 Cu lacremile-aū căzut».

«Unde e Masiam? zice Cesarele.
 «Oare Sarmaților prins a căzut?
 «Între cadavre corpul eroului,
 «Mort dalb sub armele'î, nu s'a văzut?»
 Iată augurele cum îi răspunseră:
 «Masiam lîncedă lîngă o femeie,
 «Fără de Levian nu se ia Dacia.
 «Smulge'l din brațele sale de zee!»
 Aū zis augurele! «Plece cohorte!»
 Cesar adaose. «Îl veți răpi
 «Din slăbiciunile dulci ale anilor
 «Tinerî, ca florile cele d'o zi!»
 Pleacă cohortele, castrul să spulbere.
 Însă Cesarele cere deplin
 Dalba învingere legiunilor:
 «Dați'mi voi Dacia saū să perim!»
 Pun foc pădurilor, limpedă căile,
 Toate iscoadele Dace tăiară.
 Și căpățînele, puse în sulite,
 Peste-a oștirilor frunte 'nălțară.

Dacii, Balaurii urmează pe măgure,
Surpă în urmă-le turnuri și punți.
Armia Romanilor urmă p'a Daciilor,
Podul și castrele 'naltă pe munți.

În noaptea aceasta pe verdea terață,
La lună, la stele Lazeea via.
Și vocea ce cerul cu grații resfață,
Suavă și dulce așa întona :
«Figura lui luce ca discul de lună
Văzînd'o cu ochii simț niște plăceri,
Ce simte pămîntul cînd roua 'ncunună
Ghirlandele sale în dulci primăveri.
O aure! suflă, în unde respiră
Al lui sîn de rouă, parfumul divin,
Seratelor sale la care aspiră
Robitul meu suflet de tainicul chin.
Sub pașii-i se perde o boare curată
Ce înbălsămește parfumul ceresc
Ce sinu'i respiră, ce viața 'mbată.
O zee-l blestemă. Și eu îl iubesc».

Preoții Daciei pasă la Lazeea.
Ei auziseră — unui roman
Că dase Lazeea mîna și inima.
Însă la Lazeea nu era Masiam.
«Vin-o! îi ziseră preoții Daciei.
Zeii și patria este trădată.
Știi tu că legile moartea dau celor
Care ne-amicilor amici se arată?»

«Regele Daciei însuși să tremure
«Și la sentințele noastre de fer,
«Fruntea să'și umile el și oștirile,
«Căci sînt voințele celor din cer.
Zise lor Lazeea cea cu luminele
Ochilor lîncede. «Mîna n'am dat
«Încă Cesarelui, tiranul patriei.
Preoții Daciei s'au închinat.
Certele cultelor zeii Eudochiei
Și-ale lui Zamolxis ne desbinară!
Voi dați străinilor cale 'n patrie.
«Preoții capiștei țara trădară».
Zice pontifele tinerei Lazeii.
Vrei să scapi capistea, dulce mireasă,

«Vin-o la capiștea zeiî-Eudochiei,
 Zeeî Amorului. Fii preoteasă.
 Alba Simeria, a preoteselor
 Doamnă, e lîncedă. Locul său ia!
 Ast-fel tu zilele scapi și plăcerile
 Rumene orele vieții vor bea.
 După Simeria nu are Dacia
 Prin frumusețileî alta ca tine.
 Fii tu espresia zeei în capiște.
 Vin-o în capiște cînd Cesar vine.
 Prin frumusețeleî rari tu pe Cesare
 Să răpești, Lazea, și dulci plăceri
 Să îi dai. Dacia cere azi Lazeei
 Ca săî înlătore rele dureri!
 Regii, nici Cesarii nu sînt puternicii
 Lumei, ci preoții ce sacrifică.
 Fii dar puternică. Domniî popoarelor
 Pleacă genuchile nouă cu frică».

— Asta e misia ce'mi dați în capiște?»

Zice lui Lazeea desprețuind,
 «— Sub a Eudochiei formă tu nopțile
 Închinătorilor restrălucind.
 Zice pontifele. Inițiatului
 «Cultului capiștea cînd îi deschide,
 Atunci sub numele și sub vestmintele
 «Zeei, zici, vorbele dulci și perfide
 Care îl iarmecă, după încercările
 Lungi de credințele celui chemat;
 Iar 'n misterele dulci ale nopților,
 «Cînd cupa leapădă vinul spumat,
 «Buzele rîură dulci sărutările,
 «Inima spumegă valul d'iubire, —
 Zeea pontifului face din brațeleî
 Leagănul viselor de fericire.
 «Mamă a zeilor, tartarul, umbrele,
 «Marea și haosul plin de tăcere
 «Urmă voințelor zeiî-Eudochiei.
 «Cîte sunt limbele lumei ce pere,
 «Tot atît formele, cultele, numele
 «Zeei puternice pe pămînt sunt.
 «Teme-te, vergură! Vin și sacrifică,
 Scapă tu capiștea și ăst pămînt».

Zice iar vergura: «— A perit Dacia,
 Cultele zeilor încă să piară!
 — Oh! nu, nu Lazeea! Vin și sacrifică!
 Poți să scapi Dacia încă de hiară.»

Zice iar Lazeea: «Dar al Eudochiei
 Cult, o pontifice, n'are morală.»

— Ce zici tu, vergură rece cu spiritul?
 Care zeu spiritu'ți astă-zî înșeală?

«Zeea Eudochia e mama totului,
 «Toate prin voile ei s'aũ făcut.
 «A elementelor, vieții și timpului
 «Este ea geniul și început,
 «Vin-o, ia misia zeei în capiște!
 «Și cînd Cesarele o să te vază,
 «Parî lui sub numele zeii-Eudochiei.
 «Varsă pe sufletu-i fragida rază
 «A frumuseților ce te înconjură.
 «Sînul și brațele tu să'i deschizi.
 Cultul și Dacia cu libertățile'i,
 «Prin frumusețile'i să reconcizi;
 «Căci în istoria lumii femeile
 «Ura tiranilor mult 'nblinziră
 «Și ce armatele, ce națiunile
 «Nu puteau, grațiile lor dobîndiră.»
 — Preoții cultului zeii-Eudochiei
 N'aũ de cît numele încă divin!
 Zice lui Lazeea, undă de purpură
 Scaldă drag fețele sale de crin.
 «Dar ce fac preoții zeei cînd popoul
 «Merge cu armele ca să combată?
 «Cînd geme Dacia și varsă lacrimi?
 «Ei de plăcerile nopții se'nbată,
 Strînși în orgiile mari ale templului,
 «Cununînd frunțile, cupele 'n flori,
 «Cu preotesele, cele impudice,
 «De la apunere pînă la ziorî.»
 «— Tu ești o vergură dulce ca florile,
 Dar ca săgetele pătrunzătoare.
 «Tu îmi arzi inima, tu 'mî răpești zilele,
 «Cu frumusețele'ti strălucitoare!
 «Orî-ce zi ce-a venit și s'a dus răpede
 «Spune ea lacrimi că viața'i zi.
 «Lăsa-vom orele să fure zilele
 «Și noi plăcerile nu vom sorbi?
 «Nu ești a zeilor fică?» — «Vai! Făt-frumos
 «Umple de sufletu-i inima mea!
 «Mor d'a ei dragoste, ochi'mi vârs lacrimi,
 «Dorul crud sîngele, viața'mi o bea.
 «Tu'mi faci durerile prin nepăsările'ti
 «Crude. Ai inimă fără pietate.
 «Vin-o la capiștea zeei Amorului! —
 Zice, cu mânele fruntea își bate. —
 Precum miresmele dulci ale florilor,
 «Boarele vîntului le risipesc, —
 Ale junetelor farmece fragede,
 «P'aripa orelor dulci se topesc.
 «Oh! amar celuia care în inimă'i
 «N'a simțit flacăra dulce, cerească

«Ce îi zic dragostea, și a lăsat orele
«În cursul răpede să îl răpească!»

Zice lui Lazeea roșind ca purpura :
«Florile scutură parfumul lor
«Și tinerețile perd strălucirile.
«O dimineată e viața d'amor!
«Numai virtuțile renasc ca soarele
«În viitoarele veacuri în ceață ;
«Și când tot seceră moartea teribilă,
«Numai virtuțile încă au viață».
Strigă pontifele ce 'și perdea mințile,
De frumusețile ei îmbătat :
«Inima omului, tânără Lazeea,
«Fără de dragoste, e rîu uscat».

Filfii stindardele, bubuie văile,
Codri răsunsetul lung îl repetă.
Gemete, strigăte turbură aerul.
Sună a luptelor crudă trompetă.
Sparge castelului porțile, oștile
Intră cu torțele, urba s'aprinde.
Ei ucig preoții Lazeei, hiarele
Sparge și Levian mănăi întinde.
Este când soarele pare pe Ulpius.
Cesar pe măgură capii consultă.
Zice cesarele vorbe de glorie
Și legiunile toate-l ascultă
Luciu Maurul pleacă cu Maurii,
Masiam Levian cu încoifații,
Urcă pe măgure unde dorm vulturii
Unde au castrele Daci, Sarmații,
Lupta e crîncenă, bubuie muntele ;
Văile, stâncele rîură sînge.
Ceata Romanilor află mari stavile,
Peptul vitejilor Daci îi înfrînge.
Arborii, petrele cad după măgure,
Sfarăcă, macină crud pe Romani,
Centrul sunt Maurii și cu cohortele,
Iară aripele sunt de Germani.
Cete ilirice, vițe sălbatice
Veneau cu praștia, mulți tributari.
Toate armatele pleacă cu furie,
Cad p'ale Dacilor stavile tari.
Petrele rîură, plouă săgețele,
Cade-a vitejilor floare zdrobită.
Vine o aripă nouă a Romanilor,
Vine învingerea lor mult dorită,

Mare e numărul conjurătorilor !
 Dacii cu inimă luptă și pier.
 P'a întăriturilor stavilă crîncenă,
 Între măgurile perdute 'n cer,
 Pare al dacilor nuzi condamnate
 Ține în minele-i mare măciucă.
 Unde oștilor vin, se apropie,
 Mîndri balauri acvile 'mbucă.
 Fulgeră razele coifului, zalele,
 Sabia scînteie de străluciri.
 Dacii nuzi după stînci scot ca hiarele,
 Răcnete, gemete, aspre mugiri.
 Merg ei spre Luciū. Ochiul lor sîngeră.
 Steaua eroului îngălbenește.
 Ceata Numizilor vine, eroului
 Scapă ea zilele, el le întărește
 Mîndru se apără cei doi cu bitele !
 Ei atrag către ei cete vrăjmașe.
 De trei ori patru-zeci capi ai Germanilor
 Cad sub măciucele lor uriașe.
 Dela păretele unde ei bătuie,
 Rîură sîngele, pare-un isvor.
 Însă sub numărul care îi înconjură,
 Ca doi munți se răstorn, gem, apoi mor.
 Dacii pe creștetul stîncilor, ripelor
 Urcă și minele lor le ridică :
 Cer ei protecția zeilor Cerului,
 Pentru armatele cari se strică.
 Aerul munților geme de răcnete,
 Trăsnetul norilor cade lucind,
 Zeii răspunseră, norul cu flacăra
 Varsă torentele sale mugind.
 Ceata Sarmatică fuge. La Cesare,
 Preoții Daciei pacea să ceară.
 Pacea Cesarelui, vai ! pentru Dacia
 Și pentru Sciția fuse amară !
 Cere el Daciei ca să dea armele,
 Cum și mașinele ; ori-ce cetate
 De la Iasigia pînă 'n Sarmația,
 Ei să le spulbere, a le abate ;
 Să dea Cesarelui prinșii Romanilor
 Sau aliaților, ce am luat ;
 Să dăm tărîmele ce ei cu armele
 Supra vecinilor a cîștigat ;
 S'aibă amicie și inamicie
 Pentru popoarele cari senatul
 Va voi. Dacia să-și piarză dreptele
 Și libertățile sale cu Statul !
 Geme adînc Dacia. Dar poate regele,
 Dar poate Dacia a nu primi ?

Dă pileaților știrea teribilă.
Ei primesc actele a le subscri.
Soarta lor blăstemă! Regele Daciei
Ingenunchi, mâinele către Cesare,
Care în mijlocul pretorianilor
Și al tribunilor dă ascultare!
Ceî întâi dintre Daci 'nalți cu căciulele
Pleacă la Cesare frunțile lor!
Semnele regelui cum și Balaurii
Se pleacă stindardului imperator,
Se pleacă la acvilă și la imagine,
Trec pe sub dinsele, — semn d'umilire
Și de supunere Romei, Cesarelui!
Semn de învingere și înjosire!
Sarmizaghetusa a deschis porțile
Marelui Cesare care intra.
Nu credea Cesare s'afle în Dacia
Civilizația care afla;
Vede palatele mari ca cetățile,
Impodobindu-se cu muri, portice,
Și cu statuele și cu columnele
Dalbe ca artele grece antice.
Rîul palatului scaldă el poalele.
Dar peste porticul superior
Este imaginea regelui Daciei.
Poarta palatului strălucitor,
Ce peste undele Istrului domină,
Are trei statue, junii desbrăcați,
Ce aū în mîna lor facile cu flacăre,
Semnele Parților cei depărtați,
Care făcliile, zilele, nopțile,
Fără 'nterupere le țin aprinse.
'Naltă Cesarele arcul triumfului
Peste tărîmele unde învinse,
Corunaū arcele; la dreapta Hercule,
Nud pîn' la brațele-î, ține-o măciucă, —
Ast-fel cum populi Daciei, Sciției,
In bătăliile lor se apucă.
Statua 'nvingerei tinde aripele
Și cu picioarele sale atinge
Arme sarmatice. Dar cînd Cesarele
Care în Dacia lumea învinge,
Sarmisaghetuza merge să vizite,
Regele Daciei capul plecînd
Sta pe o măgură. Imunitățile
Cere Cesarelui, brațu 'ntinzînd.
Marele Cesare intră cu oștile
In Sarmisaghetuza plină de sînge,
Ce sub cununile care încunjură
Fruntea sa palidă, rîde și plînge.

E cînd Eudochia zee ia formele
Lumei cu pletele-î splendide, aurî,
Şi în deşertele negre-ale spaţiului
Trece cu carul său tras de doi tauri.
Luce pe creştetul cerului stelele,
Şi se reverberă pe Istrul lin.
Cerule chiar celebră fala eroului,
Calea Cesarelui dulce lumin'.
Navele, vasele sboară ca umbrele
Peste a Istrului faţă senină,
Unde pe creţele ce face aura
Scînteii fantastice formă de lumină.

Roma e 'n linişte. Solul Cesarelui
Vine din Dacia, intră 'n senat,
Strigă: «Victorie! apoi el şovăie,
Cade şi viaţa lui a încetat.
Senatul, consulii fac sacrificele
Pentru ajungerea cea fericită.
Cesare Augustul trece Iliria,
Spre Adriatica cea liniştită;
Atingînd ţermele mării, Cesarele
Intră 'n corabia ce 'l aştepta.
Navele-atinseră coasta Italiei.
La gura Tibrului, el debarca.

CÎNTUL II.

Dar Dacia robită se ruşinează-'n heară;
De cit o viaţă sclavă, preferă ca să peară.
Cetăţile Romane din Dacia se strică,
Tractatele se calcă, şi noi cetăţi rădică.
Cesar Traian iar vine cu-oştirii la Taurum.
Şi către ţara dacă deschide al său drum.
Treii legiuni îl urmă, din care una-i spană,
Ostaşi cu negre mantii, capelele cu pană,
Legiunea Minervina din sîngele roman.
Ea este comandată de junele-Adrian.
E Sura, Massim, Luciū, de mândră renumire;
Pretoriana gardă, numizi, călare-oştire,
S'opreşte-'n Alba-greacă şi-acolo se prepar
Să treacă Istrul unde Tibiscul e hotar
Între Iasigi şi Daci. Pe poduri aşezate
Pe vase, între ele şi punţi cu lanţ legate.
Dar Dacii se rădică, trufaşul rege-al lor
La regi vecini trimite şi cere ajutor.

Toți tremură de frică de Cesar; toți refuză,
 Și toți d'ambitiune pe Decebal acuză.
 Dar regele Iasigii, soli către Decebal
 Trimite — El, Visura e crudul său rival,
 Prin aști soli el propune ca să-i trimită-armate
 De vrea să-i 'napoeze tărîmele prădate.
 Decebal hotărăște la Visur' a se duce.
 Cu ochii plini de lacrimi a sa regină dulce
 Se roagă să nu meargă. Iar el nu asculta,
 Și cu o mică gardă de cavaleri pleca.

Pe o vale colorată
 De miriade de flori.
 Eudochia se-arată.
 Ca drăgălașele ziorî,
 Și cu zioarele, o rouă
 De lacrimi în ochi lucea,
 Buclele-i suave plouă
 Aur pe sinu-i de nea.
 Printre florile plâpînde
 Vede-un resurar la vînt,
 Ea îi zice: o flori blînde,
 Ce-ați fost voi pe acest pămînt?
 Vouă căror zeul vieții
 Dete dulcile culori
 De rose-ale dimineții,
 Spuneți, drăgălașe flori?
 « — Noi am fost niște fecioare
 Și fecioare am murit.
 Pînă ce-a sînului floare
 Nimeni nu a desvelit.»
 Vede-o silvă în verdeață
 Cu măreț smarald pe foi,
 Ea întreabă cu dulceață;
 «Arbori 'nalți, ce ați fost voi?
 Căci pe fruntea voastră cîntă
 Paserile — grațios.
 Și aurele ce s'avîntă,
 Fac un suspin dureros?»
 «Noi, o zee-am fost în lume
 Niște străluciți eroi;
 Am murit lăsînd un nume,
 O patrie după noi.»
 Eudochia privește
 Cum din sînul unui mal
 Ce o salcie învelește
 Cură unde de cristal.

— «Ce ai fost tu, undă, spune?»
 — «Am fost fîcă de-'mpărat.»
 Zice ea, jucînd în spume.
 «Regii toți m'aū adorat.
 Dar eū n'am iubit pe nime,
 N'aveam d'ale dulci simțiri.
 Cerul cu umbre, lumine,
 Cîmpii cu flori, și luciri.
 Apele murmurătoare,
 Pasările cu dragi himni,
 Misterioasele boare
 Și a frunzilor suspini,
 Singure-mi erau iubite,
 Mă fermecaū, mă răpeaū,
 Și orele împletite
 Cu rose mă-'ncununaū.
 Făt-frumos chiar se-'namoară
 De mine; zee, tu știi?
 Vrea să-l iubesc. Vine, sboară:
 Cînd rătăciam prin cîmpii
 El mă vede, mă urmează
 Cum vîntul urmează-un nor.
 Ochiul lui se 'nflăcărează,
 Eū pe brațele lui mor.
 Strig p'Eudochia frumoasă,
 Ajutor să'mi vie ea
 Iar tu zee, grațioasă,
 Vii și-aprinzi ardoarea mea.
 Lași pe mine albați mină
 De zăpadă de bujor
 Și mă schimbî într'o fîntină,
 Unde dulcele amor
 Vine-'n toată dimineața
 Să-mi bea undele ce joc
 Și își scaldă dulcea față
 Să stingă-al său val de foc.»

«Filomelă, tu în viață,
 Ce ai fost-printre cei vii?
 Vocea ta are dulceață
 Și-amoroase melodii?
 — «Eû am fost o jună fată
 În casa unui simplu om.
 Un fiu de împărat odată,
 Îmi dă mîna, al lui tron.
 El fermecat de dulceața
 Corpului cel de pămînt,
 Ce'nfloreste dimineața
 Iar seara apune'n vînt;
 Îl iubeam, o dulce zee,
 Cum iubeam pe Dumnezeu.
 În secret, în nopți, femei
 Slabă, eû la tatăl meu,
 În colibă, în pădure
 Mă duceam a-l mîngîia,
 Află regele Adice,
 Soțul meu ce mă iubea.
 E gelos; dar nu îmi zice.
 Ziua, noaptea el plîngea,

Încetase a fi ferice,
 În tăcere suferea.
 Vai! amara gelozie
 Ea omoară pe amor!
 Într-o noapte urmă mie
 Cînd la tată-meu iaû sbor.
 Cînd părintele cu albe
 Plete și abia trăind
 Cu ochii'n lacrimi dalbe
 Mă strînge pe sîn zimbînd;
 O săgeată mă pătrunde,
 Iar alta pe tată-meu.
 Căzu în sînge, în unde,
 Cad cu el, cu el mor eû.
 Tu Eudochie divină
 Pari cu caru-ți aurat,
 Și l'a ta dulce lumină,
 Adevărul s'a aflat.
 Geme soțul meu în viață,
 Însă Zamolxis pe el
 Îl schimbă'n plaiu de verdeață,
 Și pe mine'n filomel.

Zamolxis supărat chiamă pe Phosphoros,
 Zice amorului: «Regele Decebal
 Oaspe lui Vezura prins' în palatele'i,
 Du-te și scapă'l tu d'al său rival.
 Du-te! înflacăra inima Tiliei,
 Pân' ce de dragoste ea ar muri.
 Astfel ca zilele lui ea să le-apere.
 Mergî, dovedește-ne ce poți a fi!»
 Zire; cu minile albe el undulă
 Buclele fiului, aur ce plouă,
 Și parfumasera mînele zinelor
 Cu a pădurilor fragedă rouă.

Alba Eudochie trece pe măgure.
 Carul său lunecă; caii săi sbor'.
 Spintecă aerul, norii și purpura,
 Coama sa scînteie ca meteor,
 Mantia'i filfîie, tremurân aure;
 Orele fragede varsă plăcere,
 Caii vederile zinei le farmecă;
 Muntele, văile rîur' mistere.
 Umbrele palide ca suferințele,
 Cînd fericirile vin să ne'mbete,
 Intră în peștere. Dar în grădinele
 Tiliei, Făt-Frumos svîrle săgete

D'aur pe pajiște, apoi se'naripă.
 Rumena Tilia adună flori,
 Vede săgețile, le ia cu minile
 Și le desfășură. Se varsă ziorî.
 Virful săgetelor cearcă cu degetul
 Rumen ca rosele. Ea se rănește,
 Tipă și singele cură: răsurele
 Dalbe cu zimbetu-î le aurește!
 Simte o flacăără, corpul îi farmecă,
 Ochii îi turbură, șeade pe loc.
 Flacăra-amorului intră în inimă'î,
 Inima'î tremură, arde în foc.

O masă se întinde; splendoare, marmur, aur
 Se înginau cu-al artiî, delicios tesaur.
 Toți staû culcați pe paturî la masă în festin
 La care ei mănîncă și pentru zei închin'.
 Și Tilia ce arde d'o rară frumusețe,
 Al ei suflet se varsă pe dulcile ei fețe.
 Cum pe un nor resfrînge o stea lumina nouă,
 Cum rumena coloare a rosei arde'n rouă.
 Atunci o blondă sclavă p'o cytheră suna
 Și lăudînd pe zee, ea astfel îi cînta:

«Vezi tu zeea cea frumoasă!	Și sfoase, tremurînde,
Frumusețile'î se'ngîn,	Le privești plăcut roșînd.
Cu a sa inimă-amoroasă,	E picantă; dar e bună.
Cu dorințele'î din sîn.	D'al ei ghimpe teamă n'ai!
Astfel cum vezi o răsură	Întepînd ea te parfumă
Ce pe crinî s'a înălțat,	Ca o roză după plai.
Vezi suava mică gură,	E frumoasă, pare un soare
Cu profumul delicat.	Cînd din caru'î se dă jos.
Crezi că's zorile rîzînde	Și a sa coamă plutitoare
Ce pe noapte o surprînd,	Cade pe umăru'î frumos.»

Tilia rumenă — uniî sclavi semnele
 Face din pleopele'î o desfătare.
 Sclava ia cîtera și cu o arie
 Dulce ea murmură dulce cîntare:
 O de ce nu pocî eû oare
 Să știu numai, numai eû.
 Să-ți spuî ce-am în peptul meu,
 Ce flacăără mă devoară.
 Să pocî spune-aceste flacări
 Ce-mî devor inima mea,

Inima-ți s'ar sparge 'n lacrimi,
Și cu mine-ai suspina;
Dar eă focul ce mă 'ncinge
În sîn cată să-l ascund.
Lacrimile nu'l pot stinge,
Îl aprind căci e profund.
Dă-mi inima'ți și ia-mi viața,
Să trăesc numai o zi.
O zi are vai! dulceața,
Ziua cînd putem iubi.»

Tilia regelui cupa sarmatică
Trece și timidă, mîna 'i-a 'ntins
Mîneca brațele lasă vederilor
Și brațul crinilor raza a stins.
Beau pentru Dacia, regii, și oaspeții,
Bea cu ei Tilia alba regină,
Pare ca fluturul ce bea din rozele
Zilei parfumul ei, roua divină.
Inima 'i tînără arde, se 'nflacăra
Ochi și pleoapele lasă 'n jos.
Sînu-îl leagănă dulce suspinele,
Cătă la Decebal cu-ochi amoros.
Ochilor Tiliî pare ca soarele
Regele Daciî. Ea îi sorbea
Vorba, privirile, ast-fel cum serele
Razele stelor pare să bea.

E timp zicea regina cu buzele de roze
Ca regele Daciî să meargă să repoze.
Precum drumașul nopții, cînd luna este 'n nori,
Și calea sa își perde, e fericit pe flori.
Să lase dulce frunte. Ea zice și roșea
Și ochiu în langoare pe Decebal ardea.»

Regele Visura merge cu Tilia,
Ea e ca florile după cîmpii
Ei se culc'—grijile vin și-'i turbură
Somnul și lampele încă ard vii.
Tilia palidă apare sub bucele-î
Blonde. Ea seamănă steoa în nori
Tremurătoarele gaze ce vinele
Par că țesuseră d'aur și zori.
Apare Tilia ast-fel cum razele
Soarelui coperă riî de cristal.

Dulce e zîmbetul buzelor fragede.
Păru-î pe corpul ei pare un val.
Și roua florile dulci și poetice,
Brațele-Tiliî încrucișîndu-se
Par raza zilelor pe a serii nea;
Genele-î umede seamăn' cetăților
D'aur cînd zorile sinul deschid,
Ast-fel lucirile dulci ale ochilor
Lasă să scînteie focul splendid.

«O Rege! — Ce gîndire amară te oprește
S'adormi? îmi spune mie ce gînd somnul gonește?»
Dar Vesura răspunde: «Pociu fi eu liniștit
Cînd Decebal în casă-mî aici e adormit?
El mi-a răpit tărîme din mîndra noastră țară
M'a umilit în viață, decî trebuie să peară
Chiar în această noapte, în turnul după rîu.»
— «O Vesura, miniei îî pune încă frîu.
E oaspe—lașitate să-omorî pe cel ce'n casă
Il chieamî, și cu plăcere îî dai un pat și masă.
Il chiamă într'o luptă! și îți răsună ție
Și lupta-o să se facă. De ce ca un mișel,
Ca cel ce n'are-onoare tu să-ți răsună pe el?»
—«Ce zici? strigă Vesura, ce, vrei să-l scapi de moarte?
Femeie, astă vorbă te compromite foarte!
Ce? îl iubești tu oare? tresaltă! o mormînt!
Cu moartea să dispară țărîna lui în vînt!»
Dar Tilia în păru-î ascunde-a sa figură
Pe care-un rîu de lacrimi din crini pe roze cură.

Cloșca cu aurii pui în cîmpiile
Cerului ciugulă raze perdute,
Zeea Eudochia lasă 'n jos facla sa,
Apele cîmpului murmur' plăcute.
Noaptea se turbură, crivățul vuvuie,
Și ale Istrului valuri spumate
Mugesc la poalele negre-ale turnului,
Unde Decebal închis, s'abate.
Geme pe peile ce-î aruncaseră,
In întunericul nopței adînci.
Sgomotul hiarelor sale și gemetul
Undelor rîului sparte de stînci,
Singure murmură, singure semnele
Vieței împrastie 'n aste morminte.
Moartea teribilă și cu torturele,
Regele Daciei 'și-le aminte,

Fără să tremure; dar pentru Dacia
Și libertățile sale suspină:
Lasă el patria pradă străinilor!
Iacă gândirile care-l domină.
Póarta se cletină, pare o fantasmă
Ținînd în mînele ei o lumină;
Candela aură, flacărea licură
Lasă vederilor mîna divină.
Lasă ea mantiea să se rostogole
Jos la picioarele-î, și apărea
Dulce și splendidă; ast-fel în spațiul
Cerului dintre nor pare o stea.
Portul e-al fetelor de la Panonia,
Pin' la picioarele sale—o tunică,
Stofă de purpură, cade și rîură,
Iar ea o sprigină cu mîna-î mică.
D'a căprioarelor pele opincele,
Coperă albele, nude picioare;
Brîul pe mijlocu'î luce ca stelele;
Un vâl o coperă, ca nor pe soare
P'umerii de ivoar înrozat limpede,
Undă cosițele sele de fir,
Și pe picioarele'î cade cu undele,
Rumenă; gura sa e trandafir.
Genele'î aure, crețe pe margine,
Cad pe privirile lîncezitoare,
Care în lacrimi scaldă blind undele
D'aur, ca razele strălucitoare,
Ceața de purpură pe neaua iernilor,
Astfel dă umbrele ei rubinind.
Zimbetul poleie buzele'î rumene,
Precum căpșunele drag părguind;
Coama pe umerii Tiliei scînteie.
Astfel pe traiu lin vezi fericiri.
Ochiu în flacăre și-umede lacrimi
Per în luminele ce dă zimbirî.
Astfel și soarele scînteie 'n ploile
Verilor — gura sa sînge pe nea,
Varsă parfumele cum revărs rozele;
Ochiu lui Decebal se rătăcea.
Fața e perfidă; dă amintirile;
Zimbetu-î coperă marî suferiri.
Cum strălucirile coperă crimele
Apăsătorilor în asupriri.
Zice lui Tilia: «Tilia sînt.
«Te iubesc! Flacărea arde în sufletu'mî.
Rege, în ochii tăi fă s'am cuvînt.
Cruță femeile slabe cu inima.
Cerul în inima lor arzătoare
Varsă a lui dragoste, cum dă parfumele

În sînul florilor mult trecătoare.
Viû să-ţi scap zilele. Colo în umbrele
Turnului peste riû, este un vas.
Fugi! El în Dacia duce pe Decebal,
Vin'o cu Tilia, fă acest pas!
Unde e Decebal, sint fericirile:
Fără de Decebal nici chiar în cer
Nu ar vrea Tilia s'aibă locaşele.
Ca floarea lîngedă, pălesc şi per.
«Morî tu, şi Dacia pere şi Tilia
«Moare. Decebale! ea te adoară!
«Astfel ca soarele zilei! grăbeşte-te!
Vin să-ţi ia zilele, ei te omoară!»
Zice ei Decebal: Regele Daciei
D'a morţei sabie nu a fugit!
« - Dar a ta patrie suferă hiarele,
«Morî pentru Dacia ce s'a robit!
- Al frumuseţilor fermec! o inimă
Pe care graţiile dulci înconjoară,
Dulce cu vorbele, dulce cu inima,
Regele Daciei, Doamna, adoară.»
- Tacî, o Decebale, fala eroilor! —
Zice lui Tilia ce-a lacrimat.
De ce spargî inima'mî, om făr' de inimă?
Sinul tigreselor viaţa'ţi-a dat?
(Cum plăiû în florile'i şi'n frumuseţele'i
Ce îl înconjură la vijelie,
Trist se posomoră, sufletul Tiliei
Se umple de amar şi de mînie.
Alta îţi farmecă inima! — Tilia
Urmă cu vorbele. «Rău îmi fac mie
Vorbele'ţi, sfăşie inima'mî, Decebal.
Ce rău, amorul meu, 'ţi-a făcut ţie?
Cine e sufletul care te fermeca?
Este ea leagănul de frumuseţi,
Zeea Carpaţilor, zîmbetul soarelui?
Are ea'n inimă dulci tinereţi
Cum are Tilia? Nu'ţi mai sparg hiarele.
În umbra turnului aici cu mine
Morî, nu pe braţele celei ce inima'i
Arde ca flacăra, vai! pentru tine!»

Iată că porţile tremură, Vesura
Vine cu gardele de călărime.
Moartea'n privirele'i crude ameninţă;
Vede pe Tilia. «Moarte şi crime!
Strigă cu furie: «Ce! aici Tilia?»
Crude vai! fierele morţei m'adap'!»

Zice lui Tilia mîndră și palidă :
«El e amantul meu, vream ca să'l scap.»
Colo pe luncile verzi ale Istrului
Sună trompetele, Dacii se-adună,
Scapă pe Decebal, luptă oștirile,
Armele scînteie, luptă'n furtună.
Ca doi nori furtunoși cari se hîrjie,
Scăpărînd fulgere peste pămînt,
Regele Daciei cu al Iasigilor
Luptă și pletele lor joacă'n vînt.
Cal contra calului, pal contra palului
Lănci contra lăncilor, săgete cer.
Decebal regele cu ochi de acvilă,
Cu-arma teribilă, cu braț de fer,
Semănînd norului din fruntea cerului,
Varsă săgețile cu crude șoapte,
Sparge și fugărească oastea Iasigilor.
Regele Vesura scapă în noapte,
Lupta se termină. Luna din creștetul
Munților, riură raze d'argint,
S'arată Dacilor calea prin undele
Rîului Tibiscul, încă mugind.
Ei trec cu regele Daciei undele.
Ceata Iasigilor pare'n vedere,
Și, p'între umbrele nopței și razele
Luneî, pe Tilia duc în tăcere !

De ale timpului pedice, Decebal
Regele Daciei se folosește.
Pleacă'n Sarmatia cu cavaleria,
Și către Cesare doi daci pornește.
El le-a dat misia ca să'i ia zilele,
Pleacă la Taurum acei doi inși.
Acolo gardelor pretorianilor
Fii uciderii căzură prinși.
Mîndrule Taurum ! Segetu, Istrul,
Scaldă picioarele caselor tale !
Colo Cesarele șeade cu oștile
Păn' să se mintuie zilele rele.
Toate persoanele ce însoțiseră
La prima'nvingere pe suveran,
Par în consiliul marelui Cesare.
Vine cu Cesare și Adrian.
Marcia Vergură dulce ca zorile,
Nepoata augustă, în voluptate.

Pe murmurînde unde-ale rîului,
Cu drăgălașele sclave adunate,

Intră în undele'î ast-fel cum ziorile
 Intră în umbrele nopței ce-albesc,
 O ceață rumenă coperă brațele,
 Cum pe nori razele dulci rătăcesc :
 Bat cu picioarele undele riului.
 Lasă vederilor lor printre unde,
 Printre cămășile fine ca aerul,
 Sînul și brațele albe, rotunde.
 Altele'n luptele lor nebunatică,
 Lasă lungi coamele lor a pluti.
 Riul bind corpul lor pur ca și razele,
 Beat, stă cu undele a le privi.
 Astfel frumoasele sclave, alegere
 Din națiunile lumii întregi,
 Negre ca nopțile, albe ca zilele,
 Roșii ca purpura, fice de regi,
 Conjur pe Marcia, nude ca zinele.
 Ele 'n cristalele riului saltă,
 Precum în undele vieței și zilele
 Par și nu seamănă una cu altă.
 Marcia turbură undele riului,
 C'o cupă'aură ridică apă ;
 Dar nebunatică rîde cu sclavele,
 Cupa din minele mici ea o scapă.
 Marcia tremură, căci cupa aură
 Este-a Cesarelui, iar nu a sea,
 Strigă la sclavele sale s'o caute :
 Marele Cesare mult o iubea.
 Pipăie sclavele nisipul riului,
 Dînd cu picioarele ; vasul isbit,
 Pare pe fețele apei, sub brațele
 Marciei ; aura cupă-a eșit.

Știre luîndu-se despre fapt, Cesare
 Vede — al augurilor semn ce'î vestește
 Că 'n bătălia nouă cu Dacia
 Dalbă învingere lui îi zimbește.
 'Naltă pe marginea malului riului
 Castru cu numele junei fecioare,
 Marcianopoli castru. Dar Cesare
 Are la Taurum o sărbătoare.
 Populi Mesiei și ai Iliriei,
 Și al Germaniei, vin și 'î se 'nchin'.
 Ei toți tributele aduc Cesarelui.
 Vesura regele vine, e plin
 De dureri sufletu'î pentru că-al Dacilor
 Rege scăpatu'î-a ; și-a lui soție
 Dulce ca razele soarelui, Tilia,
 A plecat : nimenea-unde, nu știe.

El cu Cesarele face tractatele,
 Recunoscîndu-se către Traian
 Rege-al Iasigilor și al Panoniei,
 Iar pe Cesarele de suzeran.

Capul pretorilor știre Cesarelui
 Dă că torturile s'au urmărit
 Contra fugarilor daci, că chiar Decebal,
 Ca să-i ia zilele, aū mărturit.

«Pace acelora care cu armele, —
 Zice Cesarele — «urmă ursitele ;
 «Luptă și suferă soarta de'nvinși.
 «Însă terîbila moarte să sfarăme
 Astăzi, ostașii mei, pe acești prinși».

Spuneți : curmatu-s'a șirul tiranilor ?
 «Relele omului sunt împăcate ?
 «Și cei ce sgudue tronul tiranilor,
 Nu aū serviciile lor preparate ?
 «Omul din naștere n'are a crimelor
 «Țintă. Din ori-ce om faci un tîlhar,
 «Faci tot asemenea un om al binelui.
 Totul e creșterea ! — zice Cesar. —
 «Omul ursitelor ferului seamănă :
 Lumea e faurul, ea îl combină,
 «Face uneltele care fac binele.
 «Face cuțitele ce asasină.
 «Noi, ce popoarelor facem ursitele,
 «Noi suntem cauza de este-așa,
 «Cauza relelor. Fie ca seculii
 «Viitori pe murinzi a îndrepta !»

Dacii prinși ziseră : «Cesare Auguste !
 Ce-a făcut Dacia ca s'o robești ?
 «Numai noi mai eram liberi, o Cesare,
 «Asupra globului. Tu ne sdrobești !
 Voi loviți Dacia și aveți numele
 De eroi, de cesari, de domnitori,
 «Noi am vrut a lovi, țeara-apărîndu-ne,
 «P'un om !... Tu ne numești ucigători.
 «Dacia'și apără drepturi și acția'i
 «Este o acție sîntă, iertată ;
 Roma'i impune lor jugul robiților,
 Roma tiranilor însuși e dată.
 «Nu mai vrem zilele. Lumea, o Cesare,
 «Este al tiranilor dar moștenesc.

«Laudă-acelora care se'mormintă
«Cu instrumentele ce'î lovesc!»

Vedeți voi o umbră ce'n umbrele seriî
Pe ripele negre plutește trecînd?
Cu coiful, cu arcul? ca duhul Vegherei?
Pe fruntea sa caldă cu mîna trecînd.
Privește prin umbre departe pe vale
Armata romană precum un vultur
Ațîta din stîncă privirile sale
Pe puii de paseri ce zboară 'n azur;
Și somnul pe gene-î nu vrea a s'abate,
Căci inima 'n luptă e cu-al său cuvînt.
E gloria țării, a ei libertate,
E viața ce luptă cu crudul mormînt.
El roagă, și ochii la cer el rădică,
El cere la zeul protecția sa
Să scape a sa țeară ce Cesar o strică
Și ochiul său negru în lacrimi-ardea.

Ochii vărs lacrimi — 'naltă ea mînile,
Naltă privirile sale-arzătoare;
Dar în umbroasele coame-ale cerului
Pare o candelă strălucitoare,
Ce ca luceafărul, apoi ca soarele
Ca un car de lumină — cînd se arată,
Luce, cu grațiile și frumusețele
Cerului, Tubeta — înconjurată
D'aer ce scînteie, umbre și flacăre,
De roze fragede fața 'nvelea
Ca norul cerului, apuind soarele.
Zeea lui Decebal ast-fel vorbea:
'Rege al Daciei, trist 'ți este sufletul!
Marele Zamolxis este atins.
Luptă cu-energie! mori pentru patrie,
Fii demn de 'nvingere chiar și învins.
Regii ce suferă jugul streinilor
Și lasă nația să se robească,
Merit' rău zilele cum și onorile:
Numai aū misie, sacră, cerească.
Luptă! cu singele nației, Decebal,
'Neacă armatele ăstuî Cesar!
Moartea 'i mai nobilă pentru-a sa patrie,
Viața ne-umilă cu jugu amar!
Veî tu, Decebale, să vezi regiunile
Unde popoarele, regii din lume
Nu-și cunosc misia, nu se sacrifică,

Pentru-a lor patrie, și al lor nume?
 Vino pe carul meu, ast-fel va Zamolxis.
 Regii cu armele în mînă mor
 Pentru-a lor patrie, contra tiranilor...
 Vin să vezi. Decebal, ursa lor?
 Vin cu Cosinzena, zeea pădurilor,
 Zeului Zamolxis ascultătoare.
 Urcă alături în car, Decebale!
 Caii se 'naripă, la cer să sboare.

Într'o prăpastie este o scorboră.
 Acolo Decebal este condus.
 Zeea cu sceptrul său întră în peșteră,
 Chiamă pe Decebal ce s'a supus.
 Ea îl călăuză; riul de flacăre
 Clocotă, spumegă, pe negre stînci.
 Vuvuie aerul, ruguie, țiuie,
 Urlă șioaiele în văi adînci.
 Stâncele scorborii crăpîndu-și pîntecul
 Volvor' jăratece. Temere multă,
 Țipet de suflete care ard flacăre
 Singeră inima celor ce-ascultă.
 Turma idolilor cată la suflete,
 Rîde cu hohote, idolii lovesc,
 Fluera idolii, fluer' balaurii,
 Și cu aripele lor tropăiesc.
 Colo a iadului gură vederilor
 Pare. — Eudochia cu părul pal
 Șade și judecă palide suflete,
 Șade pe scaunu-î, crunt tribunal.
 Un rău se judecă! Zice vulturilor
 Să-l ia cu crudele ghiare de fer.
 Vin alte suflete care au faptele
 Bune. Ea singură le duce 'n cer.
 'Nainte-Eudochii vin pe rînd suflete,
 Un idol cînele cată să 'mpace,
 Se lasă liberă trecerea podului
 Și la genuchile zeii el zace.
 Alba Cosânzeana zice lui Decebal;
 «Vezi aste suflete, daci trădători,
 Ce lăsînd armele mergeau la Cesare?
 Sunt în cîințele lor plîngători.
 Ceî ce-arunc armele la o bătălie,
 Ei a lor patrie chiar o trădează
 Încă streinilor fără de inimă,
 Ceî care cultele lor profanează.»
 Cum vād pe Decebal, iute s'ascunseră,
 Și printre negrele umbre dispar.
 Trec în al doilea iad unde gem suflete
 Ce uitînd spiritul, darul cel rar,

Servă materiei și nu dau omului
Misia nobilă, mare, divină.
Vai! strigați umbrele! oh! amar celor
Care materiei brute se 'nchină!
Trec în al treilea iad, zeea ce scînteie
Zice acestea sunt soaște-adultere.
Suferă chinele; turmă sburdalnică
De femei ochilor pare, apoi pere.
Prin fum, prin flacăre, unde cu coamele
Late, amanții lor turmei urmau
Și printre flacăre, înbrățișindu-se,
Ca șerpilor cîmpilor se 'ncolăceau.
Trec la al patrulea loc unde Decebal
Vede puternicii domni ce robiră
Popoli, și pe cei ce se supuseră
Și al tiranilor lanț suferiră.
Vede-ale pruncilor suflete tinere
Ce pe părinții lor n'au iubit
Și-ale părinților ce-a răpit dragostea,
Fiii lor suferă chinul cumplit.
Multe din suflete ce în rîu suferă
Strîngerea undelor învăpăiate,
Es peste țărmurile rîului. Idolii
Le bat cu bicele înflăcărâte.
Strigă: Decebale, tu mergi la Zamolxis.
Ești iubit zeilor, căci în ăst loc
Vii tu cu forma ta, roagă Decebale,
Ca să ne 'nlăture d'ăst rîu de foc».
Alba Cosînzeană zice lui Decebal:
«Nu le da vorbele de bunătate!
Aceste suflete nu capăt grație
Zeilor — faptele lor sunt neertate».
Trece 'n al cincelea, șaselea, șaptelea
Iaduri, printr'insele rîuri de foc
Trec și umbrele negre rostogolă
Razele-î palide ce triste joc.
Crimele omului sboară ca trupele
Corbilor printre fum, valuri de păr,
Oase, cadavere zac pretutindinea,
P'arbori seci, pasări de pradă săr,
Buha și cucuva vărs' plîngătoarele
Himnuri — ai șerpilor ochi ca de ghiață
Scînteie-n negură, vezi verzi gusterii
Și șerpilor cu aripile ce par ca ceață.
Decebal întîlnind din cunoscutele
Suflete, gemete surde s'aud,
Ce sfișiu inima. Vin către Decebal.
«Rege! zic umbrele, iadul e crud.
Vin, îndulcește-ne chinele flăcării.
Moaie tu degetul în apă rece

Care mai dincolo cură, Decebale,
Și peste limbele noastre îl trece!»

În iadu-al cincelea sunt cei ce vorbele
Și jurămintele nău împac.
Cei ce fur patria și pe aproapele,
Cei ce iaă camătă de la sărac,
Cei ce calomniă, ce string averile,
Și ascund în inimă urile lor.
Ard toți în flacără, forma și sufletul;
Răcnete turbură cu urletul lor.
În cel d'al șaselea sunt dați torturilor
Cei ce joc la noroc ale lor stări.
Cei ce din misia înaltă a funcțiilor
Iși fac mijloacele de desfrinări.
Cei ce pe oamenii virtuoși disprețuie,
Și din a furiilor causă face
Causa dreptului și a suveranului,
Cei ce în moile plăceri ei zace.
Iar în al șaptelea sînt ai popoarelor
Regi ce le cuceresc și din pămînt,
Fără o misie mare și nobilă,
Fac națiunilor un trist mormînt.
Colo pe tronul său Oziris ochilor
Pare 'n al șaptelea iad pe o stîncă.
Splendida Tubeta zice-atunci regelui:
Despre ale iadului tu nu știi încă?
Colo părintele morții și-al raiului
Ș'al elementului întunecos,
Rege ai frigului și maladiilor,
Cată balaurul disgrațios,
Care în jurul-său licură limbele
Și 'n aer rîură ochiă fieros.
Dogmele doctrine sînt înălțările
Cele de suflete, în cerul umbros,
Două sunt porțile cerului:
Una prin care toți din fixul cer,
Se cobor' la pămînt cîți se lăsară
Dulci amăgirilor; femeii ce per,
Ca să îi fermece. Alta dă căile
Celor ce către cer sbor aripate
Dupe ce pe pămînt rabdă 'ncercările,
Metamorfoselor pentru păcate.
Cea d'întîiă dintre porți este a aurei
Luni și a soarelui e și a doua.
Alba Evdochia șeade într'insele,
Și arată cerului fața de rouă.
Șade și 'n frunțile cele-areatice
Unde merg suflete încă curate.

De aici către cer sboară la 'ntoarcere
După 'ncercările despre păcate.
Trecerea tuturilor către locașele
Cerului scară e cu șapte porți
De metal; soarele are p'a șaptelea».
Regele Daciei vede 'ntre morți
Din ai săi — rudele, și cunoștințele:
Vede p'ai Dacilor regi ce robiră
Populi ce cu-armele lor învinseră.
Și lui Decebal astfel vorbiră:
«Rege al Daciei cum și al Moesiei,
Ce apără Zamolxis din Cocaion,
Sînge din gloria Mysilor, Decebal,
Moștenitoarele lui Cotison;
Spune lui Zamolxis, el văzînd cugetul
Nostru, de glorie și de mărire,
Ce sînt imagine dalbe-ale cerului,
Să nu ne fulgere, căci în robire
Am adus populi! să ne dea grația.
Viața, energia și caracter,
Faptelor regilor care conchiseră,
Astfel puterile purced din cer.
Zic. Iadul tremură, locuitorile
Fiice ale smîrcului se desmoresc,
Furnică 'n negură, își joacă limbele,
Sgîrii cu ghearele, și se sbîrcesc.
Oziris trîmbiță, turbură turmele
Nemuritoarele Stihii amare,
Ce mușc' sculîndu-se, unele p'altele
Luptă 'ntre dinsele, țip' cu turbare.
Rîul de flacăra crapă și volvură
Populațiunile fără de nume,
Forme fantastice, crude, teribile
Fără cunoaștere încă în lume.
Toate s'amestecă cu legiunile
Și cu o furie crudă te 'ncaer
Vin îmbucîndu-se, vin ca durerile
Gurile, cozile le 'naltă în aer.
Vin către Decebal, palida Tubeta
Sceptrul său scutură strălucitor.
Fug lighioanele astfel în aere,
Norî mici strîngîndu-se formează un nor
Astfel și grijele mici ale omului
Ce 'n toate nopțile pe frunte-i sborară,
Pier în durerile mari și teribile
Care pe sufletu-i vin de-l doboară.
Oziris dupe tron — șade, dă ordine
Turmelor idolice să meargă 'n lume,
Se propovădue principii răului
Doctrina Iadului și cruda moarte

Și întunericul, răul, și crimele ;
În contra binelui lupta să poarte.
Țipă ființele iadului ; hohotă
Demoni, trag horele lor în vînt,
Ei arunc' vorbele și imprecățiile
Cum vijeliile gem pe pămînt.
Tubeta splendidă zice-atunci regelui
Ce șade între doi șerpî care dorm
Și-un bulldog mîrie umbrele iadului.
Unde e arborul ce-i zice Horm ?
El e imaginea luptelor cerului,
Simbolul certelor morții și vieții
Zice al iadului rege-arătîndu-le
Un stejar ce 'nalță fruntea în ceață :
Către mijlocul lui încunun' fructele
Dulci și de purpură, flori ce lucesc,
P'al lui vîrf stelele cerului filfîe,
Cu strălucirile lor tot răpesc.
Ei admir' arborul, zice lor regele :
«Sus este binele, viață, virtuți ;
«Dar rădăcinele-i sînt ale iadului :
«Aicea sucii lor sînt toți căzuți».
Regii popoarelor sînt cum e arborul :
Virful lui farmecă încununat
Splendid de stelele vii ale cerului,
Dar rădăcinele i s'aū uscat.
Aicea arborul încinge mijlocul
De toate iesmele ce-l omoară ;
Astfel picioarele tronului regilor
Putreziciunile le înconjoară.
Turma tilharilor, strălucind riură
Pe a lor mantie ca o viperă.
Știți voi puterile mele ? ascultați-mă !
Sub forma șarpelui prin atmosferă,
Sbor și 'n cîmpiile dulci ale cerului
Intru, cum cugetul desfrănător
Intră în sufletul cel pur al Vergurii ;
Însă puternicul Zeu creator,
Scînteînd fulgerul, lăntînd balaurul,
Zice Eudochiei să mă gonească.
Zeea — mă urmăre — vrea să mă sfărăme,
Cînd cu săgețile-i vrea să lovească,
Întărit șearpele ; ranele șarpelui
Pe zei chiar aū virtuți d'a 'nvenina.
Ș'arpele șueră crunt în cîmpiile
Sferii. Eū apele fac a seca,
Arbori daū florile palizi și fructele.
Știți originile urii ! ascultați !
Omorînd taurul ce dase naștere
Omului, vitelor, la cîmpii uscați,

Sufletul soarelui, dus în lăcașele
Lunei și cerului, și fuse pus
În sînul palidei luni ce dă naștere
Tutor ființelor, iar cel de sus
De trei ori se ruga la luna splendidă
Plină și 'n ultima formă-o primea.
Pace Decebale! vin a ne da
Iadului sufletul, și 'n bătălia
Ta cu Cesarele, ăstuî popor,
Cu ajutorul meu și cu al smeilor,
Veî eși nebătut și 'nvingător.
Muma pădurilor tremură. Decebal!
Zice lui Tubeta: «Vin-o 'nainte!»
Ei es din smărcile negre-ale Iadului.
Carul lor scînteie peste morminte.

CÎNTUL III

Sboară în aere printre o pulbere
D'aur de suflete ce la cer sbor,
Ca să le judece marele Zamolxis
Pentru trecutele fapte-ale lor.
Urcă pe scările șapte cu numărul.
Poarta încunună cîte un cer;
Între în cel d'întăiu cer al deliciilor,
Unde durerile învinse per.
Acolo soarele, luna nu scînteie;
Hora de suflete, dulce străluce
Aici sînt suflete de copii, vergure
Dulci ca și razele, ghirlandă dulce.
Trec în al doilea cer unde sînt preoții
Cei pioși, și vîrtoși, în străluciri,
Unde se bucură de fericirile
Gloriei, horele d'eroi martiri,
Carii căzuseră pentru a lor patrie,
Pentru cult cu-armele dalbe în mînă.
Unde sînt preoții ce 'și-au dat misia
Și 'naltă sufletul peste țărînă.
Trece 'n al treilea raiu unde vād suflete
Ce practicaseră dreptu-omenesc,
Respectul zeilor, facla dreptăților,
Fală curagiului cel bărbătesc,
Cari pietăților făceau cununele,
Protegînd pe cei slabi, de cel mai tare.
Trec în al patrulea cer. Vād femeile
Care virtuților 'năltau altare;
Ce numai soții lor le-au cules rozele
Și crinii sînului nesecerat,

Și-aū dat zilele, pure ca zorile
Cînd pe munți strălucind aū aurat.
Trec în al cincelea cer, în al șaselea,
Este o pulbere d'aur pe plaiū,
Suflete 'n frunțile munților scînteie,
Poleie vîrfele silvei din raiū.
Tot țărml rîului, scînteî de suflete,
Seamăn' cu brazdele cele 'nflorite.
În ceru-al șaselea sînt generoasele
Suflete omenești ce 'n viața lor
La fericirile altor gîndindu-se,
Aū fost ca soarele scînteitor.
Trec în al șaptelea, și unde Tubeta
Zice lui Decebal: vezi strălucire?
Aici sînt buni regî ce dau popoarelor
Viața lor liberă, drepturi, mîrire.
Aste mari suflete, nu cunosc urile,
Nici maladiile, nici bătrînețe,
Nici întunerecul. Viața nu'i fragedă,
Timpul nu scutură dulcea junețe.
Orele timpului nimeni nu numără;
Ele pe aripe nu iaū nimic
Și trecînd repede, buchetul zilelor
Și-al desfătărilor ele nu stric.
Primăvăroasele zile cu aripa
Coperă aerul p'astē locașe,
Unde prin silvele verzi apar vergure
Nude cu brațele lor drăgălașe,
Ele aū vorbele pure, suflările
Ca ale vîntului îmbălsămit;
Sărutări, dragostea turburînd inima,
Nu 'nșeală, n'are ea aici finit.
Nu cunosc chinele și suferințele;
Dragostea riură numai plăcere.
În strălucirile ce dau virtuțile,
Sufletul omului n'are-a mai cere.
Viitor și trecut nu mai îl turbură.
Îmbălsămitele auri respir',
Unde calc suflete, recorî molatice,
Orî-ce pas riură un trandafir.
Dar vezi pe Lazeea, dulce cu zimbetul,
Culegînd rozele, face cunune,
Apoi cu mînele albe ca soarele
Lui Oneū, mirele pe frunte pune!
Ei vād pe Decebal, lasă cununele,
Vin și în brațele'i surîzătoare
Cad. Dar Decebal nu simțea corpul ei,
Mai mult ca razele cele de soare.
Urcă pe muntele mare ce creștetul
Naltă, al zeului mare locaș.

Aci e fluviul care purifică
Treî lumî; în apele lui drăgălaş
Se scaldă suflete şi lasă urmele
Corpului omului ce la ţărină
S'a întors, aici toţi uită ori-ce temere
Uită durerile ce ne fărîmă.
Pe un tron aurit apăru Zamolxis,
Zeii şi 'zeele, dulci prin zimbiri,
Staû împrejurul său, nuzi cu picioarele,
Pe lese fragede de trandafiri.
La dreapta zeului lîngă Evdochia,
Nudă cu umerii sta Dragobete,
A primăverilor zee, ea zeilor
Oferă florile ei în buchete.
Crinii şi rosele albe ea rîură,
Căci atunci rozele albe erau.
Crinii şi rozele sceptrul lui Zamolxis.
Naintea zeflor îl disputaû.
Dar zise Zamolxis: «crinii să merite
Coroana florilor!» ast-fel zicînd,
Crinul în pletele'i albe s'amestecă
Şi-i dă albeţile lui de argint.
Blonda Evdochie zice ea rozelor
Cununa florilor ea le 'mpleteşte,
Apoi cu mînele rose sub buzele
Rumene pune ea — roza roşeşte.
Zeii le judecă, apoi dau rozelor,
Sceptrul. «Vin Decebal, rege iubit,
Prin a ta dragoste pentru-a ta patrie
Prin vitejiile ce-ai uneltit,
Meriţi a zeilor graţie. Plimbă-te,
Vezî fericirile ce te aşteaptă:
Locul eroilor, care'şi dau zilele
Pentru a lor patrie, resplată dreaptă;
Morî pentru binele tuturilor, Decebal!
Fă'ţi datorile ce zeii impun!»
Regele Decebal tremură, razele
Şi strălucirile ochii supun.
Un tablou grandios i se desfăşură,
Luna şi soarele el nu le vede.
Numai a spiritului lumine scînteie.
Ochii văd şi admir, ce poate crede?
Arborii, florile varsă miresmele
Neperitoarelor, pure virtuţi,
Orele care 'n sbor nu schimbă vîrstele,
Nici frumuseţile, timpii plăcuţi.
Strălucesc suflete ce cu vederile
Se salut' graţios. Frigul şi norul
Maladii, temere, şi suferinţele
Nu cunosc. — Dragostea, aici ia sborul.

Arbori cu fructele d'aur se coperă,
Munții pierd frunțile verzi în azur,
Lacuri prin cele opt ceruri feerice,
Riuri molatice cu lin murmur.
Silvele 'mprăștie dulce parfumele,
Florile, pulbere încolorată.
Paseri cu cîntece dulci ca plăcerile,
De extaz ne'nțeles sufletu'mbată.
De plăceri scînteie cînd trec prin aure
Suflete de femei, dragi cugetări,
Care te farmecă cu desmerdările,
Revărsînd florile de desfătări.
Lucind ca stelele de frumusețele
Și tinerețele ce s'aû oprit,
Lipsind materia, nu cunosc patime,
Nici dureri, nici desgust, nici un finit.
Ele aû dragostea proprie zeilor
Ce muritorilor nu'i cunoscută.
Trec pe cer stelele, scînteie'n aere,
Ele sunt suflete, ceață plăcută,
Ce trec prin porțile d'aur cu numărul
Șapte, privirile pe zei lăsa
Și pe Evdochia, mediatorele
Jude al cerului, o așteaptă,
Ca să le judece, și să le ofere
Prețul virtuților cu fericire
Intră prin capricorn, poarta a șaptelea
Forma o pulbere de strălucire
Unde și popoliî Daci, închinîndu-se,
Inturnă fețele, îngenunchiați
Și de plăcerile dulci ale cerului
Nu se mai satură extasiați.
— Văzuși pe Lazeea, zice atunci Zamolxis,
Care virtuțile locul în cer
I-aû făcut? preoții templului zilele
Sale îi stinseră, preoții per.
— Mare zeu! Decebal, zice lui Zamolxis:
Dacă tu loc îmi dai aci 'ndată
Să rămîi, eu aș vrea. «Nu! zise Zamolxis
Veî veni tu atunci, pe altă dată
Cînd în mîni cu-armele moartea eroilor
Pentru a ta patrie tu vei primi.
Moartea-î învingerea celui drept — Decebal
Du-te cu armele, cată-a muri!»
Rumena Tubeta pleacă cu regele
Și-astfel lui Decebal zice ea încă:
«Rușna al șaptelea cer are numele.
Ca să ai loc aici, ferice soartă,
Decebal! caută să ai virtuțile
Ce se cer omului prin astă poartă».

Zice : ei se cobor', prin cele șapte
Ceruri, prin pulberea d'aur de suflete
Intră în căile albe de lapte,
Care îmbrățișă al Zodiacului
Corp și în două părți pare-a-l desface ;
Cancer și Capricorn care tropicelor
Împrumut numele. Prin Cancer face
Tot omul trecerea ; prin Capricorn
Zei ; și ele sînt porțile Soarelui,
Lunii în Dacia. Să te inform :
Cu ecuinoxele primăveratece
Anul în Dacia cursul începe,
I se dă numele luna Evdochiei,
Din mari reflecțiuni ăst gînd concepe.
Cînd intră soarele, luna a șapte
Anului solar, în al său taur ;
Și își ea numele luna Evdochiei.
Ei văd în aere carul de aur
Este-al Evdochiei. Zeeă gonind
Pe imperatorul negru al Iadului,
Are vestmintele galbene ; scorpionii
Și șerpui înconjură gîtu-i și brațele.
Șerpui joc limbele lor de taonî.
Mari sînt puterile zeului Zamolxis,
Zice Decebale, — mari, minunate.
«Zamolxis presidă trei regiunile
Ale-universului, subordonate
Cerului ce-î zice fix, ele au numele
Cerul ce tremură, cer de planete
Alta a pămîntului, alta a iadului.
Zice lui Tubeta cu gene creți.
Luna în urmă-le pare și scînteie,
Înotînd p'aria de cer senină ;
Cum o surîdere p'a frumuseților
Față-albă riură a sa lumină.
Carul cu roatele d'aur pe mîrgine
Stă. Mergi, plăcerile vieții să sorbi !»
Zice lui Tubeta, ce luce 'n buclele-î
Cum neaoa-î splendidă între doi corbi.
Merge la tabăra Dacilor. Sufletu-î
Arde de glorie, el vrea să moară.
Doamna pămîntului, al universului
Atom, pe tabere focu-î coboară.

Decebal treeră locuri sălbatece ;
Merge spre Tanais care 'desparte
Vechia Sarmatie de țara schythilor.

Ochii pe lunci vede departe
Cîmpuri sălbatece fără de margine,
Fără de arbore tufă sau pir,
Crezi că în sinul lor viața se mîntuie,
Sufletul suferă ; toate 'l deșir'.
Ici colo ochilor par pe cai cetele
Cele sălbaticе de sauromați.
Ce port' cojoacele de piei sălbaticе,
Și cu lungi sulite de fer armați.
Poartă lungi barbele, poartă lungi pletele,
Ei nu le piaptănă pînă nu abat
Un vrășmaș cu-armele într'o bătălie
Sau în escursele lor depărtate,
Pînă ce sîngele nu îl amestecă
Și din căvanul lor nu-l bea cu vin,
Cînd jurămintele fac, își scot sîngele
Il bea, pe Diana aici adoară.
Ei pe cai trupul lor pleacă și sulita
Toată 'naintele-î și înapoi sboară.
Regelui Daciei pare o armie
De cavalerie, de sauromați,
Mare cu numărul, toți cu săgețile
Și cu măciucele pasă armați.
Luptă cu regele, vor să-î ia zilele.
Cade Decebale prins; nu-l omoară,
Prins la Taurida vor să-l sacrifice,
Zeii în capiște, de o fecioară.
Templul Tauridei este de marmură,
Poporul țărmlui vine, se 'ndeasă,
Datina locului este teribilă :
Este în capiște; o preoteasă ;
Ea cu o sabie junghie inima
Tuturilor prinșilor de neam strein.
Duce pe Decebal ca să-l înjunghie,
Preoții templului cu dînsul vin.
Lîngă o statuă vergura tinăra,
Șade cu sabia nudă în mină ;
Vâl îi acoperă capul, coșitele
Blonde ca aurul căzînd, îngîna
Neaua picioarelor nude pe marmură.
Preotul templului vine cu victima.
Decebal regele a 'nghenuchiat.
Vergura sabia naltă, și poporul
Strigă. Dar mina ei a tremurat,
Cade a sa sabie ce se rostogolă.
Zice atunci vergura încîntătoare
Ridicînd vecele care-o acoperă —
Astfel din negură ese un soare —
«Capul lui Decebal, regele Daciei
Și al Sarmaților nu va să cază,

Zeii Tauridii, prinsul Sarmaților
Este chiar Decebal, viața-i o rază,
Vine Sarmaților să ceară-armatele
Să spargă Daciei jugul d'otel;
Causa Dacii este a Sarmaților,
Cunosc pe Decebal, jur că e el!
Zice-atunci vergura dulce ca aurea,
Apoi lui Decebal fața'si arată.
Vede pe Tilia, ce scapă Dacia,
Și a lui inima crudă se 'mbată
Dulce de farmecul recunoștințelor.
Preoții templului, regele Eval,
Tată al Tiliei albă-cu-brațele,
Vine, dă minele lui Decebal.

Intră 'n palatele în care Tilia
Regele oaspete, nobil priimesc,
Ici colo Decebal văzu averile:
In tronuri de aur, pe purpur lucesc
Și arii plăcute, de himn și dulci cînturi
Ce vocea umană unesc, îndivină.
Pe toate ard perle ca ploaia pe flori;
Dar perle și aur, ebin și purpură,
Eraū eclipsate de junii frumuseți:
Femei răpitoare cu rumenă gură,
Arzînd sub ghirlande de dulci tinereți,
In rochi de culoare, și stofii variate,
Ce 'ngîină plăcute surîsele lor,
Sub dalbe ghirlande, de flori parfumate
Formaū o vedere, un vis răpitor.
Al Taurii rege pe tron înalt pare,
Alături de Tilia șa.

Arzînd de junețe, de grații ce are,
Ai crede Venusa ce 'n tron repoza.
Cum stelele 'nconjur a nopții regină,
Femei grațioase pe ea împresoară.
Vedeți pe regina Tilia splendidă
Ca soare ce pare în dulci dimineți,
Ființa înnoată în grații; umidă
Privirea se lasă vărsînd frumuseți.
Al ei tot e splendid, și păru-i străluce
Ca ploaie de raze pe nea, p'un sîn dulce,
Ca 'ntîia lumină ce pare 'n senin,
Și varsă-un foc splendid, măreț și divin.
Mai dîncolo este o dulce regină;
Toți ochii atrage privirea-i divină.
Pe fruntea sa părul roșînd ca rubin,

Ai ei ochi vârs' flacări sub gene ce se 'nclin,
Sub gene de aur pe pura albețe,
Se scaldă ferice a sa frumusețe.

Ei întind mesele, cu demîncările
Din vînătorile din Euxin,
Carnea vînatului cum și-a peștelui
Apelor Schitieî, fructe și vin.
Pe cînd ei oaspătă, cîntă fecioarele
Vechii Tauride, roșii la plete.
Cîntă himn zeilor, apoi eroilor,
Cîntă resbelele ce Octav dete.
Cînd tac citherele și ridic' mesele,
Zice-al Tauridei rege, Eval :
«Rege al Daciei și al Panonieî,
Și al pămîntului ce-î zic Tribal,
Rege al Iliriei și al Vindelicieî,
Mare Decebal, fie-ți în știre:
Toată Sarmația vine cu armele
Ca să te apere cu fericire !
Fața pămîntului este domeniul
Romii Cesarelui-mare, Traian.
Dacia sîngeră și cu Sarmația
Încă nu suferă jugul roman.
Toată Germania, toată Panonia,
Văd trecînd zilele sub tiranie.
Roma nu suferă pe fața globului
Nație liberă ca să mai fie !
Suflete nobile, dalbii martiri,
Care-și dau zilele ca să deslănțuie
Lumea de lungile ei suferiri.
Iată cuvintele regelui Taurid :
«Dacia liberă o voi păstra !
Cauza Daciei este-a Sarmaților :
Contra Cezarelui merg a lupta.
Voiu s'ajut Dacia contra Romanilor,
Regele Vesura voi să-l găsesc,
El popii sarmatici face să sufere:
Voiu pentru faptele-î să'l pedepsesc !»
Zice. Și ordonă regilor Schithiei
Din vecinatele părți să sosească,
Apoi în Dacia contra Cezarelui,
Contra Isigilor se resboiască.
Frageda Tilia, dulce ca zorile,
Fiia bătrînului rege Eval
Arde de flacăra dulce-a amorului,
Arde de regele său Decebal.
Nefericirile sale aprinseră
Flacărea patimii, ast-fel o undă

Sub suflăturile aspre-ale vîntului,
S'umflă, se 'ntărită, și tot inundă.
Chiamă pe Decebal în locuințele
Sale 'n palatele ei după mare,
D'unde privirile lucii ca soarele
Pontul îl aură îndepărtare.
Este cînd soarele intră în umbrele
Mării, cînd razele'i unde auresc,
Lasă să tremure printre deșertele
D'aer pe boarele care plutesc;
Peste a undelor față azuratică
Pare vederilor un polei d'aur,
Unde sbor boarele, scînteie razele
Ca strălucirile unui tesaur,
Său ca dorințele dulci ce'n juniile
Anilor oamenii văd peste viață,
Raze de glorie, umbre de farmece,
Pîn' ce durerile, această ceață
D'aur n'o risipă și lasă inima
Omului, viselor încă a îmbăta.
Cu ochii în, lacrimi, dulce și lancedă
Ea, privind undele, tristă visa,
Și atunci soarele Mitra Persanilor,
Aurul buclelor îi purpurează.
Iată imaginea zilelor omului,
Își zise Tilia. Dar Decebal
Încă întirzie. Zei ai Sarmaților!
Zei! îndurați-vă d'a lui Eval
Fie! căci regele, fala eroilor,
De nu'i dă inimă, ea o să moară!
Cînd el vederilor pare, mă farmecă,
Cînd el vederilor scapă, mă-omoară.
Sufer cînd nu 'l văz, geme-adînc sufletul,
Frigul și flacăra corpu'mi aleargă.
Plîng și suspinele'mi sînul meu valură,
Nu mai știu ce vorbesc, nu mai știu unde merg.
Minele'mi buclele strîng și desfășură:
Florile rînduie p'a mea cunună,
Și iar le seceră și le împrăstie,
Și iar pe coamele'mi ele le-adună.
Cînd îl văd tot așa suferă sufletu'mi,
Inima'mi tremură și amuțesc,
Voiu să zic, se'ngin vorbele. Spiritul
Perde chiar bunul simț — nu mai gîndesc.
Plîng și cu mîinile îmi ascund fețele
Ce ard ca flacăra, tremur, mi e cald.
Nu știu ce suferă inima, sufletul,
Un șir de lacrimi ochii îmi scald'.

Regele Daciei vine, și Tilia
 Dulce-cu-zimbetul, pasă spre sine.
 Crezi că pe creștetul negru al serilor
 Luna întâmpină norul ce vine.
 El lângă Tilia șeade pe blanele
 Scumpe ale Schiției. Ea strălucea
 În strălucirile dulci ale grațiilor,
 Cum lângă-o negură luce o stea.
 Ea vede fața lui tristă ca frunțile
 Serei când spațiul se înouează,
 În mincinoasele rîse-ale buzelor
 Umbrele grijilor se desemnează.
 Masa e splendidă, cupele aure
 Rozele cununind, trec împrejur.
 Cîntă frumoasele slave cu coamele
 Roșii ca purpura, cu ochii d'azur,
 Albe-cu-brățele, crinii și rosele.
 Dispută pelița lor ce lucește.
 Una dintr'însele resfățînd citera,
 Vocea sa tină ră dulce mugește:

AMANTA

— Ce ai tu ce mă iubești;
 Ca să'mi dai să mă răpești ?

AMANTUL

«Am o țeară,-un tron, un nume,
 Orî-ce comori sunt în lume».

AMANTA

Voiu o inimă curată
 Să reverse sînt amor,
 Cum zorile roze-arată,
 Cînd es din locașul lor.

Cîntă dar Rempesa, fică a Greciei
 Neagră-cu-genele, vis de amor.
 Ochiî ei scînteie ast-fel ca soarele,
 Sub umbra norilor ce'l înconjur'.

Cîntă o arie greacă, molatecă.
 Dulce ca murmura-aurei 'n nori.
 Fraged ca rozele dulci ale zorilor
 Și ca miroasele albelor flori:

AMANTUL ȘI AMANTA

Deșteaptă-te din somnu'ți, frumoasa mea, și vin
Căci zorile se varsă, vin ca să răspîndim
Buchetele de roze sub ale lor picioare!
Să salutăm aceste lumini strălucitoare,
De aur ce scîntee pe rochia negrei noapte!
Așa zicea amantei în ale nopții șoapte.
Amantul tînăr, iar ea cu vorbe line:
Nu este aurora, sunt rîsele'mi divine.
Nu este a sa purpură, sunt rozele din raî,
Și ploaia cea de stele e a părului bălai.
O dulce mea frumoasă ce inima'mi adoară!
Sufierea ta de roze ce din sînu'ți coboară,
Din domele-eterate e dulcele miros.
Nimic nu e mai dulce, o suflet grațios!
Ființă eterată, buchet de frumusețe,
De grații, de virtute, de farmec, de junețe,
Cu ochi ce-au strălucirea suavului safir,
Și'ngîină întunecate luciri sub pleopî de fir.

O altă sclavă cîntă, fecioară din Dacia,
Cu ochi ce umbra nopții în flacără ardea,
Sub genele umbroase, avea melancolia
Și cu grații în fața'i ce'n roze se'nvăleau.

«Neal strîngea pe sînu'i pe blonda Alina,
Cerească frumusețe de care el ardea.
O dulce mea frumoasă! cu genele de aur
Al inimei răpite desfătător tesaur!
Alina zice: dacă o oră saū o zi
Saū toată a mea viață eū nu te voiū iubi,
Această viață dulce ce-amorul o devoră,
Să piară ca o rouă saū ca o auroră,
Ca umbrele tăcute, ca stelele pe cer,
Ca razele de aur ce'ți strălucesc pe pîr.
Alina plecă capul cu dulce moleciune
Pe sînul care arde al dulcelui ei june,
Și cu a sa guriță muiată în purpur,
Cu ochii plini de lacrimi, de flacări, de azur,
Amanta dulce zice: Alina te adoră
Și arde pentru tine ca blonda auroră.

DOR ȘI MARSA

Cînd ea vine, dulce Marsă,
Florile nasc pentru ea.

Primă-vara se revarsă,
 Și pe viață luce-o stea.
 Însă unde tu nu ești
 Tot e noapte și tăcere,
 Nu zăresc lumină cerești,
 Nici roze dulci de plăcere.

MARSA

Cînd tu vii la mine Doare,
 O ploaie de dulci zimbiri,
 Mă îneacă ca un soare,
 Lacrimi se fac trandafiri.
 Dar tu cînd pleci de la mine,
 Suspin, plîng, și simț că mor.
 În griji, lacrimi și suspine,
 Ce naște al tău amor.

Tilia fragedă ca vîntul zorilor.
 Cîntă o melodie, toți se răpesc.
 Inima'i în cîntecu'i trece ca flacăra,
 Ochiul de patimă îi strălucesc.

ADALIA

Perind pe toată ziua, Edena lăncezea,
 Ce dor avea în sinu'i, ea însuși nu știa.
 Ardea d'amoru acela ce nu vrea să repoze
 Pe vise grațioase, pe desfătări, pe roze,
 Ce fuge de obiectul ce-face a iubi,
 Preferă să nu-l vadă și a plînge, a suferi.
 În musica divină ce face să resune,
 Melodioase arii, durerea sa ea spune.
 La dulcea auroră cînd pare printre nor,
 La seara cea discretă, ea spune al ei dor
 Intr'un limbagiu ce numai de zei se înțelege;
 Iar zeii și la care ea spune al ei amor,
 Revarsă p'a sa rană nectar desfătător,
 Și sufletul ei dulce, ca valul cel de spumă,
 De aerul de noapte se'mbată, se parfumă.
 Încredințează nopții și cîntec și mister,
 Și vîntul le răpește ca să le poarte'n cer.
 Cînd ea termină cîntul, pe fețele ei două,
 Sa varsă calde lacrimi, a sufletului rouă.

Seara congedie oaspeții Tilia.
 Ea cu Decebale trece'ntr'o sală,

Unde cununele rozelor riură,
Și al nectarului parfum ecsală.
Rege! ierți Tiliei, fie a regilor
Mare Decebale, a te întreba :
Ce dor îți turbură viața'n Taurida ?
Umbra durerilor e'n fruntea ta!
Dacia turbură ție gândirile ?
Cerul păstrează ei un viitor.
Tu ai armatele bravei Tauride,
Ele cu oștile ți le'npreună,
Fala Cesarelui pot să o umile.
Sufletu-aceleia care în Dacia,
Dulce ca soarele tu o iubești,
Este luceafărul cerului Daciei ?
Spune Decebale, de pătimești ?
Este ea palidă ? coama ca aburul
Ce pe cer riură în vijelie,
Saă ca răsurile și aurul zorilor ?
Ca roua florilor dupe cîmpie ?
Este ea fragedă precum e aerul
Serilor Daciei în primă-veri ?
Are lucirile vii ale soarelui
Saă ale stelelor dulcilor seri ?
Are ea inima caldă ca flacăra,
Și te iubește ea cum te iubesc ?
În cer cu Zamolxis, fără de Decebal,
N'aș putea de acum ca să trăiesc !

Zice și regele dulce cu vorbele
Și resfătările sale 'i-arată,
Cum leul muntelui soața lui mîngiie
Cînd simte 'n sînul ei cruda săgeată :
Tilia, zice el. Eă am dat inima,
Al geloziei lor foc, draga mea
Să n'arză sufletu'ți ! ceea ce inima'mi
Are în Dacia, e numai ea !
Tilia mînele pune în coamele'i
Smulge ea dupe păr dalbă cunună,
Riură coamele, ca ale cerului
Cînd în nori scapăta splendida lună.
Sînul ei palpită, ca val în spumele
Mării. Iar ochii ei ca un nîr plouă.
Ast-fel zambilele și viorelele,
Par printre undele nopții de rouă.
Zice lui Tilia : Te duci, o crudule !
Cu-ochii în lacrimi mă părăsești.
Nu ai tu inimă ! nu ai tu lacrimi ?
Pentru-a ta Tilie să respîndești ?

Regele Daciei pleacă cu navele,
Pleacă cu regele mare Eval.
Treî sute nave întinzînd velele,
Mişcînd lopeţile, sparg albul val.
Coastele cerului coperă umbrele
Ast-fel pe frageda frunte durerea,
Riură umbrele ei melancolice.
Tot se da somnului, şi în tăcerea
Noptii, pe undele mării e linişte.
Stelele cerului urm' cursul lor.
Marea cu undele'i doarme sub domele
Cerului. Cerul chiar doarme în nor.
Tot de la umbrele nopţii repausul
Care durerile lumii aromează,
Toate fiinţele uită cît zilele
Vieţii sunt turbure şi încetează.
Tilia singură nu 'nchide genele,
Plînge pe patul ei de trandafir,
Şterge de lacrimi feţele palide
Cu ale părului bucle de fir.

De la palatele Tiliei gardela
Rînduri cu-armele merg p'Euxin,
Pare ca Venusa de la palatele'i,
Ast-fel ca florile care revin
Ce după ploile verii rentineră
Şi ridic' frunţile îmbălsămate.
Viaţa, energia, umplu acum sufletu'i,
Ast-fel ca soarele cel luminos.
Pleacă în Dacia, pleacă cu navele:
Pare sub numele'i de Făt-Frumos.
Zeea din capişte i-a dat consiliul;
Ea lîngă Decebal vrea ca să moară.
Al amazoanelor sînge în vinele'i
Cură, şi luptele n'o înfioară.
Ese ea splendidă din a palatului
Poartă ce armele o încunună,
Ast-fel din aburii albi ai eterului,
Ese molateca, splendidă lună.
Merge pe nava sa, ce ca o pasere
Lunecă 'n undele mării uşor.
Velele flutură, sparg cu lopeţile
Cadenţat undele, spre Ister sbor.
Trec pe la palida insulă-a şerpilor,
Munţii, pădurile îi încunună.
Marea pe margine are altă margine,
Brîu de ghirlandele sale de spumă.

Tomi sau Pontica locul exilului,
Lui Ovid licură în depărtare.
Colo e Peuca, deltă a Istrului
Unde Alesandru, eroul mare
Trece în Schithia dupe Tribalî,
Unde al Persiei rege s'avîntură,
Fără să spulbere schiții rivali.
Această insulă fuse la porțile
De fer, în sînul ei mîndră domnea
Fiica lui Unehevel ce calitățile
Toată Panonia le pismuia.
Sub ale buclelor valuri molatece
Lucea ca muntele ce sub cununi
De ninsori scînteie și îi vezi creștetul
Palid la razele fragedei luni.
Fluviul Isterul vede pe vergură,
Beat de privirile sale plăcute,
Vrea ca în peștera lui din Hercinia
Zina cu insula să o transmute.
Marele Zamolxis nu se astîmpără,
Insula Peuca transmută 'n jos,
Unde cu-armele trece să spulbere
Schyții al grecilor rege frumos.
Marele Zamolxis, nu se asigură
Contra bătrînului Ister ce o urmă.
Cu a lui flacăra, zice Evdochiei
Zeea cu vorbele dulci, !mergi și urmă
Lupta cu Isterul ! ia toate zinele,
Ceata morunilor s'o depărtezi
Ei sunt ai Istrului fii, n'ai încredere.
Nu, o Evdochie, să nu'te 'ncrezi !
Cînd tu cu sclavele albe ca florile,
Forme feerice va intra în riî,
Să scalde 'n umbrele d'unde nasc rozele,
Pune bătrînului Ister un frîu !
Prinde pe vergură, o răpiți repede,
Îi legați brațele cu lanț de roze !
Numai în Cocaion, în fața zeilor
Să-i fărămî lanțele, să se repoze !
Zice. Evdochia sboară la Peuca,
După cum Zamolxis îi ordona.
Cînd între umbrele nopții, molatece
Luna din buclele nopții vărsa
Rîuri din razele-î, vine Evdochia.
Stelele tremură și scînteiesc.
Zeii privirile țintă pe Eura,
De frumusețile ei se răpesc.
Prin dulci gene zeele caută pleopele
Și de indivie îngălbenesc.
Privirea Peuchii luce prin lacrime

Cum focul soarelui luce prin ploae.
În sinu Evdochiei ascunzînd fețele
Corpu-i ca edera p'arbor se 'ndoaie
Printre frumoasele zee ale Daciei
Zeii toți Peuchii vor a da loc.
Zeele murmură, critică farmecii.
Dulcele aure p'al lor păr joc.
Lungî erau certele. Marele Zamolxis:
«Iată pe Peuca albă ca soarele,
Zeile Daciei n'o vor aice».
Vine Evdochia, dulce-cu-zîmbetul,
Pare cu carul său pe orizon.
Tremură aerul, norii se 'mprăstie.
Zea pe muntele lui Cocaion
Pare în mijlocul zeilor splendide,
Care acoperă cu brațele albe,
Fețele rumene astfel cum crini
S'unesc cu rozele pe ale buchetelor
Frunți, și splendida zee cu sîni.
Corpul din creștetu-i de la picioarele-i
Pare un nud zeelor pîn' la mijloc,
Un brîu ce coperă riură colții lui
Mai jos ca aurul lor și se joc,
Cînd ale vîntului aripi îi tremură.
Zice lui Zamolxis: «Zeū-trinitate!
Zeū prea puternice, zeū-armonie,
Zeū al ființelor ce din unirile
Lor universului dau vîetate;
Lumea mă turbură, cei mulți la capiște'mi
Numai sacrifică. Ei spun cu fală
Că-a mea religie este o ficție.
Că a mea religie e imorală!»
Zice și lacrimi cură pe fețele-i,
Unde se sfărâmă și'n roze per.
Luce'n pletele-i astfel ca soarele
Luce în coamele albului cer.
Zice ei Zamolxis: «Soția puternică,
Nu ai tu temere de muritor
Că o să deșerte cultul și capiștea.
Tu ai imperiul în viitor.
Tu ești materia. Dar o puternică
Zee a atomelor, soție mult dulce
Ia te acoperă cu val de purpură!»
Oferă Zamolxis vâlul ce luce.
Ast vâl o coperă, ast-fel e soarele,
Ast-fel sunt stelele strălucitoare.
Zice ei Zamolxis: poartă-l d'apururea.
Ți-am dat al cerului vâl de pudoare

Colo fu peștera, unde închiseră
Dacii din Dunăre multe comori.
Unde-a titanilor ceată din luptele
Cu zeii grecilor răsbunători,
După învingere, și unde regele
Spune cum Dacia popoliți 'nvinge
Pentru ce nația nu avea vițile
Luxul, plăcerile ce viața stinge.
Vede a Prutului gură pe ripele-î :
Opt sunt cetățile care albesc.
Ea este 'n Dacia, 'nalță balaurii
Ce despic' aerul și strălucesc.

Colo în verdele munte al Burilor,
Printre mestecăniî naltî de argint,
Unde al Oltului unde spumatice
Peste sălbatece stincî cad mugind ;
Tubeta splendidă, neagră-cu-genele
Doarme pe florile cele 'nrouate.
Zorile rumene despicînd umbrele,
Ast-fel ca rozele înpurpurate,
Ce desfac foile ale bobocilor,
Scînteie 'n spațiul întunecat,
Poleie coamele Tubetei splendide
Ce se desfășură pe al ei pat.
Doarme molatecă, nudă-cu-brațele,
Corpul ei seamănă un vâl de nea,
Ce-are repaosul pe un pisc repede.
Părul ei corpul ei îl învălea,
Deschizînd genele, părul ei riură
Valuri molatice, umbră cerească.
Corpul ei coperă, chiamă frumoasele,
Părul pe umeri-î să'l împletească.
Una o peaptănă, patru țin vițele,
Alta c'un d'aur vas, de rouă plin,
Vine, și Tubeta, doamna frumoaselor,
Răcoară mînele sale de crin.
Hora Frumoaselor, nouă-cu-numărul,
Este. Și Tubeta e doamna lor.
Ele cu dînsele, zilele, nopțile,
Unde s'avîntură un cîntător,
Merge 'naintea lui, sună cu fluerul,
Cîntă și viersul lui dulce, suav.
Cu vorbe tinere drag s'armonia.
Nouă ani junele este al lor sclav.
El un an uneia servă cu cîntecul,
Uneia orî-ce an el este-amante,
Nouă ani el urmînd ast-fel frumoasele
Ce-î dau sărutele lor ordonate.

Nouă ani Orodel în a zi numără
De cînd frumoasele el însoțea :
Tutor fusese el un an amantele,
Acum de dinsele se despărțea.
Orodel fluera dulce și lacrimi
Cură din genele'i pe a sa mină.
Tubeta splendidă danță cu zînele,
Neaoa și singele fața le 'ngîină.
Marele Zamolxis vine pe măgură.
Carul său îl trăgea patru boi mari.
Vine și Tubetei zice : «o Tubeta !
Soață a moșului munților tari !
Marele Cesare a trecut Isterul.
Lupta teribilă are să fie.
Cîntecul 'nflacăra inima bravului :
Orodel, Dacilor în bătălie,
Poate să 'nflacăre inima nobilă,
În întîlnirile ăstuî popor
Cu legiunile Romei puternice.
Dați lui Decebale pe cîntător ?
Cîntul poetului este ca flacăra
Soarelui, zilelor varsă amorul,
Nobilă inimă și o 'nflacăra
Și egală zeilor pe muritorul.
La murmurările'i calde ca flacăra,
Sufletul Dacilor se va 'ntări,
Pentru a lor patrie, beți de ambrosia
Vorbelor nobile, ei vor muri.»
Zice ; iar Orodel pleacă la Decebal.
Regele Daciei în adunare
Cu ai Sarmaților capî și ai Dacilor,
Spune Pileatilor de lupta mare.
Colo e regele alb al Tauridei
Ține cu mînele sceptrul regal.
Lîngă el Tilia albă cu umeru'i
Urmă în Dacia pe Decebal.
Ea avea armele ca fiii mărilor,
Patru-ai Sarmaților capî se arată.
Unul e Saula mare 'n bătălie ;
Poartă l'al calului frîu la trei sute
Picî de cap d'inemici, care cu armele
Vinse în luptele'i mult cunoscute.
Poartă lungi plete ; barba ca singele.
E căpetenie peste Scoloți.
Al Roxolanilor cap stă alătura :
Este din Tanais ; nalt patru coți.
Nalt, uriașilor seamănă barbarul,
Din amazonele vechi el coboară ;
Coborînd d'Ercule, cei de la Tanais
Pentru virtuțile sale 'l adoară.

Gherus e numele. Vine puternicul
Rege al barbarilor, Ostumat.
Doă hîrcî omeneşti bate cu baiere
Late de cînepă spatele'î lat.
Colo e Aricus, un divin, minele'î
Poartă de salcie rămuri pe spate.
Riură pletele'î, barba sălbatecă,
Tinde genuchele sale uscate.
Precum meteorele 'ntunecă stelele
Ast-fel frumoasele, albe Sarmate
Varsă luminele dulci ale murelor,
Prin frumuseţile lor delicate;
Ast-fel cum florile roua lor scutură
Şi dulci colorile de tinereţe,
Ele împrăştie graţii sălbatece,
Farmece splendide de frumuseţe.
Colo femeile capilor Sarmatici
Par cu cosiţele lor bălăioare;
Ele port armele, arcu, săgetele,
Poartă cuirasele strălucitoare.
Coifuri pe creştetul capului scînteie,
Fruntea de aure bucle 'nconjoară,
Toate în luptele Schitiei sălbatice
Aū vărsat sîngele cu-armele lor.
Ele în certele patriei Schitiei
Soţii cu-armele lor îi urmează.
Din amazoanele vechi ele-aū sîngele,
Datine-omeneşti îmbărtează.
Una e Pesimund, soţia lui Saula,
Rege al Scoloţilor cu ochi ruptî din cer.
Treî piei de cap d'om poartă pe pavaza,
Ce o acoperă, lată de fer,
Ce în bătălie le-a luat zilele
Şi le-a scos pielea lor după cap.
Semn de 'nvingere. Alta e Mamesa
Ce 'n foc şi 'n lacrimi ochii s'adap'.
Vie, sălbatecă; Gerus e soţul ei.
Alta e Tibia, cu mîna albă,
Naltă ca soţul ei, seamănă plopului.
Alta e Subita, dulce şi dalbă,
Soaţa lui Aricus, crinii şi rozele
Faţa ei seamănă de fragezimî.
Pare vederilor, cînd ea prin lacrimi.
Şi prin surisele'î dulci şi divini,
Precum crepusculul pare în umbrele
Serii şi razelor ziliî murinde,
Ochii ei scînteie ca strălucirile
Cerului serile dulci şi arzînde.
Alţi regi ai Schitiei şed rînd pe scaune.
Zice Decebale către Sarmaţi :

«Regi mari ai Schitiei, ai Amazoanelor
 Fii, astăzi vorbele mele-ascultați!
 Astă bătălie este a Daciei
 Și a Sarmației viață sau moarte.
 Să jurăm regilor, perzînd bătălia,
 Nimenea zilele să nu mai poarte.
 Să murim! ca eroi! pentru că zilelor
 Ce libertățile perd pe pămînt,
 Viața și aerul, cerul și soarele
 Sînt mai teribile ca un mormînt!»
 Dacă noi perde-vom lupa cu Cesare,
 Strigă tot popoul, zic toți să piară!
 Să moară Dacia, toată Sarmația,
 De cît să sufere viața de heară!
 Peste tot murmură, toți: să murim!
 Arde apropiu, un vas eroilor,
 Cu vin el presintă, toți să jertfim!
 Strigă sălbatecii capi ai Sarmaților:
 Toți creștau brațele și în vas sînge,
 De la braț picură, naltă toți minele,
 Jură, săgețile la toți se strîng
 Și toate armele care ei au
 Și 'n vas le puseră. Apoi ei zeilor
 Roagă și sîngele din vas ei beau.
 D'acolo merșeră toți într'o peșteră
 A lui Mars zeului, să sacrifice.
 Un umbrar pe țeruși, verde de ramure
 Ca să dea umbrele aici ridică.
 Pe pămînt ramure verzi așternuseră.
 Dar ei sacrifică oameni ce 'n luptele
 Lor și cu Cesare au fost robit.
 Căzură capete și strîngînd sîngele
 În vas, în capiște l'au respîndit.

Sună Citerele dulci în palatele
 Regelui Decebal. Cîntă fecioare
 Luptele Daciei contra Romanilor...
 Fețele Dacilor sunt rizătoare.
 De femeii scînteie palatul regelui,
 Cum fața cerului stelele 'ncunună.
 Stelele aure ce văd privirile
 Cazînd din aere, aici se-adună.
 Pare aici Tilia. Vine cu armele.
 Dulce ca zorile, dulce carmin
 Gura îi rumenă, ast-fel par rozele,
 Tot ast-fel rumenă un viș rubin.
 Plaiul se 'ntineră cînd luna palidă
 Pare, și 'nvoioasă de bucurie.

Decebal regele își umple sufletul
De fericirile ce îl învie.

FRUMOASĂ HORA CÎNTĂ

De ce ea 'î necredincioasă,
Ea ce-î dulce și frumoasă?
Ce sunt junele femeii
Ce aș fermecile ei?
Ca ea nu e alta 'n viață
Nici în cer prin serafimi,
Nici o stea mai dulce 'n ceață
Nici resure printre crini.
Chipul ei pe toți răpește,
Și privirea ei rănește,
Prin altele tinerele
Arde ca soare prin stele;
Sărutări, farmec, resfețe.
Lanț de foc ce m'a robît,
Toată a mea tinerețe,
Fui cu dînsa fericit,
De și-am plîns și-am suferit.
Dragostea gonește ura,
Azi nu-î mai zîmbește gura.
Nu îi mai arde vederea,
Vorba ei a perdut mierea.
Cînd se vîrs' dulcile zorii
Și-adorm triști muritori,
Eu plîng! cînd soarele luce
Și viața la toți e dulce,
Și paserea cîntă 'n crîng,
Eu singur suspin și plîng.
Inima-i în lacrimi cură,
Nu mai tace a mea gură;
De la umbră pîn la umbră,
De la soare pîn la soare,
Viața mea este tot sumbră
Și 'n rouă lacrimătoare.
Căci a mea dulce bădiță,
Nu'mi dă miere din guriță.
Din cosița ei cea brună,
Nu 'mi face ea o cunună!
Din sînu'i de iasomie,
Nu 'mi mai face patul mie!
P'altul capu'i se răsfrînge,
P'altul în brațe îl strînge,
P'altul arde cu priviri,
Și 'l îmbată cu zîmbiri,
Și îi zice: ce am eu.
Și țî-e drag, tot e al tău!

Dar eu nu-l voi feri,
Mai bine voi a muri,
De cit a o mai iubi.
Dragostea ei ține-o zi.
Mîne pe el ca pe mine
O să 'l lase lăcrîmînd
Și cu sînul în suspine,
O va blestema plîngînd.

CÎNTĂ FRUMOASA IDA.

Cînd dorul lacrimi se face,
Suferința mea nu tace.
Eu plîng, și amarul dor
Nu s'alînă — cer să mor!
Inima mea sîngerează
Cald și frig simț, aiurează,
Mor de dor și ea e rece;
Luminele ei sunt sece.
De lacrimi nepăsătoare!
De rana ce amar mă doare.
Și nu pocî să mă supui,
Dorul meu ca să îl spu
Soarele de dimineață,
Are raze și dulceață,
Și aduce la flori viață;
Dă recoare, dă verdeață.
Ea încă are în fețe
Ca soarele frumusețe,
Și cosiță castanie.
Gurița sa purpurie
Nu 'mi aduce mîngîiere,
Ci venin, amară fiere.
Căci la focul ce mă 'ncinge
Ea e rece, mă răspinge;
Și eu plîng, și lînghezesc,
Mor, și încă o iubesc.
Vezuî stelele, topaze
Ce se îneca în raze,
Împrejurul lunei pline
Într'o mare de lumine,
Nu erau mai strălucite
Ca ochii dulcilor iubite,
Și am zis: ea este luna,
Soarele, steaua, cununa,

Farmecului cel ceresc
 Și 'n privire-î mă tolesc!
 Stea drăguță, luminoasă,
 Că nu ești mărinimoasă!
 Tu ce ești așa frumoasă!
 Nu în viață, 'n soare, în fire,
 Este a mea fericire,
 Ci în dulcea ta zîmbire,
 Și în calda ta iubire.

CÎNTĂ O SCLAVĂ

O cît ești de bobocică!
 Din sînu-ți farmece pică.
 Cosițe pe sîn cobor,
 Negre, aurite-ușor.
 Cum luna poleie un nor,
 Gene negre și răsfrînte
 Ca umbra pe față frînte;
 Sprincenele neguroase
 Varsă raze drăgăstoase.
 Privirea ta mă rănește
 Ca un soare ce lucește.
 Două paseri poartă ea
 Ca doi bulgări mici de nea.
 În sînul ei cuib își fac,
 Aū în ciocuri cite-un frag,
 Ce-l dă la cel ce-mă mai drag,
 Nuri dulci din ochi îi pica
 Cînd dragostele-î ridică
 Rochia cu mina lor mică,
 Cînd focul dragostiî dulce
 În ochiî ei negri luce.
 Ea se uită, ea se frînge
 Și pe sîn dulce mă strînge.
 Și se pierde, aiureaza,
 Ride, cîntă, lăcrămează.
 Și pe brațele-î de spumă,
 Cosița de cît îți spune;
 Și brațele cu cunune.
 Cînd o strîngi la sîn cu dor,
 Și rupi vâlul alb al lor,
 Să nu-î săruți cei doi fragi,
 Fragezi, tineri, rumeni, dragi,
 Cu vorbe aspre respinge,
 Dar cu brațul ei te 'ncinge.
 Și pe sînul tău se stinge.

S-o vezi galbenă perdută
 Sub cosița ce-î sărută
 Trupul ei pîn la picioare,
 Ai da viață, cer și soare.

CÎNTĂ FRUMOASA DILI

Ochilor de lacrimi plini!
 Numai revărsați luminii!
 Căci a vieții rază vie
 A apus, să nu mai fie.
 Voi n'aveți să mai priviți
 Ochii de gene negre-umbriți,
 De lacrimi încununăți
 Și în raze înecați.
 Sînul ei ce din zăpezi
 Două dealuri născînd vezî,
 Pe dealuri doi bujore-î,
 Eșind din crini auri.
 !ărul ei cel castaniū
 Ce părea că este viu
 Și-unde dragostele dragi
 Zimbeaū cu gura de fragi.
 Gitul a căruia nea,
 Păru-î castaniū naște
 Ca o seară ce pe zi
 Naște spre-a se răspîndi,
 Te închide și tu gură,
 Ca mișcări să nu mai ai,
 Căci pe buza de resură
 Sărutări n'o să-mi mai dai.
 Nici pe negrul din cosiță,
 Nici pe macul din gurița,
 Nici pe bujorii ce 'ngin'
 Zapada după al ei sîn.
 Muriți brațe; piept, te frînge!
 Voi pe sîn nu veți mai strînge
 Corpul ei îmbălsămit,
 Ca bremenul răsărit.
 Altă gură îi bea miere,
 Alți ochi ard a ei vedere
 Din gură de trandafir.
 Altă mină îi resfață
 Bobocei de maci din față
 Un alt braț acum o strînge
 Ca floarea pe el se frînge.

Trece o aure dulce în aer,
 Varsă parfumele delicioase;
 Regele Dacilor zice poezilor :
 «Nu voi eû himnele dulci, amoroase,
 Care molatică inima bravului,
 Care pe suflete slabe răpesc,
 Eû voi cîntările vii şi energice
 Ce dau puterile; şi 'nviaţuesc,
 Ce ridic' sufletul, nobilă inima,
 Şi interesele ţărei măresc!»
 Vine Eleuta din a frumoaselor
 Horă cu Orodul, dalb cîntător.
 Zină a himnelor celor resboinice,
 Care dau inimă unui popor.
 Tubeta splendidă, zice Eleuta,
 După dorinţele zeului tată,
 A trimes pe Orodul să cînte imnele
 Care a ostaşului inimă 'mbată.
 Ceî ce cînt' aria moale şi fragedă
 Care în festinele regilor are
 Farmece, graţie cîn desmerdările
 Dulci le bea orele cu desfătare,
 Care cînt' regilor ca să îi farmece
 Şi să acopere crimele lor,
 Cu ale laudei roze mult fluide,
 Şi cu parfumul lor amăgitor,
 Nu sunt discipoli care frumoaselor
 Zee trimeseră ca să îi înveţe,
 Zice Eleuta albă ca spumele,
 Arde de graţie şi frumuseţe.
 Roze pe buzele îi nasc şi împrăştie
 Parfumul zeilor din Cocaion,
 Păru'i ca soarele peste zăpezele
 Ernilor, scînteie lung p'orizon.

ORODEL CÎNTĂ

Orî-ce om se naşte 'n lume, are misiune-aice
 Pentru ţara ce 'i dă viaţă, viaţa sa să sacrifice.
 E nefericita ţara şi ursita ei amară
 Unde cei ce nasc în sînu'i nu mor pentru a lor ţară.
 Acolo tot ce mai mişcă fără virtuţi şi credinţă,
 În a vieţii armonie nu mai sunt de trebuinţă.
 Ast-fel nu e ţara noastră! Dacia e încă vie,
 Căci în sînul ei ea naşte încă fiî de vitejie.
 Ochiul se răpeşte dulce unde agerul balaur
 Singur scînteie în spaţiu printre purpură şi aur.
 Însă viaţa, şi puterea încă sunt în âst popor.
 Pe armatele Daciei sboară balaurii uşor.

Ca corăbiile cu vele pe o mare turburată.
Arborii, luîndu'și forma omului ca să combată
Tot se mișcă, are viață, tot desfidă-aicea soarta,
Căci robia cea streină e mai crudă de cît moartea.
Gloria e 'n atmosferă unde sufletul cel mare
Sboară și respiră viața, cu a sa neatîrnare,
Cu acvila cea măiastră care fuge de cîmpii
Înfruntînd în vijelie fulgerul de vijelii.
Ast-fel Dacii 'n bătălie țătă să respire viața,
Dar spre Ister, o Decebal, iată se ridică ceața.

Printre ceață se zăresc

Acvile ce strălucesc.

Iar balaurii cu gura de flacără vor să treacă,
Îi întîmpină, lovește, și în Ister îi înecă.
Peste vîrfurile nalte ale munților rîpoși
Unde aū locașe dalbe zeii Daciei frumoși;
Raze d'aur se arată, fac ghirlande de foc vie:
Sînt sufletele străbune ce privesc cu bucurie.

Ast-fel fu cîntecul. — Preoții templului
Iliforî, ce trăiau în feciorie
Și cu femeile dace, Sarmatice
Albe și rumene dalbe lumine
Ce formă podoabele ast-fel ca salbele
D'aur ce 'nconjură petre rubine;
Regii Sarmatilor și cu reginele,
Rumena Tilia toți o plăcură.
Rumena Tilie, albă-cu-brățele,
Și cu picioarele mici, mică gură,
Junele Orod el pleacă genuchile
Regelul Daciei, ce-l sărută.
Pleacă cu oștile — sună cimpoarele,
Cade pe măgure noaptea tăcută.
Luna e palidă peste Sergentia
Dulce ea varsă un brîu
D'aur, oștirile de cavalerie,
Ceata Sarmatilor trec peste riū.
Merg către Cesare care pe Tibiscu,
Ține el tabăra mult numeroasă.
Regele Daciei dă semn castelelor
Să dea bătălia mult sîngeroasă.

TRAIAN ȘI EUDOCIA.

Cesare Augustul merge 'n pădurile
Verzi ale Daciei la vînătoare.
Vede în desele silve o timidă
Turmă ce tremură, de căprioare,

Una cu coarnele d'aur ce scînteie,
 Fuge, în urma ei August Cesar.
 Capra sălbatecă pare și repede
 Piere în lesele mari de stejar.
 Astfel a nopților stea-muritorilor
 Pare din negură și-apoi apune;
 Astfel plăcerile omului fragede
 Scînteie, fermecă și se răpun.
 Capra stă repede lingă un șipote;
 El vede o vergură în al său loc.
 Pletele scînteie blonde ca soarele,
 Și p'al ei umăr perî d'aur joc.
 Zine-o 'nconjură; tremură vergura
 Și pleacă genele blonde de fir.
 Poartă pe umere tolba, săgețile,
 Arcul în mîna sa de trandafir.
 Cesare Augustul țintă privirile
 Sale pe vergura ce se arată
 Peste-a zînelor turmă molatecă,
 Și de vederile lor se 'mbată.
 Astfel în spațiul negru ce stelele,
 Luna nu scînteie, un negru nor
 Țintă privile sale la zorile
 Ce varsă razele pe calea lor.
 Iată cum Cesare ei îi da vorbele:
 «Zină cu zîmbetul dulce, cu fața
 «Dulce, cu vorbele dulci și profetice,
 «Ce anunți binele, ce anunți viața,
 «Zină mult timidă ce ca un arbore
 «Înflorî ca spațiul cel înstelat,
 «Cu un gînd grațios în negre cugete.
 «Parî tu privirilor, ce-ai încîntat,
 «Cine ești cu săgeți d'aur? cu coamile-ți
 «Seamănă mugurul d'aur din crin.
 «Zee ești? gloriî, grații, virtuților
 «Ești o resfringere, un vis divin?»
 Eū sînt Eudochia, murmură vergura.
 Nu sînt contrarie Romii, Cesare!
 Vino cu armele! fă tu din Dacia
 Țara latinilor, demnă și tare.
 Din ambe gintele un popul nasce-va,
 Va purta numele dalb de romîni.
 Secolî mulți curge-vor, barbarii timpilor
 In capitoliu'ți vor fi stăpîni.
 Dar peste Dacia, dupe durerile
 Și suferința sa crud împlinită,
 Secolî de lacrimi, chinuri teribile,
 Unde tyranilor va fi 'mpărțită,

Unde lovirile fiilor patriei
Vor fi mai crîncene ca de străin,
Unde tot sufletul omului nasce-va
Ca să mai singere crudul ei chin,
Soarta poporului în suferințele'i
Va afla, Cesare, mare schimbare :
Un om din neamul lor lucind ca fulgerul
Ale străinilor horde barbare,
Vinge-va și un stat dalb ca luceafărul
Pe dărîmările-i va răsări !

Cesare augustul pasă spre vergură.
«Zee cu zimbetul dulce, cu fața
«Dulce, cu vorbele dulci și profetice
«Tu 'n expediția primă, prin ceața
«D'aur a razelor tale, victoria
«Nouă romanilor ai oferit.
«Căci tu cu razele ochii armatelor
«Dace, Sarmatice ai cotropit.
«Fii, o Eudochie, zee-a zimbirilor,
«Dulci c'ale soarelui, fii protectoare
«Și pe cînd Dacia va da supunere,
«Veî avea capiște desfătătoare !
«Eû voiû în Dacia să fac o nație
«Ce Oriintele dalb va domni,
«Care născîndu-se din două ramure
«Ginte heroice, mare va fi.»
Zice : cum stelele, luna în aere
Se pălesc și se sting pe nesimțite
Cînd grațioasele zori ridic coamele
Nopteî cu minele lor aurite,
Ast-fel se stinseră zeea și zinele,
Dulce imagine de străluciri.
Cesare Augustul lasă pe urme-le
Zeeî miratele sale priviri.

Cesare Augustul duce cohortele
La a Iasigilor mare cetate,
Supra lui Tibiscul ce 'i udă poalele
Intră ; cohortele ard d'a combate.
Aripa de călări pusă în frunțile
Oștiî, labarele trei se avînt'.
Și legiunile tot atît numără.
În prima aripă armate sînt :
Cinci, una Spanică, alta Ilirică,
Alta a Panonieî, alta de Beși,
Alta a Numizilor, fii deșertelor,
Toți dupe meritul lor sunt aleși.
Colo par Spanii dalbi, lungi-cu-pletele ;
Este 'n Italia vorbă : mulți ani

«N'aş lua armele, d'aş avea 'ncredere,
«Că inimiţii mei vor fi Ispani.»
Ei form' o aripă de cavalerie,
De infanterie e urmărită.
Este superia tuturor cohortelor
Uşure cu-armele; bravii Rorari
Vin, îşi au rîndele p'atreia linie
Între Acensii bravi şi dalbi Triari.
Ei mergeau cei d'întîi şi fără regulă,
Ei port loviri cu frenesie.
Numele lor au ei de Rores, ploile
Său picăturile din vijelie,
Levis armatora ce-are în ramure
Cei d'întîi pe aceşti sprinteni Rorari,
Are oştiri agere, pe ferentari.
D'aproape nu combat. Ei nu au armele
Lancea, nici sabia, dar au săgeţi.
Sunt puşi în ordine şi formă o aripă,
Nimeni ca ei mai mult nu par semeţi.
Poartă stindardele, ese 'nainte-le
Regele Vesura cu-a lui armată.
Văd legiunile, văd edificile
Urbii Iasigilor. Ea se arată
Ca primă-verile. Regele Vesura
Către Cesarele se îndrepta.
Cere ajutorul său contra Sarmaţilor
Şi contra Dacilor ce 'i apăsa.
Vin cu femeile şi cu fecioarele,
Oferă armatelor hrană şi masă.
Cesare Augustul intra pe porţile
Urbei Iasigilor; mîndru palat.
El iar sacrifică. Nici o bătălie,
Fără a da zeilor rugă, n'a dat.
Vin la altarele sacre, femeile,
Cum şi fecioarele, albe ca crinul,
Seamăn cîmpiilor ce călătorilor
Par în deşertele unde Camsinul
Sufală, cu florile lor şi cu arborii
Cu fructe aure; cu miî colorî.
Sună citerele, himnuri de glorie,
Phosphoros scutură pletele aure
Peste a umbrelor mantă umidă.
Zeea Eudochia, dulce-cu-zîmbetul,
Pare pe Alpius, luce splendidă.
Ride Cesarelui dupe o măgură;
El vede-oştirile dace venind,
Vede balaurii despicînd aerul,
P'a săgetarilor ceată plutind.
Chiamă oştirile, apoi sacrifică
Zeilor taurii; acvile-aduce.

Armele, coifele, zalele-ostașilor
La ale soarelui raze străluce.

Regele Dacii s'afă cu armia
Într'o puternică, mare cetate,
Pe cînd Sarmatica ceată pădurile
Dace-ale munților mari le străbate.
Marele Cesare sparge întăririle
Dacilor din prejur, sprs munți privea :
Va să ia vîrfele unde Decebale
Întăriturile sale avea,
Ca între ambele corpuri de armie,
El pe Decebale va să îl închidă
În înălțimile cele sălbatice
Și ast-fel să-l ferece ca p'o aspidă.

S'apără oștile Dace cu furie.
Ei aveau spadele lor îndoite.
Datina Perșilor. Trei sunt cumele
Oștii romanilor și răspindite.
Două 'n bătălie intră, iar altele
Compun rezervele cele mai mari,
Bande germanice, bande barbarice
Cum și rezervele mari de Triari.
Cesare Augustul chiamă oștirile
Și le încurajă prin mari vorbiri.
Cesare încalecă, merge în frunțile
De cavalerie, ce el veghează ;
A lucrătorilor ceată cu sapele
Construe șanțele, ce garantează
Castrele, silvele cad sub securile
Romei teribile. Trec veterani,
Ei poartă zalele, coifuri și paveze.
Ei serv Cesarelui mîndri romani,
Steaguri cu acvile două, sunt semnele
De legiunile care combate.
Dacii la Cesare doi soli trimiseră
Pacea să ceară lui. «Mare împărate !»
Zic solii Dacilor și ai Sarmaților.
«Decebal, regele, cere ertare,
Pentru-a sa patrie, vărsîndu-și sîngele
Pentru religie și neatîrnare.»
Cesare Augustul, cruntă sprîncenele,
Zice el solilor acest cuvînt:
«Nu am încredere în cei ce sfarăcă,
În cei ce spulberă un jurămînt».
Soliî plec frunțile, es de la Cesare.
Soliî Sarmaților poartă mantale
Lungi și pe capete aū pălăriile ;

Zice Cesarele gardelor sale :
«Sus peste o măgură toate trofeele
«De la Daci și Sarmați, a le 'nălța !»
Restul armatelor ese prin porțile
Pretorianilor; podul plutea
Pe ale râului unde spumative. —
Sus pe o măgură ce aurea,
Urcă Cesarele, față acvilele
Patru cu numărul, față stindarde.
Zice prefectilor : «Fii ai Romanilor !
Jurați pe soarele ce pe cer arde
Să 'nvingeți Dacia ! cât în țările
Riului Istrului, vor domni ei,
Ține-vor armele, Roma puternică
Fi-va batjocura sclavilor săi,
Roma, lumilor doamnă, puternică,
Nu va să sufere o mică țară,
Sa-i dea tributele
Și să-o amenințe însuși cu heare !
Ast-fel Cesarele zice, dă ordine
Urbele Dacilor să 'nconjoare.
Mare bătălie este sub coastele
Urbei ce Decebal apără. Soare,
Ziua în umbrele prăștii, săgeților,
Petrilor, nu mai e noaptea pârea.
Iar a Romanilor floare se scutură ;
Însă din locul lor nu se 'ntorcea.
Urcă cu scările bravii cu furie ;
Cad sub torentele lor de săgete.
Făramă brațele, pepturi și capete,
Singele omului cura din plete.
Umbrele coperă fața pământului,
Cerul în pulbere d'aur lumină.
Luna cea searbădă lată, ca aria,
Îneca stelele cum o regină
'Neacă cu razele hora curtenelor,
Văile scinteie sub strălucirile
Ce face pulberea de licurici.
Cerul se coperă de nori albi, semănă
Turmelor oilor pe o cîmpie,
Printre nori licură și trece palidă
Luna cu fața sa cea argintie,
Ast-fel cum pe un lac noată o lebadă.
Norii lovindu-se, ca crapii în lac,
Cînd și cînd fulgeră, bubuie, negură.
Sus pe munți negure sînul desface,
Hora Frumoseilor trece în aere
Și cu ghirlandele ce le 'ncunună,
Din frumusețile ce le 'nconjură ;
Aerul răcoros ele parfumă.

Merge cu dinsele Odorel, flueră
Cum geme apele în vijelii,
Apoi ca tunetul cînd luce fulgerul,
Cînd cade trăsnetul peste cîmpii.
Luna și stelele luce prin negure,
Undele riului saltă în spume.
Florile frunțile 'nalță, și arborii
Dresă 'n sus frunțile lor în cunune.
Tremură aerul, viața, energia
Nasc pretutindene pe răsărit,
Zorile rumene înălțînd brațele.
Dacii pe-al silvelor vîrf aurit,
Nalță balaurii, caii lor nicheză,
Bat cu picioarele, mușcă în friuri.
Pleacă oștirile de cavalerie,
Pleacă sălbatecii nuzi pîn' la briuri
Și infanteria purtînd săgețile,
Purtînd căciulele 'nalte pe cap,
Urmă pe regele mare al Daciei,
Care încalecă pe un sirap
Iute ca fulgerul, ciulind urechile,
Întrecînd aerul, rîde de frîu,
Fumegă nările, saltă, se svîrcolă
Urmă oștirile sale spre riu.
Ast-fel balaurii sboară și coadele
Se întind, se restrîng și naintează,
Saă ca păraiele ce alergînd tremură,
Saltă, și clocotă și se spumează.

CANTUL IV.

Colo în silvele cele sălbatece
Ce semăn norilor ceî, grămădiți,
Unde repaosă hearele munților,
Pruncii cu mumele sunt adormiți.
Stelele scutură pulbere aură
Luna molatecă în spațiu luce,
Ca o suridere dulce de Vergură.
Sufală'n frunzele văii vînt dulce.
Dorm sub un arbore două reginele
Memasa, Pesimunt, de la Sarmați.
Crinii și rozele, aurul stelelor,
Ingînă perii lor, dulci, parfumați.
Patul lor fragede brasde de florile
Cîmpului, arborii ce se'nclin,
Razele stelelor, lunei molatice,
Coperă formele lor dulci de crin.

Vintul pădurilor, resfățind florile,
Joacă'n bucele lor răpitoare.
Daū lor parfumele florilor munților,
Iaū respirația lor arzătoare.
Colo și dincolo strigă vedetele,
Luna învăluie fruntea în nori.
Aerul vuvuie tare în peștere,
Calcă pădurile; Spanii ușori,
Repezi femeile dulci și molatece,
Ei din tapetele de flori răpiră!
Strigăte, lacrimi, plîngerî, se'mprăștie.
Iată reginele dulci se treziră
Din somn în brațele unor ostași,
Și ca columbele în ghiara șoimului
Tremură, murmură cu ochi drăgălași.
Zorile rumene, par între umbrele
Noptii molatece, razele lor
Daū îndoioasele flacări umbratice,
Favor larcinele dulci de amor.
Deliru-amanților saū răpitorilor,
Noaptea'nvăluie pe jumătate,
Și ascund flacăra ce-arde pe fețele
Junelor frumuseți dulci, delicate.
N'auzeaī nicăiri de cît lamentele,
Și protestările și suspinări.
Cîntece tinere ale amanților,
Cu dulcea murmură de sărutări.
Plîngerî și protestări, dulce parfumele
Imbătaū sufletul. Buzele rubinii
Daū sărutările printre lamentele,
Printre suspinele triste și vii.
Spanii în castelele lor duc captivetele.
Duoī Spani, reginele două robesc.
Daciī și Sarmațiī vin ca să apere
Soațele, fetele, ce le răpesc.
Ceī doī regi, tremură d'ură teribilă,
Chiamă cohortele cu solzi d'oțel.
Ei cer bătălie. Daciī, balaurul
Naltă pe creștetul unui castel.

Ei merg pe rîpele cele sălbatice,
Văd înainte-le stînci coperite
De stejari și de ulmī, frasinī cu frunțile
Atingînd cețile sus risipite.
Lasă vederile peste văi fragede
Plaiuri sălbatice, ochi de păduri
D'unde fintînele varsă cristalele
Cu grațioasele line murmurî;

Unde cresc florile, cele mai fragede
 Și filomele cînt de amor;
 Turmele-î se ridică spre-ale cerului
 Domî ca grămezile negre de nor.

Ambe armatele seamăn pe măgure
 Niște nori ce se'nalță și se mișcă ne'ncetat.

Luciul Maurul un castel conjură:
 Acolo locuia un pileat.
 Ce are o vergură dulce ca soarele
 Luciul de vergură e amarat.

Iată plimbîndu-se în sînul silvelor
 Verzi cînd pe creștetul negru vezi luna
 Lucius Maurul n'ataca castelul,
 El cîntă în silvele unde-î fortuna.

«Cosînzeana mea cea dulce,
 Cu cosițele de fir,
 A ta gură mică, dulce
 Luce ca un trandafir?
 Cînd ea trece printre flori,
 Vezi trecînd două surori;
 Una e dulcele zori,
 Cei-altă e a sa față,
 A cării dalbă dulceață,
 Pare ca raze pe nori.»

Dar vai! lui Lucius Maur nimica nu'î răspunde,
 Și luna, disc de aur, în neguri se ascunde.
 În umbra ce se varsă, el de aî săi se pierde,
 Se duce printre umbră pîn' la o silvă verde.
 Acolo e castelul ce el vede trufaș,
 În care e amanta cu chipul drăgălaș,
 Și în tăcerea nopții, în sînul de păduri,
 Așa el nalță viersul, și lăsă dulci murmurî:

«Oh! suspinul care trece,
 «Meargă la inima-î rece!
 «Să-î spuie crudu-meu dor
 «Că mă usuc, gem și mor.

«Să 'mi strîngă cu-a sa mină
 «Lacrimile ce se 'ngîină.
 «Să mă 'nece în cosiță,
 «Să-î bea miere din guriță,

«Unde crește o garofiță,
 «Cînd se revarsă de zori,
 «Cînd dorm triștiți muritorî.
 «Pasărea cîntă 'n crîng;

«Numai eu nu dorm, ci plîng.
 «Viața mea este amară
 «De la seară pînă la seară.
 «De la zi pînă la zi,
 «Plîng, fără a-mă liniști.
 «Oh! suspinul care trece

«Meargă la inima-î rece!
 «Să-î spuie ei cruđu'mî dor
 «Că mă topesc, plîng și mor.
 «Să-mă strîngă cu-a sa mină,
 «Lacremile'mî ce se 'ngîină.»

S'aude o șoptire și cîntece suave,
 E chiar princesa dacă cu albele ei sclave.
 Pe fața ei scînteie o rouă de zîmbiri,
 Pe gură 'î luce uñ zîmbet de fragezî trandafirî.
 Cădeañ voluptoase rîzînde de cosîțe,
 Pe brațele'î se 'ngîină boboci de garofițe.
 Un vâl de desfătare ce sînu'î învălea
 Și-o rară frăgezime lăsa a se vedea.
 O buclă ce resare și bucele'î umbroase
 Pe sînu-î de zăpadă s'aruncă amoroase;
 Lucind precum lucește un soare neguros,
 D'ar fi un soare negru! pe sînul ei frumos.
 Această frăgezime, și dulcele'î zîmbiri
 Formează drăgălașul buchêt de străluciri.
 El o iubea ca viața. Ea nu vrea să'l auză.
 De și-l iubea, dar vorbe plăcute îi-le refuză.
 Aude că el vine cu-armate a-î loyi,
 Pe cînd el năinta cu arme. Ea eși
 Și merse înaintea lui Luciù să vorbească
 Și cu dulci ei farmeci pe Luciù să răpească.
 Vrea a scăpa cetatea. — Scînteie plina luna
 Pe o pădure verde, lucește ca cunună
 Pe fruntea frumuseței, pe grațiosul păr,
 Aceste raze d'aur ce coboarăñ din cer.
 În sînul de pădure la razele de stele,
 Lucește-o frumusețe în hora sa de iele.
 Al ei păr se revarsă pe umeriî frumoși,
 În valuri neguroase, dulci, tineri, drăgăstoși,
 Lucind cum ar străluce un dulce, negru soare,
 În juru'î se revarsă, în noaptea trăcatoare.»

DOMNIȚA

Un foc dulce aprinde al tău suflet feros.
 Vin! și resuflă un dulce și drăgălaș miros!
 O strălucite Luciù! iubesc a ta zîmbire,
 Acea suavă dulce și fragedă lucire,
 Precum iubesc în noapte pe doma cea senină,
 Acele raze d'aur, acea dulce lumină.
 Vin dintr'un traiu de lacrimi și fă un traiu de flori.
 O noapte de amoruri și să mor pînă la zori!

LUCIUS MAURUS

Din gura ta ce are nectarî dulci şi cereşti,
Vin, sărutări de rouă plăcut să răspîndeşti !
Pe ale tale braţe tu dragăstos mă strînge,
Şi ca o floare dulce pe sînul meu te frînge.

Domniţa rătăcită în părul său de fir
Repoază fericită p'un pat de trandafir.
O faţă dăgălaşă, o farmec! fericire,
Ce văz răsfăţătoare prin dulcea ta zîmbire !
Ai tăi ochi dulci ca viaţă mă ard şi mă topesc,
Tu eşti minunea dulce de care mă răpesc.
Oh! vin'o lingă mine cu ochiul ce străluce.
De flacări şi de lacrimi, şi de langoare dulce !
Ca floarea ce se 'nclină în vîntul călduros,
Şi capul său pe frunte-î îl pleacă dragăstos,
O rouă de plăcere cerească-atunci se varsă,
Pe dînsul îl îmbată şi fericire varsă.
Amorul îi deschide cu minile de crin
Cu degete de roze, al ei dragălaş sîn,
Şi mica ei guriţă surîde dulce, drag
Revarsă o albă miere ca al munţilor frag.
La ale lunei raze apare acea domniţa
Cu ochii plini de lacrimi, şi risul pe guriţă.
S'aude aceste vorbe: imi jurî a mă urma,
Ori-unde mă voiû duce, ca draga umbra mea?

DOMNIŢA

Te voiû urma ca umbra şi cît sînt de frumoasă,
Voiû fi pînă la moarte supusă, credincioasă.
Îţi dau braţul drept leagăn şi sînul meu drept pat
De crini şi de resure! să fii al meu bărbat.
Dar dă-mi cu sănţitate, lealele cuvinte
Că laşi peste cetate domni al meu părinte ?
Cetatea se deschide şi cînd dulcele zori
Pe cer revarsă d'aur şi de purpură flori,
Ilustrul Luciû Maur la un altar se duce
Şi ţine a lui mînă în mîna ei cea dulce.
Această este 'n ţară conchista cea d'intîiû.
Cînd zorile s'arată, ei dorm p'un căpătîiû

În tabără superbul Cesar August Traian
Şedea avînd alături pe junele-Adrian.
Opt capi de legiune, toţi şed cu gravă faţă,
Şi vîntul sereî dulce a lor frunte răsfaţă.

Doi Spani junî, capî d'armată, staû singurî în picioare
 Cu feţele întristate, cu vorbe răpitoare.
 Cesar le zice astfel: «Voiû moarte meritaţi.
 Prin faptul ce făcurăţi, nu mai sunteţi soldaţi.
 Dar nu vă ridic viaţa, nu meritaţi nici moarte,
 În viaţa voastră tristă, vă fac o altă soarte.
 Să nu mai aveţi dreptul sub stindarul mărit
 Să vă aşezaţi sub arme, căci voi l'aţi înjosit.»
 Legionarii fruntea înclină, şi Cesare
 Cu mîna poala mantei apucă; depărtare
 D'armatele lui cere acestor trădători.
 Şi merge, sacrifică; iar timpul e la zori.
 Atunci apare Luciu în toga aurată:
 Am cîştigat cetatea în noapte 'nconjurată.

CANTUL V.

Dacii crezîndu-se tari, şi învingerea
 Pentru ei de acum, es din cetate.
 Ast-fel torentele strînse de stavile
 Cînd se vîrs', riură întăritate,
 Rup ori-ce stavile, gem şi se sfărămă
 Pe stînci sălbatece ce îi opresc;
 Răcnetul omului, sunetul armelor
 Turbură aerul, nu mai păşesc,
 De cît pe leşele d'oamenî — pe armele
 Celor ce zilele la ceruri sboară.
 Vin cei doi Sarmatici regi ce femeile
 Spanii răpiseră — caii lor sboară.
 Marcus, Erculus, Dura, Sarenticus
 Cad sub lovirile lor cu turbare.
 Ei aû fost gloria pretorianilor;
 Saula, regele mare al Scolotilor,
 Cu Gerus, regele de Roxolanî
 Vin în bătălie. Ei cer femeile
 Ce le răpiseră junii Ispani.
 Memesa, a regelui Gerus soţie,
 Vine şi Tibia albă-cu-braţele,
 Tibia soţului rege urma
 Pe cai ce spumegă şi în cuirasele
 D'oţel s'acoperă. Caii sbura,
 Dar sub a Tibiî spadă ce fulgeră
 Cade în pulbere un cap roman,
 Fala eroilor, Dilius, ştirile
 Despre a sa pierde merg la Traian.
 Zice lui Lucius: «Du-te cu maurii,
 Nu mai e Delius! mergi să'l resbunî!»
 Lucius Maurul calul încalecă

Pasă cohortele lui de nebuni.
Află pe Delius mort în picioarele
Cailor. Sîngele încă curgea.
Vede pe Saulă, aspru îl suduie.
Regele buzele lui le mușca.
Ast-fel cum se lovesc doi șoimi în stîncile
Cele sălbatece, ei se lovără,
Luptă cu spadele, însă pe paveze,
Fulgeră, lunecă și se sdrobiră
Lăncile. Lucius gardelor ordonă
Nimeni femeile a nu lovi,
Căci nu e glorie să 'nvingă aerul.
Strînge pe Saula care 'l zări.
Calul lui Lucius în sînge alunecă.
Pleacă genuchile. Saula vede,
Iute descalecă, și ast-fel ca fulgerul
Iute, la Lucius el se repede.
Alba Eudochie vine din aere
P'un nor de flacăre ea 'l învelește.
Un ispan Horeia, duce al cohortelor,
Pare lui Saula și îi vorbește:
N'a fugit Lucius, nesocotînțele
Sale. de armele'ți, de fața ta,
Îi fac să caute mai bravî să secere.
Vino cu Horeia a te lupta!
Zice. Dar Saula a văzut soarele
Care 'n apunere încă lucește
Și pe Daci razele varsă. Viî razele
Luna pe creștetul munților searbădă.
Pare. Oștirile lupt' furios.
Urba e liberă, Cesar victoria
Are și porțile lui s'aū deschis.
Pradă, ucidere, urmă învingerea,
Vieții îi urmară crudul abis.

CÎNTUL VI.

În seara parfumată, în munți, cînd blonda lună
Ca o sferă de aur lucea în noaptea brună,
Reginele sarmate Mamesa, Pesimut
Se disputa sub arbori pe Orodul plăcut.
El e al meu. 'N'ainte de tine îl ador,
Deci mie se cuvine, de dorul lui eu mor,
N'ainte saū în urmă, eu îl ador cu viața,
Pe fața lui amorul a răspîndit dulceața.
Pe mine mă adoară, mi-a zis de atîtea ori.
Eu i-am făcut ghirlandă din brațul meu de flori,

Eû i-am dat să sărute în a mea cugetare
De cîte ori pe seară şi pînă despre zori
Nu am făcut dintr'însul un dulce vis de flori.
— Nu crez ce zici regină! pe mine el adoară,
De cît el se mă trade, ar fi primit să moară,
Dar văz că aceste vorbe nasc ceartă, decî propui,
Să auzim ce zice el chiar din gura lui,
Pe cine el iubeşte din noi două, a zice,
Pe cine o să desemne, va fi cea ferică.
Aşa vorbeau acele regine ce iubeau
Pe Orodel; la dînsul în seară se duceau,
La dînsul se urcară într'ò pădure deasă.
Cînta privigătorul chemînd a sa mireasă...
Vin, Orodel ne spune pe cine ai ales?
A zis una, coroana frumosului ei secs.
Frumuseţe dulce cu mîna îmi resfaţă
A sa frunte arzîndă, ca steoa pe o ceaţă;
Pe tînăra ghirlandă de opt-spre-zeci verî,
Străluce tînereţea pe voluptoşii perî
Aşa precum luceşte bălaia auroră
Cînd primăvara vine, cînd văile coloră.
D'amorurile toate ai săi ochi strălucesc,
Parfumul fericirei ai ei sîni frăgezesc.
Un puf subţire d'aur, pe braţele-i apare
Ca raza cea de soare ce pe nea jocuri are.
Al său păr plin de graţii pe sîn i se avîntă,
A căruî dulce formă vaderea o încîntă.
Ascultă, zice una cu vocea sa micreasă:
Noi ardem pentru tine de dulci plăceri cereşti.
Pe cine tu din două găseşti tu mai frumoasă
Şi care din noi două e cea ce iubeşti?
— Dar Orodel răspunde: şi una şi alta-mî place;
Dar între zi şi noapte, e alegere a face!
Şi una şi alta are delicii şi plăceri.
Ce farmecă ale noastre sburdalnice vederi.
Eû iubesc o frumoasă din cele opt Lial,
Amorul nostru este ceresc şi ideal,
El n'are certe, lacrimi, suspine, nici curmare:
Etern el nu cunoaşte durere, nici schimbare.
Lial ce aude atuncea aceste vorbe, vine:
Pe braţele ei albe, cunună de flori ţine
C'o mie de coloare, parfumî desfătători
Să facă lui Orodel un pat de dalbe flori.
Pe gura ei surîsul luceşte ca un soare
Pe cer. Şi ochiî ard de tînără langoare.
Pe sînu-i se revarsă în valuri al ei păr,
Şi gura ei respiră parfumul cel din cer.
Reginele surprinse de frumuseţea-i rară
Pălesc şi le coprinde o gelozie-amară.

Se duc cu ochii 'n lacrimi, ca nopțile ce sbor
Cînd zorile se scaldă în lacrimele lor.

În capul oștilor merge cu fluierul,
Orodel, urmărit de o frumoasă
Zină a himnilor cei de bătălie.
Poartă pe umere tolbă-auroasă,
Poartă săgețile, arcul. — În vînt,
Vede pe Maniah, fala Germanilor,
Astfel ca fulgerul norii spărgînd,
Despicînd hordele dese-ale Dacilor;
Rînduri sub brațele-î ageri se 'nclină.
Melidia rumenă tinde a arcului
.Coardă. A Tubetii mînă divină
Poartă la inima fiului Rinului
Vîrful săgeței ei, cînd Orodel
Sub a lui sabie esala cîntece,
Cade al Rinului fiu în resbel.
Orodel himnele sale le murmură,
Ele înflacăra dacă oștire.
«Daci! pentru patrie, și libertatea ei,
Moartea oștașului e o mărire.
Scînteie armele! plană balaurii?
Riure sîngele! noate ca în riû!
Unde copitele caii Carpaților,
Mirarea șoimilor, fără de frîu.
Plaiul ce lîncedă cînd bea a norului
Ploaie, și viața lui mai vie pare.
Cer sînge luncile patriei Dacilor!
Din rîul sîngelui viața resare!»
Zice și oștile Dace se înflacăra:
Mor sau dau morțile neîncetat.

Decebal, regele, prinde în cursele-î
Pe Longin, un tribun prins el îl ține.
Regele Daciei scrie Cesarelui:
«Dacă el pace vrea, la pace vine,
Voi scăpa zilele celui ce 'n temniță
Geme.» Cesarele nu-l satisface.
Longin în temniță cere veninu lui
Moartea sa repede! moarte își face.

Evdochia hrănește în inima-î ură.
Ea vrea să răsbune a frontul ce Oneu
Făcuse zeiței. — Cînd dulcea purpură
Poleie-orizonul, lăsa patul său

De flori și de fructe, se scoală sub coame
De ambru, ce riur' pe corpul de crin,
Se scaldă în mustul de flori și de poame
Ce varsă în noapte parfumul divin.
Se 'nvestă cu rochia și părul împletește;
O peaptă o zână și patru îi țin
Cu mâinele coama'i, ce dulce aurește,
Imbracă tunică de purpur, satin,
Ce ei Cosînzeana presint îi făcuse,
Cusută de mîna frumoaselor zîni.
Pe frunte cu mînă de roze îi puse
O zână coroana cu patru rubini.
Pe corpu'i ce lăsa ea nud jumătate,
Ea pune atuncea un văl grațios
Lucind ca o rază pe ape-azurate.
Îi pune opince de Rinoceros.
Se duce pe caru-i spre bolta cerească
Și caii ca norii în aer suia.
La Zamolxis mergea, pe zeu să răpească,
Să lase Dacia Romaniî să ia.
Din car se coboară, la Zamolxis bate,
Și intră 'n palatu'i de nori și d'azur,
Cum în ale nopței umbroase palate
Al lunei disc pare cu zîmbetul pur.
— Ce este, o zee cu zîmbetul dulce ?
Îi zice Zamolxis: ea vine roșind
Și gura de zîmbet divin îi străluce.
— O zee prea crudă, vei tu ca se piară
Un popul, tu numai să poți să-ți răsbuni!
Dar zeea răspunde: din noile feară
Va naște Daciei de gloriî cununî.
Din noapte dă 'zioa, din jug libertatea,
Din moarte viața; un stat strălucit
Va naște și lumii dînd, viața, dreptarea
Trăi-va puternic și fără finit.
Ursitele-au spus'o de față tot cerul,
Deci, nu mai protege pe Daciî perfizi!
Ea zice, și mîna'i de crin gonind părul
Ce cade pe umeri, cu ochii umizi
De lacrimi, și splendizi de dulce langoare,
Aruncă asupră'i cochete priviri:
«Tu zee, ești crudă, și nesimțitoare
D'arzînde mele, și tineri simțiri.
Mă țin cu speranțe, și faci ca să fie
Răceală și ură în zeii din cer.
Cînd misia-ți este de viață, armonie,
Cînd dragostea este al tău caracter.
Deschide tu mie, al tău sîn, permite
Să savur parfumul de roze, de crini,
Și voile tale vor fi 'mplinite».

Dar zeea în sinu'i îneacă suspini.
 Vezi, zice ei zeul, frumoasă Eudochie,
 Pămîntul și cerul își dau sărutări.
 Tot este un farmec, d'amor, de junie,
 Tot varsă plăcere, parfum, desfătări,
 Vin lasă tu sinu'ți amorului dulce
 Cu mîna de roze să'i dea răsfătări,
 Și gura ta suavă ca roua ce luce
 Să soarbă amorul cerești sărutări.

Din ale tale dalbe, surise grațioase,
 Sincere jurăminte, ardinte răsfătări,
 Din dulcele-ți suspine și lacrimi amoroase,
 Din gura ce respiră parfum de sărutări,
 Și dulcea ta privire ca primă-vara dulce
 Ce 'n fundu-umbros al iernii desfătător străluce,
 Și din bujorii ce 'nmugur pe sinul tău de nea.
 Eu am făcut un leagăn etern de răsfătări
 În orî-ce dimineată; dar cînd vai! seara pare,
 Ast leagăn de plăcere mai mult nu mai erea.
 Ah! crudă și trufașă! tu nu mă mai iubești!
 Pe un rival în brațu'ți de flori tu îl primești,
 Și lași pe sinu'ți vâlul la grațioși zefiri,
 Să-i sufle, să-i arate în iarnă trandafiri!

Ce zici tu, o mare zeu, soț și părinte,
 Aici chiar vei să savuri amorul ceresc?
 În fața naturei, dar adu-ți aminte
 Că zeii, cer și stele, pămînt ne privesc!
 Dar zeul în brațe soția sa strînge,
 O purpură arde obrazu'i de crin,
 Și capu'i ca crinul pe sinu'i să frînge
 Pe arborul vieții, pe peptul divin.
 Se 'splendidă cerul, pămîntul se 'nfloră
 Se 'nrouă, plutește, se scald', se scohor,
 Tot pînă cînd pare suava auroră
 Parfumă, murmură, se 'mbată d'amor.
 O ceață de aur invăluie patul
 De roze, delicii, plăceri și delir.
 Și razele zilei poleie palatul.
 Iar zeea se-ascunde în păru'i de fir.
 Mergi! zice Zamolxis, va trece Dacia
 Lui Cesar. Decebal veni-va în cer.
 Să 'ncete vărsarea de sînge! armonia
 Și pacea respingă-acest timp de fer!
 Dar voi ca Dacia cu-armele 'n mină
 Să moară, mai bine de cît a se da.
 Să moară orî-ce țară cînd nu e stăpîină,
 Cînd ea amenință d'a se înclina! »

CÎNTUL VII

Cesare Augustul după o măgură
 Vede bătălia ce încetează.
 Trecînd cu gardele pretorianilor
 Ochiî de acvilă pe văi cruntează.
 Cere să 'ncalice, caii sosesc
 Cu cavaleria pleacă armatele,
 Noaptea cu armele ei strălucesc.
 Lăncile Dacilor fulgeră 'n paveze,
 Intră în zalele cele de fer.
 Ese prin splatele, coastele eroilor.
 Din ambe armatele cei mai bavi pier.
 Capuri ce sabia taie staî palide,
 Seamă cu stelele triste, pălite
 Ce par în nopțile toamnei cei searbăde
 De ale norilor unde 'nvelite.
 Cîmpii sub sîngele care îi coperă
 Par'că se satură sîngele a bea,
 Ei resping sîngele; versul învingerei
 Cu al durerilor la cer trecea.
 Cine 'și pierde-armele, luptă cu ghiarele,
 Dinții, și soarele pe cer roșește.
 Dacii fug și revin, mușcă genuchile
 Murului de ostași strînși ce-i oprește.
 Urlă pădurile, armele scînteie
 Ca licuririle negrului nor
 Ce se 'nflacă, mare confusie.
 Stîncile se ridic', Munții cobor.
 Silvele frunțile pleacă; săgețile
 Respira morții; mîndrul Căsar
 Svîrle săgețile d'aur cu vîrfele
 Peste Daci și Sarmați. Dacii dispar
 Astfel ca umbrele care din rîpele
 Intră în peșteră de soare 'nvinse.
 Apele Tibisce curg murmuratece,
 Unde bătălie nu se 'ntinse.
 Peștii cu solzi de argint joacă. Din muntele
 Tabei Tibiscul ese spumînd.
 Zînele munților, iele, frumoasele,
 Lîngă rîu hora lor dulce adună,
 Spală picioarele ce-a stropit sîngele,
 Joacă în ghirlandele cele de spumă.
 Ziua Romanilor spune învingerea.
 Însă învingerea e trecătoare.
 Dacii aș rîpele și cu cetățile:
 Sarmiseghetusa e în picioare.
 Pleacă Cesarele, duce armatele
 P'ale Istrului maluri în jos.

Unde sînt punțile, mai jos de porțile
De fer, pe Istrul cel furtunos.
Merge, sacrifică zeilor taurii.
Staū fața armatelor trei legiuni,
Și cu stindardele cele cu acvile;
Toți aveau coifele la pept, cu mîinele.
Cesare ordonă către tribuni
Să plece oștile contra neamicilor.
Pleacă. La Cesare i se arată,
Capî de ai vecinilor, care căzuseră.
Jură cu armele ei să combată,
Mîndri în rîndeie imperatorului.
Oastea Cesarelui conjură munți,
Vede Colonia mîndră 'n palate,
Unde se 'ndorie marmura 'n punți.
Cesare 'ncalecă, chiamă oștirile
Ce mai rămaseră într'o cetate,
Unde pe porți merge în sus.
Însă Decebale pacea Cesarelui
Cere prin solii săi, pare supus.
Pleacă cohortele nenumerbare,
Precum sînt crimele celor tiranî
Și lașitățile celor ce hearele
Rabdă și tremură de mii de anî.
Conjur cetățile dace, 'dintr'însele
Toți lupt cu-armele, tot este brav,
Luptă cu-energie, luptă cu inimă.
Vrea să se spulbere și a nu fi sclav.

Intr'o cetate foamea se 'ntinde și devoară.
Această foame crudă îi surpă, îi omoară.
Nu pot nici să mai lupte, mai mulți sînt desperați.
Eșiră din cetate, se lupt', și sînt scăpați
Ceî mulți țin un consiliu, Zarabî și Ilifhorî
Și poporul cetății, femeî și luptători,
De trebue să moară sau ca să viețuiască,
Să treacă în sclavie, și jugul să primească.
Un preot june însă se urcă pe un mur,
Și arătînd cu mîna la cei ce-l împrejur,
Lăsă aceste vorbe mărețe să resune:
'Frați! fără libertate, ce este-o națiune?
Un popor ca și omul aicea pe pămînt,
De e născut, el are să fie un cuvînt,
El are dreptu 'n viață să nu aibă tiran,
Căci numai cel din ceruri e mare suveran.
Popoarele ce sufer a lor viață 'n sclavie,
Nu sînt de viață demne, mai bine nu mai fie!

Noi să nu facem astfel, mai bine să murim,
Decît sub lanţul Romii sclavi să ne umilim.
Acela ce de moarte se teme, ca să fie
Aici în lume liber. e demn a fi 'n sclavie.
O fraţi, bătrîn şi june, popor toţi să murim!
Propui să se aducă un mare vas cu vin,
Într'însul să s'arunce veninul ce ucide:
Să bem toţi pîn' la unul din crudele lichide!
Să mă urmaţi pe mine. Eû cel d'întîi voi bea;
Vedeţi, că bătrîneţea nu 'ncinge coama mea,
Şi pentru mine viaţa avea speranţe încă
De glorie, de bine, nu sînt încă pe stîncă,
De unde cruda moarte răpeşte-un muritor.
Aveam în lume încă, plăceri dulci de amor.
Dar fără libertate, o viaţă nimic n'are
Mai tristă ca mormîntul, ca moartea sînu'i are.»
El zice. Se aduce un vas, se varsă vin,
S'aduce o cupă încă; se pune în vas venin,
Şi preotul cel june, întîi ea cupa plină.
O bea, şi se-abate şi fruntea'i se înclină.
Atunci începe o scenă teribilă 'n popor.
Femeile sărută pe micii fii lor,
Toţi se îmbrăţişează şi mor cu bucurie,
Şi ei suferă moarte, să nu fie 'n sclavie,
Şpre-a nu fi sclavi. O mumă cu pruncul ei la sîn
Bea, pruncului rîzîndu-i, îi da să bea venin.
Colo copilul plînge, şi tînăra fecioară,
Logodnicul sărută nainte ca să moară.
Mai dincolo mulţi cîntă cu voce de dureri
Şi zic etern adio la viaţă, la plăceri.
Cum bea din cupă merge pe piaţă şi s'abate.
Şi în dureri ei mor, dar ei aû libertate.
Cînd toţi adorm de moarte, Romanii aû intrat
Şi văd tabloul morţii, mult toţi aû admirat
Virtutea unui popul, ce vrea să nu mai fie
De cît să vieţuiască sub jug şi în sclavie.

Ezis a lui Decebal luceşte maiestosoasă
De o albeţe rară sub coama neguroasă,
Strălucitoare umbre ce pe al nopţei sîn
Cu razele de stele pierdute se îngîn'.
E dulce, e frumoasă, dar rumena sa gură
Desvoltă a sa suavă şi fragedă purpură.
Ca roza cînd se umple de rouă delicat,
De lacrimi dulci ochii se umplu ne 'ncetat,
Şi fruntea ei ca crinul ce în păleţe piere
Se pleacă p'a sa mînă, ea cade în tăcere.
Decebal se arată, cu coiful fluturînd,
Cu o cuirasă d'aur, el intră surîzînd,

Și merge către dînsa, precum un meteor
 Lucind înaintează în contra unui nor :
 « Tu plîngi, soție dragă, tu plîngi ca trandafirul
 Cînd roua aurorei revarsă 'n cer porfirul.
 Plîngi tu, frumoasă soată, ursita ce-a luat.
 Fortuna ce ne lasă, cînd ea m'a favorat ? »
 Nu — zice lui regina, — la rău cum și la bine
 Eū sunt a ta femeie, și te iubesc pe tine.
 Romaniī să învingă și tot facă mormînt,
 Și glorie și viață, și tronul piară 'n vînt.
 Tu să rămîi în viață, nimic nu mai doresc,
 Eu te-am iubit pe tine. Decebal, te iubesc !
 Te duci să'ți espui viața, de voiū avea putere
 Să 'nving această crudă și turbure durere,
 Să mai trăiesc, sau poate rău viața s'o ridic !
 Dar spune, o Decebal, o dragul meu amic !
 O suflete prea dulce al sufletului meu,
 Tilia n'are parte, de loc în sînul tău ?
 Decebal îi răspunde : o dulcea mea femeie,
 O frumuseți divine ce formă o dulce zee !
 O suflet plin d'amoare, ce 'n viață stălucește
 Ca aurora dulce, în care înflorește,
 Speranță, strălucire, dorinți și pur amor,
 De am iubit pe alta vr'o dată, voi să mor.
 Ai însă o rivală ; dar nu este Tilia
 E țeara ta frumoasă ca tine, e Dacia.
 Și astăzi pentru dînsa, permite'mă a muri !
 De ești geloasă, dragă, de dînsa poți a fi ! —
 Ea trece a sa mîna pe fruntea lui umbroasă
 Ai crede o stea ce trece pe doma 'ntunecoasă,
 O rază de speranță p'o viață de dureri,
 Sau p'o gîndire tristă un vis drag de plăceri.
 Și ale sale buze sărută dalba mîna
 Și lacrămile sale cu sărutări se 'ngîna.
 El pleacă și îi zice : Eū dacă voi peri,
 De cît să cazî tu sclavă... nu sclavă... vei muri !
 Îi zice ea : sunt fîcă din regii dealtădată
 Și nu voiū viața altfel de cît neatîrnată.

Cetatea cea mai tare s'asedie îndată
 Cîmpiile le 'neacă Cesariana-armată.
 La Cesar se plec' uniī, și alții se omor',
 Iar alții staū în luptă și cu curagiū eī mor.
 Romaniī împreună cu toți auxiliariī,
 Panoni, Germani, Iliri, Dalmați, poloni barbari
 Escaladă cetatea cea mare și în munți
 Castelele nălțate de Daci pe sterpe frunți.
 Îi bat ; dar perd Romaniī mulți oameni în lovire.
 Săgeți ca ploaia iute se varsă pe oștire.

Romaniî urc' pe murii cetății, iar Cesar
la știre că inimiții învingători se par.
Trimete ajutoare și el însuși aleargă
Cu toată a sa armată rușinea lor să șteargă.
Pretoriana gardă, bătrînii veterani
Vin toți; romaniî mîndri, iaū moartea ca romanî.
Traian ajunge atuncea cu Maurii călări.
Ostașii lui se urcă pe muri c'un fel de scări.
Un dac de o putere teribilă ridică
O piatră, el abate Romaniî și îi strică.
Plec' Daciî 'n alte castre, un steag dac mai plutește
Bălaur, el atrage la el tot ce găsește.
O altă bătălie începe mai amară
Ostașii pasă riul cu dibăcie rară.

Frumoasele pasă cu gura microasă
Tot horul lor danță cu dragi modulări
De talii suave, snave mișcări
Ai lor ochi cînd geana o lasă, se 'nchid
Puțin, brațe în langor liquid
Cînd ei iar aruncă arzînde săgete
De flacări pe spate undează lungi plete.
Pe frunte diademă și formele lor
Ce-ale mișcărilor grații color,
Le dară de viața lumine pe fețe
Și nici un vâl corpul cu dulce albețe
Nu coperă alta, de cît un vâl fin
Ce cînd se desface de vînt p'al lor sîn,
Cînd iar se lipește și forme frumoase
Desemnă, boboci de rose amoroase,
Și criniî din care vezî roze născînd.

La Sarmiseghetuza trece Cesarele;
Acolo Decebal toată armată
Strînge. E finele vieții și patriei.
Geme în inima sa întristată.
Cine pe calul său pare ca negură
Ce 'n vijeliile negre umbrește
Cerul și văile, fulgeră armatele
Romei magnifice și le sdrobește?
Luce prin pulbere, ast-fel ca flacăra
Care în fumul ei luce măreț;
Vede pe Cesare, ochii se 'nflacăra,
Cură asupra lui, mîndru, semeț.
Zeea Evdochia, albă-cu-brațele,
Vede în pericolul său pe Cesar.
Sboară; pe Cesare, lasă să fluture

Coama ce rîură dulce nectar.
Vîntul se 'nfurie, ploaia cu spumele
Cade și fulgere șerpuie foc.
Licură trăsnete, repezi sparg aerul
Și p'ale stîncilor creștete joc.
Arborii fișie și 'nclin frunțile
Ca secerișele, ambele-oștiri
Se opresc, gemete, strigăte, țipete
Spun deșirările printre martiri.
Trece al Daciei rege cu oștile
De cavalerie. El e călare
Scînteie sabia 'n mîna bravului
Și ca Mart ochilor Dacilor pare.
Intră prin porțile Sarmiseghetuzei,
Căci infanteria sa s'a sdrobit,
După rampartele țării el scăpară,
Însă puterile-i l-au părăsit.
Intră Cesarele, pe cînd Decebale
Intră în palatele-i și se abate,
Tilia splendidă de frumusețele-i
Vine cu restele cele Sarmate.

Tu gemi, o mare rege, îi zice ea frumoasă
Ca dulcea auroră pîrînd în noapte-umbroasă.
Pe umeri-i se varsă cosițele de fir.
Vin', zice ea, căci sîniî ambrozia respir.
Vin', Decebal, o dulce și pură sărutare
Să mergem unde viața, dureri și patimi n'are.
Să omori pe mine și tu încă să mori,
Să-ți puie pe mormîntu-ți ghirlandele de flori.
Veî străluci o rege, în neagra-eternitate,
Vin'! moartea e un bine cînd ea dă libertate!
Ea zice, și îl strînge cu mînele de crin
Pe sînu-i, și îl sărută cu buze de rubin.
De lacrimile sale îi scaldă a lui față,
Ca roua pe o floare în alba dimineață;
Complîngerî amoroase, suspine, răsfățări.
Murmură dulce 'n sînu-i, se sparg în sărutări.
Ea trage a lui spadă și sînul își pătrunde
Și cade la picioare-i. Decebal îi răspunde:
Plîntînd în sînu-i pala, murind triumfător,
Frumoasele la ceruri duc sufletele lor.

Regina dacă cere copilul său bălai,
Ce vine cu surise pe buze ca un plai

Purtînd pe frunte roze ; în brațul ei se 'nclină
Lăsînd să strălucească al lui păr de lumină.
O ! zice muma tristă, de cînd ai înflorit
În viață nici odată atît nu te-am iubit.
Ai frică tu de moarte ? — Nu, mamă adorată !
Sunt fiul lui Decebal, și al tău ! Oh ! nici odată !
Dar Viciles anunță că domnul cu mîndrie,
A preferat să moară de cît a fi 'n robie.
Ea bea veninul morții și pe copilul său
Strîngînd la sîn îi zice : bea, ești copilul meu !
Și sărutîndu-î gura suavă, dulce pară,
Cu flacăra împarte veninul ce-î omoară.
Și vocea sa răsună un cînt consolător,
Vestind o nouă viață mai dulce 'n viitor :

«Dormi, copile dormi, dormi pe al mumiî sîn
Somnu-ți va avea dulce deșteptare
Vom merge la cer unde viața n'are
Patimi, nici dureri, nici sclav, nici stăpîn.
Dormi, copile dormi, să renaști în cer
Unde nu e chin, nu este trădare,
Unde omu-î drept și o față are
Unde tot e numai aur, Dumnezeu.
Tot e sănătate, tot e fericire
Lacrimile nu sunt, totul e zîmbire
Interesul este gonit ca un rău».

Cînd Cesar ia de știre că Daciî se supun
Adună marii preoți, tot ce-î prefect, tribun,
Pe Adrian îl chiamă, și ast-fel îi vorbește :
«Ești demn de-orî-ce onoare ! o Adrian ! primește
«Ast diamant ce Nerva ca dar mie mi-a dat,
«Cînd de moștenitoru-î am fost eû proclamat».
Toți frunțile înclină. Eroul fericesc,
Și un Cesar într'însul în viitor privesc.
Termină adunarea și sacrificiî aduce
La zei, în capitală doresc a se duce,
Căci Daciî pretutindenî acum erau sdrobiți,
Său morți, Șarmații, Buriî uciși sau fugăriți.
Dar Vicilis s'aduce cu mîinile legate.
«Tu vei muri, îi zice Cesar, om de păcate !
«Tu ai făcut tot răul, prin intrigî, îndemnări,
«La arme pe Decebal, infame resculări !»
«Cer grație îi zice, l'a ta mărinimie.
«Eû n'am trădat pe Cesar. Sunt Dac, și datorie
«Eû am făcut, o Cesar, în ast-fel următor».
Cesar ridică capul și pare gînditor.

«Să-l lase să trăiască!» — și liber el vorbește :
«O Doamne! mari tezauri în riū sunt îngropați
«De Decebal. Dați ordin îndată să-i luați!
«Căci nimeni nu cunoaște ei unde locuiesc».

Iar zeea e frumoasă, pe umeri de ninsoare
Se varsă a sa cosiță în valuri gălbioare.
În partea unde părul, se lasă riușind,
Îl vezi pe nesimțite în criniî albi murind,
Al ei braț are-albețe, și-o dulce rotunjire
Ca brațul unei-amfore de jasp în strălucire,
Pe gura sa luminează ca roua p'un bujor
Și sinul de zăpadă prin vălu-i lucitor.
La capiștea lui Isis Traian e învitat
De preoți. El se duce d'ai săi tribunî urmat.
E plin de lume templul, acolo Iliforii
Ce sînt preoți, venind zeii ca rugătoriî,
Traian avea pe frunte coroană de stejar.
Poporul atunci ese din templu, și Cesar
Rămîne cu tribunî. Și preoții iliforî,
Aduc p'ale lor brațe ghirlandele de flori,
Statua Zeei pare, pe un disc solar șezînd
Pus între două coarne de vacă, un tron parînd.
Un sunet se aude, un freamet în altare,
O ușe se deschide și preoteasa pare.
Și toți genuchiî pleacă, afară de Cesar.
Pontiful ia în mîna, un aurit pahar,
Serviciul se începe cu o libațiune;
S'aude o cîntare, un imn, o rugăciune,
O horă de fecioare cîntau cu vocea lor
Și Izis se arată ca luna dintr'un nor.
Traian sacrifică flori p'ale ei altare,
Iar Izis ține 'n mîna o cheie de intrare
În lumea ceal'altă, în Iad și Paradis.
Cesar s'inițiază la cultul zeei Izis.
Ea are forme dalbe, ce doi măceși cunună,
Ca valul el palpită, albește și parfumă.
Piciorul de copilă în grațioși conduri,
De purpură și d'aur, revarsă un riū de nuri.
Și mîna albă, mică ce are ca o floare,
O dulce frăgezime, și roze răpitoare;
Toți zeea o onoră sub nume diferite,
Sub felurite forme, serbări deosebite,
Cu Zamolxis, Dochia, ea face-o trînitare
La Daci. Și cultu 'i este cult de moralitate.
Ea zice și înclină ai săi ochi dulci în jos,
Și răspîndește 'n templu parfum delicios.
Cesar privea pe zee și părea abătut,
Și zice aceste vorbe cu viersul lui plăcut :

Dar spuneți mie, preoți, îi întreabă Cesar
Secretul ce-are cultul? Iar preotul primar
Răspunde: mare Cesar, nici o formalitate,
Pe voi nu vă supune, o mare împărate!
De vreți să știți cum facem cu alți din muritori?
Îi duc întâi la baie, și 'ncununați de flori
Îi duc iar către templul, dar dupe ce le spune
Doctrinile secrete și iaă abluțiune.
La templu se închină și jură către cer
Să facă zece zile și nopți un post sever.
Atunci ei vin la templu, la care lume multă
Pe cei ce întâiază la cultul zeei ascultă.
Cesare lasă templul, tribunii la banchet
Se duc și aici festine splendide îi aștept'.
Ca zeele, frumoase, dulci și desfătătoare,
Formează o ghirlandă în astă sărbătoare.
Un dulce vin spumează în cupele în flori,
Invită la plăcere streinii 'nvingători.
Acolo ei la mese pîn zorile înflor
În noapte se îmbată de imnuri de-amor
Și orele dulci sboară și se întoarnă 'n ceriū,
Revarsă peste inimă o rouă de plăceri.

Cesar consultă oracolu de viitoru său
Oracolul îi zice: «Cesar pe tronul tău
Tu vei muri atuncea cînd vei lăsa în lume
O glorie splendidă și partic ți-or da nume!»
Un om căruî tu bine'vei face pe pămînt,
Gelos d'a ta mărire, va risipi în vînt,
Tot ce-ai făcut tu mare și demn și glorios,
Căci omul fiu al morții se naște 'nvidios.

F I N E

N O T E ¹⁾

LEGENDE ISTORICE

Cea din urmă noapte a lui Mihailă.

Pictorul Aman, a făcut un tablou din această legendă. Ea este scrisă în 1846 la Paris.

Mihaiu-Viteazul este eroul pe care Bolintineanu îl cântă mai cu simpatie. Când poetul deveni ministru al cultelor, ceru de la adunare un credit ca să se aducă capul lui Mihaiu-Viteazul de la mînăstirea Dealului la București, unde să i se faca un monument.

Muma lui Ștefan.

Acest episod din viața lui Ștefan-cel-bun e povestit de un cronicar moldovan (Neculce). Din toate legendele istorice aceasta este aceea ce a putut să se coboare mai mult în popor. Pusă în muzică, muzica singură a avut privilegiul să o introducă în coliba țăranului și să o tiparească în memoria sa, ceea ce nu putea face tiparul încă.

Fata de la Cozia.

Scrisa în Samos. Subiectul e tras dintr'o cronică Bizantină.

Doamna lui Neagu (Doamna Kiajna).

Este doamna lui Neagu (Neagoe Basarab) care a zidit mînăstirea Curtea de Argeș.

Este o legendă a meșterului Manole apropiată la acest monument. Dar această legendă se povestește și în Serbia apropiată la o biserică de acolo și la Unguri despre clădirea cetații Deva. Se mai sună și în alte locuri ale Rumeliei.

¹⁾ După edițiunea din 1865, de G. Sion, revazute.

Cupa lui Ștefan.

Lăsat-a Ștefan Vodă cel bun, la mînăstirea Putna, după moartea lui, arcul și un pahar ce vorbeau călugării că este de Iaspis, ce era în chipul marmorei albe și a farfurii, ca să fie întru pomenire la sînta mînăstire, și arcul l-a fost trăgînd cu vîrtej. La vremea lui Constantin Cantemir Vodă, fiind răscoală, au venit niște cazaci cu leși și moldoveni Joimiri vrînd să jecuească mînăstirea. Deci atuncea au jefuit tot ce a fost a boieri și a neguțători, iar a mînăstirii nu a luat nimica, fără numai arcul lui Ștefan Vodă⁴, iar paharul a fost pînă la al treilea domnie a lui Mihail Racovița, și scoțîndu-l din turn un calugăr pre anume Misail Chisăliță, și vrînd să se fălească, a băut la masă cu acest pahar a lui Ștefan Vodă cu niște zlătași, și bind mult cu acest pahar, au stricat un lucru scump de minune ca acela. *Ion Neculce.*

Sora Ana.

Este un fapt menționat în cronicile țarei.

Daniel Sihastru.

Ștefan Vodă mergînd de la cetatea Neamțului în sus spre Moldova, a mers spre Voroneț, unde trăia un părinte sihastru anume Daniel, și batînd Ștefan Vodă în ușa sihastrului să-i descuie, a raspuns sihastrul : să aștepte Ștefan Vodă afară pînă va ispravi ruga, și după ce și-a ispravit sihastru ruga, l-au chemat în chilie pe Ștefan Vodă și s'au ispovedit Ștefan Vodă la dînsul, și a întrebat Ștefan Vodă pe sihastru ce va mai face că nu poate să se mai bata cu turcii. Inchina-va țara la turci au ba ? iar sihastru a zis să nu o închine, că războiul este al lui ; numai dupa ce va isbîndi, să facă o mînăstire acolo în numele sîntului George.. Deci a și purces Ștefan Vodă în sus pe la Cernăuț și pre la Hotin și au strîns oaste fel de fel de oameni și au purces în jos. Iar turcii, înțelegînd că va să vie Ștefan Vodă cu oaste în jos, au lasat și cetatea Neamțului d'a o mai bate și au început a fugi spre Dunăre, iar Ștefan a început a-i goni pînă îi trecu Dunărea.

Ion Neculce.

Fiastrii.

Fiastrii, fiî vitregi; expresiune veche.

Înturnarea lui Mihail.

Această legendă este un fapt istoric povestit în cronică lui Șinkai la viața lui Mihail.

Miron Costin.

La velleatul 7200, în luna Decembrie, Cantemir Vodă tăiat-a pre Miron Costin ce a fost logofăt mare și pe frate-său Velicico ce au fost vornic mare, dîndu-le vina că s'au ridicat pre domnie asupra lui ; însă Miron Logofătul nefiind în lași în acea dată, ci la țară la un sat al

lui, ce s'a fost tîmplat d' i-a' murit jupîneasa, ce vrînd să o astruce, iată a sosit și la el de la Cantemir Vodă armașul al doilea Racoviță, cu un steag de lefegii ca să-l ducă la Iași, ci el se ruga să aibă pîsuială pînă și-o îngropa jupîneasa, și să purceadă; și fiind așa iată de sîrg a sosit Macri cu poruncă în ce loc îl va afla, acolo să-i taie capul, și după poruncă așa într'același ceas i-a tăiat capul și l'a astrucat împreună cu jupîneasa lui.

Ion Neculcea.

Monastirea Putna.

Vasile Vodă aproape de mazilie a greșit lui Dumnezeu că i s'a întunecat mintea spre lăcomie de a' stricat monastirea Putna, gîndind că va găsi bani, și n'a' găsit. Și s'a apucat să o facă din nou iarăși precum a fost; dar i-a luat Dumnezeu domnia și n'a isbutit.

Ion Neculcea.

Bogdan în Polonia.

După multe solii ce trimesese Bogdan Vodă la Craiul leșesc pentru sora-sa Elisaftha, pe care o a' cerșut, și văzînd că nu va să i-o dea, a socotit că are vreme să-și răscumpere rușinea sa despre Craiul leșesc cu sînge nevinovat și a început a strînge oaste. Bogdan Vodă a pripit cu oaste și a trecut apa Nistrului Vineri, Iunie 29, și a intrat la ruși în Podolia; Simbătă a sosit la Cămeniță și de acolo a slobozit oastea să prade țara... Decî arzînd și prădînd țara, a tras la Liov și a bătut tîrgul și puțin de nu l'a dobîndit, și spun că singur Bogdan Vodă a lovit cu sulița în poarta Liovului, care semn se cunoaște și astăzi și nici leșii nu-l tăgăduesc...

Cronica lui Ureche.

Bîrlad.

În anul 6983, Sultanul Mehmet, înarmînd oaste 120.000 de oameni, și oaste tătarască, și muntenească, a trimis asupra lui Ștefan Vodă; iar Ștefan avînd gata 40 de mii moldoveni; 2.000 leși și unguri, le a' eșit înainte din sus de Vaslui, la Podul Înalt, pe care i-a biruit Ștefan Vodă... așa i-a' coprins pe turci o negură, cît nu se vedea unul cu altul, și Ștefan tocmise puținii oameni despre lunca Bîrladului, ca sa-i amăgească cu buciome și cu trîmbițe. Dînd semn de răsboi, atunci oastea turcească, întorcîndu-se la glasul buciumelor și împedecînd-o și apa și lunca și acoperind-o și negura, tăia și sfărăma ca să treacă, la glasul buciumelor; iar din dos i-a' lovit Ștefan Vodă cu oaste tocmită, în zece zile ale lui Genarie... Ce așa turcii, în desime tăindu-se, mulți au perit. și mulți prinseră vii pedestrima, ci și pe aceia pe toți i-a' tăiat, unde pe urmă, movile de cei morți au strîns și mulți pași și sangiaci au perit... Și steaguri mai mult de o sută a' luat...

Mai scrie Ion Stricovschî, cart. 20... «La o sută de mii de trupuri să fi cazut într'acel răsboi... că a văzut cu ochii lui grămezile de oase, unde a fost acel răsboi, viind din țara turcească în anul de la Christ, 1575 etc.

Cron. Ureche.

Codru Cosminului.

Cunoscînd sfetnicii lui Crai, mai ales episcopul gîndul lui, că va sa facă oaste asupra lui Ștefan Vodă... îi zicea să nu facă oaste asupra dreptății... Iară Craiul zicea lor: vouă v' este lucrul biserica să păziți,

iar nu de război să grijiți, că gîndul meu voi na-l știți, ci numai eu singur; că de aș pricepe că haina mea știe gîndul meu, în foc aș băga-o...» A eșit zicătoarea la leși: «*In zilele lui Olbreht zleahta (oastea) a perit*».

Și de aci a trecut Nistru pe la Mihălțeni cu toată oastea sa și a venit la Coțmani. Acolo și-a descoperit viclenia ascunsă; că a prins pe Tăutul logofătul și pe Isac, de-i bagă în obezi. Iar Ștefan Vodă dacă a înțeles că Craiul l'a viclenit și vine asupra-i și a trecut de Nistru cu opt-zece mii de oameni, fără adunătura cealaltă, de sîrg a trimis în toate părțile să strîngă oști la Roman... I-a venit ajutor de la unguri și de la țara muntenească... iar Craiul leșesc a bătut Suceava trei săptămîni și nimica n'a folosit... Birtos, voevodul Ardealului, ce venise cu ajutorul unguresc, a trimis soli la Olbreht Crai să-l spue că va veni singur pentru pace și pe Ștefan cu multe cuvinte l'a rugat să facă pace cu Craiul leșesc, și așa au intrat la mijloc... și s'a înțepat... Ci Craiul n'a mers pe calea pe unde venise, ci pe altă cale pe unde era țara întreagă, spre codru Cosminului. Simțind Ștefan Vodă că leșii nu merg pe unde venise... a trimis după Craiu de l'au rostit să nu ia spre codru, ci pe urma pe unde a venit... ci Craiul... n'a băgat seamă, ci și-a păzit calea spre codru Cosminului... Deși Ștefan... a trimis oastea sa să apuce calea la codru Cosminului, să taie pădurea, să o întîneze ca să o poată porni să cază asupra oștii, dacă vor intra leșii în pădure... Iară singur Ștefan Vodă cu toată oastea a tras după dinșii... și a patra zi i-a ajuns intrînd în pădure, Joi 26 Oct. și luînd ajutor de la Dumnezeu, i-au lovit din toate părțile, și năruind copacii cei înțînați asupra lor, multă oaste leasă a perit, unii de oșteni, alții de țărani ce le coperisese calea... și alții de copaci înțînați. Așa pierzînd puștile și lăsînd steagurile, carele toate le-au adunat Ștefan Vodă : iară leșii cine încotro au putut, așa s'a risipit prin pădure unde puțin au mai scăpat afară, și singur Craiul cu puțin ce rămăsese, stringîndu-se, s'a adunat într'un ocol la sat la Cosmin și de acolo bulucîndu-se, au eșit la Cernăuți. Iar oastea lui Ștefan, cu dinșii de asemenea merge bătîndu-se și tăindu-se, cît nici acei puțin leși ce eșise din codru, nu vor fi scăpat, de nu s'ar fi încurcat ai noștri la carele crăești... Acolo a venit veste lui Ștefan Vodă că vine și altă oaste leșească în ajutor lui Craiu... a trimis pe Boldur vornicul în potriva acei oști și a zis să le dea rasboi... Și îndată i-a risipit și pe aceia, cu ajutorul lui Dumnezeu... Trecînd Craiul Prutul la Cernăuți, l-a lovit o seamă de oaste a lui Ștefan Vodă de i-a risipit și i-a tăiat, cît abie a scăpat Craiul cu puțină oaste a sa. Aflatu-s'a la acel război periti oameni de frunte de la leși doi frați Tinceschi și Nicolae, Voievodul Buschi și Gabriel în Maravit și Herbor; așijderea doi frați Gratoș; Humischi și Murdelio și alții mulți, cine-i poate scri cu amăruntul pe toți!.. alții a căzut la robie: Tucischi; Svigner; Potgomot de Crenau; Brohoschi; Gargovischi și alții... pe unii i-au fost spînzurat ai noștri cite două de pâr...»

Cron. Ureche.

Maria Putoianca

Era o tînră Romîncă foarte vitează ce se bătuse contra turcilor. Istoricul N. Bălcescu vorbește de acest fapt în istoria lui Mihai.

FLORILE BOSFORULUI

Cei vechi pretind că numele de Bosfor vine de la grecescul Βοῦς bou și Πόρος, trecere, numit astfel pentru că trecuse prin unda lui vaca numită Io. Astfel zice fabula. Mai este un bosfor: bosforul cimerian, care este astăzi strâmtoarea de Caffa. Turcii numesc Bosforul: *Boğaz bogassi*. Prin acest canal Marea Neagră comunică cu Propontida sau marea de Marmara. Lungimea lui este aproape 30 kilometre, și lărgimea lui se schimbă de la patru la unul. Malurile acestui canal sunt celebre prin frumusețea lor pitorească, prin grădinile delicioase ce acoperă malurile și dealurile vecine și fac loc între ele și mare, unor case, kioskiuri, saraiuri cu formă orientală.

Nu este nimic mai frumos în lume, ca priveliște, de cit această strâmtoare. Natura aici are o calitate particulară, aceea de a nu obosi nici odată ochii ce o privesc. Varietatea infinită a tablourilor, produce acest fenomen. Astfel fie ce minut aduce ceva nou, sau în desemn sau în colorile acestui tablou magic. Cerul, sub înfrurirea curenților de aer ce-si comunică cele două mări, precum și malurile atât de variate în formele lor; grădinele, stîncile, văile, contribuie la această luptă eternă între umbre și între raze, contribuie la nașterea marii varietăți.

Autorul acestor poezii, expulzat din țara sa în anul 1848, compromis în mișcarea politică de atunci, se duse în Transilvania, apoi la Constantinopol, de unde înaintă la Paris spre a-și urma studiile începute acolo în 1846, și întrerupte de revoluțiunea din Februarie. După o ședere de două ani în Paris, se înturnă în Constantinople.

Mișcarea politica din 1848 în Valachia nu fusese ostilă Porții otomane; ea restrîngea vechile legături între Romîni și Poartă. Cea mai mare parte de emigrații romîni, gasiră în Turcia o primire grațioasă din partea guvernului ottoman.

Autorul acestor opere, locui acea țară pînă în 1859. În aceasta epocă, fericitul succes al armatelor aliate la Sebastopol îi deschise porțile naționale. El trecuse mai mulți ani în Turcia spre a vizita locurile cele mai pitorești, Asia mică, Siria, Palestina, Egiptul, insulele Archipelului, Rumelia. În timpul șederii sale pe Bosfor, scrise aceste poezii intitulate *Florile Bosforului*, poezii ce lasă pretutindenii în urma sa la unii din amicii săi compatrioți, pe care le adună mai tîrziu și pe care le tipări în București, prin îngrijirea poetului G. Sion.

Esme.

Ghiul. Nume ce Turcii dau rozei sau trandafirului.

Nihor. Unul din cele mai frumoase sate pe malul Bosforului, partea Europei. Turcește *Enikei*, Sat-noi.

Ghiauri. Nume ce musulmanii dau creștinilor în genere, este luat cînd în accepiunea inofensivă ce desemnă un *necredincios*, adică pe cel ce nu este de religiunea lui Mahomet, și cînd iară ca un epitet injurios.

Frenci. Nume ce dau europenilor în genere, și mai ales celor de vîta latină. Grecii și armenii se servă de o potrivă cu acest cuvînt ca sa desemne pe europeni.

Iaşmak. Vălul cu care se acopar' femeile turce.

Şam. Bagdad.

Fica lui Osman. Spre a se desemna o turca, Osman fiind fondatorul acestui imperiiu.

Feredjeaua. Mantila saă un fel de domino, de diferite stoffe și culori pe care femeile turce o pun pe d'asupra celorlalte vestimente cînd ies la preumblare. Această mantilă, deși de multe ori este purtată cu puțină grație, damelor elegante ce știu să o poarte le vine foarte bine.

Kiahiul. Toată partea vestimentului ce coperă bustul femeii musulmane, sau pieptul.

Cerkez. Un fel de tunică scurtă ce femeia turca poartă pe d'asupra unei alte tunici numită Dalgali-Eleg. Este o tunică de preț mare și de formă circasiană pe care o pune în zile de sărbători.

Dalga. Altfel de tunică ce înlocuește de multe ori Cerkezul, este o tunică de stofa de orient, cu ciucuri sau colți de fir saă de mătase.

Selemie. O stofa de mătase din Orient.

Geanfez. Stofă de mătase de Orient foarte scumpă din care se fac cei mai eleganți șalvari de femei.

Sirmali-Elek. Iară o tunică scurtă cu sîrmă.

Femeile turce taie o parte din părul lor la tîmple și îl lasă de cade în bucle scurte. Cel-lalt păr, îl împletesc în mai multe coșe, în lungime naturală, și cînd sunt în casele lor, femeile turce îl lasă de cade pe spate astfel împletit; cînd es la preumblare, ele rădică toate acele codițe pe creștetul capului unde le agață cu ace de diamant făcute înadins sau de alte pietre mai puțin prețioase, după averea și gustul lor.

Rabie.

Acesta este un subiect istoric.

Kasseki-Rabie, Ghiulnus, ceea ce va să zică *băutură de rouă a primăverii*, este numele Sultanii ce figurează în capul acestei poeme. Era sultana favorita a lui Mohamet al IV-lea care, fermecat de frumusețea și inteligența ei superioară, îi lăsase în voie guvernul imperiului. Vezi istoria Turciei de Hammer, viața lui Mahomet al IV-lea.

Această poezie fuse scrisă pe malul Bosforului la Babek, în casa unuia din amicii autorului, Ion Ghica asemenea expatriat, și care îi dase ospitalitate pentru cîtva timp în locuința sa pe mare. Autorul o citi d-nei Sașii Ion Ghica, femei cu educațiune și inteligență superioară. Aceasta damă fuse încîntată și angajă pe poet a exploata frumusețile Bosforului, scriind o serie de poezii sub titlu de *Florile Bosforului*.

Lial. Noaptea.

Iscudar. Scutari, o parte de oraș din Constantinopol situată pe malul Asiei.

Ilbahar. Primăvara.

Marmara. Marea de Marmara sau vechia Propontide.

Hadin. Eunuc. Negri însărcinați cu garda haremului turcesc.

Căslar-Aga. Șeful hadinilor sau eunucilor. Această funcțiune este foarte considerabilă în Turcia.

C'andili. Un sat cu o pozițiune desfătătoare pe malul Bosforului în Asia.

Almea. Nume ce se dă dăntuitoarelor.

Odulise. Femei din haremul sultanului. În ierarchia lor, ele sunt asupra halaicelor și în urma sultanelor.

Hanimă. Damă turcă de considerație.

Biulbiuli. Biulbiul, privighietoarea.

Kiparişîl. Un arbor frumos şi verde ce se află în toate cimitirile turceşti şi care formează păduri, el începe a se arăta de la Varna înainte.
Handjar. Cuţit ce turcii purtau mai 'nainte la briu.

Leili.

Cronicele turce vorbesc de această tragedie. După aceste cronici, Hammer însuşi rapoartă faptul cu ocasiunea lui Kiupriuli şi Mustafa II; istoria lui Joinicin şi Jul-Van-Gaver, pag. 315, încă îl însemnează. Cu diferenţă că ei zic numai că Ali-bei sau Kiupriuli-zadé, nepot al vestitului vizir Kiupriuli, fusese condamnat la moarte de Mustafa II şi executat, cu toate că unchiul său fusese atunci atât de puternic. Crima lui a fost numai că a privit dulce la o sultană.

Hurioara. Huria. Spirit ideal, femeie ce locuieşte în Eden, d'o albeţe strălucitoare, menită a desfăta pe cei drepţi cu un amor ideal după moarte.

Halaica. Sclavă a hanimelor.

Namazul. Rugăciunea către Dumnezeu pe care musulmanii trebuie a o face de cinci ori pe zi.

Suspînul Bosforului.

Ai. Luna.

Pescarii în caice. În toate serile, pe unele părţi ale canalului se înşiră mulţime de caice de pescari şi se pun la pîndă.

Ca crinul din Tabor. Crinul din muntele Taborului.

Cafasul. Un fel de jaluzeie sau persiană de speteze de lemn, transparentă, zugrăvită cu feţe, care astupă ferestrele de la haremurî, şi prin care, din casă se vede afară, iar de afară nu se vede înăuntru.

Mehrube.

La sărbătoarea Bairamului după ceremonia de la Giamia, sultanii primeau de la sultana validé, mumă, o fecioară jună şi frumoasă, şi sgomotul tunurilor vesteau toată noaptea, capitalei, că sultanul se desmeardă cu prada sa. Această datină barbară şi ruşinoasă nu mai există. În timpul cînd se petrece subiectul poeziei acestia, sultana validé oferise fiului său o fecioară romînă, răpită de la Dunăre.

Legiver. Azur.

Latîf lel. Zefirul.

O noapte de vară.

Revarsă ici şi colo torente de fosfor.

Cine a plutit noaptea pe mare ştie că sub lovirile lăptei, printre spumă, se văd scînteile ca scînteile focului: sunt scînteile fosforului ce există în apele mării.

Kiz-Kulcssi.

Kiz-Kulcssi sau Turnul fetei. Acest turn se află în apropiere de malul de la Scutari la intrarea în Bosfor din marea de Marmara, pe o mică stîncă în fața apei. Turnul e zidit de bizantinii. O tradițiune otomană spune că acest turn fu ridicat de un sultan ca să închiză acolo pe fiica sa, și să o scape de mușcătura unui șearpe care trebuia să o muște neapărat la 15 ani ai vieții ei.

Ghiun-agarmassi. Zorile.

Sînta Sofia.

Această poemă are un subiect istoric. Fu scrisă la Ghemlek în anul 1852.

Sclavele în vînzare.

Copta de Missir. În Egipt este un popor creștin care se chiamă Coptes. Se crede că acest popor ar fi coborînd din adevărații egipteni; dar aceasta nu este destul de dovedit.

Şair. Poet.

Iemen. O parte a Arabiei.

Ispahan. Oraș în Persia.

Beghir. Cal.

Guegua. Femei dintr'o seminție albanesă.

Madjari. Nume ce turcii dau galbenilor austriaci.

Askeri. Ostași.

Palicar. Voinici.

Fakiol. Legătura capului a femeii creștine în Orient.

Anadol. Asia mică.

Ghiulfar.

Această poemă cuprinde un subiect tras din istorie. Hammer vorbește în istoria Turciei. Sultan Selim fiind detronat de partida clerului și de ianiciari și aruncat în închisoare, căci voise a regenera patria sa, Baraictar-pașa ce se afla la Rușciuk, amic devotat al lui Selim, luă hotărîrea de a restabili pe tron pe Selim. Puindu-se în capul unei mari armate, merse asupra Constantinopolului și bătut pe rebeli; dar aceștia din urmă sugrumară pe Selim în închisoare. Tot această soartă avu și Mustafa. După acest eveniment, Mahmud se urcă pe tron prin voința lui Baraictar-pașa. În recunoștința acestui serviciu, sultanul îl numi satrazan al său. Cît va timp în urmă acest mare vizir uită datoriile către patria sa și se lasă să cază cu totul într'o rușinoasă viață de moliciune. Nu se mai ocupă de trebile statului. Zilele și nopțile el le trecea lîngă o roabă frumoasă. Ianicierii se revoltară din noaptea, vizirul vîzînd că nu poate a-î învinge, se hotărî să moara cu roaba sa frumoasă pe care nu voia să o vază căzînd în mina rebelilor. Puse el în sușii focul la kioskul în care se afla cu roaba frumoasă și arse împreună cu ea.

Sandalul.

Sandal. Nume ce turcii dau la un fel de barcă.

Fatme.

Această tristă istorie este foarte cunoscută la Constantinopol.

Se zice că una din surorile sultanului Abdul Medjid, măritată după un pașă, născuse un prunc și găsisse pruncul sugrumat în leagăn, că această pierdere fu cauza morții tinerii mume și că înainte de a muri chiamă pe sultanul și îl ruga a desființa barbara datină de a se ucide copii de parte bărbătească ce nasc în familia imperială; că sultanul promise a o face și își ținu promisiunea.

Dorința.

Tulice. O trăsură elegantă de lemn a femeilor turce.

Keat-hané. Loc de preumblare numit și Apele-dulci din Europa. Acolo sultanul are un castel și o frumoasă grădină. Aici merge, în timpul primăverii, toată capitala, vinerea, în preumblare. Vara nu mai merge nimeni în acest loc, din cauza miasmelor friguroase. Vara se duc la Apele-dulci din Asia pe Bosfor.

Deniz. Marea.

Djarurî. Șaluri.

Şah-zade. Fiu de sultan.

La Luisa.

O damă polonă de o distincțiune superioară ce locuia în Constantinopol; d-na Luisa Gropler.

H i a l.

Turcii prin această vorbă înțeleg o fantasmă.

Idealul. Aceste versuri sînt scrise în anul 1852, la Bebek.

D i l r u b a m.

Această dramă este adevărată. Toată Brusa cunoaște trista moarte a acestei femei. Acela care a ucis-o cu propria sa mînă, este un mare demnitar.

Şeik-Islam. Capul religiunii.

Carazî. Agenți executori ai poliției.

N a i d e.

Imamul ce cîntă sus pe minarea de cinci ori pe zi zice versetele în limba arabă, cu care începe această poemă.

B A S M E

Basmele sînt niște fabule ce ne povestesc în copilărie doicile. Ele nu sînt cîntate ca cîntecele de dor și cîntecele de haiduci ci sînt spuse. Aceste basme se perd în toate zilele.

Domnul de rouă.

Acest basmu se cîntă în județul Romanați, sub altă formă. Domnul de rouă este numit *Lero Doamne*. Se crede că este o legendă încă din timpul coloniilor romani.

Domnul Tighinei.

Înainte de fundățiunii principatului Moldovei, acest stat se presupune de unii că era despărțit în mai multe republici cu duci în capul lor. Bîrlad, Galați, Tighina erau din numărul acestor republici, și, negreșit este vorba aici de unul din acești duci totdeauna în luptă cu tătaril.

Peștera Muștelor.

Nu departe de Ciineni, în Carpați, în Valachia, este o peșteră care în timpul verii, la unele epoci, varsă valuri de muște. Pișcătura acestei muște este veninoasă și produce moarte asupra vitelor. Guvernul are totdeauna grije de a astupa cu zid de piatră intrarea peșterii ca să oprească musca de a eși. Către acestea cînd epoca revărsării lor ajunge, musca sparge zidul și ese. Poporul a inventat acest basmu.

Umbra răsbunătoare.

Această poezie pare a se raporta mai mult la un imperator de la Bysanț, de cît la un domn român.

Mureș și Aluta.

Basmu este cunoscut în Transilvania. Cele două riuri, Mureșul și Aluta, sau Oltul, aleargă peste un tărîm lung nu departe unul de altul și nu se pot împreuna.

MACEDONELE

Autorul, — însuși Macedonean de origine — a vizitat Macedonia pe timpul cînd fusese exilat și pe Romîni cari locuiesc în Macedonia, Epir, Tesalia și chiar o parte a Greciei libere. Înainte de a visita cu autorul pe acești romîni în diversele țări ce locuiesc, să vedem de unde sînt veniți.

Istoria ne zice că sînt veniți din Dacia lui Traian, sub Aurelian. Sînt scriitorii ce au diferite opinii și cred că ei au venit aici direct din Italia. Limba lor are atîtea raporturi cu limba romînilor din principatele dunărene, cît este cu neputință a nu admite cea d'intîiu opiniune. Autorul ne dă în călătoria sa, numărul total al acestor romîni ce se urcă la un milion de suflete. Ne dă numele mai tutulor orașelor și satelor locuite de acești romîni. El îi împarte în șapte seminții: 1. *Gramusceni* care sînt locuitorii înalților munți, păstori. Numele lor le vine de la un oraș din Macedonia; 2. *Niculcenii*, care sînt neguțitori și artizanii, care și-au luat numele de la un sat Niculița; 3. *Lintopenii*,

neguțitori și artizanii, cari au numele unui vechiu oraș Lintop; 4. *Voscopolenii* sau *Moscopolenii*, seminția cea mai inteligentă și mai cultă; 5. *Frașiarofii*, care sînt toți Romîni din Albania și din Grecia; 6. *Aspropotamii*, Romîni din Tesalia; *Căpitani* sau *Armatoii*, Romîni, oameni de arme, un fel de nobleță ce s'a distins prin resboii, singura lor profesie.

Romîni macedoni locuiesc generalmente vîrfurile munților Macedoniei, Epirului, Tesaliei și chiar ale Greciei. O mare parte din oamenii care au jucat un rol strălucit în revoluțiunea greacă din 1821, erau romîni. Spre exemplu :

Coletti, născut în satul Săracu; Hadji Petro, de la Veternița (în Tesalia); general Cionga, păstor din Epir; Odiseia Andruțu, de la Vlaho-Livada; frații Baciari, din Suli; frații Farmaki, de la San-Marina; Caciandon, păstor romîn; Eftimie Vlahava, din Tesalia; Buncovala; Olimpie Iordake, din Vlaho-Livada; Leacu, din Tesalia; Lazaro, Cataravia, Basdeki. Dintre cei mai străluciți din acești romîni în diverse profesii sînt: Siua, Șaguna, etc.

Acest popor este foarte inteligent, blînd și simplu în datinele sale. Cu toate persecuțiunile agenților Greci, al căror fanatic patriotism este mai periculos patriei de cît chiar animositățile inamicilor Greciei, și care caută a stinge în acești Romîni origina lor latină; cu tot ritul lor oriental, ei au rămas ceea ce au fost în timpul venirii lor în Macedonia. Vița latină nu se pierde nici odată. Astfel silințele prodigioase ale Grecilor spre a-i greci prin puternicul mijloc al religiunii, nu a parvenit de cît a face cîți-va *copăciari*, cum zic Romîni Macedoni, adică *renegați*. Femeile, ele care avură particularmente garda *penaților*, păstrează cu religiozitate limba romînă, datinele și au o ură însemnată contra coreligionarilor lor greci. Negustorii romîni vorbesc în public grecește; dar în familiile lor sînt nevoiți a vorbi limba lor originară. Femeile nu vor să învețe limba greacă, nu vor să o vorbească.

Poarta otomană, fără a căuta vre-odată să spargă germenul acestei vițe latine, a avut, după opiniunea noastră, greșeala că a lăsat pe acest popor romîn în voia celorlalte naționalități grece, bulgare, albane și a confundat-o cu vița greacă. Austria, din contra, a căutat tot-d'auna să proteagă vițele apăsate de alte vițe din marele său imperiū. Această politică inteligentă a făcut puterea Austriei, raliindu-i simpatiile popoarelor celor mai slabe, a făcut un mare bine în dezvoltarea morală și intelectuală a populațiunilor sale, precum și în ajungerea zilei cînd egalitatea drepturilor fu proclamată pentru toate populațiunile. Ea făcu astfel în cît nu se mai vede în Austria *tiran* și *sclav*.

Poarta n'are a se teme de nimic în urma dezvoltării acestei vițe latine. Numărul populațiunii sale este prea mic ca această viță să poată vre-odată să lovească în interesele imperiului. Apoi interesele ei proprii cer neapărat ca ea să se lipească la cauza Porții, în care ea nu poate vedea decît scăparea ei.

Autorul, în călătoria sa în Macedonia, zice că dacă Poarta va ști a-și atrage la dînsa pe Albanii și pe Romîni, ea va face o nouă cucerire a orientului.

Romînele din Cavaia.

Romînele macedone din partea Albaniei, incalcă ca bărbații, fac cavalcade lungi, singure, fără bărbați, în costumul lor pitoresc și armate. Autorul acestor versuri a văzut o cavalcadă de femei romîne, trecînd ca săgeata pe lîngă dînsul.

Păstorul murind.

Tandreța păstorilor romîni macedonî pentru oile lor este proverbială. Ei iubesc oile ca pe copiii lor. Cînd oile le mor, ei sunt tot așa de nenorociți ca și cînd le-ar fi murit copiii. Cînd oile, sau mieii sunt lîncezi, ei le îndreptează vorbe resfățătoare și tinere. De unde se și vede în cîntecele lor oile vorbind cu stăpîniî lor.

Edessa.

Vechea capitală a regatului lui Filip. Nu se mai vede aici decît urme de ruine. Locurile aî o frumusețe rară. În timpul lui *Carasus* se numea *Egé*. Sub următorii acestuia se numi *Edessa*, și astăzi are numele de *Vodena*, sau apoasă, vorbă slavonă. Iată cum *Pouqueville* descrie aceste locuri :

«...Cînd soarele strălucește, cascadele amestecă culoarea diafană a apelor lor cu verdeața arborilor ce a lor răcoare hrănește coasta mai perpendiculară a stîncei pe care înfloreă altă dată capitala primitivă a Macedoniei. Închipuiți-vă o luncă de 15 leghe în toate sensurile, ce are orizontul său pe mare; acoperită de păduri, de sate, de rîuri pe ale căror maluri se văd arbori înșirați, lacul de la *Ienigé* ce formează centrul, și veți avea o idee despre acest loc măreț. Pe fața culmii stîncei se varsă două-zeci de cascade ce se unesc în vale. Spre orient, din înălțimea unei coaste vecine, cade o mare coloană de apă care, fără să atingă de stîncă din care se aruncă, se afundă într'un abis ce ea și-a făcut».

San - Marina.

Este un oraș locuit de romîni. În această piesă se află tablouri reale ale vieții păstorilor romîni.

Balzat.

Nume ce romîniî din Macedonia dau unor adunări de seara între dînșii, ceea ce în România noi chemăm *clacă*. Ei se adună în scopul de a lucra în comun pentru vre-un nefericit; de multe ori pentru a face trusoul unei fete sărace ce are să se mărite. În aceste adunări, ei danță, cîntă sau spun basme, cînează.

REVERII

O fată tînără pe patul morții.

Această piesă prin care poetul a debutat, fuse tipărită în *Curierul de ambe sexe* al d-lui Ioan Heliade, însoțită de o caldă recomandățune în acești termeni: «Cîți pe lingă versurile poetului mai așteaptă și o

limbă de la poet, pot saluta pe d. Bolintineanu și a aștepta de la dînsul opere demne de un veac mai ferice»...

Poezia avu un mare resunet în toată Romînia, chîemînd atențiunea asupra poetului atunci foarte tînăr care primi felicități din Transilvania, Bucovina, Moldova. Poetul era atunci copist la ministerul din afară, ceru un concediū să meargă la băi și Domnul Bibescu, confirmînd concediul cerut, dete rezoluțiunea cu mina sa: «*Văzînd speranțele mari ce dă acest june, etc.*».

A. G. Golescu și Ștefan Golescu făcură atunci o contribuțiune pentru trimiterea autorului «Fetei tinere pe patul morții», la Paris spre a-și continua studiile sale începute în colegiul st. Șava, cu condițiune ca autorul să nu știe nici odată cine aū fost suscriptorii. *Fata tînără* se traduse în mai multe limbi. D. Theo o traduse în limba franceză

TABLA DE MATERII

	<u>Pag.</u>		<u>Pag.</u>
LEGENDE ISTORICE		Maria Putoianca	35
Cea de pe urmă noapte a lui		Dragomir sau cetatea lui Radu-	
Mihaiu cel Mare	1	Negru	36
Preda Buzescu	2	Muma lui Mihaiu	37
Muma lui Ștefan cel Mare	2	Popa Stoica	37
Ferentarul	4	Doamna lui Ieremia Movilă .	38
Fata de la Cozia	4	Mihnea și Boerii	38
Un ostaș Român închis peste		Copilul din casă	39
Dunăre	5	Radu de la Afumați	40
Mircea la bătae	6	Corvin și Ștefan	41
Mihaiu scăpând stindardul .	6	Banchetul lui Tepeș	42
Mircea cel Mare și Solii . .	7	Doamna Ieremie la bătaie .	42
Căpitanul de vânători . . .	9	Radu Șerban	43
Mărioara	9	Rațu	44
Doamna lui Neagoe	10	Doamna țarei	45
Cupa lui Ștefan	11	Puterea cîntecului	46
Sora-Ana	12	Mînia lui Ștefan	48
Daniel Sihastru	13	Aprodul Purice	49
Fiaștri	13	Copilul din casă la Mănăsti-	
Întoarcerea lui Mihaiu . . .	15	rea Putna	50
Miron Costin	15	Petru Rareș	50
Mănăstirea Putna	16	Barnoscki Domnul	51
Ghinea Grecul	17	Mihaiu și ucigătorul	52
Ștefăniță Domnul	17	Moartea lui Mihaiu Viteazul .	53
Mihaiu la Pădurarul	18	Visul lui Ștefan cel Mare . .	54
Cozia	19	Radu Domnul și fata din casă	56
Ogogenii	20	Tepeș și Solii	57
Bogdan în Polonia	21	Mihaiu și Călăul	58
Năvala lui Tepeș	23	Andreiș sau luarea Nicopolei	
Apa Birsei	24	de Romîni	58
Grozea Vornicul	25	Sorin sau tăerea boerilor la	
Mihaiu revenind de la Dunăre	26	Tirgoviște (Prolog)	75
Domnul Mavrogheni	26		
Han-Tătar	27	FLORILE BOSFORULUI	
Rosandra	28	Esme	99
Bărlad	29	Ghiaura	100
Baia	31	Rabie	100
Codrul Cosminului	32	Almelaiur	103
Ștefan la moarte	33	Sărutarea	104
Dumbrava Roșie	34	Leili	105

	Pag.		Pag.
Suspinul Bosforului	110	Cornul	164
Mehrube	110	Doamna lui Negru și Bardul	165
O noapte de vară.	113	N'aude, n'a vede, n'a greul	166
Caicgiul	114	Pamîntului.	166
Odalisca	114	Făt-frumos	168
Ciz-Culesi.	115	Domnul Tighinei	169
Fata de la Candili	119	Seneslas	170
Furtuna.	119	Peștera muștelor	170
Insula Prinkipo.	119	Herol	172
Santa Sofia	120	Pajul bătrîn	173
Sclavele în vânzare	122	Cerbul	174
Gulfar	123	Umbra răsbunătoare.	175
Sandalul	126	Capul avarilor	176
Ziule.	126	Mureșul și Aluta (Oltul)	176
Fatme	128	Dochia	177
Dorința.	129	Fluturelul	179
Mormîntul ei.	130	Cavalerul și fluturul	180
Nu mai este	130	Străinul.	183
Aplec ochi	131	Ielele	183
Singurătatea	131	Bujorul.	185
Cercheza	131	Lautarul	185
Eû viû	132		
La Luisa	132		
Idealul	133		
Legivera	136		
Se scaldă	136		
Dilrubam	137		
Tu dormi	138		
Blăstemul Dervișului.	139		
Naide	140		
Halalia	142		
Unde mergi?	142		
Chiamă-mă	142		
Fata popii.	143		
O noapte de amor	143		
La o mică fată de Grec	147		
Vermeliul	147		
Suspinul	148		
Întoarcerea	148		
Ți-aduci aminte	150		
Odă	151		
Lasa-mă	151		
La Doamna I	151		
La Victoria Z.	152		

MACEDONELE

Romanele din Cavaia	187
Păstorița și Miaoa.	188
Lupta în pădure	188
Copăciarul	192
Fecioara din Milia (Amerul).	193
Lupta păstorilor	193
Fecioara Maria	196
Cîntecul nunții în Castaria	197
San-Marina	197
Dora.	199
Ioana	199
La ospăț	200
Păstorul murind	200
Testamentul unui păstor	201
Amantele Ciliz	201
La mormîntul Ciliz	202
La Balțat	203
La o păstoriță	205
Fluturul și Floarea	205

Cîntecele Gramoștenilor

Moartea.	206
Părul alb	206
Visul.	207
La ospăț	208
Cilia culcîndu-se	208
Zi de sărbătoare	209
La o umbră	210
La o păstoriță necredulă	210
La Agnesa	211

BASME

Fata din Dafin	153
Mihnea și Baba	155
Doamna și Scutierul.	158
O noapte la morminte	159
Zîna Doamna	161
Domnul de Rouă	162

	Pag.		Pag.
Plopul	282	Cind tu mă vei iubi	287
La o damă română	283	Țăranii	287
La ostașii Romîni de astăzi .	284	Înșiră-te mărgărite	288
Suvenire despre călătorie . .	285	Traianida	290
Epopea dela Tîrgoviște. . .	286	Note	394

Aă apărut în editura Institutului
de arte grafice „MINERVA”,
București. — 6, Strada Regală, 6.

BIBLIOTECA POPULARĂ

„MINERVA”

15 BANI NUMARUL

- No. 1, 2 și 3. — Istoria populară a Românilor.
» 4. — Cântarea României.
, 5. — Istoria populară a Literat. Române.
, 6. — Revoluția lui Tudor Vladimirescu.
7. — Pierderea Basarabiei.
8. — Unirea Princip. și Domnia lui Cuza.
, 9. — Mihail Kogălniceanu.
, 10. — Vasile Alexandri.
11. — Ștefan-cel-Mare.
, 12—13. — Mihaiu Viteazul, de N. Iorga.
14. — Revoluția lui Horia.
» 15. Răpirea Bucovinei.
16. — Cum să ne creștem copiii.
, 17. — Păstrarea sănătății.
» 18. — Ce să cetim.
» 19. — 10 Maiu.
, 20—22. — Rășboiul pentru neatîrnare.
» 23. — Viața și faptele Mitropolitului Mol-
dovei Veniamin Costachi de N. Iorga
» 24. — Aritmetică.

NOU!!

ULTIMUL volum apărut în
Editura Institutului de arte
grafice „MINERVA“,

București.— Str. Regală, 6 (Hotel Union).— București

CONSTANȚA HODOȘ: Frumos!

Un admirabil volum de nuvele de 235 pagini.

Prețul: Lei 1.50.

NOUTĂȚI APĂRUTE

N. Iorga.	Pomenirea lui Ștefan-cel-Mare .	Lei	— .60
	Viața și faptele Mitropolitului		
	Moldovei Veniamin Costachi »	23	— .15
	Oamenii și fapte din trecutul ro-		
	mănesc (în «Bibl. pentru toți») »		— .30
—	Sate și Mănăstiri din România »		2.50
—	Pe drumuri depărtate . . . »		1.50
—	Drumuri și orașe din România . »		2.50

M. Sadoveanu.	Crișma lui moș-Precu .	Lei	2.—
—	Dureri înăbușite. . . »		2.—
—	Șoimii »		1.50
—	Povestiri. »		1.50

Maria Cunțan. Poesii. Lei 1.25

Gh. A. Teodoru. Din viața marinarului. Lei 1.50

Haralamb G. Lecca. Poesii Lei 1.50